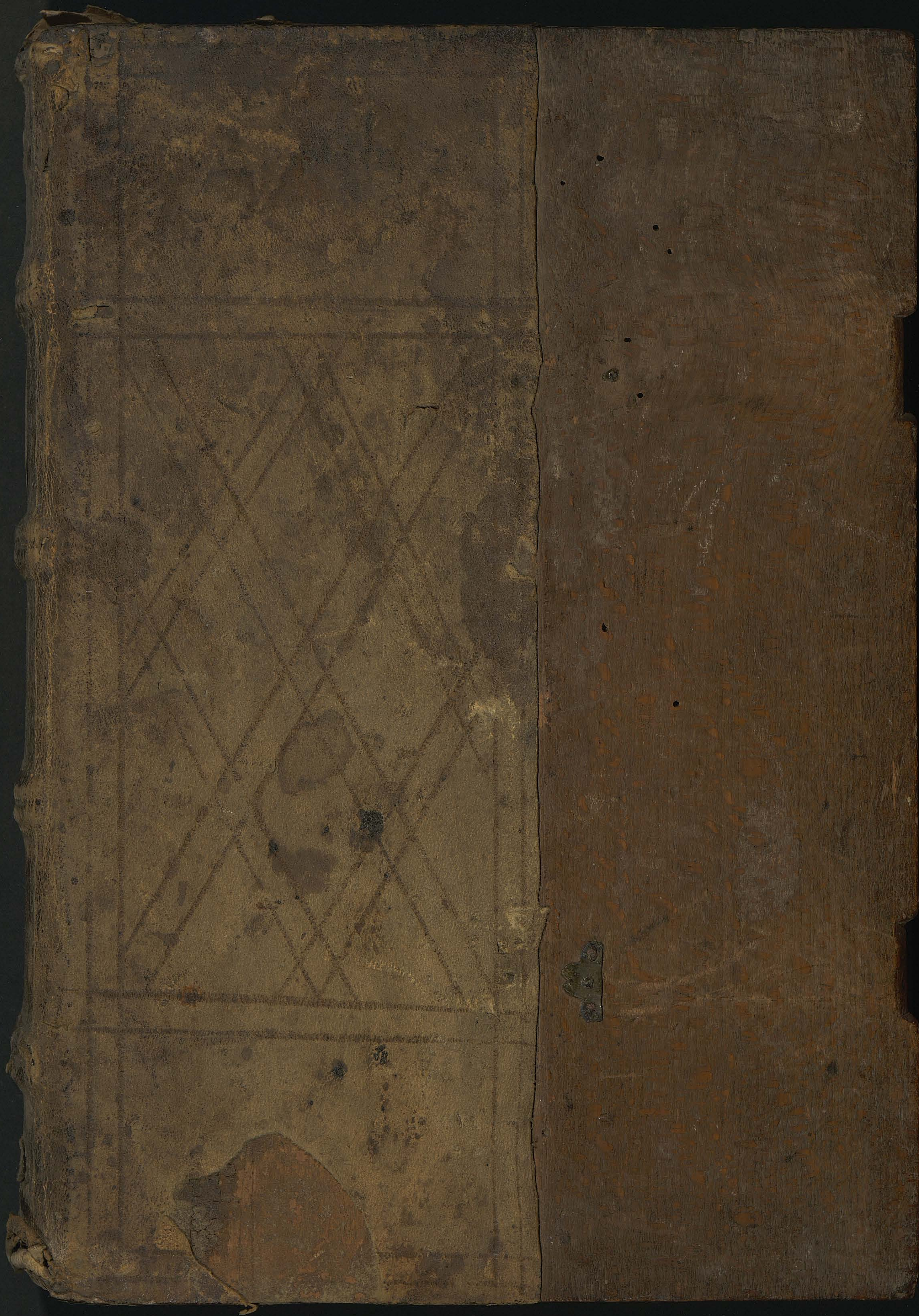

N. Inv. 1268.

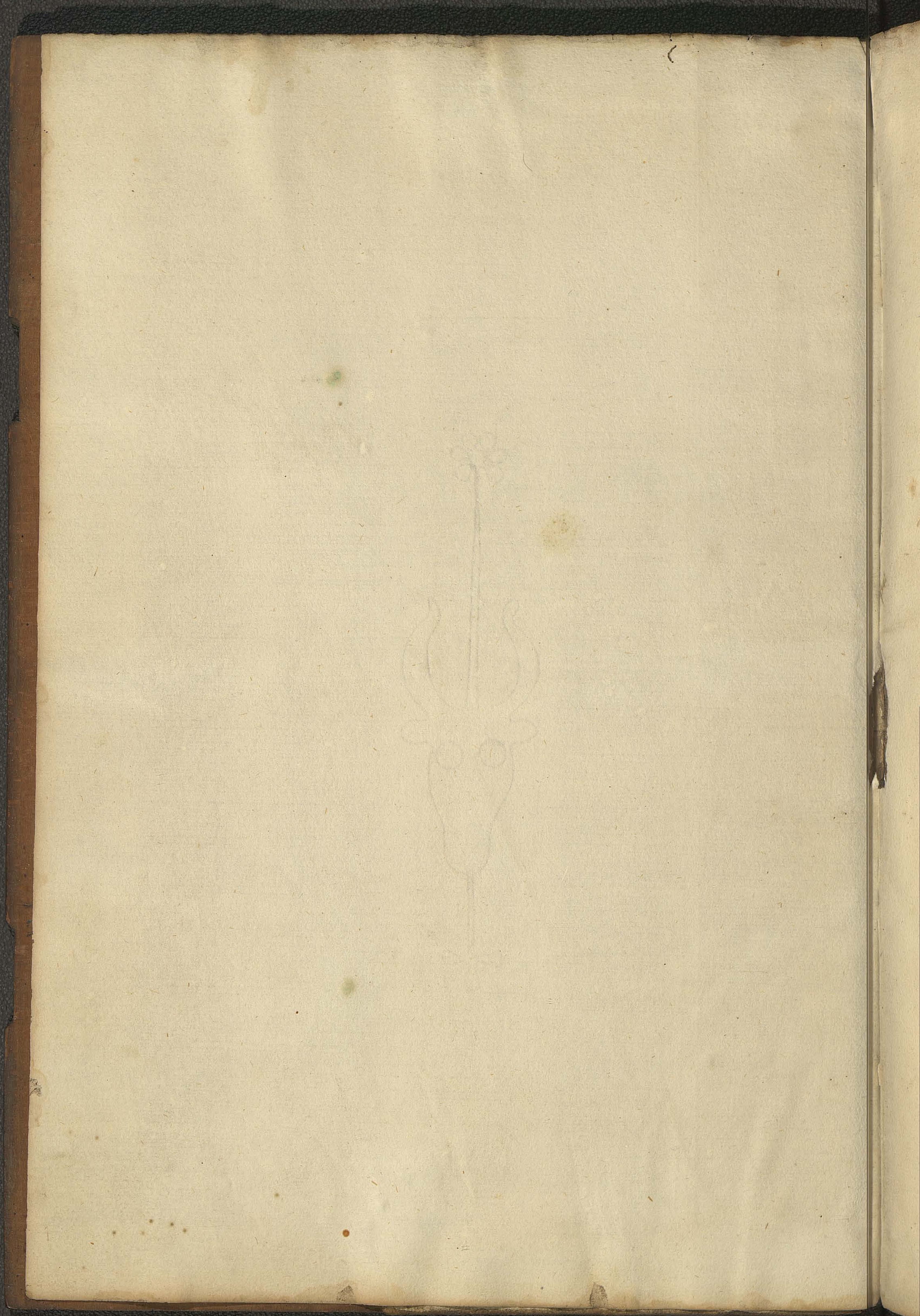

Q. Vtrum perfectio regni creati possit quo ad se tota et in suis singulis perfici et minui — No. 1

C. Regnum creatum in se toto et in qualibet eius parte possit esse magis perfectum
C. Sit aliquod primum principium creativum
C. Hoc sit summe naturali gradendum
C. Hoc sit omnium aliorum productivum
C. Hoc possit creare
Quid sit creare
Quomodo creare differt a generare
C. In summe naturali sit gradus omnium esse possibilium
C. Catholice loquendo utrumque possit esse coeternum deo
C. vel potuit produci coeterne deo

Q. Angeli creati sint in celo empireo vt in loco eius naturali — No. 2

C. Angeli sunt creati in celo empireo
C. Angeli sunt in celo empireo tamquam in loco naturali
C. Angelus circumscribitur loco.

No. 3 V. Sicut exhibet Angelus a quolibet
alio Angelo dist[inguitur] sp[eci]e Sic ille qui
malus est potuit a pr[inci]pio p[er]dua debitor
pene.

V. Nullus Angelus a quolibet alio angelo
differat sp[eci]e

V. Aliquis in o mereri vel peccare possit

V. Angelus in primo o sui esse peccare potuit

V. Angelus in principio sui esse defectu peccavit

V. Angelus a principio debitor pene perdua
potuit

No. 6 V. Sicut Angelus in esse sue creationis
primo habuit gratiam Sic per ipsam meruit
gloriam:

V. Angelus in esse sue creationis primo habuit gratiam

V. Angelus suam meruit beatitudinem.

V. In Angelis meritum processit premium i. gloriam

V. In Angelis meritum processit confirmationem in bono

No. 7 V. Sicut Angelus primo peccavit per superbiam
Sic in malo obstinatus nequeat
redire ad gratiam:

Quid primum Angelus appetit

Quo genere peccati peccavit

V. Angelus malus possit in bonum et redire
in gratiam

No 6

U Sicut demon potest corpori illabi sic scorsum mentem nostrarum possit intueri

U demon possit illabi corpori
U Angeli intueantur cogitationes nostras

No 7

U Sicut supremi angeli cognoscunt per comparationem sibi speciem sic loquendo secundum illas valeant ~~valeant~~ purgare inferiores et ad quos mittuntur homines

De Cognitione Angelorum
De Locutione Angelorum

U Angeli possint Moveri Localiter
U Omnes Angeli nati sunt mitti
U Unus Angelus purget alium angelum illuminet et perficiat

Nunc dicit loqui angeli ab eis videre
Nunc loquuntur ydiote
Nunc ydiote loquuntur Aut separat
U Angeli noverint omnes lingwa
Aut separata novit alias lingwas preter has que sunt in vita

No 8

U Omnia corpora sint producta ex materia penitus informi

U Omnia corpora sint producta ex materia
U Omnia corpora sint producta ex materia penitus informi

ipse quaestionabilem

No 9 V Conjunum fuit primo die fieri lucem
V Ista lux sit spiritualis
V Producibilitas mota vel quiescens
V Producibilitas mota motu circulari
V Conjunum fuit primo die lucem fieri
V Pater agat per filium

No 10 V Firmamentum dividens aquas ab aquis
sit sive motu in inferioribus causa generationis
Quid intelligitur per firmamentum
Quid intelligitur per aquam V sit quaestio
V Firmamentum dividat aquas ab aquis proprie
V Firmamentum sit causa generationis in istis inferioribus
V Motus celi sit causa generationis in istis inferioribus
V Motus celi sit cum formis agendi in hiis inferioribus

No 11 V Anima racionalis corporis est actus
sit in omnibus suis partibus essentialiter
V Anima sit ex materia et quo forma
et V forma habeat esse in materia educatur de materia
antequam introducatur in ipsam seu generetur in ipsa

V Utrum forma mixti possit fieri virtute seminali impressa ad tales supra(?) cum agentibus instrumentis(?) quod(?)

V forme elementales maneant in mixto

V Anima possit fieri ex materia totum(?) simul vel necessario successive

V Partes autem integrales sint specie(?) idem(?) essentialiter

V Anima omnis sit inconsistima(?)

V Vegetativa bruti sint eius(?) essentia

V In Equo anima ocli(?) et carnis(?) ... sint unius speciei cum anima ocli(?) ...

V Utrum pars carnis sit equus.

Q(uestio) 12.

V(trum) Possibile sit esse Locum in quo homo possit semper vivere corporalis libet esse paradisus.

Quo die paradisus est conditus

Ubi est conditus

V. Regio sub Equinoctiali sit temperata

S(ed) Paradisus sit sub Equinoctiali situatus quo primum(?) putes ex eo ... potuit ...

S(ed) ... Media(?) regionem ... Bonam ...

Unde veniunt ad locum illum plurimi.

Quod In hac altitudine possit esse temperies

Sequuntur positiones principaliter in spatio eius .

locus
V. paradisus sit homini in habitationem congruus
V. homo ad mortem nunc sit necessitatus
V. per illam arborem posset a morte preservari
V. Aliquo vita hominis posset prolongari
lis
V. homo in statu nature integre fuisset passibilis
V. homo in statu nature integre fuisset mortalis
V. homo adhuc posset preservari ne moreretur
V. Sed in presenti productus mundi sit aliquis locus in quo sine miraculo posset preservari ne moreretur

No. 13: V. Pueri in statu innocentie geniti fuissent tam in anima quam in corpore a nativitate perfecti
V. In statu innocentie primi parentes ad generationem convenissent
V. Geniti statim perfecti a corpore processissent
V. Omnes cum plenitudine statim fuissent
V. In originali iustitia mundum intravissent
V. In statu innocentie omnes fuissent equaliter ingeniosi

V. Fuisset commixtio cum detrusione seminis
V. Mansisset integritatis virginalis
V. Delectatio fuisset in actu commixtionis
V. Solum fuissent producti masculi
V. In iusticia fuissent confirmati statim
et pueri a proprio nativitate

No. ix.

Sicut omnis temptacio est peccatum
sic peccatum primum hominis temptacione
commissum est omnium in peccatorum commissione

V. Omnis temptacio sit peccatum
V. Peccatum primorum parentum potuit esse veniale
V. Peccatum primorum parentum fuit irremissibile
V. Peccatum primorum parentum fuit maximum peccatorum +

No 17 Utrum peccatum primorum parentum quo deo volebant assimilari possit per ignorantiam excusari.

Quot gradibus peccatorum primi parentes peccaverint
Et in quo transgrediendo
V primi parentes appetierint deo assimilari
Quis eorum plus peccavit
Quotuplex est ignorantia
Que ignorantia excusat a peccato et que est peccatum
V peccatum primorum parentum fuit per ignorantiam peccatum
V peccatum primorum parentum possit per ignorantiam excusari
V opera peccatorum cum ... hominibus excusantur per ignorantiam a peccato

No 16 Utrum homo productus est a deo tamen voluntate libera sed etiam productus est ab eo in gratum faciente gratia

De diversis actibus voluntatis
V homo productus sit a deo in voluntate libera
V libertas hominis sit homo.
V voluntates faciant opera sua libere libertate

V Voluntas suspensa ab actu possit posse
semper ad actus determinare omnibus remanentibus
:: aliis eisdem
V Voluntas possit in malum non existente errore
V Voluntas possit in malum contra dictamen rectae rationis
V Libera voluntas per rationem possit cogi vel
per aliquam potentiam
b V Homo fuit creatus in gratia et iustitia originali
a V Obstinatio damnatorum sit voluntaria vel involuntaria

V Sicut
V Gratia quae est virtus voluntatis
bonam efficiat sit et capacem actus
meritorii causa principalis sit

V Gratia sit virtus
V Ad voluntatem esse bonam effective
exigitur gratiae concursus
V A gratia effective fiat principaliter actus
bonus et meritorius
V A gratia fiat principaliter actus
:: bonus et meritorius

No 18 V. Sicut viator ex puris naturalibus
nequit mereri primam gratiam et de condigno
sic nequeat per gratiam gratis datam
mereri gloriam de condigno.

Vtrum vocantur naturalia.
Vtrum sit qualis dei iustificatio

V. Mandata dei quis possit perficere sine gratia gratum faciente

V. Ex puris naturalibus sufficientibus et congrua dispositione possit recipienda hac gratia

V. Opera gratia facta ex congruo vel de condigno sufficiant pro gloria.

No. 19 V. Sicut peccatum originale est corruptio
sic in homines qui nati sunt fecit
a parentibus ut anime equalis macula.

V. Peccatum originale sit culpa.
Vtrum peccatum originale intrauerit in mundum
V. Peccatum originale sit corruptio
V. Peccatum originale insit omnibus qui nati a parentibus
V. Peccatum originale insit omnibus equaliter qui nati a parentibus

V Virgo Maria Regina celi et domina mundi
in originali peccato fuit concepta

Quod festum Conceptionis introductum sit
Suppositiones ex quibus de questione concludi potest

Anima Virginis Marie fuit sub macula culpe originalis

V Utrum peccatum sicut aliquem actum includit
Sic etiam secundum speciem aliquem actum excludit

Quid est peccatum
V In omni peccato actus malus sit includenda
V In suo specto permanet ... aliquibus bonis includit et excluda

Circa secundum librum Sententiarum disputando questionem
primam et continuando materiam de perfectionibus [illegible] pro-
[illegible] tractatum formo questionem talem. Utrum universum per-
fectum regnum creature possit esse ad se totum et in sin-
gulis suis partibus perfici et minimum integre. Aut per
regnum creature totum universum vel dependentiam partes eius
voco quamlibet entitatem dependentem. Et tunc quod omni suppo-
sito quod aliquod sit regnum creature, secundo queritur utrum illud in se
toto et in qualibet eius parte possit esse magis perfectum. Contra
suppositum arguitur: creatio non est possibilis, ergo suppositum falsum. Quia non est
et antecedens patet per se, quia ad creationem requiritur quod ad fuit ex nihilo
ente; sed hoc non est possibile, ergo antecedens patet; quia in hoc dicit
[illegible] creationem, quia ipsa sit ex ente; creatio ex non ente
et patet per [illegible] Augustinum libro [illegible] quod ad [illegible]
[illegible] consilio facta est; ergo ex nihilo ente [illegible] patet; quia
[illegible] est una [illegible] plus [illegible] suppositum; quia [illegible] non ente
non plus supponit [illegible] tamen [illegible] quia sicut [illegible] potest esse [illegible]
[illegible] potest [illegible] non [illegible]. Preterea contra [illegible]
partem, quod regnum creatum possit perfici quo ad se totum, probatur;
quia [illegible] sit perfectum, ergo non est [illegible] patet [illegible]
[illegible] secundum Augustinum libro primo super Genesim ad litteram
[illegible] singillatim [illegible] dixit Deus. Sed quod illius
perficiatur totum universum, patet quia totum perfectum quod ante
[illegible] et [illegible] plus [illegible] perfectum [illegible]
[illegible]. Secundo arguitur quod possit esse in singulis suis partibus perfici,
quia in singulis partibus [illegible] per diem [illegible]
quia [illegible] est [illegible] luna [illegible] et lux lune [illegible] lux solis
et lux solis [illegible] lux [illegible] Ysaie. Tertio
et [illegible] tempore [illegible]
[illegible] tempus per [illegible] diem et [illegible] non minus
[illegible] magis est [illegible] felicitas [illegible]
spiritualis quam [illegible] est [illegible] ergo [illegible] quod sit ad
regnum creatum quod Genesis in principio [illegible] dicitur: In principio cre-
avit Deus celum, id est spiritualem creaturam, et terram, id est corporalem
creaturam, ut [illegible] Augustinus et [illegible]
[illegible] creavit omnia [illegible] est ad regnum creatum. Sed in
[illegible] questionem est [illegible] ubi [illegible] secundo [illegible] dicitur: Igitur
perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. [illegible]
perfectum [illegible] potest fieri [illegible] ut dicit [illegible] celi et [illegible]
[illegible] questionem erunt duo articuli. Primus erit de [illegible]
[illegible] primum nota quod [illegible] creature [illegible]
[illegible] dependentiam [illegible] de quo [illegible] ad [illegible] 2 articuli

dixi supra q° c 3 primi libri meta[illegible] dis 3 q 3 i q
inquirit magister tractat illam materiam arduam 2a e[illegible] et te
nent plures de hoc quod licet sola de pluribus an simile possint
angeli vel minui in perfectione / sequitur et firmat 1o primitus
quod perfectiones communicate dependentes sunt duplices quedam sunt solum
quod dicitur Item quedam sunt certe quod movet Item tertia dicitur satis
que lucet a p d mete 2 dicitur ab eo 1o intensive 3a
modo quod perfectionem angeli vel minui potest intensive dubium
extensive / Ut quod potest plures extensa quod ante sub individuo
uno / vel spe una sicut in prius sunt intellectus intellecta Alio
intensive potest quod esset uno tempore intempore et alio tam
quam Item nota quod solum loquimur modo de perfectione essentiali vel
non de accidentali / quia de ea manifestum est / quod potest intendi et mi
nui in intellectu potest enim perfectio quanquam in sensibus et virtutibus mi
nui et angeli Tertio modo quod invariabilis vel sua perfectio
essentialis in eius consistit in quo sunt esse / Hec sunt prima quo
ad alia in primo in 2o medio primo et in non ab eo hic
Secundo ea suppono cum philosopho in predicamentis et in sermone quod una
sola potest intendi et remitti in eo non plura hic / quia
fortassis alter de hoc et sermone Septimo suppono quod plurime
forme accidentales in sua essentia possunt intendi et re
mitti sed philosophus in predicamento qualitatis dicit quod qualitates suscipit
magis et minus et talis Augustinus dicit quod caritas intendit
angeli / et mutantur perfecti Apostoli etiam in eternum orabant
[illegible] / dicit ad angelum nobis fidem et 9o hoc anima que
decet vivit caritate et perfecte Item suppono quod intentio in
qualibet remanentibus sit paradigma quod ad eundem
[illegible] consistunt sunt in perfectione / et in omnibus de veritate
p[illegible] ea Item His premissis est prima quod licet nullius substantie
| 9clo creature perfectio / nec intensive nec extensive angeli po
test nec minui / vel tamen possibilis sunt tamen perfectionem que
intensive nec acquiri nec variari esse potest in quibusdam plures
vel minus extendi / Prima pars patet quia substantia mediat non
potest extendi ad plures vel minus / cum non habeat partes in nec
eius perfectio / que de quantitate videlicet quia perfectio angeli est ipse
angelus Item 2a pars et 3a patet quia substantia non suscipit magis
nec minus / id est intensive non potest fieri acquiri vel variari quia non
est ab [illegible] 6a [illegible] Item patet quia angelica substantia potest extendi vel
17 minui sed in muneribus Sed forte dicitur contra nec
substantia extensive perficitur / cum ipsa plus extenditur Item 2o utro
quod certe [illegible] ut aliud et propterea in potest plus extendi
Item primam obiectionem dico quod cum substantia plus extenditur per

naturalis quantitatis debitus additus per sit in unitatibus quod tunc quod
tensiones ponatur notum est enim / quod extensive est preter hoc quod supra
spiritualis naturalem tamen attingit / quod quando adhuc contra ad in tamen
tendit / vel quando aliquo deficit / 2° dico quod bene stat quod extensive
de spiritualitate per rarefactionem vel laxationem vel vel naturalem aliud quod
tempore et non posset extensive / ymmo forte in pertinet eo quod ita quod
repugnat forsitan nec indiget aliarum deducendo et de in 3a
parte dictum est in dicta questione secunda primum / 2a conclusio multarum quantitatum
ceterum posse preter intendi et remitti quantitatem / prima omnis
forma graduales que non est sua equalis preter potest augeri vel
minui / sed multe quantitates sunt forme graduales et non sue
in perpetuum ad quod forma gradualis non sua potest intendi
et remitti ut talis / et 3° cum ipsa potest sua preter / ut dictum
est in questione nulla / probatur quod esse sua preter potest intendi et remi
tti / probatur enim de qualitate tali opponente hic per conclusione quod
quod potest esse preter talis esse / sed dico quod est ipsa / tunc eius ipsa
potest augeri vel minui ut dictum est in proposito a secundo quod preter
et non potest dici quod sua preter potest dici quod sua preter potest quod de ab
ipsa separatus nulla / tertium in formis gradualibus non ergo ubi forma eius
sufficientiam equalis esse in eiusdem preterea equalis / sed non ubi tunc
eaque possibilem esse / quod quia plus accidit addendo sum preterea
quia esse et 9° esse quia aliarum preteritarum essentialiter separatus nulla / cum quod
potest esse vera et sua preter / 2a in tertium multe tamen possunt augeri
vel minui extensive et intensive probatur quod intensive per quam et in quibus
multis ad eare intensione quod sint rarefactione secundum eare extensio et
aliarum remissione secundum eare diminutione quod condensationem opposite
non est quod sint condensationem / tertia conclusio licet aliquis possit
3 conclusio
minus preter nec augeri vel minui extensive / potest tamen intensive
probatur quod de quibus etiam intensive vel esse voluntatis etiam cum uniquo
extendi cum sint in subiecto indivisibili possunt tamen intendi et re
mitti ut virtutes et scientie tertium multe possunt augeri
preter in quibusdam ad extensive nec intensive ad potest augeri
nec minui quibusdam potest extensive sed non intensive quibusdam
potest intensive sed non extensive et in quibusdam potest et intensive et
extensive / prima probatur per primam partem quia iste prime de secundis medibus
2a per 2am partem eiusdem / 3a per partem per quam 3am / et 4a
per per quartam tertium 2m que 2e sunt de qualitatibus primis
et aliis quamvis que possunt intendi et extendi / hec de primo
articulo et de questione / tertium ad 2m articulum restat videre de
L ... 7 articulo
motu quo primo videtur volo videre potest ad primum primam circa
T 2° videre hoc lume naturali est quod dicendum / 2° dato quod est in me hoc
potest cum aliorum producendi / 3° an posset creare / quod potest causare

et quod debet assignari et ibi de quanto et quale eius in hoc non
regimus creatum sit paucis. Tertio assumitur est advertendum
quod si esset processus in infinitum in causis essentialiter subordinatis
efficientibus, tunc nullum esset primum principium efficiens causam
patet quia in infinitum nullum est primum, sed omnia essent media
ut dicit 2o metaphysicae. Item si essent duo causa media
dicta tunc cum esset prius prius cum causa ut notum est
Conclusio est / nullum quod de isto primo est dictum quinta quae primi causa
de 2a et 3a / et tantae sunt rationes / quibus potest esse
facere manifestum / volens de deo primo unum bonorum et ali
ud meliorum absolute / et ideo de dicit hic bene est huius
modi Conclusio primo est prima quod sunt est credendum / et
ratione naturali potest probari primum esse unum primum principium causam
eius aliorum in genere causae efficientis causata sunt omnia producta et conserva
ta de potentia ratione per 2 metaphysicae / quia si non / aut diceret
esset quia procederetur in infinitum in causis essentialiter subor
dinatis aut quod essent duo prima in causis subordinatis similiter
et unum illorum potest dici 1 / aut patet primum nobile et bonum est ad
primum / primo patet quod non sit processus in infinitum patet 2o metaphysicae
de potentia ratione primo in loco praedicto / quia si infinitae essent causae
essentialiter subordinatae sequitur quod prius bonum non potest esse nec agere
nisi cum priore / ergo non essent subordinatae / igitur aut procederetur
in aut fieret / quae nota sunt / et ad primum consequentiam per idem quia
non possit assignari ad ordinem 1 patet ad / quod ille ordo non
posset semper fieri quod aut fieret se / nec prima causa cum fieret
quod alia esset prima 1 infinitorum nec posset poni a causa causa
esset semper / nec quod aliqua causa media eius faceret / quia media
causarum subordinatarum non est causa superioris / nec posset dici quod
ille ordo est aeternus / quia omnia quae sunt in eo / sunt sub
ordinata 1 ergo patet aliquid causatum et totum ordinis / igitur non est
possibile quod sit subordinatio / Confirmatur quia signatis tribus causis
aut erit tales infinitas nec earum nec est ordo / igitur nec infinitas
infinitas / igitur nota est quod nullus esset ordo inter duas
causas quae in infinitum / patet ad quod sequitur 3 causae ut a b c
non plures tamen sunt super unam causam super quam aliam
/ igitur non sunt subordinatae quia ratio non est in subordinatis
inferior esset dicit plures super se / et ad patet quod quaelibet
causa quod infinitas super se / quibus non sunt plura / 2 probo dicit
sunt de dicta quae capta / quod non sunt plura prima effectiva simplici
ter / 2 quod quia nos non habemus quod licet lumine naturali generaliter
est esse de primo principio quod est causa omnium aliorum effectivus vel
conservans tamen non est in eo voluntaria quod sit omnia producens
de non esse ad esse / prima probatur 2 et praecedentibus / 2 probatur quod
in lumine naturali non est voluntaria / quod in prima sit producta

de non esse ad esse / 2 / quia non est / et alias probatur / quia ut per 2m
/ et hoc non / probatur quia esse in generabilis / vel corrumpitur / et hoc non
quod creatum in lumine naturali non potest per esse perfectum ut patet ca
dicitur / Contra pt angeli celestis et multi alii / que in lumine
naturali ponuntur sunt correctiva sed de motu et de celo de intellige
ntiis motricibus et de aliis quamquam / Certum quamvis in lumine
naturali potest vinum aquam omnia quam esse / Adnuo una quarta
/ sed non potest in isto lumine omnia ab illis primo quod
esse una producuntur de non esse ad esse / prima probatur / quia non
est possibile / vel naturale lumen solum in respectu quod sunt plura media
prima / quod primum patet quarum / et per quam primum et cuius partes
et potentia in quo prima primum libri de vinculo dei / 2 probatur
que pt quarum / 2m tamen per quod lumen respectus ponit
solum prima in diversis quibus etc. / probatur quod ponit primum medie
vendens et primum in quo esse mallis / per partem quarum
tamen auctoris / primo celi dicit quod a primo ente cuncta dicta
sunt esse / et 12o metaphysice / quod a deo dependet celum et tota
natura / unde sunt quamvis ab eterno / ideo primus motor et motor
celestium et creator celestium et quod hoc potest motus per probatur primo
celi ubi dicit quod dicitur / quod contra celum sit eterna et contra
verum dicitur / quamvis perficiuntur a toto eterno / 3o ponit plura
eterna eterna eterna aperte / et 12o metaphysice ponit tot intelli
gentias motrices quot motus celestes quas omnes ponit eternas seu
quasi ab eterno / Con. q. de aliquibus et quod dicitur per se / esse
quod sibi dicitur est non ens / quod suppositum enim tamen producta
sed esse quod est extra deum est quamvis / 2a esse non / et ideo
probatur / quod vel extra deum potest remanere in quantum / vel
in lumine puro naturali / Conclusio patet / quod in lumine naturali credendum
quod est / quod deus omnia libere fecit / 3o patet non omnia / 4o
pt esse ipse solus / probatur ultima quarta / per modum aliud quamvis
ret / et probatur prima / quod quod quod ad libere facit potest illud non
facere / et probatur primum ab / quod agit per intellectum et voluntatem 12o
metaphysice / ergo libere / Item ab fructus erit dicere quod creavit / sunt
ultra / possibile est quod motus sit in deus / 3a una pt esse ipsum
/ 4o pt incepisse a parte / quod pressum per primo celi / quod quod est
ingenerabile et incorruptibile ut generatum incepit quod
ad sit ratum a parte et contingens a parte / Ad resolucionem
illorum est notandum quod duplex est libertas / scilicet complacentie / qua ad
producit rem suam pro bonitate quamvis complacet sibi in
productum / alia est libertas oppositionis / qua ad producit
rem / sic quod cuiuslibet aliis non se habentibus potest non
producere / sed hec dicitur sunt / 1a / quod primo libertas
est notandum quod potentia in primo lumine naturali dicit quod creationem et
annichilationem non potest ut proprie dicitur quod deus ab eterno

Con

conservat res vel eternaliter in esse consistit libertate complacentie non
quod habeant esse post non esse eo quod ipse fuerunt. Unde licet cum non
sint facta nec producta ipse semper fuerunt in deo et in esse eo
sita vel etiam seu coeterne a deo producta eo quod eternaliter a deo
emanata quemadmodum si sol et sua lux essent eterna
esset eternum esse lucis cum sole et esset a sole eternaliter
effective vel productive sine initio non tamen esset factum ipse
vel productum quod habere cum non habet esse post non esse. Dicit post
quod per lucem naturalem inconvenit quod deus naturali sua bonitate et
naturaliter res creavit [illegible] constituit non libertate complacentie. Quia
habent [illegible] vel lucem naturalem requirit includit [illegible] et
contrarium actus et aliis circumstantiis posse [illegible] agere et
deliberare. Unde [illegible] philosophorum absolutate [illegible] i. deus non
fecit [illegible] sed libertate complacentie contra [illegible] ut
aliquis [illegible] Et quod hoc fuit mens [illegible]
loquitur [illegible] Anglicus 1o de civitate dei dicente [illegible]
[illegible] eternitate mundi fuit duo opposita [illegible] philosophorum
quod [illegible] mundi non fuit [illegible] et hoc est intelligibile [illegible] posuerunt
et [illegible] refellitur [illegible] aut sic posuerunt [illegible] eternaliter
quod [illegible] dicunt [illegible] emanatum [illegible] eternaliter
habuit esse post non esse [illegible] Non enim mundi tempore [illegible] non quod
voluerunt [illegible] sed sue creationis [illegible] sue emanationis
ut quedam [illegible] intellexerunt ipse sit factus [illegible] in esse per
[illegible] sic eterna lux esset eternum [illegible] non quod [illegible]
vel produceret et non esse in esse, semper enim fuit [illegible]
et [illegible] sue ipse bonitatis [illegible] produceret [illegible] ab eo
emanatio [illegible] et in lumine naturali [illegible] mundus eternaliter
productus, quod deus est causa mundi et omnium aliorum productione
quod est contra [illegible] Unde [illegible] ipse [illegible] producere
que non [illegible] fuit et ita producere effective, et [illegible] mundus
in lumine naturali semper [illegible] fuisse non dicitur factus nec
effective productus sed magis semper conservatus vel eternaliter
emanatus, ut si pes eternaliter stetisset in arena [illegible]
quod esset a pede, sed non ipse factum, nec effective productum
[illegible] sed parum [illegible] emanans eternaliter a pede, et
[illegible] deus eternaliter produceret mundum [illegible] est ipse pro
ductus [illegible] enim in lumine naturali [illegible] ipse productus
[illegible] quod fuit [illegible] post non esse, sed eternaliter productus conservatus
[illegible] Per hoc [illegible] vellet [illegible] quod deus est productus
et efficiens mundi [illegible] vel coeterne [illegible] sed non de non
esse ad esse. Et in theologia est [illegible] modus de eterna
generatione filii, dicimus enim patrem producere filium libertate

complacet / sed non oppositum ut dicunt sunt in prohemio primi libri Ro
tha est textus sic / quod deus ponitur causa efficiens et conservans
mundi / non autem per se [illegible] [illegible] ad rationes ad primam de
cet quod ut puto quod eterna seu eterna deo / sed intellectus vel in
non possit sibi derelinqui / quod repugnat amicitie placere impositum sed crea
turam / dicitur enim quod deus necessitate sue bonitatis [illegible] vellet
talia conservare / nec ad plus velle et eo presupposito talia causa
producentis de non esse in esse sed conservantis / et etiam deinde
esse sed etiam lumine eternam lucem [illegible] ad formam [illegible]
talitate intellecta / et nuda / quod sequitur quod omne ens aliud a
deo potest sibi derelinqui / hoc lumine naturali non potest / quamvis catholice
licet verum sit ad confirmandum dicitur quod deus eterna libere quam
voluntate libere complacet / et non libertate oppositum Tertia quod est 3a conclusio
quod sic catholice omne ens extra deum adeo factum [illegible] / ita
in lumine naturali [illegible] quod sit productum adeo facit dicit / prima
quod patet id est In principio fecit deus celum id est spiritualem creaturam
et terram i. corporalem creaturam Et Johannes primo Omnia per ipsum
facta sunt Secunda patet quod omnia in lumine naturali potest deus ac
tive movere celum quod est quod sit productum effective / licet quod
quod ista materia et [illegible] omnia [illegible] [illegible] seu sunt se
prima methaphisice in pluribus notare est quod [illegible] inferiore esse
continua lucentibus superioribus ut tota eius virtus inde
gubernetur et 2o celi / et 2o de generatione / et ab patet per
12o methaphisice dicente quod unus [illegible] separatum est unus
numero motum celum / Item per 12 methaphisice est primum motore
movere in 3a causa effective / et post in causa causa patet unde
motor est et sunt plures intelligentie [illegible] Ad hoc 12o methaphisice
et de physica Tertia et per nunc quod vel deus movet primum mobile
et hoc [illegible] / sed ab motore sub ipso 2 sic vel hoc dirigit
deus sic intellectu et voluntate ad sic movere et sic [illegible]
[illegible] motum primum mobile intellectu dei et voluntate / Item ter
frustra ponetur alius motor a deo commovens primum mo
bilis / et patet quia quod absque facilitate intellectus et voluntatis
qua dirigit motorem ad sic movere dirigeret mobile ad
sic movendum Si dicis quod non dirigit 2 sic tunc ille motor
per se sufficit movere sine directione primi / non quod depen
det in movendo a primo quod similiter naturali est absurdum Et plurime
alie rationes adduci solent super 12o methaphisice deceptus non
est adduxis Quarta propositio quod sit / quod primum est unum necesse
esse sive necessarium / videlicet necessarium quod non potest non esse / patet
quia omnia alia sunt adeo producta / 2m quod deus quod non est
deus est contingens esse / sequitur [illegible] / quod primus non
sufficit Tertium quod [illegible] est deus est [illegible] et libera volunta
te conservando / patet quod vel sic et [illegible] primum / vel esset [illegible]

bito iustitie et hoc non / quia deus necessario esse ipse debitor ad
conservationem / quia licet angeli stantes in bono confirmantur / eo quod
se ad deum converterunt tamen in hoc deus non fecit suum debitorem
quia quod se ad eum converterunt / hoc sibi deus gratiose concessit secundum
ad eam cuiuspiam cooperando et voluntate sua ad hoc
promerendo vel equivalenter dicitur et hoc non per totum primum 2 patet
apostolus ad corinthios 1o capitulo 4o quid habes quod non accepisti. Contra quod
communiter patet quod [illegible] / quia 2o decreto de [illegible] optimus
non indiget actione / non deus est optimus secundo metaphysice. Consequentia
quia nobilissimo enti competit nobilissima actio quando actio
transiens non est nobilissima sed magis immanens / 2o quia
vel movet libere vel necessario. Sed neutro modo cum omnia eveni-
rent de necessitate. Sed libere oppositum libertate enim potest non
movere libertate posset non efficere et consequenter motus celi cessare
/ quod in lumine naturali non potest / 3o quia deus est gratia eius
est actio ergo ipse non facit actionem / sed quia [illegible] 1o probatur
directionem quia omnis actio consistit in duabus / quarum unum
est gratia eius et aliud gratia huius / ergo quod actio non videtur
esse gratia eius est actio / 4o quia naturaliter non videtur contradictio
quod ab eodem simpliciter sint plura diversa simul in causa que
cause sed maxime est quod actio [illegible] est prima intrinseca [illegible]
quorum effective conservatur / ergo non actione contraria / Contra primum
tamen arguitur non implicat contradictionem esse aliud necesse
esse quam deum / ergo deus potest hoc facere / sed quia [illegible] in
[illegible] de [illegible] quam [illegible] / et ab ipso quia
producitur multa necessaria etc. / et tamen non videtur quare possit
implicare. Contra conclusionem 2am quia si tota universitas dependenter
esset contingens [illegible] quia [illegible] posset non esse / [illegible] conti-
nuatus [illegible] quia [illegible] tota [illegible] contingens
posset esse sic [illegible] vel ultra posset [illegible] quia contra
esse et non esse sunt opposita et ergo [illegible] facit [illegible]
[illegible] contingens est [illegible] ad non [illegible] / 3o
tamen [illegible] quia vel [illegible] causant contingenter / et hoc est ad
[illegible] quia [illegible] contingens est solum [illegible] prima que
[illegible] / vel unum esset magis contingens quam aliud / [illegible]
quia [illegible] dependent [illegible] voluntate dei / ergo [illegible]
contingenter [illegible] esse [illegible] omnia [illegible] sunt [illegible]
ergo omnia contingentia sunt [illegible] / [illegible] motu
quia [illegible] est una differentia [illegible] 3o quia [illegible] impossibilia
sunt [illegible] possibilia / ergo [illegible] quia contingens et possibile
sunt opposita [illegible] cum [illegible] quia [illegible]
mortuus [illegible] vitam eternam [illegible] iustitie ergo non ex gratia
quia [illegible] apostolus ad romanos [illegible] sed [illegible] vel debito non ex gratia

aliis per parabolam salvatoris Augustinus 2o quod denarius diurnus ibi
dicitur debitus exsequenti facta cum operariis quod quodlibet unusquisque
Hoc non concluditur et ideo patet solutio. Tertio est advertendum quod in
agendo in agentibus in corporeis substantialibus est intentio et vo-
luntas [illegible] motor incorporeus agit quia intendit sic agere
esse bonum. Et quia volens quod bonum esse ut fieri [illegible] vel finis
contra cum sint actiones naturales est bonum et perfectum optimum quod
est maxime amabile. Unde cum deus perfectissime intendat ut
dictum est in 12o metaphysice et omne bonum quod est ut sit volunt
non ponitur agere similiter producere in optimum ipse est summe amabile
et appetibile sic ponitur finis omnis actionis naturalis et ita
naturaliter loquendo dicit conformiter [illegible] catholicorum. Nam hoc quod deus est primum
efficiens quia perfecte intendens et volens bonum et quod est ultimus
finis quia summe bonum amabile et desiderabile [illegible]
producit advertendum. Ad primam quod deus non agit quia indigens 1
et ideo non est primaria [illegible] gratia actionis sed quod ut aliquis
suam perfectionem impertiret. [illegible] ad secundam et ipse suam actionem
dirigit in seipsum. Ad confirmationem quod ipse deo quia actu movens
sic intendere et velle [illegible] et hoc est in movens sed quia de
ratione boni est communicare aliquid suam bonitatem. In secundo quaeritur
de actione tempore emanans ab in materia. Ad secundam catholicorum 2
dicit et vere quod movet contingenter et libere libertate oppositionis p
in lumine naturali quod saepissime dicit sic et quod dicit quod in movente
necessario. Et concedit quod omnia quae non dependent a voluntate
libera eveniunt necessario. Sed tamen volunt libere effectus con-
tingentes evenire ratione suae libertatis quia [illegible] quamvis ipsum
inclinat non tamen necessitat. Catholicorum non veritate propositionis dicit
quod omnia quae eveniunt in ordine ad deum contingenter eveniunt quia
potest impedire ne fiant. Quamvis effectus naturales in ordine
ad proximas causas naturales agentes non possint non evenire.
Ad tertiam quod omnibus effectibus deus quia est optimus est finis 3
cum [illegible] producit effectus deus quia est optimus est finis
Item quia est principale intendens bonum et volens ipsum esse et
facere est principale agens et ad propositum dicitur quod aliud
est gratia cuius et aliud cui et quod est gratia cuius licet de aliis te-
nuit. Puta quod deus alia ratione est efficiens ut dictum
est. Et alia ratione finis. Et ita est. Tertio catholicorum 4
dicunt facere quod [illegible] quia in [illegible] est et liber libertate
oppositionis in [illegible] [illegible] potest [illegible] in [illegible] dependent
sed per in lumine naturali loquens dicit quod [illegible] in [illegible]
[illegible] in [illegible] dependent motus primum mobile [illegible] in [illegible]

Tertio Agentibus corporeis [illegible] [illegible] et voluntas

aut essentialis continuatis omnia perfectiva termino perfectibilis ultimate
dicuntur speciebus termino eiusdem convenientie per dicta perfe-
ctibus similiter dicuntur speciebus termino eiusdem et immediatius
ab eo dependent quod in se est perfectius sed non quod ab eo immediatius
mediatius sed quod primum in se est dignius dictum est de hoc
satis in questione 3 quolibet primi in articulo 2 Sed quod deus infinite con-
tinuat et loco nunc omnia perfectiva aptius adveniens contra
tertia ad primam dicitur quod non implicat contradictionem dicitur
dicitur primo quod multa evidenter sunt necessaria contradicta et
sic multa sunt que non implicant que deus non potest
facere videlicet deum non esse trinum et unum sic non impli-
cat quod ulterius motor faceret hoc deducere contradicto immo
magis quod ipso puta creaturis infinitatem excedit deducibilia
de hoc animo non valet quia hoc non implicat ergo hoc deus
potest facere secundo ad dicitur implicare quod repugnat divi-
nitati esse quod creatura finibus contradicit quod in natura rei hoc
oportet semper supplere sed ita deus non est trinus et
unus dicitur implicare et hoc non hoc implicat contra
dictorum sunt plura necesse esse quod hoc repugnat quem tamen
est unus deus libertate oppositis continuatis cum alia et de
talibus valet quia hoc non implicat ergo deus potest hoc facere
ad tertiam quando arguitur et quod inferitur cuius termino tota latitudo
contingentium posset esse sic quod non plura per sed nunc quia
quod hoc non est possibile nec enim potest esse tota latitudo possibilium
produci sic est bene de facto tota latitudo plura productorum
desperatorum primam dicitur quod non valet contradicto opposita in
omnibus sed posse etiam idem ut species deus potest esse non
tamen potest non esse ad tertiam quod ita est de qualibet vel in compute
sed non de tota latitudine contingentium collective loco contra
contra non potest esse conservata et ideo non est possibile quod ita
producibilia sunt de facto ad tertiam quod omnia voluntatis
dei et in ordine ad eam sunt eliter contingentia sic actu im-
possibilia sed in ordine ad ipsius naturas voluntas actu de
datas intelliguntur contingenter et actu possibilia sunt quod magis
posse non esse non potest creatio contingens nisi quod deus
non vellet eam continuare alia autem creatura sua actu deo
volente ea continuare alia autem creatura sua actu deo
volente ea continuare mixta contingentia per suorum naturalium
ad quae habet deficere eo quod habet contraria vel quia aliud
continuans cum deo mixta cursum solitum contingenter quod non
semper continet ad aliarum per eum dicitur quod omnia impossibilia

sut ebat mpolia ista de rebus fa est de yconibus no est
aliquis Od lez neget ab eo qd no est debitor de q glo
eo qd debet qnaz sed creatura accepta gra / mg debet est
deo / Od yoz adpala de dinis dimnis / dicitur qd loq
de debito scripte legez nne et clemc dne et no de debito
vigoris / et hoc de ea pte quoq arli / Secundo ad secdam ptez
dm est primo 2m apm cuo 2o pe dis 2e qd creae est
aliquid de nullo pducere / Et po sepe dr qd creat a una a Creare
nigro Creae est pduce aliqd de nullo Aly dnt qd pmi
ex plo et est ibi sthus / et p ly de ul ex dicat circusta
ciaz subi Ut sit sthus qd est pduce ad de no pnte
tanqz desube yo / e fa / qd no quus ne q e sbm uet
est mors loquend Alio ly ex ul de dicat circustanciad
ordinis Ut sit sthus est pduce at et no de subo p
sppto et ut lotes doctores sci et alii / sic augst
sup gesi sunt a Venbla aug. agm ct ho / et beus Angl
ad orosium cu dr deus ex nullo fecit / ul aliud mt nop
qd no erat creade faret / 2o est dcnd qd creae no
differt a generare / qr gnare fit in subo et no creae Generare
qr col sepe creae fit in sube / ut aia intellva creat
et simul corpori infundetur / cu tunc sit extra corpus
ultra mortez Ideo creae dicit pduce rem nouad et no
de po mae psuppte Generare vo dicit pduce rem
nouad et de po mae psuppote / et exhoc sequit 2a dna qd
creae quus fiat in sbo / qr qz tn creans pus attit formz
quaz eaz esse in subo Ut deus creado aiaz in corpore pus
attinget eaz aiaz via ne qz eaz esse in corpore / qr
eaz esse in corpore / psupp eaz esse Respm gnare
cu sit pduce formad de po ane / et pus attinge mez sy
subiey / qz formad quad gnat / eo qd de po eius gnat Erby
ps prmis est qo inbris hec oma que sunt extra deu a 1 Gen.
deo creata sunt in se ul in sua mia / sed qr oma que
sut ul sut spualia / et ista oma adeo creata sut scilt
in sbyis cu intc et intec quan et angli gnare no sut
Vnz Ideo 1o Genesis creauit deus celud et tiraz glo i
spualez creaturam Ul sut corpla et hec sut duca q q
se hnt p modo pecture apte p q Ut mia ul orbis
celestes et corz pteb et hec creata sut in se Vnam
sequitur in auete Et tiram glo i corz creaturam Vel
hnt se p modo coplud et gnablud p elementa mixta
et achta quoq / et hec creata sut adminus i subys suis

quia sola causa deiquorum post genita sunt creata est / silicet
deformis actibus sed spiritualibus sive corporibus quia si aliqua sunt
genita / ut sola que sunt in celo vel calib(?) in aqua / sed in prius
spiritus creata sunt ut dictum est Ecc[illegible] 1 spiritus multe fore(?)
in materia sunt producte [illegible] sed [illegible] materia sunt produc-
tione [illegible] patet quia [illegible] quia causa [illegible] creata sunt deiquorum
post genite sunt / 2a ratio [illegible] alia deus [illegible] creatura
creatura patet quia est creatura vel materia vel in materia et sic
quo / 3a ratio totum universum [illegible] dependentiam est regnum
creatum. patet [illegible] quia [illegible] cuius est creata [illegible]
deus cuius regni [illegible] est deus. rector deus. finis deus
patet [illegible] quod [illegible] Ego sum alpha
et O. principium et finis. apo. 1o / 2a questio est hec deus potest
2a questio creare [illegible] sequitur [illegible] et credo [illegible] quod non potest de
materia [illegible] si [illegible] [illegible] sic [illegible] / quia [illegible] virtus
finita ad generare [illegible] virtus finita ad creare / sed patet
[illegible] virtus finita potest generare ut ignis ignem / sed virtus infi-
nita potest creare [illegible] ergo deus potest virtus infinita creare potest / patet
que / et patet [illegible] quia infinite magis est facere rem non potest / patet
ita infinite excedit virtus infinita virtute finitam T 2o supposito
[illegible] ad [illegible] ita [illegible] deus vel presuppot
[illegible] / [illegible] T 3o quia agens in [illegible]
quale est deus et libere libertate [illegible] potest annichilare
ergo creare / sed quia creatio et annichilatio sunt [illegible]
/ et ergo [illegible] potest in unam potest in aliam [illegible] et [illegible]
agens in materia [illegible] et potens [illegible] potest [illegible] quod
[illegible] / [illegible] annichilatio [illegible] et creata
[illegible] / [illegible] patet / quia [illegible] libere est potest non velle [illegible]
quo [illegible] / [illegible] remanet [illegible] / et [illegible]
[illegible] omnia alia redigerent in in nichilum T 4o quia posse
creare [illegible] et talis [illegible] / [illegible] et
[illegible] sunt [illegible] fidei iam [illegible]
[illegible] / sed ad [illegible] fidem in materia infidelis [illegible]
Con. [illegible] T [illegible] in [illegible] et [illegible] la-
boravit [illegible] in primo physicorum volens demonstrare quod [illegible]
1 [illegible] / [illegible] subiecto fieri vel produci in materia T [illegible] est prima
[illegible] / quia [illegible] supponit motum ergo subiectum / [illegible]
[illegible] / quia motus esse [illegible] sed subiecto / [illegible] quia supponit
[illegible] non potest fieri [illegible] de subiecto [illegible]
T effectus [illegible] sine subiecto presupposito [illegible] fieri [illegible]
impossibile [illegible] / [illegible] quia [illegible]
posse fieri sine subiecto / tunc [illegible] ubi potest ita possibilitas / et

quod sit istud posse fieri antequam fiat / Nec ii est clausus
quia iste non est possibilis fieri / nec ad producendum aliquod opus
quia ista sunt iam facta / ut scilicet quod id fieret consubstantiale Confir-
matur admittere sive sicut natura est positus ad se aliquam [?] sine
subiecto / ergo ista non est possibilis fieri / et ista si fieret / impossibile si fieret
antequam sed iam dictum est inductum cum deo et similes quae sit
/ quia nunc illorum est positus ad fieri unam aliquam / et quia
probatur quia videtur quod si a potest fieri sine subiecto quod debet esse
aliqua positus ad eius fieri / 3o sic quia si deus potuit
creare a sit primus angelus probatur et sequitur quod aliud sit infi-
nitum producto a / sine infinitate formalis quod patet / probatur quia
quia a est creatum [?] / ergo infinitatis / si quod sit infinitate
probatur quia quaeritur quando fuisset ista infinitas / constat quod non dicitur
nec ei subiectum / quia tunc conclusum esset scilicet / ut antequam fieri
quia tunc non erat / et ut postquam fieri quia tunc infinitum est facta
nec nunc / quia in fieri est infinitum vel minimum quia angelus in
incipit esse sine sit / et ergo a fieri angelus non est / quia quod sit
non est / et si esset factus esset quia omne quod est et non est
impotentia est factum Ro quia aliter / quia si quod a contingeret deponi
per quod est factum / quod tamen nunc consensus / probatur quia sic ante / quia
contingere fieri et non antequam producebatur quia non erat / nec per
productionem quia tunc semper erat facta ergo per [?] non contingit / ut
tunc fiebat quia tunc a non erat / ergo tunc nulla depositionem contingit
Tertio quia sic dicit ergo tunc deus potuit aliquid facere sine causis
secundis / quia non est / et quod ergo [?] esse scilicet et ideo fortassis
simul [?] presens quia cum deus etiam [?] statuit
deum sic producere res generabiles cum causis secundis sic ad sensum
videmus quod causis producit / si ergo potuit vel potest producere arborem
vel equum sine causis secundis tunc potest nunc ordinem quem disposuit
eternaliter et consequenti debet velle quod nunc non vult et sic mutari in
voluntate quod [?] et in scilicet repugnat impossibile etc. Quantum ad
dicta aliorum 2o arguitur sic mundus est eternus ergo non
est aliquod creatum et quia [?] quia sic debet esse aliquod creatum
creatum / hoc est modus quem dicitur sic / quia vel deus ab eterno
voluit et potuit producere mundum / et sic tunc mundus ab
eterno fuit / vel potuit sed non voluit et tunc invidus fuit
[?] [?] [?] maximum bonitatem / quod si potuit sicut [?]
[?] et non fecit in invidus fuit si vero voluit sed non po-
tuit impotens fuit Sexto quia in pluribus vel [?]
quia mundus sit productus in non est productus / quia non est et
probatur ab / quia dicendum quod productus sit per a instanti / ergo deus pro
instanti voluit producere / ergo in voluntate mutatus est / quia non
est quia [?] velle in velle et nunc in voluntate

et alr ipsa pte no mltu est, et p 2a pte ipr sic q s an
volt, equitur quare no fecit s eius voluti me respisit
videtur q ante volunt ante fecit, qa ea pte no ante fecit
scz q no an volt Ad hoc put adduci vnu ex phs go
phie 2 li q in phica solvi qsuevert et in alr breviatis
empsas vbi eas solui i ro de eas simpr sic ro, q ea qstle
solutes fuer solui put Ad solucom istorum remcorum
id qd dictu fuit in l q pi libri 2 s articulo illius
de p scia dei s qd deus ab eterno pscivit ut mgis psci
visse, et in qoe qrti de pdestinatoe qd illud qd deus ab
etno volut pt mgis voluisse iuxta vnu coim ppm
illius, 2o ex cathcoe fundata supposti est q mgis qcta
mensura est sic q no an ut dictu est in qoe ruli
qmus ante post pduci Ex quo 3o sequitur dictu est q
deus ab etno volut mdm pducere ptio me qquo vpm
pducat pz q ita fecit et no fecit nisi volens Et ergo
q no volut mdm pducere ab etno s put ly ab etno
determinat ly q est pducere pz q eu hoc no sit factu pz
q deus hoc no volut illo tempore in additoibus dcima
gore gaudens est q ame q sit pducatum sit expibus
1 psupposito put satis manifestum est ergo nolo s nlla put fieri
sine qnatoe s pcaccoz scz ita io ea est ad primum, primo
s supposito q ame qd sit gre tue petit q deberet pro
Alteraz ne qa q in possibile s fiet, et ad pbaccoz que
2 dicit q potest ad fieri, fieri que no est ut est, s pt
c non esse res hoc potestas ad fieri omni angeli ut erat ante
ipm s potuit esse pt potestas ad fieri aie anxpi ut
nunc est sed erat aia anxpi et pt esse aia summa 2m
vitatem potestas ad formam asini quando meesse defecto
est s erat forma asini Unde concedenda e aia potestas
ad fieri aie anxpi est ad ipse aia anxpi no est ad
ista i potestas que erat ista aia no est erat sed erat ad sui
pt esse ad ipo n quando no est aliud sed erat ad
ista potestas ad fieri no est ad s pt esse aliud causat
tn pacto tio amplius apte pti Un hoc iuxta vetam
locum est gita, ad est potestas ad fieri aie anxpi
quia ad qd pt esse est potestas ad fieri aie anxpi
Unde hec u potestas ad fieri aie anxpi est ad, sz
pt quti, melius qd est ad est potestas ad fieri aie an
xpi Vnd mr ad 2m modo qz q pducto a ul po
3 angelo erit ad pductio sine infinitate, et ad 3m q dr

quia est infinitatem et sua infinitas sunt primum a in fieri, et
quamvis quod primum a quod fit non est, non tamen hoc quod fit sub infinitate nisi
tantum est tunc fit juxta illud textum 3i physicorum quod infinitum
quod est actu [illegible] propter a, tamen adque [illegible] dictum phy-
sici quod fit non est sunt de hiis que sunt successive quia id quod sic fit
non est in [illegible] completo. Ad 2am propositionem dicitur quod hoc quia non potest
a esse et non esse eternum i est factum sed in inferri quod fit vel est
factum [illegible] in actu per sunt [illegible] est tunc fit ut dixi in ab-
breviatis libri physicorum. Ad quintam rationem respondet idem quod a per quem
est factum sunt infinitates vel magis [illegible] sunt sua infinitas
in [illegible] sui esse. Ad quintam quod infertur quod infertur quod 7
deus potest aliud facere, primo modo fecit sine causis 2is et adhuc
potest. Ad minorem cum dicitur quod statuit se eternaliter producere res
cum causis 2is, dicitur quod hoc est verum de hiis que sunt propter
incarnationem, non de hiis que sunt generatorum, 2o quod illud quod eternaliter
rerum futurorum statuit potest minus statuisse, ut dictum est in pro-
cessu [illegible] ante solutiones [illegible] que statuit se
producturos cum causis 2is sine illis potest producere ut hoc in 6
hominibus [illegible] deductum per [illegible] non ab [illegible]
dicitur quod ab eterno potuit et voluit producere mundum, sed tunc
ab eterno determinat hoc quod est potuit et [illegible] voluit, non [illegible]
producere ab eterno enim voluit et ab eterno potuit mundum pro-
ducere pro [illegible] sue productionis, sed non voluit mundum producere ab
eterno. 2o dicitur quod potuit mundum producere ab eterno similiter [illegible]
[illegible] ante si non voluit quod non tenebatur sed quando
liberalitate sue libere voluntatis [illegible] quo voluit mundum
producere primum produxit, et [illegible] tunc infertur potuit prius
et non fecit, ergo invidus fuit. Ad [illegible] dicitur quod [illegible]
filia [illegible] illud [illegible] naturam [illegible] ad [illegible] 2a quod
[illegible] est [illegible] quibus [illegible]
vel debet, sed [illegible] sua [illegible] sic quod
posset [illegible] non [illegible] vel in [illegible] in
hoc [illegible] Ad 1am dicitur [illegible] et ad [illegible] admittitur
quod productus fuit mundus [illegible] a [illegible] et plus quod deus [illegible] tali
vult producere mundum, et ab eterno voluit mundum producere [illegible] a
et ideo [illegible] non est mutatus in voluntate, et ergo
non [illegible] quod hoc ante non voluit, et ad [illegible] dicitur quod ante
voluit, primo ab eterno voluit producere [illegible] a si non vult
producere [illegible] quando [illegible] determinat
producere ut dictum est. Et si petatur [illegible] non [illegible] quod
producere voluit [illegible] quod voluit dicitur non est [illegible] ratio,

/quia ipsa est purus et in mensa vero non tamen sicut aquam / Hoc
declaratur in omnibus dictis patet / et hoc de 2a parte huius articuli / De
tertio ad tertiam partem huius articuli sit ad videndum utrum in lumine
naturali potest comprehendi creatorem esse potentem / Pro quo nota quod
Lumen naturale lumen naturale vocatur cognitio quedam intellectus qua anima potest
percipere et cognoscere seu perficere de se evidentes comprehendendi
in pervacationem virtualem in speciebus sine simul seclusa illuminatione
superiori et sic querere utrum prius est creatorem esse potentem
in puro lumine naturali est querere utrum ex principiis per se notis
seu perfectionem vel cognitionem posset quis sine fide cognoscere quod aliquis potest
creare / 2o permitto quod aliquis potest imaginari creatorem posse
quamvis conclusionibus que credite sunt / quia 2m virtutem [illegible] in
generationem hominis [illegible] creat / ut allectus sunt an
[illegible] vel [illegible] mundi sine dependentia medii [illegible]
[illegible] 2m virtute creatus est ut dictum est ante / vel
fortassis [illegible] vigore primi [illegible] videntur esse [illegible]
[illegible] modi / quibus [illegible] / 3o permitto quod
non est [illegible] / quod [illegible] aliquando vel plures
[illegible] / et non videt [illegible] non esset ita
ita in omnibus assentit [illegible] / patet quod hoc sunt non [illegible] prima
que surgunt [illegible] ut [illegible] 2o [illegible]
Item [illegible] in [illegible] et [illegible] in nobis
[illegible] est assentit [illegible] ignis est calidus
et non [illegible] vera quod ea que nunc dicta sunt est [illegible]
[illegible] sentit [illegible] / 4to permitto quod [illegible]
quod videmus et qua videmus ad sensum semper videmus aliquod
subiectum ut deducit [illegible] in primo physicorum / item in hiis que
fiunt simpliciter quod in hiis que fiunt 2m quid ut si
aliquid dealbatur vel calefit / subiectum aliquod in quod est ac
tio / sed [illegible] subiectum esse materiam sed ignis in natura
libus combustibile / sed alia per propagationem seminis [illegible] in
maris et femine / sed [illegible] putrefactionem subiectum quod putrefacit [illegible]
in homine [illegible] creatur [illegible] videmus [illegible] et
[illegible] in aliis animalibus [illegible] 5o
quod [illegible] sit fit ex subiecto presuppositio in solo lumine
naturali [illegible] et non illuminat superiore lumine est [illegible] vel
saltem [illegible] abunde cognita / 6o quod [illegible]
[illegible] ac [illegible] sibi [illegible]
et in lumine naturali non potest videri tamen quare non [illegible]
est sic 7o in isto lumine assentit [illegible] seclusa superiori / quia
[illegible] sequitur quod [illegible] quod in puro
3 conclusio lumine naturali non potest probari creatorem esse potentem / Hoc [illegible] quod illud

non potest poni in prima linea naturali cuius oppositum sequitur contradictio in talibus
nunc dicit iste vel creatura vel 2 hec creatura non est possibilis sequitur
contradictio. consequens includit (?) 2 hec non potest poni in linea prima naturali, ante
patet quia eorum non potest contradictoria cum non possunt simul esse vere
et hec patet quia per quam in principio hec est prima quam quod sit
fit possibile per se primo et absolute sed 9o vel creatura cum creatura
ut dictum est in tertia parte huius articuli patet si sive subiectum per se primo
non sequitur quod in omni facere mundum est aliquod subiectum possibile contradictorie
dictum si dicat esse factum sed quod ita esset multum valet in singulis
et non valet instantiam et sic ultra 9o vel potest creari

T[ertio] 2o patet quod hec ex primo non potest creari non est quod non cum sit
articulus fidei nec persona vel conclusio non sunt dubitabiles
deus libere 9o non potest concludi probabile conclusionem nulli quia
contradictio supponere et ad patet a similibus sumptis probatis nec enim
sunt impossibile in linea nulla nota que inferunt creaturam
esse possibilem. T[ertio] 3c [in] linea nulla non est notum deum esse infiniti
vigoris 9o nec creaturam esse possibilem probatur quia creatio
vel factio rei sine subiecto virtuti finite vel vigoris sicut necessario
competit quibus probatum sunt in 9oe 2 primi sed dicit de in
articulo 2o. T[ertio] 4o quod vel potest contra incompatibilitatem vel virtutibus et
hec non quod hec non est in linea nulla non subiectum in me
potentiale ut dictum est. T[ertio] vel tamen habes que nunc sunt et
hec non quod in omnibus talibus contra aliquod subiectum vel contra
prima productione mundi et hec non est in linea nulla cum
Q[uestio] item quod esset hec in linea nulla notum quod nec philosophi
possunt non illuminati fide. I[tem] [illegible] sic est de ista mundus est
creatus et patet quia nisi fuisset quod nec illam magis in
linea nulla possibilem omnes crearent et hec est primum principium
philosophorum et primo dignitate dubium quod omnes antiqui philosophi
abhorrebant de fieri omnino ente. T[ertio] 5o conceditur quod philosophi non
possunt creaturam mundi esse possibilem que [illegible] Augustini
et [illegible] philosophorum 9o [illegible] est quod nullus alius et
ad patet [illegible] in [illegible] 2a 2o cao primo quod perpetui mag[is]
de o creatura et [illegible] dubie in quamvis dicit [illegible]
[illegible] assumpsisset homines ut aliquam causam [illegible] prima
creata constituerunt deum mundum et exemplar ut plato et ari-
stotiles causis non tamen creatorem sive tanquam artificem
ad exemplar intendentem fecisse mundum et post dignitate
[illegible] [illegible] [illegible] quibus debebant
de prima nulli nec aut eorum [illegible] mundum esse de nichilo
[illegible] creatum esse possibilem vel esse factum vel deum c

creatione sola fide est creditum absque omni ratione / patet quia
non est deducibilis lumine naturali. Secundum in quo quamvis quidam arguunt
contra illos cum fide de alia opinione / scilicet quod deus est
agens infinite potentie, ut primus sunt argumenta quod potest aliquid
facere ex nichilo / quod tamen ut supra in questione 2a articulo quamvis 3a
parte et alius in lumine naturali est lecto philosophorum / ergo quibus / et potest
addi aliud 3m [illegible] fecit ibidem. 7o arguitur id quod non
potest produci de materia scilicet ab aliquo agente producitur de novo
producitur anima intellectiva non educitur de materia / et tamen de novo
producitur / quod non est / et hoc patet iste per Aristotelem in libro
de animalibus ubi vult quod anima intellectiva est ab extra / et ergo pro
ducitur et quod non de materia patet / quia tunc esset corporalis in
materia / 8o quia deus est causa productiva substantiarum separatarum
et certum est quod non generantur sed per creationem / patet quia quod
dependent ab eo patet 2 12 metaphysice 7 [illegible] dependent
ab eo scilicet non producerent causas. Augustinus magister [illegible] de Angelis
multas adducit auctoritates quibus intendit probare quod fuit de
mente Aristotelis quod deus esset causa efficiens productiva omnium
quod est quia 12o metaphysice ubi ponit statum in causis efficienti
bus [illegible] tamen primam intelligentiam deum / ut [illegible] dicit
2a est 12o metaphysice ubi Aristoteles ponit quod deus est causa
rerum in triplici genere cause scilicet finalis formalis exemplaris
et efficientis / 3a est [illegible] in de [illegible] ubi reprehendit
quosdam dicentes fuisse de mente Aristotelis quod deus esset
causa movens sed non agens / et [illegible] dicit quod hoc esset
valde absurdum / 4a est [illegible] dicunt quod primus
motor non solum est causa [illegible] motus sed etiam causa de
[illegible] et auctores [illegible] reverendus doctor quod non
solum in lumine naturali creatio est [illegible] quod fuit de
mente [illegible] et sua [illegible] / [illegible] est quod
de mente fuit quod deus est causa efficiens mundi / vel ergo
fecit mundum ex aliquo et hoc non [illegible] vel [illegible] mundum fuit
vel nullo [illegible] et [illegible] quod creavit mundum. [illegible]
quod [illegible] dicere fingendo quod non fecit quia tunc causa
efficiens non esset / causa efficiens [illegible]. Item [illegible] potest
[illegible] a qua fit motus ut patet [illegible]. [illegible] quia de mente
[illegible] fuit quod mundus esset a deo sicut [illegible]
lumen [illegible] ab [illegible] luce [illegible] videtur manifestum
quod [illegible] lux [illegible] adhuc suum lumen [illegible] ab
ea productum [illegible] similiter mundus est productus ab eo / [illegible]
patet quia [illegible] quod [illegible] quod mundus esset [illegible]
[illegible] per auctores [illegible] ~~portat~~ portat 12o metaphysice

et primo celi prius allegatas et bene patet quod utraque luna continuus
eternum tamen aliunde dependeret et lux ipsum producere posset ut reliquum
representativum sui. Ego sic dixi in quadam questione quod lux
naturalis abstracta se non extendit. Secundo credo non esse sententiam quod de
mente Aristotelis et suorum sequacium Averroys non sunt quod in
scriptis reliquerunt cum Aristoteles in 8° physicorum contendat probare
perpetuitatem motuum et quod concludit per infinitatem primi mo-
toris et primo de celo posuit nunquam esse perpetuum ex utraque parte
2° celi quod celum non est factum, et 12° metaphysice posuit et
sic probat corporalem in perpetua celum semper manere et in primo
physicorum audit Averroem quod fiat factum corpus compositum. Sed vult
12° metaphysice, et magister dist. prima cap. 3° dicit quod mundus dependet
esse primum et videtur intentio eternum, quod reputat opinionem philosophorum
erroneam, quod non esset nisi materiam possuisset eternam deo.
Et sic dicendo philosophi possunt magis catholice quam Aristoteles et
quoniam cum tamen non possunt creare, sed materiam deo coeternam ut
magister dicit dist. prima cap. et patet est allegatum ab Ambrosio et
[illegible] ad [illegible] et ad [illegible] et primo ad [illegible] [illegible] [illegible]
Ad 3m patet quoniam [illegible] Ad primam dicitur philosophus [illegible] [illegible]
lux naturalis et Aristoteles in suis dictis quod deus non est infiniti
vigoris sed infinite perfectionis et [illegible] et infinite durationis
actualis in agendo, sicut hec dicta sunt in questione [illegible]
[illegible] 2° et pluribus de[illegible] Ad 2am dicitur quod deus sic
[illegible] est ita vel perfectius super se, sed multa suppetit sub se
celum et alia subordinatas et [illegible] magis [illegible]
[illegible] Ad 3am dicitur quod deus non est liber libertate [illegible]
sed [illegible] ut ante dictum est. Ad [illegible] dicitur quod posse creare
cum non sit possibile non plus dicat perfectionem sunt quam
posse producere aliud. Deus Ad quintam admitteret Aristoteles
[illegible] negaret quod anima intellectiva producit. Et ad [illegible] cum dicitur
quod ipse dicat quod est ab [illegible] [illegible] quod hoc non dixit more
catholicorum vel quoniam putabat eam eternam. Sed quod reputant
quod intellectus agens esset unus cum homine [illegible] [illegible] et
non in [illegible] et [illegible] [illegible] esse [illegible], quod ut dicit alle-
[illegible] qui sunt [illegible] Aristoteles quod [illegible] [illegible] intellectum age-
tem intellexit deum in quo possunt esse idea [illegible] et
[illegible] ut [illegible] 3° de anima co. 2° Averroys quod erat una
intellectiva anima infinita [illegible] toti [illegible] [illegible] et sic esse
unum [illegible] in omnibus hominibus sic [illegible] [illegible] tractatu
3° de anima. Et patet quoniam [illegible] locutus est 2m [illegible] mente
quod cum ponat mundum fuisse perpetuum concedit quod [illegible]
infinitos fuisse homines, sed [illegible] [illegible] [illegible] suam animam perpetuam

apte pq et no esset cum aia quib duobz vel plibz io
esset multitudo infinita aiarz intinuar qd longe dis
tat ab eius intentione Ad 6m, verum tamen productam
quae producit rem de no esse ad esse Ad 7m dicit ab
et aliqui dicit qd dependent ab eo per eternam emanationem
sicut adiunctus eternus lux ab eterna luce et non per produc
tionem de non esse in esse Ad auctores 1as dicit qd ipsi omnes
non plus volunt nisi qd deus est causa efficiens omnium aliorum
si non dicit aliqua causa qd est causa producens de non
esse ad esse Sed efficiens est mediate et istatim 2m Ad 8m
per eternam emanationem et conservationem non per productionem
de non esse ad esse Et alius non erat de necesse per et
sin gravis / sic n aia dicta apparuit sed sequitur aut de
tur eos alius intendisse apud praemissas auctores et
consules vocat eum conductora dixisse Et io lig pre
moveatur adeo tamen non sequuntur eius intentionem Pro
solutione 1o ratione cum diligentia est notandum qd aliqui
non ponunt deum produxisse mundum nisi bonitate naturali se
communicante / lux perfectam et voluntate complacet sic agen
tem / quemadmodum eterna lux naturaliter eam se producit eternum
lux Unde qui ponunt qd non magis posset velle pro
ducere / nec ex causa motus facere quia naturalis bonitas
ad optimum esset determinata et non libere addicta sunt
causa mundi sicut supra dictum est 2o est notandum qd creare
dicit rem novam producere de non esse ad esse ut
vult magister des pa suffi. explicat 2a et 3a Ex quo sequitur
qd eterna emanatio a causa non est creatio cum non sit in
cepto de pq non esse / nec sit semper esse novum sed
sic semper fuit esse / quamvis ab alio emanando tale in
esse non est factum cum sit eternum Philosophus autem affirmans dicat
quod aut qd deus non fecit mundum quia sibi coeternus
est / sed potius eternaliter emanationis prima bonitate
producit et esse eius efficacie est apud philosophum de rerum
effectibus per conservationem et non factionem vel productionem
de non esse ad esse / hoc autem non est creare vel facere
nec causa eius efficiens apud philosophum dicitur a facere / sed quaedam
ex dicatur a conservare vel a coeterne sibi producere Dictio
quae allegatur a Boecio causae efficientis datur de causa efficiente
producente rem ad esse pq non esse Ad conservationem quae
dor, et ad brevem qd per lux adiungatur esset eterna eius

lux causa sic non esset alia ab eo. eo quod aliud eternum est ab eo
nec esset productum simpliciter eo modo quo creabilia vel generabilia
producuntur quia ista producuntur de non esse ad esse / sed potest dici e-
manatum vel coeterne productum. Et si dicatur tu concedis
quod causa posuisset mundum eternaliter a deo productum vel quod producit
cum essentia vel fine / si conveniat tunc non contra ipsum finis
aut mundi et ante eternitatem / si fine non quod creavit / Ad que
videtur quod deus cum mundo et mundus sint eterna coequaliter
naturaliter eternaliter deus producit mundum sic deus et quod non pro-
duxit ut mundus nec mundus equaliter [illegible] / sed non causa quod
creatus mundus vel mundum esse [illegible] / quod creatio presupponit
rem que creatur quod prius non fuisse quod eternus non habet locum
Unde si quis eternam emanationem vellet vocare creationem tunc
non loqueretur de creatione eo modo quo catholici sed de perpetua
productione vocaret creationem Et posset dicere quod catholice mundus
creatur vel mundus / quod catholice sic dependet ab eterno de-
pendebat Et hoc autem esset fere verbis abuti / et quod ista
modo dicebat et sic quod vocant conservationem vel eternam emanationem
seu dependentiam [illegible] et sic consuevit movere
vere catholice loquendo mundus posset esse coeternus deo vel po- Ro
tuit produci coeterne deo / Ubi primo notandum est quod licet nunc
non [illegible] in futurum potest mundus esse coeternus deo / ta-
men quam [illegible] ipsum fuisse esse postquam non esse / quod
deus non potest facere non fuisse preteritum Sed utrum potuit
produci coeterne deo / de hoc doctores sunt diversi doctores sunt diversi
quidam dicunt quod sic Et movetur primo motivo / quia filius est
eternaliter productus a patre / quare ergo non posset deus eternaliter producere
creaturam sine inicio / Non videtur implicare magis in uno quam
in alio. Secundo / quia si non / hoc maxime esset / quia producit libere et
voluntarie et in talibus videtur quod productum necessario sequatur in
causa Sed hoc non obstat / quia ubi producens est eternum et de-
liberatione non indiget / ipsum coeterne sibi posset producere
Tertio / quia non minus potest aliud esse coeternum deo quam ignis
si esset eternus / Unde beatus Augustinus de civitate dei [illegible] si
ignis esset eternus splendor ab eo genitus esset co-
eternus / ergo et potuit deus producere creaturam vel rem
dependentem sibi coevam. Quarto / quia quamvis intellectus potest intel-
ligere vel apprehendere deum fuisse ab eterno rerum productorem / sed
plus deus potest facere quam homo apprehendere ergo etc. / ambo
sunt [illegible] beati Augustini primo de [illegible] de civitate [illegible] plures dicunt

mundus semper fuit semper conditus ab eo qui eum fecit. Contra
philosophus et commentator fere omnes dicunt mundum fuisse ab eterno / et
tamen Avicenna potest inducere ad hoc factum / licet probauit potentem
Augustinus epistula 3a ad Volusianum dicitur Deum igitur de ali-
quid posse quod nos fateamur investigari non posse / in
rebus enim mirabilibus tota ratio est voluntas facientis. Sed contra
conclusionem hanc opinionem defendentium / michi non videtur
Deum declarare primo suppono / quod in maiestate spiritualis ipsius
talis maiestatis diuine stat in tribus / scilicet in eterna dura-
tione / et infinita perfectione / et in extensione ad effectus pos-
sibiles producendos / dictum est de hoc satis questione 23 respice de
1a 2a 2am / 2o puncto / quod deus adequate non potest facere
effectum maximum in perfectione vel extensione / de hoc dictum est
vt probaui eo modo quo potui questione 2 de sphera 2am et
3am / 3o puncto / quod non videtur rationale / quod plus possit
magis facere sibi equale in duratione et eternitate quam in maximo
quod potest producere sua producente potestate / volo dicere quod cum
plus plus est ... quod possit 1o equare ad in duratione
sicut quod antequam in duratione nunquam potuisset producere quod in
vigore potestatis sicut quod ad producendum quo maius vel possit
ultra vel potuisset magis producere / probo sic / quia sicut ad agens
naturale perfectum requiritur eternitas in effectu quo assimilate
... / ita est requiritur extremum potestatis / sicut scilicet quod nichil vultra
secundum illum statum potest producere / ergo omne contrario per potest producere
maximum in potestate vel extensione non est vero ... inferendo quod
9do negatiuam quod deus non potuit producere creaturam sibi coeter-
nam / quia non plus potuit producere sibi maximum
in duratione quam sibi maximum in potestate vel extensione per
suppositionem 3am / sed non potest producere sibi maximum in duratione
quam sibi maximum in potestate vel extensione per suppositionem 3am /
in extensione vel in vigore siue virtute per suppositionem 2am / ergo
conclusio vera / 2o quia de natura creature est esse sub tempore / sed
nullum tempus potest esse eternum / cum in tempus eternum non inve-
niatur / ergo de ratione creature est non equari deo ~~...~~ Nota
Deduco potestatis bonitatis causa / 3o / quia deus non potest facere eo
modo quo faciat per agentem per modum agentis naturalis / sed per a-
gentem per modum agentis voluntarii tunc producit creaturam co-
eternam sicut et maximam / ergo repugnat maiestati
posse producere creaturam sicut et maximam / sed conclusio / et
patet antecedens / quia per posset agere per modum agentis naturalis

tunc posset facere maximum quod posset / et tantum quod ultra non
posset nec extensive nec intensive / tunc potest agens infinitum cui
omnia obediunt / Secundo patet / quia agens naturale non facit plus quam
recipit / Confirmatur / quia non potest plus producere quam recipere quod impossibile
consumpserit post / sed 2m non patet per dicta in q. 2 huius / igitur nec primum
/ Ad 1m quando arguitur quod verbum correspondens coeternum emanasset per
intellectum et voluntatem libere / vel non / Si dicis quod non / tunc deus
non posset ad extra producere agere / quod catholici non possunt adoptare
producere agere nisi intellectus et voluntatis ex libertate operans / Si
dicis quod libere emanavit / tunc utrumque sequitur esse sicut quod prius non fuit
/ igitur non est coeternum / et patet quia ... / quia ingratus non ca-
pit quod aliquid ab aliquo producatur libere ad esse / quin ante
fuerit non esse / Dicitur quod est de agente naturali / in quo producta
ad 2m producti. Ad rationes aliorum oppositum ad primam quando 1
dicitur / et tunc quando / quod ideo potuit creaturam sine medio pro-
ducere / et ad primam non est simile de filio et de creatura / quia
filius est natus coaeternus in orbibus / ubi non est relatio ex opposito
creatura autem in nullo potest equari deo / nec in duratione / nec
in perfectione nec extensione non potest in non esse deum / sed esse
in non esse maximum quod deus potest ut dictum est in q. 2
Ad 2am quando arguitur quod in libere productis productum est ... 2
... durationis apta in perfectione et ... cum dicitur quod ...
non oportet ubi productus est eternum vel infinitum quod de libertate
non indigeret / Secundo dicere posses quod ad producendum maximum
effectum quem producere potest extendere potest quod in eternitate esse
est impossibile / Dico etiam quod non necessario agens infinitum est
producere maximum sive in duratione sive in extensione
sive in potentia sicut quod magis producere non possit po-
tuisset / et ingratus ... non valet / quia tu supponis
quod sicut potest deus producere sibi coeternum aptitudine / quod ita potuit
producere sibi coeternum aptitudine ante / et non est simile / quia quod
est coeternum aptitudine / est sibi consequens coeternum. sed quod potest esse
non producere et ... / quod autem esset coeternum sibi
aptitudine ante / ... esset sibi sic coeternum quod ipso non prius
producere potuisset. Ad 3am quando arguitur ... et non ... et ad 3
... dicitur / quod ignis non potest esse eternus nec deus sibi co-
eternum / sed ad istum Augustinus dicitur quod voluit ... quod
... filius est coeternus patri quia pater eum producit naturaliter
sicut ignis calefacit ... sed si impossibile esset ignis eternus
et esset lucidus per totum medium susceptibile splendor eius totum

eternus eo quod nullatenus produceret sibi splendorem / Et non potest
poni duratio inter duratum ignis et splendoris et ita potest
admitti ratione generat sibi filium / quod nullatenus prius ignis ca-
lefaciet ita potest generare filium Secundus est de productione ad extra
que generaliter libere ubi intellectus precedit producentis productum / eo
quod ad potentiam non velle producere et quod voluntatem in mense prior
est eo Item quod intellectus causas esse esset impossibile vel ymagina-
tio tamen mutabilis potest quod eternitati que non possit / Ad tertium
quod quamvis intellectus possit in ista vita eternitate probare non
potest intelligere eo quod est infinita / Infinitum autem secundum quod infini-
tum est ignotum ut habetur primo phisicorum Sed intellectus apprehendit eo
ut deum semper sine initio Sic intellexerunt philosophi qui omnes
dixerunt quod mundus esset eternus et non dixerunt initium Et cum dicitur
quod sic potest intellectus concreata dicitur quod hoc est quia
apprehendit deum nullatenus agere qualiter tamen agere non potest aliquo modo
et in hoc deficit creatio / Tertio dicitur quod creaturas esse eternas deo
intellectus humanus non potest intelligere plus quam equum esse bovem
quamvis contra equi et bovis affirmative ponit quando dico equus
est bos et ideo sic non potest deus facere quod equus sit bos / nisi
forte assumendo utrumque naturam secundum unam opinionem Ita non
potest facere creaturas sibi coeternas licet beatus Augustinus voluit quod
deus aliqua potest que quae ego scire possum ratione ut nunc
quamvis essentia rerum dimensionem vel independentem / Secundo quod philosophi erra-
verunt credentes deum nullatenus agere ad extra et ideo posuerunt
sibi rerum dependentem coeternam et maiorem in perfectione quod
posset facere Et sic mundus est impossibile ita et ad / ut quod po-
tuit sic autem facere / quod prius ista facere minus potuit etc
autem beatus Augustinus dicit quod deus aliqua potest que nostrae
intellectus non valemus / hoc est verum Ut quod deus est quid
vel quod una quantitas divina est unita in unitate suppositi quod
sufficit hoc tamen est ad possibilem simpliciter Sed quod coeterna sit
producta nec deo / vel eius per productibilem in unitate magne
vel duratione est simpliciter impossibile et ergo hoc deus non potest hoc
de potentia et de toto secundo articulo / Ad rationes principales ad primam
neget alias et ad secundam dicit quod ad creaturam non respicit quod
aliquid fiat quomodo ante ponit esse sit de vi sermonis / quod ut ideo
aliquid sit quomodo supponit Sed admittendo dico quod tamen hoc respicit
sed quod fiat et quod non fiat possibile et contra hoc non aliquid ratio
Ad rationes secundas ad quemlibet / ad primam quod quod regnum creatum
potest propria operatione usque ad duratum medium de lege ordinata
et post de potentia absoluta non est tamen dicta sed quomodo movere

producit et est productus in dicta quest. 3. ad 2m. quod singu
lis per quod potest perfici actuari sit ibi actu. Et quod celestis perfici possit
in uno individuo spirituali non ut debitum est set contra. Hoc non aret
ratio clara per suppositum est producitur in 3a parte 2o articulo. Ad 2am
que arguit contra questionem dicitur quod ista auctoritas Genesis 2o
perfecti sunt celi et terra et intendit de perfectione secundum spirituali et
debita disposicione fortassis optima singulorum in suo genere iuxta
legem ordinatam. Sed tamen quod extensive universum et intensive
sustinet angeli et nunc possint perfici sic non intendit auctoritas.

Secundo tamen circa dist. 2am. ubi 2. Hoc de questione
Angeli creati sunt in celo empireo ut in loco eis
naturali. Que hoc unum supponit. Sed quod angeli creati sunt in celo
empireo. 2o questio. Ubi 2 ut in loco eis naturali. Contra suppositum
arguitur. Primo angeli non sunt creati ergo etc. quod ubi hoc patet. Alias quia non
videtur quod ratione possit universum esse et sequitur quia nec ratione
creaturum ita nec factum fuit de angelis. Genesis primo. Set
solum de celo et terra. Non ex opinione nec auctoritate videtur
potest esse. Non ubi sunt ponenda esse. Secundo sic angeli
sunt creati in celo empireo. Non ubi sunt in eo creati. Quod
hoc et alias patet. Quod primo in principio. Sed hoc unum creata est spiritualis sa
pientia et angelorum creatum. 3o sic angeli non sunt in loco
ergo angeli non sunt in celo empireo. Quod hoc quod celum empireum
est locus. Alias patet per Philosophum boecio in libro de ebdomadibus dicit quod
unum quod est in corpore sed spiritualibus non esse in loco. 2o
et quia utique Augustinus hoc de 3o quod 9 2a continentis patet quod dicit
non est in loco quod non est corpus angeli itaque quia non
sunt corpora scilicet ratione non ciuilis in loco. Contra sic quod eo
diversis locis nequeunt angelis genere. Non ubi sunt in loco patet alias
potest esse de celo locato. Quod unum continuativum locati et alia
quanto quod hoc patet angelis genere. Deinde arguitur quod sunt
in eo tamquam in loco naturali quod nulli dicitur quod sunt in eo statu
per quod facti sunt. Et non potest dici quod sunt in eo tamquam in lo
co innaturali. Non clarior actor est magis in loco et patet dicitur quod
nullum violentum est perpetuum et tamen perpetuo sunt in eo. Quod
violentum creature penali cum sit pena non precedit culpam
angeli aut 2m magistrum fuerunt in eo ante culpam.
3o arguitur sic Angelus debet aliquis locus naturalis cum nequeat
esse ubique ut dicitur magister in primo dist. 2a quod hoc est proprium
dei. Sed non est alius locus eis naturalis quam celum empi
reum et patet. Quod cum sit summa creatura in ortica aulis

supremus locus qui est / nec conveniens esset quod alius locus sibi
conveniret. Secundo presuppositio quod sunt in celo empireo est magister in lit(tera)
2e distinctione 6o et 1o capitulo huius distinctionis / sed contra opinionem videtur esse quod locus natura-
lis est conservativus locati secundum philosophum / non autem videtur quod a-
liquis locus sit conservativus angelorum cum non indigeant nec con-
veniat magis uni loco quam alii cum certe nobilior. Angelo
erunt duo articuli. Primus est descriptio. 2us descriptio. Primo
est notandum quod angelus secundum beatum Dionysium est ymago dei mani-
Quid sit Angelus — festatio occulti luminis / speculum purum / splendidissimum. Ymago dei
dicitur merito quia habet esse conformia sic quod non in intel(lectu)
corporis. Sed homo intus et habet intellectum memoriam et vo-
luntatem, sequitur sunt potentie principales ut dictum est in primo
libro distinctione 3. Secundo dicitur quod est manifestatio occulti luminis / quia
angelus circa maxime imitat divinam essentiam sicut sua
Dionisius — natura potentiam / et deus est lux occulta. Tertio in complexione
simplicitate sive perfecte speculum purum dicitur quia a sordibus
corporalibus penitus alienum et splendidissimum quia clare co-
Damascenus — gnitus imitat perfectionis speciem. Valet. Describit Damascenus
libro 2o capitulo 3o sui libri sic: Angelus est substantia intellectualis
semper mobilis / arbitrio libera / incorporea / deo ministrans secundum
gratiam non natura immortalitatem suscipiens / cuius substantie speciem
et terminum solus ipse creator novit. Et est descriptio ange-
li bona quia sic videtur debet suum est substantia ad differentiam accidentis
Intellectualis et spiritualis magis ad differentiam corporum. Semper
mobilis ad differentiam dei. Ut placet quia non movetur
nunc loco. Arbitrio libera ad differentiam brutorum. Incorporea pro-
pter differentiam anime humane. Non tamen valet sic non in natura corporis. Deo
ministrans secundum gratiam ad differentiam malorum angelorum qui non sunt
in gratia. Non in natura immortalitatem ad differentiam dei. Valet posset descri-
bi faciliter licet minus complete. Fortassis angelus est substantia incor-
porea dependens / et in separatam a corpore non
Celum Empireum — notum in herere. 2o est notandum quod celum empireum secundum tamen sic
celum intimum igneum album quod in est et patet quod est igneus
quod in igne ad intus igneum non fervore sed splendore quod
vocat magister intellectualem non quod sit divinum sed quod solo intellectu cogno-
scibile / quamvis corpus sit quia sub sensu non cadit. 3o est notandum
quod cum dicitur: Ubi angeli creati sunt in celo empireo / non
est intelligendum creati apte quoniam ac si intelligeretur quod celum presuppo-
neretur ante creationem angelorum tempore vel receptum / sed a
et sic non prius tempore creatum est celo / sed prius dignitate. Ut
dicit magister in littera. Unde id est Genesis primo: In principio creata est

sapientia i. angelica natura quod dicitur hic creati fuerunt apte patet ut in
angeli qui sunt creati sunt in celo empireo / secundo est notandum quod
ut dictum est in primo libro questione 3a aliquis dicitur in loco dup-
liciter quantitative scilicet quia quantitatur in partibus dimensionibus dime-
tientibus loci / alio modo diffinitive scilicet quod est sic hic quod non alibi / vel
quod non est in nullo ex medio utroque et tractatur ex dictis
Venerabilis Ubertini de sancto Victore libro primo parte 3 capitulo 9o dicit quod corpus quod
dimensiones habet loco circumscribitur / quia ei certum locum principium medium
et finis assignatur spiritus autem cum dimensiones non habet sed diffi-
nitione sola diffinitione tenetur circumscriptionem non recipit loci / et
in loco quodammodo concluditur quia cum alicubi presens sit totus
alibi non invenitur Omnibus premissis patet ista conclusio hec Nota conclusio
tantum etc. sed celum lunare natura intelligentia est angelos etc. patet pos
patet quia 1o angeli eorum semper vident faciem patris et 13o
mittet filius hominis angelos suos et in pluribus locis Luce
primo missus est angelus Gabriel et in antiquo testamento
in Thobia cum dictum in Exodo et in duobus locis et ge. in primo
capitulus Moyses vocat celum quod verbi apostoli loquebantur in
eum expositores intelligunt angelicam creaturam / sed 2a pars
patet per Philosophum 12o metaphysice dicitur quod tot sunt intelligentie quot motus celestes
capitulo 6o et ratione quia cum natura non nimio deficit Vide ver-
um in naturis inferioribus et non solum in una genere in pluribus
genere in angelos / sicut natura est / et alia pars patet 12o metaphysice
et 8o physicorum et dictum est in primo libro et de se patet quod celum natura
Vide patet deus est simplex et hec patet per ibidem quia in lune
alibi non potest quod ab ente simplici procedat motus diversus
ipse i. mente motus speciem celestium sunt diverse speciei
ut suppositum in parte Consequentia patet quia si invenitur aliqua dis-
quieta sicut id quod minus sufficit reperitur diversum / et reperitur
diversum id quod magis sibi sufficit 8o physicorum Nam in homine
natura corrupta reperitur quanta intra vi et invenitur natura contra
minus sibi sufficit quod intellectus sine intellectu ut notum est ergo et
invenitur natura intellectualis sine corpore / et hec erit angelus
Hic quia non potest ab ente simplici emanare naturam cor-
ruptam et non minus dicitur habet pariter de incorrupta / ergo dicitur ponere
angelos et intelligentias in genere / et alia est per 12o metaphysice Vbi
per quod probatur in commento 4to / quod primus motor qui vocatur
deus est ens simplex / in commento 7o patet quod ab illo ente optimo
dependet celum et tota natura / et hec patet quia natura incorrupta
maiorem convenientiam habet cum ente simplici quam natura corrupta
Quarto patet quia non potest celum semper moveri nisi 2o celi et hec
sunt pariter salvari a forma intelligente / ergo oportet motorem

cognoscitur ponere motum dati orbis quietis respectu / et tamen ut patet
per omnia antiqua intelligentia motrix vel angelus ergo tale corpus celeste
forma inherens movebitur cum celo et per mutatam / mutationem
in motu sicut non oportet moveri nisi ut mota volens in
sine medio motus ut habetur primo et secundo celi et ita unumquodque
indiget motore regulante sed ubi motor in habet secundum primum
aut potest quod motor creatus non potest movere cognoscente corpus
nisi forte dicatur quod sphera inferior movet ab intelligentia in
motore superiori / quod non sufficit ad salvandum motus spere
specialis eo quod inferior et proxima superior per quam movetur
ipse motibus diversis spere / secundo quod angelus non
est compositus ex partibus diversis racione sicut hec partes materia
materia et forma sicut actus et potentia sicut esse et essentia / ut
patet quia id ad quod sequitur processus in infinitum non est ponendum
sed adhuc compositum sequitur processus in infinitum / igitur
non quomodo intelligitur quod in non quere esse prius in infinitum habet
patet quia dato quod angelus sit compositus ex esse et essentia vel actu
et potentia vel alio modo sicut nunc / et primo creatum angeli con
cernit esse / ita quod prima essentia secludendo esse componentis vel
volo quod deus esse auferat / et quero utrum adhuc essentia
angeli est vel non est si dicitur quod est ergo talis angelus est quia
non sit positum quod ipsa sit nisi angelus / ut videtur quod non
angelus et non sunt est nomen essentie essentia ut sit
minime essentia ut dicit beatus Augustinus primo et secundo hoc primo ergo quia
aliud genus essentiale non habemus ergo ut totum regnum esse
talis ergo est sufficit frustra ponitur esse superadditum quod quia
quia angelus est sicut sine esse quod ubi illud est est
etiam diffinitio ab essentia et sic est processus in infinitum
si dicitur quod esse essentie est ipsa metessentia / et tale est essentia
angeli / ut arguitur est / ergo esse angeli est sua essentia / frustra
ergo additur ad esse si dicitur quod essentia non est / contra
tamen dicitur quod esse essentie sit finitum / iterum secludatur per positum
de ab angelo omne quod non est eius essentia adhuc manet
angelus / ad quod ergo ponitur esse additum / quod aut adhuc
manet angelus patet / quia non potest ostendi quod sit essentia
angeli aliud quam angelus / secundo quod angelus non sit com
positus ex actu et potentia vel materia et forma patet quia sunt
compositum ex intellectis conviris / quia sunt non ponitur intellectus / per
compositum ex partibus diversis racione confirmatur quia rectum actum
quem deus intuetur componere angelum et quero utrum est
compositus ex actu et potentia / et sic dicitur quod est in infinitum / causa

similibus/ quia ad simpliciorem actum non potest devenire. Et dico quod non
generatur non corrupto alio substantialiter de toto angelo sicut de aliqua parte
2o quia si pars angeli esset corrupta remaneret cum parte substantia generabilis ut
vult Avicebron in libro Fontis vitae/ et sic angelus esset corruptibilis
naturaliter eo quod materia sua est in potentia ad aliam formam. Item
esset generabilis quia materia inferiorum appetit istam formam cum sit per
eam perfectibilis quia plus sibi perfectionem conferret. Vel ergo potest eam
attingere et erit angelus generabilis/ vel non potest eam attingere et
erit appetitus materiae ad finem impossibilem. Item cum natura semper moveat
nunc est etiam sine extensione quantitatis materia naturae sicut ut dicit
quod in diversis actibus/ quoniam ergo erit in angelo. Et dico quod materia
angeli est aliquid remanens tamen erit actus et sic angelus erit
necessario constitutus ex duobus actibus substantialibus quod non est
conveniens/ et patet quia/ quia si esset pura potentia tamen esset corrupta
remanens cum illa. Quod cum pura potentia sit anime perfectibilis tamen in
genere substantiae impossibile est in eis esse dimensionem specificam vel 2e due
species substantiales essent eius simplices et sic non essent due. Sed contra
est Avicebron in dicto libro sic inquirens est aliquid quod convenit
cum corpore et aliquid quo distinguitur a corpore est compositio materiae
et forma. Sed in angelis est similiter ergo etc. est non dico et habere
differentiam in effectu quia nullus dicit angelum convenire cum corpore in esse
et in esse formam et ergo propter hoc convenit cum corpore. Item distinguitur
cum a corpore per esse incorporeum. 2o sic arguitur dicitur auctoritas magistri
de pulchritudine capitulo quod dicit quod sunt visibilium rerum et invisibilium
materia condita est et utraque informis fuit secundum aliquid et secundum
aliquid formata/ ergo si secundum aliquid materia invisibilium angelorum erat
informis et secundum aliquid formata ergo quod angeli componuntur ex
informi et formato. 3o materia si non est aliquo compositum
/ quia ergo constat assumpte divina Xo auctore beato Augustino 12o Confessionum
exponente illud Genesis primo In principio creavit Deus caelum et terram
sic dicentes In principio id est in verbo suo creavit Deus caelum et
terram id est informem materiam spiritualis et corporalis creaturae/ 2o materia
libro 2o super Genesim capitulo 3o dicit quod daemones aerea dicuntur
animalia ergo videtur quod sit materia informi et quod habent corpora
Ad primum ad auctoritatem Avicebron dicitur quod sunt illius opinionis
et non videtur ne consentire auctoritati catholica et ideo potest negari
et beatus Thomas improbat eum in quodlibet in prima parte sue quaestio
articulo 2o et contra gentiles. Sed ad illam eius dicit quod in angelis secundum
essentiam est perventus et non idem quo convenit in genere sub
alterno generali cum corpore et distinguitur a corpore generali sub
alterno/ non per talis modi procedendi valet sequi
cessus sine fine/ materia est in forma angeli et cum quod ergo convenit
cum corpore computa sua et est incorporalitas. Et ergo distinguitur

Con

|

tionis sive ac̄e nō est vera / ymo ponendo q̄ ii ee s̄tiam ul esse
tiam ul vnice q̄d est s̄ pbabile / Cuʒ q̄o pbaretur q̄ius ypa
tus Ad formaʒ tenens s̄ intell in ac̄e q̄ duo d̄ta sit tā cu
q̄it cū corpore in gn̄ano et destinguntur actue in gn̄e sub
altno q̄ intell in depthtez tnc act est s̄a et bn̄ r̄d̄ / aulu
u sua intell̄ essencia q̄it cū corpore et destinguit a corpe
Ad 2m in q̄r q̄pamt s̄c̄ym q̄ nō angeli sint informes q̄
ad q̄uenꝫ q̄maʒ recepit sui q̄uisone ad d̄m / s̄z s̄up formata
2m natur̄ ext̄ia Ad 3m q̄ angelus a simplr̄ q̄ d̄ic d̄ficit
q̄ma p̄mo q̄poles est formis acc̄ibꝫ s̄ s̄ cauns cognicoibus
et illacoibus et q̄sīl̄ar p̄nulis quibus forte ad̄ s̄n̄ nō
q̄uenit s̄ 2o q̄ alī 2m p̄n̄ʒ d̄cꝫ intell s̄ d̄o ymo q̄uati
Ad 4m s̄ dicit b angel s̄ 2o q̄tes s̄up q̄e ad ltam dicitur
q̄ nō loq̄uitur ibi s̄ 2m intencōm Apez s̄i vertendo d̄cta
alioꝝ q̄ pꝫ q̄ma s̄ 1mo s̄up ad ltam q̄tendere q̄cludit /
q̄ ain̄a nō est s̄ita q̄ in̄a vol̄i q̄r s̄e s̄ict ain̄a q̄ama
nec q̄s̄ab̄ q̄r ain̄a nō est corpl̄is et a fortiori ita est q̄
angelo / ul d̄c q̄ creauit informem nām spūalis creatur̄
/ q̄r angelus q̄uis nc̄ destinctus tn̄ nō formatus gr̄ia vt
d̄ctm est d̄uicte in q̄r in 2a vo̅ie / Cuʒ q̄o ad aliud auctē
q̄ angel nō dicit s̄n̄ nō assendo s̄ed disputatie recitando
opinionē alioꝝ q̄ d̄icit d̄icebat et nō d̄t s̄it Tercia
3. q̄clo q̄o angelus nō est in loco a̅quo nec celo empireo. quel superatiue
dicitur pꝫ q̄r cū s̄it intell̄ s̄it nab dimens s̄it Tercia q̄o ange
8 q̄clo li sunt in loco diffinitie s̄pl / sunt s̄ic in vno s̄itu q̄ nō
sunt in alio q̄ualꝫ / q̄o cū q̄o v̄d / q̄a nō est q̄r s̄n̄ est ee
diffinitie in loco s̄ s̄c q̄ sua v̄tus ibi q̄tineat et nō ali
bi / s̄ab p̄a est in q̄r in l̄ra cū 1o d̄s̄ q̄uiss alle s̄tabimy
dicit s̄up q̄r q̄ celum empireum statim vt creatum
est repletum angelis ite bedaꝫ ni̅m dicit Tercia 2a patꝫ q̄ma
quod d̄ loco cadit i illo s̄nt / s̄ q̄o angelus d̄ celo ceci
dit lucē s̄o d̄icte saluatore videbam sathanā s̄c
fulgur d̄ celo cadentem Tercia 3o aucte dicit lia p̄mo ce
l̄o dicit Angelus loco celi q̄tinetur Tercia 4o q̄ma p
q̄amt motore orbis in orbe vt d̄ctm est in p̄o / q̄o
intell̄a mouens orbē est in orbe et nō alibi Tercia 5o q̄ma
anl̄i nō p̄t p̄am q̄utens cum loco cū s̄n̄ s̄p̄al s̄it
d̄a / nec p̄t p̄am alti loco q̄utens eo q̄ d̄eus cum
loco eo q̄stit vt d̄ctm est in d̄cta q̄e v̄i / eꝫ q̄o q̄
coq̄estunt alicui loco et nō alibi Tercia Angelus ē
in loco s̄p̄aꝫ essenciaꝫ nō solū p operacom s̄z p̄aciatem

et volucres albeitas / est enim sua substantia alicubi / 2m quod non sunt
dz dici in loco proprie nisi virtutem vel operationem / quemadmodum dicitur
sol esse in domo quam illuminat per presentiam et sic dicatur quod b
thomas et egidius dicunt contra dicta 3a primi / dicatur quod volunt
quod percipiunt esse in loco ubi virtus operatur / et quod non sunt
in loco indigentes eo pro perfectione vel conservatione / non enim egent
loco ut dicitur in sequenti articulo Unde hec tenens pro parte sue
q. 1 2 articulo primo dicit quod anima est in corpore ut continens
non ut contenta / sic etiam dicit quod angelus est in loco corporeo ut
continens non ut contentus / et ideo non est quod contra mentem istorum
doctorum Non enim volunt negare ut estimo quod angelus
possit esse in loco in quo non agit Cum articulus parisiensis dicat
dicere quod separate sit in loco circumscriptive / et quod possit moveri
ab extremo in extremum nec in medium / quod possit vel possit alle
operari in extremo vel in extremis nec in medio / error / si intelli
gatur scilicet sine operatione non esse in loco nec transire de
loco ad locum Si dicatur quod omnis contractus loci ad locatum
est vel dimensionalis quem angelus non habet Vt dicitur q. 3a vel
virtutis / quod non videtur esse / ubi operatur Respondeatur quod non oportet
ponere ad esse in loco specialiter aliquem dictorum contractuum
sed sufficit quod sit ibi ubi locus est / et non alibi / etiam si
non agat in locum / sic patet conclusio Unde allegatur in 2o
videlicet conclusio Angeli creati simul in celo empireo positi
fuerunt / patet conclusio Adiungitur quod et predicta magis in terra
et preparatur ... cum angelis debet esse alicubi. Vt patet
... / ... cum est nobilissima creatura preparatur in no
bilissimo loco sed talis erat celum empireum / Hec dicit
articulo ... est ubi angelus sit in celo
empireo tamquam in loco naturali / Unde primo est advertendum quod
locus naturalis dicitur eo quod vel corpore vel virtute aliquid influit
in locato conservationem ... Vt habetur 4o physicorum textu commento ... 2o
est notandum quod corpora ... non possunt agere in pure spiritualia cum
non agant in eis in materia saltem deesse et in sue actionis
directe sine de spiritualibus ... et directe / quo aut demo
nes patiuntur ab igne fortassis ... 3o est
notandum quod spiritualia que non inferunt in generent corpori non
indigent corporalibus quia ... perfecta sunt 2o etiam quod
nec in esse nec in bene esse dependent ab ipsis / quod non in
esse patet per ea que dicta sunt q. 3 q / 2o quia immediate
sunt a deo 3o quia ab eis dependet in bene esse Non enim

utitur corporibus per se cum in eis ipse non delectantur. Ideo
est notandum quod rationabiliter dubitatur utrum quilibet angelus in celo empireo
spacio extenso coexistat vel potius spacio punctuali ad
ymaginationem indivisibili sicut punctus ymaginarius vel verius primum
aliquod consistit in linea. Iam Nota quod anima intellectiva tota co-
existat toti corpori quod informat et cuilibet eius parti sicut
dicit beatus Augustinus 6 de trinitate capitulo 2o 6o Noto quod spiritus ange-
licus licet non intererat / tamen corpori coexistit / ut dictum est
in ipso celo et in luna naturalis motor dicitur coexistere orbi. Ista
opinio satis probabilis credendo vel tenere assentio / est prima ge-
.1. conclusio licet autem diffinitive in loco sint tamen quietem naturalem ab
eo corporeo non recipiunt / prima probatur est quia celum primum / secunda
probatur patet quia de per se et directe corporeo non agit in ange-
lum saltem secundum virtutem creatam accidentibus / 2a quia ab eo recipit
quietem a quo beatitudinem seu ultimum bonum esse / Hec autem non est
spiritus acorporeus quando nichil perfectum est angelo quod autem
quiete pertinet angelo deus est teste beato augustino prima parte
libro de [illegible] ad [illegible] capitulo 18 dicente angeli atque homines eorum
quod rationales sunt facti creaturae atque beatitudinem divinam in ipsa
beatitudinem spirituales creature divinitus accepit / 3o quia anima
corpora abeuntur eis quod in eis non quiescit corpore beati de
sunt quietis sicut 9a / et patet ab [illegible] Augustinum libro 80
super genesim ad litteram capitulo 3 30 dicentem sublimioribus angelis
et deo beate fruentibus subdita est omnis natura corporea
eorum quies in corpore esset assignatum. Adhuc ange-
li sancti non essent minus essent beati / sequitur quod quies
quietis finalis sive beatitudo consummatis ex solo deo est
nec ex aliquo corpore dependet / 2m tamen angeli non
sunt in celo empireo tanquam in loco quo indigent pro be-
atitudine sive finali quiete patet ex precedente / 2a quod non
2 aliquod corpus est conservativum angeli sive angelice
nature patet quia quod ad conservat perpetuus est eo quod prima
ne sibi prestat / non ut dictum est ex dicto beati augustini cor-
pora omnia minus perfecta sunt angelis / 3a conclusio an-
3 gelus non est in celo empireo tanquam in loco naturali / patet quia
res corporis in loco naturali in eo quiescat / angelus
autem non quiescit in celo sic quod quiete ab eo recipiat
ut dictum est prima conclusione / 2o quia locus naturalis conservat locatum quod
4 non sunt aliquod corpus nec angeli / 4a conclusio tamen congrue
quod locus celi empirei possit conferre ad gaudium accidentale
angeli / patet quia sicut locus carceris vel inferni est causa doloris

i dumptis ita videtur quod locus dignissimus corporis delectatur
ubi beat spiritibus beatis / 2° etiam quia in eo magis videt ange-
lus perfectionem creatoris quam in ceteris creaturis corporalibus et
3° quia videt delectatur in eo actu circa creaturas beatas
vel si sunt assumpte in corpore preventus vel de futuro assumpture
et alia pro hoc in specie / Tertio quo est hoc videtur probabile quod
angelus actu magne virtutis tali speciem coexistat 2m se 7
toti / et quod est primum patet sic quod non minus potest se angelus
actui corpori toti coexistere quam intendit potest actu toti cor-
pori inherere et / patet actus quod spes angelica superiores sunt ambas
speciem / et quod non minus potest corporibus coexistere quod nostra anima
toti corpori inherere / sed hoc est quod parisiensis confirmat per
quod angelus est in loco definitive est in loco et in quibus articulis
precedentibus et venerabilis Hugo de sancto victore libro primo de sacramentis p
3 capitulo 18 spiritus creatus ubique non solum in loco sed et localis
esse sine dubitatione pronunciamus vel quo est in solo uno
puncto imaginario et hoc non est rationabile / quia non patet assi-
gnare / ubi signari posset esse puncto / quia cum plus quare
quod ubi quo est cum qualitate esse spacium sibi conveniens / Tertio quo .6.
quanto spiritus creatus est perfectior tanto alii corpori toti
natus est coexistere / patet quod eo quod infinitus est deus in ma-
gnitudine spirituali / se universis omnibus coexistit ut dictum est in primo
q 21 quo verbi quanto angelus perfectior tanto maiore
magnitudine coexistendo potest informare / Aspecti quod si adinvicem
tamen infinitus esset virtute ubique coexisteret / Tertio quod quamvis
angelus ad nullum determinatum locum determinatus sit tamen magna
non ad maiorem quantitatem cum coexistere potest toti deiratus
coexistit / Tertio primum patet quod corpora quia non plus conveniat cum
locus unus quam alter / quod ut quieto ut bene alia
recipit / 2m patet quia cum non sit infinite virtutis quanti-
tatis magnitudinis spacium coexistere non sufficit / sed quanto perfectiores
sunt maiori et quanto minus perfecti minori / et patet quod alias quia
si sit sic esse posset in celo et in terra quod contra
Damascenum libro 2° capitulo 3° sic dicentis Probo dum creati
sunt omnes angeli et cetera dum sunt in celo non sunt in
terra et cum ad terram a deo mittuntur non remanent in celo
A. quod quamvis angelus cum potest coexistere toti corpori ma- ^
iore etiam potest coexistere unius et potest non coexistendo toti
patet quia cum corpore non indigeret ut dictum est et libere
de actionibus sit / non est vero quod unica toti coexistentem corpore

requireretur quod non esset in quibus eius spiritus angelicus pluribus locis
specie distinctis coexistere, patet quia staret quod distantia inter totam
naturam eius coexistente plurima distincta specie compleret potest, et
sic omnibus illis simul coexistere valeret. Secundo dicitur secundo
quod idem spiritus malus plures homines potest simul obsidere,
patet quia si esset infra quantitatem cui totum sufficeret coexistere
et quod sic posset angelus malus simul et semel pluribus
temptationibus temptare homines corporales diversos homines.
Sic conclusio patet quod cum sit in illis quocumque se extendit tan-
tum se extendit. Tertio sic patet intentus temptationi alicuius, patet tunc
quia quamvis unum per totum spatium potest coexistere quare
plures infra illud spatium contentos non potest temptare
simul et semel et tamen adequatum debitum et ideo
ad negandum sufficit adesse quod non [illegible] quibus propinquitate
deo permittente. Unde est quod si tunc illos distinguere ad
tantum quod non potest dyametro coexistente amplius
non potest simul in ambobus contendere. Dicitur quod quis etiam
non vult magis. Unde beatus Gregorius xi° super ad litteram
[illegible] 26° dicit quod cum inspirante [illegible] loquebatur
[illegible] in [illegible] vero occulta instinctu adunabat [illegible]
quod alius egerat [illegible]. Augustinus dicit quod unum
est quod [illegible] quo se extendit se totum extendit se quo [illegible]
[illegible] et plurimum aliud quod plures non [illegible] quod non posset [illegible]
[illegible] suas [illegible] ad [illegible] simul et [illegible] in se
[illegible] se. Hec non dicit auctoritas. Sic cum una anima audit
in aure et videt in oculo et in corpore [illegible] simul et
semel [illegible] et [illegible] ita et potest spiritus malus simul
et semel diversos infra suos limites quibus natus
est coexistere suggerere diversa. Ultimo quarto pars est quod plures
angeli eidem plurimum adequate possunt coexistere, patet sic quia
spiritus angelicus et quilibet coexistitur eidem loco plures
se idem spiritus pluribus locis. Ita agitur 3° legitur [illegible]
in [illegible] generatione. Item quia repugnantia
[illegible] unius et alterius in corpore non indiget et [illegible]
[illegible] ubi corpus est. Incorporibus enim plura simul sunt
ut albedo et dulcedo in lacte. Item et forma in composito
[illegible] non in spiritualibus possunt plura [illegible] plurimum simul
adesse. Contra istam quartam [illegible] sic sequitur quod idem locus
posset moveri [illegible] motibus, falsitas patet quia plura
quam plures spiritus possunt eidem coexistere quorum non possunt [illegible]
[illegible] velle, unus ad orientem alius ad occidentem [illegible]

8

Cor.

corpus movere et cum corpus non habeat obicere spiritui, sed quod opor-
tebit id ad operationes plures moveri. 2o quia quando possunt minus
esse due cause quarum quelibet per se esset sufficiens, constat quod non
est possibile quod una superfluet, et hoc est contra ... si ponamus
plures angelos posse concurrere eodem loco, ergo etc. Hec questio et
declaratur hec secundum ... libro primo capitulo ..., virtus incorporea
ubi nunc est ibi et operatur, ergo si duo angeli simul sunt, sunt
ambo eundem effectum in eodem ... operantur, et constat quod quilibet
libet eorum est per se sufficiens. 3o quia duo que simul se
habent ad locum non possunt esse simul in eodem loco; ergo duo
angeli simul se habent ad locum, ergo patet ... inductive, quia
due anime non possunt simul eandem materiam informare, nec duo
corpora eodem loco in existentia non glorificata, hec non est
... et confirmatur auctoritate Damasceni libro 2o capitulo 3o dicentis
angeli cum sunt in celo non sunt in terra, et cum ad terram mittun-
tur non remanent in celo, ergo idem non potest esse in pluribus
locis, ergo non possunt plures esse in uno loco. 4o quia
videtur quod unus istorum angelorum esset in alio, quod cum ad operationem
sunt in eodem ..., videntur penetrare et confundi, quia
angelus non potest esse in angelo, ergo nec simul in eodem loco
qui videtur ..., cum quod unus indiget magis videtur per
se et in medio quod in medio, ad ... quod illa non est nisi
... in ... vel voluntate. Item quibus est ... contra-
rium quod corporibus. Ad quas ... ordine. Ad primam dicendum
quod et ad ... dico quod si plures angeli boni convenirent eodem
loco et ad unum vellent idem movere, ... angeli ...
... in capitulo ..., et angelus ...
... dicitur Dan. 10o capitulo ... erant
ambo boni, ... corpus non movebitur ... nec
donec revelaretur divina voluntas ..., cum ambo
se conformant. Si autem unus esset bonus et alius malus
prevalet bonus. Si ambo mali, vel prevalet potencior vel
ille cum conatu ... ad illud movendum ... Ad
2am dicendum primo quod nichil prohibet angelum esse in loco cum
quo nichil operatur, ad quod sonat articulus Parisiensis ...
..., dicens quod substantia separata est in loco per operationem, et
quod potest moveri ab extremo in extremum nec in medium, quod
potest velle operari in extremo vel in extremis nec in medio,
error, si intelligatur solam sine operatione non esse in loco

nec in medium quia potest velle operari in optimo vel in extre-
mis nec in medio cum per intelligentiam statim sine opera-
tione non esse, in loco proprio dicitur quod cum angeli sint agen-
tes voluntarii et ambo ad eundem missi sicut est in quibus quod a-
mbo faciant eundem effectum ut causae partiales, sicut in ob-
sesso voluntas mala cum angelo malo simul faciunt, spiritus
enim quilibet angelicus bonus ad effectum ad quem missus est
esset sufficiens, sed non tamen implicat quod per ambo ad eundem
mittantur et adequate ad eundem spacium, quod ambo illa spa-
cia compleant et de eo simul faciant quod sunt eis imparti-
Et quia quod alii superfluere dicitur quod non quia deus non
vult causas quare, quare plures simul haec facere quod unus
sufficeret ignem chorum mutasse in serpente in medicine, tamen
haec volunt fieri per angelum ut sit ordo in rebus. Deo
est de mera libertate sua potest plures angelos mittere ad
effectum facere quem unus efficere posset. Auctoritas autem quae
allegatur non est contra dicta, quia dicit quod ubi angelus operatur ibi
est non autem dicit quod ubicumque est operetur. Ad 3 quod ait cum
.7. est scilicet quod albedo et dulcedo lactis quae se simul
adsociant, sed potest simul in loco lactis. Ille non est in quibus
quod corpora non glorificata quod per eam deus simul sint simul et
nunc de glorificatis, sed tunc non repugnat per voluntatem
divinam plures spiritus esse adequate in eodem loco nec
repugnat per potentiam dei plures formas speciales eiusdem materiae informa-
re adequate. Ad confirmationem ad ambitum dum dicis quod loqui-
tur de loco totali non quantitatibus, quibus non potest simul
angeli compossibiles, eo quod distincti sunt ad certam quantitatem
.8. Ad quartam rationem quando quia spiritus angelus malus et ob-
sessi anima potest simul adequate in obsesso vel aqua parte
eius non tamen est unum corpus in alio, et in manifesto non
est albedo lactis in dulcedine ut dicit, adequate sunt
in eodem loco et in subiecto ut materia est informata, spiritus ad-
equate sunt ubi est forma. Ad confirmationem quando dicitur et ratione
qua ad partem ratione quod indivisibile nunquam potest natum esse in
divisibili. Eo quod angelica natura non patitur illapsum
creaturae, sed solus deus corporibus autem nati sunt co-
esse quod spiritualis circa corpus dominatur. Ut dictum
est prius de dicto beati Augustini ut intus natus est in sphere

vel in esse alibi intrinsece quam posset corpori in esse vel loco
cui est separatus. Sed dices an angelus circumscribitur loco. Respondeo
quod esse circumscriptive in loco intelligitur dupliciter. Primo esse et commensurari dimensionibus
loci et figurari superficie loci et est idem quod commensurative
esse in loco. Et sic angelus non est quantitative
in loco sicut non est circumscriptive in loco. Alio modo large est contineri
a loco sic quod tota virtus eius sit ibi et non alibi nec sit
nata esse alibi et ideo competit tam angelo quam corpori. Unde magister
primo sententiarum distinctione 37 dicit duobus modis dicitur aliquid in
scriptura locale vel circumscriptibile scilicet quod dimensionem capiens lon-
gitudinis altitudinis et latitudinis distantiam facit in loco ut
corpus. Vel quod a loco diffinitur vel determinatur. Quia cum sit
alicubi non ubique invenitur quod non solum corpori sed omni crea-
to spiritui competit. Et ideo hoc modo dicitur angelus circumscriptibilis loco
sic dicit etiam libro 2o capitulo 3o glossa de 2o articulo. Contra quas premissas
sunt adiectiones plures. Ad primam dicendum et ad probationem .1.
dicitur quod nulla ratione sit quam angelos esse ut patuit
in prima questione. Et rationes aliquae fuerunt ibi assignate
cum vellet plures videre, posset videre [illegible] per [illegible] philosophie
et 12o metaphysice. Et unde autem dicitur quod Moyses commemorans
creationem rerum non fecit mentionem de angelis dicitur quod quia
loquebatur rudi populo ut magis essent increduli in fide
si expresse fecisset creationem angelorum, quam tamen implicite sub-
breviter expressit, quod per celum angelicam naturam intelligat. 2
Ad secundam dicitur quod licet creati sint cum celo empireo
dicitur quod ut superius in ea quam assumimus auctoritate, sunt
tamen simul cum eo creati tempore, ita quod non fuerunt prius tempore quam
illud celum ut magister dicit in libro capitulo 3o primi distinctione
Ad tertiam dicendum ad primam ad auctoritatem Boecii dicitur quod intelligit 3.
quod [illegible] viz quod non sint in loco quantitative
vel incorporalia. Ergo videtur ad auctoritatem beati Augustini quod vo-
lunt dicere quod deus non esset in loco quantitative, quod
est vel invisibilis ut et angeli. Ille deus non est in loco
diffinitive ut probat magister distinctione 37a scripta per litteram. Sed
tamen angeli sunt in loco ut dicit ibidem et celum. Ad con-
firmationem de [illegible] dicitur quod ille conclusiones probantur
de rebus que sunt in loco vel possunt esse quantitative, quod
autem non est. Ad rationes que fuerunt pro questione. Ad primam 1

qui locus potest alicui dici innaturalis dicitur Vnde quia ... et non
est naturalis et per consequens angeli sunt in celo tamquam in loco innatu-
rali eis non naturali vt dictum est in 2o articulo / quia non nunquam con-
uenientur et operentur bene conueniat per non creata natura
esset / alio modo innaturale dicitur violentum / et per consequens nec
alius locus est eis innaturalis cum eis in nullo disconueniat
Vnde si angelus bonus in inferno esset / aliquid vtilius esset
Item ignis in eo non angeret nec alia pena quia non est
pena sine peccato Ad 2am quia ipse spiritui nullus locus est naturalis
cum non habeat quietem in loco vt dictum est / tamen in vbi
quiesceret esse / licet sine loco possit remanere [illegible]
quietis creature [illegible] est [illegible] in [illegible] Augustinus in-
quietum est cor nostrum donec quiescat in te / [illegible]
est tamen [illegible] conuenientius est spiritum collocari in celo quam
in aliquo alio loco. eo quia est nobilior locus vt notum
est [illegible] per [illegible] sunt [illegible] in primo et 2o articulo
[illegible] hec dicta questione etc.

Quarto queritur circa dist. 3am et 4am vtrum sicut quilibet
angelus a quolibet alio angelo differt specie sic et
qui malus est potuit a primo produci debitor / pene

Ista questio supponit / quod quilibet angelus a quolibet angelo
alio differt specie / 2o querit vtrum sicut ille qui est malus po-
tuit a primo produci debitor pene / id est produci malus / Quo ad
suppositum [illegible] in ista questione [illegible] sunt plura in eadem
[illegible] angelus est [illegible] / ergo nullus est eiusdem speciei
cum alio / quia non est / et [illegible] per 12o methaphisice
[illegible] vbi [illegible] hec velle et [illegible] ordinando
multitudo sub vna specie / quia in vna specie non potest
vt in [illegible] et [illegible] / vbi ergo est [illegible] non est ibi non
erunt plura in eadem hec est [illegible] dicit Angelos esse
immortales 2a [illegible] dicit [illegible] prius et posterius
[illegible] / sed omnis angeli [illegible] prius et posterius
[illegible] / [illegible] quia [illegible] non suscipiat [illegible] / non
est possibile quod in vna specie [illegible] prius et posterius
/ et hec [illegible] esse [illegible] Augustinus
dicit [illegible] in vno ordine sunt [illegible] et in-
fimi et [illegible] hec videtur [illegible] omnis [illegible]
[illegible] sub vna specie est [illegible] / [illegible] ange-
lus non [illegible] / ergo [illegible] multitudo in specie vna /

qa tz et acc v esse demete p 2o degnare ubi vt cp

ppt generacion sunt plura individua sub vna spe / suppot aut

generato mat vt z prima degnacie de qsmat actte p po

tali dicendi cp qui dicit hoc celud et intam go individu

acio est vnc nec in ead spe / hoc no est cp dicit prius Con

formatur qz p plures sut cause / et sequitur qo distigeunt

distigeunt no pformam qz in vna spe sma no indet esse

nisi vna forma de qz alias sez pend cp sepis est vna

nec psuntibz / cu sit i corporei / nec materiam qz mat no

hnt lo ab anglis dicit actu formali / go sz / qa no est

qz forma dat esse, vel spetificad et ab pz qz alis omnis

essencie et alt | Conf anite aniue 7o methe sic dicit

cp in natu que no diuidetur differencijs ut ma nec

spetiebus individuis solu est vnu individuum sub vna

spe ergo angeli sut [illegible] / qz in eis no sut [illegible] differen

cie / cu sint omo simplices ut dictum est in qoe pcti

/ et simplex no dicit diuidis 1o methe / nec est ma ut

sunt spetiebus i diuibiles qz ic sequitur matam et spem ead

[illegible] spetiebus [illegible] supplet [illegible] / 7o plures an

geli vig spe essent supflui in na go no sut [illegible]

nota est et aub pz qz [illegible] psuauis [illegible] est in

vno [illegible] est ul in alio / et go plus [illegible] omnis est

[illegible] coplubz qua cp vno et qsmat anite [illegible] in

[illegible] / cp hut [illegible] termitate / hoc no

est in ead spe [illegible] i [illegible] ad sic [illegible] an

gelus potuit [illegible] malus / go debitor pene / qa

no est qz malo debetur pena / aub po qz poit eu

pduce [illegible] / [illegible] go no sine bonitate / cu ita [illegible]

intas sit [illegible] affectus sic cognicio [illegible] et ego / 2e

qz oppo bonu et mali sunt [illegible] / et go poit

a principio deus [illegible] pduce / tz qa qz omne [illegible]

[illegible] poit deus a pno pduce / ab pz qz no pmittet

deus malu nisi ipsum esse esset bonu et induceret [illegible]

p ornatud vt dictum est i qoe pre [illegible] et 2o qz deg

pduxit hominez cum pena [illegible] no angelu pz ab

qz pduxit homez a natiuitate [illegible] / hoc aut est pena

ut notum est / 2o i angelus qui cecidit ab inicio

fuit malus / go debitor pene qa est prius [illegible] / et

ab pz 1o [illegible] vbi dicitur cp fuit homicida ab inicio

et btus Aug' in xi de ci dei qr ut sctus est / q'to pe allegat
q° qtinua fuit malus / et btus Aug' 2° sup ge ad
l'ram ca° 23° Non frustra putari pot ab initio temporis
dyabolum cecidisse . nec cum sctis angelis prius aliquando
vixisse / Item in eodem 2° li° ca° 22° dicit btus Aug' Non
frustra putandus est ab ipso initio temporis ut qdicitur pue
dyabolum cecidisse et nunquam in veritate stetisse / It btus Aug'
dicit sup ge° / qr oia opera sex dierum simul facta sunt / ergo cum
ptenebras creat dyabolum / sic factus est dyabolus cum tene
bris i p° isti tpris / 3a pbat qr dyabolus in pa isti pec(cavi)t
aucti pe ergo est sctus debitor pene / qua nota est et ab
qbatur / qr i pmo isti pec(cavi)t qr fuit ppu liberi arbitrii
cu no fuit coactus / ut qui voluit bonu et ita pstitisset
et accepisset gratiam / ut aucti pe zbonus i qmutabili et
tn peccauit qr est qtra Conf' qma ut adulti pec i
pa isti et tn qtinuu / ut paliquam moram i alio isti
pec et pe tunc tpre instanti no peccasset / et ppterea puti
in bono aliquo tpre stetisset et sic in bono qfirmatus
fuisset Sz in qtrarium supp(osi)tu est / qr no nisi sit angelus
esse unius spei cu alio angelo qr nullus cu nullo / alio ma
nifestum est qr omnis nisi ... sunt unius spei / que
qa no plures angeli qz a qtinui plitudine qma
ambo sunt sbe simplices et i mutabiles / et beatr ma
festa est ea qr omnes ... sunt unius spei Sz ad oppositum
qua sic arguitur Angelus apimo fui esse no pa...
malus ergo no debitor pene / Sz qa et pr aliud qma
no est posse qr deus fuit auctor mali cu sit optimus
Also si angeli apimo potuisset fuisse mali deus fuisset
auctor mali Nam eos qdiisset et nunquam fuissent
boni Juxta hec erit duo arti: primus de specie / et 2us de qtato
Pus arti· creatum ad primum quoniam primittitur / qr supponitur et casus
pe forma essentiali / no enim dubium est quin angeli
sint eiusdem speciei subalterne cu omnes sunt spes et
spus sit nomen essentiale / nam angelus essentialiter
dicitur spus / et dicit btus Aug' sup ps° 103 sup 1°
vo qui facit angelos suos spus / 2° est notandus / qr
de isto fuit et adhuc sunt doctorum nrorum solemnium
diverse opiniones Prima enim quidem fuit qui dixerunt / qr

omnes creature corporales essent eiusdem speciei / sive individuales seu
fortassis moti / quod ob adornandum sunt producti sunt s. ad laudem
et gloriam salvatoris / ut dicit magister in 2 dist. 3a circa 1o 2a opinio
fuit quod omnes angelice creature essent inter se unius speciei sive
essentiales licet non cum omnibus tamen 3a opinio est doctoris sancti | Opinio tercia
et petri de tharentasia et aliorum quod nulli duo angeli sunt eiusdem
eiusdem speciei contra est quorundam aliorum dicencium quod aliqui | Contra opinio
angeli sunt eiusdem speciei plures et aliqui non / eligendo oportet
inter has opiniones / et est valde difficile hic aliquid asserere
propter quod verum est et scriptum est quod dicitur sufficit per 2am sententiam
magis manifestetur Ut dicit philosophus primo ethicorum ca 3o Scire quod hic | Non est
non est magnum periculum quantumcumque opinionem hic quis defen- | magnum periculum
dat / dum tamen quis dicat / eo quod fides nostra non ad ullam
partem artat / nec ecclesia de eis aliquam partem determinat / sed
videntur metaphysicales et auctoritates huius licet videantur in eo probabilitatem
habere Sit primo 3o notandum quod licet essent sive per
se unum sint sive plures per quod spiritualitas sive specie
unius de eo soli et semper in esse Ut dicitur in 5o metaphysice
et in 2o de anima eiusdem sic esse susceptivum deinde / omnes
rationes corpore naturales inferiores quod omnes speciei essent plures sive
similes naturales inclinationes speciei consequentes sicut omnia mixta
quorum accidit aptitudo diversitas inclinationes individuales que
individuis nullibus in eadem specie reperiuntur inveniuntur Ut
patet quantum declaratur exemplo primo est prima quod hic
dicta quantum non est eiusdem speciei sive individualis cum aliquo | 1 conclusio
angelorum scilicet inclinationes consequentes deinde animas humanas
2am suam essentiam nulli angelo convenit quod patet quia non est
perfectiones quoniam nobiles et ideo patet quod inclinatio ad corpus
et delectationes corporis sed omnes animas hominum cum memoria unite
prius tamen adeo habent ad corpus 5/ et apostolus 2a ad
Cor 5o Nolumus tamen spoliari sed supervestiri / et tamen
nullo non sed aliquem angelum cum sit propria anime non repugnat
corporali vel alteri adunari 2a quod videtur probabilis scilicet non | 2 conclusio
est possibile unius angelis esse eiusdem speciei sive essentialis
et nullis [illegible] ponunt angelos differre specie et auctori-
tates scripture concordat quod et quia non est et ab [illegible] prima
parte patet per primo metaphysice Nam non [illegible] intelligentias sive
angelos concludit [illegible] esse complete motum [illegible] Ut

ibidem circa 6m eo quod illi diversarum specierum sunt inter se et
diversis specie sua spatia mensuratur concludit propter quod numquam duo
intellectus sunt unius speciei Item quia perfectio sua et non pars
in perfectionibus plura individua unius speciei Item quia in multa
plures sunt non autem pars rerum multiplicitas mediocris in una
specie nisi ratione dispositionis materie naturaliter non dicta patet quia sicut tu
videbat auctoritas scripture patet Ezechielis 28 ubi lucifer
vocatur signaculum similitudinis et tamen maior de ratione per
fectionis quam recepit in natura suis non autem credibile aliquis
angelus tante fuisse perfectionis quia non haberet circa alium dicta
cum ipsa 18a distinctione de lucifero qui mane oriebatur nec
qui prius erat ut dictum est in quolibet precedenti et distinctione in litera
ut in gratia quamquam non haberet sed magis naturalium prerogativa
et dignitate et ideo perfectior erat ceteris et ceteris et sic non
unius speciei sunt cum ipsis Item hoc est de mente magistri hoc
dicit dicentes qui dicunt sua forma vel arbitrii potestate etc.
3a 4o et 5o Conclusio dicitur quod [illegible] et [illegible]
intime 2a 18 [illegible] 22o qui in [illegible] [illegible]
erant sicut angeli quod non esset nisi [illegible] erant [illegible]
separatione plures [illegible] quia hoc inter [illegible] quo aliquanta
et [illegible] adnalia cum hominibus plures erant [illegible]
et angeli in corpore Tertia conclusio quae videtur in [illegible]
sed ista scilicet quod deus potest facere duos angelos eiusdem speciei sine
3. conclusio [illegible] probatur primo quia hoc non implicat 2a quia ista fuit
[illegible] [illegible] plures 3o quia non videtur quin potest
facere unum magis perfectum plene sicut et tunc esset ange
la illius essent plures angelus [illegible] 4o quia [illegible]
sicut omnipotens [illegible] qui unum facere qui [illegible] plures [illegible]
[illegible] facere non valet 2a quia non implicat quod deus
unum angelum annichilaret et eundem in uno crearet
et [illegible] in [illegible] quod sicut creatura plene in toto
facere potest [illegible] quod est implicata in uno arbitrio
[illegible] [illegible] dicere sic dicere quod quia intellectus non [illegible]
[illegible] deus non potest plures eiusdem speciei facere [illegible] Conclusio
dicitur [illegible] quam sit de gratia [illegible] quia non implicat
posse esse duos angelos [illegible] plures [illegible] quod esset distinc
ta quia [illegible] [illegible] et non essent distincti quia non in
materia vel quantitate vel accidentibus [illegible] quia [illegible] duo in angelis
non sunt [illegible] tamen [illegible] non [illegible] quia [illegible] [illegible] quia [illegible]

indiuisibiles sequuntur speciem nisi velit aliquis distinguere actu perfecto quod est in ambobus est vnus cum sint vnius speciei. Et fortasse quod hac racione moti erant illi doctores alie opinionis contrarie qui tenebant sed veritatem videtur mihi hec racio in nititur vni fundato certo mihi sine non vero Juxta racionem methaphisicam salua tamen sentencia tot solempnium doctorum sicut possunt illi qui procedunt sic isti; quod res eiusdem speciei essencie eternalis non separabiles esset distingui in numero IIII
vnde per omnes quiditates quolibet et hoc aliud quod non est differen-
tia potest et plures esse albedines vel ablatum. Si aliqua
differrent numero et vnius corporis non esset alterius / ex quo iam
essent vnius speciei et ita plures sicut possunt due albedines et
ideo quod dicitur sanctus doctor contra propositum / sicut habet super de celo Albertus dicit
in textu celi illius quod impossibile esset quod due albedines
separate essent que non essent vna vel plures quantitates
separate / cum albedines secundum eum non possunt plures nisi secundum quod
sunt in pluribus subiectis. Non tamen arguitur secundum racionem sancti. Certum Contra Thomam
enim est quod in summo altitudine albedo est separata subiecto aut
vel secundum 2a illa que est hic non est talis ut ista quae est
forme / Et per dicitur quod non est separata magnitudine non
est ad propositum quia magnum non in habet quod esse sine subiecto certum
ut dicit sed Deus vna quantitas plures ante hunc fuerit in paradiso
et credo quod magis distincte et ideo fundatum iuxta veritatem
non est firmum. Vnde ad formam racionis dicitur quod duo angeli tales
essent distincti sicut ipsis vel prius essencie inequaliter vel acti-
bus quod possunt ipsi sua speciali et quod dicitur quod in isto actu
specifico equaliter / dicitur quod est vnum in specie. Sed non in perfectione inequali
sicut due aque in tempore in celo. Vnde per actus specifica omnium
duorum vnius speciei essent numero in anime sicut arguitur
plus proprio methaphisice / non procedit. Sed id non est vnum solum cum
sit vnum in specie vel genere / et singulorum duorum in anima
singuli actus eius proprii numero ecclesiam inuicem distincti [illegible] · R · gclo
[illegible] inequalibus pluribus angelos essencie plures essent
ministra et creata dei dispositione / esse inequaliter propri-
etatis / ideo vnum esse de cherubin et aliud esse de in-
fimo choro angelorum / Et quia ita esset tenetur de choris
quod essencie essent sunt plures tamen in singulis choris erunt
corporibus reparatis / quod non quorum essencia sed quorum ... choris
distinguntur ... possunt et sunt in gloria inequales

ista
quare ergo ita non posset fuisse de angelis et quare quod
quilibet ad deum gratia conversi sunt ut dicit magister in littera li-
cet non coniuncto / sed de deum conversio saltem / maior deum est
quod licet quilibet erat actus voluntatis fuisset magis et
minus et ergo steterit quod in bonis unus sed spiritibus unus
maiori conatu et fervori deputatio fuisset quilibet ad
deum quam alter / equaliter omnes equales et eque nobi-
les erant quam in una sed erat naturaliter / quod tamen prohibet
quod cum motu voluntatis ad deum producebat libere quod
unus maiori conatu se ad deum convertisset quam alter / sed
fortassis speciali dei providentia / patet quod istud non claudit
repugnantiam quia etiam in hominibus equis acuitate naturali
sit tamen conatus equalia et alia provenire dei. Tertia
7 concl. conclusio stetit angelus cuiuslibet sed aliorum iusticia origi-
nalia dei providencie innatur et quasi predominabiliter in-
equaliter premium / patet quod corporali fundato sed in equa-
liter se custodierunt seu per lucifero superbiente alter minus et
alius magis concupivisset hoc quidem videtur in pro-
babilis tamen humilitate tamen sed esse sed adhuc probabi-
lius est repugnantem ad aliud seu superius. Et sexta con-
6 concl. clusio pono quod quod dubium est creaturis an sed plures
angeli cuiuslibet speciei sunt non sunt per dei actum volu-
ntatem / patet quia per priorem rationem poterit esse diversum ad in sed
vel non sit ergo manifestum dubium an sint vel non sint. Tertia
A concl. decimus / quarta est probabilius. Ubi primo pono sanctam
quod quod in philosophis in pro lumine naturali loquentes dicunt quod non
sunt plures unius speciei / per rationes adductas ad etiam / et
parentes ... ubi dicebatur / tamen quia perfectum / philosophi alii in
perfectius non sunt plura individua sub una specie sed tamen contra
... / ... sexto pro methaphisice capitulo quarto dicit deum
posse esse homines permanere sed permaneret sed et celum non esset
corpus generaliter non angeli perfectum sunt. Et philosophi et quia
similis in 12 methaphisice. Nichil potest multiplicari in eadem specie nisi
quod habet materiam / et de algazel 2° methaphisice parte prima
8 et est verum / quod concluditur nichil non potest ad quantitatem. Secunda quia
videtur multis quod nisi essent tot doctores in genere de-
cem opinionem quod apud fideles esset probabilius quod plures an-
geli essent cuiuslibet speciei sive eiusdem / ratio / quia quia
certe singulis hominibus custodia deputatur videlicet quod
quod essent plures illi inferiores / quare etiam unius simplicia

laus superior erit de puris et alia inferior secundum quod non videtur
quod illa dulcissima armonia spiritualis laudis erit in quantum scilicet
angelorum populus in uno organo sed sicut in multis organis cuiuslibet
soni fit armonia musicalis apud nos / quod ita erit in una
scilicet angelorum populus sunt organa et natura organa sonancia spiritualis
laudis spiritualis. Et sic videtur quod utraque parte ac hominum spiritualis
laudis triplex sonabit et omnis munitur cum prima gratia bap
tismali qui et secundum spiritum et secundum gratiam et secundum dotes erit
erunt pares. Et ergo quod si reparant ruinam angelorum videtur
quod laudes eorum replebunt quae implesset angeli si stetissent
et tamen spirituali laudis sonat illi si stetissent erit cuius laudis et
cuiuslibet tono laudassent et pro cuiuslibet specie cecidissent / Adhuc
sicut addunt auctoritas Adam in Daniel dicentes / una quaeque species
una natura est velud omnis angeli una natura sunt et alia
natura hominum et alia natura angelorum. Gabriel et in postumus
Raphael Gabriel et velud secundum partem animalis sed aut quaeritur
specierum angelica natura de quibus autem libro 2o. Cui dicitur hoc dicitur
quod omnis angeli sunt cuiuslibet naturae / forte adiunans dicit quod
haec auctoritas loquitur de specie subalterna. Ergo aut ut assertio
quod qualitates caelestis (?) spiritus penitus aequo haec de simo
arto (?) Questio ad secundum articulum sic intendo procedere. Primo inquirere
volo / an aliquis in conceptu (?) mereri vel peccare possit / 2o utrum angelus
in primo instanti sui esse peccare potuit / et 3o utrum demon in primo sui
esse peccavit / et 4o utrum a principio debitor pene condigna po
tuit. Questio ad primam partem noto / quod peccare in instanti ante
ligo utrumque a quibus sit in se producere actum determinatum totum
simul / sic quod unum sit totus et ut omnes sunt an. Ergo mereri
in instanti vero producere ipse actu meritorum totum simul sic quod
ut omnes sunt ante sed sine successione sit actus completus
Hoc premisso est prima quod haec ad se peccatum mortale in instanti — 1ª conclusio
sit / est dare in eo qui peccat primum instans non esse gratie / 3o est
dare primum instans esse peccati mortalis quia tamen quod non est me
dium inter gratum et ingratum et inter iustum et peccatorem iuxta
legem ordinatam / et ideo in eo instanti in quo primo non
est gratus est ingratus et subiectum mortali. Et confirmatur
quia / quod dato primo instanti in quo non est gratus / quaero autem
utrum in eo peccat vel ante vel post. Si dicis quod ante erunt
semper erit in gratia cum illud sit primum instans non esse gratie
ante autem potuit simul esse in gratia et submortali peccato
Tunc sit dicit quod primo peccabit / quod tunc in isto instanti non
erit peccator et tamen est ingratus et sine gratia quod legem ordinatam

3. sub 2. arti

dei repugnat ab [illegible] quod gratia est res non permanens et instabilis
data [illegible] non esse et non ultimum [illegible] ut traheretur a p
[illegible] insinuatione haec est attributa passioni [illegible]
in timore ad quem confert [illegible] quod cupiat tamen [illegible] quod
[illegible] gratia debitor est eterne mortis / et [illegible] ante [illegible]
in primo [illegible] est in eo gratia ut [illegible] / [illegible] quod non
et semper ante fuit in gratia [illegible] non fuerat debitor eterne
mortis / [illegible] quod [illegible] est primum [illegible] non esse gratie / quod [illegible] ab [illegible]
[illegible] est ad huc in eo gratia / et [illegible] quod non est [illegible] debitor
mortis / [illegible] est / [illegible] non [illegible] est debitor
eterne mortis quod non est in [illegible] [illegible]
de lege [illegible] esse bona [illegible] semper est [illegible] ut
ingratus / et ille [illegible] est nunc [illegible] / [illegible] hoc [illegible]
[illegible] et [illegible] quia [illegible] primum instans
[illegible] et in [illegible] nunc [illegible]
[illegible] et nunc [illegible] tempore [illegible] in quo [illegible] nunc
[illegible] quod [illegible] nunc esse / [illegible]
[illegible] legem ordinatam [illegible] quod [illegible]
est nunc [illegible] est [illegible] / quod non est dare
ultimum [illegible] gratie / [illegible] legem ordinatam [illegible] est quod quamdiu
durat gratia [illegible] tamdiu [illegible] 2 [illegible] est / [illegible] quod gratia
2 gt̄o
est simul et subito producitur in se [illegible] intrinsece [illegible] quod
[illegible] gratia subito in bonum quam in malum
[illegible] subito in [illegible] / [illegible] in bonum [illegible]
[illegible] / quod [illegible] instanti [illegible] voluntas eligere bonum [illegible]
malum et [illegible] gratia / [illegible] est [illegible] / 2o [illegible]
quia ubi nulla [illegible] est successionis ibi [illegible] fieri actus totus
simul sed nulla est [illegible] successionis ibi [illegible] fieri actus totus simul
sed non est [illegible] successionis [illegible] producere [illegible]
[illegible] / [illegible] in instanti et tota simul
[illegible] non est quod ubi [illegible] successio ibi [illegible]
esse aliqua [illegible] successionis / et [illegible] quod in voluntate [illegible]
[illegible] repugnantia [illegible] est [illegible] successionis / quod
ibi non est resistentia [illegible] [illegible] quod
quod [illegible] / [illegible] est dare [illegible] instans [illegible]
/ [illegible] quod [illegible] est dare [illegible] et quod
est [illegible] est [illegible] de voluntate
de [illegible] et a quo [illegible] bono / et [illegible] / [illegible]
[illegible] est quod in [illegible] ibi [illegible]
est et ante [illegible] hoc est primum [illegible]
confert quod [illegible] 3o [illegible] quod intellectus est [illegible]
et [illegible] in [illegible] volitio / [illegible] [illegible]

subito potest putari omnis virtus fieri in instanti ideo patet quod secundo etiam
dicit quod visio et delectatio fiunt in instanti / maior declaratur quia est voluntati
et libertati plene conveniens quod sine quacumque nova causa possit
in me eligere / ergo potest subito et immediate producere actum volendi
et cuius confirmatur quod delectatio voluntatis potest fieri in in-
stanti ergo electio / quia tamen quod electio ubi est inest delectatio ut
quidam dicunt ubi in separabiliter illa annexa vel sicut suppositis
et perfectis electionem quia per in corpus secundo perficit aut operatur
delectio et desiderat impossibile est quod ipsa fuit in bonum in-
finita quam electio eius est annexa ab est philosophi in libro iam
allegata visio et delectatio fiunt in instanti / Secundo ab potest
in toto acquiri in instanti / sequitur conclusio / Sed contra istas quaestiones
sunt fortissime rationes et insolubiles apparentes unde arguitur
primo sic / primo quod primam / sed aliquis potest peccare mortaliter in
instanti / scilicet quod peccatum consummatum per aliquod tempus super
unam horam erit actus infinitus in ratione demeriti sed hoc quod
est manifesta quia tunc erit actus malus quo non potest esse pe-
nus / Item erit tantum in ratione demeriti sicut deus per eum potest
quam possibile puniri / Et 2a quia si adhuc ultra continuaret
quod erit maius in ratione demeriti quam deus potest punire
quia esset maius in ratione demeriti primo tamen in eo quod infinitum
erit tamen in esse demeriti sicut deus in virtute puniendi probat tamen
quia quod demeritum quod continuet cum infinitis demeritis non
causantibus quorum quodlibet erit tamen sed esset hoc totum datum
hoc in ratione demeriti esset infinitum / sed istud esset infinitum
secundo probatur antecedens quia esset tantum sicut esset hoc totum quam est
primum demeritum et quamlibet magis hoc aut vero in finitum item
sine proportione excederet datum finitum demeritum cuius secundum quod
non esset nisi esset infinitum sicut hoc et arguitur quam de-
meritum quod est in primo et sicut arguitur demeritum terminus
hore verbi gratia b tunc arguitur sic b et a sunt cuius secundum in
esse demeriti quia sunt demerita quod cuius alterum omnis
ut suppono 2 b quod propter continuationem demeriti non continuatum
quorum quodlibet est tamen quam est demeritum a ergo hoc fuit una
scilicet hoc quod in hora sunt infinita etc ut suppono quod secundo
philosophi et non continuata / et quia actus malus sine remis-
sione et continuatio equale demeritum est in quolibet instanti
quam est in a quod eius aliquo acto / ergo in quolibet instanti hoc
non minus demeritum quam in a demeritum / Aliud potest argui contra
eam quod actus meritorius factus perfectorum quilibet esset infi-
nitus in esse meriti / Tertio contra causam arguitur quia si esset una

quo pin sic hoc concessis quod duo demerita complete agentis diu
de spacia unum instancium et aliud contra continuato per aliud
tempus essent eadem, sed quilibet concedit quod tunc non proveniret bonum
dyminucionem actus et patet quia contraria eliciat sic et plus et
omnibus circumstanciis paribus eliciens demeritorias et duret per
tempus precise et plus contraria tunc demeritum foret per horum
est maius et non minus finite sicut est duplum poneretur ergo
terminus quam ceteris paribus non eadem demerent sic plus per mod
horum ergo demeritum ad demeritum plurius est sub duplum
quod per sub duplum tempore continuo et equalibus omnibus equale et tamen
est demeritum forte per unum ergo demeritum instantaneum et per mensuras
horum continuo in omnibus aliis paria sunt precise contraria secundo
pt arti demerito quo quod tertio quod sequitur quod in tam
parte demerita non possunt sufficienter punire, et sic non potest deus
tamen vivum reformare et voluntate contraria ipsa separam
et unum potest se differre finaliter quilibet patet, quia prius suppositum
supponitur quod voluntas est finita et eius capacitas finite, secundo
quod est dare penam per deum equaliter ita magnam quod
voluntas non est eius receptiva vel finitam patet quod finite
receptivum non capit magnum finitum potest recipere, sic ergo hoc
penam quam voluntas capit non potest recipere et demeritum
eadem de tunc cum hoc ambo sunt finita patet sic eadem est
in eo certa vel determinata contrario sic quod sic cordat
demeritum in plus quia cum voluntas potest recipere tantum peccare tamen
tamen contrarium facit demerendo instantanee, sic quod potest demereri per eam
et etiam precisum statim non potest recipere quia voluntas potest tamen de
merere quod deus tamen non potest debite reformare vel sufficienter punire
Sequitur arguendo demerito tertio quod est quarto sexto phisicorum 3o
quod omnis transmutacio est successiva et ea est finis alterius mutacionis, sed
quia non est infinita sicut voluntas potest peccare in tali instanti sicut quia
non est patet hoc quod voluntas peccaret in se producere
electionem subito sine aliqua mutatione in ea parte in
mediate. Quarto sic quod aliquis iuste vel de lege ordinata
ta potest plus punire pro venialibus quam pro maximo
peccato mortali finito facto in eodem tempore vel maiori sed
quilibet videtur non et patet quia pro peccato mortali debetur
pena finita in tempore et pro veniali instantanee commisso
vel aliqua finita multum que est contrario sic ergo esset ceu
tupla sic in percendo in statutibus contrariis venialiter
electionem sic primum est que tamen non dicunt dicunt hoc potest
tanta pena deberi eadem venialibus sic unum mortali, ergo

Est qoz/zaz spat. sc² q aia in caritate contractus infra unitate Con
horaz pt adeqnari in caritate aie xpi/ ftas qualis supp²
po y e quia eque intas pt medi q(ua)l(ita)s dicitur augeri
caritatis/ et cu caritas xpi pt intensive finita/ et ipar
cio huius augi ad eandem/ pt 9o q pt aia ad istud
augm et hoc p ille inpuillet [illegible] instantib(us) huius mu
to in se pduceret tanta intensio caritatis in eo surgeret
pt est in aia xpi/ 2o quia si q(uo)d eet verum sc² q co x
tinuatio actus boni in ca(usa) eet nova/ ftas pz pri y
quia q(ui)a cu p actu qtito dicetur mito sito et certe
operacionis ad uitio [illegible] instantaneo/ pt q pt diu
[illegible]/ sicut si qu(ibu)s pt horaz [illegible] bonaz habet mi
to duplum ad [illegible] et [illegible] intraret infra horaz
ceteris paribus sz mito centuplu(m) [illegible] tollet sibi qtinuacz
q pr(ese)s meriti [illegible] pat diffi [illegible] et tenguet alia diffi
[illegible] et eo dicto pt adeo p(ro)f(essio) submittes me
correccioni melius [illegible] Rursus solucionem noto q
in pcto vel actu in toto pt [illegible] duplex deuitio Contricio
vel duplex mito primus vocatur deuitio q tractio qd
et adue(rsi)tatibus [illegible] pena [illegible] et hoc in pcto co
sistit in tribus/ quorz primus est eleccio mala vel omis Eleccio
sio boni debiti/ 2m habitus malos inductus/ nez [illegible] 2 habitus
bus opibus [illegible] habitus sunt ut dicit 2o eth(icorum) c(apitu)lo primo/ et 3 deformitas
3m deformitas/ 2o in actu bono et merito tra
[illegible] bona [illegible] que vocatur mito [illegible] eleccio Eleccio
bona [illegible] facta/ 2m bonus habitus secundum [illegible] et habitus
augmto caritatis/ et 3m rectificacio mentis vel pulcritudo vel pulcritudo
elevacio eius in deum/ que non est nisi ipsa mentis pdictis
adornata/ sic ecce 3m in primo [illegible] deformitas mentis
aie pt deturpata/ Deinde [illegible] aut infliccio [illegible] pena cor Justicia
[illegible] pducit in pcto [illegible] debite pruineretur ut [illegible]
p pctm in primo deordinatio/ p correcte penaz coor
dinate pulcritudo effectu iusticie pt recordinacio/ 2o secundo
mito sunt primo actus mitori sibi de [illegible] correus et
de lege ordinata dei est vita eterna/ 2o pmitto q
formale qua [illegible] dimetur est augm aliquo in quali
bet sed formale quo dimetur est gra et caritas ad
[illegible] 3a noto q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] caritate facti/ de hoc fortassis alias
erit sermo/ 4to pmitto q non est in ptate volu
tatis actum liber in se formatum statim quamlibet
mre ab [illegible] actu [illegible] magis dicitur [illegible]/ q
est ad minimum tempus [illegible] vel [illegible] [illegible]
q minus tempus pt vel saltem maius q tempus [illegible]

potest seorsum destruere / istud est notum quia ita est in pluribus
continui permanet / sicut patet quod non in successivis Et ideo dicitur unum
quod minimum potest se aute in mente per abito ut in mente
facit ab illo propositus quilibet potest se aute in mediate ipsi
facit illud sed aute / sed non potest facere sed abito aute quam
te lege quod / sicut quod est bona [illegible] in quod [illegible] vult bene
ergo in mente / post quod volet bene et [illegible] vult male ergo
post quod volet male [illegible] [illegible] quod non potest se subito ad
ad gratiam / [illegible] instanti instanti [illegible] ad impossibile vel
formationis obligatur ad eam ut [illegible] [illegible] et [illegible] ad
eam statim dimittere / et [illegible] impossibile est sibi eo statim
[illegible] est quod [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] permitta quod [illegible]
primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] primat
voluntatem [illegible] et [illegible] actus / [illegible] permissa [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad primam [illegible] ad [illegible] [illegible] dicitur quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicitur [illegible] esset tale
[illegible] est in [illegible] [illegible] quod est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a et [illegible] [illegible] [illegible] b et quod [illegible] [illegible]
[illegible] a et b et [illegible] quod b [illegible] quod [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] a et ad [illegible] [illegible] [illegible]
sunt infinita [illegible] non [illegible] / [illegible] quod in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] actus [illegible] [illegible] fortis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in a [illegible] [illegible] sibi [illegible] [illegible] ac
tum [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
vel [illegible] / [illegible] in tota [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] / [illegible] est [illegible] et [illegible]
[illegible] actus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntas [illegible]
[illegible] a deo [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] nolo [illegible] [illegible] [illegible] actus [illegible]
[illegible] possit [illegible] augere / eo quod [illegible] [illegible]
eo augeret conatus [illegible] Item dico [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plus [illegible] longiori
tempore agentis [illegible] longiori actus et in [illegible] male
[illegible] [illegible] dicitur [illegible] actu [illegible] quod [illegible] volens
diligenter [illegible] intellectus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] statu [illegible] quod [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] actu [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] non stat [illegible]
[illegible] eo [illegible] et [illegible] eo [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] non intendit actum [illegible] [illegible]

prolationem horam vel finem ad ultimum tempus se determinat / et tunc con-
sistit actio circa bonum sic ipse continuus per minimum tempus per replicare
in quo possit fieri quod ad minus implicite se extendit. eligendo ac
tunc [illegible] quod in brevi tempore non potest se abicere actu diuturne et eiusmodi
talia non sunt infinita. in quo non erit infinitum totius hore in
infinite maius excessus determinato quod se in actione prima eligens
intendit actum continuare per totum tempus illud. et actio in primo
instanti sui esse / illorum tamen mala et determinata opta esset per
tempus continuum quia non esset facile et maxime quod eligendo
sic implicite. Ad 2 tempus se ligat. Non enim potest statim ab
actione resilire et quod quamvis tempora non sunt infinita in quo sit
determinatum totius hore non excedit illud infinite esto excessus
prolationem continuare. Alter partem quod dicitur sit ad 2m quod [illegible]
de determinato excessu et de sic electo debito de quo et ideo
adde partem [illegible] quia non [illegible] quod non perveniret tamen
determinare actus bonum hoc enim non sic quod electio non est
perfecta nisi continuare actio cessante impedimento. Ex hoc patet
quod non [illegible] non attingeretur [illegible] actus quod
non sunt [illegible] ut finis sic voluntas stabilis [illegible] ex [illegible]
[illegible] et [illegible] non stetisset quamvis fuisset actus
completus. Ad 2m [illegible] quia [illegible] in [illegible] pene puta
pene [illegible] et ad partem admittitur [illegible] et quod sic sit
exemplum ad determinatum instantem et hoc stante dicit quod
[illegible] voluntas non posset tamen determinari in hac vita quin
posset determinari plus tamen minus potest determinari talem [illegible]
determinatum terminus [illegible] et quod dicit quod potest infra [illegible]
horam [illegible] determinari tamen [illegible] sunt determinatum et patet ex
dictis quod [illegible] quod non [illegible] determinatum. [illegible]
potest esse tantum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sit tales et prolato tempore vite. Ad 3m [illegible] quod [illegible]
[illegible] determinare [illegible] que est [illegible] in motibus
naturalibus ut [illegible] mutatio [illegible] primo in [illegible] [illegible]
et agentibus sine resistentia sic in [illegible] ut valet
[illegible] et in agentibus libere [illegible] effectus producibus
Ad [illegible] in [illegible] est [illegible] sine [illegible] fuit in [illegible]
non non [illegible] [illegible] staret [illegible] et [illegible] quod [illegible] in [illegible] [illegible]
plus potest [illegible] [illegible] pena [illegible] [illegible] [illegible]
quod aliis [illegible] [illegible] etiam [illegible] in [illegible] Ad
[illegible] [illegible] quia ad partem [illegible] [illegible] quod [illegible] illa
sunt [illegible] non in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] non valet [illegible] enim in [illegible] quod in [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] primo. Ad 2m [illegible] illam que est [illegible]
[illegible] quia [illegible] sit [illegible] ad partem placet quod assu-
mitur quod in [illegible] potest esse [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

intraret quod nichil pro instanti haberet nisi centuplum / Sed
quod haec non fundatur in isto fundatur quia non est quod actus respectu
sit clarus [illegible] non est quod sic staret quod actus primus claritas
esset melior quibus quod quantumcumque infra horam resumere
posset ut sic esset clarius ut pluribus horis duraret infinite ue
lux esset aliquis actu posset sed in duo quod sic esset clarior ut
duraret pluribus horis meliter et in centuplo quod sic duceret pro anima
pro 100 ma parte hore quibus et ita deinceps et adfor
ma ultra diceret quod in prima eligat pluribus horas quarte tunc et
et diceret quod non quia sic esset clarus / non licet opus sit
intensum in parte [illegible] multa complete electiue in tempore et oportet
tunc [illegible] respectu sit [illegible] sit in parte quod haec continuatur
et sic intrinsece pertinens non necessario dimittit nisi
primum / Unum est quod per nona clarior superueniret quae plus
ad [illegible] / sed haec est in pluribus parti quando cum melior est
quod frequentius plus clarus [illegible] plus tempore haec de prima
parte temporis actu / Quantum ad causam est [illegible] temporalis [illegible]
prima est sin esse potuit [illegible] / sed quod posset causis
sufficientibus / et cum non [illegible] sufficit ad esse clarius libere sic per
ita clarus [illegible] in prima [illegible] anima / [illegible] omnia posse sufficienti
[illegible] [illegible] instanti sine [illegible] potuit [illegible] clarum libera
uel [illegible] solum ad bonum et [illegible] non sufficeret libera uel potuit
[illegible] tunc [illegible] ad malum et [illegible] [illegible] quod potuit
[illegible] potere tenet [illegible] et [illegible] [illegible] non [illegible] quod potuit
in malis agentibus [illegible] causis sufficientibus et [illegible] non [illegible]
[illegible] effectus / ita in agentibus liberis [illegible] causis [illegible]
[illegible] sit [illegible] effectus aliquis non [illegible] [illegible] / et [illegible] anima
anima sit producta cum plena [illegible] sui et [illegible] cum [illegible]
[illegible] / [illegible] plena [illegible] et sui [illegible] tunc libera
[illegible] voluntas non in [illegible] [illegible] sufficientibus ut simul [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] in se formare [illegible] [illegible] est
sit [illegible] ut dictum est in [illegible] precedit [illegible]
[illegible] sunt [illegible] cum plena [illegible] et
aliorum / diceret [illegible] [illegible] se [illegible] [illegible]
quod apostolus [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] plus [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in die qua [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] et aliorum sic potuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad malum sic ad bonum et ergo an [illegible] in ma
[illegible] / 2o quod in [illegible] sui [illegible] posset se [illegible] [illegible] [illegible]
super omnia diligerem / 3o posset se [illegible] et [illegible] / [illegible]

Z. [illegible] arti [illegible]

qr eqs lib' fuit ad vtrumque ars pz quia fuit plenus sapia vt
alle bn est ergo demon eptis epualibus coglis est / et demon sibi
gnratl pfecte cognit / ergo demon reputabatur sibi vt optimus
et supra omnia diligens et non fuit impeditus ff qd volu non poterat se
sibi iudicio gferre / ergo hoc potest / qd est effectus ante / 3o quia
si non potest hoc potissime est eo quod pro deliberatio in po
eti sui esse non poz in suum actum pp deliberationem que non
videtur esse necessaria / eo quod ad mote dict / sed pp hoc non
est inconveniens ergo etc / sed q'a et pz ad / quia quid aliud
ad opstile posset pz hoc quia licet in hominibus vbi cognitio e
impedita et obscura inde cerit mora in eleccione bona
ppnibus requirit non tamen in angelis vbi cognitio est pfecta lucida
et non impedita vnde 2o phisicorum dicit textus pfecta ars
non deliberat / cum ergo fuerit plenus sapia lucida et non im
pedita non mora indiguit p deliberacione quid agendum
et quid dimittendum vt dicit magister dist ... vltimo
... quod erat assequendum et quod respuendum ... simul stat
vel stare potuit demonem ab initio sui fuisse malum / et
tamen demon non fecisse eum malum vel esse malum / pa ps patet ergo
2a ps e nota quia ab agente optimo non pt e pctm vt
dicit magister in ltra dist ... contra hoc quod instatur Con.
... primo sic / quia si ergo esset ... est pro
ductum a deo quod nunquam fuisset bonum ... videt
deus cuncta que fecerat et erant valde bona / et ...
quia cum obiectum voluntatis sit bonum voluntas que ...
non pt / non pt fieri nisi in vis bonum / et quia pz quod ...
quo possibile fuit angelum peccasse in primo instanti sue ... 9
fuisse ... / ipse fuisset a deo et nunquam fuisset bonus / quia
... fuisset malus et semper ... et nunquam ... 9
2o vi' quod deus eum fecisset malum quia fuit ... et non fecit
eum bonum quia nunquam fuit bonus / 3o ... esse ... non pa
tuit absque voluntate demonis vel auferri a d bonum ergo in
1o non potuit peccare / quia sed quia omne pctm bonum aliquod
demit a voluntate ... pz quod ... aliquod bonum abstulit ... qd
illud in voluntate pfuit ... instanti ... bonum
in eo fuit / quia vel ipse fuit et hoc ... angl
22o dicit ... volens qd mala ... non
pt e ... volunta ... quia na et vicium na pot e 9
... / sed quia dato pcto in po ... na
et vicium ... videtur esse ... angl ... de
... opponet / ... Job hoc est ... figmenti ... a
... na' in qua ... semper malicia hoc ...
... et sequitur ... sine dubio ...
esset vicium malicie / ... viciata ... 9.
... angl velle videtur quod na ... vicium ... quia

angelus non potuit peccare, eo quod vitare non potuit / sed si
peccasset in primo instanti sui esse peccasset in eo quod vitare non
potuisset / ergo in illo non potuit peccare. Ad quod est beatus Augustinus 3o
de libero arbitrio capitulo 2o / quod peccatum est adeo liberum et voluntarium quod si
non esset voluntarium / secundo primo quod peccatum primi angeli cum illud non poterat
vitare / cum ante non erat nec post quia iam perfectum
et non est primo adquisita quam creatio et secundo exigit necessaria
instanti quod omne quod est quando est necesse est esse quod est ut habetur primo
periarmenias. Confirmatur gratia vel produxit eos in iustitia origi-
nali vel non. Si non infallibiliter produxit eos malos.
Si tunc ergo iam non potuerunt peccare in primo instanti quod gratia
tunc est / et non stat quod aliquid sit et non sit / tunc ergo gratia
est rebus non permanentibus cum non est dare ultimum esse rei
permanentis et non esse / iste rationes sunt aliquantulum (?) bene diffi-
ciles / et ego dico probabiliter dictam quod quod dicit (?) patres
obedientie melius dicentibus. Et pro solutione rationum primo
quod non stat simul quod angelus in primo instanti fuit iniustus iusti-
tia originali / et postea peccavit / patet quod bene sequitur peccat
actualiter avertendo se mortaliter / ergo non est iniustus / secundo quod bene
stat quod angelus in primo instanti habet iustitiam fuit iniustus
et tamen post in eo non esse iniustus eo quod libere potuit
ergo in primo instanti sui esse convertere super se et a deo se avertere.
Unde sicut concedendum est / quod primus productus est iniustus
ut prius dicitur post tamen quod dum non iniustus libera et
gratia sua adversione sed tamen in primo instanti potuit acquirat (?)
creata ergo libere se ad se vel ad deum convertere potuit. Confirmatur (?)
sicut adventus ad primam quod est quamvis fuerit de se tota bona (?)
de bonitate morali vel originali / sicut creata est de anima
infusa cum creando infunditur usque ad baptismum quod est
producta a deo et nunc nec moralis nec originalis fuit
iniusta propter peccatum priorum parentum quorum radice in se
traxit ergo in primo instanti suum esse et ut hoc tunc est in
genus quod ad se producatur quod secundum suam naturam producitur
deum (?) et pulchrum / agreditur anime deo (?) gratia gratia
vel aliqua aut cum fidelitate immediate in eo sed cum est
creata habens qualitates malas primi hominis / et post creatur
in aliis gratia de novo / quia si habuisset huiusmodi iustitiam
originalem quam accepit nunquam habuisset. Ad mentem (?)
illius qui dicit quod dictus [illegible] de bono [illegible] et
non iniuste vel morali vel quod [illegible] quod est valde bo-
num est [illegible] aliqua [illegible] sit
creata [illegible] mala voluntas et potuisset ita fuisse
angelus. Ad 2am [illegible] quod deus non [illegible]

in malum sub ratione mali / potest tamen producere creaturam in malibus
bonum et a primo obiecto sui propter electionem iniustam et malam libe-
ram sui actus quam proposuit et adeo actionem quam fecisset iustam
originatur non se personaliter attingeret Ad 2m arguitur quod eum fecit
malum / quare tamen quod eum fecit et quod in hoc casu quod ab initio
peccasset non fecisset eum bonum quia ab initio ipse libera volun-
tate posuisset obicem quo ipsum fecit malum voluntarie
quem deus fecisset iustum non libere se attingeret Ad 3m arguitur quando arguitur
quod in primo obiecto eius non potuit ab eo dominus aliquod bonum
derivat parte a voluntate / sed sufficit quod voluntatem faciat
obliquam que alias esset recta ut peccatum originale non
bonum dicitur ab anima pueri cum incepit est baptizari vel quando infunditur
sed reddit eam fedam et debitricem mortis et inde in baptismo
fuit lota Ad 4m Augustini 12 super Genesim et 2o de civitate Dei dicitur
quod voluit dicere quod malicia non est creata voluntati sed quod
sequitur eius naturam ut calor ignem Cum quidem voluntas
Manichei dicebat quod in esset ei a principio primo omnium malorum
et sequitur eius naturam ut caliditas ignem Ad 5m potest dici
quod primum peccatum si fuisset in primo instanti quievisset tempus
non advenit bonum quod infuit voluntati / sed accidit volun-
tatem [illegible] quod prima fuisset ad bonum si non peccasset quia
[illegible] peccando dicitur amisisse / non quando [illegible] dum
fit sed quando [illegible] [illegible] impedit et cum dicitur
quod [illegible] hoc per bonum prius in esse dicitur [illegible] volun-
tas prior est peccato [illegible] ut causa suo effectu sed non ipse
Ad [illegible] dicat quod [illegible] est in quibus anima a principio sui esse
perfecta in cognoscendo verum esse non certum quo ad
prius sed in imperfectis in quiescendo verum esse non certum
quo ad [illegible] quod deliberatio que precedit non est actus
voluntatis non certum [illegible] tamen naturam esse prius [illegible] sed
causam suo effectum Et si dicat quod Augustinus dicit ibidem
naturam [illegible] non precessisse / dicatur quod hoc est verum
in [illegible] [illegible] est sed [illegible] precessit [illegible] non est et
hoc sufficit sibi contra manicheos contra quos ibidem arguit
qui dicebant naturam [illegible] esse malam naturaliter / [illegible]
a principio mala [illegible] Augustinus [illegible] contra [illegible] quod dicit
quod non est [illegible] effectum [illegible] esse sine causa ut [illegible]
[illegible] vestigio et ignem splendor Ad quintam non hoc dicitur
quod si [illegible] angelus ab initio peccasset adhuc peccatum [illegible]
[illegible] potuisset quod libere ipsum produxit et [illegible] [illegible]
in [illegible] eius potuisset / Ad [illegible] dicitur quod potuit [illegible]
ipsum tunc tamen ipsum primo produxit [illegible] libere hoc fecit ergo

potuit ipm vitare pctm / eo q tunc fuit libe ad ipm liberatat
et qm dicatur q tunc pctm est / ideo omne qd est nunc
est ee qm est dicatur q p volt loquat q tunc e ncca
omne qd est qm est ut vrat q no stat q qm res fit
qm semp fit aut fuit et ita eet ncce est unu pctm
angeli cotinisse / tunc aut erat contingent / et libe fuit
pducebatur eo q ipm poterat no pducere Ad 6m rat
di q statute eam q in primo et li peccassz angl
deus eu no pduxit eo originali iustitia et eu in
fertur / ergo pduxit eu malu Di inter q deus erat
ca pre malie / q pduxit eos in gratia fuit mali
no vz qua qua pduxit eos bonos i ipm e in
re / q aut mali fuit hoc e ex libera volutate Si aut
intelle q pduxit eos et abinitio sue pductionis fuit
mali ncceda est 9a et qb hoc dictu est est per de
e quinq arti multi aut fuit et alia opio Tertio ad
tertiam ptem quinq arti est qo vtrum hoc q angli
in abinitio sui peccaverunt hec opio est bti Aug li
de ci dei reprobantis opinionem dicentium q angelus
malus peccat i pa fli sui esse Item 3o de lio
ar cao 2do dicit q cherubin angelus dyabulus e factus
2a est bti Augi super ge ad literam cao 10 et 6to vo
lunt q angelica na pducta est pa pdto fine
caritate et post recepisse caritatem / et allegat magr
A cao quinq dist adducens adhoc btm Augustinum / et e
li 2o super ge ad literam cao 32o Item addit auctoritatem
quibus super eze et e cao 2o dicentis q speciebus hoste
quasi vitati ineo tu apno ignis stati supra pectus
et ventrem tuum ambulat e de adam et eva no stati
paradisum Adidem fuit auctts gelo ge primo vidit
deus cuncta que fecerat et erat valde bona Et e auctis
psalmis delicias eze 2do Tu cherub extentus et
potens et posui te in monte sancto dei in medio lapidum
ignitorum ambulasti pfectus in viis tuis a die qua creatus
fuisti Omne auctts no stat cu opinione dicente q
a primo fuit mali / malus enim abinitio no est p factus
in viis suis a die qua creatus fuit Tertio est qo determinata per
illud q hic contra defide certa cao fuit / dicit hic
que dyabolus et alii demones a deo quidem na creati
fuit boni et ipsi per se facti fuit mali Item est dicitur
aug de civitate dei li cao 3o dicit q dyabolus bonam
voluntatem expulit / et post dicit q amisit iustitiam
originalem per et alii et nunc quaerebat dei pre ti

3 | qo

ut non apparuit tantum ne ab eis sepius ab optimo deo temporibus non
esset cuius causa malum si ab initio cecidisset / nullus perfectus
esse putaretur. Sed in contrarium quod dicit saluator Con
Iohannis 8° quod dyabolus ab initio fuit homicida et in veritate
non stetit et consequenter ab initio cecidit et concordat textus
Augustini 6° super Genesim ad litteram capitulo 3° Non frustra putari
potest ab initio temporis dyabolum cecidisse nec cum sanctis angelis pacatum
aliquando vixisse sed mox apostatasse Et XI° super Genesim capitulo 2°
ad litteram Non frustra putandum est ab initio temporis vel conditionis
sue dyabolum cecidisse et numquam in veritate stetisse. Secundo sic si in primo 9
instanti non peccauit fuit aliquod tempus quo stetit et consequenter reformari
meruit per certa quomodo numquam cecidisset ultra / quia non et probatur consequentia
quia si in principio primo non peccauit sicut nec in illo sue creationis
et primum quibus sine peccato fuit tempus medium et consequenter per totum illud
tempus medium stetisset / et quia consequentia patet quia ... deus non
accipiat personam et alios confirmauit eo quod steterunt quare
non confirmasset etiam ipsum / non utique ipse cecidit / et quoniam videtur quod
primum causa fuit secundum quod est quo / 3° dyabolus in prima ... fuit 9
tunc peccare et non est verum quod plus peccasset post quam prius
fuit. quoniam videtur quod peccauit in primo instanti quia ... et ab ... quoniam prima
et hoc quarto quia si aliqua mora fuisset peccatum sui peccati plus
quam ante quam esset ista / Non enim potest ab eo poni cum non
temptabatur ab extra nec ab intra quia non ut deliberaret
eo quod in principio fuit plenus sapientia sicut post et ideo liberatione
non indiguit / Quarto dyabolus non potuit peccare post ut videtur quia cum 9
peccat videtur quod ab initio peccator extitisset ab ... sic quod
si postea potest peccare quoniam potuit velle potest id quod verum est
vel quoniam hoc non sine voluntate proprius putauit vel non. Si dicatur
quod non quoniam hoc voluntas eius non potuit velle eo quod voluntas non
fertur in inconveniens. Si dicatur quod non hoc sibi prius putabat quoniam
fuit error in intellectu ante peccatum / et cum omnis error sit
pena error precessisset peccatum quod iusto deo non competit / consequenter
diceret quod similiter tempore non sibi reputatur propter illud quod verum
est et voluntas sic autem adhuc stat articulus quod ratio est
prius non errare errata et sic non precessisset peccatum
Ad has rationes respondetur per ordinem Primo ad auctoritatem saluatoris dicit
saluatoris dicit ... capitulo 1° quod dyabolus homicida fuit et
mendax i. statim post initium sibi ... deo ... se ...
et sic homicida quia sui occasio fuit / vel quia ab initio quo
factus homo fuit homicida ... et in morte precipitauit
Ad auctoritatem ... et sic homicida quia sui occasio fuit

vel quia ab initio quo factus homo fuit homines perdidit et
in mortem precipitat Ad 4m dicitur Augustinus dicit quod fuit ab
initio i. statim post initium breui morula interueniente Ad
2m quod stetit sine capite pro tunc et non gratia quod meruit et
similiter quare alii non meruerunt consequenter quod non cadere sed per se ad
deum conuerti et alios creatura deum benedicere in mentibus suis
totius de celo et aliorum creaturarum quo gratiam accepit et
ex meruerit consequenter Angelus autem malus et primus proprius fuit
in quo se ad eum non auertit tamen et non se ad deum conuertit ergo
gratiam non accepit nec subsequente consequenter Ad 3m quod est
difficilius concedatur dicendum quia est questio et missa 2 parte articulo
potest dici quod in hoc non requiritur alia uero quam libertas ar-
bitrii tamen ad tempus non est abusus ratione sed per passi-
onem uel dici quod ad deum ad tempus perseuerat eo deus ipsa suo proprio
primo et et palam per uolendo secundum quod tamen ad actum
attinet et per eum sibi et pure libertati relicto et quod stabi-
litur per superbiam cepit ut inferior esset eius quam damnatione
quod factus et ad ad tempus perseuerat Posset uel ymagi-
nari quod deliberatione indiguerit sed ego non uideo quare perfecta
perfecta sunt in principio et ut allegatum est et etiam uel si delibera-
tione indiguisset Ad 1m uero est aduertendum quod licet superbe uo-
luntatis in diligendo uti primo peccato de quo loquitur Petrus
3 de anima alie uel de tali est facienda et bene sicut hoc
est tale tamen hoc ut estimo non sequitur quod puto simpliciter quod
uel hoc potest dirigere uiciose non sequitur errore patimur in
intellectu quod presupposito sicut quod puer et bestia non dicuntur
primo peccato sed temptata et disciplina et si hoc est in prius
quidem non sequitur hoc nam in quibus est liberi arbitrii
quem ad hoc deus quia passio est primus ita fortis
quod deliberationem tollit quod potest mouere uoluntatem sine peccato primo
quando non est et causa cum de in quibus preuolantibus qui non
deliberatione diuini status perseuerant prius delectabile de
quibus 10 ethicorum et ibidem dicit P. quod in delectationibus
uenereis nemo potuit unquam sapere et intelligere Et quod si-
militer quia sensus ad simpliciter appetitum delectationum et in
gratiam potest consequi et tamen talis est in intellectu et post complacentia
in ualentia quam non potest eligere et uelle delectabile sensus na-
naturalis est quod descendere sicut deus suo libero Vero enim fortior
tunc in conquieto sed delectabile primum putatiuo et stabi-
lit in capite uel quod ullum consequenter iudicium potest actu in uoluntate
in quibus tamen solum est error ipse dictus et tamen et electio
uiciosa de quo per magister dicitur Forte dicatur si uero

non errat ergo est recta quando ergo voluntas potest esse viciosa videtur
tibi quod non dicitur recta dupliciter uno modo large quia non decepta
et hoc modo recta non est illa que est in via ubique alia est vo-
luntas ipse recta. Secunda que in omnibus circumstanciis debitis consideratis
et ponderatis non est erronea de agendo vel omittendo et
hoc est solum intuitu non enim sufficit quod non sit error sed ut regulet
appetitum singularis non iudicium medium et ad medium circumsta-
ncias deducendo. Secundo est notandum quod angelus cognoscit per
suam scienciam deum autem clare non videbat per essenciam sed per
similitudinem creatam et in cognitione dei duracione ut pos-
simus dicere. Ad hoc ad formam racionis quod angelus potuit
velle per illud quod est rectum ex voluntate dei et tamen cum
voluit hoc non fuit recti putavit vel non videtur modo cum
quod angelus proprie cognovit propriam scienciam et ita propria
sibi reputavit sub propria specie et fuit reputacio vera secundo re-
putavit sibi deum ut suam causam et ut optimum creatorem sed
et erat omnis reputacio racionis vera et angelus magna rep-
resentacione perfectionis sue essencie delectatus cum deo comp-
aravit in delectacione nec retulit perfectionem quam habuit superioritatis
cum deo per voluntatem subiectam et in hoc superbivit de quo
alibi fiet sermo contra deum et patet quod reputacio racionis omnibus
erat recta sed voluntas obliqua. Ad aliam ad formam dicitur
quod voluntas angeli potuit velle per id quod rectum est
et generaliter quod non hoc sibi non putat et nec quia ergo sine
bonum in quantum nam serviebatur in complacencia perfectionis
sue essencie inordinato et erat reputacio recta sed voluntas
erat cum deo comparando vel comparandum sibi in quibus modis
complacencia suis unde in hoc errat in hoc quod hoc indicat
delectabile sed tamen voluntas peccat volendo hoc indebite per et
contra mandatum dei. Sed contra secundam partem consequenter arguitur per te
primo directe ad questionem quia queritur utrum angelus potuit
producere debitorem pene. Prima triplicem potest habere sensum. Primo sic
utrum deus potuit eum producere debitorem pene propter suppli-
cium sine culpa. Secundo utrum deus potuit eum producere debitorem
pene quia potuit eum producere culpabilem et facere a principio pec-
care. Tercio sic utrum deus potuit eum producere sic quod ipse
ab inicio fuisset debitor pene. Quarto ut loquuntur de po-
tencia ordinata que ullum ligat ad penam sine culpa
vel absoluta quia potest in creaturam imponere magnum vel minimum obligationem
voluntatis omnibus premissis potest prima ergo deus potest ex · I · questio
aliquam racionalem creaturam sine culpa producere debitorem pene
de potencia absoluta patet quia hoc potest facere sine aliqua iniuria

R

creatura cum suo plenario subiacz ipius et g° p materiaz
pducit ad penaz si aliqua talis esset nulli faciet in
iuriam / pt sm ea vti sic sue placuit voluntati / q² ulli
pt sibi dicere cur ita facis / 2 no pt materiaz pduce deb
2 gelo toriz pene pfectus depnata pis ordinata p3 q² tunc fa
ce p3 creaturaz pincipe quia cuius alio debetur sibi pe
3 gelo 3 g° tamen q deus pt sibi facere materiaz debitore pene
abinuo / 3° quia pt creaturaz quaz pducit abinuo
punire et pductaz puice abiecis et tunc est debilis pz
3°. hoc de 2° arto Ad rones pncipales Ad primaz nec a°. hoc
1 de 2° arto q² pluces pnt in uno quam Ad p 1° iustis et
dicatur q in lumine nali hoc nc pount pr ibid q²
vo nalis no vidz aliquaz roz pluralitatis individuorum sub
una spe nisi q² i vno no pt pfectus obseruari sz catholico
lucis multum inferitur liquide q² deus facit sic sibi pla
2 cz et g° phi et auctis eorundem locum sit Ad 2az nc hoc
et adbbn dno qre q q ipse dicat q ab i uno ordine de
fuit angeli ang p9 et postmus. et q i vno ordine pnt
diuse spes angelorum ut ponet pe² q ab aliqui eiusdem
ordinis sint vnius spei Ad 3az q a² q i gnalibus distinc
3 tio individuorum sub vna spe est rone ptiu nec similiter
deus in gnalibus vbi tota io sua est / voluntas facit
et q hoc nc arg. t vo angeli aut pnt i gnalibus et
incorrbs Ad p p° cal i ptinens est. q² i d pount 2 in
opinione plurimorum ut ibi bz vidi qui pnt plura
separata corpa adinaz p indiuoz Ad qrtz q distinguit
X seipis ad inpoz q i vna spe nc est nisi vna forma i
spe sz i diuinis pnt tot q sunt individua Ad 5az q²
q omnis aut differunt actu forte vno. sz vlt spe hoc
nc est notum pluries de uitibus quamis etc
Circa quintum 2° cca dis qz et baz vtz sic angelus in
spe sue creationis p° habuit graz / sic pistaz meruit glaz
istam cenn² eo suppt q angeli i pmo sui u quenerunt
graz et quenit vtz pistaz meruit glam Hoc vo supposito arti
·Coy· sic aucte bti Aug 12° dca dei ca° g° dnt Bona
voluntate quis fecit a angelus nisi ille qui eos cu sua
voluntate et cu amore casto quo illi adherent creauit sil
in eis condens naz et largiens graz / 2° pls affirmatiua
supponit gonis va 9 ll ll de olb Ad istam 3 q demonstrat
in magna pinguedine spes creati pnt. g° magna tz gra
·R· q² q e pinguedo maior spes nisi gra 2° sic angelus
·g· creatus est i plenitudine dei g° magna tz gra q² plenum non

Quilibet in gratia g° patz dub' qz ex 2 d dicit ei aulo ma
to cu[m] pugnationem sollicitudinibus / 3° qz vt b Angl sup ge adbiz
q omnia fuit simul creata vel in se vel in suis causis sic
in aliquibus sz gla angelorum no erat in p° ... creata
in se cu[m] no fuit bti g° fuit creata in suo semario qd est
gra vnde p° Jo 3° gra semen dei dicitur / 4° qz ...
dus admisceadi qz ad ... g° no minus debuit pro
ducere angelum cu[m] sufficie p° admerendi qz ad ... / sed pro
duxit eu[m] vel sufficie p° ad demerendi alias no cecidisset g°
... sufficie p° admerendi quod no fuit nisi gra / 5° qz no ma
gis retardant ornatum creature spualis quam corporalis
ago corpora a pmo ornata fuit vt patet ... g° et an
geli / 6° quia dei liberalitas ... parata est dare gratiam vbi no
invenit obicem i ... in angelis no erat obex g°
a principio est eis data gratia / 7° ho fuit creatus i gra g°
et angelus q° no est ... ab ... quia ho fuit pductus
i iustitia originali que ... in pfecta obedientia corporis ad
animam / 2° ... inferiorum ad superiores / et 3° i ...
voluntas ad deum quod esse no potuit sine gra / 8° ... vndt
q fuit creati in gloria g° in gra / ... et ... ab ... et
... Angl q[ui] mardomin ... angeli q' i ... fuit ... btitudine
pcurerunt no ... possident qz ... / Conf' quia a pmo clare
viderunt deum g° fuit bti qd no est et ab est b Angl sup
ge adbiaz ... qz fuit ... qua ...
... et ... in ... / ... dicit ... g°
... bti Angl ... sup ge adbiam ... 6° dicitur ...
... intelligi spirituales creaturas que ab exordio quo facta
est pfecta et bta est semper / Et ge 2 d° dicit qz angelus
dei fuit in ... g° i btitudine / Conf' 3° qz videt
deum facie ad faciem ... clare g° bti qd ... et patz ab
... bti Angl ... fuit ... no viderunt i ... g°
fuit eu[m] no fuit alie cogitationes vt ... apls ... ad
Cor 13° / 9° qz angelus in pmo ... sui esse diligebat
deum sup omnia g° fuit in gra / qz no est ... est
effectus gre ab patz qz ... a p° ... esse fuisset eis
dilectio i ... / et b Angl ... ad ... tales deus creavit
angelos vt in ... diligerent ... tales
creatos esse ... spiritus ... sic / ... fuer
... diffic' no i ... fuit difficultas g° ... patz
id ... commendabit ... qui ... ad ... / ...
... difficultat ... no est / 2° qz ...
... no ... adbiaz ... delator fuit ...
lib ... patz a ... qz no est voluntas ... patz

creaturas sed dei inhiant, sed ad hoc quod quo minus erit comparabilibus, et
hoc patet quia per prius dicti angeli naturaliter dilexerunt deum
super omnia. 3o quod si angelus meruit suam beatitudinem aliquo
ante eam habuit vel prius vel simul / non potest dici quod ante quod sta-
tim ut in gratia sunt in ea confirmati sunt quo beati quo cum sine
gratia non potest mereri non meruerunt eam ante nec post nec potest
quia tunc mereri non proficit premium. Item si post tunc hic an-
gelus posset deinde ad maiorem augmenti premium et sic in eis non
essent ut ordines immobiles stabiliti quod videtur esse contra mentem
beati dyonisii de angelica hierarchia. Secundo i. contrarium simpliciter est verius in
littera dicens quod acceperunt unde stare poterant sed non proficere
in capitulo 1o distinctione 7a et 3a capitulo 8 dicit quod post creationem eis data
gratia [illegible] in [illegible] capitulo [illegible] angelica &
hoc et gratia dicens sed angeli sancti qui cadentibus aliis
steterunt [illegible] vite [illegible] perpetue potuerunt. 2o quod angelus habuit
gratiam et non sine merito et 3o quia simul sunt a malis cul-
pa et pena / sic ergo [illegible] boni sunt meriti et gloria. Insuper
hec erunt duo articuli primus de suppositis 2us de contrario. Supposita [illegible]
quod duplex est gratia scilicet gratis data et gratum faciens. Gratia gratis data
sumitur dupliciter uno modo large [illegible] gratis data / quomodo [illegible]
dicitur gratia gratis data. 2o [illegible] et est donum naturalibus [illegible]
[illegible] et voluntati super additum et isto modo [illegible] non est dubium
quod fuerunt creati in gratia. Tertia gratum faciens est que creaturam
reddit acceptam ad vitam eternam / et de hac [illegible] supponitur
2o premitto quod tamen naturalis appetitus quod [illegible] naturalis [illegible]
[illegible] diliget deum super omnia. 3o quod [illegible]
[illegible] est et appetitus [illegible] sibi [illegible] et non [illegible]
[illegible] deum diliget / [illegible] quod si aliter diliget obliquus esset. 3o
premitto quod de supposito sunt due opiniones una est doctoris
sancti et suorum sequacium quod angeli creati sunt in gratia gratum
facientem / [illegible] parte [illegible] articulo 3o. Alia opi-
nio est [illegible] magistri et aliorum quod [illegible]
opiniones [illegible] quas tenuit in hoc non offendit [illegible]
[illegible] est hec [illegible] angelus naturali dilectione [illegible]
dilexerat deum super omnia [illegible] non fuit creatus in gratia [illegible]
[illegible] est quod angelus a principio potuit esse plene
[illegible] deum quia plenius sunt [illegible] ut hic [illegible] 28 / vel
[illegible] dilectione [illegible] deum super omnia dilexit ut
[illegible] aliquid aliud deum prefert vel comparavit et
hoc non potest [illegible] quia cum hec dilectio esset differentiis [illegible] quod
una [illegible] potuit esse [illegible] reputasset
hoc autem non est ita [illegible] in 3 parte 2i articuli [illegible]
[illegible] quia primus [illegible] naturali dilectione [illegible]

Nota

Gratia gratis data

Gratia gratum faciens

.1. conclusio

dilexit deum super omnia / quarto arguitur angelus / quia licet quod non bo-
cat rectitudo angelorum malus quam hominum si parvus actor / tamen probatur
quia si non tunc ante peccatum fuisset fructus fuisset dei non fecundo
et cum hec sit pena perfecisset pena peccati / Et confirmatur / quia sicut
deus fecit hominem vel angelum rectum in cognicione / ita in dilec-
cione quare / Respondetur per quodlibet predictorum sic / quia non minus decuit hominem pro-
duci ab optimo conditore in gratia gratum faciente quam angelum
/ si homo non est productus cum tali gratia / ergo nec angelus / quia propter
quia conditor optimus in producendo rem non minus sollicitus
est de sustendo re productam saluare ut potest quam ptem
productam forte et minus capacem / Tamen quia homo thesaurum acceptum
habebat in vase fictili terreo / et habebat mirum demone suggestore
mali / erat res magis causa quam natura angelica / et ideo decuit
conditorem non minus conferre fulcimentum gratie et elevans in deum quam
angelo qui natura fortis erat et ab alio temptari non poterat / Secundo
habetur predicto beati Augustini 2° de civitate dei capitulo 12° dicit / quod quem
ad spem futuri boni beatior est quam iustus in hac vita quam
primi parentes ante suum casum / Cuius ratio non est alia / nisi quod
ille quo potest perficere ad gloriam primi parentes / et si habebat quo po-
terant stare / non tamen habebant quo poterant perficere / 2° quia ne-
cessarium perfectam quibus debitam de hoc quod est in gratia nullum
habens incitamentum ad hoc malum non videtur posse talem gratiam
recepta in culpam mortalem cadere / quia non voluntate tanto bo-
no se privaret et involveret gratia demum non potest / Et confirmatur / quia
cum gratia sit perfectissimum decor mentis post videns illud decorem non se
non videt velle cum peccare perficere cognoscens eius valorem / Confir-
matur est / quod angelus perfecte novit omnia que erant in ipso
et seipsum / ut habetur decretale capitulo 2° / et ideo si non stetit in
in gratia gratum faciente nunquam habuit / Confirmatur / quia si creatus fuit
in gratia / et quoniam parte per tempus quodlibet aliquamdiu morula stetit /
quare ergo confirmatus non fuit / quia angeli boni in eo tempore per
gratiam quam cum adversarios ceciderunt meruerunt quorum casum quod
est donum et quare non eodem angeli alii per peccatum tempore contra
perstiterunt hec quod est magnum in laude dei quod ut alle(?) fuit
ad oppositum suppositi / Respondetur prima parte quodlibet secundum casum / quod aliquis
potest deum diligere super omnia / et tamen non meruit / Tamen / quia ita se-
cerunt primi parentes et angeli conditi in primo peccatum
quodlibet et tamen premium non meruerunt / Tamen quando dicitur cum / quia cum actus
est complexus primo anima et obiectum unum ut quia si unus est
ambiguus quia est alter / ideo dilectio dei super omnia concomitante et quia
natura actus est complexus scilicet dilectio dei super omnia obiectum unum quia
deus / primo anima / quia voluntas fructus / Et confirmatur quia si parentes pri-
mi in primo statu dilectionis ante peccatum fuisset mortuus / quare

utrum fuisset salvus et per consequens caritas ita dilectio mutua vel dampnatus quod non potest. Videtur ergo ad primam quod actus dilectionis caritative et naturalis dilectionis caritatis sunt primi motus quod non potest quis scire an caritative diligat vel naturali dilectione. Unde dictum est quod nemo scit an sit odio vel amore dignus. Est tamen differentia

Modus

in modo diligendi sed est duplex, primo quia ut ab eo est bonum naturale, sed caritas ut est bonum supernaturale beatificabile [illegible] sub ratione boni.

Origo

Secundo est differentia ex parte originis quia naturalis dilectio sequitur cognitionem naturalem, et caritas donum fidei vel cognitionem delectationis super naturam.

Motivum

Tertia differentia est ex parte motivi, quia motivum naturale naturam quia deus est summum optimum, et ideo summe diligendus. Et caritas est quia est melius in suo ardore inflammativo et elevativo. Ad secundum in forma dicatur quod licet posse specialiter sit causa tamen possunt compati [illegible] puta caritas est in una cum cognitione fidei, et in alia sola cognitio naturalis et dilectio. Consequenter ad confirmationem dicitur quod in hoc casu primus homo non fuisset salvus nec dampnatus sed vivus in aere de [illegible] naturalibus. Secundo quod deus disponens de omnibus caritatibus [illegible] amoris non permisisset homines in tali statu mori sed permississet temptari victoriam gratia [illegible] et confirmasset caritatem aut [illegible] se redempturum [illegible] magis dictum. Tertio [illegible] quod angeli in [illegible] sue creationis non fuerunt beati patet quia sine gratia nullus est beatus et ceterum est magis in [illegible] et facit ad hoc auctoritas beati Augustini [illegible] capitulo 12 et [illegible] capitulo 1 [illegible] quod ad perfectam beatitudinem esse requiritur [illegible] quod [illegible] est

Con

Secundo dicitur quod angeli habuerunt [illegible] iustitiam [illegible] caritate, quod non est, quia iustitia quibus [illegible] [illegible] sine caritate non [illegible], ut patet [illegible] [illegible] capitulo [illegible] in multis locis, quod angeli antequam caderent

h. y.

[illegible] iustitiam. Item quod Adam habuit caritatem ante casum, quare ergo non angeli, quod perfectiores erant ab [illegible] beati Augustini in quadam [illegible] et allegat [illegible] dicentem quod Adam perdita iustitia [illegible] est [illegible] malus. Item [illegible] dicit Augustinus [illegible] ad [illegible] dei [illegible] [illegible] caritate [illegible] pannos [illegible] bonis ac

h. y.

[illegible] bonis spoliavit [illegible]. Et tertio quod ut dicit doctor subtilis [illegible] 2 [illegible] quod omnes res [illegible] [illegible] sine ullo [illegible] [illegible] beatitudo sine [illegible] angeli [illegible] [illegible] et non potuit sine caritate, ergo habuit apud caritatem

Respondetur ad primum quod angeli habuerunt instantiam originalem quam erant
sine peccato et poterant stare / et sic loquitur Augustinus quod fuerunt
instantiam / Alio modo dicitur instantia qua non solum quibus peccatum . 1 .
traxerunt sed etiam dignus est vita eterna talem instantiam vel
rectitudinem non habebat nec ipsi nec prima contentus. Ad 2m 2
quod dicitur perdidisse pro contentus caritatem quam accepissent
si stetissent in mane diei. Ad 3m dicitur doctor subtilis dicit 3
quod illud est verum de fine naturali qui erat in angelis / quibus
nullis modis non erat sine beatitudinibus quibus quelibet
natura attingit hec de primo articulo. Circa 2m articulum Sub
utrum angeli suam meruerunt beatitudinem magister recitat duas 2 articulo
opiniones / prima fuit Prepositini quam magister magis sequi vi
detur / tenens quod angeli primitus fuerunt beati quam beatitudinem suam me
ruerunt / quod quamvis habuerunt actu merita per obedientiam finalem quam habuerunt
ad deum / et pro fuctu quem nobis exhibent de nobis ad bonum
venientibus / 2a opinio est / quod meruerunt suam beatitudinem / prius tempore vel natura
quam eam dampnati sunt / et hec est communior / quod etiam ita
est de homine / sed hec est diversa circa diversos Egidius enim
vult super 2o distinctione 5 / quod simul tempore fuit in angelis primum et ul
timum / sed meritum precessit natura / et ultra hec scripsit / 2a est
doctoris sancti prima parte summe q 62 articulo quarto volentis / quod
quibus angeli post primum actum meriti fuerunt beati et in bono
confirmati quia tamen ad hunc contentum oportet esse meriti et ad primum
oportet esse primum et hoc concessit dicitur / solvitur 2us articulus maior
tamen similiter est quod actus meritorius est gratie in profectu et actus
premiatus gratie perfecte non stat aut simul gratia imperfecta et
perfecta / 2o est notandum quod difficile est hic dicere de veritate dicere
rerum efficacia et quo tempore depend dicere probatur contentus magis vi
detur Circa premissum videtur magis hec tres conclusiones
possibiles boni angeli pro aliquo tempore sine aliqua morula fu
erunt sine gratia gratum faciente. Patet quia in prima de qua fuit etc. · I · conclusio
non fuerunt in gratia quoniam non in qua in mente post / ex ultimum
sic in tempore oportet probarem esse / et ultra quo fuit tempus medium
inter primum oportet esse gratie et primum oportet esse in quo fuerunt sine gratia
quia fuerunt quo ab parte quam dicit magister quod poterant stare per se
non perfecta. 2o non videtur quod boni fuerunt primitus quam quando mali
non perfecta / 3a conclusio / sed aliqua morula fuit in qua mali non peccaverunt / quo
enim aliqua morula fuit in qua boni sine gratia fuerunt
sed quia / et aliud probatur quia simul fuerunt bonorum et malorum
in tempore / ut dicit magister pluribus in littera et bonaventura dicta est in
questione precedente articulo 2o parte 3a non enim stabat peccatum
angelorum / 2a quo ad aliud videtur quod meritum in angelis precessit 2 · conclusio ·

precessit eorum gloriam / Respondetur sic primo quia ita est in hominibus quod
nec in angelis precessit eorum gloriam cum ad eandem beatitudinem
creati sunt / 2o quia demeritum precessit in malorum tamen me-
ritum eorum gloriam / apparet quod sicut meritum ad gloriam ita demeritum
demeritum ad penam / alias patet quod alias deus iniuste [illegible]
eos penam sine culpa / 3o quia angeli per [illegible] meru-
erunt et videtur quod post conversionem eorum mereri non poterant (quod
est contra patet quia ad gaudium [illegible] angelorum peccatum quod
sunt [illegible] [illegible] sunt et [illegible] / et ideo hoc est ratio-
nabilius quod quod [illegible] libera [illegible] fuisset ad ad primum [illegible]
[illegible] sine [illegible] / et hoc patet [illegible] quod post conversionem non poterant
peccare ergo ut videtur nec mereri / Non enim videbitur quod de lege
ordinata mereantur quibus in hoc in angelis [illegible] non potest /
Ad 2o quomodo eorum ad deum et [illegible] [illegible] precessit eorum primum
ergo et meritum [illegible] quod non [illegible] hoc [illegible] materia bonis
quod [illegible] demeritoria malis. sed [illegible] patet quod prima [illegible]
[illegible] quomodo precessit dicit magister in littera / et allegat ad hoc beatum
Augustinum / sed quod in [illegible] [illegible] ad hoc precessit / patet quia non pote-
rant peccare absque gratia / 3o quomodo fuit [illegible] ob peccatum morta-
3 qdo lis et [illegible] quod incepit casus de celo / Respondetur quia [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] aliud fuit primum quo incepit casus
de celo et sic [illegible] plurimus medium [illegible] angelus in ce-
lo [illegible] [illegible] quod non [illegible] / quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Ut [illegible] a quo tempore post peccatum mansisset in celo vel fuisset
[illegible] [illegible] [illegible] vel hoc fuisset quod deus [illegible]
eius [illegible] et [illegible] / et hoc non quod angelus peccatum
irremediabile / Ut dicit beatus Augustinus et magister in littera / vel quia
deus voluit ad [illegible] esse simul [illegible] malos [illegible]
cum bonis et hoc non esset [illegible] / quod vel [illegible] in
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] apparet 21o [illegible] [illegible]
[illegible] fuit peccatum [illegible] quam in [illegible] eius in malo [illegible]
[illegible] in tempore / patet prima pars quod peccatum fuit [illegible] [illegible] et non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / patet 2a pars [illegible] quod in [illegible] quo
[illegible] cepit in [illegible] est ut dictum est / quia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est et [illegible] [illegible] [illegible] / 2o quod
non [illegible] tempore fuit [illegible] peccato irremediabile quod non remedia-
[illegible] ergo in [illegible] [illegible] [illegible] peccati fuit [illegible] in [illegible] quod
[illegible] quod [illegible] quod a quo alio [illegible] [illegible] [illegible] eius obstinato
[illegible] [illegible] tempore potuisset [illegible] / et sic [illegible] ordinata
[illegible] non [illegible] [illegible] peccatum / [illegible] dicet [illegible] vide-
tur quod peccatum aliquo tempore precessit quia [illegible] et [illegible]

merite non eque ato punit sic quilibet delictum Tertio quia si sic non
peccatissimus plus patet quia abstinatus non potest non odire sive nolle
puniret esse in patria Adam sui peccati suique obstinatus quod non potuit
non odire quod nunc puniat Addit dicens sicut ad punitum quod iustus
et amare merito cui non plene constat de peccato commisso et
dignam sibi convenire penam in quo aliquid puniat sed quia Deus
perfecte cognitionem et omnibus peccati [illegible] novit et de lege ordinata
irremissibiliter sunt statuta et sunt Ut autem hec liberius perducunt
iusta sua sententia in ipso in duravit Addit 2m ut quia adiungi
duraliter quod licet iste qui in duratus est et obstinatus in peccato
non possit non peccare vel non odire stante lege sicut tamen quia deputavit
induratus 2o quod libere se abdidit in quibus aliter adequata
bene peccat quia in duratus sua sicut multis liberis actibus an
Tertio quod dicitur in suo secundo Istud quod penam sunt de iure
Regula: illud faciunt in bonis sunt de pena confirmationis in bonis patet
sic de lege ordinata de aliis nunc videt penam de gratia
simpliciter de confirmationis in bonum quod punitum de culpe simpliciter
de indurationis in malo sed penam de culpe sunt de
indurationis malorum in malo quod penam de gratia sunt de
confirmationis in bonum patet quia dicitur et alia quod deus
primo est ad puniendum et ad confirmandum in bonum quod ad puniendum
eius et abiciendum in malo et ideo est contra quod precedentes
Tertio angelus bonus in ipso alii gratie sunt confirmati in
bonum sicut quod quoque Tertio contra penam de culpe gratie in bonis
fuit penam de contra gratie patet quia sunt de confirmationis in
bonum quod deperit in eo de creatores quod sunt [illegible]
et in gloria Tertio simul et incipiunt aliud bonum merito et in
puniendo patet quia in primo de [illegible] esse gratie sunt [illegible] de penam
pro eorum precedentes et nihil quia non possunt mereri aliquid
Tertio in aliquo merito precessit puniendo [illegible] patet quia abundantia
datum est puniendo et sic videtur sicut opinio magistri
sicut supra [illegible] in aliquo quia hec sunt occulta de quo
nobis nota non sunt nisi in quantum fuerit revelata
Tertio quod [illegible] Christo tene beati Thome quia
gratia qua quis meretur est in perfecta et gratia glorie perfecta C. v. C. vi.
quia in [illegible] non sunt simul secundo illi actus qui sunt in quibus
[illegible] non sunt simul sed actus primus et nihil sunt [illegible]
[illegible] non est et alia [illegible] patet quia actus nihil
est [illegible] tendentes in [illegible] et non [illegible] in eo [illegible] sed actus
primus est actus iam [illegible] in [illegible] non est aliud [illegible]

qui eorum sunt in libro et ideo sunt in eo in 3o articulo. Non enim
actus caritatis et virtutis tendentes in deum et actus beati-
ficus sed sunt simul concurrunt invicem et primo dicit eos actus quos
voluntas tendit in deum et quo deo beatifice fruitur, quod non
stant simul invicem et primum, quod non est et [illegible] patet
quia non est possibile quod eius actus sunt simul sed beatificans et
ordinatus infinitus sed sunt invicem, quod tendens in deum et
[illegible] patet quod in celo quo est invicem [illegible] consistit in [illegible]
fecit [illegible] tendentia in deum. Et ideo primum consistit for-
maliter in actu beatifico sed utraque simul sunt in voluntate anime
eorum actus quo voluntas movendo fertur in deum, scilicet
actus finalis quo voluntate et beatifice quiescat in deo
Secundo quia non est possibile quod eorum [illegible] dependendo
sine fine applicat dependendum et actu complacentie possidendo bonum
dependendo sed actus [illegible] est actus tendentis in finem
et amantis [illegible] dependendum in rem non [illegible] actus autem beati-
ficus est actus complacentie et possidentis rem [illegible]
[illegible] quod non est possibile quod eorum simul et semel
possideatur et non possideatur. Hoc patet [illegible] et
primum quia qui [illegible] tendit et non [illegible] primum
possidet et [illegible] habet. Pro solutione huius notandum est
advertendum quod in mutatione [illegible] simul sunt [illegible] et tunc
adeo [illegible] ut simul [illegible] et post [illegible] in ante
ut dicit beatus Augustinus [illegible] determinat quod [illegible] dicens quod
ubi [illegible] est altius [illegible] in
adeo ut [illegible] est simul [illegible] et primo
[illegible] et ita est in aliis [illegible] est [illegible] quod ut [illegible]
est [illegible] in [illegible] est [illegible] in
[illegible] et [illegible] est [illegible] quo [illegible]
ad deum facta est [illegible] quod [illegible] de [illegible]
[illegible] et [illegible] non [illegible]
[illegible] ut [illegible] patet [illegible]
[illegible] ad primum [illegible] est doctor [illegible] quod gratia in
sanctis angelis non est aucta per successiones temporum sed
simul tota infusa [illegible] angeli [illegible]
[illegible] ad deum [illegible] et [illegible] et [illegible]
meruerunt in celo [illegible] et [illegible]
[illegible] data angelis sunt [illegible]
[illegible] sua [illegible] autem gratia
[illegible] hoc est [illegible] quorum gratia [illegible]

mercemeta pmomerita tpm et istatu non lapse vel hol
tam gratia non tota simul datur sicut motez corporis et in
tellectus penalez quonsione supra corpus Ad 2am non
Ad pez eius dicitur quod actus tendentie angeli in bti
tudinem fuit instantaneus et totus simul et ido simul 2
1o actu fuit btus et btificatus Vt creatio pava aie intr
quia est tota simul sed non simul est aia et creatur et ido cum
dicitur quod actus nuti est eciam tendentie in bm et non du
in eo equalis dicitur quod hoc est ita de actu supressivo
mendi angelus aut merebatur dece ut dictum est Ad
3am non aor wod loquendo de actu auli ad pom 3
dicitur quod non est inquis quod idem actus in equus est a vole
et caritate sicut vom nuti et in ipm quiescit potm in
obiecto btifico sicut vom primum et in pe in ordine ad
dupa eidem motus vocatur acto et pao vt in 3o phye
et cum dicitur quod idem non pt ee finis et ordinatum in fi
non concludit quod nec nuti actus auloz ipse ordinatur
in aliud actu formalez btificu. cum ipe sit ite pe creao
aie intelle non ordinatur ipse ad eius esse cum
sit met ei esse et idem ipse non ordinatur ad se ipm
Et quando dicitur quod actus nutus angli non ordinatur in actu
btificu formalem sed in obm Est enim met actus forma
lis btificus. Sz hoc quod dictum quod nutorium ordinatur ad
pmium sit de formali pmio met sunt de pmio sucuo
tiante ad pmium distinctu abipso vel quod in ordine
ad intellm nam idem actus est via ad seipsm bm
s. quod put est a volunte angli et gratia sed et est pmi
um formale in quantum perficit aiaz in deo sicut obo btifico
sic creatio dicitur tran ad creatu quia apud intellm vt
est unio ad rez hic nove pos apud aiaz quod ipa
met creatio put est rebus que creatur Ad 4am cum ar
dicit quod forlis bti de non in sola delcone consistit sz
in eius cum lumine glie in suo qua clare videtur di
vina essentia sed quod angelus cum semel recepit in
pmo esti esse grace et sic actus nutorius nulus auli
essentia non esse putiatum met nisi cum lume glie et
hoc esset eius finis quod tum lume glie simul cum caritate
recepit angelus tpe quamuis pus non est caritas
et actus nutoria dilectus Ad 8am quod actus nutorius 8
non est de quo dum adfinem non terminus sz complacentie in fine

simul possessio nec cum quod de nudo sit ad finem depravatur
et non habitu / sed complacentie in fine hoc est vim deviando p
recte rationis suae primo sed cum non aliquis mines ad esse pre
dicit esse quod illud non est in mundo de ea sic nec demo
in loco mali angeli preesset eius esse penam / nec nubo
bonum angeli preesset eius gloriam / hoc de 2o arlo probat
sit dictum michael tenere deffi dis Adriones pulcher Ad
primam quod isto quod b angelus dicat quod deus est in aliis
simul conditus naturam et largiens gratiam / licet de gratia gratis
data sed originali iustitia quod deum respos et agenda et
dimittenda cognoverunt et nihil amicis custo deum super omnia
dilexerunt et sine pena et culpa producti fuerunt condi
mente et beatus Ieronimus in glo super omne primo vocat eum p
garum propter illam originalem iustitiam quod valde excelle
ter habuerunt aucta sunt naturalium preminentiam Vt
pro ea dicit Ad 2am dicitur quod ad esse plene deo mentem quadi
Ideo quo ad plenum amicitie apparet per unius et iustitiam
originalem / 2o apparet per gratiam gratum facientem meliorem
quam habet adhuc deo omnibus spiritibus est in eis / 3o per gla
sed dicatur tu apparuit deus plebis ei eius ex libro
perspicaciam quod angelus malus affectando factus
est ut habetur eze 28o quod debet dilexit de altissimo
primam plenum homo et angelus in primo fuerit esse
receperunt / et 9o fuit creatus in gratia gratis data sed non
gratum faciente / 3am et 2am bonum simul acceperunt domino
sui conditoris / et hoc accepit per primam 2am et 3am alti
93 / et 3am angelus / affectavit et post hoc adfor
mam dicitur quod fuit creatus in plenum dei probo sed non 2o
ad cuius eze 28o dicitur quod angelus malus fuit
signat in similitudinem plebis quam magnam perfectionem prestitit
in magnitudinis et iustitie originalis non per gratiam habuit
gratum facientem Ad 3am dicitur quod in dictum angel
ante de omnibus partibus primum bis remissi / non enim vult
quod omnis eius fuit simul creati cum prope ibi dicit
nec cum gratia quam cotidie in ea peccatores resurgerent
facit / 2o quod gratia angelicis fuit in primo creatione sed
et gratia gratum faciens sed in iustitia originali quam si
tenuisset gratiam opposita suisset Ad 4am quod licet
deus primo sit admirandus tamen non oportet quod pro
sit angelus vel homo in caritate sed iustitia quam pos

stare ut status respicit graciam / et cum dicit quod poterat deficere
esse ex productione / Dicendum quod hoc est verum quod posse esse defi-
cere procedit a natura libera dependente sed ineptum non in perpetuum et gratia
si dicatur quod natura angeli fuit producta ad initium et ad per-
ficere et sic ad deficere / ergo sicut potuit in deficere sic potuit
in perficere / et probatur quia quia magis possumus in hoc ad
quod nati sumus / Dicendum quod gratia est supra naturam nec in potestate
creature / vel causat eam pro merito nisi ex gratia / deficere autem
esse potuit quod minus habet ad postremum que assumitur quod magis pos-
sumus ad id ad quod nati sumus / dicatur quod verum de eo
ad quod nati sumus et est in nostra potestate Ad 7am quod ornat
creaturam spiritualem a primo nisi originali / sed non gratia
gloriam faciente sed non honorem quia ista causat gloriam dicenda
non autem inducenda quia gloria est finis supra naturam Ad
8tam quod deus dat graciam cui vult non semper Ubi non est
obex et primo angelis 2ª differentia nisi sic antiquissimum sed sufficit
nostra sicut boni angeli in originali iustitia si tenuissent
Ad 10am nec aliis et ad postremum dicitur quod quod fuit produ-
ctus cum obice uirium inferiorum ad superiora eius in recti-
tudine voluntatis ad deum quod poterit stare sed non perficere quia
cum declinat deus supra omnia cum quibus non causat meritoria
Ad 8am nec alias quod fuerunt creati in gratia / Ad bonum angeli
quod vult et intelligit per bonitatem iustitiam originalem qua
fuit sine culpa et pena Ad confirmationem nec alias / et
ad postremum quod boni angeli vocantur mane cognitionem ange-
licam quia cognoverunt verum et res in verbo non intelligitur quod
cognoverunt verbum cognitione clara et bona fuit sed vel prius
tamen apparitione sue essentie in cognitionem verbi ascen-
derunt / vel per se cognitas cognoscunt verum perfectione ele-
vatorum / sed in lumine naturali vel lumine fidei cognoscit potest
quod vocat matutinam preparatorum ad cognoscendum Ad 11am
que nunc vespertina vocatur eo quod inferior multo
est ea / Ad 12am autem boni angeli dicitur quod recipit boni
tudinem largiter potest omnibus in multis a culpa et pena dei-
beatus perfectus in cognitione intellectus et in dilectione naturali
Ad 13am quod in paradiso dei fuit a in penis omnibus doni
naturalibus / Ad 13am confirmationem quod duplex est visio et vi-
gelica Una que non est clara vel facilis et hac vi-
derunt in enigmate Alia dicitur visio enigmatica
visio perfectum clara in deo et hac non viderunt quod

p(er) s(e) qu(ae)reat(ur) d(e)u(m) t(ri)nu(m) et unu(m) 2(um) aliquos q(ue)rut / fa
cie t(ame)n ad fine(m) ullate(n)nus q(ui) g(e)n(e)r(a)nt Ad q(uar)ta(m) q(ue)re(bat)ur ab
et ne(c) q(ui)a q(ui)na luz d(eu)m sup(er) o(mn)ia diligebat / n(on) t(ame)n
i(n)tel(lig)e(nti)e q(uae) g(rati)a carebant cont(ra) r(ati)o(ne)m ad r(ati)o(n)es que
fiunt q(ui) (con)t(ra)d(ic)e / ad p(ri)ma(m) dicit(ur) q(uod) lux n(atur)al(is) u(er)u(m) h(ab)eat
sem(per) diffi(cu)lte(r) i(n) n(atur)a lapsa p(ro)p(ter) fo(m)ite(m) i(n)cli(n)ate(m) ad
malu(m) / t(ame)n a(n)g(e)l(is) n(atur)a diffi(cu)ltas fuit sed solu(m) req(ui)rebat(ur)
g(rati)a ut mereretur Dictu(m) aut(em) ap(osto)li q(uo)d alle(gatur) n(on) co(n)dem(n)a
bat(ur) n(is)i qui l(ib)ere c(on)t(ra)n(t) / i(n)tell(ig)it(ur) de hoc c(ri)m(in)e re(i)cie(n)t
c(ri)m(in)e i(n) se / s(ed) s(un)t q(ue)d(am) r(ati)o(ne)s r(ati)o(n)is / ut ad m(ar)g(in)e(m) m(agistr)i
homi(n)e (Christ)i q(ui) l(ib)ere c(on)t(ra)n(t) p(ro)p(ri)is p(er) s(ua)s fidel(ibus) / et
q(u)o o(mn)ib(us) i(n) eo co(n)iu(n)ctur / Ad 2(am) q(ue)re(bat)ur q(uod) angelo(rum)
dil(e)c(ti)o d(e)i sup(er) o(mn)ia i(n) p(ur)is n(atur)alib(us) fu(n)data n(on) c(ontin)et
i(n)t(en)c(i)o(ne)m s(ed) p(re)p(ar)at(i)o(ne)m quo ad(di)bat(ur) g(rati)a f(a)c(t)a est / Ad
3(am) q(uod) 2(u)m d(i)u(er)sas op(in)io(n)es d(i)u(er)s(im)od(e) est d(icen)d(u)m
et c(u)m n(e)g(a)t q(uod) post qua(m) c(re)ati fuit et b(ea)t(u)s Tho(mas)
q(uod) p(er) p(ri)m(u)m actu(m) i(n)t(e)ll(ect)u(m) in quo p(er)u(e)n(er)unt usq(ue) ad
gl(ori)am et q(uod) ali / dicit m(agiste)r Egidius et u(idetu)r i(n) p(ri)ma par(te)
op(er)is q(uod) eo t(em)p(o)r(e) c(u)m c(re)at(ur) accepit s(cilicet) p(ro)p(ri)as n(atur)a et s(im)ul
t(em)p(o)re / s(ed) a(n)i(m)a i(n)fu(s)a i(n)fusa corpori et p(ro)p(ri)is n(atur)a i(n)ta(n)ta
c(re)ata est a d(e)o bona / t(ame)n (im)mo fuit bona s(ed) (com)pl(e)t(u)m
est c(om)pl(e)te c(re)at(u)r et p(er) bona s(imi)l(ite)r u(er)o corpori i(n)
fu(n)d(e)tur / ita co(m)posito s(im)ul t(em)p(o)re est g(rati)a et gl(ori)a /
q(ui)b(us) gl(ori)a s(e)p(ar)at(ur) n(atur)a g(rati)a(m) Ad i(n) p(ro)p(ter) q(uod) q(u)a(m)u(i)s
s(im)ul t(em)p(o)re / t(ame)n p(ro)p(ri)is n(atur)a / m(agiste)r dicit q(uod) i(n)tu(itu) ange
lo(rum) s(e)p(ar)at(i)s t(em)p(o)re c(re)at(i)o(n)e p(ri)m(u)m fuit p(ro)p(ri)is c(re)a(ti)o(n)e(m) r(ati)o(n)ib(us)
d(i)uine q(uod) d(eu)s disposuit a p(ri)ncipio da(re) gl(ori)am quos s(cir)et
n(on) si(n)e i(n)s(er)ui(tu)d(in)e uolu(n)t(atis) p(ro)p(ri)is p(ri)mos c(re)atores
q(ui)tem adh(uc) q(uod) t(unc) m(in)or a(n)gelus (et) c(etera) dicit q(uod)
si(n)gulis s(u)a sit assignata p(ro)uincia i(n) quib(us) (con)te(m)pla
t(u)r n(e)c ad a(m)pliora s(c)a(n)d(er)e h(abe)re(n)t et q(uod) h(ab)e(n)t h(abe)b(un)t
et n(on) a(m)plius p(ro)fecerunt / et q(ua)n(do) dicitur / q(uod) n(on)
a(n)te q(uod) stati(m) c(on)u(er)s(i) u(e)l a(uer)si (con)fi(r)mati fuit
dicitur q(uod) n(on) 2(u)m b(ea)t(u)m Thoma(m) / q(uod) beati fuit 2(u)m
c(u)m i(n) g(rati)a gl(ori)a fu(n)ct(i)s / s(ed) (contr)a i(n) ea p(er)sist(er)unt usq(ue)
ad (com)pleme(n)tu(m) p(er) actus s(e)q(u)e(nte)s p(ost)q(uam) p(ri)mu(m) sit p(ro)d(u)cte
hoc de q(uaesti)o(ne) (et) c(etera)

Q(ua)n(do) sc(ri)pt(ur)e q(uae)ritur q(uo)d (pec)c(at)a d(eu)s (...) rectorum (...) sic ange(lus)
p(ri)mo peccat p(ro)p(ter) sup(er)bia(m) s(ed) i(n) malo obsti(n)at(us)
i(n)dignat(ur) [illegible] adu(e)r(su)s (contr)a sup(er)bi(a)m a(n)te
p(e)c(ca)t(u)m p(ri)mi angeli fuit cupiditas / q(ui)a n(on) sup(er)bia

quod non est et arguitur primo sic quia peccatum quod est radix omnium ma-
lorum est cupiditas, et vltra illud est tale quod peccatum primi angeli fuit
cupiditas, ergo non superbia. Consequentia nota, maior patet per illud apostoli prime
ad Thimotheum 6o: Radix omnium malorum est cupiditas. Minor nota
est quia illud fuit radix omnium peccatorum. 2o sic: peccatum quodcunque
per affectum inordinatum altius est avaricia, sed peccatum primum angeli
fuit huiusmodi, ergo patet maior, quia dicit beatus Gregorius quod avaricia non
tantum est pecunie sed etiam altitudinis et scientie. Minor nota est. 3o peccatum
primum angeli fuit invidie, ergo non est, et arguitur: est de mente
beati Augustini in libro de virginitate dicentis quod per superbiam et invidiam
dyabolus est factus [illegible]. Item magister sententiarum [illegible] primo dicit
quod angelus a deo fuit diu obediens et invidus, ergo [illegible] peccatum
fuit [illegible] vel quod fuit odium vel invidia. 4o primum vicium
fuit infidelitas, ergo non est, et probatur quia fides est prima
virtutum, ergo primum ab opposito infidelitas est primum viciorum, et
confirmatur quia credidit se posse equari deo, et infidelis, et hoc appa-
ret. 5o videtur quod omissio precessit, ergo non superbia quia
et arguitur probatur quia [illegible] quando apparent utrumque impossibile
videlicet ergo [illegible] precipitat quod non deliberat. 6o [illegible] fuisset
appetitus [illegible] sed tamen non apparent, ergo non superbiunt, quia non
est, et antecedens patet per illud Ysaie 14o: dixisti in corde tuo super
astra celi exaltabo solium meum, similis ero altissimo. Item Christus
[illegible] non rapinam [illegible] [illegible] dicit glosa Adam et dyabolus
quia voluerunt rapere deitatem perdiderunt felicitatem. Maior patet
quia [illegible] sciunt sibi esse [illegible] per volus [illegible] impo-
ssibilia [illegible] in possibilitatem cogitare [illegible] impossibile non
appetit, ut dicit philosophus in 3o [illegible] et hoc [illegible] 2o super
[illegible] Adam non est seductus. Dicit glosa: Non est credendum
quod vir spiritualis mentis [illegible] apparuit esse sicut deus, ergo
multo minus angelus. Et 3o quia angelus non potuit apprehen-
dere se equari deo, ergo non appetere, quia non [illegible] est
[illegible] et patet antecedens quia deus non potest apprehendere
creaturam [illegible] et ergo multo minus [illegible] creatura in ferior
et in [illegible] in finite minor. Item [illegible] quia in demonibus
est liberum arbitrium, ergo non in mobiliter adherent malo, et
vltra ergo possunt averti a malo et converti se ad bonum et ex
[illegible] adquiriam [illegible] quia [illegible] quod in mobiliter adherere malo
repugnat libertati arbitrii, ergo non in mobiliter adherent malo et
vltra ergo possunt averti a malo et converti se ad bonum et [illegible]
ad [illegible] quia [illegible] quod in mobiliter adherere malo repu-
gnat libertati arbitrii. Unde Iohannes [illegible] in tractatu de [illegible]
[illegible] filio qui alter intitulatur [illegible] [illegible] pare

Cor

ani sinez dicit q solus deus est in quo peccatum cadere non
pt cetera vo cu sint bi ordinati i utraque parte flecti
put / 2 pz ex dictis et ab dicit mgr in lra dis pnt 1 c
tac 3o et 4o / 2o c circa angeli mali put i bonum
9o vi eis possibilis regressus ad graciam pz ab po per
cu quia deus vult / q tn non vult a bonum / 2o q cu na
sua sit capax boni vi q bonum appet / 9o bonum et
bonum s ee vivere et intelligere et qa sz sic quia cu
deus non sit acceptor personarum vi q incorpor ei conuti
se ad bonum i petere graciam et gz quia demones naturaliter
remanerat malo i put i om eq pz ab q sunt ips
sequitur naturam angeli et io cu eis natura remanserunt
ipsa mansit et ita semper remanerat malo / 3o c q
si essent obstinati in malo ut hoc esset ad eo / et dei
cu dei arbitre ut sit dictum 9 vt dt b angl lo 3o
2 c Item tunc deus esset cu mali q abstinacio e in
malo valde malum / ut ap pls non volens non pt se
ipsum i mobilite Item unus diligit i mobilis esse i ma
lo quo 9o sepius indiget / et 3o q una culpa
non videtur induxisse plenum statum malicie sed i po
ethicorum dicitur q una hirundo non facit ver nec una
dies pulcra estate Ita nec una operacio bona uel uite
nec ex 9sequenti una culpa i malicie statum 4o si ob
stinatus est tunc volens amo non est dua par q ap
accidit 9tra p in 3o c / Opacione semper volens
est dua ka videtur tenere q si dua natura ad bonum
se quitur sit / 7o q si angelus meruit penam in dua
tem sz q actus eius fuisset infinite malus secundum
9sequens patet / ipr qa q infinite mala pe a iusto
iudice punitur q obstinatio est a in malo est i finite ma
la pena a iusto iudice punita q abstinacio omni
dei ad nullum ipse est vt malus i finite a ei / 6o
deus sit angelum recipere ad graciam / 9o qa non est
et ab patet q alias deus esset impotens 1o quia
quoniam est ut deus quisque anilo capiuna tenuat graciam
9o probatur ab q quoniam est q deus perfectissima creaturam
q fecit prius non sinat s subversi / ajo dnus est perfecti
ssima creatura vt dicit mgr in lra q erat superior
de ordine seraphym Item qualiter aliter verificabitur
10 9o 1o Effiet unum ovile et unus pastor Sicut

Demon nunquam quietetur tunc semper manet duo milia bo-
norum et malorum Secundo quod superbus est rex cunctorum Job 41 dicens / quod initium
omnis peccati est superbia unde hec sunt peccata primi angeli et
[illegible] angeli de ii di [illegible] quod statim [illegible] se auctoritate [illegible] superbia
tumidus et ipse potestate clarissime dampnatus / Ergo primum peccatum in
angelis fuit superbia Et propositio est magistri dist. 6 [illegible] quod ma-
li [illegible] per maliciam sunt obstinati quia bonam voluntatem gratie
sine bonum velle non valent In textu queritur circa 2am [illegible] in
primo videbitur de facto scilicet quod appetivit primus angelus 2o quo
genere peccati peccavit et 3o de quesito utrum possit in bonum
et velle in gratiam Circa ad primum est notandum quod licet tex- Sub
tus magistri materia est quod diabolus peccavit appetendo similitudinem dei arti.
patris quia in hoc peccavit quod dixit in corde suo quod similis esset Nota
futurus altissimo ut habetur in ysaia loco precedenti scilicet ca 14 Ideo Nota
2o est notandum quod appetere deo posset tripliciter intelligi. Primo appe- Equiparancia
tere per equiparanciam et hoc vel simpliciter ut esset sicut deus / vel
2m quod scilicet velle providenciam super creaturas admittere quas
deus providet creature 3o quod appetivisset hoc assimilari per imi- Imitacionem
tationem ordine debito non servato / videlicet quod appetivisset ex suis
naturalibus gradum supremum honoris et glorie 3o est notandum quod appetere Nota
assimilari deo per [illegible] [illegible] duobus modis quo ad hoc in quo
quis natus est assimilari deo scilicet solo in virtute scientia et beatitudine Alio
si quis appetat actus in quo non est natus assimilari deo / ut
si quis appeteret creare quod dei proprium est Et sic angelus
malus providentiam quam accepit [illegible] naturalibus [illegible]
sibi dedit [illegible] per [illegible] / et non deo liberaliter hoc dedit
4o est notandum quod due opiniones sunt de hac materia Prima Nota
dicit quod diabolus appetivit similitudinem per equiparanciam non simpliciter
sed velle divinum admittere super creaturas / Alia opinio dicit
quod appetivit similitudinem per imitationem / sed modo non debito / videlicet quod ex
suis naturalibus appetivisset gradum supremum beatitudinis et glorie vel bea-
titudinem que datur ex gratia [illegible] / et quasi fuit
una et eadem hec due [illegible] Vide Anselmum in libro de casu dyaboli Nota
quod ad id pervenisset quod appetivit si perstitisset 5o est notandum
quod eligere similari deo in eo in quo non est nata creatura
ei assimilari / ut regere alias creaturas ad nutum vel creare
posse hoc est peccatum Ideo quia que sunt propria glorie dei de
qua dicitur gloriam meam alteri non dabo / et ergo hanc ex
[illegible] nemo velle sine peccato 6o quod velle assimilari deo
in eo in quo creatura rationalis sibi nata est assimilari scilicet
in bonitate sapientia vel virtute / et hec sine gratia vel naturalibus

ibi est peccare / patet quia creatura non potest quiescere nisi per gratiam / et ergo velle habere talia consua non vel sine gratia . est etiam velle in ordinata et non sine peccato / 3o non velle assimilari deo per imitationem in hiis in quibus nata est creatura rationalis deo assimilari / et hoc mediante gratia dei

Nota et ad hoc tendere per similitudinem et civilitate non est peccatum sed preceptum / 4o noto quod ante peccatum primi angeli nec habe-
nec non fuit error in eis intellectu / patet quia iniustus et
iniustus deus nunquam peccatum infligeret nisi demerito precessit
error autem intellectus in intellectu angelorum fuisset pena / et ergo ante
peccatum in esse non potuit / hiis premissis sunt conclusiones pro parte

1 prima et ut thema assendo est prima conclusio catholica quia quod primus
angelus in hoc peccavit quod scilicet non deo non non debito
vel in ordinate appetivit / patet concludente pro ut 4o prius

2 allegata / 2a conclusio quod iuxta legem ordinatam non erat
possibile quod primus angelus peccavit in eligendo complexum / patet quia
volunt volunt peccat / volunt autem non sed in complexum

3 3o conclusio ante peccatum intellectus angeli non potuit reputare primi
angelus quod deo similem deo per comparantiam esset bonum / vel
esse quod habere hoc divinum creaturam / Adiuncto esset sibi bo-
num seu esse quod habere beatitudinem comparabiliter esset bonum primi

4 comparativum quia per hoc intellectus angeli angelo putasset ante peccatum
fuisset error in intellectu angeli / ante peccatum / quod falsum est per
omnes premissorum / et patet quia omnia ista falsa sunt 4o
quod angelus primus non peccavit in aliquo istorum
per formaliter eligendo / patet quia non potuit peccare
nisi eligendo complexum vel reputando per secundam conclusionem / et in
istorum ante peccatum potuit sibi putare primo bonum

5 comparativum ut dicit 9o precedens / 5o quod intellectus
angeli potuit sibi putare perfectionem realem quam super
creaturis acciperet / patet quia iam primam concernit intellectus
et novit in hoc complexum vera fuit / et ideo non incipiens quod
habere apud eum fuit / Ex hoc videtur quod r multis pos-

6 sit dicta prima quod primum peccatum quia in ipsa perfectione
delectatus dominium super creaturis alia naturali perfectione
quam in se vidit obiectum perfectionem ascribi dignum esti-
mat et non gratia dei / patet quia re apprehendens se cum
aliis perfectionibus liberum ad pura naturalia quiete se posset / Sic
enim salvabitur quod in veritate intellectu stabat perfectus

Doctor Scotus in q de re 3
Sed non deliberans habere finalem boni in potestate sua naturali quod agere aliorum superius est
soli deo / manifestum est quod quantum ad hoc dyaboli dei equalitatem / et eos
quantum ad hoc appetit deo non subesse / ut scilicet posset gratia sine super sua naturalia possidere in
indigere / dyabolus appetivit appetendo aliquod malum sed appetendo
aliquod bonum scilicet finalem beatitudinem non sui ordinem debitum . non ut
consequendum scilicet virtute dei / sed si virtute propria /

in affectu suo eligere pre omnibus creaturalibus deum proponi/ quod
solum creature dei debitum sunt assignanda/ Secundum/ quod sic eligendo
adeo se auctat/ patet quia sic ut dicitur peccatorum dominium ascribi vo
luit/ quod adeo exhibit propriam obtineret/ 2o quod creditur in naturalibus
dei delectare iam ab hac super se ipsum se auctat/ 2m Secundum quod
hac electionem mundo dicatur assimilari voluisse altissimo/ quod per
potentiam creaturalibus elegit/ quod deo proprium consistit/ 3m secundum
quod est sua beatitudine et perfectionem et ceteram veritatem in
2o mobile consequendi pro deo voluisse licet consimilis naturalibus
et non propriam/ non quod sibi hoc reputabat ut bonum/ sed
solum perfecto magna naturalia ad quam quibus non attenderet
vel non ponderaret hac esse adeo ipsum in hac tendere per
dilectionem in ordinatam/ unde eciam quod esse beatificari volunt
et aliis creaturis perpetuo/ forte dicitur nunquam pro sua na
/magnam parem ei computant perfectum/ sic est credit sibi adeo
eius deperem vindicetur quod sic/ sed libere super perfectionem quibus/
et hoc non ponderato/ sic quod est adeo sibi et suis naturalibus sua
perfectionem ascripsit/ Ad 1a questionem quod possibile est quod esse deus formaliter
vel est plus deo quod experientia nunquam vult patet quod sciunt hoc
impossibile in voluntate et inpertinenti/ Item amor naturalis est rei ad suum
proprium esse Unde equus non appetit ut sit homo/ sic et angelus ut
esset deus/ ipse in re/ quod tunc appetivisset suum non esse/ ideo
quod ~~esse~~ deperiens non inpedissent/ sic deperiendus existit/ 2o
est non vult non esse adeo/ quod hac est sunt impossibile/ et
sciunt repugnare sue essentie/ Ad 2a questionem quod possibile est quod stete
esset quod ita quod per se perirent/ quod gratia acceptam/ patet quod
dominium super inferiores id est ipsum est clarior et perfectior absque
gratia adeo quod esset quem ibi non acceperit per omnibus
creaturis sed perfectior in naturalibus omnibus erat/ et hac est sima
verum Augustinus de civitate dei/ Sciendum autem quia naturalia sua
digna sunt respuunt creaturis est hiis quae sanus
acceptis hac de primo articulo/ Ad 2m articulum est sciendum
quod tres sunt generales radices peccatorum/ secundum triplicem
appetitum boni communis/ est enim concupiscentia carnis/ 2m
appetitum delectabilem/ est concupiscentia oculorum/ 2m appetitum divi
ciarum/ Item est superbia vite/ 2m appetitum honoris/ sed
de hiis tribus loquitur apostolus Jo 2o capitulo prime canonice
sue/ 2o est notandum quod in angelis quibus 2m statum possit
dici omnibus de sordibus peccatorum ad quam alios

1a qo

2a qo

2us arti

priuatur / tamen quia spiritualia sunt delectabilia carnalibus non
curant / Vnde dicitur angelus [illegible] / quia demon non
est fornicator aut ebriosus / est tamen superbus et invidus
/ cuius [illegible] causa quia carnalia respiciunt non
afficiunt / quia ad ea [illegible] sunt [illegible] statum suum
[illegible] relinquitur quod de peccato superbie et sibi annexis
scilicet de appetitu honoris solum potest inclinari / 3o est sciendum
quod in angelis malis hec tria utique sunt / superbia / invi
dia de aliorum salute / et odium dei / unde quod primum [illegible]
liberi [illegible] et permanentis sunt naturalibus [illegible] gloria dei
inordinate se habuit scilicet non obediendo / et [illegible]
ut teneatur in quo superbiuit superbiendo / videlicet quod
non potuit bonum quod [illegible] superbiendo videlicet quod
adepta / ideo quod resistenti sunt superbie invidia / Item
hec cum videt illud bonum [illegible] appetere et
quod ex deo [illegible] recepit / [illegible] et gloriam
aliis [illegible] Ex quibus [illegible]
1 conclusio [illegible] simul tempore in angelis malis fuit
peccata superbie invidie et odium / patet quia in primo instanti
[illegible] ita fuit in gracia non est / et [illegible] superbia
patet / quia semper [illegible] suorum delectatus in
[illegible] tamen [illegible] debetur [illegible]
[illegible] in creatura / et primus
[illegible] creator [illegible] superbie [illegible] gracia
[illegible] patet [illegible] precedente [illegible] / et [illegible]
[illegible] super se [illegible] / quia non [illegible] preeminencia
vel gloria creatoris / [illegible] quod simul incepit in eo invidia patet
/ quia [illegible] in primo [illegible] sui peccati recepit de
[illegible] de celo / et [illegible] dei subiectionem / et [illegible] semper
dei sibi [illegible] / et [illegible] incepit et sibi et hec que
[illegible] ad salutem creature [illegible] invidet [illegible]
quod simul odium / patet quia [illegible] probabatur simul
[illegible] superbie / [illegible] solo deo [illegible] / quia eo
[illegible] malo semper / et ergo videtur quod hec tria
in eo simul tempore [illegible] / Secunda [illegible] quod inter hec
2 conclusio tria peccata [illegible] superbie [illegible] ut via [illegible] ut
natura fuit primum / patet [illegible]
2o [illegible] super se in ordinate et [illegible] fuit
[illegible] primum [illegible] hoc est superbia / igitur

Angelus peccavit peccato triplici videlicet: Superbia, Invidia, Odio

superbia origine precedit alia / ad quod satis dicta est in primo articulo
/ Quia in hoc se avertit a perfectione sue nature quibus ille eligit
privatum honorem et beatitudinem / non vero in ordine ad gratiam / Unde patet
/ quod hoc erat super se ire quia ipsa non debetur nature sed gratie / Ideo in
primo omnium peccatorum fuit superbia secundum ordinem / Forte dicetur quod si Cor
quando super se fuit cum superbie / et dei resistentia cum invidia
et dei ultio cum odio / Unde quod inter primum peccatum fuit tempus / mora
/ ergo ita tria non erant simul tempore eius creacionis licet ergo prima / quod tamen
/ et ab primum / quia superbia incepit non autem invidet nisi post
quam sensit resistentiam / ergo post superbiam novimus actus voluntatis 2
perdurabat contra deum / quando ergo hoc sensit in corde celi / Item 3
non odivit deum nisi postquam sensit ultorem / ergo idem novimus
actus in quem voluntas hec aut si non potuerunt in esse celi / ergo
hoc non erat tempore simul / Dicitur ut dictum fuit quod simul incepit
peccatum angeli / et casus eius / et consecuti eius pena / licet peccatum
fuit prius natura vel via quam sue originis / et ideo clarius omnibus
in ingenio simul adequate se avertit / et sensit deum sue
superbie resistere / et se simul invidit / et sensit deum eum per
eum punire / Unde simul odire cepit / et ideo simul erant tempore
cum prima aversione / propter quod ad formam dicitur / quod licet ordine
originis vel via transsit hec sunt ordinata / tamen nullum
tempus mediavit / eo quod simul superbit et deum resistentem
sue superbie sensit / et ultorem / et ideo omnes 3 hi actus simul
tempore in angelo fuerunt / licet via cause vel nature unus fuerit
prior alio / et si dicatur quod intellectus non potest simul in se plures
actus formare / Dicitur / quod hoc non est verum / ut eciam ante
dictum est / simul enim in peccato cognoscit finem et media ad
illud et in peccato sepe / sed semel elegit finem et media
propter finem / sic eciam simul diligit finem et media retrahencia
a deo vel contempnit / Circa 2um articulum Circa quem adhuc articulo
premitto quod pertinacionem intelligo induracionem in malis seu Circa 3 articulum
certitudine talis in malis quod contra actualiter veniat de lege
ordinata dei nequaquam se de malo convertere ad bonum / Ideo
consequenter intelligo immobilitatem in bono seu se habere ad bonum
quod nullo modo possit dimittere bonum sine peccato de lege or
dinata / Unde dicitur quod obstinato sit magis pena
quam culpa / quia est eterna dimissio voluntatis in eo statu cul
pe quem finaliter elegit / Unde Ysaye 6o vermis eorum non
morietur / Item confirmatio in bono magis est premium
quam meritum / quia est determinatio voluntatis ad illud bonum
quod finaliter elegit / sic quod aliquo stante lege / non possit

No 2

auti Tercio noto quod quaestio vel op di una volunt(atis) creatam vo
luntatem puniunt pertinaces fruunt cum militia sicut vita creature
rationalis per quam ipso et angelus venit ad terminum vite
mobile sibi statutum disponit unus vero donis atque ad immo
bilitatem sibi copulatis sic discedens ab eo separari non po
terit / hic nec peccare valebit / sicut cum multe ab usu
armorum puniunt imperator commune convenerunt / sic demum obstina
tus et obstinatio est debita pertinaci quam quasi personalis
demeritis deus etiam auxiliis involutis puniunt derelinquit
sicut et incorrigibiles personis demunt clementiam propter delicta / pertinaces
[illegible] ut in re publica reprimunt delegantur / Tercio modo
dicuntur quid sit ea causa obstinationis & quo dicuntur sibi
opiniones / Prima est doctoris sancti prima parte summe q 64 ar
2 lo 20 dub. quod causa obstinationis in angelis sunt / quia
liberum eorum arbitrium ante suam determinationem flexibile po
tuit ad utrumque oppositorum / sed post quam se determinat et
vult ipsi adhesit immobiliter adheret / Et illud dictum doc
toris sancti quibusdam non placet / quia primo vero dicitur quod volun
tas angeli que semper est mobilis ut dicit Dam li 2o ca
3o et subdit quod est libera [illegible] secundum modum ulli i
mobiliter adheret / Item confirmat autem cuius dicunt illud
de angelis bonis / quod angeli differunt mobiles sicut ad malu
[illegible] sed non immobiles / Sunt autem immobiles non [illegible] sed contra
Secundo quia i [illegible] ante peccatum fuerunt aliquod velle cum non
fuit sine actu volendi / et etiam est quod illud velle non
immobiliter adhesit / peccavit enim / et ... in illo velle non
peccavit / Tercio quia demones non [illegible] est / et ergo [illegible] sicut immo
bilitate / [illegible] quod voluit [illegible] [illegible] mori quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] ut dicit Jo 3o para
[illegible] voluit mortem christi in [illegible] ut
habetur actuum 2o [illegible] ut credo non sunt
contra doctoris sancti / quod non vult volunt aulem immobiliter
semper sed de lege ordinata dei / in eo quod primo [illegible]
determinata et voluntate completa in [illegible] tempus [illegible] quod
erat in statu merendi sibi [illegible] statuit vel [illegible] / ut
malos in eo quod volebat [illegible] peccaverunt scilicet [illegible]
de [illegible] quod post lucifer / et bonos in eo quo
[illegible] confirmati meruerunt scilicet in dilectione dei [illegible]
[illegible] est [illegible] secundum legem ordinatam in quibus
immobiliter [illegible] et in ordine adepti sunt in quo
immobiles sunt [illegible] alio [illegible] quod ad
illud [illegible] ut [illegible] / demones enim immobiles [illegible]

morrig'ler

Doctor p sc̄i
inmobilitas adhe'rencie

sue supbie / ipe voit xpm mori ne tantus honor deo impe
deretur / et hoim multe pdicentur / sic videt si xpm / pp
iniquaz vo hoc xpm in lege pmissio oppnus gestas in
viciis saluti eorz et hoim voit aute eius pacz semp
in i mobit ad hec ut sunt pmus ad que sepultat pctus
s supbie i vidie et odio dei et ho verus est mo iste ad
mete bti thome / Sz no satl facit michi dcto meo dubio
/ qr sic a mobilitat angeli in pmo eius pro sita ho i morte
te / qr q dicit quit est motu i volute sunt ad hec une
acto et ho tu quebatur que e et hunc oblatos volunta
liter ad bonu ip hunt angelus ad pctm / et quad hec homo
usq ad morte Et visio est qr e i motus volutem aule
re finis ultimi / que pa dcta de cqpleta sibi psixat
est qi solue eiem qdem / qr qitur quare no est anglus
flexibilis ad bonu et vidit qr ho qr e i mobilis in eo
qr elegit male / Vn miro quibus contra sic an / quare est
i mobilis in malo / quia eius scd est no posse nisi
ad bonu et ee i mote in malo / Vn no satis fat illus 2. Aureolus
salua reuerencia scti / Tu ergo dicit qr Aureolus et sui sequa
ces qr deus anglo in suo lapsu infudit habitu inteiprm
malicie inclinate ad actu displicencie et odii dei et uoite
eius volute ad malum Sz iste modo male sonat qr deus
eet actor mali culpe Vn btus Augl contra Iulianu
quenite vim pctm originale i fomes concupie est
acto / lio 2o determinat qr no et pecto eius ... deus
cum voluntate no maculat sz maculatam in hoc eo
ubeute sic pgnaz puniat / et i abstrat debita pena
condemnat / Tu sz doctor subtilis et sui sequaces di doctor
cut qr ho angls malus i malo i durat / qr i actu in subtilis
quo peccat ad eo pecto cotinuat / Istud etiam no placet
aliquis / qr no videtur eis qr deus posset esse i meta
cta continuas actu viciosu / et tm dicunt ut viciosus e
nec hoc forte doctor subtilis voit / Sz voit qr ho indu
ratus est / qr quando quo se ad finat auit / iusta et
misericordia dispensatio eius statuit se nuq contrarie tn
angelo ab eo a malo etc aversione sive ad quaz ad
bonu / et pmdirectm eu in eo malo dicitur cotinuare
qr cotinuit mitz et opaul demitt i eius penad non
voit scitu qere in eius ab eo malo aversione / Et ita
mens est bti thoe / nec dicit vide meo n i visset e

Obduracio est — Non posse carere mala voluntate / Non posse habere bonam voluntatem

Confirmacio est — Non posse carere bona voluntate / Non posse habere malam voluntatem

mus bonus et gplcor est ubi tunc / lux ut sunt cautela
non ponamus eciam confirmacione differunt aliter i. ista differ-
nitas est ino forte simpliciter erat inducetur/ Et
dicit 2° quod obduracio [illegible] in duobus consistit. i. non
posse habere bonam voluntatem/ et i. non posse carere mala
Capud primum dicit quod ille subtrahit gracie et auxilii
specialis dei/ sine quo speciali auxilio nullus habere potest
bonam voluntatem/ quod i. nunc ubi Angelus i. lo de
sede ad [illegible] ducens est deus hoc disponit et i. [illegible]
Ut si quis totam bonam voluntatem perdit nunquam eam
sine divina gracia reparet/ Ideo hoc nunquam deus
disponit nisi se daturum/ Capitulum 2° dicit quod vocabulum
continuatur prorsus acribissime pene defectu et actualem
consideracionem felicitatis amisse seu deperdite recuperandi/ Ex
quibus angelus malus surgit i. continuum mentem et
odium dei/ Similiter dicit de confirmacione bonorum quod consistit i.
non posse carere bona voluntate/ et i. non posse habere
malam/ quia ambo surgunt i. ipsis consensu et ubi forte
fruicione dei que confirmat aliam in ordinata super ne
voluntatis et confirmat ad ordinatam/ Ex quibus concluditur mihi

No. potest mereri 3° quod creature soli est datum tempus in quo
potest mereri et demereri/ demereri potest consensu [illegible] et
[illegible] cum malo/ mereri non potest nisi gracia/ hoc
/ adequate i. natura integra tam angelus quam potest
se disponere non [illegible] / quia habet vim stare
potest sed non [illegible] / ut dicit magister/ hoc autem tempus
[illegible] naturaliter fuit breve et stetit i. prima [illegible]
[illegible] voluntatis ad alteram assumptum/ In hoc autem
[illegible] est pluribus/ solum tamen habet [illegible]

No. quod [illegible] disponit quod [illegible] se in hoc te
disponit finaliter illa voluntas i. mobiliter [illegible] re-
manet/ [illegible] actus finalis [illegible] ut aliquis
[illegible] disponit se non [illegible] iuxta illud eccl.
Eccles. xi° si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilo-
nem in quocumque loco ceciderit ibi erit/ [illegible] ad su-
similis [illegible] solucio [illegible] quod finito tempore in quo
[illegible] statu voluntas fuit inventa cum illo [illegible] ibi [illegible]
[illegible] ordinata lege disponit se [illegible]
[illegible] permittet [illegible] aliquo [illegible] ab illo flecti
possit/ Si vero [illegible] mala in pena et non [illegible]

cu ea q̄re sunt facerez Nec aliaz cāz video in pnti / et
adhanc sonat 2ᵉ opiniones p(ri)ma z et 2ᵉ que i(n) demonib(us)
obstinatio sit / in simul tm vna sine aliud / Eo ē dem(on)s Nota
qr hec obstinatio sine q̄stio pava no est nisi volunt(as) sit
insinuali pura clare vel inficiat s(i) sunt bona vel iuste s(i)
sunt mala p(er)petuo reseruata / et s(i) q(ue)ratur vtr(um) demo(n)es sit
cum hiis q̄stio / no est dubiu(m) qn sit / qr tota est q̄stio
/ sz an sit causa horu(m) q̄stio i(n)duratio vel obstinationis
dicatur p(ri)or qr no est ip(s)e c(aus)a / cu hec sonat in malum
Item cu hec q̄tingat cadere no velle q(ue)re adsumit
qr no est ip(s)e esse tam cu sit negationis / dicatur ij 2ᵒ
qr i(n) ip(s)is est pena est cum sine qua no tu no posset
volunt(as) in bono vel in malo q̄firmari sz de q̄firmacione hui(us)
p(er)missi sit p(ri)ma 9ᵒ q(uod) vn(de) obstinatio de lege ordinata
sit rediret ad graciaz / quib(us) de hoc sit pote de lege 1 ratio
absol(u)ta / p(ri)ma patz qr est contra tempus michi sit allega z
tum est ab ecclesie / 2ᵃ p(ro)b(atur) pz qr deus hoc sit eo qr non
implicat q(ui)n de sit libere q(ue)re p(ro)pter ad graciaz et admit
tur s(i) vult Item abstrahe subito omne maliciaz et eu
recipe ad gl(ori)am qr hec no implicat 2ᵃ q(uod) 9ᵒ auli p(er)g
tam in malo sunt obstinati / pz b(ea)tum aug(ustinum) de s(anc)ti ad pe 2 ratio
tru(m) 2ᵒ dub(i)ie / Item angelorum que actu volunt(ate) deseruit
deus sit in et(er)na p(re)cepit manere supplicio sicut ecl(esi)a ei 19
nez etiam paret in quo illi omnes p(re)uaricatores angeli
ac mala p(ro)pter p(er)missa volunt(ate) carere nec pena / sz p(er)
mane(n)t in eis infinite a(n)i(m)o(rum) malo p(er)maneat ecl
iuste dapnacio et(er)na dampnat(i) / 3 q(uod) auli qui recide
runt p(er) de lege ordinata nequiu(n)t redire ad graciam 3 ratio
/ sicut nuncq(uam) redibunt · q(ui)bus posset redire de lege absoluta
p(ri)ma p(ro)b(atur) et 2ᵃ pz aut(em) ex ante adducta ad 9ᵒz 2az
et t(er)ciaz p(ro)b(atur) ex adductis i(n) hec p(ri)ma Ex forte dicitur Con
qr melior est de vna quaz cum culpa / cu vna sit
infinita et culpa finita / 9ᵒ deus sit eis recipe ad
ad graciaz / 9ᵒ p(ro)pter redire ad graciaz / q(ui)a no est simile nisi
qr nemo redit de culpa ad graciaz nisi p(er) de i(n)diaz que
semp(er) manet et ab nota est 2ᵒ qr demones no hec 9
voluntate obstinata in pecto suo quo p(ro)p(ri)e p(e)rit gra
eius est induratus i(n) gradu h(uius) 2ᵃ / eo qr eius ob
stinatio nec(essari)o esse nisi in pecto q(uo) eu queso / pz ab
qr p(ri)mu(m) eius p(e)c(ca)tum fuit sup(er)bia sicut dictum est / no ista
ac manet / i(n) ip(s)a excellencia 3ᵒ qr q(uod) p(ri)ncipalis credit 9

sunt reddere ad gratiam teste Gregorio dicente quod illos per
alium reparari voluit quia per aliud ceciderunt, scilicet homines; ange-
G. li inferiores per alium ceciderunt, scilicet per superbiam propriam, ideo
reddi valebunt ad gratiam. Et confirmatur quia aliqui
confessi sunt filium dei, ergo videntur posse in corpus
unitorum. Probatur quia quia qui Christum confitetur coram
hominibus, confitebitur ipse coram patre suo, Matthaei 10º ab
.1. hec autem Marci 3º ubi demones dixerunt ipso: Scio quod sis sanctus
dei. Ad quae dicendum quod quamvis misericordia dei maior est quam de-
monis malitia, tamen demon post apostasiam reddere posset ut
dictum est. Licet quia in ordinata potentia, quia nunc esset
contra iustitiam et iustissime dampnatus est. Dico quod
sunt demones diu nunquam dolere contra dei peccato quam deus
2 omnibus peccata dimittat quia sibi debet. Ad 2m quod peccatum
superbie manet in demone quo ad appetitum vel de-
siderium, licet faciat se non posse optinere proprius
desiderium, sicut qui vellet hominem occidere et non potens
redderetur hoc facere tollitur peccatum quo ad actum exte-
riorem sed tamen voluntas remanet, sic est in demone,
sicut quod in actu plures que petunt ascendere non possunt
3 cupit tamen semper hoc. Ad 3m quod non est tota causa
quare peccatum hominis est remissibile quia cecidit alio
suggerente sed quia ita debili cecidit. Ad confirmationem quod
confessio filii dei non fuit ex virtute vel dilectione sed
confessione coacta fiebat ex evidentia signorum, et
talis confessio non meretur confessionem approbatam Christi
coram patre, quia non est ex caritate vel in statu merendi,
sed quia ex dilectione dei caritatem perdidit. Credunt enim
et contremiscunt, sed non merentur credendo quia non ex amore
caritatis sed coacti deum suam potentiam ad virtu-
tem in hominibus redemptorem fatentur hoc. De 3o articulo
.1. Circa formes furtalis quo supra primum ad primum dicitur quod cupiditas
Cupiditas sumitur quinque generaliter et sic est quilibet inordinatus
appetitus boni commutabilis et sic est in omni peccato et hoc
modo sumendo non est radix omnium peccatorum, tamen quia
omnis est peccatum quod hec cupiditas in eo sit. Secundo
est in ordinata affectio pecunie vel honorum vel
lucri et hoc non est radix omnium peccatorum 3m generalem
singulorum quia unum est genus peccati quod radicat avari-
tia, respiciat omni. Hoc ad formam dicitur quod

cupiditatis large dicta est genus ad superbia sed ad hec
tenus secundum peccatorum / sed si strictius accipitur tunc inter alias est utilia
non despiciant aliquem sed placere Ad septimum dictum est quod ut
in singulare peccatorum gravia peccat in eadem accipitur et fortes
dicitur quod licet angelus primus superbiendo peccavit tamen
non inferiores qui magis videntur peccasse quamvis non
enim appetivit primam excellenciam sed luciferi / Sed quod cum
amor in ordinatus semper se ipsum habeat pro obiecto quod ab volunt
propriam exaltacionem sed sub lucifero / Unde quod sic placere consen
serunt non facere ipse eum sed propter propriam exaltacionem quam sub
eo potius appetebat et sic / sed hec tunc contigerit superbia
luciferi. mitius eius ad alios aliorum concupiscens ipse dum
sibi sub eo deputare et eorum caput metalis et
localis Cum ipse beatorum ad deum fuit / ipso habere confidere
eorum in bono et gloria Ad 2m dicendum quod in ordinata cu 2
pido alterius potest vocari avaricia quantum ad ipsam autem non
quod non est de honoribus sed rebus utilibus Ad Gregorium potest
dici quod loquitur de avaricia quantum ad scriptura. vel si strictius sumitur a
varicia quod tunc est eorum talis sic sed inde quod avari
cia non semper est peccatum / sed est ipse esse homo
querit alterum vel suam sed ut interum placeat peccatum
appetitur Ad 3m quod primi angeli peccatum fuit et etiam in vide 3
/ sed non fuit primum a una tunc tempore ut in primo articulo dictum
est Quarto dicitur Augustinus quod addit ad 2m ipsum in vidia
fuit primum non esse potuit Quia cum bonum alterius in vi
det nisi cupiens propriam exaltacionem quereret propter ordina
tum est impedimentum bonum alienum inste respiciens
et in perdicionis amabilitatem / et ergo superbia est ut mater
et invidia ut filia Ad 4m dicendum ad primum quod ipso 4
quod fides est prima virtus in edificio spirituali constructione
materiali quia quod propter hoc primo debet esse primum in
destructione quod non quia priora sunt in constructione in destruc
tione sunt posteriora et ideo superbia contra deum quia contra
ria est caritati / que radix est tamquam edificium spirituale
lis est prima in destructione aliis quibus in quibus caritatem
habet eo quod se aufert ut dictum est Ad 5m dicendum quod omissio 5
potest tamen duplex primo quantum ad negligencia diadamadonis ali
cuius condicionis / quam tamen peccatus circumstanciale et sic
in omni peccato est omissio quod non debita circumstancia
cum circumstanciare / Unde philosophus 2o ethicorum enumeratis quinque

diuus malus que et qualia et quare et quibus est fugi
endum Et hec non omne peccatum potest dici omissionis uel in
se uel in suis causis Alius omissio dicit peccatum et est
de genere precepti affirmativi et multa sunt ut inquietas habens equales legem
tenet et hec non non sunt peccata autem omissionis Et ad primum
tunc dicitur quod si condicionalis utrique impossibile videtur Videtur
quod hoc est verum si prosyllogismus precessit et cuius medium
et ergo sua superbia potest dici commissionis producta et ce
cetera omissio tamen hec sua omissio non fuit peccatum quod non
fuerat ei mandatum Ut de omnibus deliberaret petere sed ad primum
ergo consequentia propter conversionem communem ut dictum est Ad 6am patet quod
equalitatem dei appetunt non expresse in se hoc et 2o
et 3o sunt vera quia delectatus in propriis naturalibus
volens preeminenciam pre aliis creaturis et potentia comparatione sibi de
bita et sic appetunt divinitatem consecutive non
formaliter Ut dictum est Vel potest dici de eo de quo
infra dicetur Secundo Ad primam in qua quod voluntas non est
in possibilis contra in contrarium dicit quod non ad primum angeli reputa
bant impossibile sicut dicit modo de eo equali quod ad
solam per suam perfectionem attendebat et ita delectatus eligit
sic verum est quod non reputat impossibile instructus per peccatum
sub secuta et ideo hec non apparet Ut dictum est tamen certe
supponit non possibilem et similem comparatione sui ad deum
sed per contrarium fidelium ad suam superiorem Ad 2am per
hoc patet quod nec vir nec angelus formaliter appetunt divinitatem
sed ad quod est proprium dei uel creature in eo gratia solum
possibile Ergo posset dici Ad 3am quod angeli non appetunt
formaliter sed modo predicto quod autem assumitur quod deus
non potest apprehendere creaturam ergo dicit quod hoc est verum quod
deus non potest sic apprehendere sed creatura quod deficere potest bene
potest sic apprehendere et decipi Ergo actu non est bonum
cum ad deus non potest hoc apprehendere ergo nec creatura
deus enim non potest apprehendere ergo nec creatura deus
enim non potest apprehendere quod formaliter sit creature bona
tamen creatura decepta sepe sic apprehendit ymmo tamen ut
dictum est quod formaliter numquam angeli apprehenderunt se equari
deo Ad rationes que sunt in contrarium ad primam concesso
ante nec ergo Ad 2am dicit quod cum libertate arbitrii possit
stare non stat immobile ad aliquod ad malum sed quod in
celis bene ad finem malum libere se habet Nec enim ingrat diabol
verbis ad temptandum homines sed libere hoc facit Ille tamen et immobiliter

ad finem malum et blasphemiam dei et iusto dei iudicio clausus
cum voluntate autem non vult convertere ut istam voluntatem primam
qua se avertit et peccavit unquam dimittere possit | Ad aliud
dicitur quod vult quod ipsum est contra volens eos ut peccare
ipsi in beatis redditur impeccabiles ex gratia confirmatione in bono
et statu vie quamvis tamen alii quando hoc potuit peccare
Ad 2am quod in bonum contingit potest ita quod potest in bonum .2.
et velle et dicere bonum in malo sed tamen semper ex deliberatione
mutatur vero in malum et ideo semper male | Ad quod dicitur quod beati
tudinem appetunt dicitur quod hoc est vero naturali et voluntatis
appetitu sed non et appetit eam hoc est ex subiectione dei | et ex
gratia | et ideo sic appetendo quia haberet volens carnalibus
amplecti quod soli gratie debetur | Unde non est hic appetitus
in consolationem eius | quia sine spe et cum odio desperationis
et ideo est in augmentum penam Unde ysaie 6o vermis eorum
non moritur scilicet remorsus conscientie Ad consequentiam concluditur quod
similiter sunt in demonibus et in malis hominibus remanent peccato
in penam eorum ut scilicet eorum sua fixa desperatione et detestatione et interiori
bus que a se ipsis puniuntur | sed non sequitur quod potuit quando
in 2a propria in qua statuit eis deus se nunquam recessurum cum eorum
humiliatione aut cum eorum amaritudine ... Ad 3am patet solutio ex .3.
dictis in tertio articulo Eorum enim obstinatio duo dicit scilicet constantiam
male voluntatis et non posse replicare ab ea primum habent a se ipsis
propria finaliter avertendo se | ad malum detinuerunt se | 2m scilicet non
posse replicare habent in penam | eo quod deus iusto eorum primo
non vult cum eorum voluntate convertere in bonum beneficium vel fune
divini precius et ideo potest dici quod immobiles sunt in malo a se
ipsis primum finaliter se avertendo et actu peccando | Cum dicitur
quod vos non potest se immobilitare | dicitur quod licet ipsi immobiliter
sunt quia libere eligunt sed semper ad finem malum | 2o dicitur
quod animus vel peccatis mortalibus [illegible] est dec. i mobilitat
se ad malum | non enim potest surgere nisi per deum sublevata
et ideo non est in potestate talis surgere ad bonum sine facere |
3o quod licet forte non hoc eligat quod finaliter peccat mor
taliter | tamen iusto dei iudicio hoc eligat [illegible] quod eligit
semper esse sub peccato ut alias [illegible] creatura confirmatis
naturalibus et conciliis hoc est beatitudine | 4o quod ita [illegible]
[illegible] plenarie vero mali | eo quod perfectissime in na
liberis sunt et ideo [illegible] statu cadentes gravissime cecidit
et incurabiliter Ad [illegible] in primo articulo dicitur quod [illegible] de statu
hominis cui datum est longius tempus parquirere beatitudinem .4.
et utilitatem Ad quartam quod vos est dicta [illegible] actum quem
eligit in via sic [illegible] potest in eos et potest non in eos sed quod est

ps statu vie no est sic dicta q posset no velle malu
bonitas p q alle in qrto lo de statu vie Ad qntu dica
medo qz nisi extensive a malus sic q i infinito tpe
meruit esse in penis ad poz qe dicit q no infinita
pena intẽ ve puniu sed induraton / 2o q obstao etia
in malis no est infinite mala intensive / q̃ no est intẽs
mala quia tunc ad tpus finitu qd angelus gpsendet
q lucz infinites maior sit q ipa ad vnu dicz extensive
no tm inte ve / Ad 6taz aut p2a pte qonis p3 3a arte
s dicit dici po absoluta Ad 1az neget ab et ad plurez
dicitur q btitudo et gra no est conaliby sed gtis
datur a deo et ideo q caz conalibus tpe volunt gnu
sunt vt in hac clarum obstinaty sempitne insile subjet
vm tn si deus eu recipet ad graz gnu esset si qua
hoc no faciet dicitur q no est gnu eu revok ad
graz qua dine iustitie est adusum Ad illud de vno
ovili Joh io dicit qnter q hoc intelligitur de tpe seqnte
iudiciu antixpi in quo erit omni gaudio ad xpm et
erit tunc vna sola om hoim que dicatur vnu ovile
tunc deus vir vnus xpus erit pastor dmitatis adduc
ete pt alud pte pdicl pmi et tm arti hoc deque
stione sc
Secunda quritur vtru des dicat velle pc demo pt cor
pori illabi / pc facta mentu intrare posset intue
quaqua suppo q pt corpo illabi / Contra q aut
pt demo no pt intrare aiaz / 1o vero corpus / qz q
magis distat a corpe quam abaia su pt in al'ibus et
corpus dicitur ab est beda in Glo sup illud actum
quinto Cur temptat sathanas cor tuu dicit / q mete hois
iniqua scelestum ut imple pt nisi creatio trinitas / pt igitur
vero sathanas cor anim no q ingredietur in eam
et in sensu eius nec introiens aditu cordis sequens
hoc ptas solius dei est sic Et glo sup illud Abacuc
2o dus in templo sco dicit demones cpti symulacr
possit put sed no intus ad esse / 2o / sic p totu cor
pus hominis et in qualz pte eius est aia hominis / go
nec q simul cu ea in eadem pte esse demon / qa tz qua
no videtur q duo put esse spus ceati simplt corpe
terao confirmatur locum gm q demoniati dicut obsessi
a demone / no obsessus tamen est extra et no intra / 2o
locu quritur vtru demo secreta mentiu intrare possit

intimi / ad aliquam partem assuescat ar^c primo autem beatus Augustinus 12°
super Genesim ad litteram dicens / quod mali angeli cogitationes noverunt
quoniam multa perficiunt que non perficerent si cogitationes non no
scerent / Secundo non / quia nisi sic demon non nosceret omnia peccata
nostra quibus suggerit / cum ipse sit executor dei / etc quod simul peccata puniat
quibus et tormentis suppliciis / sed facere non potest nisi omnia co
gnosceret in qua tamen scilicet cum multa committuntur cogitationibus
Tertio quia demon nosceret salutem anime / quod potest eius / quod et
operaciones eius / scilicet huiusmodi / quoniam anima cognoscitur per suas proprias potencias
et per potencias / quod cognoscit per obiecta / cognoscit ea per ipsas
et alias notum est / Quarto quod demon videt omnes motus corporis quos
cogitationes mentis / patet quia quilibet motus mentis aliqualiter
afficit corpus ut si signatur complacencia extendendo si dis
plicencia retrahendo quo demon considerare videt omnes motus
corporales et per complexionibus et effectibus cognoscendo potest venire in affec
tum mentis seu cogitationem eius sed coniecturaliter perfecte non scitur
sunt ea / Quinto patet quia spiritualia presunt corporalibus et ea noverunt
/ vigent enim super carnalia unum quod peccatores sunt mancie ar
tes ut dicit magister dist. 1a et 8a Contrarium tamen huius est textus q. 7
Gennadii 8° ubi dicitur de duobus obsessis Gerasenis erant
demonia colloquia dedit introeundi in porcos et non po
tuit compleri demon accipere licet ante in ea faciat / Et apparet
a contrario permittit credentibus quod in nomine Ihesu demonia ei
ciciunt / Ergo infra corpus esse potest / dicitur in quodam qui est liber
Augustini in libro de ecclesiasticis dogmatibus dicens cogitationes
intimas non videt dyabolus certum est / In questione erunt duo
articuli primo videbitur de supposito 2° de quesito / Circa
ad primum articulum est notandum primo / quod per illapsum corpore 1.
intelligo aliquod aptitudinem esse ubi corpus est / et cognoscere 2.
omnia ea que sunt illius corporis / et per consequens habere 3.
aliquam superioritatem / Non enim est esse illapsum esse
ubi aliud est / quia sic materia illabetur forme et demon
anime / quia probatum est quod potest esse simul ad te ubi est
anima / Sed ultra coexistenciam requiritur quod habeat se per modum superiorem
alicuius et omnia cognosceret que sunt illius corporis / 2°
est notandum / quod demonem illabi corpori potest intelligi dupliciter / Uno modo
per coexistenciam et operationem in corpus / Alio modo per inhesionem coexistenciam
puta quod in habet corpori ut intellectus homini sive anime
3° est notandum / quod natura angelica est subtilior quam natura Inhesionem
corporea et ea superior / Non noverunt conditiones eius ex
natura sua perfectione est etiam magis subtilis quam est

Illabi dicitur 3
Et solus deus
menti illabitur

concretiva forma / quia ista est omnino simplex ut dictum est
circa primum dubium secunda / quod nulli potest communicari / Omnes enim alie vero
de numero compositorum seu portant / puta esse compositum actibus vel
in uniti alteri potencie influenti et continuati / sicut hec dicta sunt
dubio secundo primi libri / et in hanc naturam trahuntur a philosopho 12°
methaphisice volente quod a primo ente simplici et nobilissimo omnia
alia dependent et quanto seu portant multiplicem compositionem
qua alteri potencie innituntur. Quarto est notandum quod angelus
est persona et per se compositus forma intellectualis / Utrum natura
non est in genere / quibus plato in thimeo videtur voluisse quod
angeli sunt corporei / et magister videtur quod eius theologi hanc
distinguendo varias opiniones plurimis quibus angelus capitulis
primo et quarto dubiis premissis sit prima pars ergo angeli non sunt alia
1ª concl. vel corpori vel in dispositione corporis. Patet quia quod quod necesse
alteri uniri ut subiectum in operibus suis necesse esse vel inherens
in corpore sed angeli nequeunt alteri in uniri ut subiectum / ergo
etc. / Sed quia / et patet antecedens quia omnis forma in genere unitur subiecto
cui in genere in operibus suis / et hoc patet / quia angelus est
persona et per se suppositum cuius cuique non repugnat uniri alteri
ut subiecto. Confirmatur / quia angelus necessario in genere / ergo etc. Secunda
causa / quia angelus dicitur esse simplex totale cuius non est contra
unum quod sit per aliquis compositi. Secundo per se. Probatur quia sic / non plus ideo unus
potest angelus esse forma in genere quam equus sed equus non potest
in genere ergo nec angelus / patet antecedens quia vivens comparatione per se
potest quam equinus et magis separata anima / Hoc patet quia si
totum compositum puta equinus posset in genere alteri / tamen etc. quod
materia in genere illi et per materiam sit actus quod sunt natura omnino
modo repugnat. Est enim pura potencia et caliditate et perfecta
loco et ergo ipsa actuale non potest nec in genere quia nec equus
Cor. cum est per se. Sed contra dicunt alii unum angelum in genere cor-
pori videtur implicare contradictionem / ergo quia non et antecedens patet
quia intellectus qui potest esse forma in genere esse videtur
posse esse persona ut in separacione anime a corpore / quare ergo
hec non prohibet theologo salvari de angelo sine contradictione. Secundo
angelus assumit corpus vel est eius forma in genere
vel non si sit hoc corpus si non ergo erit ita forma non sine
forma. Tertio quia tunc esset alteri forma capiti quem assumat
ingressa qui equus vel utique non potest tanta velocitate de loco
ad locum transmutari a primo motore angeli. Et hoc quia non
unum videtur repugnare angelum esse formam in genere
quam cum continuari non esse suppositum / ratio natura humana
verbo non est suppositum ergo patet antecedens quia videtur quod dep

fectionem naturalem quamvis est quod potest supponi ita tamen quod demonstratio [illegible]. patet
tamen dicere esse et per Boecium in libro de duabus naturis et una per
sona Christi. Et confirmatur quia videtur quod quod demones possunt facere dicitur vinc
ulum quamvis in unitate suppositi. Ita possunt eciam facere in subiecti
onem alterius per modum subiecti quale quod non ita demonstratio angeli
Respondetur licet est notandum quod suppositum et forme in habitu quodlibet
sunt vere diverse naturaliter eo quod suppositum nulli inniti ut subiectum nec primum
suam naturam inniti potest forma inniti nullius potest quibus indiget
subiecto alio quod non est eius pars et quod non potest eius natura salva
et remanente tendencia habere naturalem ad subiectum per contrarium forma
in habitus semper tendit in subiectum quod cum ista potest in suas opera
ciones / Unde primo videtur ad primum modo dicitur quod esse ange
li repugnat habere tendenciam ad subiectum quia forma que naturaliter
tendit in aliud tanquam in subiectum non est perfecta ut suppositum
Et ideo sic repugnancia claudit primum naturam tendere in subiectum et
primum naturam suam non tendere in subiectum sicut eius supposito repugnat
esse formam inherentem Ad secundum autem dicitur quod anima separata
non est ita proprie perfecta ut suppositum eo quod naturaliter tendit in corpus
in quo multas operaciones potest quas necessario sine eo [illegible]
expectant [illegible] [illegible] [illegible] primam. Non enim est ita ubi
dictum sit primum naturam scilicet super ab omni alia divisa / Ad tercium quod
assumpcio corporis per angelum non est in forma sed ita dicta
Dicendum tamen cum corpus sit angelus et movet totum primum imperium
sue voluntatis magis [illegible] [illegible] Ad quartum quod si sit verum
equus tunc forma eius esset forma demonis et specificata in ipse
equina sed si non sit equus sicut illusione sensuum reputatur
ad modum equi quod magis est probabile apud me tunc forma
substancialis eius est illa que dat esse actuale et specie cuius
est rei veritate consistit. Ut si sit aer sic aer. Si sit stramen
forma straminis Ad quintum vero autem et ad sextum dicitur quod esse suppositum
nullam perfectionem dicit contra ideo anima non est [illegible] sine
[illegible] in hoc quod est tota veritas / quia ut dicit beatus Ambrosius
illa est maxima gloria [illegible] quam deus hominibus tribuere po
tuit non est defectio naturalis quamvis quod sit suppositum sed defectio
eius non est tendere in alterum tanquam in subiectum. tendit enim
ipsa sicut et omnis creatura in deum / et quanto illo sibi intimius v
nitur tanto magis perficitur Secundus est de tendencia in subiectum
quod sibi non competit nec competere potest salva sua perfectione naturali
/ quia tunc non solum superiori sed eciam inferiori indigeret et
ergo sunt ad contrarium. quod demones non possunt unitatem quamvis facere al
teri inniti ut subiectum quia hoc implicat. quia sic corpus
homines haberet sicut primos actus / et ita post fieret actus quod
omnino impossibile est et ideo non est probabile de primo et de in
habitu / Secundo queritur utrum angelus malus vel bonus possit illabi corpori [illegible]

per quandam [illegible] et colligationem / patet quia sunt in abstractis a quibus
retinentur virtute nominis ipsius / sunt enim ubi corpus est / cognoscunt
sciunt proprietates corporis et participantur ea sicut quod movent
ipsum secundum imperium voluntatis sue / et ideo dicuntur demo
nes in potestate ipse / sicut dicit apostolus quosdam / de ad tertiam
conclusio verum est tamen / quod angelus malus dominatur non amplius
ipse super corpus / quam deus sibi permittit / ut dicit magister sen
tentiarum libro 2o / item sicut possunt et illabuntur corporibus que fe
cerunt [illegible] / et potest adhuc assignari quedam congruitas
quia sicut se habet spiritus increatus ad omnes spiritus sic spiritus
creatus ad corporalia / sed spiritus increatus illabitur omnibus
spiritibus quod creatus potest illabi corporibus / patet antecedens / quia sicut
spiritus increatus subtilior omnibus est spiritibus / sic spiritus
creatus subtilior est corporibus / hec non est dicenda / tertia conclusio
3a conclusio demon non potest illabi anime / quia nullus spiritus potest illabi alteri spiritui
ergo anima est spiritus ergo demon non potest ei illabi / patet antecedens per
beatum augustinum in libro de spiritu et anima / quia singulis spiritibus
in est [illegible] quo ad se invicem [illegible] et unus in alio
non est sicut non est / 2o illabi anime est proprium dei / ergo non convenit
demoni que nota est beati augustini in libro de ecclesiasticis dogmatibus di
centis illabi menti tantum illi possibile est qui creavit eam / circa
2us arti secundum articulum conclusio [illegible] utrum angeli intueantur
cogitationes cordium inter doctores non concorditer sentiunt / ut enim pe
trus de tharentasia libro 2o distinctione 8 articulo 1o / quod videat eas visi
one non mentali sed in signis coniecturando sed visione ma
nifesta solus deus qui videt secreta cordium sive cogitationum
nostrarum / et ille est modus dicendi quem ac sunt probabilis / duran
dus dicit libro 2o distinctione 8 questione 4 articulo 2o quod cogitationes nostre de
futuro non possunt cognosci ab angelo certitudinaliter sed nec
a nobis ipsis eo quod effectus futurus potest non evenire / et
ratio est quia non possumus eas cognoscere nec etiam ange
lus nisi deus eis revelaret quo adveniendo [illegible] / sed quo
ad disposita futura quibus dubitat / quid hoc possit in
se cognosci quod ipse disponit / et cum sit actus sue volunta
tis libere [illegible] / nec in eius potentia dependet [illegible] futuro
quia sine futurum eveniat sed non cogitata eius desiderio
et etiam disposita potest [illegible] prius 2o sed cum petro quod cogita
tiones que sunt actus in intellectu possunt cognosci [illegible]
[illegible] et dicit est [illegible] 3o sed durandus quo ad
esse cogitationum in intellectu vel affectionum in volunta
te quosdam dicit quod sic patet soli deo et ita videtur
dicere petrus de tharentasia sed quid modo durandus
non laudat quo ad illud dictum 2um / circa opinio est doctoris

subtiles · quod cognoscat cogitaciones / que sunt in mente sed ea[?] cogitaciones
que sunt in [illegible] / sunt aura plura / 2° dicit / quod angeli non vident
voliciones et elecciones sequentes intimas cogitaciones / nisi quod deus
sinuant hec sibi qui sibi occultorum iudicium voluit reseruari
Opinio · secundum magistrum [illegible] est / quod demones vident intimas cogi
taciones et voliciones non secundum se que sunt / sed earum de quo
sunt / sed non vident de pluribus cogitata quantum ad 2m quid
quod cogitet de talibus vel earum quibus conpositum quantum ad ob
iecta zana[?] / Tercia opinio est Thome de argentina et
multorum aliorum antiquorum / quod angelus cognoscat intimas cogi
taciones quantum ad tinorem[?] significatum / 2° dicit / quod non cognoscat
eius quantum ad propriam vel diuisionem determinatam / Et ergo
3° dicit / quod non cognoscat intimas cogitaciones quantum ad affectus
sine voluntate determinatam quod ut dicit voluntas suo actu sed
actio nutibus conponit et diuidit / Hec sunt opiniones de
hac materia / et sunt valde difficiles in comparacione sui ad inuicem
/ et eo diminute quelibet in sua que elegit veritatem eius / Et
quia in proprio [illegible] locutione vel questione de loquucione angelorum fuit
finis que est eius hac materia magnum conpingitate[?] propter aliquas
[illegible] que multum videntur posse [illegible] Quibus pro
[illegible] quatuor prima est hec / quod non oportet quod vnus
angelus loquatur alteri quod omnes alii loquentem intelligant
hec dicit Thomas · prima parte summe q 107 ar 4° Et probatur
[illegible] minus fac[?] videtur posse sicut hominum angelorum
quam hominum / non non oportet quod si vnus homo loquatur alteri
quod omnes alii eum intelligant eo quod est inter homines modo
loquendi occultus / 2a patet quia pro quo adhoc quod angeli sibi
inuicem loquuntur prima ad cor 13 Si linguis hominum loquar
et angelorum / 2° / quod non minus est secreta eorum locucio quam
hominum / probatur / quia quanto angeli subtiliores sunt hominibus tanto
videtur quod melius conpingat aut se colloquium hec pot et mag[?]
secretum / Ergo non est / 2° / quod non quilibet angelus videt omnia
que sunt in mente alterius angeli boni / 3° vnus potest alium
[illegible] vni quod non alteri / quia non est / quod si potest vnum tenere
secretum / quare non possum loqui potest in mente vni et non alteri
/ ad patet / quod spiritus gabriel nunciat marie ubi incarnacionem et sci
[illegible] bam / [illegible] ascensionem [illegible] et resurrexionem / non omnes
viderunt hec a mentibus eorum nec in verbo vnde quesiuisse
leguntur in ascenso quis est iste qui venit de edom
tinctis vestibus de bosra ysaie 63 / Item quis est iste qui venit
de inde[?] sagacio[?] quod [illegible] suffi[?] ex 2 / quod non cognouerunt
id quod [illegible] superiores in mente sciuerit / Forte dicitur quod quilibet
angelus bonus videt in verbo id quod vnus loquitur alteri

et quibus sibi dicat / videtur / quod non oportet aliquid esse verbum / quo
quicumque unum est sufficientissimum speculum representans sibi
illud. non tamen oportet quod aliquis beatus dicat id quod non videat / non enim
representat unum beato omnia nisi ea que vult / sicut oportet omne
bonum sive omnia bona que dicit sunt vel etiam omnia mala

Suppo 2 Secundo premitto / quod locutio angeli ad alium non est per expressionem
vocis vel formam sed per unionem sue intentionis significationem
/ patet quia vocem non format organicis cum corpora non sunt
sibi … ad propria / secundo etiam oportet / quod cum loquitur angelus
angelo vel deo corpus assumat / cum etiam interius ut loqui
tur sibi … cogitat lumen dum sine corporis assumptione
ut notum est / vel etiam … in quo consistit / Unde ma
gne dementie est illorum … … non posse
loqui sibi vel deo sine … sine interna corporis
Non enim assumit corpus angelus superior vel inferior illu
minatione que sit eloquium mentale ut inferior vel magis
Corm tre Secundo sequitur in sequitur / quod angelus … vel quanta
est nullus qua locutores … mentales possunt unum …
et omnibus aliis presentibus … / patet quia propter … ange
li possunt loqui uni sine hoc quod alii intelligunt / et
… hec locutio est mentalis et interior in angelis
… interiores … locutores possunt uni manifestare et occul
tare alii / quod non esset … … sibi quanta

Corm Tertio sequitur … / quod angelus potest celare alii ne videat
… presentibus … / … / intelligere et cogitare est ac
tualis locutio … / et tamen angelus potest celare suam
actualem locutionem ne presentes quibus non loquitur intel
ligant … … / … / …
magis … … / et patet
… / quia actualis locutio … … … 2m
… sit … … ad actum … Tertio

3 suppo suppono quod anima separata potest loqui alteri anime separate / patet
Luce 16 Anima divitis loquebatur abrahe / et … / Quarto
4 suppo suppono / quod sicut non est necesse quod angelus loquens ali
qui presentes quibus non loquitur intelligant / sic etiam
non est necesse quod homo quem anima facit alteri anime angelo
vel deo alie presentes quibus non loquitur intelligant
patet … … / et patet 2a … / quia cum anime
separate sint sicut angeli … quod ad hoc ut dicit
… 22o de … … … non videtur …
… anime separate … plus … anime presentes …

quam homines angeli per istum quia signa quibus loquuntur
aie et angeli sunt complita in esse signi Et ideo si homo ange-
licus natus est et cultum formatus compilles signum quae
non homo aie 3o premitto quod magis noti sunt habitus aie
angelo vel alteri aie quam sua loquela vere declaratur
per corpus 2m 2e suppositionis 6o premitto quod secreta
mentis dicit magister quibus intellectuales affectus et disse-
ssus vel et fili actus quod que ponunt in intellectu sibi elec-
tiones et habitus voluntatis Tamen quod demo vel angelus per
perfectam naturalem possit corporibus Vnde novit virtutes corporis
et ea que sunt in corporibus intus quod magice artes suo
misterio conveniunt / applicando actia passivis vt dicit magister dis-
1a cao lo / et incipit declarat quod non creat. sed actia passivis
applicat Corollarium / quod cogitationes factae et actus spiri-
tuales et placita reservata in memoria vim corporalia
perfecte noscunt / patet quod noscunt virtutes corporis et q-
ualitatem que sunt in ipsis Tertio noto / quod demones noscere
secreta mentis per intellectum dupliciter Vno modo secreta intuitione s-
ed in se cognoscendo Alio modo per discursum ab effectu cogno-
scendo tamen / per compignio cognoscendo signa circumstantibus primus
procedendo per viam in prima modo quod ipse demo noscat 1 9clo
secreta mentis nisi per discursum patet quod novit quod soli Deo gen-
erale i cao per lectus putando sunt cogitationes in intellectu
quod scit quod ipse est modus cognoscendi hominis Alter quod quod
aut aliquid actuum sive bonum sive malum eligit et
consentit per fare in voluntate cognoscendo non cogitur voluntas in
hiis actibus qui suo sub sunt imperio et ita in aliis Se-
cundo quod per hoc potest cognoscere secreta mentis ex effectibus
reprehenduntur male facientes eo quod per fare volunt
et laudantur boni de bona voluntate ex effectibus ac
cognoscendo electiones et cognitiones intiores Tertio quod 2 9clo
quod in mente in spiritu demon non videt secreta mentis
nisi forte mens sibi loquatur Ad primum autem
dicitur cum 2o paralip 6o cao quod Salomon dixisse ad
dominum tu solus nosti corda filiorum hominum Dicit magister
thomas de argentina exta dicta aucte et consimiles
intelliguntur de affirmatione et negatione et electionibus
et hiusmodi actibus et non de quibus vel signis vel co-
gitationibus sequuntur ita signa Sed hec glosa est

Ecclesiasticis

cum verba Augustini in libro de ecclesiasticis dogmatibus capitulo 8 quod
se dicentis interiores anime cogitationes dyabolum non videre
certi sumus. Loquitur secreta autem cordis iste solus no-
uit ad quem dicitur Tu solus nosti corda omnium filiorum
hominum cum affirmationes et negationes assensus et dissen-
siones et refutationes sint actus formationes propositionum et
falsiones admixtas quibus simplices que possunt assi-
gnari ideo quod demon videt quibus et eorum consequentes
constat quod nec econtra ... qui et ... spiritus
in nobis ... nam licet perpetrant has assensus et dissen-
siones vel consentit se credere vel discredere. Item actus sunt
voluntatis ut velle et nolle. Sed de simplicibus cogitatio-
nibus et puris et falsis regulariter intellectus sumit. Si intel-
ligerent nisi incipiat se reflectere tunc cum advenerint
se simplices cogitationes circa illa qui intentiones sunt
acuti et etiam in hoc materia quod species vere sensibiles
corporum quandoque cum vilitate nec assensu sed ... nec
intellectu cognoscuntur quibus actualiter veniunt ad sensum vel
organum eius. Sed actus sensitivi ut videntur perpetrant
propius intelligere esse sine dubio. Ut dicit philosophus 2 de anima capitulo
de sensu quia et quare quod est maior subtilitas et magis
cognoscibilis quando species multiplicata a sensibili perquam
ut instrumento in sensu quia secundo est de simplicibus cogitatio-
nibus quod maior subtilitas sint quam assensus vel elationes non
perpetrant a simplicibus qui tamen sunt actus assensus et
elationes sequentes quod maior subtilitas sint unde perpetrant
hoc non est quod si demones res magis particulares in mente
constitutas non videt nec videbit res minus cognosci-
biles in corde. Unde in libro retractionum retractat Augustinus dictum
quo quibus dubitat an illud videre mentis cogitationes.
Et quod dicit quodam magister quo 24 quo hoc quod intus videre
cogitationes cordis concludit quod ipse esset deus, quod co-
gnoscere secreta cordis est proprium dei vel ideo non va-
lebit. Et dicit corpus super angelus. Item quo per hoc quo quod
supponitur ... terminus demones et angelus non possunt
cognoscere secreta alterius angeli vel demonis nisi ipse
velit revelare et causa ideo est de hoc ... alterius animi
et ... anime intime ... et ... patet ...
... simpliciter et hoc ... supponitur ... quare
cum plus cognoscitur quibus anime intime quam alterius

Solus deus
noscit cogitationes
hominum :.

X.

...

aliis. Sed in contrarium tenet communiter venerabilis magister Tho[mas] de argentina
videlicet quod angelus naturaliter cognoscat cogitationes cordium ad literam
[illegible] quod intellectus plurium intelligibilium [illegible]. Primus sic: ille qui
omnia actu uno intellectus cognoscit qui est simplex apprehensio
ille etiam actu componente vel dividente cognoscit quo ad
hoc tamen, sed angelus naturaliter potest cognoscere omnia actu uno
intellectus qui est simplicium apprehensio, ergo etc. Patet [illegible]
patet quia angelus eundem videt quia ipse utimur in
fantasia cum illa species [illegible] quando ea utimur actua-
liter cognoscendo. Secundo sic: quicumque actualiter cognoscit aliquam
substantiam ille potest cognoscere omnia que sunt in illo subiecto, sed angelus
perfecte cognoscit animam nostram intellectivam [illegible]
quia videtur quod subiectum potest minus cognoscibile quam accidens a-
nimus [illegible] minus cognoscit quam sue qualitates, et hoc
ipsum. Tertio sic: perfecte cognitis omnibus causis alicuius effec-
tus cognoscitur ipse effectus, sed angelus videt perfecte
cognoscere omnes nostras simplicium apprehensiones, igitur. Patet
anima quia sic est rem per causam cognoscere [illegible] probatio
et hoc etiam videtur non quod cognoscat fantasiam [illegible] et
[illegible] corporalis [illegible] et omnes motus [illegible] et non [illegible]
[illegible] cognitionem nostram. Quarto sic: intellectus qui cognoscit spiritua-
lia et corporalia non minus cognoscit spiritualia perfecte quam cor-
poralia, sed angelus est huiusmodi cum cognoscat omnia
entia corporalia non minus videtur cognoscere spiritualia et [illegible]
actus [illegible] simplices. Quinto: qui perfecte videt aliquid
rem, videt etiam perfecte colores illius rei, sed angelus malus
sicut bonus perfecte videt animam, ergo eius colores sive suas
simplices cognitiones, patet [illegible] quod perfecte videns picture videt
colores picturas et figuras que sunt in ea et hoc
apparet. Sexto sic: [illegible] ad [illegible] quod effugit [illegible]
[illegible] materialis ergo non est [illegible] quod [illegible] fugit
notitiam intellectus [illegible] sed angeli qui est perfectus et
non mole corporis [illegible] est [illegible] 3o de anima [illegible]
[illegible] Septimo sic: [illegible] perfecta in suo [illegible]
potest in [illegible] illud quod [illegible] continetur sub suo obiecto [illegible]
[illegible] intellectus demonis est perfecta [illegible] in cognoscendo intelligibilia
sub quibus continentur omnes actus simplices intellectus
quia omnes sunt intelligibiles ergo potest intellectus angeli
[illegible] omnes nostros actus simplicium intellectuum. [illegible]
[illegible] sunt [illegible] que [illegible] non videntur
concludere [illegible] sua [illegible] salua [illegible] minus [illegible] et
si aliquid concludunt tamen non concludunt [illegible]
[illegible] quod angelus noscat nostros actus

et diffus electes intiores et omes motus intos pncat
in aia cpites. aug(ustinus) 3° ppemet dicit i cug qde et
esse arte ad des [illegible] 2i est ideo videtur ad singulas
ad primaz ne do bonez bodo de noa intuitud yu cs
intuetur intelly anli reb, in se Et ad pz dicit q vim
est q angly pt cognosce ome actu intlly que in se
formant mete fatale i mete sz hoc est p decsu qda
dendo q quia tale fantasma est in [illegible] sub actus
vel motus gnab in intelv 2° dicit q u nis talud co
gnoscat intelle/ n aia ma loquat seu/ pe ex iio co
gnoscat loquelaz mez qtd altius anli n seu loquitur
et angly sibi velit revelare vt dictum est i primus dicabz
spuabz [illegible] dicit q nescat qui actus sut refusati i
memoria intellli quibz aia pt uti / nc qui motus/ et
ca i multas actus finoces pt aia eu fantasia e in
actu suo descendo et p memoria in se cohibentibus intele
lectibz vel ex memoria intelli que no dependet i mete
a fantaste et talia no cognoscat nc in suis causis nc i se
vndt probe est q intelly in i viro studioso pt ipse
cogitatum [illegible] sui et hec no dependet i mete
a fatasie Adraz dicatur q si aor esse va qcludet
q demo pt cognosce omes affcs et electoes intios
intuitive quia ista e dumu i aima una sut 2° dz
q angelus inferior videt superiorem angelum videt
omia que sunt in illo / vnn est q ulcq angly pt
cognosce omez cogitatum aie vel i quitud sibi aia
vult revelare loquendo seu et exponendo istaz cogitaz
Ad 3° dz ad aor primo q licz mia sit debilez sue enti
tate difficilius cognoscibilis est quad sue forme no
tz est ita de aia que perfectior est quad sue cognites
et concepti magis cognoscat cuius ex cogitoes et aly
actus vel motus spuales esto q cognoscibiles sunt
tz no cognoscuntur nisi acto et abrupa re s aima
intua vel ua angelica intuite inquantum sunt nisi i
quitud volunt ea manifestando cum deus ibi utitur
suis spualibz quia sua secreta celat occultata sut
n i cpm eis volunt revelare et hoc loquendo de
intuitiva locutione qrede vt dictum est in pro cosq. ac
mirois Adraz sed ad primam qd q(ui)ppe q i ro qcludet no
qcludet nisi de ua quad angly hz discerne non aut

convenientia et cetera multi sunt actus in mente interna re-
manentes quos angelus descendendo affatibus suis neque
concludit et in intellectu eo quod intellectus talium potest oblivisci neque
necessarium esse intellectui alterius. Ad 3m quod intellectus angeli spiritualia
intuitive cognoscat etc. species habeat in se vel cetera quibus intellectus
angelorum illa que habet in se ipso et ea 2m opinionem
que cognoscat recipiendo species ab eis sunt tales ei et
hec que sunt in mente alterius angeli vel hominis non cogno-
scit nisi inspiciendo alius angelus sibi voluerit revelare
vel loquendo vel aliquibus signis dicendo etc. Ideo si hec non concludit potest
quod angelus intuetur affectus et desiderios motus et electiones
interiores quod proprium est dei et ipsius cognoscere
talia in se ipso. Ad quartam quod non oportet meliorem esse veram
multa enim videmus [illegible] cum deteriora non videmus et
per aliquos videmus [illegible] que sunt insufficiente [illegible]
et qui [illegible] in anima [illegible] cuius vel
differentias vel cetera in anima intellectiva latet nisi [illegible]
quo ad cognitionem in [illegible] nisi ipsi deo et [illegible] causa
[illegible] cognoscere [illegible] enim [illegible] rebus
in una [illegible] non est [illegible] videant
hec in ea nisi [illegible] intuitu [illegible] vel de
revelatione vel [illegible] Item hec ratio [illegible]
concludit de assensibus et electionibus [illegible] actibus intellectus
Ad 5am [illegible] quod concludit [illegible] potest de [illegible]
cuius simplices actus mentis [illegible] et assensus et
electiones sunt intelligibiles et intelliguntur ab [illegible]
[illegible] in quo sunt [illegible] vitam et sunt ab
aliis [illegible] sed [illegible] absconditi non videntur
ita actus intellectus et voluntatis non [illegible] ab aliis nisi
speciali manifestatione dei vel de voluntate [illegible] Item hec
ratio non plus concludit de actibus [illegible] vel [illegible]
quam de aliis actibus intellectus et voluntatis [illegible]
intuenti. Preterea videtur Ad 1am ratione quod in [illegible]
per intuentis cogitationes et actus [illegible] istos ma-
nifeste vel [illegible] loquerentur cum eo et sibi ma-
nifestarent istos [illegible] de electionibus vel assensibus
Alii autem eos intuenti non potest [illegible] absconditos
non videt [illegible] patet [illegible] hec ratio p-
[illegible] non plus concludit de actibus [illegible] de electioni-
bus vel [illegible] et [illegible] doctor [illegible] addit
hec de 2o articulo [illegible] principaliter [illegible] ad rationes
principales ad primam [illegible] ad [illegible]

quod fundatur in sua ymaginacione videlicet hec quod quanto ali-
qua sunt similiora tanto magis unum eorum est na-
tum esse in alio quod non est verum Nam forma est si-
milior forme sue speciei quam materia tamen unius in [illegible]
fore sed tamen materia quamvis unum est natum esse in alio
ista non debent esse similia quia quamvis plus in esset
unum alteri quam extra sed dissimilia per actus et po-
tentia et corpus. anima et corpus super quod hic domi-
nium demonum non est potestate ad 3um quod quia non potest illabi
demoni. Ergo nec corpori dominium eum potest habere super
corpus et aliquo modo illud possidere quia nobilior est
illo. Et hoc quando deus permittit vel mandat sed in
corporibus celestibus mobilibus est super spiritus autem deus solus
sibi reservat dominium illapsus. nec potest hoc alteri communica-
re eo quod hoc nature spiritualis repugnat. Ut estimo quod
aliud illabitur ei nisi nisi deus. Ad 2am nec quando
dictum est eum quod nichil prohibet plures spiritus esse
adesse simul eidem loco licet non perfectionem sed propter ad
primum dicitur quod non potest esse plures spiritus creati eiusdem
corporis perfectionem sicut et semel [illegible] ordinata
sed quod plures anime sunt simul vel quod unus in se [illegible] et
alter coexistat non est inconveniens ut dictum est in
in alia questione. Demon autem corporis non in hoc nec
in habere potest ut dictum est in primo articulo. Ad confirmacionem
dicitur quod demoniaci dicuntur obsessi in ordine ad animam
quod demon est extra animam sed sunt possessi in ordine ad
corpus quod demon coexistit eorum corporibus. Idem respon-
detur ad rationes que sunt in oppositum. Ad primum que est auctoritas
beati Augustini dicit quod intret per eorum articulo 2o. ... quod frequenter
sunt malas cogitaciones per descensum vel confectu vel con-
tra [illegible] tamen vel quod intelligatur eius diverte quod hoc est
[illegible] dei. Ad 2am que est prima ratio contra partem quando quod
in eam potest quod ad ... movet et quod demoniace
hoc liberat. licet hoc potest vero eo quod frequenter peccatum
multe voluntates aliquem motum facit in corpore corpo-
ralis. demon quia subtilis est in discernendo concludit de
extrinsecis peccatum anime id est quando vel in [illegible] et fonte eiusdem in
modo [illegible] quando autem hoc non potest demon
cum urbis existentia [illegible] cum dicit [illegible] et concordatione
in inmicitie lupi. Ut docet in sua [illegible]. Ad 3um (?) propter quod
dicitur quod eruditor est per medicum partem ... anime
et [illegible] revelatur ei omne peccatum anime et mox

procedimus Non enim permittit in aia que sunt pta sequi operari
vnt si ut putat extra quicquid spiritus liberatur faceret sed
intelligitur Ad 2m intelligendum quod et ad 3m dicitur quod spiritus
per aie motum iunctus esti sunt actus specifici vel generales
quantum specierum illius per vexum ab ope operationi sunt naturales
non autem propria mediumdinatur quod talia non cadunt sub
subarte / et ideo de illis non loquebatur Ad 4m / 2o dicitur
quod plures dicit de quo queritur quamvis que sciam non cognoscat
nisi mediantibus actibus effectibus / sicut est ipse spiritus
qui cognoscunt scias vel per species generatas sibi vel per species
receptas sibi a subiectis quorum cognitio est perspicacior quam
cognitio quamvis quia magis dicitur in hoc sequitur / 3o
quod ideo actus intellectus quamvis quia de modo non sunt de quibus
tribus intellectus / sed animalia corporis que videt et per cogi-
tationes et operationes corporis videt sed de illis non
est ad primum Ad 3m quantum autem non quia et ad primum dicit
quod non ex omni cognitione intellectus sequitur motus corporis nisi
quando est cum vehementi delectatione vel tristicia quod non
apparet ut in veneficiis specierum vel volucribus cum talia
2o quod non est secundum dicta quod dato quod sic cognosceret hoc
non esset inconveniens si prescientiam et ut plures sic cognoscat
cogitationes mentis et agibilia praesentium cum sit
motus sunt tunc in corpore quantum Ad aliud alterum per oppositum
non ex vnde quamvis sunt predictis

Quartum queritur 4o circa 3m de anima capitulo Utrum superiores
angeli cognoscunt per generalitatem sibi species
pro locis secundum illas valeat purgare inferiores
et ad quos mittunt homines que quo ad supposita / et
quantum ad scientiam primo quod angeli intelliguntur per species generatas / Contra
quod actu sic angeli intelliguntur per suam essentiam ergo non per
species generatas / quia non est / et arguitur primo ante omnia dico
4o capitulo De ea non dicentes / quod angeli sunt ea que sunt
in terra 2m et per intelligentiam mentis / ergo idem est anima intellectus
angeli et eius substantia / 12o ante per 3o de anima / et 12o
methaphisice dicitur / quod in separatis anima est idem intellectus et quod
intelligit / id autem quod intelligitur est idem intellectu sive eius quod
intelligitur / ubi ut / quod intellectus est idem quod intellecto et id quod
intelligit / 9o ut quod talia que sunt sine materia intelligant
per suam essentiam / et cum angelus sit sine materia sequitur intel-
ligit / 12o quod 12o methaphisice capitulo 6o ut / quod intellectus que sunt
ante 2m cum sint modo simplices et in multis / ergo
hoc non videtur verum si non intellectus per essentias suas ergo
ad / patet arguitur 6o capitulo 12o patet de / quod si intelligit per species receptas
sed

arcubus sue mutant / si p[er] a[n]i[m]alitates sue sint composite
illis sp[eci]ebus et informati suis intellectibus / 2° p[ate]t auct[oritat]e
r[ati]one ang[e]l[u]s se ip[su]m cognoscit p[er] suam essentiam et e[ss]entia
a[n]i[m]e intelligit in celo 9° s[e]c[un]do / q[uonia]m nota est / et ar[gumentu]m p[ate]t
p[er] p[ri]ma p[ar]te q[uonia]m essentia a[n]ge[li] est sibi sue p[ro]pius et
e[ss]entia sua intellectus / et ang[e]l[u]s natura eam intellig[er]e 9° facit
sibi ip[s]i intellectu[m] q[uonia]m l[ice]t q[uo]d q[uo]d q[uo]d q[ui]d intellig[er]e p[ro]pius est p[ote]n[ti]e
intelligere maxi[me] sue int[ellectu]i / et a[d] p[ro]p[ositu]m p[ate]t a p[ri]ma p[ar]te nota
est et q[ui]a q[uonia]m u[e]l essentia a[n]g[e]li est mediu[m] a me
diatu[m] quo ang[e]l[u]s intelligit se et h[oc] e[st] c[on]tra u[e]l q[ui]a
a[ngeli] et hoc no[n] / q[ui]a n[ichi]l aliud videtur posse ita a[ngel]o
e[ss]e c[on]iu[n]c[tu]m a[n]g[e]lo sua[m] essentiam sic ip[s]a[m] se ip[su]m / et 9° p[ate]t
a[ngel]o est a[n]g[e]lo mediu[m] cognoscendi se ip[su]m maxime
hoc faciet sua essentia Q[ue]r[itur] si a[ngel]o est mediu[m] quo
a[n]gel[u]s intelligit se ip[su]m sic [et] co[n]t[r]a an a[n]gel[u]s intelligit
[et] a[li]a no[n] s[e]c[un]d[u]m d[ice]r[e] q[uia] no[n] i[n]c[onvenien]s est q[uod] a[n]gel[u]s intellig[a]t
a[li]a quibus cognoscat s[e]c[un]d[u]m d[i]c[t]is q[uia] sic q[uo]d utr[um]
intelligit s[e] p[er] se ip[su]m et ea r[ati]one poterit suam essentiam
p[er]spicere intellig[er]e u[e]l intelligit [et] p[er] aliud ut p[ate]t / et sic
e[ss]et p[ro]cessus i[n] infinitu[m] u[e]l d[eb]e[n]t ve[n]ire ad a[ngel]o q[uo]d e[st] a[n]ge[li]
me[diu]m se ip[su]m cognoscendi et si sic ea[dem] r[ati]one d[e]beat
hoc dici i[n] p[ri]mo / s[ed] q[uod] a[n]gel[u]s se sua essentia intelligit
omnia et h[oc] sunt a[rgumen]ta c[ontr]a p[ro]b[atur] s[ed] q[uia] in sua esse[n]
tia intelligit omnia inferiora eo q[uia] omnia inferiora in
se includit sed a[n]g[e]l[u]s superior c[ontin]et omnes inferiores
et e[r]go si p[er]fecte cognoscat suam e[ss]entiam in ea cognoscat
omnia inferiora Q[ue]r[itur] et[iam] in ea cognoscat omnia inferiora
Item e[ti]a[m] in ea cognoscat omnia superiora eo q[uia] i[n] o[mn]i
re se gerit quada[m] p[ar]ticipata[m] s[imi]l[itudi]ne[m] c[um] inferioribus
c[um] relucent superiora sic in effectu sue cause / Unde
b[eatu]s Dyonisius 2° de di[vinis] no[minibus] d[icit] / q[uod] d[eu]s tota i[n] tot[is]
congregat i[n] omnia i[n] omnib[us] / 9° aliquo m[od]o omnia i[n]clu
duntur i[n] essentia a[n]g[e]li et 9° ea p[er]fecta o[mn]ia in se
cognoscit / 3° p[ate]t m[u]lt[um] a[n]g[e]l[u]s intelligit recipiendo sp[eci]es
a rebus cognitis / igitur no[n] p[er] sp[eci]es c[on]creatas / q[uia] l[ice]t q[uod]
frustra ponuntur d[e] pluribus sp[eci]ebus eiusd[em] intellec[tu]s m[odu]s
intelli[gend]i a[ngel]o p[ate]t q[uod] a[lia] s[ic] ang[e]l[u]s intelligeret res equalis di[s]
tantia / et frustra moueret ad res / et p[ate]t q[uonia]m q[uonia]m
ita l[ice]t sp[eci]em rei distantis sic p[ro]pinque / 2° q[uod] m[od]o
sic semp[er] o[mn]ia intelligeret et sic n[ichi]l de nouo cognosce[re]
valeret / u[e]l surgeret in eo noua c[on]pl[e]c[ti]o ut d[e]ph[enden]a
p[ri]mo omnia futura videret / q[uod] utiq[ue] videbit ea p[ostquam]q[ue]
facta sunt et s[ic] no[n] de nouo / 9° o[mn]ia ea n[on] intelligit / et
e[r]go p[ate]t falsitas eius / q[uia] l[ice]t q[uod] p[er] om[ne]m sp[eci]es in se

scilicet nec aliquas novas actiones unius recipit / 3o per
ad idem videtur sanctus Augustinus 17o de civitate dei capitulo 6o dicit / deus non
tamen ad temporalia [illegible] / sed inde efficiuntur spiritus carnalium aut similium
[illegible] et hominum et ex celestibus angelorum ubi [illegible]
[illegible] effectu novo [illegible] nova efficiuntur intellectus angelici quod
[illegible] et non respondendo actionibus / 3o probatur sic angelus
cognoscit singularia et non potest illa cognoscere [illegible]
[illegible] hominum [illegible] ut custo
[illegible] et volunte [illegible] / Item movet [illegible]
[illegible] sunt etiam singularia ut patet in prologo [illegible]
[illegible] patet quod singularia [illegible] ad [illegible]
singularis [illegible] quae in angelis non videtur esse / tunc quod
reputatur [illegible] et in hoc loco est [illegible] / et 3o quod
[illegible] quod infinitas [illegible] in infinita sunt singularia
propter infinitas [illegible] / [illegible] quod ut [illegible]
creata cognoscit angelus / et esta et [illegible] reputando
et sic non cognoscit [illegible] ut cognoscat [illegible] et
aliud hominis [illegible] et [illegible] et sic [illegible] quod sunt
infinite [illegible] in mente angeli propter infinite hominum possibilia [illegible]
propter infinitas [illegible] unius [illegible]
te dicatur quod solum [illegible] et quod angeli omni
[illegible] et hoc non videtur valere [illegible]
[illegible] angelus non cognoscit [illegible]
[illegible] quod [illegible] / 2o [illegible] angelus
[illegible] cognoscit / omnia futura [illegible]
patet quod hoc est [illegible] 18 [illegible] 1o [illegible]
quae ventura sunt in futurum et scientiam quod [illegible]
qua [illegible] omnia ista nosset [illegible]
[illegible] futurorum [illegible]
[illegible] sufficiunt ad formandum [illegible]
patet [illegible] et [illegible] / quod
angelus cognoscit res et non [illegible] actionibus
[illegible] essentia [illegible] actionibus
et patet [illegible] / quod dicit [illegible] illuminat [illegible] quod
non esset nisi cognosceret / Item [illegible] 19o dicit quod
[illegible] patres / [illegible] quod non recipiunt a rebus
[illegible] 1o [illegible] non [illegible] quod angeli non
[illegible] a [illegible] aut [illegible] / Item non
[illegible] sunt angeli quod [illegible]

vere p(ro)p(ri)e creatus / 3o a fortiori an(gel)us. p(atet) hec. quia angelus
est nobilior creatura quam h(om)o / et p(atet) hec p(er) illud Gen. 2o
quia i(n)posuit omnibus rebus cunctis nomina / et cum quo [illegible]
non debet conformare rebus simul et non p(er)tinet 3o p(er)fecte
i(n) supponendo et concipiendo p(ro)p(ri)e creatus / Tertium quod sit hec

·I· [illegible] arti·

a(n)i(m)a q(uod) diffinire tractare volo. Ut bene fiat conclusio / quarum
prima est de cognitione angelorum de quo mult(um) dicet. et sic p(er)
eadem [illegible] p(ri)mo [illegible] aliquibus suppositionibus / 2a proba
bilis [illegible] mundi doctor sic hec dicit [illegible]
[illegible] p(ro)p(ter) est p(ri)ma suppo(siti)o an(gel)i [illegible] / que i(n) lume
n(atur)ali. 3a apud et [illegible] [illegible] metheore qui vo
luit / q(uod) intelligentie moventes movent p(er) intellectum et volu
tate. et i(n) [illegible] est pluries [illegible] Tertia suppo(siti)o
q(uod) [illegible] an(gel)i sive angelus est non incorporeus / p(atet)
est spiritus p(ro)p(ri)e [illegible] [illegible] [illegible] an(gel)us sicut spiritus / p(atet) est
spiritus [illegible] carne et [illegible] non [illegible] [illegible] 2o. et a fortiori
non [illegible] aliquam [illegible] que est [illegible] nobilis [illegible] p(er) hec
[illegible] 1° metheore [illegible] in lume n(atur)ali [illegible] [illegible]
[illegible] motus et [illegible] qua movet / Item hec [illegible]
[illegible] ut non [illegible] sit eius [illegible] [illegible]
corporea [illegible] in corporeum / [illegible] [illegible] an(gel)us non [illegible]
[illegible] p(atet) quia hec est [illegible] corporeorum [illegible]
[illegible] an(gel)us [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut sic
ut [illegible] / 3a suppo(siti)o Angelus non intelligit [illegible]
fantasia sua p(atet) [illegible] fantasia i(n) [illegible]
[illegible] / [illegible] an(gel)i non [illegible] [illegible]
nos intelligimus in vita [illegible]. p(atet) [illegible] nos non ut intelligimus sed
[illegible] sine fantasia ut [illegible] [illegible] 3a de an(im)a / et
[illegible] in nobis / Tertia [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] in angelos [illegible] [illegible] a quo
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] Aug(ustinus) 2o sup(er) [illegible]
[illegible] 1o de [illegible] [illegible] [illegible] putandum est facere
aliquod corpus i(n) [illegible]. p(atet) [illegible] [illegible] suas non a
[illegible] [illegible] Non est [illegible] an(gel)us [illegible] [illegible]
[illegible] sit incorporeus ut [illegible] [illegible] / 2o [illegible] quia [illegible]
[illegible] quod [illegible] an(gel)us [illegible] [illegible] et tale [illegible]
i(n) [illegible] sua [illegible] facere [illegible] [illegible] Dico [illegible] sine
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] creatura [illegible] [illegible]
[illegible] cum igne [illegible] [illegible] ut [illegible] an(gel)us dolorem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plus patitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] est [illegible] non
agunt in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] quia [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]

spiritualis agentis corporei quod est extra sed lumen in medio spiritualis
sit actio spiritualis lucis et huiusmodi comparationem per totum medium / ex quo
apparet quod colores et alia sensibilia / non tamen dicuntur spiritualia
quod in obiectis sint vel spiritus vel sicut sola in anima sed paruus quod
in sensibus / sed adhuc remouemus veritatem quod spiritus adhuc
remanent tunc super / quod in sensibus accipit sed de hac parte
2o [illegible] / et hic [illegible] satis sunt multa / Tertio
angeli non cognoscunt [illegible] quod res corporee in eorum actione
reali in eorum cognitionibus generant suas similitudines patet quod res cor-
poree in eis non agunt actione reali vt dictum est supra precedentibus
Quarto quod angelus cognoscit seipsum patet quia Augustinus 2a super
genesim ad litteram dicit / quod angelus in sua creatione cognouit
seipsum et per consequens multo magis illuminatam [illegible] cognoscat
omnes alios angelos patet auctore Damasceno dicente quod omnes
intellectus sciat res que non corrumpit. Et hic Augustinus 2o super
genesim ad litteram ubi dicit quod angelus cognoscit per ipsum dei omnium naturas
corporalium et spiritualium. Quinto 3o cognoscunt angeli conditiones suas
[illegible] patet quia homines conditiones suas possunt cognoscere. Vnde
sicut dicitur ad Romanos 1o inuisibilia dei [illegible] et Augustinus
[illegible] angeli cognoscunt sunt res naturales et perfecte
in suo genere patet hoc primo quia hoc possunt homines ergo
non angeli. Et sic dicatur quod intellectus est uniuersalium
sensus singularium / angeli carent sensu patet quia hoc non con-
cludit quod intellectus primo cognoscit singularia quod sic po-
[illegible] sensus [illegible] accidentibus et solum cognoscit
[illegible] determinata [illegible] vel plures [illegible] in
sensu non sunt cognoscibiles / quod non cognoscit nisi in actibus
in indiuidualibus / [illegible] primo [illegible] et [illegible]
[illegible] et omnes [illegible] tales sunt [illegible] quod intellectus est
[illegible] quod non [illegible] est [illegible] per
[illegible] intellectus hic [illegible] patet quia angeli [illegible]
[illegible] custodes hominum [illegible] vt dicit [illegible] 1o et
[illegible] et [illegible] custodiret quod non [illegible]
[illegible] 12o methaphisice [illegible] quod intellectus mouet
[illegible] et voluntate et [illegible] sunt [illegible]
mouerent nisi ipsum cognoscerent et vellent [illegible] voluntate
te mouere [illegible] quod hic [illegible] sunt vere. et tamen
in lumine naturali [illegible] sacra [illegible] Sexto [illegible]
[illegible] angeli [illegible] naturali
[illegible] cognoscere possunt / [illegible] possemus [illegible]
[illegible] Septimo quod omnia cognoscunt per suam
essentiam [illegible] Octauo sic quod omnia cognoscunt
[illegible] 300 sic quod [illegible] est [illegible]
cognoscunt per suam essentiam sed non alia cognoscerent

p[ro]cessio[n]e sup[er] addita[m] que[m] mediu[m] tangit doctor sic[ut]
p[ri]ma p[ar]te s[umm]e q 28 ar[ticul]o 2o in corp[or]e et in[de] q 14 ar[ticul]o 12
s[ed] 2a ul 3a m[od]o dicatur q[uo]d intel[lectu]s p[er] s[pecie]s sup[er]additas
hoc dicit possu[n]t adc[om]parari modo q[ui]a s[pecie]s quib[us] i[n] sp[iritu]s
[con]cipit intellectu[m] sua[m] res intelligibiles ad[e]q[ua]te Alio q[uo]d p[er]
s[pecie]s no[n] p[ro]ueniat a rebus extra s[ed] [con]cre[a]tas et hoc dicit doc[tor]
uno q[uo]d ille intell[igi]t p[er] s[pecie]s sibi a deo [con]creatas Alio
q[uo]d p[er] s[pecie]s [con]creatas s[ed] q[uae] vocantur male lumine ange-
lice ul sic[ut] placuit aliis innate et partim aliq[ui]b[us] ad
dit[ur] q[uo]d ib[us] in se p[er]ue[n]i[u]nt co[m]munia re[rum] in ollo intel[lectu]s
lumine Ut s[ed] 3o dicit dicatur q[uo]d a[n]i[m]a p[er] sua[m] essen-
tia[m] intell[igi]t et a[n]i[m]a p[er] sup[er]addita Hoc sic[ut] intell[igi]t dic[it]
uno[mod]o sic q[uo]d solu[m] sup[er]ior[um] intel[lectu]s p[er] sua[m] essentia[m] et o[mn]ia
alia p[er] intentio[n]es additas q[uo]d est hic t[ertio] Alio sic q[uo]d
o[mn]ia superiora ul equalia intell[igi]t p[er] intentio[n]es ad-
ditas h[oc] sup[er]ior[um] et o[mn]ia inferiora p[er] sua[m] essentia[m] ce-
q[uo]d essentia eor[um] [con]tinet [con]iuncta et veritatem suffic[ient]ius o[mn]iu[m]
inferior[um] q[uo]d [con]tinet o[mn]ia ista [con]tinet sic[ut] nunc sup[er]ior
o[mn]ib[us] ani[m]ab[us] inferiorib[us] et fortassis alii [con]clusio[n]ib[us] alii
mo[do] [con]clusio[n]es dice[re]nt aliq[ui]d aut no[n] [con]tra alii
[con]iu[n]cte [con]ueni[u]nt Hoc de p[ri]ma p[ar]te q[uo]nia[m] Ar[gumentu]m ad ar[gumentum]
ad 2a[m] p[ar]tem videndu[m] est q[ui]b[us] istor[um] mo[do] sic[ut] p[er]
solu[m] p[ro]b[a]r[e] p[ro]cedendo i[n] o[mn]ib[us] subiic[ie]ndo me d[e]t[er]mina-
tio[n]i ecc[lesi]e s[ed] aut s[e]c[un]d[u]m h[u]i[us] d[e]t[er]minaret et alior[um] melius
dicentiu[m] sic[ut] p[ri]ma [con]cl[usio] hoc no[n] r[ati]o p[ro]b[a]t[ur] lo[quen]do catholice q[uo]d
Iydo angelus a[n]i[m]a [con]gnoscat formalit[er] p[er] sua[m] essentia[m] p[ro]b[atur]
sic p[ri]mo q[uo]d sic i[n] cognoscendo efficit q[uo]d simpli-
cius sic[ut] deus q[uo]d male p[er]mittat et q[uo]d p[ro]b[atur] q[uo]d cogni-
tio[n]e essentiae [con]tinue 2o sic q[uia] si sua essentia forma-
liter [con]gnoscat tu[nc] et sua essentia formalit[er] diligeret
ul diueret p[ate]t q[uia] q[ui]a ubi actus intell[ectu]s no[n] addit
sup[er] p[o]t[enti]a[m] intel[lectu]s nec actus volu[n]t[atis] no[n] addit sup[er] vo-
luntate[m] sic[ut] de dilecto qua se diligit est deus [con]p[ar]a-
bili sic[ut] actus [con]iunctio est deus et i[n] naturalib[us] d[e]p[ro]ced[it]
natu[r]e [con]iu[n]ct[i]o est sua for[ma] sic[ut] sua intel[lectu]s qua intelligit
suu[m] bonu[m] [con]s[equen]s f[als]us q[ui]a p[ate]t q[uo]d sic idem est [con]g[nitio]
angeli et suus amor ul suu[m] odiu[m] q[uo]d aut hoc f[als]um
sit p[ate]t q[uo]d na[tur]a p[ri]or est in o[mn]ib[us] creat[is] q[uo]d volu[n]tat[is]
quare amor idem aut odio no[n] est p[ri]us p[ro]p[ter] 3a q[uo]d
sic odiu[m] a[n]i[m]e no[n] passit angeli ul mi[ni]mi [con]tra i[n]
[con]t[ra]r[i]a [con]cupiscencia eor[um] qui h[ic] odiu[n]t ascendit s[e] et p[ate]t
q[uo]d q[uia] eor[um] essentia utriq[ue] no[n] p[ot]est angeli ul mi[ni]mi

an sit in diversis. Et 2o ad 3m quod sicut in locutione angeli ma-
nifestatur cuius intellectus cuius locutio angeli. Item si esset pro-
fundatio quod comprehendit et sic non videtur quod alius angelus
ita perfecte et distincte intelligere valet. Patet tunc quia quia
cum quo quod locutus comprehendit esset simplex essentia angeli
perfecte diceret quod in locutione angeli aliquem conceptum distinctum
in se vel in alio formatum quod distincte sua inferior [illegible]
intelligere posset. Preterea quod tunc hoc conceptu angelus quod addit
aliud formale addendo sue essentie intellectui et sic non
cum intellectu formaliter propria essentia quod est contra positum. Item quia
si esset tunc quodlibet angelus non videtur posse de novo addere
et sic superior non posset inferiorem illuminare quod falsum
est ut post dicetur, et magister dicit in littera. Et patet quia
quod essentie sue possit addere 2m se sed quod cuius cognitio angeli
est sua essentia non potest sibi quicquam novum addere. Item 4o
tunc malus angelus non posset intueri se. Et non stare
in veritate falsitatem. Patet quia sunt enim mendaces ab initio et
non stetit in veritate, et patet quia quia essentia est [illegible]
[illegible] tale est veritatis quale est entitatis sive entitas
veritas et bonitas invicem [illegible] et quia ipsa 2m se
non potest esse propositum falsum. Item 5o non potest angelus inferior
cognoscere superiorem. Patet quia [illegible] inferiores non
includit perfectionem superioris [illegible] dependent
tamquam causa [illegible] et quia [illegible] est cuius propria
quod cognoscere [illegible] angelus inferior superiorem non cogno-
scit. Item 6o tunc angelus suum proprium singulariter
cognosceret quod est contra suppositum. Patet quia cuius essentia
non est propria ratio singularis [illegible] nisi forte
dicas quod una causa [illegible] cognoscit singularia
[illegible] singularia distincte [illegible]
non habet locum in angelis [illegible] non est
[illegible]
non est [illegible] determinaretur singulare cognitum. Item [illegible] dilectio
beatifica est essentie angeli superaddita [illegible] est
[illegible] ut prius dictum est, ergo et dilectio naturalis. Patet quia
quia non videtur dilectio beatifica [illegible] quam
cuius naturalis dilectio sequitur voluntatem [illegible]
[illegible] et ultra ergo et cognitio angeli. Patet quia quia causa
est [illegible] hec ratio notanter addit formaliter. quia — formaliter
non est intentio angelum cognoscere quod cognoscat per — subiective
suam essentiam subiective, et credo quod esse probabi-
lem, et quod [illegible] formalis [illegible] videtur
[illegible] esse [illegible] plures [illegible] et hec

quod est [illegible] [illegible] [illegible] ergo de [illegible] non dicitur quod ange-
li illuminantur formis vel i. speciebus rerum semper additis. Se-
2° arguo cundo quod angelus seipsum non cognoscat forte per suam
essenciam. persuadetur sic / quia anima non cognoscit seipsam
per suam essenciam ergo nec angelus patet consequencia / quia videtur
vel anima separata etc. Item non cognoscit se sicut angelus in
non [illegible] Et confirmo quia si omnis angelus esset naturaliter
intelligere se per propriam essenciam tunc se videret per essenciam
videretur consequi minime rationalem [illegible] et consequens ita con-
veniret quod sicut angelus / et 3° quod licet omnes angeli condi-
ti sunt superiores naturaliter [illegible] non videtur implicare quod deus
produceret creaturam videlicet per se conditam [illegible] perfecta
quam esset anima [illegible] / sic ergo ista per suam essenciam
se intelligeret quam non anima [illegible] dubius / est pro 3°
dicta [illegible] primo quod anima non cognoscit se nisi aliis [illegible]
[illegible] et [illegible] per [illegible] [illegible] ut ibidem [illegible] per et
confirmo quod si per suam essenciam se intelligeret tunc ad minus
faciat se intelligere [illegible] [illegible] [illegible] et omnium est [illegible]
[illegible] [illegible] / 2° quod non distinguunt se [illegible] vo-
luntate per suam essenciam formaliter ergo nec cognoscat / quia
[illegible] quia est [illegible] [illegible] et dubius deductus fuit in 2 [illegible]
[illegible] [illegible] prima [illegible] 3° quod utrisque, [illegible] [illegible]
ut dictum est / [illegible] [illegible] addita et quare non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] inordinata [illegible] sunt / et [illegible] non
sunt [illegible] formaliter [illegible] dampnaverunt quia tunc creatura
fuisset dampnatus [illegible] nichil cognoscit angelus
per suam essenciam forte [illegible] quod non seipsum ergo nichil [illegible] ergo
aut ultra quam nota est / et [illegible] [illegible] quia si essencia
angeli diceret esse formaliter [illegible] angelo maior
esset sui dubius est ergo et sic dicatur quod doctor sanctus
tenet contrarium / dicit quod [illegible] [illegible] dicit et operatur non
aut [illegible] in omnibus tenere [illegible] alia [illegible] est magis
probabilis / 3 ergo sic [illegible] [illegible] quod anima que
3° arguo. angeli intelligit / intelligit intellectione supaddita / patet quod
[illegible] [illegible] prudentes [illegible] [illegible] quod per [illegible] intelligere per-
ficiat primo quod motor [illegible] est omnino simpliciter sic
quod in eo est [illegible] delectatio et vita et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut sic [illegible] talis vel [illegible] et quot est sunt tot
talis quot sunt motus celestes ergo videtur nulli quod i-
[illegible] saltem motore sit omnimoda simplicitas
ergo non intellectione supaddita / [illegible] quod i intelligit [illegible]
quam [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] non [illegible] / et

quod non habent scientiam qui sunt pure intellectus de corporibus intellectuale
movendo, sed ad formam unius datur de [illegible] quod [illegible] in co 3° et 7°
12ª metaphysice probat quod sunt plures dico ut quod ab eo dependet
celum et tota eius natura quod est eius optimum quod delectatio et
vita sunt dicte etc. quem pro ut autem alii motores sunt ho
cessit et ita ei est de ordine simpliciter unius enim [illegible] et
quod ut estimo quod motores dependentes essent alio sunt
plures per motores primus sicut quia probat quod esset semper
ternus et semper movet et continue alia quo ad ea quia
utile solum est unus motor sempiternus etc. ¶ 8ª q° quod angeli
non intelligit intellectione vel specie quam in ipso producunt res intellecte
[illegible] ad contra patet supra [illegible] quia iste sunt species in
incipient agere in angelum ¶ 9ª q° sequitur quod omnia que
angelus intelligit / per species sunt addite sibi concreate non
per se quasi in se fiunt per nostram vel alius angelus sibi
vel eius sunt intellecte / patet quia per additas per [illegible]
quod [illegible] communicatus vel ab angelo in eo productas etc.
patet prosequentem quia res [illegible] in eo sufficiunt producere
species ¶ 10ª q° possibile est deum producere angelum cum plena
cognitione rerum quia pure [illegible] quod angelus continet [illegible]
non sunt creatoris rerum [illegible] et inferiores [illegible]
/ [illegible] non est quia [illegible] esset conditus cum cognitione inferiorum
[illegible] est cum cognitione superiorum [illegible] istam
[illegible] potuit [illegible] nullibi / [illegible] abto angelo
2° [illegible] ad [illegible] creata que infra angelos
sunt [illegible] ut [illegible] fiant in cognitione [illegible]
[illegible] / 2° quod [illegible] est [illegible] cognitione
[illegible] sunt [illegible] 9° et angelus / [illegible] tenet / [illegible]
[illegible] perfecte [illegible] superiores quod inferiores
/ et ab [illegible] 2° quia [illegible] perfectius fuisset [illegible]
[illegible] sapientiam [illegible] singula [illegible]
/ 3ª quod supremus angelus fuit productus cum ple
nitudine sapientie [illegible] nullibi / 9° et singula
cum sapientia [illegible] nullibi [illegible] / quia non est po
[illegible] de [illegible] quod de alio [illegible]
cum [illegible] plenius sapientia et perfectius [illegible]
[illegible] perfectus [illegible] donec [illegible]
ta est [illegible] plenius sapientia [illegible] perfectius
[illegible] non dicatur [illegible] angelus
loquatur de statu quod [illegible] / et
non in ipso / et hoc non est [illegible] / [illegible] sunt
sibi appropriata [illegible] / et 9° [illegible] que
[illegible] ab ipso non accepit et hoc sonat [illegible]
[illegible] in apostolo sunt [illegible] doctrine [illegible]

et suorum pariunt esse creatores in gratia consummata sanctitate et a
superiori et ipsis confirmantibus perficientibus in mera sua
natura ulterius dicitur est vero dubium inferiorum constituebat hoc
angelorum 19° vero in o. articulo cognitione ut aliquorum
et aliquorum non et priorum inchoative virtutis est quod summa
capta ad angelos concreata licet deus et omnium producibilium
habuit habuit singulares cognitiones non tamen omnium habuit cognitiones
simul et determinatas patet prima pars quia cognitionem speciem
rerum accepit ut scientiam et sapientiam ut allegatum est
patet et 2a quia sic scivisset futura habuit autem quod non co-
gnovit angelos salvandos et damnandos sic quos potuit
videre esse in suis causis hoc tamen erat impossibile item
futurorum contingentium ab ipso et propter eventum angelis
necesse in se nec in suis causis habuit cognitionem eo quod talia non
sunt sub certitudine Ille vero ait de eo contra quod angelus et quod
angelus non habuit suum caput et corpus quod est impossibile quia nec
angeli boni possunt illud capud nec suum legere bilincte
Item expressit quod non quod non invenitur in singu-
lari cognitione in communi quod est impossibile est quod quilibet
eorum cognovit deum in se ipsum concreatas et singulas
res omnes tam corporales actu producentes et singula super
incorporea et singula singulis habitus actu ut habitu
et distincte ac sunt patet de prima quia aliter non sunt
plenius capta sed in cognitione deficeret et quod cognitiones
eius quae quaecumque talia concreato sibi ipsum et unum eius
cognovisset primus angelus ex concreato sibi lumine et eius
est de inferioribus multa morum suo naturali dicere
moriter actu ut habitu quia non oportet quod omnem actualem
et distinctam habeat cognitionem sed supposita natura ni-
sinitate primum cognoscere non est possibile sed sufficit quod
habitu puta quod quilibet habet concreatum sibi lumen intelle-
ctuale quo supposito sibi concurrit ut angelos inferiores sciam
habet singulariter et distincte eius virtute aliquam
naturam et quod de superiori scivisset aliter singulariter eius
dignitatem licet non ita perfecte sed de inferiori quamvis eius
naturalem capacitatem excederet, necesse sit ad singu-
larem pactum sibi addicitur ex concreato sibi lumine
virtute considerabat a qua et illi nomine dicebat non
tamen oportet actualem omnem distinctionem in se habere
cognitiones singulas propter finitatem intellectus qui est in
isto statu paratus ad alia sed quibusdam propter insufficiam cogi

nalem ad superiora transcendere / quia quo ad angelicas q(uaesti)o(n)es p(ro)g
et hoc novas recipiunt cognitiones de rebus singularibus / p(ro)p(ter) 9 q(uaes)tio
quia ut dictum fuit in hac q(uaestio)ne secunda non habent singula-
rium de multis futuris / et p(rese)ntium de illis que a suis cau-
libus vel libera voluntate aliena dependebant / ut dicitur
de suo ca(pitu)lo de cor(pore) beatitudine de bonorum operationibus et de istis
post singulares notitias actuales accipiunt / Tercio dicitur
quod si angeli recipiunt novas cognitiones quo circa exerunt
in angelos quod est quod de(ci)ma q(uaestio)ne Tercio quod boni angeli vident
omnia in verbo quo non utuntur et accipiunt novas cogita-
tiones etc. Ad primum quod angeli accidentibus naturalis novas
singulares cognitiones recipiunt et etiam de aliis non quod cor-
poralia in eas agunt sed quod suo lumine intellectuali de re posita
in esse singularem cognitionem in se formant videntes eam iam
positam in esse que ante eos latebat ante quam fieret
Sic enim secundum tempus in se habent clare et claras cognitiones sing-
ulares successive Unde b(eatus) Aug(ustinus) in libro super genesim ad litteram
dicit quod deus movet spiritualem creaturam per tempus quod ex-
ponens b(eatus) Tho(mas) p(ri)ma p(ar)te su(mm)e q(uaestio) 57 a(rticulo) 3o in solutione
2e rationis / quod spiritus angelus non sit subiectus tempori in motu
celi . tamen tempus fit in mente angeli per successionem cognitionum
a(ngeli) tamen non enim fuit omnia rei principia que successive fuit
in tempore ut dicit ibidem Ad 2um quod licet angeli videant verbum
et ea que sunt pertinentia ad eorum salutem . tamen non oportet
quod videant futura contingentia in eorum salute 2m naturam rerum
angeli nisi in quantum deus vellet hoc revelare ipsis et sic potest
quod videssent res in verbo possent habere de eis cognitionem scientia-
rum tamen 2m Ho(ratium) suum genus . Sic etiam omnia salvata
spiritus omnia videt in verbo tamen etiam cognitiones sic et multas
recipit de aliis rebus in proprio genere iuxta illud ap(osto)li
ad Heb(raeos) 1o Administratorii spiritus que passibus est alterna-
tum Tercio sic(ut) ex hoc quod paratum valent mutua illorum
qui valent quod angeli recipiunt species a rebus corpora-
libus sic quod corpora multiplicant species ad angelos / et
quod sic recipiunt ab eis per receptas species novas cognitiones
patet consequens quia sine huiusmodi speciebus sufficit lumine de
angelo generale ponere in ipso cognitionem rei parte in esse
et hoc non est ponere aliquam actionem agentium corporalium
est tendente ad angelum Dicitur quod dicitur quod vel res non
in posita in esse agit in angelum tunc angelus eam
sunt posita in esse agit cognoscit / et si sic habetur pro
positum vel non agit in angelum et si sic tunc angelus per Cor

sine ea in se formare eius cognicionem et sic non req-
reretur eius presentia quod falsum est et confir quia tunc non
uideretur apposito / primo augent illius rei cognicionem et
incipiet / 2o quia ut intellectus agit in angelum / tunc an-
gelus posset eam sinul uidere siue cognoscere a qua-
libet distancia quod falsum est conclusio quia quod quamuis angelus
non distinat sub distanciam certam per sui operatione
quare si res in eum intellectus agat que requiretur
eius proximitas / 3o sequeretur quod angelus videret rem
et non videret eam amplius videt eam / falsum patet quia
quod incipiens rem nouam putes formaret in se co-
gnicionem eius ergo in speciem rei est ea producens co-
gnicionis sicut rei sed in speciem rei et cognitio rei / ergo quod
singularis rei est amplius est quod finis rei 2o quod species rei
corruptus manet in angelo et ita non est nata produci
nisi absente re quod non potest prima res producere sequitur nat-
uralem alicuius partem a quo quod alias non incorderunt
angelus de re iam corrupta / 3o quod ultimus corporalia
agunt motum quare ergo non in angelum patet autem quia
substantia mouet motum ut dicitur 3o de anima 6o quia
et ideo lumen incideret adueniens corporalia prima
ut libere produceret tunc eo in se naturam rei corporalis
per necessarium ergo ueniret aliquis ad uidendum turpitudines
totalis / sed libere ergo putes rem potest non cognoscere Ad
hoc uero ponendum / Ad primum dicitur quod res non agit in
angelum sicut potest corporea et negatur quod quod ergo possit
sine ea nam ipsa est se primo obiectum quod est ac-
tiuum angeli et sine quo non esset in angelo ipse per
approximatum eius delectatem singularem cognitionem in se for-
mat / cognoscit eam eam differre a ceteris ut a sua specie
non tamen agit ima in angelum cum non potest nata agere
sed est sicut ita quod angelus lumine eius format
cognicionem et est simile secundum antiquam perspectiuorum opinionem
ponentium quod visio fiat extra mittendo cum sicut ista
dicitur quod visibile non agit in visum sed est obiectum
radiorum visus ad quod delatum fit motu visione quod
non dico eo quod ita sit / sed ut videatur quod non est incon-
ueniens sic obiectiue vel ut causam cognicionis possibilis licet
non amplius agat in potenciam cognoscentem Ad 2m
motum ut de quo quod lumine naturale concurrit ad agendum
et non adequatur Ad 3am dicit quod cognicio ex parte sui
quod primo in una ad 2o quod distancia localis sine prima

de lanironis disputat

sine magna in lacune vnius angeli ad aliud vel facit
et credo, quod vnus dicit, quia angelus propria locucione vel
esset adhuc angelus posset loqui angelo, et ita si angelus
esset in centro terre ad ymaginacionem et describeretur intime
et deus produceret corpus pectale in quartu luce angelus
non minus posset formare eum ipse cognicionem sicut prius si intime
esset, unde qui vellet posset negare quam et dicere, quod si
angelus motus est cito tempore vel determinato spacio finito toti
coexistente, ita infra illud posito certe nouo post in se eius cog
nicione producere, et non ad alia, sed sa° bu thoe est melior
Si forte dicatur quod tunc angelus non esset se moue de loco
ad locum nec quia est locus, non potest cognoscere sed esset per effec
tus efficere in ma extioi Contra nec quia. et ad post dicitur
quod inspiciens rem nouam fiet in se visione adhuc intime
quod in eodem instanti est in eo visio noua et inspectio rei
noue non quod eam prius videat et post visione formet sed
intellectus intellectus contemplatur fantasiata et in eodem instanti
est intencio et prima fantasiacio sunt actus simul cum Si petatur
vtrum visio noua est causa quare angelus videt vel econtrario
quod visio est causa formalis qua angelus videt. et angelus
cum lumine est causa efficiens visionis et angelus est causa finalis
visionis sicut eciam est sibi inesse Vt dicitur 2° phisicorum
et 7° methaphisice Ad alia racione vocantes speciem ad multiplicatam
ab obiecto preuius actualem angeli cognicionem quo ipsa co
gnicio noua formaliter negatur ab quod tales mixtus est
in angelo sed in eius memoria manent habitus actuales cognicionis
quo cum vult memoratur de re prius cognita vnde patet quod
probacio fundatur in falso fundato, Ad 3am dicit bene thomas
prima parte sue questione q et ar 2° motiua actu quod non est simile
de intellectu qui in habet certe et habet multas operaciones
quibus cum certe, et ideo ibi non est mirum quod in nobis
spiritibus in corpore recepti intelligunt sicut de intellectu angeli
qui vel que habet cum certe vnde in solucione 2e racionis quod
quantumcumque potens sit intellectus angelicus ipse non
reducet formas intelligibiles ad formas intelligibiles nisi prius eas
reducat ad sue ymaginacionem. eo quod habet est quod medium inter
materiale intellectuale et inter intellectuale et non est trans
itus de extremo in extremum nisi per medium et est satis
bene dictum Sed quia sit de hoc ego non credo quod fantasia
vel alia corporea agunt in intellectum, sed quod habet se per modum rei
intelligibilis obiective sed quod intellectus agit medium, sed quod postea hic
fantasiis innato sibi lumine quod eas nisi seperatus accipe

No recedit quod fantasiata agat a deo in intellectum

ipse non habet formalem intellectum abstractum compositionem divisionem et discursum
sensum capit et sic non est quod assumunt. Ad 6am potest dici quod intellectus
angeli naturaliter ad interius actualis formatur propter esse in
non cum corporeum sint vere ante nec adhuc / naturaliter nullus modus
naturalis ad cognoscendum per intellectum in pueris facultas sit
est corporis propter ... et stante scientia debilitate quam ad asse-
rendum quanti ad minorem quod cognoscere turpitudinem corpora-
lem et inferiorem cum dubio nostre anime ista / sicut ipsa
tamen semper perfectius est deum est quod potest sic dicere dictum
esse formata libere et quantum ad eam quod vult de quo lumen
10 conclusio lumen in angelis secundum naturam sui intellectus sunt ordinatum
quod quod non possunt perfectum quantum ad quod sic non secundum naturam
est angelicam et maiorem per pium et ab eius maiestate secundo ca
de 1o et 2o Quoniam dicit quod demones in malicia sua non penitus
sunt privati unde est quod comparatione non dignum illud lumen
non in malicia / Ex quo quod illud lumen est in perfectionibus magis
11 conclusio et in magis perfectum intellectu. Quod est de mente beati Thome 1o ca
angelis scientia dicit eam superiores angelos perpetuo sunt magis
in bonis quod comprehendi habent Thomas prima parte summe q 55 articulo 3o
in solucione tertii 2o dicit quod plurimum magis valet intellectui
moventium sufficientius ad plenam perfectionem vel perfectione quantum est
una per dispositionem vel alia valde unitate motiva que in perfecte
reperit in singulis operationibus unitatem non enim est credendum
deum quod voluit dicere / quod in magis distincte cognoscat super-
iores / sed quod eorum scientia est virtus et perfectior in cognoscendo res
et in cognoscendo intellectualis unius veritatis et cetera Thomas / 2o quod
lumen scilicet vel intellectus per ?? secundum naturam angeli
12 conclusio ?? secundum modum nature perfectam / Ex quo non est credendum
quod lumen sit sicut sola quod gratia originalis quod patet quia ista
est donum super additum naturae sed datum / et ablatum per peccatum
et non secundum naturam / secundus est de isto lumine quod inest angelis
et de lege ordinata Thomas de 2o lumen articulo / Secundum intellectus
quartus videtur adiciones principales ad primam nec ab
1 abstractione dicitur quod intellectus quod per suam essentiam intellectualem
subiective sed non formaliter et est alio virtualiter / quod intellectus quod
cognoscit substantiam cum suis dotibus naturalibus creata non
recipiendo species ab inferioribus sed nos in cognoscendo
non sine speciebus formatis vel lumine formato / Ad 2am quod
2 quod non valet quod vel illud antecedens nisi quod simul intellectus intel-
lectus et intelligentis eos qui imperant anima simul sit
formato rei et eius apprehensio non enim est mora mediata
unde tamen dicitur / de autem quod intellectum est idem intellectui cum eo
quo intellectui intellectus quod simul sunt intellectus actu intellectus et

66

intelle(ctus) in(tellectu)s 2m cuius co(m)m(en)tum q(uod) int(elligi)t. Ad 2m solutio est in eo
in q(ui)b(us) facit com(mentator) 3am co(ntra)riam q(uod) no(n) intendit p(er) causas simpliciter
i(n) intelligentiis dependentib(us) et motu. Ad 3am p(rin)cipale(m)
est p(ri)ma co(n)ditio ut ab co(n)t(ra)riis p(ro)p(ter) boni(tatem) et ad p(ro)ba(tionem) p(rim)e
p(ar)tis dicit(ur) q(uod) licet essentia angeli sit angelo sue p(er)fec(tio)
et intelligibilis t(ame)n no(n) est nata esse sibi forma intellectiva
nisi sola p(ri)ma. Ad co(n)firmatione(m) dicit(ur) q(uod) sua essentia i(n)t(elligi)t
angelus p(ro)ut int(ellectu)s sup(er) addita 2o q(uod) i(n)t(elligi)t(ur) int(ellect)ui i(n)t(elligi)t(ur) se(m)p(er)
q(uia) co(n)iunctio est formalis cognitio et in sep(ar)at(is) an(im)a non
p(ro)hibet q(uod) sit co(n)iunctio sui et i(ps)i(us) dicit(ur) q(uod) casus non debebat
hoc dici de essentia ut plurali(ter) q(uod) i(n) lumi(n)e et in simil(itu)d(in)e
n(on) est est eius forma sui ut ma(teria) et forma nisi co(n)iu(n)cti
d(icitu)r ut p(ro)batio(n)e sicut p(ro)b(atur) in co(n)clusione p(ri)ma. Ad 2am ut
ab ad p(ro)bat(ionem) dicitur q(uod) angelus i(n)t(elligi)t res aequa(n)tes dista(n)-
tia et q(ua)ntitate ut d(ictu)m est in solutio(n)e 2e r(ati)o(n)is facte co(n)tra
te(r)m(inu)m q(uod) co(n)tin(u)e. Ad 2am p(ro)bat(ionem) que dicit(ur) q(uod) no(n) e(st) op(era)t(ionem) om(n)i-
p(ar)tis sp(eci)es s(ed) lumine generale que p(ro)ducibus om(n)ib(us) actua-
lib(us) de eis format co(n)ceptus. Ad 3am p(ro)bat(ionem) q(uod) lumine affi-
rmatur intell(ectu)s no(n) p(re)cepit sed p(er) co(n)ve(n)ie(n)tia i(n)t(elligi)t(ur) forme
quod facit in se mente sua nat(ura)li lumine. Ad 3am q(uod)
angelus ea cognoscit sine lu(m)i(n)e ut d(ictu)m est in se for-
mando eis p(ro)ducibus co(n)cept(us) et q(uod) hoc no(n) est. Ad ad
p(ro)b(atio)nem q(ua)n(do) dicitur q(uod) ve(rum) est q(uod) angelus no(n) d(e)ficit
cognoscit o(mn)ia singula in(ter) una sp(eci)e uel diu(er)sis sed
lumine creatu(m) est quo d(e)pinguntur simul sibi p(re)sente sic in se
formare co(n)cept(us) et q(uod) hoc no(n) militat co(n)tra. Ad r(ati)o(ne)s
p(ro)bat(ionem) oppositi dicitur q(uod) angelus multa cognoscit. Ad r(ati)o(n)es c(ontra)
tas 2o q(uod) ea que no(n) in p(ro)p(ri)a forma cognoscit p(er) sp(eci)es gra-
p(ar)tis sp(eci)es generatas incip(it) sic distincte cognoscere distincte
in se eor(um) actuales cognitiones mediante lumine creato sic 2m
sup(er)ius d(ictu)m p(ro) a(rticu)lo. Utrum ad 2m co(ntra) 2m supra i(n) quo c(ontinetur)   Lus   2 a(rti)c(u)l(u)s
q(uod) angeli valeat loqui 2m p(ro)cess(um) sp(eci)es s(ecundu)m conceptiones
alteri angelo. q(uod) q(uo)d arg(uitur) q(uod) locutio angeli ad angelum
esset frustra quod no(n) est p(ro)bat(ur) p(ri)ma q(uia) i(n) ista celesti   Co(ntra)
civitate m(u)l(ta) p(ote)st esse frustra s(ed) aliq(ui)s q(uia) q(uilibe)t sc(i)t
q(uod) sit in mente alterius q(uod) frustra loquer(etur) alteri p(ro)
ab p(ro)b(atur) d(ictu)m Greg(orii) lib(ro) 2o mor(alium) d(icen)t(is) q(uod) i(n) statu reforma-
tio(n)is unius cuiusq(ue) mente ab alterius oculis nec b(e)ne corpu-
lentia no(n) abscondit et q(uod) s(ed) in o(mn)ibus erit manifesta
s(ed) tacita mentiu(m) plus hoc videtur in m(em)b(ri)s angelor(um). 2o   .q.
sic in angelo no(n) sunt instru(men)ta nostra locutionis q(uo)d quia no(n)
ta est et ab p(ro)bat(ur) q(uia) ad locutione(m) requiru(n)t(ur) m(em)bra
corporalia que in a(n)g(e)lis no(n) sunt. 3o q(uod) ubi una loquitur   .y.
multis alii audirent et hoc n(on) e(st) sic facere nisi q(uia) oportet
p(ro) ubi unus et no(n) alter et hoc no(n) est no(n) v(idetu)r quod

per intentum suum vult exprimere et simul facere ut alii non percipiant
sic enim vocem clare prolatam omnes presentes audiunt, ita et locucio
angeli mentalis sic potest esse quod alii presentes percipiant. Confirmatur quia angelus
in loquendo secretum suum aperit et non videtur quin quantum ad illa
exprimenda ipsum inducunt circumstantibus presentibus videtur enim quod
sciencia dicat 4o angelus neque alium angelum conceptum
4to ar(ticulo) ad audiendum. Hec quarta non est quia loquens excitat alium ad lo-
quendum audiendum locucionem. Ad patet quia non videtur per quod 5o
5to quia loquens angelus est simul cum angelo cum loquitur et sic
unus videbitur alio ut est distans ab eo et sic ei loqui
non potest eo quod omnis actio fit per contactum saltem virtualiter ut dicitur
¶ Pro veritate arguitur primo de generatione. Sed pro opposito est textus apostoli 1 ad Cor. 13
Si linguis hominum loquar et angelorum. Alia pars angelus
exprimit suum secretum angelo cum illuminat alium ut dicitur
de celesti hierarchia ... cum illuminatio ut expressio
secreti vocatur locucio angelorum. Questio articulo qui dependet
¶ Pro questione notandum comprehendenti est advertendum quod locucio de dilectione que sic
per organa corporea et cum formali fractione aeris non est quo
talis enim non est in angelo quamvis in assumpto corpore possit
sit formare vocem non per organa sua sed per organa corporis
assumpti unde cum induunt sic organis corporeis in se
2o Not(andum) vocem non facit. 2o quod angelus loquitur homini consimilis locucio
pure scripture quod enim loquatur deo homini Zach. 1o ubi
dicitur sic respondit angelus deo et dixit domine exercituum usque non
misereberis etc. Item quod angelus loquatur angelo dicitur
ibidem c. 2o ubi dicit ecce angelus qui loquebatur
in me egrediebatur et angelus alius egrediebatur
in occursum eius et dixit ad eum curre et loquere ad
3o art(iculo) puerum istum. 3o quod loqui potest superioribus dicitur ab Dyonisio 7o
celesti angelice hierarchie ubi dicit inferiores locutos superioribus
interrogasse quis est iste rex glorie. Quod et angelus lo-
quatur homini dicitur Zach. primo 2o ubi dicit angelus
qui loquebatur in me et Apoc. 1o et in multis locis sacre
scripture. Primo 2m ... Angeli in loco ... commentatus a-
gendo ... et ab angelis qui ... que a-
gunt ... ... corda ... sed ...
sunt ... quod angeli possunt loqui ... 3o
3o Notat est notandum quod hec angeli spiritualis locucio non est nisi
hec mentis per spiritualia signa eius nota manifestatio. que
4to Notat quo fiat solum per ... dubitatur. Quarto notandum
quod ut dictum est in precedenti articulo angelus ... videt lumine
naturali in eo conceptus ... in ... conceptus
eius anime et secreta cuius ut aliud angeli non videt
nisi ... sibi volunt revelare ... est enim creature
rationali ... quia conceptus qui sunt in memoria sua non

videt n velit vel occasionalit de eo quod actu percipit ad
eum introducatur ut si forte cogitaret de deileo et compher
absentes / ipso magis est eius conata virtus occultandi concep
tus suos aliis creaturis tribus quibus nulli sed per sibi concepty
sui sunt patentes [illegible] v² in quod cel eius est conata virtus quod
vim angelo pur sua secreta intimare non manifestando   Nono Not
ea pntibus aliis patet per quod ita videtur esse de animabus
hominum quia non possunt de angelis / et ad pz desistima
tione interiorum ubi vox vel nutus signum exterius pure sed unum
albert et aliud pure in ullo movet signum eum illud
eque bene videlicet quamvis ex alius sepe nescit quod iste
signus non visibile est itaque quod quasi nutus fuit inter
angelos quibus fuit et omnibus presentibus unus cui loquitur
ipso nutu per interiorem conceptum anime apprehendit et ut quod
velit [illegible] aliis eundem nutum videntes forte hoc non intellecto
de confirmatur quod quod non decet creatura spiritualis esse vorum secre
te sibi manifestandi intentionem suam per verbis valde ab
suum videtur [illegible] compleris ut quod angeli locutio spiritualis   Sexto Notat
fiat pluribus modis quod loquens actu signo dirato diriget cum
ceptum mentalem ad in [illegible] cum actu alteri creature spiritua
li / et si diriget cum occulte uni vel pluribus illi vel illis
[illegible] quod est in potestate eius per spirituales nutus ad hoc
sibi mediatos quibus hoc videt iste cui loquitur vel illi si
pluribus loquatur sed ad pulcre manifestet interiorem suam
cuius patentes videntur sed interior nisi aliud intenti mano
nibus motibus per [illegible] fenistant non attendat Uni
cel ipse sibi loqui dicit cum [illegible] in eo conceptum actu [illegible]
dit hoc aut soli deo pz n velit hoc aliis manifestare
deus vel loquens vel angelus exprimis [illegible] modis audi   Nono Not
endi loquelam alterius angeli est in se actuare concepti
onis interioris exprimendi debitis est enim quod angelus ex
[illegible] est lumine nature quo res novas distincte cogno
scit cum producte sunt simpliciter vel publice / 2° ex debi
sunt in alia hoc quod angeli non cognoscunt [illegible] alterius
angeli nisi in signis vel n uno [illegible] alteri velit exprimere
suum secretum / et eo statu tamen unus angelus complexive vel
in complexive [illegible] apud secretum ille vel illa tamen vel [illegible]
apud se conali sibi lumine fort vel formale in se concepty
mentalis alterius exprimendi [illegible] verbis [illegible] colore
fort in se respondere illius [illegible] primissi est [illegible] supra   Questio
lis / quod unus angelus potest loqui alteri angelo pz per
auctoritates allegatas in 2° notabili quia ad hoc quod ita
est si quo ad modum quod hoc sit pz dicta modo et 1°
notabili [illegible] dubia quo ad locutioni angeli [illegible] modo   dubia
primum

2m dubium
3m dubium
4m dubium
Quintum dubium
Aspect

2o Utrum angeli loquuntur inter se quo modo dicitur loquuntur 3a si
anime separate quarum una non novit nisi gallicum et alia
almanicum possunt loqui una alteri et quo modo 4o utrum
angeli noverunt omnes linguas vocales 5o utrum anima
separata novit alias linguas quam illas quas sciunt
quamdiu in vita Ista sunt occulta et ideo dicere probare quod
oportet Unde ad primum dicitur 1o quod cum audire sit sensus distinctus
ut dicitur in de sensu et sensato tunc angelus dicitur audire
1 cum sibi aliquis spiritualis loquitur aliquid signatum 2o quod tunc
etiam dicitur videre quibus ut interiorum quando alius sibi loquitur
Unde dicitur 3o quod anime audire spirituale est videre spirituale
Unde b augustinus dicit quod in talibus audire et videre idem 4o quod
non omne videre angeli est eius audire licet quod videt propriam
videt deum lumine beatifico videt statim actu agere quod nullum
propter est audire seu quod in speciebus intellectus sibi aliud signatur quod
quanto sibi lumine cognoscit illas res etiam intellectus sibi spiritualiter
compunctiones vere per quas videmus corpora celestia que non
audimus aut sonum vel loquentem ad nostram compunctionem
sic sicut anime in angelis cum aliquis conceptus quos eis exprimunt
cognoscunt dicuntur audire et videre videntur etiam res intellectualiter
compunctiones ipsis quo sequitur 5o quod videre spirituale
est communius quam audire videt enim angelus suam
essentiam sed non audit quod in propositione sanctorum presentatis
que cum exprimunt ab eo cui exprimunt audit et etiam illud
sanctum eius ab alio angelo cui loquitur videt ac
ergo audire est videre sed non econtra omne videre esse audire
2 Ad 2m quod angeli et anime separate loquuntur propria
ydiomata mentibus suis audita sine propria vocum
applicatione [illegible] quare sit cum tamen Sed enim propter ipse
plenum [illegible] et propter [illegible] sunt plene vel Dicitur
eius aut est in mente plene vel mente sua exprimunt
3 loquuntur Ad 3m quod cum loquuntur per conceptus mentales qui
sunt idem apud omnes ut dicitur in 1o periermenias anime
separate possunt invicem loqui et se mutuo intelligere
propter causam dictam quod non vocali necessitantur Ad 4am
4 angelus bonus videtur quod habeat hec primo donum
generis dato quod omnes linguas sciat et intelligat Sed
nullus vix probabile est quod sciat probabilitate sua nullum
Ad partem dicitur quod forte est una lingua populus que
ab omnibus intelligitur legitur enim apostolus una lingua ab
omnibus auditoribus intelligebatur
propter eum que ab omnibus auditoribus intelligebatur
ut dicit quedam glosa super illud actuum 2o ceperunt loqui
variis linguis apostoli et quod tamen angeli noverunt loquentes

aut intelligunt speciebus quibus quosdam cognoscunt Ad 2am utrum
anima separata noscit aliarum linguas in se tunc probabile
est si sit beata quod sic si sit in purgatorio vel in inferno veri-
simile est quod non quia est contra quod datum quod est de commenda-
bilibus et hoc debeat fidelibus in purgatorio circa / et visibile est
quod gaudium habet angelus aut non videtur unde veniret hoc
de dubiis Ad 1m dicendum in contrarium ad primam quod dictum 1
angelus est verum sed quod hoc est per intellectum dei revelatam
ut appareat rectitudo illius iudicii sicut manifeste cum
intellectus sed hoc non est nisi sic in spiritibus separatis ut
dictum est Ad 2am dictum est primo notabile quod non loquun- 2
tur voce corporea sed mentis careant sed voce spirituali
que est apicio secreti cordis secundum alterum conceptum
2o modo dicendum est ut mens nostra qualitatem
corpore loquentis intime suspendatur ad mentem quo
unus angelus alii loquatur Ad 3am quod hoc est in potestate 3
loquentis habet cum quanta signa quae possunt secrete loqui
unum et hoc quod alii non percipiat sed hoc habent homines
in corpore et publicius habent hoc spiritualia et ideo non est
simile de voce clare prolata / et angeli loquela secreta
quia habet posse loqui publice omnibus et secrete sibi vel
unum propter lateram sue compositionis dicitur quibusdam cum quibus un-
libus potest sic secrete loqui dicitur quod occulta sunt nobis
visibile est hoc quod sunt Ad 4am non omnis et ad propositum 4
dicitur quod hoc facit per compositionem sue intentionis quam
compositionem spiritualem ante alii facit Ad quintam in contra 5
prius dicta quod quamvis plures angeli essent in eodem lo-
co non propter hoc unus causa esset in alio quia hoc
soli deo convenit illabi spiritui / 2o quod distantia localis
ut dictum sunt in 1o articulo nichil facit ad locutionem an-
gelorum quia non propter spatia media species multiplicatur sed
sit inspectione sed habent se ac si nichil mediaret inter
eos sed cum sufficiens actus lucis impressa in mente in
primo simile quia in mente etiam nota de hoc de an-
gelis seu ubicumque sunt et ceterum distantia media sit
tamen quia habent se ac si in nulla distantia quia in mutua
locutione vel illuminatione nichil agit agit / unde si
ad ymaginationem unus esset in oriente et alius
in occidente et ceteris in eodem secundum ymaginationem re
talibus desistent anima tota constat quod hoc est

nihil mediante et post aliquid videt unus aliud sic
alius sibi coniungit suum secretum / est enim grossa yma
ginatio credere quod angeli in corporalibus spiritualibus
suum statum gerentibus loco ergo aut vel spatio quod
possunt exigere ... continuatis per consequens sunt perpe
3 articulus tuo. de 2o articulo secundo supponitur quod angeli mittuntur ad
angelos et ad homines quod quod arguitur sic angeli non possunt
moveri ergo neque mitti quia licet quod videtur quod missus non
mutatur localiter ad eum ad quem mittitur / ad 13 primo per
beatum Augustinum libro super genesim ad litteram capitulo 2 quo dicitur cor
poralis creatura movetur per tempus et per locum spiritualis
per tempus et non per locum creator autem ipse neque per tempus
neque per locum 2o quia sunt indivisibiles et tales nequeunt
moveri ut probat philosophus de ... in 6o physicorum / 3o vel moventur
successive et hoc non quia nichil habet resistentiam cum corpore
non resistit spirituali vel ... et nullus motus est in instanti ut
demonstratur 6o physicorum 4o sic quod si mittuntur vel omnes essent nati
mitti et hoc non potest dici in ecclesia sacra ... quod ille
qui preeminent racione excellentioris officii neque habet ... in alia
sacra ... / quod lex divina est per prima media et per media postrema
media reducere ergo superiores neque possunt mitti ad nos
cum ... aut ... vel aliquem mitten
tur et aliquem non. et hoc non quia apostolus dicit quod omnes sunt
administratorii spiritus in ministerium missi ad Hebreos 1o Item unus
de cherubin est missus ut patet Ysaie 6o / et ille est ordo sup
... ergo ... omnes Item communiter omnes vocantur
angeli quod est nomen officii ut ... ergo non ...
dici ergo non possunt mitti Ergo quod et angeli mittuntur ad
alios angelos patet Zacharie 2o ubi dicitur sic / Ecce ange
lus qui loquebatur in me egrediebatur in occursum eius
ergo unus fuit missus ad alium sed quod mittuntur ad homines
... in multis locis sacre scripture ut ... 3o Luce 1o ...
... Job 2o ... dicitur ... vel ... in duas
partes primo ... an angeli possunt moveri loca
liter 2o an omnes nati sunt mitti circa primum
est prima quod non repugnat spiritibus angelicis posse se
· 1a conclusio mutare de loco ad locum in ... subito sive voluntate
ut sic ... motum que non habet resistentiam potest se su
bito mutare de loco ad locum ita est de angelo ... patet ...
... quod ... medium non resistit ... simpliciter
non movetur in eo ... quod angelo ...
resistit ... ad mutari de ... in
... et ... esse in medio patet quod ... angelus
subito se posset mutare de oriente ad occidentem et non

esse hic vnius momenti / Dico in hoc casu est tamen primum dubium
continue angeli in omni loco et non continue sed discontinue. 2° utrum
angelus in assumpto corpore possit moueri sine et vincere 2 q[uesti]o
talem resistentiam / patet quia actuum 12° dicitur quod petrus continuus
sequebatur angelum sed cum pre[illegible] vt dicitur ibidem
Vnde [illegible] quod verum est quod per angelum sequebatur / sed quod
cum resistentia patet quia corpus assumptum habet resistentiam [illegible]
medii dimidii. Conformiter dicitur quod hic angelus mouet cum
pena patet quia cum resistentia [illegible] nego quia corpus
corpus assumptum non agit in angelum neque medium resi-
stens illi corpori non in hoc. sed [illegible] et voluntate
mouet. et in talia non cadit fatigatio [illegible] in [illegible]
[illegible] sine [illegible] sequela ad passionem corporis
[illegible] cum forma solum corporis non. 3a quod ange- 3 q[uesti]o
lus [illegible] possit moueri sed [illegible] in [illegible] vt patet
[illegible] ysaie 6° dicitur volat ad me vnus de seraphin
volare est moueri / Item quia ante dicitur beatus Ambrosius in
libro de spiritu sancto et allegatur a magistro libro 2° dis. 10a / et [illegible]
quod sanctus missus est seraphin ad vnum spiritus sanctus ad
[illegible]. Seraphin mittit in ministerium / spiritus sanctus operatur
ministerium Seraphin de loco [illegible] ad locum [illegible]
4° vtrum [illegible] quod sit in assumpto corpore sed sine corpore 4 q[uesti]o
assumpto angelus moueatur quod moueat ea voluntate
te qua vult quod se moueat [illegible] mouet sine corpore ma-
nifestum est quia si posset se subito [illegible]
est in [illegible] sed quod [illegible] potest moueri in assumpto corpore
[illegible] cum angeli [illegible] corporibus [illegible] quod [illegible]
[illegible] voluit [illegible] medium quod [illegible]
[illegible] cum angelus mouetur in assumpto corpore localiter
non [illegible] spacio [illegible] mouet patet quia [illegible]
non potest [illegible] parte [illegible]
ad [illegible] est [illegible] quod [illegible] et hoc [illegible] in
[illegible] tres [illegible] quarum due sunt [illegible] / et 3a quod [illegible]
[illegible] / prima [illegible] quod [illegible] sunt [illegible] / et [illegible]
[illegible] parte in 2a [illegible] / et
[illegible] respondent ad [illegible] quod [illegible] / quod [illegible] non
mittuntur [illegible] sunt de inferiori [illegible] in [illegible]
[illegible] mitti [illegible] de superiori [illegible]
[illegible] quod solum mittuntur [illegible] illi qui
sunt de infima ierarchia / et hoc [illegible]
[illegible] parte in 2 [illegible] / [illegible] mitti [illegible]
[illegible] de media vel suprema ierarchia / et hoc [illegible]
ad [illegible] quod iste angelus missus [illegible] sunt de inferiori

sed ab officio quia seraphim eo quod perfectam inde amore inflat
et fervido petere eius quare et abstrahit ut videant ad
aptam dicat dicit/ quia omnes sunt administratorii sed quod hoc intel-
ligitur de omnibus inferioris ierarchie. Alia est 2a opinio que
dicit non omnes dicit enim quod omnes mittuntur ad intra
scilicet supremi ad medios et medii ad infimos illuminando
infimi solum ad extra et sic omnes mittuntur licet non ad eos.
Opinio ista dicit quod solum infime ierarchie mi-
ttuntur ad extra. Prima opinio est quod licet michael gabri-
elem et raphaelem fuisse de supremo ordine/ 2a et 3a di-
cunt quod fuerunt de infima ierarchia et forte archangeli. Sepa-
re has opiniones et que sit vera novit iste qui an-
gelos creavit disponit regit et mittit/ Sed tamen videtur
auctoritas beati dyonisii valde magna eo quod ea que posuit
angelis suis beatus paulus docebat qui ea que viderat
in raptu edocitur vidisse/ primum est quod auctoritas beati pauli vi-
detur pro 2a opinione. Dyonisius super quo se fundat opinio
prima tamen sit dubium quo adhuc videri est/ quod supremi me-
dios et medii infimos quidem illuminant. Utrum in 3o ordo
dicitur quod utique quibus ad extra mittantur superiores vel
medii dicit quidem quod sic Ego autem michil assero reputo
probabile quod communiter et ad magna puto de quali ierarchia mitti
eo quod filius missus est saltem plurimus assumpta/ quia
non et angeli mitti possunt ploratione mirum/ quia estimat
quod non videtur quod gabriel tante salutis nuncius non
esse de supremo ordine angelorum proprius enim mediator
quod per missionem virgo fuit gabrieli commissa quia/ non autem
videtur quod regine celi et matris dei custos et mediator
de inferiori sit assignatus/ Ergo aliis quod est dicere asistere
pro aptam animam quidem/ et redemptionem generis humani ad
latum incarnatio inferiores. Procedunt enim quibus est iste
qui venit de edom ysa 63o quod non est visibile quod muneri
aliquis missi fuisset de inferiori ierarchia et ideo michi placet
opinio prima verum tamen si sit vera contra quod instabitur
quibus assistunt ideo non mittuntur/ 2a ratio quia assistens distinguitur
a misso in ministerio/ ab quia de raphaele qui est archan-
gelus ut dicitur thobie 12o qui cum dicit se assistere ante do-
minum ergo est inferior ierarchia assistit Item 2o supremi et
medii non mittuntur ergo sic est/ quod certum quidam ab prima
nomina eorum superiorum quia dicuntur ab assistendo scilicet ardore
in deo/ scire secreta dei/ esse sedem dei indicant
hec omnia vero dicta ab assistendo Item in media
ierarchia dictionibus repugnat ministrare Item 3o frustra
mittuntur duobus angelos administrare ergo etc. quia non est quod

quia deus nihil facit frustra aut superflue quia deus ubique est praesens
ad quid ergo mitteret angelum nuntium. Item deus omnia per se ipsum
ad quid ergo mitteret aliud in ministerium vel quia superflue. Respondeo ad
primam quia assistere est secundum beatum Gregorium [illegible] in divina contemplatione
perfrui. Sed actus contemplationis est duplex unus quo videlicet clare
fruentes divina in patria est beatifica et hic actus est omnibus commu-
nis omnibus et ad quos ministerium sicut beati, et ergo hoc modo omnes
assistunt. Alius est ultra contemplationem beatificam in deo cognoscere
scilicet per contemplationem in mente rationem agendorum, et istud est superiorum
superiorum [illegible] quibus per illuminationem denuntiatur in mente. Unde
necesse illi qui mittuntur ad extra mittuntur sed et assistentes sunt et
in hoc est ratio soluta, quia Damascenus et theologi loquuntur de assi-
stere. Secundo dicendum Adhuc magis [illegible] et ad propositum quia [illegible]
superiorum omnium potestates [illegible] non mittuntur quod tunc in magnis
et totaliter [illegible] ut quando generis salute ut vi-
detur [illegible] cum eius [illegible] ascendit et [illegible]
[illegible] ad salutem [illegible] [illegible] omnes in mediis
[illegible] sed [illegible] est non mittuntur nisi inferiores
[illegible] ut [illegible] quae in divinis rebus a-
genda sunt ut [illegible] principes sub deo apostolis ministros
ad [illegible] mittuntur [illegible] magna [illegible] archangeli
[illegible] magna fuerunt archangeli
principes [illegible] et angeli custodes hominum. Ad 3 [illegible] 3
deus ubique sit [illegible] non est ubique [illegible]
et ideo mittit [illegible] productione [illegible] ut
anima [illegible] et non frustra. Ad [illegible] omnia per se et [illegible]
per se [illegible] non [illegible] ministerium angelorum [illegible]
[illegible] et [illegible] ad primam. Item ordinis
est ut ubi deus [illegible] dona [illegible] ut ibi fa-
[illegible] accepturos [illegible] Item in hoc [illegible]
[illegible] angelorum [illegible] cum deo [illegible] nobilitas
[illegible] cui deus tales mittit sollicitatores et sic non fit
illud frustra. Ad [illegible] ad primam [illegible] 1
ad [illegible] angeli [illegible] est [illegible] quod missio angeli potest
esse sine motu locali, ad [illegible] angeli [illegible] quod [illegible]
corporalis creatura [illegible] per [illegible] et per locum [illegible]
[illegible] ad locum, et sic angelus non [illegible] in natura [illegible]
[illegible] [illegible] in loco non [illegible] quod ad [illegible]
[illegible] loci de loco ad locum. Ad [illegible] in [illegible] dicat
quod per [illegible] loquitur et [illegible] de [illegible] ponitur
[illegible] et [illegible] sed [illegible] applicatur ad angelum
[illegible] non valebit, quia angelus [illegible] est in loco
[illegible] [illegible] spatium [illegible] Ad [illegible] 3

Circa articulum primum

quod secundum primam partem articuli quia potest moueri sicut uel sicut re-
lacione sed quod secundum secundam partem articuli 2m diuersas operationes
et diuersos motus secundum circa [illegible] ad 2m articulum est sciendum
quod quamuis concedat utrumque unus angelus purgat alium ange-
lum et videtur quod non quia in angelis malis est in malis
ergo non potest purgari / quod nota est / quod purgare est ab aliqua
immundicia lumine(?) est secundum Dionysium de angelica ierarchia
[illegible] quod sint [illegible] pro mundissima [illegible] quod [illegible] quod
intellectus non posset purgari nisi purgatur [illegible] non an-
gelus non potest [illegible] [illegible] / 2o quod angelus non illuminat
alium angelum ergo non purgat / quod [illegible] quod circa purgatio
non potest fieri nisi per illuminationem [illegible] cum [illegible] sunt [illegible]
omnes sine medio [illegible] [illegible] / et cognitio luminis
glorie in mente [illegible] [illegible] ergo unus circa non
illuminat alium et confirmatur quod dicit [illegible] angelus [illegible]
quod [illegible] est illuminare non ergo quod angelus / 2o [illegible]
[illegible] quod [illegible] illuminat uel lumen [illegible] in quibus quos illu-
minat / et [illegible] non quia angeli non sunt creatores [illegible]
angeli in [illegible] uel corporibus in se lumen in aliis [illegible]
et [illegible] non quod [illegible] [illegible] medium [illegible] pro
quo [illegible] est secundum Dionysium in libro de celesti ierarchia [illegible] quod tres sunt
actus ierarchie scilicet purgare illuminare et perficere / et dicit / quod
superiores quos tres actus [illegible] [illegible] inferiores [illegible]
est primo [illegible] [illegible] quod ut [illegible] secundum Dionysium in libro de
celesti ierarchia tres sunt [illegible] celestes ut magister dicit in libro
[illegible] scilicet suprema infima / et media / sicut enim in terrenis im-
peratoribus aliqui sunt regi in mente assistentes alii
[illegible] regnis [illegible] / et 2i maiora regna [illegible]
[illegible] sicut [illegible] in ista super [illegible] celesti [illegible] sunt
[illegible] principatus qui vocantur tres ierarchie [illegible]
est familiaritas regi assistentium [illegible] est imperaliter regnis ma-
ioribus [illegible] / et 3 [illegible] est [illegible] regni in sub
[illegible] Prima sciendum est quod ad familiaritatem
summi regis assistentia [illegible] prima [illegible]
[illegible] seraphim [illegible] cum [illegible]
[illegible] limpidissima [illegible] cherubin qui plenitudo scientie
intelliguntur / et 3o [illegible] [illegible] aliqua rei
[illegible] [illegible] thronis [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] sedibus [illegible] [illegible] [illegible] media [illegible]
[illegible] voluntatem suam [illegible] [illegible] inferiores [illegible]
[illegible] quod ad [illegible] maioribus regnis [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] regna [illegible] alius
in [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

Assistencia

Presidencia

qd est principatum 2m Greg(orium) qui ponit principatus superiores me-
die ierarchie et virtutes in infima, Dyo(nisius) vero medie e contra ponit
virtutes in media et principatus in infima 2m est potestates re-
sistentes corruenti negotii regionum ne impediant coherere
qd est ordinis possibilis quod virtute divina sibi collata arceat
[illegible] potestates ne regna negotia valeant impedire Ad
[illegible] si ad legalem execucionem extra requiritur Primum enim — *Execucio*
requirit execucio in provincia vel regno et ad hoc deputati
sunt [illegible] ordinis virtutes sin in ordinacione [illegible] Greg(orium)
vel principatus 2m modum Dyo(nisii) qui sunt deputati [illegible]
tibus regnis [illegible] civitatibus et [illegible] 2m debitam
gubernacionem in prudencie vel [illegible] deputati sunt archangeli
[illegible] angeli 2m debitam [illegible] in quolibet subdito
vel famulo / et illud competit angelis quorum singuli singulis
hominibus ut creditur deputati sunt / 2o est notandum quod 2m
[illegible] Dyo(nisium) [illegible] qui supra [illegible] superior [illegible] inferiori habet
triplicem actum scilicet purgare illuminare et perficere que tria et
[illegible] est divine sacre assimilacio [illegible] Dyo(nisius) [illegible]
e [illegible] quod purgacio illuminacio et perfeccio est divine sacre
assimilacio / et [illegible] iste actus ierarchicus [illegible] in infe-
riore vel mediante sacre que inferior caruit [illegible] procedit — *Purgacio*
[illegible] removetur ignorancia [illegible] et ipsa dicitur esse
purgacio / non enim purgatur angelus ab aliqua fece
vel malicia sed ignorancia [illegible] sibi illud qd
[illegible] est sibi [illegible] revelacionem [illegible] / 2o lumen — *Illuminacio*
ingeritur quo res fit clare visa vel qd prius erant [illegible] ut
prius dubia reddantur sibi [illegible] / et hic dicitur illuminacio / 3o est — *Perfeccio*
[illegible] actualis [illegible] que sunt prius incognita et
vocatur perfeccio [illegible] est advertendum quod licet ista tres sunt
actus ierarchie [illegible] in bonis angelis quod propter hoc oportet quod
[illegible] / [illegible] purgacio enim ignorancie non videtur esse ad
quam perfeccio [illegible] in bonis [illegible] sed tamen [illegible] quod
illuminacio [illegible] potest esse [illegible] angeli et debita [illegible]
[illegible] ab [illegible] mente quo fiet notum qd
prius fuit incognitum et perfeccio ista actualis cognicio et
[illegible] illuminacio et perfeccio actus distincti [illegible] aut
illuminacio [illegible] perfeccio [illegible] dubium et [illegible] apparere
non videtur dicere in bonis / Tercium [illegible] sit prima
quod nulli angelo [illegible] repugnat illuminacio
purgacio vel perfeccio passiva [illegible] sed quia quilibet potest purgari — *Nota*
ab ignorancia illuminari 2m [illegible] / 2o quod [illegible] / quia
[illegible] est / [illegible] nullus [illegible] sciat [illegible]
[illegible] que nesciat [illegible] sunt [illegible] sicut

cum deus eis aliqua revelat, que nesciunt et sciunt de
die in diem patet de eventibus futurorum contingentium unum est quod
in talibus est ordo quia superiores in mente alta recipiunt
et lumen vel scientiam receptam ordinate ad inferiores trans-
2 conclusio mittunt. Tertia quod est: Angeli superiores nati sunt pur-
gare inferiores patet quia purgat eos ab ignorantiis expelle-
re quod non est nota et ab[?] patet quia recepto co-
gnitionis a superioribus vel actu purgat aliquis ignorantiam. Secundo
dicit quomodo quod sit hec purgatio. Secundo ergo confirmat et probat
quod hec sit locutio superiorum ad inferiores quia locu-
tio vel nititur eis in cognitione veritatis prius eis incognite
in mente repandi lumen sue veritatis quam angelus in-
ferior prius ignorat vel docet quomodo lumen suum conti-
nendi in deum dirigere debeat vel in verbo videat veritatem prius eis
3 conclusio ignotam. Tertio quod hec purgatio in re est illuminatio patet quia
non est aliud expulsio ignorantie quam introductio scien-
tie sed in corporalibus non est aliud expulsio ignoran-
tie quam introductio scientie sed in incorporalibus non est aliud
expulsio tenebrarum quam introductio luminis. Tertio est
dubium quia est addendum quomodo nomine quod intelligi-
ay tur non habet hec est de questione. Tertio est ... premissis videtur
ad primam dictum quod angelus non dicitur purgari ab immun-
ditia sed ab ignorantia nescientie. Ad secundam sicut confirmatur
dicitur quod purgatio aperta sit per gratiam quam solus facit
deus et non habet locum in angelis sed purgatio ab ignoran-
tia sit per doctrinam et hanc potest facere angelus superior
respectu discipuli. Ad tertiam principalem ... et ad probationem quod lux
quam ... lumine ... in mente alta ... lumen angelorum
respectu futurorum ... ab alio ... ab angelo superiori
... a ... Ad quartam dicitur quod illuminare per
novum lumen infusum hoc est proprium dei sed illuminare per
instructionem eundem veritatem notam vel dirigendo lumen
actu infusum ad cognoscendum ... prius ignotum hoc
potest facere angelus superior respectu inferioris sed tamen prius
dirigente vel ... dicitur quod illuminare ... est proprium
dei sed instinctu potest ... angelus vel nigro[?] ...
Ad quintam dicitur quod non ... quod
... sufficit ... in talibus medium non
requiritur sed sufficit ordo superioritatis quod est ... in
corporibus hoc est ordo in spiritualibus ... lu-
... veritate demonstrant vel ... ad ...

reputant sub loquendo et instruendo licet angeli inferiore
multum sic ordinat ut in eo nova reperiat veritatem. Auctoritas
beati dionysii est producta hoc de questione.

Octavo queritur circa distinctionem 12am utrum omnia corpora sint
producta ex materia penitus informi. Que questio quoad
suppositum quod omnia corpora esse producta ex materia et querit
utrum ex informi. Contra suppositum arguitur sic: celum est productum ex materia
ergo quelibet de isto non videtur. Probatio patet primo quia materia
est corruptibilis et omne corpus corruptibile habet materiam ut dicitur 7o
metaphysice et philosophus tales auctoritates sunt que possunt adduci que
consueverunt in prima tertia. 2o sic arguitur quidem magister thomas de
Argentina et eandem sic opinantur quia omne corpus sensi-
bile habet materiam celum est corpus sensibile ergo habet materiam celum. Ad hoc di-
citur esse breviter dubium quod corpus de puto sensibile est compositum
ex materia et forma, hoc non est, celum enim est quid eternum
in principale mundi ut vult quaeratur pro de celo. Ceterum aut
sunt corporalia. 3o sic quod habet animam materiam circumscriptam habet materiam
celum est huiusmodi, ad non est quod anima materialis non vult
esse nisi in materia hoc patet quia in celo sunt diversitates que
sunt contrarie nature, scilicet densitas et raritas, quod patet quoniam 2o
celi quod stella est densior partibus sui orbis, scilicet colores ut
claritas firmamenti. 4o quia celum patitur generationes
maliud natura ergo habet materiam patet quia pro ro 2o de generatione
et contra eum dicit quod sic dicti sunt corruptibilia etc.
que corrumpuntur materiam et aliud patitur quod unum celum dicitur magis
a. secundum qualitate et spissius aliud secundum profunditate ut
dicunt thebit et ptolomeus in almagesti. 5o quod actus quo
ipse movetur est communis celum per motum prima patet ad 2o motu
dicitur quod materia in eo quod movetur motu
est hoc patet 8o physicorum et 2o celi. 6o queritur quando in
forma communis omnibus que sunt in materia, sed celum cum aliis habet
formam eiusdem omnibus prima patet ad quod cum actus activorum
sunt in parte predisposita quod actus presupponit quod ut sic
etc. et hoc patet quod celum cum omnibus corporibus quiescit in forma
corporeitatis. 7o auctoritates magistri volunt quod quod congregat informi materiam
formata sunt omnia saltem usque ad celum empyreum ergo omnis
celi moles habent materiam. Et confirmatur quod firmamentum habet materiam
ergo quamvis non est et aliud probatur quod dividit aquas ab aquis secundum
primo ergo super celum quod est firmamentum sunt aque que habent materiam
ergo et celum quod est propinquius. 3o auctoritas beati augustini 2o confessionum dicit domine respicio quem fecisti unum quod caelum
formatum alterum quod erat in forma quod dicit ibi esse terram
invisibilem et incompositam quam dicitur supra materiam omnium corporum

Et p qntu metha^e q q sunt vna in gne sunt vna in
ma no oia corpora sut vna in gne / 2° quia tunc vtr^a oia
feta sunt eqliua insupm Cou qd argutur sic / q effectus
agentis pfectissimi debet esse pfectus s^z ma est effectus dei
g^o d^z esse pfecte qd no esset nisi hret formam pz aor in
imperfectis effectus arguit imperfectoz causa hoc pz q^o l^a pt
et ar^2 mgr lego de argentina sic ma ee sn forma impli
cat contradictm g^o sel q^a no et al pt q^z q^a est pura
poa de se nllm dns actu / no pt actu esse n^i cu forma
ma / conseqntia est clara q^o vt p p^o phi^e et 1° metha^e / 2°
pt hoc quia oe esse actu est a forma si i^i in formis
vtriqz si esset actu existet g^o hoc hz a forma / g^o si sine
forma est tu cu forma / tenz q^e et aor pz hoc dicte
qr forma est que dat esse et in ho defint^e et hoc q
oe esse est a forma et nl aia esse dicat / 3° sc^z est
in actu i^2 est in forma vl subforma g^o contradicit e
esse et no esse subforma d^z in oppm supplet est q nllm
in corpe est ma cuius tmis cu ma astroz inferiore alia
est in corpe / g^o pz aor quia appetitus ne gnalis est ad for
mam nouam quia si pt esse tu pt forma q^z l^z amitte
si no pt caz esse digitur appetitus ad fine impossile pz hoc
q^z celu no mutatur in sbam necessario mutabile est q^z ab
origine mundi d^z ppnquetio est textus ge p^a dicit tra
aut erat in anis vl vacua vl sm aliam tram invisi
bilis et incomposita p qd dsignatur informitas ne Cra
Cu vt d^t Bndus Augus dicit ibi mam et 12° confessionum
In ista questione erunt duo ar^a primus erit de supple
tis et de ppnquetis Circa ad primum est notandum q ma qu
qz capitur cparabiliter ad sbam sive dicitur esse cuius ca
ualis / et sic no est dicenda ad primus Alio capit pro ea re
forme sed sunt sbales sive accidentales quo angelus vl
aia pt dici ma sue gnrons et hoc mo no est ad pro
ptu quia no est dubium q^z oe corporeu pt cpatu
conslmis pbus intelligibilibus que sunt ma vel forme
accidentes quia pt recipe vt celu copibus que put
illuiare vl localit moueri / et est vl modo motus
localis vl ei subs vel distincta aloco et mobili qd
mouetur nisi forte dicatur q celum cum no passet
aliqua recipere a^cm for^e subici q^z no pt mutari hoc
aut no est dubium quia celu empireu posset moueri
localiter no mugy ymo cum angelus vl 2m ptu
supplto q no localitn et g^o pt subici motum [illegible]
[illegible] q^z pt illu^e / q^z cu pt totu [illegible] ma pb pt

[Margin note in red: i^a anti[illegible] Lub]

sicud lume in lucet et ad aliam et in alia per quam solis illuminat lunam
recipit composita suo lumine et admininus specialis aliquorum subiecti ut
Alio modo non vocatur subiectum naturale subiecti forte speciali quod prima vero
quam comparatur secundum in sua essencia / 2a vero vocatur materia ut
organizata vel disposita ad recipiendum determinatam formam
substancialem sicut 3o methaphisice dicitur quod anima recipitur in solo
in actu et organizato et disposito corporis recipere et hoc modo
materia sumitur hic / de qua materia nichil conteritur vel methaphisice
dicat aliquem actum ad quod credo intendendum iuxta finem per 1 modo
non methaphisice quod dupliciter contitur sufficit ad primum ani actus
vivino (?) auctu componere quomodo describitur in textu quod actus quod
est composite verum non sic sed vero dicit . esse in potencia vel
in essencia quod secundum sua essencia solum posset esse et de facto non
esset ¶ Alio modo dicitur actus forma vel actus in genere vel
saltem eo componere anima corpori / qua distinctione premissa sit
due questiones ad dictum primum materia non est actus neque aliquem
determinatum actum sibi determinat loquendo de actu in genere patet | 1 conclusio
quia ipsa neque in genere cum per se passive prime sit subiecte
et non alicui in esse ¶ 2a conclusio materia prima sine dubio est actus | 2 conclusio
componere patet quia de facto et actu existit non enim sic est
in potencia sed actualis vel ens quod non est sed potest esse ¶ Contra dicit
magister thomas de argentina quod primus actus nullam includit
vel dicit potenciam quia est purus actus / ergo prima materia nullum
dicit actum / quam patet / quod per se dicit primus actus ad potenciam
ita se habet prima materia ad actum / 2o dicit quod tunc quia
et forma non posset passive fieri / 3m patet quam quod non
recipit nisi inquantum est in potencia actum enim repugnat
recipere / 3o dicit quod quietatur 3o de anima dicit quod est pura
potencia in genere entium 2 sed dicit actum / tunc non esset
de aliquo genere entis si esset de genere non entium ¶ Ad hoc dicitur
quod id quod esse est essencialiter primo sic quod sua potencia est
idem et eciam pure entis non potest de se dicere aliquem actum
sed materia est huiusmodi / Ad dicitur notandum / et bene potest per quinta
terre in descripta orbis dicitur / quod materia sufficit per posse / 2o
quia actus est eius distinctus 9o methaphisice et 3o de anima
non materia non distinctum cum alia materialia in eo conveniat
et sunt solida secundum salvam reverenciam doctoris qui non
concludunt neque probat eius oppositum et patet manifeste et
beatus Augustinus 2o confessionum ubi dicit materiam esse aliquo producta
tamen et beatus sed est producta quod est eius productio actu
quod si nullo actu vero producta non esset oportet producta
quia anima ante conclude dicit beatus Augustinus quod deus fecit duo
scilicet unum prope se scilicet angelicam naturam et aliud prope nichil .

primam materiam / 2o quia materia est actu in composito quod est actus
essentie vel actu essentie verum est quod iste actus est quamvis
quod cum alio circumscripto ab ea adhuc remaneret corpus / et 3o est
sententia 3o est actu sententia quia [illegible] est dicere / est tertio et est
actu tertio quia ita est in quolibet puncto ut dicit commen-
tator primo de anima / aliud est 1o methaphysice et 2o de anima
/ et 4o quia materia existit ut magister dicit in littera et omnes
sancti expositores super illud quod primo fecit deus celum et
terram vel 3o cuius essentia in esse suo est a forma et quod
non est productum non dependet in esse suo a compositi ut de
adeo [illegible] de quo non curo ad presens / et si sic tunc est
in ea duplex actus essentie vel primi quod est actu et aliquis
actus perfectionalis quem a se non habet sed a forma recipit
et 3o valde similiter [illegible] ad motivum adducta Ad primum
quod licet primus actus nullam dicat potentiam passivam tamen est in se
summa potentia activa / ita prima potentia nullam dicit actum est tamen actu
in se actus subiectivus vel primus actus essentie ad veri-
tatem. Ad 2m quod licet actus formalitatis non recipit in se
aliam formam substantialem et sic actui repugnat / tamen actui es-
sentie non repugnat recipere formam adhuc est in ipso
et ad propositum quod dicitur quod licet materia non recipit [illegible] quod in
est in potentia ad formam vel actu formalitatis / tamen non
recipit [illegible] est [illegible] ad existere secundum [illegible] est
actu essentie et actu passivus ymmo [illegible] est in se [illegible]
actus essentie. Ad 3m quod commentator [illegible] non vult
dicere quod materia non esset in genere [illegible] quod [illegible]
sententiam 3o de anima et 1o methaphysice / et ista [illegible] dicit commentator
[illegible] quod [illegible] actum formalitatis est pura potentia
non autem est potentia ad esse / Ad 4m quod [illegible] est [illegible]
de actu essentie quia pura potentia [illegible] actu existit et
est simul actus intrinsecus quo existit in se / Ad 5m
[illegible] 3o methaphysice [illegible] de actu formalitatis quod
ipso [illegible] distinguit [illegible] actus formalitatis
[illegible] ad [illegible] materia in [illegible] distinguitur a for-
ma et corpus ab anima / 2o est [illegible] quod de ista questione sunt
tres opiniones prima est doctoris sancti qui dicit quod omnia
corpora de genere [illegible] que sunt [illegible] ab aliquo [illegible]
sunt composita ex materia et forma unde quod celum [illegible]
[illegible] dicit quod materia celi non est eiusdem rationis cum
materia rerum generabilium [illegible] ad oppositum
2a opinio est [illegible] et [illegible] que ponit
quod celum est compositum ex materia eiusdem rationis cum materia rerum
generabilium / et motum [illegible] sub [illegible] quod [illegible]

minus philosophi quam doctores sancti / 3a est quinta et est quieta
tenens philosophus 2o celi et multorum doctorum nostrorum quod celum non
est compositum ex corporibus diversarum racionum communicabile et habet
modo probabilitatem. Unde iuxta primas duas opiniones de
corpus est compositum communiter sed iuxta 3am simpliciter est falsum
patet querendo 1a habetur materia est quod naturalis habitat celum non 9clo
est compositum ex materia alicuius racionis que est materia inferiorum et for
illi superaddita. Probatur sic quod vel illa materia esset pura potentia vel
haberet aliquo actu formali quam pura potentia. Si primum tunc
necesse materia celi esset eiusdem racionis cum materia generabilium corruptibilium
quia est plures vel diversas esse species pure potencie quia omnis
pure potencie nichil sit ex quo posset distinguere et sic non diversarum
specierum. Si secundum tunc non posset aliud actum substantialem recipere cum
primus actus substantialis aliud actum substantialem non sit natus recipere
consequentia quia habet actum quietis subiectum si non indiget alio
actu primum sustentare et perfectior est actus formalis dans
esse specificum celi vel orbi ergo nullus talis actus indi
get ad hoc esse alio actu vel subiecto sustentante / ergo frustra
ponitur materia celi esse aliquo actus et recipere aliud ac
tum perfectionem. 2a sic nulla racio quod cogit ponere materiam in
celo / et scriptura sacra aliquid nobis non astringit ergo non
est ponenda / maior patet / quia ubi nichil cogit ponere frustra vel
volunt(arie) / et ad primam partem patet / quia dicere possumus celum esse
simplicem substantiam non intrinsece essencia compositam corpori
bus diversarum racionum unde cum in celo non appareat trans
mutacio substantialis que fecit ponere materiam ut dicit commentator in 3o
et 8o physicorum nulla racio cogens ad ponendum in celo sic
et patet sed de minori an oppositum / quod cum scriptura non
cogat patet quia scriptura magis sonat quod sit creatum
celum sine materia cum dicatur In principio creavit deus celum
et terram ubi per terram intelligitur materia et consequenter videtur distinctum
genere inter celum et materiam / 3o frustra ponitur materia in celo
ergo non est ponenda / maior non est et ad patet quia omnia
possunt salvari / dicendo quod est essentia simplex composita
corporibus [illegible] eiusdem racionis et confirmatur quia hec videtur
esse voluntas quia a secundo ad decimum ut videtur ad intel
non vertunt compositum ex corporibus diversarum racionum quod concor et acor
dare [illegible] quod [illegible] composita et simplicia quod quod [illegible]
[illegible] composita vel solum simplicia / 4o quia forma celi nullo
motu simplici movetur patet / falsum patet / quia omnis forma
est acta alicuius motus saltem [illegible] [illegible] et est
[illegible] in 2o celi / et patet quia / quia non movet motu animato
vel ad [illegible] [illegible] celo non quod aut [illegible] motor [illegible]

medium quia illud facit in orbibus celestibus virtutes mo-
trices seu angeli vel intelligentie. Secundo maior celum est compositum
ex forma et materia cuius racio quia cum materia istorum inferiorum
non sit quia materia istorum inferiorum non est perfectibilis per formam
2 argo celi tercio quia tenet talis potest quia sit sub materia ignis appe-
teret esse sub forma celi cum quodlibet perfectibile naturaliter
appetit suam perfectionem et sic inter appetitus naturales vel dicit
ad finem impossibile. Ut si materia non potest formam celi recipere
vel celum esset nobilius nupta quam nullus dicit. Sed dicit magister Thomas de
argentina quia materia ignis vel terre non appetit formam celi
quia proportionata est tali appetitui, nunc materia terre non est
proportionata forme celi quia solum materia terre vel ignis est propor-
ta forma celi quia est contrarium / nunc materia celi non est quasi
rem / 2o dicit quia non est proportionata forma quando non est na-
ta recipere nunc non est nata recipere formam celi sed tamen
est in potentia obedientie ad recipere eam. Ut si deus hoc vellet
deus hoc solummodo unum veritatis secundum quia cum
appetitus naturalis sequatur essentiam proportionatam rei ut commenta-
docet in ambobus vel materia terre naturaliter dirigitur in formam ce-
li sed quia secundum propriam essentiam sibi ea forma convenit vel co-
mune propter quod sit omnis perfectionalis et si sic tunc cum
ea non conveniat est ea proportionata / quia secundum essentiam propriam est
nata recipere perfectionem si dicatur quod non est nata perfectionem perfecta
infallibiliter dicitur quia si ita et ita non sit cuius racio quia
ista secundum suam essentiam habet aliam perfectionem naturalem quam
ista non habent nunc non oportet complacentie celi plurimum sunt simplices
appetitus naturales / 2o appetitus naturalis dirigit materiam aliquam
in omnibus formam appetere simul, appetitus complexive complacere
/ et secundum istos magistros non dirigit materiam terre in aliam
et in similem formam appetere. Ergo non sunt simplices appe-
titus naturales illius et istius et ultra ergo essentie
non sunt causa propria et dictum est sunt simplices appetitus
naturales. Ut omnis ignis cum quolibet igne quia essentia naturale
est idem est apud omnes sicut enim ardet ignis hic
et in persis ut dicit philosophus in 7o ethicorum in complacibilitate
complexe ad valet quod dicitur quod materia ignis vel terre non
appetit formam celi per modum complacentie quia non habet contrarium
ut dicitur quia secundum essentiam suam ista appetit aliter
et aliter materia terre et propter hoc quod queritur quare tunc non
sunt cuius racio quia facit contrarium ad appetitum terre quia
sicut Albertus dicit materia appetit nuda ad naturaliter appetere
omnem formam specialem ab ea sustentabilem quia hec perfecte

cuius contrarium que per quem talem nata est perfici / 2o arguitur sic
si in celo inveniretur esset eiusdem rationis cum materia ignis sequitur quod ignis
deberet calefacere celum sicut suppositum de quo potest / et per consequens contrarium pro celi
tatur 3o et patet quia illa alia videtur esse quare non calefa
ciat ad quod non est eiusdem generis naturalis sed plus secundum cum celo et
consequenter quod cum celum sit actu calidum et materia est plus magis
ignis quare non producit ignis in eam actualem cali
ditatem / sicut videntur alii / quod materia celi saturata est eo quod
celum perfectius est quam forma generabilium ymmo eminenter omnem
perfectionem continet cuius forma et ideo non appetit aliam
formam / istud non satisfacit / quia magis est forma ... tale et
virtualiter quod solum virtualiter non esset quod celum virtualiter continet
in se caliditatem formaliter eam non continet quare ideo
non recipit eam ex quo materia est penitus plus quam igne / quod
alio sumpta est virtualiter calidior plus quam aqua calida et
tamen calefit ab ea / et ideo non obstat quod aqua formaliter materia
virtualiter contineat / cum ab ista sic sit actu materia patiatur donum
formaliter applicata sunt contra istam materiam tractatur per philosophum et ad
alias rationes non procedo. Ex istis dubiis quibus sequitur 3a conclusio 3 conclusio
quod celum vel orbes celestes non est forma sine materia contrarium quod
materia patet quia non communis alterius rationis communis materie communia
cuiusdam rationis per 2am ideo quod non materia / Contrarium sic solum vocatur
corpus sicut quod communia et forma corporis celum non est corporis
quam 2am quod non componitur ex aliqua materia que dicta / nam
amicus quod sic corpus quod non est corpus vel cum vel la
pidis / quia 2am opinionem philosophi [illegible] non componitur corporibus
componentibus diversis rationis sed continent per in physica sicut una
forma specialis sic esset corpus nec materia esset corpus. hic
non ex quod corpus hoc est simplex et non spectatur compositum ex
pluribus diversarum rationum 2m contrarium est celum est simplex
actus. patet quia non compositum ex partibus et potentia et non est potentia pura
quam igitur quod vocatur actus simplex. Dicendum quod est
actus. potest dici quod celum est actus agens et regens hec
inferiora vel potest dici quod est actus respectu in quo omnino in eo
specierum est constitutum ex arbitrio. 4 conclusio vocando celum corpus 4 conclusio
non omnia corpora sunt producta ex materia patet per predictam
et hoc est ratio [illegible] de primo arguendo ad 2m Lus
arguendo restat videre an omnia corpora sunt producta ex materia 2 contra
penitus uniformi / et circa hoc secludo celum quia
iam dictum est et probatum sic in talibus non pertinet et intendo
quaerere de aliis / quod non licet magis sed vel omnia corpora preter
generabilium sunt producta ex materia penitus uniformi et de hoc

est hic dictum de quo non est dubium quod generata omnia sunt
producta ex prima de sua natura potentia informi, sed est du
bitandum ubi materia informis prius extitit antequam res crea
generabantur, et ideo hic aliud dicendum in 3a parte. Item
prima volo videre quod motum ad posse materia esse in pura
potentia et non esse in actu forte. Secundo sit sic quod talis corpo
ra sine forma destruitur res ex ea fieri poterit
potuit, et 3o utrum de facto processit. Primo est sciendum
quod ad nunc generationem devenerunt sapientes considerare
transmutationes quas videmus in productione rerum semper ad sub
esse. Ut cum generatur pullus ex ovo vermis ex verme, cinis
ignis ex combustibilibus combustibilia desinunt. Secundo quomodo quae
una res fieret ex alia diverse sunt opiniones antiquorum
quorum quorundam sensisse recitatur et improbatur in primo physicorum
et ceteris, et ergo de eis non dico quod non est nunc ad ea
quod per non expressit vel saltem non clare manifestavit suam
mentem, quam in quibusdam videbatur. Est igitur sciendum
2o quod transmutationes quae nunc in sensibus possunt ymaginari
fieri triplicari. Primo modo quod tamen sit una substantia
numero generalis manens sub partibus variis formis accidentibus
depicta et tamen nobis nunc generatio novae substantiae quae nihil
substantiale novum producitur, sed prius substantia quae prius est sub
una disparitate accidentali cum alia sub alia efficitur non producit
productum et receptum novae substantiae, sed per eius substantiae prior
alias in suis accidentibus mutatur, et secundum talem opinionem
aut modo dicendi nulla substantia fiet nova, nisi forte anima intel
lectiva quae creatur a Deo quod fautores huius non
audent negare argumento fidei suo tamen repugnante
quia contra fidem loqui non audent et fortassis quod
hic erat opinio illorum qui posuerunt omnia esse unum, ut
recitatur in primo physicorum. Secundo sic quod totum quod prendit
secundum totum suam essentiam desinit in toto quod sic prius
ut quod totum lignum desinit in toto igne quod quorum
incrementum, sic quod ligna tota secundum quodlibet sui desinunt
esse et totus ignis fabricatur et incipiat esse, et
haec opinio ponit totam substantiam secundum quodlibet sui produci
unde haec communiter repugnet concedenti quia nullam substantiam
dicat de novo fieri haec omnem substantiam generatam dicit fieri
novam et secundum totum et quodlibet sui unde non potuit ipse
tamen in rebus generalibus unde haec est communis contra
praecedenti. Tertius modus est quasi medius qui sunt
duplex et quae acceptat aliquam rem quae in comparatione ipse

quartum est una substantia que vocatur forma substantialis aque
tamquam ab actu fluens non et perfectiva rei / est autem que est
secundum decimum substantia hec forma educitur virtute generantis id
secundum quod manet et est principium in genere 2o est in corpo-
re et vocatur pura potentia non ad esse ut in primo argu-
mento est. si ad formam quia omnem formam qualem
potest recipere ad illam tamen se extimat sua forma ad
[illegible] est extimata sicut quod necessario recipere aliquam formam
substantialem et quoad suam formam sicut quod non alia forma
in suo corpore ordine non remanet non potest [illegible]
de [illegible] opiniones ad invicem est prima conclusio quod non e- 1 conclusio
[illegible] quod inspecta quartum sit tamen [illegible] formas acci-
dentales sicut quod nulla sit [illegible] in substantiis que generantur
et corrumpuntur probatur sicut quod si [illegible] forma accidentalis in qualibet
substantia aqua naturalis esset [illegible] [illegible] patet quod caliditas
[illegible] [illegible] et [illegible] in igne vel corpore animalis et non
[illegible] [illegible] [illegible] in ferro candido vel aqua ca-
lefacta / et patet quod quia tunc esset una substantia [illegible]
[illegible] plus quam non [illegible] [illegible] [illegible] ferrum [illegible] calo-
rem sicut ignis [illegible] / 2o [illegible] [illegible] esset [illegible] [illegible] [illegible]
est manifestum / patet quod quia [illegible] animalis substantia posset corrumpi
[illegible] ergo [illegible] fieret [illegible] omnes qualitates essent [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] omnis color [illegible] [illegible] [illegible] ergo [illegible]
[illegible] qualitate [illegible] debet et non [illegible] / et 3o cultus non
debet diligere suos fetus plus quam aliud cultus perfectum
[illegible] patet et quod [illegible] quam plus diliget non [illegible] esse
[illegible] [illegible] et ita [illegible] esset [illegible] cultus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qualitate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in cultus perfectus [illegible] in etate [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] esse [illegible] in specie quartum et formas substantiales [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] / [illegible] quia aliam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 2m [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] patet [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] substantias [illegible] fieri et corrumpi ad
salvandum [illegible] que apparent de [illegible] / et [illegible] forte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed in rebus [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] / 2a conclusio [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] 2 conclusio
[illegible] [illegible] substantia corrupti manent in generato probatur sicut quod si

nichil remanet tunc generatur fiet ex nichilo simpliciter scilicet per
totum catholice quod falsum / et quarto quia si materia prius esset ordine
nature non esse totum precederet quam esse generatum ergo vel quantum
ad simpliciter sit vel ad composita in genito remanebit Con
firmatur sic ergo sic non posset dari vetus esse forma ut
ignis recipiunt combustiva ignis i. combustibus et per consequens ergo
non posset materia ergo nichil combustum manet in igne nisi
Ad aliud ymo si post totale non esse eius que fuit
in combustibili scilicet primo esse ignis non est tunc esse in
corpore sicut materie ignis esse ignis oriatur sine combustibili
precedente / dicitur quod ymo prius ordine nature quia ignis na
turaliter est prius corporis combustum / contra sepe corrumpuntur
combustibilia et non est aliquis ignis genitus ut cum re
solvuntur paulatim ut ligna in terram vel aquam Confirmatur 2°
quia non posset dari vetus alteratio in qualitatibus sicut
quarto ergo solum totum inquantum producuntur qualitates prius
ordine nature non esset / et ex consequenti tunc omnes qualitates
desinunt esse ergo generatum in esse constituetur et ergo
cum agent ille qualitates ad esse nunc vel si non
Sicut ergo quia sic vitulus non esset plus filius bovis
quam equus secundum suum formam Consequens patet quia ipsa non plus de
forma primus bovis manet in vitulo quam de forma equi
ergo nichil aliud nisi ibi 2a quo scilicet quod nichil ligni valens
hoc quod ergo eius forma manet in genito que fuit in cor
rupto scilicet respective / Contra ex ponere materia que 2m suam
naturam non est forma specialis quia forma ligni non ma
net in igne ex 2° quod sicut forma que non est forma / vel ergo
est contra conforma et materia et hoc non ergo sic remanent
forma specialis eius in genita que fuit in corrupto / vel
erit materia nata esse sub duplici forma sicut ut sic quod
non plus unum eorum sibi determinat quam aliam et hoc
est contra de ymo quo aliquis sicut dicta adquiescere
dominum materia hec de prima parte huius articuli Tertius ad 2am
partem istius articuli est secundus quod doctor sanctus prima parte
summe quaestione 66 articulo primo videtur velle quod materia prima esse
sine forma implicat contradictionem unde dicit / quod ipsa
non fuit producta informis sed cum formis elementorum sicut motum
sum adductum est ante corpus sanctus de ienes magistro
theologie de argentina qui doctorum sanctum in hoc scilicet in

arlo 2° q[uod] quod tua putes mouz in suo 2° Eodem quod
opinionem volo ponere quam tamen salua veritate scilicet quod deus potest
facere materiam primam esse sine forma quam potest facere quod ipsa 1 conclusio
sola repleret totum concauum orbis lune cuius formas que
sunt in ea continentur Probatur primum deus potest annichilare omnes formas
inherentes materie prime preter eius quantitatem ergo potest fa
cere quod ipsa sola sua quantitate repleat concauum lune
quia nota est quod hoc facto maneret sola materia et quia
extensa prius sicut ante tamen repleret post sicut ante Probatur minor
quia utique deus libere conseruat istas formas et ergo potest vel
le simul nullam earum amplius velle conseruare si hoc quod ve
lit materiam annichilare uel eius extensionem 2° quod hoc non
implicat scilicet 2 3° quia utique si sic faceret ex hoc non maneret
ad non conseruans materiam cum materia sit res absoluta distincta
realiter contra illas formas scilicet 2° Probatur ergo quod cum duarum rerum
absolutarum deus potest conseruare unam sine alia realiter dispo
tione sic nunc materia et forme sunt res simpliciter absolute et prius
essencialiter cum sint formate ergo potest conseruare materiam non conseruando
formam ergo propositum Tercia 2° quod satis miraculose sicut deus cum 2 conclusio
qualibet materiam pure informem produxisset in primo insta
ti productionis cum celo empireo et angelica natura sic quod ipse
produxisset esse formarum qualibet patet quia oportet quod hoc potest
ad hunc facere solam materiam replere totum concauum orbis lune
quia ergo non potuisset eam cum extensione produxisse reple
tem omnia que sunt sub celo empireo non videtur quod
prohibet Set forte diceret quod cum opera dei sint perfecta non Contra
videtur quod ad propositum producere potuit quia nec materiam
inordinatam Dicendum quod licet omnia dei perfecta sunt opera Responsio
tamen quod quodlibet opus dei est perfectum in sua essencia
unde et materia inordinata perfecta est essencialiter secundum suam essenciam
sed cum est cum forma sicut accidit et complexe perfectam
sed cum est cum forma sic accidit et complexe perfectam
perficiatur sicut quod pura potencia ad actum informata
dicitur conformam adquam materia dirigitur tamquam in suum
finem sicut est anima in essencia et ita perfecta est corpus
sic in corpore corpus tendenciam quam ad corpus et
sic sicut sic cum sensus loquitur habens et ab omnibus perficiatur
unde ad formam dicitur quod in casu quo deus ita fecisset
non produxisset ad quod propositum sed produxisset materiam perfectam

in suo genere et in creatura quod praecessit ea quam confusam primam de ea ul
creata dicuntur hoc de 2a parte articuli. Secundo ad tertiam partem
articuli utrum materia informis praecessit tempore res formales. Sunt
due opiniones prima est beati Augustini 1o super genesim ad litteram
capitulo 29o usque ad finem 1 libri volentes quod informitas materie aliqua
non precessit tempore res formatas quia ipsius sit solum origine ul
ordine sine via nature subiecte. 2a est gregorii 32 moralium
et Ambrosii Basilii et aliorum qui videntur velle quod materia informis
tempore precessit eius informationem et hoc est conformior littere
ut dicit magister etc. 3o probatur dicit. 2o est notandum quod
vulgari sit comuniter quod materia informis precessit. Unde
quod ante informis et sine omni forma tam speciali quam
accidentali et hic modus de formis accidentibus non videtur esse
possibilis. Ex quo si precessit utique extensa fuit et per consequens dimen-
sione quantitativa que 2m aliquos est forma accidentalis materie
superaddita et cum quantitate dimensione etiam figurata fuit
licet non certa non sed impossibile coagita esse quantitatem. 2o modo quod
fuisset informis sine omni forma speciali et esse quantitate de 2a
parte ul 2a specie quantitatis licet habuisset figuram et extensionem et hoc
videtur magis possibilis et credo quod multa principia theologie de
qua sit sub figura potuit multa dicta quedam prout
aut sic condempnavit magister sed non video quod hoc articuli per
septimanam sit theologice determinatum et consequenter non sit theologie. 3o
quod fuisset informis id est ornatus quem postea accepit per
sex dierum intervallum quamvis formata formis elementorum id est vere
tamen 2m partes minimas sic quod mixtorum quod nullum corpus
et subiecta materia sine forma potuit cognosci sed cum tantum
quinque sensibus aque elementis permixta sit per hoc quod videtur satis probabile
q[uesti]o quod materia fuit prius aliquo tempore ante res creatas quales nunc
i formas erat. 4o quod quamvis potuit ita esse ut dictum est
ut articuli specie tamen et auctoritates sanctorum ita sonat quod ponentes
esse tempus proprium in principio creavit deus celum et terram. Dicunt enim
quod terram intelligitur confusa materia vel chaos sic nominat creata
quod ita sentit Augustinus et exponit Augustinus libro 1o quod inchoatur
per unum et Ambrosius et Beda exponentes illud spiritus domini
ferebatur super aquas dicentes quod ferebat super materiam informem
propter deletationem eius distinctionem qui per genitor et deus pater
erat flatibus et quam nec ut distingueret per varias species
sed magister asserit etc. Secundo Hugo de sancto victore et confirmat prima ul
est producta sic informis et postea formam ul in formis
confuse et simplices sic non videtur ita velle prima causa
sit dicta quod essent producta deliciate sed et ordine quod sit deus

volunt isti ad perfectum secundum modo ita quod potest hoc facere ad semper
perfectum sic ad perfectum secundum quod in procedendo non solum ad for-
mam sed etiam ad ordinem quod cum non fecerit prima ordine aquarum et terre
congregatio et elementa terre facta sunt die 2o ut habetur in littera
Secundo vero volunt isti primum tum concedebat quod sit mixtorum for-
me secute sunt formas elementorum sicut patet in operibus 2e 3e et
4e 6e diei sic etiam forme elementorum secute sunt magis infor-
me/ Et 3o quod si materia fuisset formata formis elementorum a princi-
pio 2m instantia nulla muta inutilis potest non fuisset ita et ideo ab
hoc primo necessarium fuisset informis licet fuisset secundum ordinem elementorum
Sed contra istos magister thomas de argentina allegat beatum Augustinum super
genesim ad litteram in pluribus locis Item illud Ecclesiastici 18 qui vivit
in eternum creavit omnia simul Ad primam ad auctoritatem beati Augusti-
ni dicendum est quod Augustinus fuit de alia opinione/ Ad 2am quod creavit
omnia i. singula cum sit vel in sua materia non nulla forma
2a questio est quod etiam plerique dicunt quod produxit materiam formatam 2a conclusio
formis elementorum secundum esse distincte a visu corporali et quod
non precessit tempore formam substantialem patet quod hoc videtur esse
de mente magistri cap° 2o ubi hugo dicit quod terra i. materia producta
maximis erat a i. 9ta sicut cum elementorum quinque forme 9e semper
est vi quod tamen erat in ea quinta/ 2o quod in opere 2e diei et
3e ubi deus incepit distinguere materiam vel supponere istam
quintam formam et elementa facta deus affirmat firmamentum in medio
aquarum/ non dicit quod fiant aque Item in opere 3e diei dicit
Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum et appa-
reat arida/ ibi vi'r etiam supponere aquam et terram esse factam
non enim dicit quod fiat et etiam prima genesis vi'r dicere quod terra i.
a principio facta cum dicatur fecit deus celum et terram/ et eas
tamen ante dicta sed verum est quod ubi terra sint prima informem
cum gens opportunes quod dicit que harum opinionum est vi-
or dicendum me ignorare/ beatus thomas et thomas de argentina et plu-
res alii reputant 2am opinionem veram sed videtur michi quod
ipsi movent ex eo quod materia non posset stare sine forma substanti-
ali preceptum potentia quod michi cum reverentia salva
non videtur verum Deus enim qui fecit novit quod istorum verum
sit vel si vellet revelare alicui ita conmunicare posset ergo
nullorum cum assero prima nescio ipso fecit qui utroque modo
et omnia simul formata potuisset producere/ hec de 2a
parte hunc articuli Ad rationes ad oppositum ad primam factam perspecto
mihi quod celum est productum prima ad primam patet ad primam de
mentione et ad omnes tales auctoritates patet et quando dicunt
quod recepit materiam largire per sicut motus vocat materiam Ad
2am et ad primam secundum magistrum thomam de argentina dicit quod corpus
spirituale sit capi dicit/ hec de 9 conclusione magistri et fiat correctio

quid corporeum dicitur scilicet quasi formam corporis et hoc modo dictum
est quod celum non est corpus sed est spiritus in corpore quod non est
formam inherentem materie Alio modo secunda materia dicitur large pro illa
que secundum suam naturam habet partem extra partem sicut forma
bovis ut lignum et materia prima dicitur corpus et ad illud
quod dicitur quod celum est quinta essentia dicitur quod est quo est corpus
2o modo non primo modo Ad 3am dicitur quod medium est de
tempore et hoc est verum in generabilibus tamen [illegible] quia inma
bilibus sunt tamen dicitur quod extensio celi per se distincta ab extensio
ne corporum et quod ipsa secundum naturam est incorruptibilis et extensio
corporum non 2o quod densitas et raritas celi non sunt eiusdem
rationis cum densitate et raritate in inferioribus hoc enim est
densum quod habet multum de materia sub parva extensione rarum autem
non sic sed quod modicum habet de materia celesti sub magna extensione
3o quod colores non sunt modo illa enim blauedo quam apparet
in corpore celi [illegible] solum quod in corporibus [illegible] capere lucem
[illegible] albedo [illegible] incorruptibilis [illegible] finaliter [illegible]
ut blasmud (?) sicut enim videmus solum [illegible] et extensive
[illegible] colore [illegible] Ad 4am dicitur quod operationes
[illegible] malum verum et ad 5am quod operationes
[illegible] magnitudinem et spissitudinem et tres dimensiones sed
extensio non est [illegible] in celis est enim quasi [illegible] Ad
[illegible] Ad primum 2o [illegible] dicitur quod loquntur de ma
teria dicta et non [illegible] ut an dictum est Ad [illegible] placet
[illegible] sicut omnis [illegible] specialissime [illegible] et [illegible]
[illegible] enim [illegible] angeli sunt [illegible] quod [illegible]
[illegible] quod angeli in [illegible]
et [illegible] que sunt [illegible] accidentales quod [illegible]
[illegible] angelos [illegible] sed essent quare in materia quod
[illegible] in forma [illegible] quod non est [illegible] et
ad [illegible] dicitur quod [illegible] corpus large celum vo
catur corpus tamen hoc non est quod habeat formam corporis
que [illegible] sed quod [illegible] essentiam [illegible] plures
[illegible] naturales [illegible] extra invicem [illegible] celum non est
corpus Ad [illegible] quod [illegible] hoc non et quod [illegible] materia in for
ma [illegible] sunt omnia [illegible] ad celum [illegible] quod est lume
Ad [illegible] non [illegible] materia [illegible] sunt eiusdem [illegible]
[illegible] aqua que est [illegible] ut dicit doctor [illegible] est
[illegible] aqua [illegible] licet vocetur aqua [illegible]
et transparentiam in materia [illegible] fortasse [illegible]
dicitur Ad [illegible] Augustinus 2a [illegible] dicit quod [illegible]
[illegible] quod est [illegible] sunt omnia [illegible] et in
alia Ad [illegible] 7o [illegible] quod [illegible] de [illegible] et non

Et quare principali Ad numeros sextus quod questio Ad primum quod non
est agentis perfectissimi effectum esse perfectum nisi in suo genere et
ex perfectione quam voluit sibi deus liberaliter dari et sic materia creata
perfecta in suo genere non enim producit deus aliquid cum utilitatibus et
perfectionibus sed mediate ut dicitur 3° de anima igitur perfectio aut effectus non
arguit in suppositum nec imperfectum esse sed fortasse in naturalibus
defectus causa ad quam generant defectum arguit 2° quod talis
arguitur imperfectio locum habet in agentibus naturalibus et non in
agentibus liberis / et tunc quod diversimode modis sunt ut opor-
tebit tunc perfecta omnino producere nunc in forme et
per consequens inferendo quod producendo similiter igitur extrema perfectione Ad 2um
non quod materiam esse sine forma implicat Ad quartum dicitur quod
principium per se ad formandum potest esse sed forma in hente cui causis
esse non dependet a forma quod est extrema specie saltem apparebit
sed si esset primo per se tunc adesse quod ad formam et sic se-
quitur non necesse quod non posset esse nisi informata vel a forma
talis forte haberet aliquid apparentiam sed sic nullam videt
albedo est sed solum per divina hoc agente et quare non solum
sine forma nunquam possibile est / dicitur quod non quod forma est actus
sed universaliter quod non est nisi naturale albedine et colore quod
subiecto sub esse / quod vero patuit potest esse sine materia quod ista sine
forma / dicit quod materia non est nata per se esse cum non est perfecte
utrumque tamen potest sic ymaginari igitur quamvis est causa per se subsistere quod cum
quod nulla habet rationem per se corporis vel remotionem quam sit Ad 2am
ad quartum dicitur quod esse actu competere non est a forma in hoc
suis omnino forma capacius est a sola licet non per se hoc potest
dici sed sic esse actu est ab essentia vel quantitate sed esse per
se tum sed hoc est esse et ideo materia non est perfecta actu sed
naturaliter nisi inducta forma Ad 3am quod non sic est actu ergo
est in forma vel sub forma quia esse actu ita quod enim potest
competere ad formam sed ipsi forme hoc enim genere est actu
et potest recipere corpore de actu competere substantie per quas
sunt producte sed quando convenit verum est quod illi qui sunt de 2°
modo Ad dicunt quod materia creata producta cum formis clarebus
fuerunt sic quod creata igitur cuius que ad pulchritudinem ornatus
qualibet formaliter per vestitus et varia que ad debitum
sibi situationem et ornatum hoc de questione ita sequitur

Nunc queritur tertia des. 13 ¶ utrum quod fuit primo de
spiritali luce / quod non / arguitur sic / quod vel hec lux erat spiritualis
vel corporalis / nullo modo potest dici 2° non erat quia tunc spiritualis
aliqua sufficit divisione ¶ per hoc primo / quod non erat spiritualis / quod
deus lucem quod fecit divisit a tenebris / non aliqua non vidit
fuisse tenebre spirituales / tunc demones aliqui erant ideo creata

lucem ut dicitur gen. i. sed quod fuit corporalis / primo / quia lux non
est corpus cum sit quedam qualitas / Et sic dicitur quod fuerit
lux corporis lucido / 3° / quia conveniens videtur quod primo die
celum produxisset spiritualis quam corporalis fuit ita est vel
sic ipsis quam corpus / 2° sic / quia non fuit quomodo / ut deus
in primo die inciperet sua opera ab accidente / 3° non con
gruum erat quod a luce quam tenet / quia lux est accidens
/ ab ... / quia substantia est prior accidente / et ideo ab ista prima
debebat deus incipere sua opera / 3° / quia ut hic
lux distinxit noctem et diem suo motu ut non sic
dicatur quod fit / quod hoc proprium est motus diurni qui debet
est videtur firmamento non die facto quia factum est 2° die
sic dicitur quod non quam litteram que dicit quod deus vocavit lucem
diem et tenebras noctem / 4° quia ut hic lux fuisset
eiusdem speciei cum corpore solis ut non sic dicitur quod non ga
non erat primam diei et noctis vi circuli motum
circuli solaris solis et in solido sic dicitur quod fuit quod sol
per creatus 4° die / 5° in corporis productum quod productum
non deum fuerat cui fuit in productione rerum constitucionem
mundi quod primo est capere primo et hoc patet quia quarto die
producto sole hec lux cessavit nunc cum primo ea appa
ruit / 6° / sic conveniebat hoc est primo / quia in filio deo pro
sunt pater omnia produce / et ille est lux / ut a luce
increata et primo lux corporea / et primo die produceretur
sed pater non produxit res in filio / ergo / patet ad quod filio
eo quod omnia dicitur facta per filium / et iste est lux / ergo / prima
/ et minor est / quia si pater esset cum verbo per filium / tunc
filius esset instrumentum patris / quia illud per quod aliquid fuerit est
eius instrumentum / et hoc non convenit filio qui est deus / ista
tunc lux in mediate fuisset producta per filium et per
patrem / et patet quia quod agit mediat inter patrem et
rem factam hoc in mediatione vi attingere rem factam
quam factam aliud quod eo utitur ut eo agit ut in eo
In oppositum est magister in littera / quia dicit quod deus fecit
primo die lucem / et ipse fecit quod fuit cum facere in
questione erunt duo articuli / In primo probabitur de quesito
In 2° de eo quod tangitur in ultimo articulo / sed ponitur pro
ductis rebus in filio / sed per filium / et est oppositum factum
·i· arti· ad primum articulum dicitur volo / sed ponere illa lux fuit spiritualis
vel celestis / 2° / sic corporalis ponere producebatur mo
ta vel quiescens / et sic mota / quo motu mota
3° de quesito / et 4° / quando factum est de illa luce / primo

ad p̄mum est sciend[um] q[uod] de int[ellectu] illius l[itte]re In principio crea-
uit deus celum et terram diu[er]se sunt sētencie patrum epi-
mones. Q[uonia]m b[ea]t[u]s Aug[ustinus] dicit libro p̄mo sup[er] ge[nesim] c[apitul]o
2o q[uod] p[er] celum intel[ligitu]r creatura sp[irit]ualis et p[er] terra[m] corporea Aug[ustinus]
et mouet ad hanc sn[ia]az q[ui]a dicit q[uod] no[n] e[st] cre[dibi]le
legislatore[m] tacuisse sp[irit]ualis creature p[ro]duc[ti]onem q[uo]d co[n]tin[gere]t
n[isi] celum 6o et 6o eiusd[em] p[ri]mi lib[ri] d[icit] q[uod] hec lux sp[irit]ua-
lis p[ot]est intelligi de angelica n[atur]a q[uo]d p[ri]m[u]s est lucida
cla[ri]tat[em] aspic[i]e[n]s i[n] uerbi int[uit]u[m] qu[ae] est gl[ori]a que p[ri]us sunt
tenebre q[ui]a informis q[ua]n[t]u[m] ad claritate[m] et p[er] hac luce[m]
distincta est lux a tenebris q[ui]a formatio creature sp[irit]u-
alis distincta est contra p[re]cedente[m] eius statu[m] informe[m]
q[uo]d intelligit[ur] p[er] tenebras ut dicit magister sup[er] ca[pitu]lo 2o s[e]n[tentiarum]
d[icit]. Alit[er] exponitur ista l[itte]ra ab aliis s[cilicet] Basilio et Cris[ostomo] Basil[ius]
dicentibus q[uod] moyses tacuit sp[irit]ualis creature creatio[n]e[m] Cris[ostomus]
et ideo p[er] celum dicunt intelligi celum empireum et p[er] terram
ma[teri]am informe[m]. Ideo Basili[us] q[uia] moyses tacuit p[ro]duc-
tione[m] creature sp[irit]ualis q[uia] creata est a[n]te o[mn]ia q[uod] moyses
p[ri]ncipium rerum narrat cepit a p[ri]ncipio t[em]p[or]is s[ecundu]m istud r[e]spo[ndeo],
et ideo p[re]t[er]misit sp[irit]ualiu[m] p[ro]ductio[n]e[m] que ante t[em]p[u]s erat
formata et no[n] sub t[em]p[o]re corporeo. Cris[ostomus] assignat aliam
r[ati]o[n]em eo q[uod] moyses loquebatur rudi p[o]p[u]lo qui nisi
corporalia capere poterat et io p[re]t[er]misit sp[irit]ualia. Addit q[uod]
eis loquebatur p[o]p[u]lo q[ue]m ab ydolatria reuocare volebat
ad quod erat pronus. Adorabat enim militia[m] celi, ut sole[m]
et alios planetas q[uo]d p[ro]hibuerunt eis scitum deut[eronomi]o
4o c[apitul]o et ideo ne audientes angelos, aliquid eos
p[ro] deo colere[n]t. ea p[re]t[er]mittebat. Et ideo isti p[er] illa[m] lucem
intelligunt corpus lucidum ut l[itte]ra sonat et iuxta
illam op[inio]nem est q[uod] q[ui]a Illa lux erat corp[ora]lis Isido[rus]
et c[om]pleta q[ui]a talis erat q[ua] poterat distinguere Cor[poralis]
dies contra noctem sed ista est corp[ora]lis l[ite]r[aliter] p[ate]t ex
p[er] l[itte]ram dicentem q[uod] deus diuisit luce[m] ac tenebras
et noctem et hec no[n] est q[ui]a luce sp[irit]uali no[n] disti-
guitur dies a nocte. l[ite]r q[uo]d illo est i[n]sequens q[ui] i[n] s[e]c[un]d[u]m
maiorem ul[tra] sp[irit]uali p[er] luce[m] intelligatur creatura sp[irit]ualis
formata p[er] gr[ati]am apportam ut vult b[ea]t[u]s Aug[ustinus] q[uo]d p[ate]t q[uod]
no[n] est inqu[ir]e[n]d[u]s q[uod] s[ecundu]m rei geste dicat l[itte]ra que simpli-
ces imbuat et intus s[e]c[un]d[u]m misticos gl[os]imat quibus
p[er]fectos instruat ut dicunt doctores et t[ame]n ad l[itte]ra[m] ui[detur]
legislator locutus fuisse de luce corporali. Hec de p[ri]mo.
Circa ad 2m p[ro]ducere uidetur q[uod] hec lux mouebatur

Licet lux p[ri]m[o] co[n]ueniat nature sp[irit]uali ut Aug[ustinus] d[icit] s[upe]r gen[esim] q[ui]a p[ro]p[ter] ad p[er]fectionem u[e]l n[on] t[ame]n q[ui]a ad gn[er]em usu[s]. 2 g[lo]s[a] Notata eni[m] luce nisi defic[ie]tur p[er] a[n]tecede[n]cia et seq[ue]ncia luce[m] intelligere corporalem p[ro]p[ter] q[uo]d e[ti]a[m] de sp[irit]uale luce intellig[it] p[ro]ducun[tur] seq[uitu]r q[uod]

Q[uonia]m u[er]o illa lux erat corp[or]alis.
mouebat[ur] motu celi diurno.

In p[ri]ncipio creauit deus celum et terram

motu circuli diurno / patet sic / quia videtur quod movebatur
eo motu quo potuit distinguere diem ac noctem / secundum iste
est motus diurnus / 2a ratio probantem ad allegatum / lux
illa vocata est dies / et tenebre nox / Item sunt vere dum
sic lux et tenebre / quia motus lucidi erat circa lumen
et preceditur in opposita lucis quam tenebra / 2o destructe et
divise / quia sunt in oppositis partibus fuerunt / 3o divise
erant tempore / quia similiter post lucem sequebantur tenebre
per istum motum lucis vesperi et mane / hec manifesta est. Illa dies
et nox motu diurno instituitur / ut notum est. Secundum certum
dicendum tamen quod Basilius videtur velle quod in ista prima per
duracione dies fiebat emissione radiorum lucis et nox
retractione eorum / 3o non per talem motum / 2o patet hec induccione
quia non videtur quod aliquod mobile motu diurno fuerit
productum ante firmamentum quod dicitur creatum quando 2a die factum est
3o quis fuisset motor / 4o iam fuisset ei motus naturalis
et hoc non quia motus diurnus est naturalis primo mobili
vel fuisset ei violenta et quomodo ad illud violentasset
5o utrum fiebat ita circulacio cum divisione medii vel
non / Ad primam obicit contra id dictum beatus Augustinus 2a super Genesim
quia non erat ibi aliquod emissionibus et retraccionibus cum hoc
mees et animalia non erant quorum utilitatibus hec emissio
et retraccio deserviret / 2o quia propter nullum corporis lucidi
est retraccio sui luminis nisi per interposicionem / si dicatur quod deus,
hoc patet verum est secundum quod in prima institucione nature
deus congessit contra rerum proprietates miracula / nam hoc convenit
secundum patrem quando non rerum habent sic satis apud beatum
Augustinum / et hoc auctoritas beati Basilii dimitti potest quia dicta
que sunt illius opinionis / et quod via Augustini videtur
verior Ad 2am potest dici quod moles celestium cum celo
empireo in quo mansiones sunt angelorum / et primum
mobile in principio erat productum secundum magistrum in libro Sententiarum et quod
motus diurnus fuerat a principio / ita quod cepit cum
creatura corporea hoc est motus circularis primum mo
bilis vel aliorum que sunt in primo die et eo motu mo
vebatur tota ista moles celestium et simul corpus lu
cidum factum / et id tradit doctor sanctus prima parte
summe questione 66 articulo 4o in solucione 3e rationis ad oppositum
licet non dum essent motus proprii planetarum quibus
distinguuntur anni et menses / quia non dum erat sua
materia formata / Ad 3am quod motor fuit deus qui est
adhuc motor primi mobilis / Ad 4am iam patet unde dicitur
de motu solis quod sunt ei naturalis ... secundum non naturaliter ...

quod sic saltem primo mobili est naturalis secundum quorumdam opinionem et
secundum alios toti masse orbium celestium mobilium simul sed quod tamen
quod sine dimensione mediorum quod tota massa corporea prius ea forte
sunt corpora celestia prius inveniebatur / hoc dicit 2a parte articuli
tertii ad 2m est quod intelligitur ad questionem / Utrum conveniens fuit primo die 3 ydo
fieri lucem / probatur iste conclusio / quod conveniens fuit primo die fieri
ut informitas tenebrarum primo tolleretur / sed hoc 2m non
potuit nisi fieret lux / 1a patet et hoc modo fuit / sed arguitur
declaratur quod lux est qualitas primi corporis / et ideo in formatione cat
ut primo tolleretur privatio tenebrarum a facie abyssi / 2o
quod conveniens fuit ut a communiori inciperet formatio / sed inter omnes formas
agentium incipit communius / nam lux cuius forma est / illuminat
enim superiora et inferiora / 2a patet per Basilium / quod conveniens
fuit hoc primo fieri quod singula producenda videlicet ut manifesta
fierent / sed hoc est lumine / 3o patet per Bedam / quod conveniens fuit
fieri primo die sed quando non esset dies / sed sine luce non
esset dies / patet ad / aliquam si dies esse debuit / oportuit illud ¶ oportuit ut
fieret sed quando dies non esset luce fuit / et patet hoc / quod non
est dies sine luce / et patet ad / quod conveniens fuit primo
fieri ornatum corporis magis ut qualitates quibus est comprimitur
divine essentie / sed hoc est lux / 1a patet ad ut comprimet mundus ‡ quia conveniens fuit
corporeus in die primo qualitatem sui conditoris / patet hoc / quia
nec alia qualitas ita exprimit divinam essentiam ut qualitates
celestis corporis sicut lux / cum deus lux sit / et tenebre in eo non
sunt ulle ut dicit prima canonica Iohannis / primo et queritur
primo dicitur / prima est lux / patet dicitur / utrum illa lux erat eiusdem Nota
speciei cum luce stellarum inferiorum / 2o utrum erat eiusdem speciei cum
luce stellarum / Ad primum / credo quod non / quia hec lux celi est 1
qualitas simplex per sui [illegible] / et lux stellarum inferiorum est qualitas
sequens compositionem contrariorum / unde ignis in spera non
lucet vel est aliqua aqua mixta / et hec est intentio
quorumdam dicentium de specie celi doctoris Thome / quod quecumque
sunt in celestibus corporibus et in inferioribus eiusdem
sunt / Ad 2m / supposito / quod omnia accipiunt lumen a sole / ut Nota
vult [illegible] alter / tunc secundum esset / quod omnia 2
lumina celestia / vel cuius lux celestis esset cum qualibet alia luce
eiusdem speciei / quia omnis erat eiusdem speciei cum luce solis / sed
aut velles dicere / quod non / patet dicit alia opinio / tunc dicemus
quod hec lux esset eiusdem speciei cum luce solis / sed non cum astris
superius / deorsum per directum / forte obicietur / quod lux lune Con
et solis non sunt eiusdem speciei / 1o quia lux cum luce solis / quia
hoc / quod cum luna recipit lucem a sole / magis est eius lux debet
esse eiusdem speciei cum luce solis / et arguitur / quod luna solis

et lune non sunt unius speciei / cum in corpore solis maneant distincta / et omnia talia differunt specie que sunt in eodem subiecto / et non faciunt unum ¶ et ad hoc experientia / quod quando luna est in opposita parte solis quod ambo sunt supra nostrum emisperium videtur luna suo radio per modum coloris offuscata a luce solis / et hoc non posset esse si ex radiis solis et lune fieret unum lumen ¶ 2o / quod lumine solis calefiunt et desiccantur ut experientia docet lumine autem lune infrigidantur et humectantur unde experimentum dicitur / quod si quis dormiat in radiis lune caput vel membra discooperta quod in eo loco quem attingunt radii lune membra fiunt paralitica / quod non est nisi ratione quantitatis humorum frigidorum et humidorum ex quibus generatur paralisis ¶ Ad secundum quod magis plures ad oppositum quam ad partem secundum videtur / unde quod ¶ Ad primam / me quod lumina solis et lune non sunt unius speciei ¶ Et ad primam partem / dicitur quod in qualitatibus spiritualibus non est inconveniens / quod due forme contrarie [struck through] solis / sive sint in eodem subiecto et tamen non faciunt unum / sicut patet de hominibus in hoc mundo intuenti quod de invicem hoc et hoc sunt duo contrarie ut cum duo lumina candelarum similium que distincta maneant quia faciunt duas umbras oppositas eorum umbrosis ut docet perspectivam vel species diversarum albedinum per que autem loquuntur de qualitatibus realibus vel corporalibus contrarium patet quod lumen lune non infrigidat sed calefacit primo omne lumen calefacit ut vult philosophus 2o de celo et mundo et prima metheororum et ad primam experientiam dicitur quod in hoc non contingit ex parte luminis sed ex parte influentie lune que fortius multiplicatur cum lumine quod sine eo hec enim est humida et humorem multiplicativa per partem influxum et refluxum / et quia plures multiplicat quam digerere potest in ista causa manent cruda vel indigesta et sic inducunt paralisim
nervorum hoc de 2a parte ¶ De 3a parte est notandum / quod quidam dicunt illam lucem fuisse quandam nubem lucidam circulariter in celo motam / que facto sole recepit in materia prejacente ¶ Sed hoc non videtur verum / cum quod scriptura dicit postea cuncta vere que fecit permanserant et non que statim desierunt vel deinde debebat ne quidam opus videtur impotens vel imperfectus ¶ Alii dicunt / quod illa nubes lucida est iuncta soli cui adhuc adheret / et cum quo movetur quod sic maneat sub radiis unde non videtur / sicut hanc tamen ingeniose putant [struck through: aliud] 4o ¶ Et addit / quod fortasse illuminat superiorem / sicut sol

¶ quod fuit de illa luce.

ebenes [struck through] de prima

inferiora quas superiores recipiunt virtutes. Aug(ustinus) primo super genesim
ad literam c(apitulo) 12o. Sed non apparebat quare [illegible] magis in huiusmodi
[illegible] est quod lux [illegible] nubes esset superflua. [illegible] autem est super-
fluum [illegible] dicunt quod de ista luce est formatum corpus
solis [illegible] id est quod dicta [illegible] quia corpus solis sicut et aliae
partes orbium celestium non habet [illegible] sicut est distinc-
tam contra suum esse vel formam [illegible] specialem. Sed hoc dicta-
tum est in hoc parte et non eius essencia necesse esse sub
alia forma [illegible] 9o [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] de [illegible] no. quod illa lux sunt lux solis producta aliquid
informis [illegible] essencia solis est et virtute illumi-
nativa [illegible] in qua [illegible] informis erat quo ad virtutes quibus
natura est vigores et generationes et virtutes inferioribus
exhibere. Et forte [illegible] non erat forte debita [illegible] signa que
passa est data sibi [illegible] die [illegible] lumen dum
solem produxisse [illegible] quod est [illegible] quod illa lux
est nunc lux solis et illud lucidum est corpus solare
[illegible] dicebam [illegible] illa lux sunt
[illegible] primo die et sola sol [illegible] die [illegible] directe
[illegible] primo die [illegible] et virtutes speciales quas est
quod hoc [illegible] quo ad [illegible] et virtutes speciales [illegible]
sol ultra virtute illuminativa [illegible] quo ad solem [illegible] in illa
luce et primo die producta. Circa de primo articulo secundus
[illegible] est [illegible] pater creat filium vel [illegible] quod
[illegible] in [illegible] et causa prima et superiore
[illegible] per [illegible] vel advocatus [illegible]
[illegible] operacionis. Sed talis [illegible] sicut [illegible]
operatur et agit [illegible] facit in regimine [illegible] suo aquo
recepit auctoritatem [illegible] illius regit [illegible] regnat
[illegible] inferiore [illegible] est [illegible] superiori [illegible]
[illegible] per advocatum et faber calefacit ferrum
[illegible] regit [illegible] quia [illegible]
[illegible] et 3o tamen [illegible] secundo [illegible] in [illegible]
[illegible] in aliis [illegible] pater operatur [illegible] filium [illegible] dat [illegible]
[illegible] pater operatur [illegible] et [illegible] et auctorem sicut [illegible]
quod operatur [illegible] in eo et [illegible] filius [illegible] sancto spiritu [illegible]
operatur [illegible] spiritu sancto et filius cum sancto spiritu [illegible] quod [illegible]
[illegible] cum actore [illegible] et [illegible] et sunt [illegible]
id ad [illegible] quod que facit et sola et est ibi in glosa
[illegible] pater dicitur [illegible] filium quia [illegible]
[illegible] operari filium quia [illegible]
3o est [illegible] quod pater dicitur [illegible] producere filium

Lux
2 arti.
per
Causa superior
Causa inferior
Eadem potencia

Pater agit per filium

quia ut dictum est in quibus prima emanationes continent
presuppositiones et ideo generat per filium quo disponit producere
omnia producenda per spiritum sanctum spirat per modum doni quo disponit
donare omnia donanda in creaturis primis sit prima ratio quod pater
1a conclusio non agit per filium primis duobus modis patet quia filius nec
2a conclusio est superior nec inferior patre 2a ratio est pater agit per filium
3o patet quia agit cum eo vel cum ipso active quod spiritus sanctus ipse solus
decet gerere cum quo et qua disponit omnia ad opera producenda
quo quarto est ratio et alia patet duabus auctoritatibus sacre scrip-
ture unde Johannis primo omnia per ipsum facta sunt et sine
ipso factum est nihil Item omnia in sapientia fecisti et
In principio creavit deus celum et terram id est in filio et Augustinus
super illo loco psalmus 32 Verbo domini celi firmati sunt dicit
quod pater operatur per verbum suum et secundum Richardum de Sancto Victore dicitur quod in
Con deo est idem esse et operari modo pater non potest esse per filium
9 ergo nec operari per filium 2o quod pater non est sapiens sapientia
que est filius ut dicit magister ergo nec nec operatur per istam
sapientiam quia licet quod non videtur quod artifex operetur per sa-
Ri pientiam qua non est sapiens Dicendum ad primam quod verum est quod
in re operari divinum altitudinem et esse quod sit licet divina in
ratione sed quod operari active dicit denotat respectum ad creatu-
ram quem capit per filium et spiritum sanctum Confirmatur non dicit quod
quod est per filium quia licet respectu non importat et sic
licet voluntas et attributis sit idem sed importat duas ab-
lutas non sequitur quod ut cum ipse dupliciter modum importa
2 ditur ad 2am quod conceditur alias ut dictum est in primo et
negetur quod et ad probationem dicitur quod pater ut est duplicem sapientiam
scilicet qua formaliter est sapiens que est divina essentia et sa-
pientiam ab ipso genitam que non est sapiens et per utramque operatur
1 ad rationes ante oppositum Ger de 2o sentenciarum primo sequitur ad rationes ad primam dicit
Augustinus quod lux erat spiritualis scilicet gratia data angelis ad
propositum dicit quod lucem divisit a tenebris quod firmata
creaturam angelicam distinxit ab informi et tenue statu
in quo erat creata que vocantur tenebre eo quod non
erant adhuc conversa ad veritatem propter esse dei quod sic facta
est in bonis lux gratie et in malis malicia culpe
et gratia divisit lucem a tenebris patet angelum bonum
ab angelo malo scilicet gratiam a culpa gratiam vocavit diem
tenebras noctem iuxta illud apostoli ad Ephesios 5o eratis
aliquando tenebre nunc autem lux in domino 2o potest dici quod

intʳ ut de luce corporali ad dicta | Et qu dicit | q lux no
est corpus | Ad 1ᵐ | et si no sit corpus spirituale | est tn corporis
qualitas | qua est ornatus corporis | Et cum dicitur | q volunt
suffecit q incepisset deus opus ornatus creatura prima
li quod corporis | Ad 3ᵐ | q de corporis creatura moyses solum pl
rcis expressis in primo notabili prime pt primi arli | Primus
dispositio eam prius formatur perficitur | quod decoraret quidem 2
creatura corporea | Ad 2am | pt dici iuxta illos | qui di
cunt | q corpora celestia erant producta in suis speciebus |
q non restabat nisi ea ornare in suis actibus | quorum principale
| et primum est lux | et ideo incepit a luce | Sed iuxta alios qui di
cunt q licet materia [illegible] q essent facta dicetur q deus
perfecte volunt exprimere perfectionem in specie et in actibus ut 3
sit sicut fiat lux i fiat forma et in actibus lucida | Ad 3am
q licet lux motu diurno distinxit noctem et diem quia
primum mobile vel apparentie sunt producta quando licet lux sit
mota cum celo ut sibi motu sit et [illegible] cum primo mobili
movetur omnes spere inferiores motu diurno | Ad 4ᵐ
q firmamentum est factum 2ᵒ die dicendum q ornatum est sic
sua determinata et situ suo | 3ᵒ die sed quo ad formam sua
simplicem licet non debitam virtutem et figuratam vel dotationem
virtutibus effectibus quas accepit | 2ᵒ die | sed apparitio prius
tum in celo empireo sicut est forma lucis licet non cum
luce | Ad 5ᵐ q licet lux fuit cum specie in corpore
solis primo est eadem numero cum solis luce | Ad maiorem dicitur
q sol quo ad formam sunt apparitio producta cum celo empi
reo quo ad lucem sunt factus 4ᵒ die cum fiebat illa lux
sed quo ad figuram et perfectiones ad dotatas sunt factus
sed quo ad figuram illud | quod allegatum est dicta | dicitur 4ᵒ
4ᵒ die iuxta illud q dicit non ad [illegible] sed evenit | Ad [illegible] parte arli
primum licet enim lux sit [illegible] manifestet lux | [illegible] ad figuras 2
et perfectiones debitas et virtutes perfecta sit et sol apper
latus | Ad 6am | ge' [illegible] | et ue' [illegible] | et ad maiorem prima
ue' qa | q non solum dicitur aliquid fieri per aliud terminus perfectu
mentum | sed etiam [illegible] ut putatem eam | quae est terminus sed
apparet terminata | ut dictum est in 2a qone prius arli | Ad 2am
ue' qa | quia tota civitas est vincta cum luce non 3 esse
esse distincte quinimus sunt tres provinciae | quilibet pro se
impletat medium per transpositum | sed eandem tamen cum sub aliter dicitur

cum pr facere psilum quia filum pduxit et sua talitem
totam sibi cuitat sic pq oppm est pdutl q. de quo
Q° 10 Dicitur q(ui)bus ceda ds 1 gn̄ vtrum firmamentum
diuidit aquas ab aquis / sit pro motu in infe
rioribus ca generacionis / q. q. vnum supponit et aliud quod
supponit q firmamentum diuidat aquas ab aquis / Secundo
vtrum cuius motus sit ca aliorum inferiorum / Cum supposito arg
Con uitur sic / nulle aque sunt sup firmamentum ergo quod nec
est / sed assumptum prbatur sic quia si sup firmamentum essent aque se
queretur eas grauius sunt quia essent turbulente / quod non
3 queunt conuenire rerum dispositioni inequa omnium vniuersalis
disposita / Secundo quod aquis aqua est corporalis / non quod
est supra firmamentum non est corporale a(er) pz quod oppo
9 ciam et ca est / quod ois aqua licet mag / ba(r) pz quod sup
firmamentum non est contrarium aquis posset corrumpi / Tercio confir
matur quia sunt aque videtur esse generacio in supiori
adque inchoari valent aque sup firmamentum et quod illas
Con facerent sic cum pduxit deus tales frustra / Secundo sic fir
mamentum non diuidat aquas ab aquis / ergo quod non est
assumptum probatur / quia firmamentum non contingit aquas super
iores quomodo non contingit speram inferiorem ut patet et
si veteres pterto celo recipere adhuc non contingit aquas
Con sed ignem / Deinde arguitur quod motus firmamenti non
sit ca inferiorum probatur sic / ca efficiens debet esse prima
2 aut non vniuersalis principalis quod sua tanta quando motus ca sit
assumptum non est aque nobilis sicut sunt hec inferiora / Secundo quia
motus firmamenti non est adhuc esset transmutacio in hiis
inferioribus / ergo ipsum non est ca mutacionis que sit hic ergo
quia tunc quia consistente nr causa agente et subor
dinata apparet effectus / sed ergo si sublato firmamento adhuc
hic fieret hec actio / firmamentum non erit ca huius actionis
ceteris paribus / quod circumvis celum staret adhuc sol hec infe
9 riora illuminaret et per quod ... calefaceret / ergo poneret alte
racionem sequitur generacio et hoc est propositum / Confirmatur per arnum
9 pucipe dicentem quod dicit quod ignis non posset comburere
stupam sibi appropriatam cessante motu celi circum / Tercio
quia si motus est causa vel per se vel per accidens / non
per se quia non videtur motus localis plus facere quam
applicare actiua passiuis / sic si hic combustibile apponeret
igni non sic esse ca nisi ignis vel aliorum est esse tam

84

parcius si dicat quod parcius est ea quo potest non esse etc /
Arguitur 2o sic quia vel hoc est motu diurno et hic non
quia iste non est firmamenti proprius eius sicut primo die etc
adhuc firmamentum non erat productum vel motu proprio quo mo-
vetur contra motum firmamenti secundum 1 gradum in centum annis/ et hoc
non quia iste motus nichil hoc facit adhuc luminaria fuerunt
producta / de quibus dicitur Genesis primo capitulo quod iste non
dividit noctem et diem neque per ea distinguntur signa et
tempora neque dies et anni cum enim completur ut dicunt astro-
nomi in 36000 annorum In oppositum est presuppositum est textus
Genesis primo et magister dicte partis Ad questionem videtur
esse textus eius qui etiam allegat magister dicte partis dicens
quod deus decrevit fiant luminaria in firmamento celi et illuminent
terram etc videtur autem quod illuminant sine motu / motus
enim adducit et abducit lucidum ergo motus etc et etiam hominum
dispositionem in hiis inferioribus Item dicit textus quod luminaria
debent dividere diem et noctem et debent esse in dies et
annos et duo aliorum inferiorum et omnia ista nequeunt fieri sine
motu 2o manifestum est per experientiam quod motus firmamenti est
causa generationis huius inferioris propria luminaria et motus etc patet
enim quia sole occidente fit generatio huius florum et fructuum
et recedente corrupcio et hoc declaratur per 2o de generatione capitulo
per ... et primo metheororum Et quod ista huius mundi
inferiorum esse quem lacobus superioribus ut tota eius virtus
inde gubernetur In hac questione tres articuli In primo videtur
de supposito questionis 2o videbitur de modo quo causaliter ymagi-
ginatur fieri res et huiusmodi etc / et etiam quo post lumine
naturale sine ... et conveniencia et etiam etc 3o videbitur
de quesito et dico quod tangitur in 2o articulo videlicet utrum
proprius motus celi non esset adhuc possit fieri vel sicut ge-
neraciones in istis inferioribus Quantum ad primum de tribus est
videndum primo quod debet intelligi per firmamentum 2o quod parcius	|arti^lus
| et 3o utrum firmamentum dividat aquas ab aquis Quantum
ad primum est notandum quod propter potest hic expositiones et theologi
plurimi ... dispositio mundi corporei est hoc quod terra substat
omnibus corporibus aliis propter hoc in decursu opera aqua per
ad aliud genus et volatilium ... salute / etiam quod est
aqua per magnam partem cooperiens terram / etiam quod est aer

et circa illa est ignis ponit hic dicit 2o physicorum parte prima
et 1o metheororum parte prima / quod enim sit ad elementum ignis
probatur quomodo / quod aliud est leuius aere / et illud non
potest esse mixtum / ergo 3o quod sit simplex / et quod sit hoc potest
vocatur ignis / 4o est quod elementum / que nota quod
et dicitur prima parte ergo experientia de igne flamma
qui in aere ascendit et spatulas leui vel capillos
seu calefacto quod non esset nisi esset aere leuior / et secunda
2a parte patet quod si esset mixtum preponderaret terra et aqua
et cor quantitate et ex quibus non esset leuius aere / 3a
certam generat esse per combinationem caliditatis et siccitatis
in fumo vel altius corpus in fumo non mixtum sed conuenit
cum elementum quod aliis tribus sicut alia tria elementa sunt
sicut tres combinationes alias scilicet patet de terra per frigiditatem
et siccitatem de aqua per frigiditatem et humiditatem / et de aere
per caliditatem humiditatem / quod sed hoc est 2o de
generatione tractatus 3o / tertium valde probabile est estimare
aerem extendi usque ad celum sine speram lune sed si
quod nullum aliud corpus mediet inter supremum aeris
et concauum celi / patet ex dictis quia ubi sunt ponendum
elementum ignis quod est leuius aere et est predictum
tertium / ignis in sua spera non est lucidus / patet quod si
sit circa celi super aerem si lucidus esset visionem [illegible]
et consequenter stelle celi nobis non apparent / tertium corporeo
luce non sequitur nisi ignis mixtus videlicet cum extraneo / patet
quia ignis in sua spera non quiescit videtur lux illorum
inferiorum sequitur quinque corporibus humidis cum tali
loco sitis / etc. vel ad [illegible] dicta est in precedenti
quarte / tertium aut doctores [illegible] dicunt quod ignis lucidus
sursum leuius est [illegible] et sursum tendens [illegible] de igne qui
vocatur flamma / illa enim sunt tales proprietates
2 ¶ Hoc est notandum quod contra igne mouetur in essentia
hoc omne ponit ab astris et potest in incipiendo est
inventum / quod infimum omnium astrorum est luna videlicet ultra
maior est quam terra quod sic patet quia cum sol sit maior
terra 16 [illegible] ut dicit Alphraganus in libro de [illegible]
differentiis / sed quod umbra terre in oppositum solis est tornatilis
sit enim quando [illegible] mixta [illegible] per speram et experientiam
tam quod umbrosum est minus luminoso radii retro [illegible]

brasium concurrit unde et tandem in spera mercurii sim plenam
/ sequitur ergo quod maior est dyameter profunditatis umbre in spe-
ra lune quam est profunditas terre / continue enim minorat Cuius
itaque sit hec umbra tempore eclipsis lune totam lunam obum-
brat / patet quia luna est minoris profunditatis quam umbra et
consequenter quam terra Circa hanc lunam est mercurius / circa hunc
est venus / isto loco est sol / post solem mars / post
martem sequitur iupiter / et post hunc saturnus / post satur-
num sequitur celum stellatum / quod quia movetur tribus motibus
scilicet diurno et motu proprio ab occidente in orientem in centum
annis uno gradu et motu accessus et recessus ut dicit
thebith in libro de motu octave spere / et ex hoc concluditur
non esse primum mobile simpliciter quia unius corporis simplicis Et
non debet esse nisi unus motus simplex Unde sequitur
quod si ullum motum habeat appropriatum inferiori / eo quod ista non
movent superiora quod super octavam speram est alia spera
mobilis et mota duobus motibus / Nam cum spera que
sim natura propria non habeat nisi motum ab occidente ad ori-
entem scilicet quod alii duo motus insunt ei ab aliis speris
et cum non ab inferiori scilicet quod habeat eos a superiori /
et ergo illi duo motus insunt spere immediate sup-
eriori scilicet diurnus et motus accessus et recessus sed hec
considerationes sunt aliorum qui influentiam veniunt ad speram
octavam Secundo etiam concluditur consequenter quod hec spera corpus sup-
ra octavam speram non est est corpus primum mobile / quia duo
motus sibi insunt / ymmo unus solum est ei proprius / ergo habe-
bit alium appropriatum alia et non ab inferiori ut dictum est
ergo habebit eum a superiori / Ex quibus 3o sequitur quod computatis cum
septem planetis preceptem speris celestibus ad minus
sunt decem spere celestes mobiles sive quarum quelibet mo-
vetur scilicet primum mobile quod solum movetur motu diurno
Nonum celum quod movetur motu diurno et motu accessus
et recessus / Et octava spera que movetur dictis duobus
motibus et motu proprio ab occidente ad orientem in
centum annis uno gradu / Item septem spere planetarum
que moventur dictis tribus motibus et quelibet earum suo
motu proprio attribuitur sibi appropriato / Item ultra est celum

Decem celi
mobiles

empireum quod ponit locus beatorum grauid et magis mouet
et hoc tunc esset dispositio mundi correcta secundum magis electa secundum
sub et supra debite ordinata de spere celestes mobiles
Con et dei admirans immobiles. Vel dicitur quod strabus super genesis
distinguit septem celos scilicet empireum cristallinum stellatum
igneum ethereum aereum et olimpium / quos ponit
2 hic decem spere vel dei celi. Secundo quia apostolus dicit
2a ad Cor 12o se fuisse raptum ad 3m celum et glosa
dicit ibi quod hoc erat empireum ergo non videtur esse
3 nisi tres celi / Item 3o per 2o celi eminus de speris
et non pluribus et videtur velle quod spera octava sine stella
ta sit secundum mobile. Ad hoc dicitur quod celum dicitur a celan
do et ergo quod continet magna corpora mundi sub eo con
tinendo ea et quasi subtus abscondendo vocatur celum
ut corpus / et ideo secundum hoc duplex loquitur auctores et
sancti de celo. Primo namque ad celum est corporeum materiale
1 vniforme immobile — et hoc proprie vocatur celum et est triplex. Quoddam vni
forme et immobile scilicet empireum. Secundum mobile et vni
forme ut cristallinum scilicet ea machina que sit supra ce
2 vniforme mobile — lum stellatum et infra celum empireum. Tertium est difforme
et mobile et est celum stellatum sub quo comprehendit omnes
3 difforme mobile — spere planetarum / et sic quia hec spere sunt proprie celestes dicit
apostolus raptus ad 3m celum scilicet vltra stellas et celum cris
tallinum ad empireum / et patet quod non est contra dicta. Quia
8 speram et septem planetas vocat vnum celum
et post figuram vsque ad empireum vocat secundum / et empireum
3m. Aliud est continens magna corpora mundi conside
rat superficies quarta ignis que vocatur a Strabo
celum igneum / et grana eius superficies que vocatur
olimpium. Item superficies superior scilicet quarta aeris que
vocatur ethereum / et grana superficies eius que vocatur
aereum / superficies autem aque non vocat celum que terram
non celat eo quod non videtur terram condat / et patet quod illud secundo
licet non est contra dicta / quia non loquitur ibi non strabus
de speris. Per 3o ergo / scilicet tres autem celos mobiles
quas post apostolus descendit ad inferiores quas
quia quinta plurimus latius faciunt septem. Ad per 2o

Triplex celum: Immobile
mobile vniforme
mobile difforme

celi dicitur quod per diversos orbes et motus celestes loquitur
more astrologorum secundum tempus illud | aut credebant octavam speram esse
primum mobile quod convenit non est corpus quod movetur pluribus
motibus | quia per quod per passiones invento est cogitur ponere
aliam speram mobilem super ipsam sed volumus sed verum est
sufficit quod unius corporis simplicis secundum naturam quod non est nisi
unus motus simplex | Tercio est notandum quod sicut spere plane- 3
tarum sic habent sub se luna spera due sunt modi opiniones
Una ponit quod cuilibet planete conveniunt 3es circuli vel tres
orbes circumdantes terram | unus uniformis profunditatis
qui est medius | et duo alii sunt difformis profunditatis
sic quod terminus unius est circa profundum alterius et econverso | Secundo
hoc solet declarari in theorica planetarum et hic modus
est communior secundum quosdam modernos ... Alius modus est
quod sub luna spera sunt unum continuum usque ad quamcumque decem
et quod sub eo infra latitudinem zodiaci | sunt septem
circuli in septem ... includentes motibus septem
planetarum describentes | et hec opinio est verior et
probabilior iuxta ... aliquid mirum magna
sequentur | forte dicitur est luna minor terra et
iuxta sententiam ptholomei et alfraganum quelibet stella
fixa apud nobis est maior terra | quo ergo vocat
scriptura ... luminare magnum cum stelle appareant eam ma-
iora | Videtur iuxta glosam super istam literam quod est
magnum ... virtute super istum mundum inferiorem | Dominatur
enim omnibus humidibus | sic patet quod fluxus et refluxus
maris sequitur eius motum | non autem est magnum
vel maius ... stellarum fixarum in comparatione ... | Vel sic
dici quod moyses loquens rudi populo loquebatur de magis
quo ad apparentiam sensus et virtute et sic est luna lu-
minare magnum | Tercio est notandum quod videtur ... quod : 8.
firmamentum sumitur hic totum corpus celeste quod est terminum
super quamcumque ignis usque ad celum cristallinum exclusive firmamentum
| et non solum spera octava sed sunt eam includit et sep-
tem speras planetarum | quia hic ita sit quod propheta dicit
quod deus posuit luminaria magna in firmamento celi.

et manifestum est quod non potuit plus in specie certa
sed quodlibet luminare creaturarum suo [illegible] plurimum in specie certa
ut dictum est igitur firmamentum capitulo presenti isto ag-
gregato. Secundo est dicendum quod firmamentum hic non dictum
ponunt supra se celum cristallinum totum clarum aquis et
totam regionem clarorum que sunt subiecto. Sexto est
notandum quod aer est facere septime [illegible] in omnibus [illegible]
ingenium perspicacitatis. Unde illi [illegible] alios [illegible]
facere septime notitie ad eam mente adequatam in sacra
tamen expressa est. Septimo est notandum quod per aquam quibus

Aqua

intelligitur [illegible] inferiorum sunt. Et Augustinus exponens illud Genesis
primo: Spiritus domini ferebatur super aquas, id est materiam informem,
ut magister dicit super 2° sententiarum. Octavo capitur aqua pro
elemento [illegible] frigido et humido [illegible] quod potest capi [illegible]
dicitur ibidem: congregentur aque in locum unum et
appareat arida. Nono modo quod aqua perspicua est / ac
corpus clarum et perspicuum presenti potest vocari aqua et
sic potest patere primum [illegible]. Decimo ad secundum [illegible]
[illegible] est quod [illegible] hac [illegible] cristallinum est

gela

in super firmamentum sunt aque probat sic / hac sacra scrip-
tura appellat quod est cristallinum quia nota est per [illegible]
bile quia [illegible] est [illegible] ingenium
perspicacitatis [illegible] ut
dicit beatus Augustinus libro 2° super Genesim ad literam [illegible]
[illegible] Genesis primo et Daniel 3°: Benedicite omnes
aque que super celos sunt domino. Psalmus 148: Aque
omnes que super celos sunt laudent nomen domini. Sed [illegible]
[illegible] qualiter iste aque / et utrum sint [illegible]
[illegible] in aqua clara. [illegible] est dubium quia Moyses
[illegible] et ordine mundi [illegible] non facit ita
[illegible] de aere et de igne [illegible] et

No.

tamen sunt ista nobiliora. Ad primum sunt diverse doctorum
sententie. Primo enim Origenes dicit quod aque iste que super
celos sunt / sunt spirituales [illegible] / allegans illud Psalmus
148: Aque omnes / et illud Daniel 3° ut iam est
allegatum [illegible] non [illegible] aque materiales /
Unde est quod hec opinio reprobatur a Basilio 3° Exameron

dicemus quod licet non dicatur expresse quod aque sint volubiles nature
quia etiam non dicitur ita ibi de igne et grandine et glacie
de quibus manifestum est quod non sunt volubiles nature / sed dicitur
quia comparatio corporum procedit ab habitudinibus secundum quam comparatur
glorificatorum propter claritatem et hoc alii doctores. quaerunt
que sunt aque iste que sunt super firmamentum / sed quia ibi sunt
diverse sunt opiniones. Primi enim dicunt quod firmamentum est compo- 1
situm ex materia quatuor elementorum et illi dicunt quod aque que sunt super
ipsum sunt ad modum cristalli congelate et vere aque eiusdem speciei
2o dicunt quod intelligitur per firmamentum celum sydereum / et ponunt quod 2
sit compositum ex materia ut dictum sunt in primo articulo. Hec opinio
tamen iste aque etiam non essent eiusdem rationis cum aquis illis
inferioribus nec essent naturales sed vocantur aque secundum comparationem
aque scilicet ad claritatem et diaphaneitatem / et hanc
comprobat Strabus super Genesim dicens quod sicut celum dicitur empireum Strabus
propter solum splendorem et non ab ardore et ita dicitur
celum aqueum propter solum diaphaneitatem quod celum dicitur esse super
celum sydereum. Et hanc opinionem ego credo probabilem et
ita reputat eam doctor sanctus prima parte summe questio 68 articulo
2o Tertii dicunt quod per firmamentum debet intelligi pars aeris in qua
nubes condensantur / ubi super aquas nubes condensantur 3
et per aliquam partem infime regionis aeris super quam vapo-
res / ex quibus fit pluvia ascendunt dicitur firmamentum aque
que super erunt vapores ex quibus fiunt nubes ut ipse nu-
bes et aque sub firmamento erunt aque maris et alie super
terram ut coram terram. Tertio media opinio que est Strabi Ba- Nota
barum nichil tamen ad hec. Quarto contra dubitatur dicit quod Moyses 2
loquebatur rudi populo et propter eorum inhabitare condescendens
solum exposuit manifesta eis scilicet terram et aquam
tamen alia in hoc quod dicunt / quod tenebre erant super faciem abyssi
dicitur quod aer propinquum esset super aquas tacuit tamen aerem
quia velut invisibilis simpliciter reputat quod nichil sit / et ideo
ne eis proponeret ignota de aere tacuit et eadem de causa
de igne / quia licet ignis a tactu multum sensibilis est. Vi-
detur ignis esse super aerem secundum visum non constat sed soli contem-
platori per discursum conclusionis. Licet de 2a parte articuli. Tertio ad 3m 3
est quod cum dicitur quod firmamentum dividat aquas ab aquis
capitulo de aquis provenire diximus / potest quia dividit celum
cristallinum quod dicitur aqueum est diaphaneitate ratione gratiam
que est perspicuitate dicta est aqua / Sed dices quod iste aque
sunt eiusdem rationis / dicitur quod non essent et ~~eiusdem rationis~~
quia iste que sunt sub firmamento sunt corruptibiles et iste que

sunt supra ~~sunt~~ celestes inmutabiles et incorruptibiles. Tertio dicit
quod sunt causae rerum actualium quia animae sunt perfectiones
et dyaphanae et hoc decimo capitulo. Ad secundum articulum
2 luc
2 arti
videndum est quod tam catholici quam philosophi dicere conveniunt
aliud suo motu et tamen diversimode. Primo praemitto quod
catholici ponunt deum esse liberum libertate disponens, id est nulla
aliarum causarum necessitate astrictum quia non potest omnia quae
1
(que) contradictionem non implicarent et manifestum est quod deus
causa debet salutem ut dicitur Augustinus 7° et 8° capitulo. Secundo
creaturae nulli quamvis per naturam solum aget nisi sibi
2
consistet continue. Secundo suppono quod deus quamvis omnia esse
efficiat potest simpliciter voluntate tamen disponit, tamen disponit
producere res in certo ordine, quemadmodum scilicet ut inferiora regat
per superioribus, quod ita sit patet per verba Dionysii de divinis nominibus
et alia dicente quod deus per prima media et per media
postrema agit et disponit, quod patet etiam considerare quod manifestum
est deum per superiora haec inferiora et alterationes
ut solis accidit super flores et fructus qui eo recedente
corrumpuntur et hoc deus non potest nisi quia deus regit
3
particularia superiores. Tertio suppono quod per diem medium sta
bit sol illuminans sed non calefaciens, patet quod tempus aptissimum
non erit Apocalypsis 2° quod tunc post istud diem non erit generatio
frustra est alteratio. Contra quod sequitur quod cum motu caeli dispo
nit deus alterare et non sine eo, patet quod deus solum caelo
alterabit quamdiu movet et non alterabit quamdiu non movet.
Contra pro affirmatione concludit quod soli alterare dispensavit per motum
et hoc conforme est suppositioni praecedenti quod per convenientia
regit postrema. Est enim motus localis primus motuum et
dicitur quod aliud inferius medium quo alterat et facit motus
inferiores. Sed enim contra quamvis inaequaliter efficere ~~[illegible]~~ tempus efficit
deus immediate posset, sed inferiores per medios producat
ut alterationem per motum localem, patet expresse. Certo noto
4
quod potest totum et solitum naturae cursum deus aliqua sibi
reservat et quomodo sicut ea fecerit, quod sol retrocessit tempus ...
cuius Isayae 38, quod stetit tempore Josue, quod virgo peperit
Lucae 2° et de similibus quibus ... videtur mihi quod
catholici dicere habent et catholice sustinent quod deus disponit
secundum cursum naturae producere et regere haec inferiora
cum motu caeli libera libertate disponens, sic tamen quod cum sibi pla
cuerit posset non cum eo ut ... agere, patet prima pars

corporum

patet in priori sed 3m suppositum et causas corporum quia cum motu
alterat et generat et cessante motu applicatis hoc non causat
ut in ca dictum est / patet 2a pars quia quidquid deus agit ad extra
agit voluntate sua libera ad oppositum, ut dicit prima suppositio / patet
3a pars quia sicut quamvis non cum ca agere quia posset deum medium cum
eo non exigit quia posset non esse ignis ut dictum est / sed quod con-
cursum / patet Danielis 3o ubi ignis non agit in pueros necnon
calefaciebat medium fornacis et tamen incendebat ministros
regis qui eam incendebant / hoc erat contra generalem influxum
celi et ipsius ignis / Contra dicit aliquis / quia si per se
deus a generatione exigit motum celi sed non bonum manere
non exigens in posterius / patet quia predicta quia ea produceret alias
immediate et non sine eo / Secundo arguitur esse tamen ipse efficiens
quam esse puta motus alterationis et alterare generationis / sed patet
quod tunc minus nobile potest in magis nobile / Tertio quia vel motus
immediate attingeret rem vel deus / si deus tunc motus
non est medium per quod deus agit / si motus tunc aliquid vel
attingeret ea 2 quia eam primo / patet quia in tanto attingeret ultra
potentiam suam in spiritum immediate effectum gigneret / Tertio quia utrumque
deus non generat nec regit hominem cum motu celi cum anima
hominis sit nobilior celi et tota calor et non generat ergo
Tertio fiat non concludunt ut estimo / et ideo admittatur quod deus
nullo exiget in ordine ad sui perfectionem seu potentiam seu etiam
inclinationis esse in se / quia infinite perfectus est et ideo volunt per
quod non exiget deus creaturam vel bono producto / Adhuc quod
ipse perfectissime felix non est magis perfectus deus tunc et
ratione quod esset ipse solus vel quod sint alie creature pro
ducentium / unde omne ratione bonum redundaret in eo / vel
laus angelorum vel hominum quibus deum laudant eis confert et
non deo / Secundo quod deus non exiget celo vel eius motu
per quod sine eis non posset / si vellet ut dicit esse medius
principalis / Tertio dicitur quod motus sibi naturalis vel quod eum
indigeret a producere aliorum ad extra ex libera ordinatione
sua quia instituit se actione ex motu / quia cum ordinatione
sit diminute vel in initiale cum sibi placet sed vocatur
in contrario necessario eius sine quo aliquid non est tamen vel Necessarium
a quo dispositio / Tertia motus est deo necessarius de quo patet quod contingens
quia institutionem sua et libere instituit se factum ex motu
Ad 2m quod actus est instinctivo producendo formam / nullus 2
est negare ut calliditas ignis in substantiam eius actione

in paciente predisposito passive / et eas educat formas prosublita-
tes intellectuales in materiam et manifestius prout videtur fabri sic mo-
bile amentum Adhuc celum immediatus effectum non attingit propter
intelligenciam ymmo celum propter propinquius eum attingit Alio quoniam
principalius / et tamen eum eis constat Primo potest concedi sic
celum vel eius motus in medium attingit effectum
quoniam est agens proxime mediate / quo deus effectum disponit
producere / qui est agens ultime / et sic celum remocius et
plus attingit effectum quoniam sunt motus / et sic proxime
attingit effectum ea que eum proxime faciunt Deus deus
immediatissime attingit omnem effectum / quoniam ipse proximus dirigit omnes
eius causas subordinatas ad effectus ultimos producendos
Unde non est ymaginandum deum esse in celo et ibi dirigere celum
ut id dirigat infinita ad agendum effectum cui deus
presenciam non constat / sicut lux solis corpora infe-
riora illuminat / Et eciam ubique et in presencia eciam
rex in celo dirigat motum vel celum ad motum et motum di-
rigit lune ad illuminandum partes terre aliter sic ante illuminat
/ et partes celi influentes ad influendum / et eciam quasi ubique
lumen dirigit lumine ad hanc calliditatem generandam / et
eciam cum calliditate dirigit eam ad formam ignis edu-
cendam / et sic a primo ordinate partes superiores semper ad
inferiora dirigit / sed simpliciter tamen sic sui effectus in opere indiget
immediate / quoniam et eo constat / sicut si infra manum scriptoris
esset ullus que pennam dirigit ad illud medium / et esset in
penna mota ad illam formam dirigens eam / hic est
enim ordo nature quod est proximus sit concedens / quoniam ut in
primo dictum est circa dist. 2 [illegible] deum ubique esse concede
Ad libertatem sic in homine est considerare in eius generacione potenciam
corporis ad animam recipiendam / et hanc facit deus in celo
in utero matris producit / et est considerare anime productionem / et hanc
creat deus sine celo / Tercio in homine producto est considera-
re quoniam potencie vegetative sic nutricionis et augmentacionis et
sensus generacionis et potencie sensitive sed [illegible] et memo-
riam dolorem et dilectionem et hec facit deus mediante celo
/ et est considerare operacionem voluntatis libere elicitas vel ac-
tus imperatos a potestatibus [illegible] et hanc non facit deus mediante
celo / sed mediate voluntatem nisi sic celum voluntatem
[illegible] inclinat et sic est contemporalis circa actus voluntatis
Item est operacio [illegible] que est [illegible] vel

glorificatus nisi sine corpore resurgat et hanc fecit deus
ex sola misericordia gratiam ut gloriam conferat ymaginatio autem vi- Cap[itulum]
a propria corrumpere quod deus produceret celum ubique ut continue
ter cum forma generationis [illegible] Tertio sequitur conclusio dicto, quia 1
produxit primum tale, ut esset sine motu agentis lumine et in
fluentiis singulas formas generabiles inde imprimeret. Hoc autem
facere non potest quod est nisi ubique omnes in se contineret sicut sigilla
que imprimunt sigillo formam sive figuram quam in se non continet
Secundo sequitur illud quod in prima conclusione dictum. Secundo dictum fuit 2
quod celum est perfectius quam omnia generabilia que fecit, patet
quia omnes formas eminenter includit. Tertio, quod sine
[illegible] nobilius agit celum quam per suum lumen ut patet in 3
influentia, patet quia diversis aliis per alia et alia, et
ergo celum quod est causa inferiorum cum lumine et influentia
[illegible] sed sunt corpora que sunt hodie et 4
erunt cras que fuerint cras erunt cras. Quarto, quod celum currere
quamdiu celum stabit iuxta legem quam deus statuit omnibus motibus
predictis apparet, nisi aliud modum assumere vellet,
patet quia deus disposuit ut dictum est [illegible] motus facere
motu celi, et ergo si iste stabit et deus aliud modum non
assumet ullum motum predictum producat. Quinto quod tunc 7
deus potest agere et quemlibet effectum hic inferius producere
sine motu celi, immo sine celo, patet quia secundam partem modi
quia potest sibi retinere modum aliter agendi et est modus
producere res, sed agit cum motu celi et sine. Sexto No[ta]
est motus quod modus [illegible] hunc modum non est [illegible] quia
[illegible] putans experientias naturales creaturam non esse pos-
sibilem dicit, et conferat annihilationem non esse possibilem per
se ex potentia. Septimo quod deus motus ad contraria agere credit et
[illegible] et sic non posse non continuare, sed non potest annihi-
lare et ideo quia non crederet patet suppositum. Octavo quod nisi
[illegible] lumine naturale quod deus aliquando non movet celum
ut in prima dictum est. Secundo nisi quod deus per celum motus
et in illius motu res continuat et producit et omnia hec
necesse fieri dicit [illegible] per motum que [illegible] per
illud libere fieri ponit. Ex quibus patet In quo modo lumen
naturalis deficit a vero modo respectus et producendi rerum pro 1 productionis
eum deficit, quia fundatus producendi [illegible] negat et rerum
[illegible] et libertatem ad utramque partem oppositum
Secundo quia quod libertate opponimus in esse [illegible] 2 libertatis oppositum

In quibus lumen naturale
deficiat a lumine
fidei

3 Arg. 2 contra naturam

bonitatis dei ascribit scilicet quod cum bonitate sua aliquis non posset
puram perfectionem non recipere. Et 3o quia deum posse tenere
quemcumque cursum nature agere vel etiam non agere cum ea
non concedit / contra quod conveniunt theologi et illis que appa-
rent in lumine naturali deducere nequeunt et auctoritati sacre scripture
contra lumine non credit. Et quia [illegible] non sequitur lumine
naturale purum Commentator dicit quod si esset deus et immuta-
bilis quod sic non posset recipere a motu / patet quod non potuit
celum libere movere ad oppositum et ergo celum deum celum non mo-
veret / non potest contingere pro libere / non velle non movere sed
vel per mutationem qua nollet movere vel per impotenciam
et consequenter non diceret pro deo mutari. Et contra sunt
documenta scilicet quod omnibus hec que conceduntur concedunt in lumine
naturali deus non movet celum / ergo non vult ipsum movere
Item non vult ipsum movere et prius voluit et non est
impeditus ad contra / ergo mutatus est in voluntate / et
quod non potest celum movere liberum ad opposita. Et dato mutatus
ergo non est deus / ergo non est / contra nec potest esse quod
quod ipsum / et sic de primo Ad rationem scilicet in lumine natu-
rali sequi conceditur / celum non movetur / ergo deus non
est. Et ex opposito si deus est / ergo deus est deus
/ et ultra ergo non mutatur / et ultra ergo quod quamvis
vult A vult et non potest illud non velle / vel etiam non
mutatur in voluntate ergo vult quod est [illegible] sicut ante
voluit / et ultra ergo movet [illegible] est oppositum primi [illegible]
movere in lumine naturali [illegible] bonitate dei reputaret
ei nocivum ut doctrine [illegible] motibus et perfectionis
rerum dependentium ab ipso. Et si queratur quare [illegible]
deficit. Dicit quod 3a non valet non vult movere celum
et prius voluit ergo est mutatus in se vel in voluntate
/ quia quod vult facere infinitum potest velle non facere et sine
mutatione / contra liber est in [illegible] libertate oppositum
[illegible] non movebit / [illegible] sic in sua sapientia
[illegible] disponit. Et ultra sic facere non est mutari / [illegible]
[illegible] non mutari. Et ergo etiam sequitur quod pro [illegible]
in illo lumine quod ipsum [illegible] est aliquid esse [illegible]
[illegible] est celum / patet ex quo quia dictum est quod [illegible] celum
non movere [illegible] posse inferre deum non esse et sine

Circa 3m arti

1 conclusio

ipso nisi aliorum potest remanere eo quod omnia ab eo depen-
dent. Hoc de 2o arti. Tertius articulus est qualis virtualis quod motus
celi est tam generativus quam in hiis inferioribus. patet quod est tam
alterativus quam generativus tamen quia quia similis alterativus
est generata per se et generatio dicitur sequitur corruptionem. 2o quod
in hac generatione et sunt sunt calidum et frigidum ut patet
primo ipsius dicitur motum esse causam generationis. de quibus
dictum est in precedenti articulo. 3a quia motus celi est primus
motuum et ideo virtualis est causa posteriorum patet illorum inferiorum
quod est dubium utrum motus celi sit celi formalis virtus
agendi in hec inferiora. Ad quod dicit magister Thomas de Argen-
tina primo quod virtus prima agendi quod potest aliquam formam
absolutam qualis non est motus localis. 2o autem per
illud quod est formaliter successivum non potest esse virtus for-
maliter producendi illud quod est permanens, sed motus celi
est successivus et inferiora permanentia. patet per
actorem quia causa non debet esse minus permanens
quam suus effectus. 2o dicit quod non est causa sine qua
non potest fieri effectus a hiis inferioribus. patet quia quod si
quod sol staret et adhuc illuminaret et calefaceret quod
inferiora et cum quem dictum magistri nimis est quod stare
quod iuxta legem, legem ordinatam sed motus celi 2 conclusio
est formalis virtus celo per agendi per agit nisi inferiora
per ipsum. patet per illud est celi forma virtus per agendi quod
est in ipso et quo deus immediate dirigit eius qualitates
et potentias, ad per agere per agunt, sed huius est motus, maior
patet a ar dicere, forma enim que est in re et quo ipsa
dirigitur ad per agere est illa rei formalis virtus agen-
di, hoc patet quod celum est quod deus primo motum fecit lucidum
per illuminare per illuminat et primum et alias potentias celi
per alterare per alterant quia dicitur quod non moveatur non
illuminabit, nec alterabit per nunc facit. 3o si motus
celi non esset et deus novum modum agendi quod gerit
sibi statuit ad agere celum non per agit per agit, ergo
ipse motus qui est in celo est sibi formalis
virtus per agendi quia tamen corpus movetur et dicitur per hoc, quod
patet dicendum medium, ipsi motus non erit. est quod sol illu-
minabit tamen non alterabit et corpus non aget sive per

nunc et ergo deus motu deposito in celo faceret generationem
et alterationem et non sine. Dico notandum quod deus non sumeret
novum modum agendi quia etiam sine celo deus potest generationes
tales facere si vellet esse preter cursum solitum nature et
preter legem communem. Ex hoc sequitur quod si celo stante et
deus non acciperet modum agendi alium quam illum qui
est consuetus in natura lux illuminaret tamen nullum effectum
novum generaret in rebus neque alterarent preter illud
quod patet post diem iudicii, ubi quando celo stabit non erit plura
generabilis neque motibus corruptibilis unde neque alteratio sed sol
illuminabit. Vide Ysaie 31 quia lumen eius erit [illegible]
manus quam nunc, sed alteratio tamen unde non est. Etiam
conclusio secunda motus non absolute quod omnis intrinsece im-
3. concl. mutationes que fiunt per eam ita quod motus est ab-
solute ad omnem actionem quia deus perfecte faceret. Patet
prima pars quia simpliciter deus potest tale facere lumen
tale et influentias et omnes virtutes formales tales
intrinsece celo annihilato vel quiescente sicut eam facit
in celo moto, quia potest omnem talitatem esse efficere
simpliciter ut dictum est sepe in questionibus primi. Patet
secunda pars quia post diem iudicii deus perfecte illuminabit
et non movebit motu et forte quod hoc est contra quod
magister libro de anima vel adversarius eius qui sunt
circa predicta ... Ad primam non est hoc enim
non capit quod formaliter ratio esse agendi fortius vel
dicat formam absolutam, motus enim localis forte vel
tamen calefaciens in hiis inferioribus cum hiis movet ut
generaliter secundo celi et primo meteororum et docet experientia. Ad pri-
mum tamen non debet esse minus maxima quod effectus, illa que
est particularis non corpus divisibile. Ad verum videtur ad
tamen quod non est actio vel successio sicut in sagitta et
transitur creat in ea caliditate permanente in
a se successiva. Ad secundum dictum sunt sine dubio
verum est quod motus simpliciter tamen non est necessarius in ordine
ad deum, necessarius et in ordine ad solem, tamen est tamen necessaria
ad deum, neque et ... faceret generaliter alterationem
stante ista lege sine qua tamen facit generaliter alterationem
et generationes et inferioribus hiis impleta impleta legem
nature generatur. Ergo facit causas in motu celi et ideo tamen
dicit quod si sol staret adhuc illuminaret deo primo quod si

illuminaret et faceret si deus vellet / hoc enim aliud modo
respiciendo quod aliud quo deus sibi se disponit respectu mundi
et ergo hoc non est contra me. 2o quod non calefaceret simpliciter
deus esset alio modo calefaciendo per lumen accipere / sicut convenit
patet quia non convenit calefacere lumen stellarum nisi astra movente
unde dictum est quod post diem iudicii sol illuminabit / sed non
calefaciet. Tertia conclusio est quod motus in mobili nichil imprimit
de se in haec inferiora. patet quia motus localis non est in — 2a conclusio
virtute sua extra mobile qualitatem permanentem in influen-
tie qualitates producere facit vel lumen. Secunda conclusio deus
per prius non coniungitur motum quod luna mobili in agendo patet — 3a conclusio
quod permotum diriget lunam ad sic agere et non eius motum mo-
vet primum mobile. de quo dictum est quod non est certa scien-
tia sed semper et non est certum quod hec sic lucida de se primus
clare et multas virtutes habens et motu eius applicat omnia
lucida celestia ad agere. Tertia deus motu primi mobilis
celum regit hec inferiora. patet quia mediantibus primis
per lucem vel influentiam / regit enim illa motu locali ad agere
sic in modo quo regit inferiora / hec de tribus articulis. Ad rationes
primi libri. Ad primam contra supra in modo aliud et ad partem
dicitur quod iste aque que sunt supra firmamentum non sunt aque
sed sunt nubes elementales / non enim sunt illas aquas
aquas que sunt hic et per omnia similes. Ergo indiget
ad 2am partem quod non omnis aqua est corporalis / corporalia
enim diafana celestia aqua vocantur / et aque
aliquas similitudines in primo articulo expressas / non tamen magis neces
sunt corporales. Ad 2am quod finis aque inferius est generatio
virens sed aliud finis est quod mundus est de magnis corpori-
bus vivis et corporibus ad eius ornatum. Ad 3am magi-
stris et ad partem sunt dicta quod coniungit aquas inferi-
ores ante separationem clarum quia aqua adhuc caut
quinta dicta est quod diafanum et clara vocantur
aqua et ita est celum cristallinum quod est supra firmamentum
et ideo dicitur aqua et ita est spera ignis quia
coniungit firmamento et tunc dicitur aqua vel magis
vel aqua tam in inferioribus aliter videtur perfecte tacent / de
elementis superioribus visibile est quod totam molem tam
terre superioris / sub aqua comprehendit. Ad rationes que
sunt contra conceptum. Ad primam dictum est in 2o articulo quod

non oportet semper tantum instrumentales esse perfectam per
est effectus / sed cum simpliciter faciat saturam nobiliorem in esse
tia quam est ipsa / patet cum instrumentum in nobilius quod est
2 primum virtute superiore digent. Ad 2am quod stante ista
lege coniuncta quod motus celi non esset non fieret gene
ratio vel corruptio. Ad 3m dicendum constante quod post
diem iudicii / deus novam legem ponet celestibus
scilicet compositam constitutam / ubi non movebuntur / et tamen sol
illuminatur cum quiete et sine calefactione quia de lege
coniuncta presupponit motum localem qui tunc non erit et
ideo mutata legem que est pro celo apparet amotum
et deus illam legem aliam instituet non calefaciet
corpus solem / unde et illuminet quia lege soluta non
diget solem ad illuminandum nisi commotum dicitur
si starent adhuc per manus non illumina et
ergo tunc erat sicut per lumen multiplicatis adhuc illu
minaret / videtur quod nullum agens non agit nisi primum
primum ad agendum dirigat et ideo nisi deus lumen
solis diriget ad suum luminis multiplicationem sol per lumen
in medio dyaphano non illuminaret et ideo tunc deus
nichil nunc illuminat nisi sole moto hec lege sole
quiescente sol non illuminabit / si autem deus vellet [illegible]
sole quiescente sol non illuminabit si autem deus vellet
cum sole quiescente illuminare hoc est lege speciali et
alia quod quando sol erit dictum est post diem iudicii
deus corporibus celestibus aliam legem instituet
explicabitur tamen fundamentum quia si sic tunc scilicet quod
nullum agens ita naturale quin eius actio esset libera
quod non esse magis et patet quia / quia sol necessario
illuminat positus in medio dyaphano nisi directe
actio et hoc deus facit libere quia illuminatio quod sol
facit est libere producta et ita in aliis dicendum scilicet deus
dat soli lucidum esse in medio dyaphano / ergo dat
ei illuminare / ergo ad hoc quod sol illuminet non requiritur
aliqua directio dei quod illa quia tenet solem lucidum
esse et in medio dyaphano et esse primum medium
[illegible] quia ut dicit quinta [illegible]
forma dat omnia consequencia formam / unde illuminatio est

sepius ad lucidam propter eam in 8° phisicorum. Ad primam dicitur
quod catholici licet semper concedant quod deus in ordine ad
omnes effectus sit libere producti, quia quecumque voluit
ea fecit in celo et in terra, non solum ea que voluit immediate
mediate per se ipsum facere, sed eciam ea que fecit per alia volunta-
rie fecit, sicut per ignem formaliter voluntarie comburit calefacit et
humectat per aquas illos qui humectantur, et naturalia facit que sunt
incepta cursum consuetum nature, quod quamvis deus non conveniat
in unitate causalitatis agit cum eo, sicut ipse dicitur agens naturale
sic eciam dicuntur naturalia facta quod in pluralitate concurrit agen-
cium non est sic agere stantibus illis circumstanciis. Tandem ad
secundum negando antecedens sicut enim sol licet lucidus est per se, dicta 2
phisicorum, quod illuminat medium, sed deus dicitur quod dans formam dat
eciam que ad formam sequuntur quod convertatur loquitur
deleti que sequuntur formam inspecte et naturalia sicut agit
tendencias ad deorsum, aut aut in magis excelsiore non
est aliud tale, secundo quod sol eciam nunc sine minus potest quia
ipsam magis occultiore illuminare, ita deus libere potest con-
currere cum primo et non velle concurrere cum hoc, quod si
faceret sol in medio 8° phisicorum parte ullum lumine
produceret, omne enim quod producit actio 2a nature
prioris producit actione prima causa itaque illa non con-
current sol lumine produceret. Tandem secundum confirmatorem
illius ad arguentem respondens, ego concedo quod dicitur, quia
absolute deus potest concurrere cum igne aliter quod non
concurreret et sic potest comburere stuppam, sed solito cursu na-
ture non potest. Tandem ad 3m principalis dicendo tamen apponere,
respectu effectus producti tamen causam simpliciter ad
illius effectus fieri solius deus esset causa vera, scilicet
notando tamen quod illud quod ordine nature solito est
causa motus est causa per se omnis generacionis naturalis quod
facit, et ipse dicit quod non videtur nisi applicacione activa
passivis, concedendo quod motus immediate saltem in quali-
tatibus primis non influit in magis exteriorem, sed eciam
nabilibus deus per motum disponit dispositio lumine ad illu-
minacionem et influencia corpora ad influencia celestia nisi
istam legem motus est cum dicto. Tandem ad 4m nisi applicacionem
activa passivis non est simpliciter quia non faciunt hoc ut

cam dicunt ad hoc preterea non spiritualiter deputata ad
spiritum dicit quod quamvis in mole celeste utique motu est con-
gruentius in est inferioribus licet motus diurnus nichil con-
ferat primus nisi primo mobili. Motu enim diurno cum de
applicatur aliter et aliter in inferioribus et motu suo
aliter et aliter mixta conjunctionem aspectus per eundem mobilis
corporibus propter oppositum sunt productus hoc de quarto

Videmus igitur in dis. 17 et 16 quod de ymagine
est tractatum. In primo ponit animam in qua ingre-
ditur et de hominis generatione 2o et 3o de complevisse omne
opus suum differentiis dicendum producitur utrum anima animalis
composita ex elementis sit in brutis pro ut plures dicunt
spiritualis plus sicut quod quid supponit. Quod anima animalis est com-
posita ex elementis. Contra quod dicit scilicet anima animalis est compo-
sita. 3o non ex elementis quod nota est. Et arguitur probat scilicet
quod non esset aliquis creata, et non esset creatura et cum
non sit creator alicuius rei neque esset creator neque crea-
tura. Secundo probatur idem scilicet non est composita ex materia neque ex
elementis quia ex materia manente compositum est cum ma-
teria et cum elementis. Arguitur probatur primo quod si esset composita ex
materia, tunc esset unum compositum scilicet animal cum est anima quod
quia est principium et materia est principium non prin-
cipia sunt equalia. Probo propositum 3o quod si facta esset ex
materia hoc potest ad corpus quod est in materia scilicet in corpore
scilicet corpus non dicit certum factum ex materia. 4o patet ad quod
non est alia causa. Patet hoc quod anima brutorum in
materia quia tamen non est facta ex materia. Et contra quod facti
ex materia materia est prius corpus vel aque. Non materia
non est prius anime. Contra quod anima non plus est facta ex
materia quam corpus, sed corpus non est factum ex materia ergo
neque anima corpus. Patet hoc quod admirans corpus pura ma-
teria est prius et non est materia prius anime. Ergo magis corpus
factum videtur ex materia quam anima cuius. Et hoc patet quia
si corpus esset factum ex materia tunc compositum esset materia a
qua fieret. Item factum ex materia est ex ea deductum et com-
positum non est tale. Confirmatur quod non anime ad quod
esset in materia vel non si non tunc est plus facta ex materia
quam angelus. Respondetur quia quod est eius voluntas communem
numquam nichil ante fuit in materia et que non est ad
non dicunt neque materia et aliquid cuius. Scilicet dicit quod si sit tunc
anima est composita ex partibus diversis communem scilicet una que
est tertia non que ante fuit in materia et alia que

nouum productum est. Tertio probatur quia si produceret ad deus
completum tunc prima productio anime bruti vel vegetabilis non
videtur successiua. Cuius contrarium innuit littera. Contra primo affir-
mantur eam productam successiue specialiter secundum de. Et patet quia ergo
complementum completum est virtutibus specialibus sufficientibus eam produ-
cere sed non. Tertio quod illud non est complementum
quod magis aliquid quam quia ergo magis videtur de anima te
corpus et animalis ergo possit esse completum ergo de anima
quem sunt et que quodammodo spiritualis est et cognoscentis
causa patet quia quamuis dicit actus esse completa sed cum
non sit sola completa non sensibilis. Sic magis sit actus completus cum
to ergo vel sit anima ex formis elementorum et hoc non ergo
iste non manet in mixto ut de per plus de generatione sed
ergo non solum plus manet actu non vel forma elementorum et
hoc est in rebus mixtis. Item tunc non sit completa cum ma-
non sit eadem que sunt in actu. Secundo concluditur quia vel sit
completa tota simul et sic sequitur non in rebus viuit aut quod
tota cum hoc Aristoteles dicit quod cor primo viuit et vltimo
moritur vel sit completa successiue sic quod nulla tota pars
esset simul producta et sic sit in generatione completa cum
tenet quod aliquis est corporis motus quod antecessivus pars
generationis et patet quia ergo pars ante que est motus quod
antecessiua pars. Ista non est tota simul. Ergo medietas
sunt ante et ista debet esse corporis. Tertio quod est corpus
anima cum tota anima sit. Quarto quod secundo de anima volens
unum cuiuscumque natura est terminus siue magnitudinis et au-
gmenti et illa que videtur esse minus. Contra 2o anima
corpus completa. Sed quod partes anime non sunt completa secundum mem-
plures. Primo sic anima carnis et anime ossis cuiuslibet corporis
non sunt secundum membra plures et quia hoc et vltimus primo ergo anima
carnis est successiua et anima ossis non vltimo cum anima non se-
quitur. Secundo quia corpus est anima vegetativa et est in corpore
pars successiua et ista non sunt secundum membra plures. Tertio nota
forma corporis fecit et mittit patet quod vna ligatur
sompno secundum successiua ut patet libro de sompno et vigilia aliquibus
et alia non sunt melius operatur. Quarto quia aliquid non est simul
et semel ligatum et illigatum et confirmatur quia
successiua et vegetativa. Secundo quod in sompno fit motus de
sensu in exterioribus membris quod in vegetativa quare est contra
prouinciam et contra medicos et quia hoc quod in vegetativa
est calor fortior et quod tunc membra concludit calo-
rem in tantum quod parum se potest mouere et sentire quod in sompno
non sed est illa quod tunc est calor reclusus in interio-
ribus. Tertio anima capitis et cordis et pedis corpore dicuntur
secundum membra. Ergo non diuersis sunt plures. Tertio quia patet anima

quia aliud est tantum caput et pedes non essent de per se
substantie / cuius contrarium dicit Porphyrius in predicto ad quod dicendum quod licet omnes
dicatur a forma capitis sed illa est plures anime pedes tamen
tamen ille admixtis rebus eorum et consequenter oporteret vel
sint una species substantie ut quod caput sit pes vel sint in
quantum et sic ulterius tantum similes superius de pluribus quod
sint plurium certo sic anima oculi equi non est eiusdem
speciei cum anima carnis concordante ipsum aliud / 9o quam licet
quod iste sunt plures anime / aliud patet / quod plures sunt secundum anima
oculi bovis et anima oculi carnis concordat / sed certum est quod
anima oculi in equo et in bove non sunt eiusdem speciei ergo
nec anima oculi et carnis ad invicem / probatur maior
quia cum actus plures sunt anime oculi equi / et oculi
bovis quam oculi et carnis in eodem animali / et 9o erunt
plures sunt / tenet quia quam actus
et cetera quod cum equaliter dispositiones istorum actuum notificat potentias
quia et qualitatibus primis et secundis istorum plures in se
eodem ergo essentie sunt plures iuxta illud oculi et carnis in
actorum sunt in pariete predisposito / et ergo regulariter actus
qualificantur arguunt plures essentias / et ergo plures dispositiones
tur in organice dispositionis secundum nichil valet quod dicitur
quod eodem sunt qualibet sunt plures sed non conducte
eodem et est notum quod prime potentie calidi et frigidi
in calido et frigido et cum sint ambo ad invicem predicti
sunt albus et cetera in eodem animali cum et sic admixte aque quod
quod calidum et siccum certo sic quelibet pars bovis esset
bos et sic unus bos esset infiniti boves / sic videtur patere
de se / et quam licet dicitur quod sic omnes sunt eiusdem speciei
ut sic sunt eiusdem sunt eiusdem speciei cum tota anima bovis
9o dabitur species non speciei non substantie 9o cum tota constituit
esse bovem in predicto substantie quidem et tamen hoc facit
sive per et quod cum predicto certo in bruto est alia
forma educta et certo quod anima 9o non est anima / quia
licet quod non videtur eadem complexio indivisibilis cum duabus
formas spiritualibus possit educere / aut probatur quod in bruto est
forma corporis que manet in corpore / et ista non est
anima / 9o et sic probatur antecedens quia prima probatur quod
cum bruto violentia abscissa interficitur sed per punctum
statim adest et constat / quod in primo certo non esse primum
est in forma corporis in cadavere / quod cadaver est corpus
vel 9o eadem sunt ante in vivo / eorum dispositio quantitatis
et et perfecte educta est sunt ante in vivo et
forma / sed quia ista dispositio quantitatis et cetera

naturale agens, cum virtutem suam posse, et consequenter eductis formam
naturalem facere statim sicut equa habet ante in vino, sed potius
mortem; unus patet primo quia illud pungens ad cor
animalis non erit naturale fere subito statim cum ipsum introdu
citur per totum corpus bruti. Et 2o quia manifeste videmus causas
qualitates habere et primas adequatas sequatur atque nos
videmus calidas et alias qualitates tangibiles in cadavere
sicut erant in bruto. Sed in oppositum et philosophus videtur esse sub
tilis, Genesis primo et dicit etiam magister dicens producant aque
reptile anime viventis ubi innuitur quod anima reptilium producta
ex aqua est ex aqua et consistit in celestibus et patet quod forma
anima bruti est educta non creata, non enim forme producte
videntur a celestibus. Et 2o dicit quod terra producat animam viven
tem in genere suo, non autem produceret eam si esset creata
vel non a celestibus esset. Sed philosophus ait sic, quia anima unius
plures anime essent specie sicut plures non esset animal unum
patet hoc, quia anima ex pluribus diversarum speciei formis non sit
una forma sicut non sit unum ex albedine et nigredine cum
ex pluribus componentibus in actu negat similiter unum quod per dicat
primo methaphisice et 7 metaphisice sola orbes et patet ro
ne, quia ultima eorum non sit unum, sed cum quod forma
ultima et ceterarum conveniunt dicunt speciem, tunc ex ultima eorum
dicunt se et sic non erunt unum sicut corpus sit co
lumna in genere complicitur. Ista questio multas includit
sic difficultates tactas in arguendo de quibus quo per se
sit quo ad aliquas est breviter pertransiendum et possibile
causa in capitulo 6 articulo primo est et iuxta illud quod tan
gitur in primo et 2o articulo utrum autem est anima et quae
forma dicitur anima. 2o an quelibet forma mixtibilis
possit fieri absolute ... impressa in tempore superioribus
coagentibus in fluxum quem sibi non ... tangitur in
3o articulo et ipsi producunt formam mixti, vel animam et 3o
utrum forme elementorum maneant in mixto ubi sit videbi
de compositis quod tangitur in 7o articulo. Et 4o utrum possit
anima fieri anima ... sicut ut vero successive mixta ma
sub articulo secundo de compositis et quinto de dubiis quibus
dam adinvicem tactis in argumentis ... primum ... quo
ad primum ... dicendum per ... tales prima forma non
dicitur anima esse quod materia sit per se forme. patet quia hec
repugnat ... ut dictum est quod sit actus incorporis
vel per se talis forme quia quelibet talis forma ... haberet
... aliud sit forma anima et aliud compositum patet quod
compositum sit anima vel corporis, quia corpus sive ma
teria sit per se compositum, et non sic est de forma. 2a conclusio
forma ... sit quod materia talis composito, patet quod materia

1 articulus
1 conclusio
2 conclusio

non opponitur forme / sed privat potentiam et sustinet eam
passive et dicatur sic comparari tamquam composito et ista
est materia ergo etc. Respondeatur modo quantum quod per po-
tentiam intelligit quod sit compositum in proposito hec privatio forma caret
et quod carentia forme et eius existentia sunt sibi oppo-
siti vel includunt [illegible] composito et verum est quod id subiectum
privatio carens forma est materia cum [illegible] / forme et ma-
terie non sunt opposite / licet privationes sue opponuntur sue
forme / ut licet sit idem [illegible] et non album / dicatur
sicut contrarium albo tamquam composita cum non sit composite
tamquam compositum / quia hec oppositio non est inter res contra
sed inter conceptus componentes res contra id est contradictio sunt
privatio [illegible] et in aliis conceptibus conceptus talis
et privationis dicuntur oppositi sed conceptus materie et talis
tunc non sunt oppositi iuxta quem modum dictum est quod natura-
lis subiecti sunt [illegible] intrinseca id est tres generales
modi principiorum privatio que est carentia forme in
subiecto nato eam recipere et id subiectum quod formam recipit
et id forme informat / non quod vera que cum est
mutatio hec omnia sunt principia / quia ut modo [illegible]
[illegible] est eius principium intrinsecum / ut post fortasse
dicetur / sed quod conceptus horum trium modorum principiorum in-
cluduntur in conceptione sive transmutationem naturalem / hec enim
est corruptio formam fieri in subiecto in quo ante non fuit
et in hoc omnes dicti modi principiorum sunt includi
3 conclusio — [illegible] forma non sit [illegible] compositum vel materia / quia
aliud esse [illegible] ante habuit in materia [illegible] sic quod ta-
le esse [illegible] ut esset materia vel accidens vel [illegible] et
forme complete sed illa vocatur privatio forme [illegible]
vel potentia ad eam vel quodcumque aliud [illegible]
sit dicta / conclusio [illegible] / quia [illegible] et maior patet sufficienter de
[illegible] accidens vel substantia sic est et est substa-
ntia vel forma / sed hoc declaratur per singula primo non potest
dici quod tale esse sit materia quia ut dictum est in conclusione
prima / materia non sit per formam [illegible] potest esse / et ergo illa
[illegible] est tale esse forme [illegible] Item materia non est in
[illegible] modo [illegible] dici / quod sit quia [illegible] non est
aliud esse forme formalis cum non possit esse formalis
[illegible] eius intrinsecum [illegible] potest dici quod sit aliud
forme quia vel esset eiusdem rationis cum parte forme que
[illegible] et sic non possent esse [illegible] plus [illegible]
[illegible] quod reliquum Item sed manet cum forma [illegible]
et [illegible] singularis / quia compositis pluribus eiusdem rationis sunt
[illegible] in materia et sic non manent [illegible] apte

et tamen de sub(iecto) aptitudine forma introducta Item 3o tanta est
difficultas de parte que producat sed erat ut esset de tota for
ma sicut dicatur quod est albus homo et tamen pars ut ad quod
est forte tunc forma est composita patet quarum compositio
dupplex vadunt et tunc minimus nobilis sufficit prima
et magis nobilis pars composita et que quidem supplevit
nisi prima / quia anima salvat prout sine ea quod est absur
dum Dicimus forma ante generationem nullum esse habuit in materia sed
compositum / quia si haberet tunc diceretur fieri composita / propter illud dicere
Et si dicatur materia est in potentia ad formam et ante genera
tionem ergo esse potentiale est in materia ratione forme et ante generat
hoc quidem ante generationem / hoc est vera forma prout esse in
materia / et sic ergo est eius in potentia in materia et ultra / ergo
potentiale esse ad formam precedit formam in materia et 3o
minus alias generatio forme esset nota / quod fuit abrege
te conclusio non concludit cum passo / Ad hoc videtur
similiter ad primam materia privata generatione est impotentia ad
recipiendum formam non possibilis esse sine addito / unde
nec data est prima que ibi formatur ante generationem / materia
est impotentia ad formam / ergo potentiale precedit etc. Ad 2am quod
forma habet esse potentiale in materia non ampliatur sed quia
pars in materia prima non aliud esse habet in materia Ad 3am
quod admotio vel admutationem esse naturale sufficit passio concludit
unum et esse naturalem tendentiam ad formam que producitur
et ideo quia materia habet appetitum et tendentiam ad formam
que producitur et ideo quod in illo appetitu et tendentia pas
siva ad formam generandam generatio est mutatio naturalis Tertia 2 conclusio
conclusio nostra forma eo solo fit composita quia fit in ma
teria quia ita est de anima intellectiva quod fit in materia et
habet operationes suas quas cum materia in materia ut dicit commenta
tor / et tamen non est composita / sed creata vel dicta de tribus angelis
in hoc dicitur quod solum ad corpus diverte / Secunda Forma pri
ncipalis composita facta est adhuc Ita omnes hoc quae abso
lvuntur Tertia quia omnis forma materialis educta di 3 conclusio
citur esse composita quod de potentia materie per simplicem virtute
agentis producitur sive in materia ut fortassis qualitates
prime que propter productio non presupponit alias in ma
teria nisi velles dicere quod species causalium sensibiles pro
ducit circa generationes de quibus non plus ad propositum / quod
si ita fit / tunc iste species in medio producuntur de poten
tia medii ut species caliditatis de materia et medii istius ca
liditatis / quod fortassis non oportet / sive medii ut qualitates
2e ulterius ut colores sapores et odores et forme
speciales que de materia producuntur virtute et medii producuntur

6 conclusio agentis. Sexta conclusio omnis anima bruti est corruptibilis. Pro-
batur sic quia anima bruti generatur et non creatur, igitur. Secundo
probatur sic quia ista est de anima bruti sicut de aliis
formis generatis, sed alie forme generate generantur et non
creantur, igitur. Patet antecedens, quia ista forma bruti
cum corpore nascitur debite disposito et dispositione debita
deficiente realiter moritur sive desinit esse sicut alie
forme generate. Hec est quod possidemus eorum anima bru-
ti est extensa extensione corporis et multiplicata multi-
plicatione individuorum. Patet ex hoc quod conditiones for-
2 articulus me corporee sunt etc. de primo. Tertio ad secundum articulum utrum
quelibet forma materialis sit facta virtute celi impressa cum
causis superioribus coagentibus in fluxu. Quarto. Primo premitto
quod formam materialem voco formam eductam de potentia materie
virtute celorum, voco dispositionem materie introductam sive a
celo sive aliunde. Quia hec forma immediate educatur
concurrentibus agentibus superioribus. Consequenter voco
dispositionem materie introductam sive a celo sive aliunde,
vel dispositiones quas vel quam facit celum totum cum omnibus parti-
cularibus in hec inferiora concurrentibus individualiter.
Secundo est notandum quod utrum hec virtus formalis sufficiat
educere formam potest intelligi dupliciter. Primo utrum sufficit
introducta potest educere formam. Alio modo utrum concurrat gene-
rationi forme potest ab agentibus particularibus sufficienter introduci.
Et dubitatur de hoc utrum deus in principio produxit formas
mediante virtute celi secundum dispositionem materie primam, et si sic
utrum subito vel successive introducta, et utrum genera-
tive individua in esse sue speciei perfecto, vel potius
sub esse sue speciei imperfecto nam procedente ad ultimum
incrementum. Tertio est notandum quod duplicia sunt animalia,
quia quedam sunt imperfecta sicut que sunt propagative se-
minis puta generari sicut vermes et alia animalia geni-
ta ex putrefactione sicut puta et illius prima corrup-
tione et debita generatione et operatione perfecta sicut
non puta sed hec pro videtur in libro de generatione anima-
lium. Tertio. Premissis nichil tamen assumendo pono pro-
1 conclusio positionibus. Prima conclusio est hec semper virtutes speciales ea-
rum quo hoc ordine ut institutum est in causis supe-
rioribus sufficiunt educere formam specialem. Patet quia aliquis
auctor non sufficit instituisset. Secunda conclusio educatio
formarum animalium vilium vegetativorum et mixtorum in
2 conclusio principio in productione sunt secundum statum eorum imperfecto
perfecto. Patet quia in mente actu. Sed autem perfecta sunt

opa de ut° 32° / 2° qr Gen̄ p(ri)mo dicit q(uod) p(ro)duxit t(er)ra
h(er)bas virentes et lignu(m) faciens fructu(m) / ergo regia p(ro)duc
ta sunt cu(m) fructu p(ro)duci in esse p(er)fecto et no(n) minus
videtur hoc d(i)c(tu)m esse f(a)c(tu)m de a(n)i(m)alibus Item homo p(ro)duxit
in statu n(atur)e p(er)fecto / ut q(uod) s(ecundu)m iam dicit plenius sed
et sap(ient)ia et p(ro)p(ter)ea dicitur ergo causa n(atur)e et alia aliud
Tercia 9clo hec p(ro)ductio a(n)i(m)alium et vegetu(m) sunt sup(er) 3 9clo
n(atur)ales p(atet) quia n(atur)a nichil p(ro)ducit in esse p(er)fecto ad
p(er)fectu(m) s(ed) procedit de imp(er)fecto ad p(er)fectu(m) ut de p(ar)vo i(n) vir
de floribus ad fructus et de in matura ad maturu(m) / ergo
cu(m) hec omnia fuerant p(ro)ducta in esse p(er)fecto / patet q(uod) ear(um)
p(ro)ductio sunt p(re)ter cursum n(atur)e et sup(er)n(atur)alis Quarta 9clo
no(n) est al(iu)d v(e)l in m(ateri)e forme i(n)ducend(e) sub debite 4 9clo
q(uan)titatis disp(ositi)o(n)ib(us) ... an sine m(edi)o ... / p(atet)
q(ui)a al(iu)d est q(uod) sine m(edi)o et c(aus)e sunt introducte
sunt singul(ar)e corporib(us) sue forme et disp(ositi)o(n)es ad op(er)a
ear(um) q(ua)lit(at)es potuit ergo esse ut p(ri)us n(atur)a esset dispo
nens ... et de(us) i(n) m(ateri)e ... formas ...
deduct Item poterat esse q(uod) de(us) i(n) m(ateri)e ... de
materia formaret sine creatione ... quo
fieret ipse movit que fecit S(ed) q(uod) videtur ...
videtur ... q(uod) i(m)mediate de(us) ... p(ro)duxerat
formam et disp(ositi)o(n)em ... et no(n) ... p(ro)ducendo
... p(ro)duxit alias ... i(n) m(ateri)e ... et
movit n(atur)e q(ui)a ... q(ua)litates n(atur)ales ... no(n)
... p(ri)mi mobilis ... solis et a(ste)r(um) et que in
p(ro)ductione ... no(n) ... p(ro)ducta ... p(ro)ducta
sunt ... et ... Sed forte dicit(ur)
q(uod) ... alior(um) ... forme ... d(icitu)r q(uod)
no(n) q(ui)a esset p(ro)ducte de potencia m(ateri)e ... supplente
... qualitatum ... et ... qualitates simul
p(ro)ducte Quinta 9clo s(ed) in effectu et solito cursum 5 9clo
n(atur)e no(n) sufficit ... virtutibus ... ad
singular(um) a(n)i(m)alium g(e)n(er)ac(i)o(n)em in m(ateri)e / patet de ... p(er)fectis
a(n)i(m)alibus que ... n(atur)e et p(er) i libro de g(e)n(er)a
t(i)o(n)e a(n)i(m)alium no(n) p(ote)st fi(eri) nisi g(e)n(er)atione maris et fe
mine Sexta 9clo ad omnium g(e)n(er)ac(i)o(n)em ex putrefactione 6 9clo
... cum agentibus superioribus virtutibus ... celestibus
sufficit g(e)n(er)ac(i)o(n)em / p(atet) q(uod) ... ex putrefactione
g(e)n(er)ata Septima 9clo q(uod) in g(e)n(er)ac(i)o(n)e a(n)i(m)alium sine ex 7 9clo
p(ro)pagatione s(e)m(in)is / sine ex putrefactione ... p(ro)ducens est
celum et ad(h)uc ... de(us) ...

qualitates dispositas ad educendum formam est principale edu-
centis formam sed qui faciat perfectum et principalius [illegible]
secundis non celum est quamvis maior non est et hoc patet
ex dictis in precedenti questione, quia deus dirigit celum et
influit cum eo influentias ut alterent et cum ipsis dirigit
qualitates aptas forme ut formam educant, et ergo
deus principalius facit, quia ut cognoscens finem et
a principio usque ad eum attingens prout ille qui
omnia disponit celum autem per deum ipse enim est principale
ad hoc instrumentum secundo arguitur confirmatur quia in quantum
esse bonum vel peius potest educi cum quibus et hoc
non quia bene stat quod mortuus est et alie ... producuntur
eum que diu sit per corruptionem secundum vel [illegible]
et hoc non quia bene stat forte et simpliciter [illegible]
sit sicut arte in producendo forme quamvis bene sit sicut
[illegible] [illegible] et semen non alterantur disconveniunt
[illegible] sicut [illegible] forme [illegible] sicut in generatione quia
non est deum vel qualitates disponentes propter et hoc non quia
non potest eque nobiles sicut forma que educitur
ergo [illegible] quod educens principale sit celum quod influit
et dirigit ad formam determinatam ad et principium deus
omnia principaliter et ad finem per media debite dispo-
nens [illegible] non [illegible] [illegible] rerum inferiorum vo-
cetur dator formarum et distinctio rerum deum, patet
quia hoc educendo sit corporea et forme extense
reducuntur non in mente indivisibili sed in materia quod
est tam corporum et mente ... in primo motore sed deum
et ergo non est necessitas ponendi aliquam intelligentiam
eam applicatam mediante corporeo, ut educat formas
quas hoc [illegible] ... est dare dum in corporibus
mixtis [illegible] producuntur [illegible] forme ponere [illegible] [illegible]
tam eum deum ut exemplar et causa educendi plures
modo quod patet quod [illegible] salvari potest perdu[illegible] in quo ea
sunt [illegible] ut dictum est in primo articulo prime questionis primi
libri hoc de secundo articulo veniendo ad tertium articulum utrum
3 articulus — forme elementares maneant in mixto, et de suppositio-
ne sciendum quod de hoc sunt tres opiniones valde
probabiles prima est [illegible] 3a de celo et mundo par-
[illegible] quod maneant in mixto sub esse remisso ponit
enim formas substantiales elementorum quod esse magis vel minus

pfectas et formas ꝯdualeſ ꝺe ꝺo ꝙ cu ſbalibꝫ formis ꝑut
in hoc ꝙ dant eẽ ſpecificu et cu ꝯdualibꝫ in hoc ꝗ
in ſua eſſentia pñt intendi et remitti pſim aut ducem
ꝙ ſbã nõ ſuſcipit magis neqꝫ minus dicit hoc inter ꝯ
ſbãs qlẽs nõ ſunt forme eloꝝ hec eſt auicēne et
multoꝝ alioꝝ ponẽciu ꝙ manet ī mixto ā eẽ pfecto
ſic hoc veritatem ī omibꝫ ꝯgñatõe bꝫ ꝯs pſuanꝯ tria
eſt quarꝫ modꝰ mõꝝ ꝙ forme ſbãleſ eloꝝ nõ ſuſcipiunt
magis neqꝫ minus neqꝫ manet ī mixto ī actu ſꝫ ꝙ tñ
eaꝝ manet cum qlibꝫ ꝯplibꝫ ul in ſpe ul ī ũtute cum
qlitꝫ eloꝝ et ſic elẽta manet ī potẽa / ꝗ ũtute ſuaꝝ
qlitatꝰ manet et hanc opinione magis reputo pba
blem / ſcꝫ eẽ ī dictꝫ omibꝫ aꝫ ſecꝰ eſt nõnꝫ ꝙ oẽs
aīe brutoꝝ et plãtoꝝ ſut ꝯtente ꝯten ſioe corpore
hoc ſuit cerim ſecꝰ q̄ elioꝝ pimi aīe et pꝰ ſic qua ita
eſt aꝺ ꝯparaꝫ ī aīalibꝫ anuimꝰ ubi ptẽs tum in
mem dimpte ſcorpio viuit et nouas gñant radices
et ī radicibus eſt ãlꝰ trũa et foliaꝝ viuit abſcꝯo
trũco nouos faciũt ramos qre gꝰ nõ in alijs eẽꝫ
ſic et ꝯfirmatur quia cuius tales aĩe ſut educte /
eẽ forma aut que educit̃ ꝺe ꝯpo ſibi q̄ ſibi correſpondit̃
/ ꝗꝫ nõ pt dici que poniꝰ eẽt ī vno ſitu ꝙ ī alio
ſcꝺo eſt nõnꝫ ꝙ aiaꝫ eẽ ꝯportaꝫ ꝯ elẽs pt intẽ
lligi dupl ꝯ vnoꝰ ſic ꝙ ſic ꝯplẽs actuali' ꝯditibꝫ
ī aīato ꝺe quaꝝ potentia aīa eſt educta ſecꝰꝰ ꝗ ſit
educta ꝺe ma eloꝝ inyꝰt ul in actu ꝯcurrentꝫ / ul
in ũtute in ꝯuatõe aīalis Tercibꝫ pmiſſꝫ eſt ꝑa
ꝑo / hoc cu 3a ꝯpioe ꝙ forme ſbãles eloꝝ nõ
manet in mixto / ꝑꝰ ſic / qua ſi maneret ſub ma
neret ſimul adequate ī eaꝫ pte matie mixti ul
nõ ſi ſic tũc ꝯpoſſe eẽt eanꝫ matiaꝫ ſimul inſor
mari ꝑlꝰibus formis ſpecifi̇l nullam maꝫ aꝺ inuice
ꝯñlibꝫ ſꝫ inyꝰt formis eloꝝ ſubtrahat̃ igitur
ma ẽt vnꝫ / et eꝫ 2m ſitꝰ ignis aer aqua et
terra ul ſaltꝫ inyꝰt indiuiduoꝝ ſbãlm adequate
eẽt eaꝫ matia / ſi dicis ꝙ ãc gꝰ nõ ꝯcluꝫ ꝑꝫ inixti
eẽt mixta Secꝰ qua ꝯpientia docet ꝙ mã ligni
nõ recipit forma ignis ul aīalia forma ſbãlem
niſi dimittat formaꝫ ligni et ita ī omibꝫ ꝯuerſꝫ
gꝰ ꝙ dũ eẽꝫ matia vnaꝫ forma nõ recipit aliam

Tercio [right margin, beside "Tercibꝫ pmiſſꝫ eſt ꝑa"]

formam mixti et hoc est propositum. Et si dicatur quod in generatione
tamen lapidis corrumpit formam terre tamen potest stare tamen sub
materie duplicitate frigiditate et siccitate que est in lapide.
Dicatur quod illud tamen provenit communia que sunt forme sub quibus non
potest manere alia forma specialis et ideo dictum est quod non
est complete aliquam qualitatem primam sed idem complexionis qualitatum
sicut necessarie ad quam requiritur ista species lapidis illa enim ar-
guunt naturam prius corrupte formas elementorum quibus alia complexio-
nis sicut alia species quod et ista discernunt. Tertia conclusio est
2 conclusio quod forme elementorum manent virtualiter sine potentia in mixto patet
quia sunt qualitates scilicet caliditas et frigiditas humiditas et sic-
citas manent prout videtur docet sensus tactus. Tales autem sunt
virtutes elementorum a quibus est et per quas sunt in respectu
mixti plura elementa componibus generare [illegible] non est nisi ad
[illegible] mixti generationem generare activitatem elementorum patet
quia corpus solum manent sue virtutes sufficit generare prius unius
vel duorum materiam cuius dispositionem in calido et humido [illegible] complexionem
alia generare sicut in generatione hominis corruptibiliter non requiritur
actualis [illegible] ignis non enim videtur quod tantus calor
sicut in virtute complexionis requiritur ad eductionem forme ignis [illegible]
3 conclusio [illegible] aut brevi non sic [illegible] actu manentibus formaliter
4 conclusio [illegible] producta per [illegible] formam. Tertia conclusio quod ipsa
sit complementum [illegible] ad eius generationem concurrentibus patet
quia sit complexionalia dispositio quibus minor elementorum et in
ista dispositione [illegible] generare minor elementa quibus iste qualitates
primo debentur scilicet ignis [illegible] calidi et ita
in aliis [illegible] singule minor qualitatum primarum singulis
elementis primo debentur ut hoc tractatur a philosopho 2° de
4 Plus arti generatione hoc de 3° articulo. Tertio adquirendo articulo in quo vi-
dendum est utrum anima possit fieri complexionalia tota simul vel
[illegible] successive sed ignis [illegible] sit complexionibus de quo
probabiliter est [illegible] est prima que hoc cor ut eius
[illegible] prius [illegible] in animali quod cetera membra hoc
[illegible] prima manifesta est ad experientiam contractu
enim corde ignis [illegible] est ipsum motu [illegible]
[illegible] ad [illegible] tempus tamen [illegible] sicut
mortuum. Item [illegible] in libro [illegible] et 3°
patet quod cor est ceterorum membrorum causa vite in suo in-
fluxu et ideo [illegible] prius vivit ceteris membris et
[illegible] ultimo moritur. Item [illegible]

aliis cum malis talibus et infra vide. Tamen mortuo mem-
bra accipiunt plus distantiam etiam in invicem tale autem
tardius singulum accrescere. Et forte diceret cor esse perfi-
ciendum inter membra animalis secundo ultimo producitur propter quia
[illegible] et 2o de celo volente quod posteriora
via generationis sunt priora via perfectionis sed videtur generando
animalis et negando generans et ad hoc quod loquitur [...] cuiuslibet
sequitur quod idem individuum vel membrum quod diu est in statu genera-
tionis perficitur est communiter substantia posterior quam quod est sub
statu prior ut animal perfectius est quando senescit quam quando se
solo nutrit et adhuc perfectius quando se sufficit movere corporibus
motibus quam quando solo sentit et ita cor durante statu
generationis fit in se quod magis perfectum non autem corpus quamvis
inter membra illud quod postremo generatur sit nobilius quia
communiter est effectus finibus generationis. Corde soluitur quod loquitur
de de tali generatione animalis in esse perfecto ipsa est sicut
sua [...] et de toto corpore partium quod cor primo vivit et
ultimo moritur quod motus est cum successione. Sed [...] quo
probabile est quod cor in generatione animalis generetur totum si-
mul quoniam sic pro materia cordis posset sufficienter esse disposita
tota simul tunc cor potest generari totum simul sed materia cordis
potest esse tota simul disposita igitur etc. Quia et potest [...]
cum actus activorum sunt in patiente predisposito non vi-
detur materia sufficienter preparata forma non induceret et hoc
declaratur sic quia probabile semine primum quod sanguis quod habet se
[...] artificis materiam cordis [...] in se recipe
et hoc stat quod uniformiter disponatur [...]
[...] quod in extremis sit fortior
[...] est [...] quod in medio generetur [...] et vin-
tur ad aequalitatem extremis ut si quis duas latitudines
uniformiter difformes aequalis et cuiuslibet [...] sic [...]
ingeret quod [...] esset [...] alia
et ista tota fiet uniforme sic in proposito ponere quod
semen est in latere dextro matricis [...] age ad
generationem cordis et agat sic quod in parte 3a proximitatis
[...] est [...] proximior agat ut [...] et
in [...] 3a actione ut duo et in ultimo 3e proximi-
tatis sed [...] plus distat actione ut unum
et hoc extra semen [...] est in latere sinistro cuiuslibet
cordis formandi agat [...] contra sed [...]

se ut tantum et in motu ut duo. et in tanta est magis distan-
tia actione ut vitam manifestum est quod perfectum est actio ut
unum et sic uniformis et quod quamdiu stat quod in ea perfor-
me cordis inadequate sit uniformiter disposita ideo
7. articulus habet quando erit hec dubia actio. Secundum ad quod dicendum
restat videre de quinto scilicet utrum partes anime integrales
sint specie inter se distincte. Videtur quod sic cum anime in aliis ab homine
sint coextense extensione corporis ut dictum est quecumque
utrum pars anime quam que est in cerebro sit specie inter se
parte integrali eiusdem anime que est in corde vel in oculo
sed due albedines eiusdem lactis extra invicem existentes sunt
eiusdem speciei similiter dicuntur. Contra quia primo premitto quod forme co-
extense diversarum specierum inequaliter unum facere possunt. Item
sed probatur quod quecumque sunt diversarum specierum semper earum ultima
dicit esse ut forma partis rigide cordis et forma partis
vive quemadmodum extrema sunt in genere compositi tamen non sunt una
forma sicut non est unum et idem simul et semel vivum
et mortuum. Secundo ut videtur valde dubie quia due
species earum in actu formali distincte non faciunt unum
nisi non etiam forme coextense diversarum specierum dicuntur
dant duo esse specifica. Ergo non dant unum esse indivisibile
actu et per consequens quia quod est idem simul et semel diversarum specierum
vel quod duabus speciebus actualibus integralibus et inter se
ut si puta eiusdem ligni vinceretur lapidi hic numquam esset
unum et idem in uno lignum et lapis quia tunc lapis de-
terminat esse aliquod sed hoc est lapis sic dicit aliquid
et est lignum. Ergo sic dicit a se ipso simul possit idem
in omnibus partibus. Tertio suppono quod anime unum et vere
unum est quia est vere eius. Ergo est vere unum. Secundo intel-
ligitur eius et unum quodlibet. Item est vere unum in sua
specie quia est unum individuum illius speciei. Tertio suppono
quod quod est unum in speciebus comparatis est unum ab intrinseco
forme specialis. Patet quia forma dat esse actu et con-
stituit rem in sua specie ita dat esse unum. Item si ad
imaginationem [illegible] duas formas [illegible] in [illegible]
specie [illegible] non esset unum quia esset duo individua
quia utraque [illegible] formarum daret sibi esse actu. Item
quidem plus ab una quam ab alia denominaretur. Hijs premis-
sis sit 4o suppositio quod omnes partes eiusdem anime coextense
Conclusio anime vel corporis vel albinis unum sunt eiusdem speciei inter se

Quarto sic omnes iste partes que faciunt unam formam totalem
in specie essentiali sunt specie similes sicut [illegible] sed omnes partes
eiusdem anime integrales faciunt unam formam vel totalem
igitur omnes sunt similes. Quia nota est et ad oppositum probatur supponendo
primam/ secundo per dictum in uno ut in equo tamen cum equus sit
unum per suppositionem suam/ ergo sua totalis forma equi sit
una separata et hoc est contra dictum [illegible] sit de talibus/ deinde
mixtis aliquas anime esse in pluribus probatur consequentia/ quia impossibile
sit in asino sicut tot animalia specie diversa est sunt in eo membra
diversorum nominum [illegible] quod quidem [illegible] et quia [illegible]/ quia oculus
esset animal/ sicut esset solum animal [illegible] talis ex quo licet
oculus separaretur alijs membris cum non faceret cum eis unum
ex quo diceret sua forma specie a forma carnis sicut etiam [illegible]
lignum et totalis sola sicut pars virge una est totalis
sola/ licet [illegible] [illegible] cum qua non faciat unum continuo
probatur consequentia [illegible] quia per omnium membrorum equi forme similes
sunt inter se dissimiles et tamen omnes iste sunt una anima equi
quod [illegible] quia ratione totius essentialiter et hoc non quia
non sunt eiusdem essentie vel quia solum in genere conveniunt
et non sunt unum nisi sicut [illegible] tamen [illegible] una/ que
non sunt unum nisi unitate colligantie etc. non est equus
unus nisi sicut [illegible] vel domus per colligantiam est unus
et ideo non est equus unus sicut [illegible] est color
compositus ex coloribus sicut in parte quod hic esset albus hic ru
beus et hic niger sicut notum est. ¶ Tertio [illegible] equi similes
sunt anime [illegible] partiales [illegible] partiales [illegible] in
equo sicut due partes anime [illegible] eiusdem [illegible] [illegible] [illegible]
sunt specie similes ¶ [illegible] [illegible] [illegible] organice sive
membrorum sicut caput pes [illegible] sunt [illegible] [illegible] ad
[illegible] membra vel [illegible]/ quia figurata est/ [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] vel non [illegible] et sic [illegible]
esset talis anima/ sicut est in pede hoc est pes [illegible] ubi
[illegible] est talis [illegible] debet esse equus ibi est equus non
in [illegible] talis anima [illegible] [illegible]/ immo in toto equo
est/ ergo [illegible] pes vel equus pes [illegible] non [illegible] appendiciis
¶ [illegible] [illegible] nullum nomine membrum est in [illegible] specie partes
[illegible] quia sunt tamen [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible] partes anime
esset equi [illegible] si mutaretur ad organum oculi
et anima organum oculi in [illegible] [illegible] videret equus

p(ar)s p(ro)b(atur) ante/ p(ro)b(atur) quia q(uan)do forme sunt eiusdem similes
ce(n)t(ur) q(uod) q(ua)n(do) una fuerit h(ec) alia eq(ua)l(i)s si esset in isto in-
stro equaliter faceret ex(ten)tive q(uod) p(ro)b(atu)s n(on) videt ut o(mn)is h(oc)
n(on) est co(m)posita a(ni)me s(ed) co(n)iu(n)cti organi et disposicionis
organice s(e)c(un)d(u)m a(ue)r(roy)s aliqua duo sunt unius sp(eci)ei quorum
unum p(otes)t in aliquam operacionem et aliud n(on) p(otes)t i(n) istud neque
i(n) plenu(m) sub ma(teri)ali opat(ione) de o(mn)i et esse eiusdem q(ua)litatis i(n)
n(on) ~~orga(n)or(um)~~ n(on) potentis sentire p(ro)babilis et potestis sentire
sub specie plura pat(et) de co(n)s(equenti)a o(mn)is enim s(ecundu)m na(tura)m n(on) p(otes)t
sentire et ocul(u)s p(otes)t et b(ene) plura sub in spe(ci)e h(ec) de q(ui)nto

sub d(ubio). arti

a(n)i(m)e ex(ten)tive ad o(mn)e(m) arg(umentu)m p(ro)b(atur) que ad dubia tanta i(n)
arg(umen)tis co(n)tra q(ue)stio(n)em an opposita e(st) p(ri)m(um) dubiu(m) tale
utrum a(n)i(m)a co(n)s(equenti)a e(st) i(n) sp(eci)e una q(ua)m tangitur i(n) p(ri)mo arti-
c(u)lo q(ue)stio(n)is et v(idetu)r q(uod) p(otes)t q(uia) n(on) p(otes)t sentire i(n) o(mn)i s(en)si-
tive n(on) posset oppo(situ)m videtur q(uod) s(ic) i(n)tra dicta o(mn)ib(us)
p(ar)t(i)b(us) sunt unius sp(eci)ei licet s(i) una e(st) s(ensi)tiva ac talis
et alia i(n) v(er)o h(ec) q(uod) i(m)p(er)f(ec)ta n(on) p(otes)t dicere q(uod) illius q(ua)m
i(n)tra legem ordinatam dei n(on) p(otes)t sentire et s(ic) a(n)i(m)a
co(n)s(equenti)a est i(n)s(ensi)tiva et s(ic) n(on) est i(n)s(ensi)bile ut i(m)parato de
p(ri)mo s(ens)e s(ed) p(ri)ncipalit(er) de p(ri)mo passiu(m) q(uo)d posse sen-
tire p(ri)ncipio est de co(n)s(equenti)a alio(rum) dicit(ur) i(n)s(ensi)b(i)l(is) ce(n)s(etu)r q(uia)
i(n) essencia sua n(on) est nata cognoscere i(n) s(ens)u negative
co(m)pare(n)do ut ut aff(irmati)ve seu p(ro)p(ter) p(ri)ma(m) opposito q(uod) est for-
ma que s(ecundu)m sua(m) sp(eci)em n(on) est nata sentire sicut
forma plante ut i(n) a(n)i(m)ali et c(etera) d(icendu)m dici q(uod) forma co(n)s(equenti)a
est s(ensi)tiva et co(m)prehendu(n)t sub s(ensi)b(i)l(e) a p(ri)mo s(ens)e q(ui)a
p(otes)t s(ensi)b(i)le est dicta s(ensi)b(i)lis sunt enim in p(ro)p(ri)o tempore debi-
to est/ n(on) est in q(ui)b(us) q(uo)d a(n)i(m)a posset i(n) unam operacionem
neque n(on) p(otes)t alio i(n)tra ordinem nature/ et b(ene) q(uod)
rebus eiusdem sp(eci)ei specie(m) s(ecundu)m s(ens)ib(us)/ q(uod) ista i(m)p(ossi)b(i)l(i)tas co(n)-
tingit ex defectu organi et n(on) co(m)pleti(on)e nature
ut dep(ri)mit q(ui)nto a(ue)r(roy)s a(ue)r(roy)s ub(i) gr(ati)a dicit(ur) q(uod) de
po(tenti)a dei absoluta a(n)i(m)a co(n)s(equenti)a p(otes)t s(ensi)tive q(uod) deus p(otes)t
sibi facere organum ut ea(n)d(em) i(n)mo ponere i(n) organo apto
q(uod) de po(tenti)a ordinata dei et de lege (com)m(un)i nequeat s(ensi)tive
p(ro)p(ter) defectu(m) organi neque p(otes)t a(n)i(m)a q(uod) i(n)nata esse i(n) esse s(ecundu)m
dubiu(m) e(st) utrum vegetativa bruti sit eius s(ensi)tiva et videt(ur)
q(uod) n(on)/ q(uod) n(on) a(n)i(m)e q(ua)ndo querit s(ub) s(ecundu)m vegetativa que
aut sibi s(ecundu)m co(n)s(equenti)a e(st) s(ensi)tiva i(n)t(ellectiv)a q(ua)m videt(ur) tenere
et a(n)i(m)a(li)b(us) p(ro)b(atur) q(ui)a agunt i(n) eam vegetativam h(ec) agit
sine cognicione sui et i(n) s(ensi)tiva s(ensi)tiva h(ec) n(on) agit sine

2

imaginatiue corporum partis comparatio computo dicitur quod omnis anima sensitiua
actu est vegetatiua quia non plus potest sensitiua manere sine vegetatiua
quam vegetatiua et ideo cum duo et natura non deficiant in necessariis
omnes sensibiles producunt vegetatiuam Secundo dicitur quod in eodem animali
non sunt vegetatiua et sensitiua forme distincte vel anime distincte
patet quia precedenti natura cum sensitiua sit vegetatiua alia vegetatiua
superaddita superflueret Secundo per 2m de anima dicit quod sicut in figuris
est posterior anime inferior est inclusa ut in figura plurium angulorum
includitur figura pauciorum angulorum nec sic integraliter non sine qua
diuisio includitur vegetatiua ut dicit ibidem Ad rationem in contrarium
dicitur quod concedit quod brutis sensitiuum istam rem que est vegetatiua con-
uenit sibi 2m rem que est anima sensitiua conuenit sibi agere sine
corpore quia vegetatiue adeque corporis non requiritur verum est quia
dicitur in ratione sic ibi duplex et specialiter sunt preciis re-
spectu aliquotam ratione variari in virtute vel forte ut hic est
vel in corpore quia aliam vegetatiuam potest cognoscere quia tunc quod
vegetatiuam cognoscit et ita in aliis Tertium dubium et principale 3
circa magis de quo omnis est quod est possibile quod in corpore anima ocu-
li et cetera intelligentie sunt unum Tertium an anima oculi corpori et
anima oculi bouis dicitur species que cum videant plures centum
quam oculi et ceteris in eodem animali Secundo pluralitas est nocendi
quia anima simpliciter nobilior sine pluribus potentiis ut vegetatiue potest
sunt attractiua nutritiua digestiua expulsiua retentiua et vir-
tus expulsiua et compulsiua superfluum Secundo simpliciter sunt potentie
posse cognoscere rem et mouere vel moueri ad pro-
sequendum vel fugiendum Item cognoscere potentie est potentia cognitiua
interior et exterior Item exterior quintuplex multa est minus quam
sensitiua Tertio est aduertendum quod quamuis diuersas potentias anima
non ducat ad actum sine organo corporeo quia sensitiua recipit
organum in quo et per quod operatur Item non sufficit idem or-
ganum uniuscuiusque dispositionem ad singulorum operationem anime
productiue sed aliud et aliud organum Item aliter et
aliter dispositum ut aduertendum cogitatur organa ut
adire aque ut dicunt naturales et tale vtile est ad audi-
endum Ad hoc enim requiritur organum aereum et ita in aliis
imaginationibus vtique videtur sic quod productiue corporis in generatione
animalis vel omnium quod productiue corporis in generatione animalis est
radix et forma ratione corporum secundum naturalem virtutem ipsius conple-
xionis naturalis specialia organa sunt species corporis et potentie
sunt ante conuenientium in singulis aptis complexionibus producere
admirate virtute seminali Secundo quod hec omnia producit licet non

nō vniformit calida et frigida in subquadā nali armo
nia sunt concordia nāli eidē spēi speciē et eidē individuo cui
puenientia vnde licz nō eque intense sit i ꝗlibz ꝑsonis
sim̄ ꝗ ꝓpor⁹ dēe quali eidē spēi et individuo et ꝗo ab omnibz
oīm membrorū ꝗplexionibz omnes ptes aīe ꝗpletē ceñt ꝓ
ducuntur certe ꝓducte cu aīalibz ꝑnalibz sed diuā
et quinta et prima nō ꝙ̄ et 17ta et infinitū ascendendo
p̄ tales ꝓnī ꝓducent̄ facient vnitaz ꝗcordaz amipcialē
ꝗ̄mōs dicūt penes intensiō et remissiō ꝗqua ymaginacōe
ꝗcē ꝓponēs sit ꝗcede nō oz quare ꝗuz valē hec res sit
plures i ꝗlibz ꝑsonis ꝗducentibz ꝗo sūt plures ceñt ꝓpat
ꝗma oīā dn̄pōre aīalū ꝓpē sit plures i ꝗlibz ꝑsonis
ꝗ oīā et cor cuiꝰ aīalis ut dō / sūt vnīꝰ spēi et
nō oīā aīalū diūꝰ ꝓpē et raꝰ ē hec ꝓꝓlicē stat enī
ꝗ ꝗplexiones sūt ꝓpinque i calido et frigido et ꝗ ꝓpor
ciones eaꝝ sūt vnio dissonantes sicud est i talibz aīalibz
dn̄pōre aīalū i ꝓpē et sz ꝗ dicūt penes ꝑmas qua
litates sz i ꝓpor^me nāli eidē individuo ul spēi qualis
ꝗdūt sicud in membris cuiꝰ aīalis rcte pē ꝗꝗpicionez de
bet nō magis ꝗcordare tonos magis ꝓpinquos. sed nō
ꝗcordat prima nō cu secunda que ꝓpinque sūt sz magis
ꝗcort octa cu prima ꝗmis ab ea distat tn ꝗz ꝓporꝰ
quo ē ad vnitate ꝓoni ꝗa nō penes intensionē qua
litatū ꝑmarū ꝗducenciū sūt plitudo ul dissplitudo ceñ
aliē sed penes ꝗformitatē ꝓporꝰᵐ ꝗbitaz ꝗtudine mu
rez ꝗuenū i orbē adoꝑacones ꝗbitas forma pz ꝗꝗ
etā stat i eodē prima ꝗ vlde ꝓpinqua et cu vinū ꝗ
ꝗueniend alliꝰ pz ꝓpt dissplitudinē nālez ꝗplexionū
subquibz nālr sūt siccī ul madū rēs vine ut ꝗuis
ē plur aīali i calido et ꝗundo ꝗ aqua. cū ꝗuis ē
ꝗueniend mltis aīalibz aqua ulli rcte pē prima nō ꝗ
sonūt octaz ꝗ dulcius dat resonacōe ꝗntā sibi prima
ul quinta que ab ea magis distant ꝗ prima Dubium
dubiū est p̄ quelz ps equi ē equus qꝰ tangitur
i 2o arto ꝗꝗ qꝗ videtur ꝗduas ꝓpōnes pa p̄ hec
ꝗmꝰ equus sit tmꝰ nō et pur absolutꝰ / hec quelz
ps integralis equi est equus / pz qua hec ēē illud dr
equus / ꝗ hēt talem ꝗenciaz qualem hēt equus ꝗ
quo ly equus nichil ꝗuit / sz medū ꝗꝗenciaz ꝗpor
tat nūc ꝗlz ps integralis equi hēt talē ꝗenciaz
qualē hēt equus / ut pz ꝗdictꝰ in 7o arto ꝗo sz ꝗlz
ps equi est equus Cor m. alē ꝗꝰ equus ꝓut est nolcz

ethrogeneum sic ponit propter rem aliquam per hoc non potest concludi quin
in toto non est principium formale sed quoniam totalis patet quia si esset
principium absolutum quidem per hoc esset equivocus ut dicebatur 2a et
3o non esset ethrogeneum sed omogeneum scilicet ut dicit Avicenna et alii
Tamen hoc dico propter argumenta illius primum sed videtur ad rationes Ad primum 1
cum supponitur necessario quod anima brutorum est corruptibilis et ad propositum dicitur
quod creata et concreata dicuntur non in se simpliciter de potentia materie est educta
sed in prima materia quam Deus creavit et in illa causare dicitur
omnia in ea creasse in suo principio non in propria forma Pro 2o
dicitur quod ad quod est composita anima potest intelligi dupliciter uno modo
quia materia est causa per quam omnes forme composite dicuntur composite
anima Alio modo composita corruptibilis per hoc quod omnes de potentia materie
sunt educte et hoc modo quelibet forma educta de potentia materie
dicitur concreata anima quia est composita corruptibilis per hoc educta
anima per hoc ad formam negat causa et hoc 2o modo
primo anima est composita secundo modo quia est educta in se et per hoc
sunt de materia ad modum primam dicat quod non est composita
materia tamen compositum sunt secundum predictum ut dictum est Ad 2m propositum quod principia 2
sunt equalia quando sunt coeva constantia
ut anima ... ut dicit constantiam ordinis ut
forma informativa sunt sed propter hoc quod non sunt equalia
ut dicit constantiam per hoc quia unum principium non sit per
alterius Ad 3m quod non est solus quod est in materia sed quod est 3
de potentia materie educta ut in primo articulo dictum est Ad 4m propositum 4
dicitur ad primam quia facta secundo modo anima ... est 5
per hoc sed substantia Ad quintum quod dicitur corruptibilis et anima eius sunt
facta anima ... non factum est anima corruptibilis
ut composite sunt quia alia sunt per hoc est facta et forma
tamen corruptibilis Ad hoc autem ut dicitur quod factum anima est educta
... hoc est unum defectu anima 2o ... sunt propter hoc
primo modo dicitur ad factum concreata quia materia est causa per hoc
non quia totum est equale ... eductum Ad confirmationem dicitur
quod ... ante generationem est in materia ut dictum
est et necessario quia ... inferius quod ... plus ... esset
... de materia quam angelus quia hoc non ... ante
esse in materia cum de potentia materie virtute agentis educta et ita
non est de angelo Ad ... negat ... et ad propositum quod
in ... non sufficit ... ut dictum est
et dato quod sufficeret tamen simpliciter non sufficeret producere formam
in statu ... sed a principio ... sunt producte quia anima ...
producte sunt ... et ... Ad ... sed quod ...

extrema elementorum educta. Secundo alie figure necesse est in quibus quod
animus sit composita tamen composita compositio secundum situm est sed in quantum
esset per esset composita tamen composite. Ad quintam patet quod sit de
necessitate composita complexione secundum aristotelem sit enim complexio [illegible] adequata
quantitatem convenientibus secundum extrema elementorum disposita in illis
in ore elementorum. Ad sextam possibile est et estimo quod ita est quod
tur fiat secundum averroem declaratio compositionem primo productionem totum
simul mixta medio compositum in 2a questione libri aristotelis de quo dicatur
quod cum tota anima indiuidui non sit simul sed successive quod
tur productio producit et in aliis membris successive secundum or-
dinem nature generantem et sic quoque dicitur quod agens sive
generans cum sit complexionem generantis formam agit ipse sic quod
distant ipse dicitur quod ipse non compositum ipsum agens specia-
liter dat passum tunc enim potest fieri actio uniformis ut in
2a questione de illius aristotelis declaratio est. Ad nonum status cum
corporibus ad primam non eius et ad tertiam patet quando dicitur
quod de debet in quinto aristotelis et [illegible] de aristotelis ad 2am de-
quod vagina extra est eius [illegible]. Ad primam primam [illegible] quod
[illegible] non ligatur ab omni parte, in complexionis, sed aliter
nutritive non ligantur. Ad confirmationem non [illegible] et ad
tertiam dicitur quod ligatur in membris exterioribus in sompno est
calor fortior quam non in interioribus secundum coram capite sto-
macho in corporibus sit prima et secunda et secundum averroem tunc di-
gestio est enim tunc calor ventus [illegible] tunc unde tunc circa
interiora habundat calorem sit et dicta et generatio debilior
digestio sit in membris exterioribus in sompno quod in vigilia necesse
que est contra medicos. Item sit dicitur quod in vigilia
spiritus et calores [illegible] et motum qui sunt in membris
exterioribus sunt corporibus intenti sunt unde [illegible] fiunt
ad multam [illegible] dispariendis quod facit calor intensionem
vel [illegible] membrum. Ad 2am non [illegible] et ad tertiam concedit
quod nomina membrorum [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] quod quant
vel figuram et sic [illegible] [illegible] activis vel passive
ut oculus recipit et [illegible] [illegible] passivis [illegible] sit
[illegible] vel particulari quod principalius [illegible]. Ad [illegible] di-
quod illud [illegible] secundum famositatem [illegible] [illegible] libri
famosam vel reputatam sed multa alia sunt in libro
[illegible] contra [illegible] vel implicite vel explicite
in aliis locis [illegible]. Ad [illegible] [illegible] [illegible] et ad tertiam
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] sunt forme duorum elementorum
[illegible] et [illegible] quod [illegible] et [illegible] [illegible] ad tertiam

illud autem quare quia calidi sunt fortiores et quodque patet et ideo
est sunt plures in dispositionibus organicis et actus illi notifi-
cant potentias naturales complexiones secundum diversas dispositiones et
hoc est notificant virtutes quo ad esse posse sed non noti-
ficant eas quo ad qualitatem earum essentialem hoc enim esset contra
pluralitatem [illegible] unitatem formae vivae et non convenit cum
[illegible] quia una forma potest in valde diversas operationes
Ad 2am partem autem quare quia dispositiones organicae diversorum membrorum
sunt plures dico quod eductae dispositiones sunt plures [illegible]
ad intensionem qualitatum primarum in se sed penes non [illegible]
[illegible] formalis [illegible] Ad 3um dicitur quod proportiones
qualitatum primarum eductae sunt plures in omnibus partibus eiusdem
animalis quia sunt in diversis membris licet diversarum specierum cum
sit [illegible] patet quia omnes iste proportiones [illegible]
tendentiam in eandem formam secundum [illegible] in uno et in specie [illegible]
diversa calidi et frigidi eductae [illegible]
ad diversas operationes diversorum [illegible] potentiarum in diversis
membris formae aut diversorum [illegible]
sunt eductae proportiones [illegible] eductas dispositio-
natas [illegible] ad [illegible] formam naturaliter tendentem [illegible]
[illegible] in specie [illegible] et [illegible] illae formae [illegible] sunt
diversae specie [illegible] sunt enim [illegible] accidentibus diver-
sarum specierum et [illegible] complexiones sunt dispositiones [illegible] quia
non [illegible] patet in [illegible] et ideo est [illegible] dispositiones
proportiones qualitatum primarum quae [illegible] proportiones [illegible]
[illegible] calidi et frigidi [illegible] complexiones sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] totalis [illegible]
[illegible] plures formas Ad quintum dicendum est quod patet
iste [illegible] est [illegible] absolute quia sic [illegible] bonus
est bos servus est [illegible] totalitatem
[illegible] Ad 6tum non [illegible] et ad [illegible]
eius non [illegible] quia forma corporis quae est in bruto
manet vel manebit bruto corrupto / ista enim non re-
puto aliam quam animam sensitivam quae non manebit bruto
mortuo Non enim est possibile ut estimo [illegible]
[illegible] non plures formas substantiales esse [illegible] in eadem
materia [illegible] de ipso fortassis alias est [illegible] / Ad
[illegible] autem dico quod illud quod corrumpitur [illegible] bruti vel
bruti [illegible] complexionem [illegible] esse bruti Ad cuius so-
lutionem [illegible] alia complexio sive proportio [illegible]
in materia nata est fieri corruptio bruti puta [illegible]

radicalis et homo non fuit ante in bono vivo quia in eo
sunt complexionis sine proportione quibus species bovis et similia sub
eo potest secundum bonum inficiat complexionem illius speciei de
bilitatem solvit et per motum sequitur aliqua species proxime
quitis . esse consistit non quod omnes qualitates precedentes
corrumpat sed quod armonia speciei unius aufert et qualitates
primas et secundas primas sequentes sub armonia vel
proportione alia specie propria introducat vivens patet quod
sunt posita et non contra ea sicut de questione.

Deinde queritur 12° circa distinctionem 17am secundi libri et tres
sequentes / que sunt de statu nature integre primo
/ utrum possibile sit esse locum in quo homo posset perpetue
quiescere debet esse paradisus / quod sic arguitur non / quia homo in re hoc est pura
puro sine corruptione non videtur posse produci animale
/ non homo quod in re sine corruptione principium a... / patet antecedens
/ quia quod est intrinsecum videtur esse naturale et tale impe
diri non potest quod perpetuo cum nullum violentum sit perpetuum /
Et secundo / quia principium corruptionis intrinsecum videtur repugnantia
materie et appetitus qui est naturalis ad aliam formam
/ et cum non posset appetitus naturalis frustrari suo fine /
videtur quod materia necessario corrumpetur et sub alia forma / et quod
quanto corruptet illud quod habet materiam / et quamquam principium
intrinsecum habet patet quia homo habet in re materiam secundum aliam ani
mam que est principium corruptionis ut volunt quidam
2° phisicorum Tertio sic / quia omne compositum ex contrariis necessario
corrumpitur / sed homo est huiusmodi / maior patet / minor probatur quia sic agunt
ut calidum et frigidum continue humidum consumere non
/ homo est mortalis Genesis 2° / quia deus formavit hominem de
limo terre et de terra ipsa vivit in terram revertatur
In oppositum est / sed quod vis talis locus esset maxime
esset paradisus terrestris sed iste non est ponendus talis
[illegible] / quia non est et antecedens patet magistrum in littera
dicentem Ca° deus posuit / quod deus hominem posuit
in paradyso voluptatis quem plantaverat a principio
in loco amenissimo etc Genesis 2° Item ipse
homo dicit distinctione 19 quia 2° / quod homo in eo non potest
mori / et Genesis 3° dicitur / quod deus prohibuit ne homo
mitteret manum ad lignum et viveret in eternum / et ergo
locus debet esse maxime talis virtutis / sed homo potest
[illegible] / quia ubi ponitur [illegible] et ibi est

minus calor quia sol minus propinquus est capitibus
eorum ut in climatibus aliis quamvis habitabilis / et sic erat con-
formis nature cum aliis climatibus / et per consequens non credendum
immortale. Secundo sic / quocumque loco homo positus
fuisset ipse indiguisset nutrimento saltem solum malo / ergo
in nullo loco poterat poni ubi fuisset immortalis ut ubi
posset semper vivere. Tertio sic / quia sic tales indigent
nutrimento / ergo humidum radicale poterit deperdi et
ultra / ergo cum per cibum non acquiret puram restaurare / manifestum
est quia tandem fuisset totum siccum / et sic non potuit semper
vivere. Quarto quia sic poterat desiccari / ergo homo poterat debi-
litari / ergo a prima sanitate destitui et ultra / ergo ad
mortem deduci. Antecedens patet per textum Genesis primo ubi de-
us dedit homini omnem herbam ut essent illi in escam
secundo et ceteris animantibus / ergo homo indiguit nutrimento sicut ce-
tera animalia. Quinto / sic homo posset semper vivere hoc maxime
fuit per lignum vitae / sed illud non / ergo etc. Consequentia patet antecedens probatur per
allegatum quia Genesis capitulo tertio. Hoc patet quia prima lignum vitae pot-
correptionem / alias in cibum non valuisset / ergo sempiternam vitam
dare non potuit / quia tamen prima nihil agit ultra
virtutem quam in se habet. Item oppositum arguitur sic: paradi-
sus ~~comedendus~~ comedens de ligno vitae semper vixisset / ergo quia tamen
quia paradisus est locus supra terram et lignum illud est
in eo ut patet Genesis 2o / et magister dicit de parte caelis
anno octavo et nono. Et confirmatur quia poterit esse mors
cum peccatum sed homo poterit non peccare 9o. Consequentia patet antecedens Ad Romanos
7o ubi apostolus dicit quia per peccatum mors intravit in mundum
et hoc confirmatur / quia mors est poena. Nunc a iusto
iudice poena non precedit culpam. Hoc patet / quia si Adam
non potuisset non peccasse peccatum suum non fuisset volun-
tarium et sic non fuisset peccatum. Ad hanc questionem / que quasi
practica est et speculativa primo videbitur illud quod
quantum estimatur de paradiso / quia patet ratione de hoc
tertio angelus deducitur. Secundo quomodo ad mor-
tem de lege communi venerit. Et tertio in statu innocentie integre
a morte potuisset fuisse preservatum. Circa primum notandum
quod Beda dicit in Glosa super isto textu Genesis plan-
taverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio.
Paradisus est locus amenissimus fructiferis arboribus

Quid sit paradisus

consitus nemore fonte fecundus in parte orientali a nostris habita-
tionibus ipsis molibus hominum secretus usque ad globum luna-
rem pertingens unde nec aque diluvii illuc pervenerunt.
Ubi autem dubitatur / primo de quo dicitur paradisus est creatus / se-
cundo de textus / capitulo 2o / ubi est creatus / et 3o ubi
homo habitavit sit creatus / et historia / quia cosmographi
et historiographi de eo non scripserunt. Primo ponitur
prima conclusio / quod paradisus est corporalis super terram et non tantum
1 questio spiritualis / patet per beatum Augustinum 8 super Genesim ad litteram
qui probat sic / quia homo corporalis fuit in eo positus.
2o conclusio / quod dicta Genesis non tantum mistice sed litteraliter
debent intelligi / et quia sensus mistici debent fundari
in litterali / ut probatur anagogice sicut celestem tamen
sit ad litteram et sicut terrestrem. Hec est contra Da-
mascenum libro 2o capitulo 11o / et est de intentione magistri
sententiarum / libro 2o distinctio 17 / moraliter et sacris scripturis. 3a conclusio / quod hic
paradisus est ornatus terre et maior super terram / patet
quia est locus consitus arboribus / hoc est terre ut nominatur est.
Tertio secundo / quod paradisus est creatus 3o die quando terra ornata
est plantis / et hoc dicit magister ubi supra distinctio 17 / quod
2 questio paradisus intelligitur creatus quando 3o die / quo tota
terram remotis aquis herbas et ligna produxit inter.
Vbi paradisus sit situatus
Circa 2m dubitatur / dicitur quod / quod paradisus sub equino-
ctiali situatus est licet de modo quo ibi est situatus
sunt due opiniones / Una videtur Bede / quod est
in altissimo monte quod adeo altus quod aque di-
luvii non pervenerunt. Secunda opinio / quod sub equinoctia-
li in terra quam plana / remota ab habitacione hominum.
Ubi dicitur dubium utrum regio subequinoctialis sit tempera-
ta / Dicitur inter philosophos sunt due opiniones. Prima est
Avicenne volentis / quod subequinoctialis sit regio tempera-
tissima / Ratio est prima / quia semper est ibi equinoctium
unde frigiditas noctis introducta sole absente
nequit expelli de die quando sol sit ibi in circulo. Secunda
causa est velocitas motus / quia cum tunc sol maximum
circulum describit velocius movetur / et ideo radii minus
figuntur mora / tunc cum sol describit equinoctialem / ita
quod / quia experientia docet / quod magis velociter mota
inflammandi aerem prominentiam non videtur que valde
dicuntur per lente moventur. Tertia opinio est Aristotelis

Vbi paradisus est situatus

3o melius qui vult quod sit locus intemperatus propter nimium calorem iudicet eos esse durantes eundem gradus ponitur eos prima questio quod possibile est quod sub equinoctiali in terra plana sit locus iuxta ... naturaliter inhabitabilis propter nimium estum / 3o quod sit locus sit habitabilis ad polos quod est semper sol proximior quam nobis est sol in estate tali modo est inhabitabilis propter estum / si locus sub equinoctiali est longius ... patet ... quod sol manet nobis proximus sol est nobis quando est in cancro / locus ut esset inhabitabilis / tamen quod quando non fiunt pluvie / et quod sol per arbores terram desiccaret unde non surget ... grossa apta ad pluviam et si aliquis per ventum adduceretur ... reverteretur ab ardore solis / quamvis minus fiet ... mora diuturna ... magis patiuntur a calore sub ... quod sub cancro tunc sol per integrum ... plus distat a nobis cum cancro ... nobis in longitudine ... igitur fiet ... tanta mora ut ... manet nobis proximior / ... patet / quod sol ... ab eo distat / ... est quando ... tropicum et tunc ... distat 23 gradus / si polus 23 et ... minuta / ... tunc polus ... elevatur et ... gradus ... distat ... gradus ... ab equinoctiali ... demonstratis ... elevatio poli super orizonte tanta est distantia zenith ab equinoctiali ... remo ... maxima solis declinatio ... 26 ... tunc est nobis proximissimus ... tunc descendit ... capitis distat ... zenith capitis ... 26 gradibus et ab equinoctiali ... plus distat ... locus sub equinoctiali in terra plana ... videtur ... specialiter ... sunt habitabilis ... quod ... intemperatus ... in calore ... quia ... sunt ... terra plana ... est ... habetur ab aliis ... iuxta ... non ... ab ... sunt ... sunt ut ... influxus ... specialiter ... valeant remanere /

non enim ut dicit beatus Augustinus super Genesim est nobis quomodo de-
re qualis sit paradisus corporalis / sed qualis est in veritate. Ad secundum
Vincencie ad primam quod Vincencius dicat quod ex parte motus diur-
ni bene esset calidus / sed ex nimia propinquitate solis qua-
si est eius partis protectum cum sit quod unius incedit equi-
noctius consideratus respiciat quod nobis in capite estatis que nobis
est proprius in totam regionem incendit. Ad hoc autem dicendum
est quod quolibet die minus infigit inequali spacio quod se tar-
dius movetur cum utrique moratur 12 horis super orizonte
et quia numquam nimis. Secunda quia plus ponitur ex primo
Bede quod paradisus sit situs subcelestior in altissimo
monte medium regionis aeris transcendente ad quem ea-
cunte aque diluvii non potuerunt pervenire propter quod si i-
bi quam habitabilior sit climatibus utrumque aqua superius
habetur de regione ista quod est secundum illa dicitur habetur apud
scribentes historias de partibus mundi metheora igitur videtur
quod contra climata et subcelestior et eciam non intra pla-
netarum ut dictum est in tercia sed quod in altissimo monte
et confirmatur quia salvabitur quod torrida zona est gla-
dius flammeus et versatilis cum illud precedit volen-
tes / quod Genesis 3° dicit paradisus positus ad custodiam vie
ligni vite. Sed contra istud modum sunt dubitaciones plu-
res. Prima si subcelestior situatus sit quomodo primi
parentes ex eo eiecti potuerunt transire torridam zonam
veniendo ad climata habitabilia. Secunda si transit mediam regi-
onem unde venimus ad locum pluviarum. Tercia quomodo ex hoc
altitudine possit ibi esse temperies cum aer per mediam regionem
est velud ignis ut dicitur in primo metheororum. Tercio quia
in descripcione Bede dicitur quod globum lunare attingit
ergo esset in spera ignis et esset nox ibi breuis in tempore
ergo quod umbra terre que est causa noctis est ibi prope in
spera lune quia defunt in spera ignis ut dicit philosophus
Item quinta quia solum videtur / quia ascendentes in mon-
tem olympum homines deferunt spongias plenas aqua
quibus arentis solis valent sustinere et in spiracione
aeris infrigidati quaquam / quia alias essent ut dicit
nimius. Item sexta quia Genesis 2° dicitur quod ex paradiso fluunt
quatuor flumina sed et paradisus si in monte sit collocatus
Et prima dubitacio quia dicit Beda in oriente ubi
debet sumi illud oriens quod ad omnes orizontes. Et
secundo quia damascenus dicit libro 2° quod iste fons

extremo exeunt aquosi flumina paradisi sit concrediamus quod autem
non excedit mediam regionem aeris. Ad ista respondet quod nihil
obstante videtur ad primam quod primi parentes poterant 1
inspicere quod quarta die creata sunt luminaria magna
et 3o die aerem et 6o die primi parentes creati infra
aut tercium non poterat sol tamen esse intueri quam
primi parentes quod esset per inspicere. Ad 2am potest dici quod totus 2
fons irrigabatur temporibus aptis sicut egiptus vadissime plantis
fecundatur Nylo alio quod rore temperato fecundatur secundum de-
clive et temperante noctis calore solis statim venientem
Ad 3am videtur quod in media regione sit semper frigida 3
aeris immediate supra eam est sufficiens refrigerium ab ipsa
sed ut abardere ignis et calefaciente solis fuerat locum
in maximo spacio. Ad primum in primo methaurorum quod loquitur de
aere contingente speram ignis quae longe est altior et super
illud spatium creatum est et frigidum illud enim calor ignis re-
verberans non tendit. Ad quartam quod ista locutio videtur esse
yperbolica vult enim quod est tante altitudinis quod hominibus quod est
non bene inspicere ut illud alius quadmodum dicitur de primeve
ultimum longitudine aliorum excedente quod vult necesse usque ad aliam 4
Ad quintam de olimpo dicit Petrus de Tharantasio quod potuit ibi
instatim omnino tunc currere pedes quod post primum diuinam
dicit est mirandum et non credenda poete. Ita enim 5
est quod solinus de mirabilibus mundi multa mirabilia scribit. Refert
sed omnia sub vana et credo cepit scribit quod auditum ubi quibus re-
ferendi scribere potuit melius. Nullo sciente statim pene de-
quam retulerit in puncte. Item potest dici quod montis iste specialis
appertum supremus habebat nubibus sulphureis rore emanat
mitigabat ascendentibus non tunc altitudinibus. Item potest esse quod
aqua sanctam de tulisset obrefrigeratum fatigatoris quae abiungit
quod diluvii aquae ascendit vel impetu nubilatoris. Ad 6am 6
quod ista exceptio est accommoda et ultimum quod ostendit sunt alii
montes ab hominibus qui accessi bus. Secundum aliam quod 2a pars textus dicit
gloza quod tunc ascendit ille ignis cum aque diluvium ascen-
derit sed iste videtur ascendere totum quae ita videtur unde
quod in gloza stat quod aliquis ascendit quod quod aliquis ascenderit
eius ascendit ad tamen et tunc quando dicitur quod ignis habebit
innovare mundum corporeum et non solum purgare aqua
aut sola habuit purgare vim ad certum altitudinem ascen-
penitus ad libere certum necesse non quod dictum multi enim dicunt 7
quod non ascendit usque ad paradisum. Ad primam dicitur quod

quod id oriens sit ultra subnobilior parte celi empirei / quod
non movetur / est enim dexterior celi ut habetur 2o celi parte
prima et habet debet magis nobile. Ad dictum damasceni quod fons pa-
radisi fuit elementum aque quod vocatur occeanus / sed quod fontes plu-
rium fontis emanant de loco paradisi ex quo post separa-
tionem derivantur / vel potest dici quod loquitur secundum opinionem illo-
rum qui dicunt terram perforatam et aquas maris scaturire
et ebullire usque ad ora fontium. Sed hic est dubium
unde contrahat fluxus iste fons ex quo est altior et in
monte situatus altissimo / Ad quod est difficile sciri
nisi nunc probato / quod mare sit redundans quare modo val-
de potest impleri quod in primo metheororum vocatur illud que
sunt certe terre vicini videtur deus omnia flumina exeunt a
mari et iterum intrant mare. Potest aliter dici quod in isto
loco sunt montes altissimi et valde elevabiles
qui in poris montium multiplicatur aer qui frigidus est ob propin-
quitatem ad mediam regionem qui vertitur in aquam que ad modum
locum collectam scaturit et principium fluminum illorum constituit. Potest
aliter 3o dici quod circa locum fontis sit aliqua virtus attractiva
aquarum conveniens ut magnetis ferri et quod a tali attrac-
tu contrahatur fluxus fontis. Ad textum vel paradisus homi-
nis habitatio fuit convenientissimus. Pro primo / quod paradisus dicit ortum
vel locum delicarum / vel potest intelligi vel delicarum temporalium
est paradisus terrestris / et spiritualium est celestis. Pro 2o quod lo-
cus deliciarum spiritualium potest capi spiritualiter et corporaliter
secundum primum celum empireum in quo sedes sunt in spiritualibus delicijs
beatorum. Ad cor. 12. Ubi paulus dicitur raptus in pa-
radisum / glosa in celum empireum / potest capi metaphorice et
spiritualiter pro statu beatitudinis beatorum in patria / sicut capit dominus
Luce 23o dicens latroni hodie mecum eris in paradiso.
Pro 3o / quod locus deliciarum temporalium capi similiter dupliciter / vel
corporaliter et proprie / de quo hic agitur / et de quo ante est
data diffinitio. Beda / et accipitur anagoge in littera / vel capi
potest similiter metaphorice et spiritualiter pro statu innocentie vel
iustitie originalis in quo Adam creatus fuit / et dicit
Damasenus quod primus homo in utroque paradiso temporali fuit positus
scilicet in loco temporalium deliciarum secundum corpus / et in statu
spiritualium deliciarum secundum animam / postea descendit in locum
miseriarum deliciarum temporalium quantum corpus / et in statum
corruptionis et spiritualium spiritualium deliciarum secundum animam
celebris perversus sicut 9o capitulo ad hanc partem et est
contra arb quod iste locus erat convenientissimus habitationem primi hominis

3
·90·
·i·gcls

i statu innocētie ptz / qr q̄diu fuit / ut nobilissime c̄ature tre-
ster nobilissimum locum dabat / sup terraz / sz hō erat quietus / ergo
patz a ꝯr dicte / quia locus debet ꝯformari locato / maior patz /
quia hō erat nobilior inter omnes creaturas / unde et ab
hoc dominium sup terram recepit de eo dquatē (?) / Item locus iste
est nobilissimus inter loca terre / quia inter partes eius magis
celo ꝓpinquus / et sub nobiliori parte celi empirei / quia sub
nobiliori parte celi sz dextra situatus / Contra questio videtur
quod adhuc possit homo venire / licz indignus eo sit / prima
probatur / quia locus est natē spaciosissimus et arboribus ameni-
ssimus et maxime hominum cultibus compertus / Secundo etiam / quia
Enoch dicitur ibi vivere et translatus dicit(ur) in eo
Gen 4° et Elias de quo legitur Regum 2° quod ascendit per
turbinem in celum / glosa i. paradisum terrestrem / Item forte / quia ipsi
viri sancti sunt et ideo non videtur quod peccatoribus quererent
includi / quia tamen post peccatum ibi fuit et in penam eius ejec-
tus est / et 3° videtur quod ibi comedere potuisset potissime sumendo
de ligno vite / quia ita videtur textus dicere Gen 3° Contra
ꝯpisset comedere de isto i eternum / non tamen apparet ubi in loco
tam puro et innocentie deputato nocens homo peccator valeat
vel valuit remanere / quia hiis stante loca pietate ex omnibus ul-
timum / quibus i adam fecit non sint / quia ex qua non erant
alii homines dum [illegible] rehual / Contra primo ptz / ob
peccatum angelis statutum est hominibus semel mori iusto et
imperscrutabili dei iudicio / et 3° tamen iste locus ligno vite
ut ptz dicetur a morte ꝓservasset homo isto loco ptz
peccatum indignus existit / Hoc de 2° dubio / Ad tertium quod
hystoriographi et cosmographi scribunt de locis que manent
i locis accessibilibus hominibus / quibus non est paradysus
de quo iam ulla ꝓpositio nota sunt tamen sit locus
inaccessibilis / Hoc de isto dubio et toto primo articulo
Secundo ad 2m articulum videndum est hominem ad morta- 2 articulus
tem mortalem ut videamus qualis fuit in statu innocen-
cie Ubi primo videbitur hominem ad mortem mortalem 2°
quod nullam artem potest absque ꝓservari / 3° quod tamen aliquo modo
potest vita hominis prolongari / Quantum ad primum est questio in
salis secundum legem dei ordinatam / quod est mors [illegible] ho-
mines moriendum / hoc habetur dignissimus ex xo Gen 3°
ubi scribitur de ligno scientie boni et mali ne comedas
quacumque die ex eo comederis morte morieris i. mortalis
morbi debitor eris / Unde posse non mori ut ptz dictum
ordinatione dei stabat in statu innocentie / sed cum ordinatione

repugnat statum culpe sic scilicet post peccatum predictam instituad ani
malez Item essentia divina scivita culpaz quamprius nunquam
qua recepit primum recens post et omnibus aliis patet ita
garriendo semel descripsimus fine quandoque cum dicunt de
pulveris est et in pulverem revertetur Et elbo[illegible] dictus est sta
tutum omnibus semel mori Ad hebreos 9 Quarto decimo [illegible] tertio in lu
mine naturali est principium quod in communi natura mutue [illegible] sole
primum prima que non potest media esset potest vera Et unde patet
per experientiam docet admittere hinc vestis quod ullus est quin in
senio debilitatem et ad hoc scriptura quod tamen moriretur
Neque tradit scriptura quod semper vivat unde ps. quis est
homo qui vivit et non videbit mortem quasi dicat nullus

No[ta] Secundo queritur que est causa huius mortalitatis vite solum est pec
cati vel aliqua alia causa que predicit quod mortalitas mo
riendi in hoc est homini competens que est in potentia ad
aliaz formaz quam alterata celi disponente caz ad istaz
unde tamen recipiunt Tertia causa est apud lumen naturale in
mixta statum scilicet potentiam quamprius repugnantiam in nostre
compositione scilicet calidi sicci conformiter humidum radicale
quod desiccatum non potest quamvis in communi manere vita secundo
quod omne vivum est calidum et humidum ut experientia docet
et per declarat inde longitudine et brevitate vite in li
bello de vita et morte Secunda causa est status in quo est
declinationis temporis post augmentum aliud temporis statum et
septimus tempus decrementi quod terminatur in morte Tertia quamvis
aliud potest lumen naturale videlicet necesse est aliud est quam
deus velit agere cum aliquo homine potest statum nature re
solvi Hoc autem semper sibi deus reservat ut dicit magister
de 1 8 quod potest agere praeter cursum nature Hanc conclusionem in
capitulo loco habet potest conclusionem beati Augustini quem super Genesim ad
litteram capitulo 26 dicentis omnis nature cursus habet
naturales leges secundum quas natalem cursum creator apud
se posse de omnibus facere aliud quam causa naturalis secundum habet
Idem dicit magister de 11 capitulo 7 in hiis verbis multa con
tra inferiores causas futura sunt et in presentia dei non
sunt in facta sed in ordine causarum dicere modo quis
cursum quem tamen non facit deus aliter disponente et
in scilicet illius dispositionis contraria disponente Tertia causa
est theologica quod mortalitas homini moriendi inflicta est homini
homini pro peccato inobedientie ut patet ex premissis sepius allegatis

Necessario moritur homo

Sed fortasse quereretur utrum ante peccatum homo secundum naturam suam
fuisset mortuus istud dubium spectat et dist. scripte et ideo
ad eam remittitur. Secunda questio utrum per potentiam dei absolu-
tam vel eciam lignum vite virtute sui si haberetur possit homo a mor- 2 questio
te preservari intelligendo nulla peritia arte vel nature secundum
cursum solitum potest a morte liberari. Prima pars patet quia quo ad divine
potentie non repugnat quin sic conservaret hominem eciam sine cibo
ut esset immortalis et in nullo moreretur. Hoc enim
non implicat. Secunda pars patet quia lignum vite habuit istud
virtutem ipsius poterat preservare ut innuit textus Genesis 3o ubi
deus dicit angelis ut videant ne homo comedat de li-
gno vite et vivat in eternum. Tercia pars patet quia cum tempus
secundum solitum post tempus augmenti semper sequitur status naturalis
cum [illegible] defectus usque ad mortem. Neque aliquis potest hoc impedire
quia iste in homine saltem post peccatum sunt certe non solum eciam
in aliis animalibus. Diceret fortasse si homo esset peritissimus
astronomus et videret omnia que corpori dant hominis [illegible] non
[illegible] et propria ab illis eum preservaret. Item ad eciam peritissimus
medicus qui semper eum optimo humido cibali refoveret. Ita-
que sic potest perpetuari. Dicendum quod ambo est impossibile quia ad
primum patet quia nullus potest previdere omnia nocumenta
individuum. Dicitur enim non potest ad individua descendere que
infinita sunt. Secundo impossibile est quod aliquis medicus valeat
considerare potest scire quod humidum est optimum quod non omnium membrorum
eius complexionis indispositi (?) potest considerare et si complexiones
[illegible] non sciret gradus secundum quos complexio est electa et
si gradus sciret proportiones diversorum membrorum inter se secundum
quas sibi conferunt vel norma sunt [illegible] non potest
et aptior [illegible] potest illud optimo cibo cibare. Sed admisso hoc
illud quod semper in optimo statu ad complexiones temperate conser-
varetur usque ad instans mortis. Ad [illegible] in eo vel diu vel
ultra cursum solitum [illegible] faceret etates sibi succedunt
ut post augmentum status et post statum declinum et ultimo
mors quia hoc perficitur naturam lapsam. Unde est quod in hoc
casu non esset in morte dolor sed optimum deficeret
enim humido radicali sine dolore moreretur. Tercia questio est
utrum arte perita medica possit vita prolongari sine ma- 3 questio
cula ultra periodum naturalem debitam individuo non tamen potest
ultra periodum debitam propter vita prolongari sine ma-
cula [illegible] pro declaratione quorum est advertendum quod si ad
ymaginacionem non sequitur homo temperate complexionis ad instanciam
sed [illegible] in toto [illegible] in aliqua parte sui lapsum et post

debite reductus sic quod ista complexio semper per ymaginationem re-
servaretur usque ad instans mortis / tempus per quod iste ho-
mo viveret esset maximum tempus per quod homo potest manere vel vivere
tempus medium inter primum instans non esse esset minimum tempus
per quod sit individuum speciei humane in esse ad istam
partem non potest manere / quia per illud non posset et per quod
minus potest quia per quod minus vixisset / Secundo quia producens de-
bita individuo vellet totum tempus per quod et primo ...
esse individuum optime recti usque ad primum eius sui non
esse vel longius totum tempus per quod individuum vivit quod
cum moritur morte naturali non prolongatur ab eo / tunc
patet quod ... quo ad primam partem / quia si in malo illius potest
procedere vitam individui sue speciei optime complexionis
semper optime recti / multo melius ille potest ad perfici-
endum quod semper esset in statu optimo a quo nunc esset
... / patet 2a pars quia certum est quod medicus peritus
potest arte sua videre lapsum complexionis et eam custodire
mortalis debito regimine preservare / Item potest lapsum ali-
quem remediare puta cholericum iuvando humido et frigido
calido et ita in aliis et quod quanto plus eam trahet ad
temperamentum tanto minus complexio lapsa dabitur / et per consequens prolongare
versus speciem tantum ... quam lapsa complexio auferret / Tertio in
valde utile est omnibus hominibus perito medico custodiam
sui corporis scilicet quod secunda parte questionis hoc de 2o articulo / Tertio ad
3us articulus tertium articulum restat videre utrum homo in statu innocentie
potuisset a morte fuisse preservatus / Ubi primo videndum est
homo in eo statu fuisset passibilis / 2o utrum in medicinalibus / Tertio
utrum adhuc homo possit preservari ne moreretur / et de quolibet
Tertio ad primum est primo notandum quod passio vel altera-
tio est duplex quedam est perfecta ut sensatio et intellectio
/ quedam non est directa sed que disponit rem ad cor-
ruptionem et hec iterum est duplex quedam dolorosa
tactum ut que fit a vibrante vel contuso ledente
/ quedam que non fit cum dolore tactus sed quod iterum ... per
con resolutionem que fit a calore naturali vel ... Et sic
... Secundo est notandum
quod possimus loqui vel de actu sed utrum ante peccatum actu
fuisset passibilis / vel de potentia sed utrum vel ante peccatum ipsum
pati erat possibile / Tertio est notandum de dampnis que Gre-
gorius ... de Adam statum ... ante peccatum iste

potest mori. ille potest pati. ille potest dolere / quia illarum de
messe postea fuit verum scilicet ille patitur ille moritur qui
potuit enim peccare et tunc actibus illarum omnium subiacere
sic et factum est [illegible] ille cadit verum Adam ante peccatum
secundum principalis intentio querentis utrum possibile fuit Adam
non peccare et tamen pati vel mori. Dicendo est notandum quod ad-
hunc de illis propositis non est dubium de potentia dei absoluta quia
sicut deus contra sibi donum gessisset [illegible] et que contra data
ista auferre potest. et consequenter potest amplius potuit dolere
et alia quam subire de potentia absoluta sed de ordinata
dei potentia est dubium utrum si Adam mandatum servasset vel non
peccasset aliquibus passionibus subici posset et finaliter utrum
de ordinata lege dei cadit possibile Adam pati vel mori
et nunquam peccare vel peccasse. Illis premissis sit prima conclusio
quod Adam patiebatur ante peccatum passione perfectiva patet 1 conclusio
quia percepit et intellexit rerum pietates et sensit et intelligere
est quoddam pati ut habetur 2o 23o de anima. Secunda conclusio Adam 2 conclusio
patiebatur ante peccatum passione resolutiva corporis patet
quia calor eius naturalis de sanguine eius formavit spiritus
motivos in eo et sensitivos et hoc sine [illegible] quod non po-
tuit cum fuit agere in membra aliquo resolutio / igitur
quanta nota est et antecedens patet / quia ad sensum reficiebatur
vel alterum admonem reficiebantur quam et tamen contra per-
nam evolet oportuit quod contra reficerentur. Tertia quia sibi
preceptum fuit quod de omni ligno paradisi comederet preterquam
de ligno scientie boni et mali et hoc non fuisset ei preceptum
nisi / quia [illegible] et consequentia sequitur quod eo
hoc est in isto statu indiguisset nutrimento quod in isto sta-
tu in eo facta fuisset resolutio / non enim ad est nutri-
mentum quod restaurando deperditi. Quarta ut videtur in sententiis quod hoc
cadit compossibiliter Adam non peccavit et tamen famescit
sed [illegible] / quia si deus nichil sibi precepisset tunc in
comedendo licentia [illegible] non peccasset sed [illegible] egisset
sicut de Genesis 8. [illegible] comedit [illegible] sciunt [illegible]
[illegible] aquas [illegible] deus sibi licentiam dedit comedendi / et
quia [illegible] patiebatur passione resolutiva corporis ces-
sante [illegible] fame passus [illegible] nisi deus [illegible]
cum licentiam fame quod non oportet ergo compossibilis cadit iste
Adam famescit et non peccavit de lege ordinata
Quinta conclusio videtur in [illegible] quod si ignis fuisset applicatus cor-
pori Ade in ipsum egisset et dolorem ei intulisset / nisi deus

spirituali [illegible] perficibilius. Patet quod non videtur quod adam
plus potuisset perficibilius actionem hominis quam passiones inimi-
citias famis et sitis, sed econtra posset dici quod iste veniret
cum potentia [illegible]. Patet ad quia maius dominium habuit
supra se et in ea quam in ipso cadit quod super actiones celeste
Con. habet. Patet prius [illegible] prius. Tertio contra primum corporum quod autem
peccatum [illegible] potentiam sine fame et siti fuit poena
peccati quia non habuisset hec bonus in statu innocentie. Secundo
q quia caro eius erat mortalis potuisset sine peccato ut si deus
non dedisset licentiam quam dedit et per tanto tempore ex-
q spectasset quod in tanta famis defecisset. Tertio contra quartum
quia dicit [illegible] quod si adam in paradiso invenisset [illegible]
hominibus non [illegible] indigentia non suffocaret
q aqua non submergeret [illegible] quae nunc solent
hominibus impedire. Tertio dicit glossa super isto Genesis
3o cum cognovisset se esse nudos consuerunt folia ficus
et fecerunt sibi perizomata. Ergo statim facto peccato
senserunt rebellionem carnis et cognitum dicunt sancti quod
quamdiu erat homo obediens deo fuerunt inferiora obedientia ei
ergo ignis corporis et anima et [illegible] non laesisset Adam
quamdiu deo obedivisset. Ad primum dicitur [illegible] in
1 multum concludit [illegible] quod duplex est passio quaedam
est [illegible] et quaedam illata per [illegible] ab extra
illata [illegible] non est poena sed naturalis [illegible]
famis et sitis [illegible] quia naturales fuit quae cum
[illegible] non [illegible] quia tempus [illegible] sancta
fuissent per longo tempore expectando licentiam non co-
medissent et deus eis licentiam non [illegible] hoc enim
non est poena dicenda sed magis est a natura hominis
2 non glorificata. Ad 2am non valet quia [illegible] propter
naturam habuit [illegible] non [illegible] et si deus
licentiam sibi [illegible] detulisset fame urgente [illegible] poena
peccati [illegible] esset eis deus
sibi [illegible] sufficientia [illegible] et [illegible] dedisset
quia patet [illegible] Ad 3am ad [illegible] dicitur
3 quod ipse loquebatur de facto sed [illegible] ita fuisset si [illegible]
[illegible] Ad [illegible] fuisset et deus [illegible] actionem
non perficibilius [illegible] non enim erat corpus eius glo-
4 rificatum sed ad [illegible] in isto statu. Ad quartum

quod verum est quod corpus obediebat ade pro nutu nec ulla in
climatis erat in genere tamen et hoc volunt scilicet non minus naturales
operationes fuissent in corpore ut fames et sompnus et augmentum
complexionum alteratio stante applicatione. Tercia conclusio quod michi ea 3a conclusio
que dicta sunt disponit conclusionem non stat quod homo passione dolo
rosa fuisset passibilis et non peccasset. Patet quia omnia que deus opera
tus erat omnia valde bona, nulla erat cum dolore producta et
ergo passio dolorosa non debuit habere locum nisi per culpa ideo concedit
primus tamen passiones naturales scilicet famis et sitis quantum inde
tibus scilicet fructus paradisi disponit. 2o cum licencia cum precepto
preciperet ut de omni ligno paradisi comederet, et tunc primitus
producta homines debuit ut famem adimplendo preceptum
dei de comedendo preveniret et contra passiones extrinsecas
locatus in loco amenissimo et aere temperatissimo homines collo
cavit et in complexione temperata. Et confirmatur quia eo ipso per
pro doloris est addita mulieri in penam peccati Gen. 3o parturi
dicente ei in dolore paries filios tuos, ergo an peccatum non
fuisset dolor. Tercio quoniam quod si sua natura passibilis erat
passione dolorosa, nunquam cum aliqua tali passione obstitisset
nisi peccasset. Patet consequens et eius deductione, sicut enim do
lorosam passionem deus preveniret sua potencia custo
dia et industria homo per prudenciam. Dicet forte nunquam mulier
in dolore peperisset ut patet quod sic naturalis dimensio et pres
sura est in dolore et cum dolore. Tercio nunquam potuisset adam
experitus famem et sine peccato et sic doluisse. De prima
forte diceretur quod cum ita ad partus vir mulier sine dolore
peperisset naturalis emissione partus mirum dilatatione fuit
et ita constitue. Ad 2m quod ipso raro indiguisset cibo
propter temperamentum sue complexionis et dulcedinem complexionis
et vim confortativam illorum fructuum paradisi precipue ligni
vite. Tercio quod per providenciam generatam scivisset an famem quod
comedendo obstitisset, et sic tunc non egisset ex quo preceptum
erat de comedendo peccasset. Quarto quoniam tamen passibilitas
fuit pure corporea et non generata. Patet ergo conclusio hoc de
prima parte articuli. Veniendo ad 2m utrum homo fuisset immor 2
talis est sciendum quod immortalis dicitur tripliciter. Uno mo qo
do quia sue nature vitali repugnat mori ut ange
lo vel intellectui. Secundo quia corpus sive unum est de genere
corporum cum lex adveniens omnis corruptionis exclusiva et
hoc erit incorruptibilitas homini per glorificationem corporum. Tercio

V. homo fuisset immortalis

tur gloria anime in tantum in corpus redundabit quod ipsum
ab omni passione spiritualiabit. Unde beatus Augustinus in epistola
ad Dioscorum: tam potenti natura deus fecit animam ut
eius beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis
id est incorruptionis vigor. Tercio dicitur Adam immortale non quod
non potuit mori sed quod sibi propositum est sufficienter de remediis
perpetuitatem sanitatis spiritualibus sine quacumque debi-
litatione. Qua divisione premissa est prima conclusio: primus
1 conclusio homo non erat immortalis primo vel 2o modo. Patet quod habuit
corpus passibile quod eciam potuit mori et eciam post
peccatum in eo mortuus est sicut ut Gen. 4o et 9o. Item
nature vitali non repugnabat mori sicut angelo
vel anime sue que sunt sine materia. Item non 2o
quia non erat in gloria, quia non dum erat beatus consummatione,
et hec sola gloria est que facit illo modo immortale. 3o quia
indigebat cibo ut dictum est et patiebatur passione re-
solutionis. Talis autem non est immortalis. 4o quia donum quod ibi
donum acceptum excludit omnem passionem debilitatis. Secunda
2 conclusio conclusio: Juxta legem ordinatam dei non sentiebat primus
mori et non peccare. Patet quod mors sibi non est in-
nata nisi ex transgressione mandati. Ut Gen. 2o et 3o in trans-
gressione peccaverunt. 2o quia vel absolutio non absolutio
quia aliquid deus servat in tali loco et homines custo-
dia spirituali quod nichil sibi lesivum adveniret propter nos
absolutionem, quia omnem debilitatem ligni vite sufficienter re-
formaret et in eodem vigore servaret pro tempore quiescendo quod hec
inducta sibi perhennia sciunt. Nisi dicatis quod hoc potuisset
nolle comedere vel se in ignem sua sponte precipitasse
et sic post hunc peccasset, quod preceptum de quo nichil eos? habuit
Gen. 3o De omni paradisi comedetis et contra sua non
comedendo habuit preceptum nature et inductum sibi providentiam.
3 conclusio Tercia conclusio: hec fuit immortalis 3o modo. Patet quod sibi sufficienter
propositum fuit de remediis perpetuitatem sanitatis quibus
spiritualibus 3o etc. quia patet conclusio et eciam patet quia
ad hec data fuit victus et sine qua corpus suum pluvium
vite ut dicit magister Decretorum, Anima ... quo conservabitur sa-
nitas spiritualis sol. debitas nulla infirmitas nullius etatis
imbecillitas et non inveniens vel in mortem declina-
bilitas. Et fuit ad istas res hec et scribit in
gloria quod hic dicitur Gen. 3o etc. Et hec non dicitur
fuisse immortalis in statu innocencie, quia non potuit

mori quia potuit peccare et mori sed factum est / sed quod po-
tuit non mori et quia iuxta legem conditoris non potuit
mori nisi peccaret / patet ex quo dicta illa et precedente / Quan-
tum vero ad istam conditionem immortalitatis non fuit comparandus spi-
ritui angelico in morte / patet quia ille non potest mori / Sed tamen
corpori glorioso patet quia corpus illud non potest mori per peccatum
sed potuit homo / Item illi sunt iam perpetua sanitate
confirmati / sine nutrimenti acceptione et taliter non erat homo / sed
indiguit nutrimento / Iste conditio immortalitatis est cum re-
solucione et non cibo in corpore / Propterea dicitur homo erat
passibilis communiter / 3o erat mortalis / probo quia opposita Con.
passio debilitat et consequenter disponit ad mortem et auctoritas
patet / quia optabat nutrimentum quod habet in se statim alteri / quod non potest
esse sine actione contrariorum et pugnis in agendo repatitur.
Secundo quia superflua nutrimenti emittenda admirans par- 1
cebatur sensibus olfactibus / ergo quod talia superflua nat-
mali odoris sunt / Tertio quia videtur quod parcebatur
calore estatis sub tali fumo et frigore hyemis
infrigidatum ergo morte disponebatur / ergo videtur quod mori
potuisset esse sed non peccasset quae nota sunt et auctoritas patet
/ quia iste fuit conveniens agentes naturales et applicate homi-
ni et consequenter secundum singula agerent in eum sed est contra
conclusionem 2e questionis prima parte precedente / Tertio vero videtur homo fuisset 2
subtilis et consequenter per omnia desensisset iuxta tempus pro
anno perpetuo quia omnia sunt subtilia se [illegible] sub [illegible] 3
ut patuit ante / Tertio liquam potuit conservare in
sempiterna virtute cum pluribus videtur quod non potest unire
nisi corporibus sua altitudine aliqualiter indisposita / Ad tertium 1
dicitur concedendo quod homo non paciebatur contrariorum nisi perfecti
nunc in isto statu / et ad probationem dicitur quod ideo est pro agens
ut dirigens cibum in dispositionem patientibus / licet enim solidus esset lo-
cus ubi cibus disconvenit per alterationem corporis / quod in sta-
tu isto vel illius naturalissimum cibi quae corporis erat
deputatus / non erat locus / potuit enim plus [illegible]
tibus corporis quam resistere quod cibus disconvenientibus
alterare / Ad 2m de superfluitate cibi dicunt quidam quod 2
homo in statu innocencie non plus recepisset de cibo quod
sibi suffecisset conservandum et sic non fuisse aliqua superflua sed
totus et naturaliter nutrimento conversio / istam solutionem reprobat
Scotus libro 2o parte sua. quaestio 11 articulo 3o dicens quod
licet non videatur verum quod in cibo nulla feculenta fuisset

Ad naturam incepta et ideo dicunt alii quod optime sustentabis
continue si sumpsisset de ipso [illegible] ne [illegible] aliquam indecentiam
incurrisset. ¶ Ad 2m in oppositum quod locus ille tantus est quod
ibi calor estatis et frigus hiemis nullam lesionem faciunt
alterantem sed ibi est plenitudo delicijs omnibus suis fructibus
insensibiliter redimentibus semper vite et quantum ipsi quietum
3 ¶ Ad 3m in quod sic si corpus hominis sic subiecte fuit / tum quia in des
perditionem mortis non debuit concurrere / aliter non pateret
et corpus [illegible] per conplexionem senescit tum quia ligno
vite in iuventute stabili et in eadem remansisset, unde non
4 senuisset. ¶ Ad 4m in quod lignum vite tante virtutis erat ut antiquos
in eadem [illegible] humiditate sibi ceteris paribus humidum corporis
firmaret / sed illud quod ante resolutionem habuerat 2o ne
ab statu conservabat ¶ unde beatus Augustinus 14 de civitate dei
dicit quod cibus aderat homini ne esuriret potus ne
sitiret lignum vite ne illum senectus dissolveret unde
cum resolutionem humidi radicalis quam sentiunt quamvis
reddere et ne humidum in primis esset quamvis conservabatur
ligno vite autem subveniebat et ceteris paribus fuerit
et sic semper in eodem statu conservabatur quod tum duobus
in hac morte ad senectutem deponit cum verumptamen re
medium erat proprie contra resolutionem humidi consistit
omnis quod ibi reddere quod reparationem accepit remedium
de ligno vite quod scriptura autem virtutem dabat in eius
perpetuitate conservandi teste beato Augustino in libro de quaestionibus veteris et
novi testamenti quod vite arbor vite medicine quaedam
corruptionem omnem prohibebat non tamen simpliciter in im
mortalitate [illegible] tribuebat / eo quod pars quod scriptura ad tempus
prohibebat quo fructu edens sumeret erat / vel ideo sentiens
ad quaedam fuisset instabilis [illegible] de 2a parte articuli ¶ Quarto
ad argumentum partem videndum est an ad hoc possit prohiberi
3. ne moreretur sed post lapsum in peccatum et de quaesito
ubi primus punctus non esse dubium quin peccatum de
9o homine potest ipse prohiberi in vita et sanitate / [illegible] in ce
[illegible] quod corpus est corruptibilibus [illegible] [illegible] ad aliam
formam / [illegible] [illegible] [illegible] non derogat ¶ Secundo [illegible] non
dicatur quin deus possit facere lignum in quo homo positus
[illegible] semper possit manere ¶ [illegible] omnia deum posse
[illegible] omnipotentia sub inclusa que contradictionem [illegible]
non implicat ¶ [illegible] est parvulum dubium tractandum ¶ Tertio
secundum [illegible] [illegible] mundi sit aliquibus locis
[illegible] sine novo miraculo possit prohiberi ne moreretur
sed dictum est ~~[illegible]~~ quod potuit in paradiso ante peccatum ad
9clo hunc determinatum est quod [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ / lignum vite

est post peccatum semper fuisset in hac vita conservatus homo
in perpetuo vigore et sanitate sine debilitatione. Sexto esset
tetigit 1 primo articulo i. hoc ultima ratione quod paradisus celestis
post peccatum esset locus hominum mortalium et quibus si duo impossibiles
comparatio quorum animabus et corporibus. Tertia autem est Gen. 3o
ubi deus dicitur dixisse angelis: ecce Adam factus
est quasi unus ex nobis sciens bonum et malum; nunc ergo
ne forte mittat manum suam et sumat etiam de ligno vite
et comedat et vivat in eternum. Ubi innuitur deus innuit
quod etiam post peccatum comestio habebat virtutem vivificandi et
conservandi in eternum saltem interrupte comestio. Tertia est
beati Augustini in libro de quaestionibus et non testis dicentis hominis
arbor vite corruptionem corporis inhibebat. Decimo etiam
post peccatum potuit impossibilis manere remanere si permissus esset
illi edere de arbore vite. Tertia autem est de fide dicentis
dicentis quod Adam habuit ante peccatum corruptibilitatem, post peccatum
corruptionem; sed utrumque in eo per esum ligni vite potuit sustentari.
Secundo probat quia corporibus quod ille lignum vite habuit naturalem
virtutem conservandi in sanitate et vigore; sed virtus quam corporaliter
vel permansura habuit naturalem fuit sua natura, i. eo non fuit mutata
neque in furore post peccatum; ita post conservabit sicut ante. Tertio
dicitur quod non habuit naturaliter sed comparatione hoc est ut videtur
impossibile, quia non videtur quod cum animalis fuit notatum lignum
vite, quia fuit quoddam lignum fuit notatum lignum vite, si deus
voluisset ex eo comedentem diu in vita perpetuo remanendum, sed
post debilitate sua lege ... non habuit nisi lignum. Iste
tunc frustra dixisset deus Gen. 3o quod comedentes ex eo vi
verent in eternum, sed post peccatum non potuisset hoc lignum nisi
deus per miraculum voluisset secundum fuisse operatus. Sed neque
ante hoc habebat paradisum. Tertio forte dicitur quod ante peccatum Contra
cum vires inferiores erant rationi obedientes sunt homo
magis perfectibilis quam post peccatum, post quam contrarium incepit
obviare legi rationis, quod tale bellum intuentur multum debilitat
virtutes naturales. Secundo arguunt magistri pro declaratione quod Gen.
3o dicitur quacumque hora ex eo comederis morte morieris, i. necessitatem
moriendi, ergo ad mortem. Ergo non potuit per lignum vite immor
taliter conservari. Tertio quod immortalia non conservantur, neque potuit
conservari per esum ligni vite et homo est operatus eius per
peccatum ut dicit ... ergo neque homo. Tertio quia sicut
quia non poterat de mortuo facere vivum, in hoc solum
deus ergo neque mortale. Quarto quia esset facere de mor
tali immortalem, cum differunt genere ut dicitur 10 metaphysice
de corruptibili et incorruptibili quam de mortuo vivum, quod est fieri contra.

idem genus Obligabat tres ultimas famulos p de lignare o
b q3 grad3 dist 19 c° questio 2a arlo 2° Et sm illud
salua reuerencia doctoris hoc michi includit Disposicione
q3 de natura ligni vite sed solum de esse Unde ad primam
1 q° quod conseruabat eum homo ante peccatum quam plus fuisset
non infirmitatem et in contrarium qualitatem est quod post peccatum
reparaus indiguissent ubi ligno vite ut non moreretur
quam ante peccatum / et quod actus eius naturalis erat post
conforta° plura bella interiora et plures dispositiones ad mor
tem sed vivos et alios per premissos fuissent vel fuissent a mor
1 te conseruatus Ad 2m magistri petri de ligare Ad primam
dicitur quod sua uirtus obligabat hominem ad semel man
et ... obligabat ad ... comedendum de ligno vite
unde eiectus est ut curiosus est de paradiso ut operetur
terram de qua sumptus est et de illa vivit que eum
a morte conseruare non valet / non aut claudebat similiter
de corporentia quam hominem ... conseruare neque multa ...
nalis vere / quam per de ligno vite ac premissis fuissent quam
semper vixissent nisi deus naturalem vim eius suspendisset
3 Ad 3m quod sit de ante quia non est uerum quia illud
lignum licet istam vim super hominibus non sit bestias quod
enim est homini cibus forte bestiis est venenum / et etiam
ut arene sunt cibus animalium et venenum homini ...
post ... de statu hominis quo ad dicam ... puta
quod seruata ... non ...
4 Ad 4m quod lignum vite non fecisset hominem immorta
lem sic quod non potuisset mori ut dictum est in precedente
arte arli / sed mortalem conti... per incolumitatem conseruasset
... surrexit plures sumptis ...
... quod adquirit homo ... conualuisset p
... ut semper viveret et nunquam moreretur Et quod sor
quia ita potest fieri per lignum vite 2a questio ...
2 q[uesti]o quod est possibilis aliquis locus super terram ut paradisus
in quo homo potest semper vivere Et excludens ... est
lignum vite hominem contineri in paradiso adhuc ...
... sed ... ut in ea de ... est Tercia questio non
3 q[uesti]o videtur quod aliquis alius sit talis locus Et quia
~~...~~ alius locus est homini ... et in illo
... sibi ... / quia non est / et ...
de prima parte patet / quod ... non est exclusus
nisi de paradiso totam terram ... ante
... et ... post ... sibi ... et prima parte patet

Con[illegible]
Naturalis

confirmatur dictum prius allegata quia statutum est hominibus semel
mori. Dicitur de naturalis quod Gystone traditur ubi homines
non posse mori. Et tunc pro 2o respondere dicitur quod non sequitur bo-
num est infinite prolongari naturaliter, ergo bonum est infinite prolon-
gari, dicitur quod bonum ubi homines morerentur sed difficulter pro-
babilitatibus cum et ergo utrumque tandem sequitur mors, sed
quia ubi difficulter morerentur filii videntes suos pro-
cessus infinitas generationes ipsius in tantis angustiis et mise-
rabilibus constituti vel eos infestant vel ad aliam patriam ducunt
ubi non est illa influentia propter aeris vel corporis conservationem et
contra dicitur de necessitate sicut patet unum super quo fundatur argumentum hoc
de 3o parte et sequitur ex toto articulo ad rationes principales. Ad 1
primam non autem ad 2m eius dicitur quod non omne quod se-
quitur principia intrinseca est simpliciter naturale quamvis forte sit
naturale inesse, sed non esset in quibus quod aliud tale magis inesse
consequeretur, puta si semper maneret sub una forma conservativa
tamen necesse hoc est sibi quodammodo violentum, quia non magis naturale
est ipsam sub una forma quam sub alia, quia cum forma naturalis
est et quo ad essentiam eius non plus unam appetit
quam aliam. Tamen autem composito corporeo in specie quamvis non est
naturale simpliciter cum sit tamen naturalis inclinationis forme, quia autem
ergo corruptiones infinite dicuntur [illegible] naturales [illegible] quod sunt in
[illegible] violente, sicut si moritur quis extremo naturalis
dicitur mori quam si gladio. Ad 2am contra adhuc quod unum quod appeti-
tus [illegible] naturalis est ad aliam formam, sed hoc est cum confusi-
one et indeterminatione et ergo infinitas formas potest recipe-
re quas numquam habebit necesse in hoc frustra dicitur, quia
corpus appetitus satiatur per hoc esse sub aliqua forma
et ita est, sed semper maneat cum ea quod habet et ergo non
est eius appetitus frustra sicut angelus in patria sub hoc
una naturaliter in confuso cuius solus appetit conservationem sed
perfectionem sui actus infinita cum sua numquam impleri sanct[ur]
necesse frustratur in hoc vel violentatur quia sufficit homo
pro sua vita beatifica et viator quomodo possibiles sibi
propria. Ad 2am principalem modo a contra quia compositum ex
elementis contrariis potuit et posset adhuc per eius legem
vite in perpetua sanitate permanere. Ad 3am concedit quod calidum 2
agit in humidum et consumit, sed per legem vite fuisset ex-
pulsum et sufficienter restitutum. Ad 3am concedit antecedens et non 3
habet et ad 3am dicendum est quod sub empireo et paradiso
terrestri, 2o modo hoc primum articulum quo ad 2am partem eius
et quo ubi potest esse temperies in paradiso 3e dicimus morte
tamen [illegible] ad 4am conceditur antecedens et non consequentia et

ad probacionem conceditur quod ubicumque fuisset homo positus credendo
difficultas comedendo sed est per eque prius restitutio semper
amisisset vita ad 2am per conceditur quod licet in paradiso
potuit debilitari per quod potuit indigere accipere cibum
sed non quantitate debili quia ibi propter ... sufficienti
sufficiente et de facili adquireret debilitatem. Ad 3um con-
ceditur quod hoc erat per lignum vite et non hoc. Ad 4am
conceditur quod lignum vite in statu cuius questio in nullo
tempore fuisset quid sumi et quicquid in se fuisset corruptibile et hoc
recipitur quod sunt fructus ... et arbor conceditur quod sed
comestio non sufficeret ad perpetuandum sed ad longam et post
certa questio omnino ... disposicio ... removisset
et propter hoc ... instabili sanitate ... Ad rationes propositas pa-
tet ... 2a et 3a quibus 2a parte 3 articulo. Ad aliam
rationem que videtur ... 2m [illegible] ... 2o ...
... parte 3 articulo ubi dictum est quod sic ... applicatur
fuisset ad primo peccati ... in ... articulo quod mors non
potuit ante peccatum et ideo videtur ad hoc quod ...
... hoc deus disposuit ut non esset mors nisi per
peccatum ut dictum est in 3a ... illius partis articulo et
in ... ultimo illius ... ipso adiunctis possibile erat
mori et si nunquam adam peccasset unde si corpus

ade fuisset ... extra paradisum ubi lignum vite
attingere non potuisset et si non peccasset tamen mortuus
fuisset sine dolore ... radica-
lis ... in ... Quia mors est pena que
non potuit esse ante peccatum ... quod ... mori
non fuisset pena sed natura et est verum quod ... fuit pe-
na ... ablata sit et ... quibus pos-
set non mori ... potuit non esse pena ... conditus
homo ... remedio
et sine peccato vixisset sine dubio et ... defecisset
et ... mors non fuisset sibi pena sed debita ... hoc
verissimo ... Deinde queritur ista
H... pueri in statu innocencie geniti fuis-
sent tam in anima quam in corpore ...
... supponit sed quod in statu innocen-
tie fuisset generacio ... queritur ... pueri in
genitis in esse tam ... quam corpore ...
... in statu ... non fuisset corrupcio ...
generacio ... pueri fuissent geniti ... quia nota ...

Con

et prima patet quia generatio et corruptio sunt opposita et ta-
lia habent fieri circa idem. Item hoc arguitur primo de statu illa
parte ante patet quia adam in statu isto ut et eua non fuis-
sent mortui quando erant viatores immortales ut probatum est in
questione precedenti. Confirmatur quia in paradiso non potuit esse de-
trimentum semen ergo neque generatio priorum quia nota est et
minor patet quia seminis decisio supponit ad corruptionem
quia in eo statu esse non potuit. Secundo sic quia vel fuisset
generatio virginitate salua et hoc non quia non videtur possibile
sine maculo quod virgo pariat et integro corpore permaneat
hoc enim soli virgini marie videtur esse proprium vel virginitate
amissa et hoc quia status innocentie non debebat esse
aliud peccatum commissio tamen non lesa rei sed est virginitas per
separationem ad eam videtur esse status innocentie et confir-
matur quia sine peccato non debebat perdi ancilla sed ante
illa debebat virginitas ergo etc. Quarto alio videtur fuisse
ficta et hoc videtur esse de mente damasceni dicentis
quod sine corruptione quemadmodum per deus multiplicabit quam
genus si stetissent in paradiso sed quia vidit peccaturos ideo
masculum et feminam creavit eos. Item dicit Egidius Roma-
nus in libro quem fecit de homine. Item confirmatur auctoritate
beati Augustini 14 de civitate dei dicentis quod si non peccassent
sine corruptionis integritate infunderetur maritus in
gremio uxoris ergo videtur voluisse quod non fuisset generatio
corrumpere virginitatem. Tertio patet quia non imbuebant neque
inveniuntur aliquid 2 et 2 modo dicit damascenus quod homo fuit in
paradiso sicut angelus quidam ergo non fuissent ibi generatio. Decimo
de aliquo quod parvuli fuissent in corpore perfecti primo quia perfecti mente
nascerentur perfecti mente. Consequentia patet auctoritate beati Augustini in libro
de baptismo parvulorum dicentis quod infirmitati infirmitati mentis
quod etiam hac infirmitas corporis. Minor patet quia omnis infirmitas
mentis est ex peccato. Unde omnes fuissent nati in iustitia
originali et per mentem perfecti. Secundo sic si fuissent nati par-
vuli et non perfecti non sufficiissent sibi pro victu acqui-
rendo. Ergo potuissent fuisse pena ante peccatum quod est falsum
et consequentia patet quia famem paterentur et sibi providere non
potentes penam sustinerent. Tertio sic multa alia animalia
nascuntur perfecta in corpore ergo maxime homo ante peccatum
qui nobilius est animal. Sed quia quod nobilius animal secundum
sine peccato deus debebat providere de aliquo de perfectionibus naturalibus

et debito crescendi perfecti/ alias patet de pueris et vitu
lis et cetera pueri fuissent statim nati in mente afflic
tione de sua imperfectione et impotentia membrorum hoc autem ante
peccatum esse non poterat patet ex eo quia naturaliter sequitur dolor
et impotentia crescendi de perfectione/ modo pueri nati naturaliter
habebant inclinationem ad motum membrorum/ et ideo non posse
hoc consequi fuisset dolorosum cum loco eius sit quod fuisset
perfecti mente. Primo sic quia adam in isto statu fuit
perfectus mente/ ergo filii eius quos genuit in consimilibus parvulis fuissent
homo tales filios generasset alias patet/ quia fuit perfec
tus in virtutibus et sensibus omnibus ut videtur quod pro
ductus fuit in perfectione corporis ut dicit beatus Augustinus
super Genesim contra Iulianum 19/2º/21/ libri sexti et multo magis
decuit ut in perfectione mentis ut videtur quod productus
fuit in omnibus virtutibus et sensibus. Secundo sic fuit productus
perfectus in scientia ergo genuisset non est/ quod scientia est perfectio
mentis. Secundo [illegible] alias patet quod ignorantia creata est
cum peccato originali nobis inflicta sunt scilicet ignorantia
infirmitas malitia et concupiscentia ut dicit Be
da. nemo ante peccatum non fuit peccatum/ ergo neque igno
rantia. Tertio quod pueri fuissent perfecti in iustitia/ ergo in scientia
/ ergo in tota anima/ patet quia quod perfectio scientie perfectionis intel
lectus et iustitie affectum ergo totam animam/ et patet prima
/ quod ad perfectionem iustitie requiritur perfectio scientie diligentie eius
et alias est veritas Anselmi libro de conceptu virginali dicentis
quod si in voluntate generant autem iusti essent/ quomodo
generaret homo si non peccarent post praeceptum in genera
tione patet quia dictum est eis Crescite et multiplicamini
Genesis primo quod non poterat fieri nisi per actum generationis
Item hoc dicit beatus Augustinus 14º de civitate dei sic in
sequentibus consimilibus dicit primos parentes non fuisse coi
turos nisi generaturos nisi peccassent ideo ad hoc
dicit nisi ad multiplicationem sanctorum numerum fuisse peccatum
hoc autem est absurdum igitur Secundo quod non fuissent in cor
pore perfecti patet quia ad magnitudinem quia cum mo
dico nati essent quod non generasset ita magnum hominem
in utero pro quantitate corporis eius Neque valet quod di
citur quod non erat perfectum in quantitate competenti secundum virtutes
membrorum eorum/ quod sic fuisset de fortitudine perfectus in utero
matris et completo subito in plenis usu cum membrorum/ cum

qua sic fuissent subito creati in etate plena membrorum / ergo mens
competens subito in pleno usu esset membrorum. Sed contra in con-
trarium tamen concipitur scilicet quod non fuissent perfecti mente. Quod quo-
ad scientiam quia plenitudo scientie provenit intellectui sentiendo inter
corporibus non ut quod anima hominis sit quod a principio intellectum
suum sit tanquam tabula rasa. Nec hoc valet, quia dicitur
quod hoc contingit ex peccato, quia anima ex natura intellectus competit in
corpore esse intelligibilis sed in fantasmatibus que ex debilitate membrorum
non plus tunc quam nunc esse potuerunt perfecta in parvulis et
ergo tunc impotens erat in scientia sicut in fantasmatibus confor-
matur quia humiditas cerebri ut infantes apparet
fantasmata tunc / ergo etc. / secundo loco arguitur quod non fuissent perfecti
in voluntate ante Venerabilis Hugo de Sancto Victore dicit
quod primus homo ante peccatum generasset filios sine peccato
sed non prime institutionis qualitates et confirmatur quia insti-
tucio est perfectorum et ista non infundebatur ergo etc. [illegible]
apud [illegible] perfectorum temporis [illegible] / quia si infunderetur
esset naturalis quod falsum est / quia est virtus theologica que
a solo deo infunditur. Similiter hoc quod magis est [illegible]
sed quod fructuosa cum iste status non fuit observatus
nec adimplendo alicui nisi deo [illegible] / circa istum articulum
in primo videtur an in statu innocentie primi parentes
generationem [illegible]. In secundo an genitus statim perfecti actionum
potentia preextitissent. In tertio circa conceptum an cum plena forma-
tione fuissent et secundo [illegible] in originali iustitia mediante intus
[illegible] ad primum dicitur quod est notandum quod in hoc aliquo
[illegible] aliquo corporali. Immortalitas enim est circa quantitatem
[illegible] aliquo deficiente corporali deficit et fraudatur effectus
intentio nature / tertio notandum est quod hoc in statu
perfecte [illegible] erat corporis secundum suam naturam. Tertio est no-
tandum quod primus parens in lumine naturali solum istud sine
potuit generari secundum perfectionem [illegible] cum ex [illegible] est aliquis fi-
nis in specie humana secundum multiplicationem [illegible] in causa [illegible]
[illegible] [illegible] primus [illegible] quod primus [illegible] in statu
innocentie scilicet [illegible] non fuisset [illegible] generatio [illegible]
[illegible] / tamen fuisset generatio [illegible] non [illegible]
generatio [illegible] multiplicatione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] parentis ex [illegible] parte [illegible] [illegible] / [illegible] sine
peccato [illegible] fuisset mortuus [illegible] per parentis [illegible]
[illegible] [illegible] / quia in isto statu omnis qui

fuissent cum boni fuissent nati et per viam generacionis quia
ita mandata acceperant Gen primo Item Adhuc mem-
bra genitalia acceperunt que non fuerunt frustra Item
cum corpus esset corporale quantum esset de natura Ergo gene-
rat eius intencio ut dictum est in 2o et 3o notabili Un-
de dicit Augustinus 14 de civitate dei Si non fuisset peccatum
generacio sanctorum tunc valde necessaria fuisset preter ut sancto-
rum numerus compleretur et electi multiplicarentur Secundo quod hoc
quia quamvis generacio est nature in eo statu debuisset
generacio plus est perfeccionis nature quod sit a deo Sed quia
generacio nature non adveniret peccato hoc est quod Secundo dicitur
quod quodlibet vivencium habet perfectum cum potest facere alterum ta-
le quale est ipsum et quia sicut omnes doctores in-
parentes dicunt in hac questione quoniam ideo de eo esse dicitur
in statu isto si non peccassent primi parentes pueri fuissent
nati sicut quedam dicunt generacione | Secunda questio | In eo statu mulier eo
2a questio modo sicut vir femine nisi propter prolem Sed quod concupiscencia in eo
non fuisset et quod mulier nisi ad debitum prolis quanto ... ...
fuisset quia licet quod alteri non [illegible] nisi ex concupiscencia ut propter
prolem et animalibus quia in eo statu vires inferiores obedi-
ebant plene rationi ut in hoc predicti dictum est eo
quia tamen secuta est peccatum cum eam sit pena quod inobedi-
ent ad malum iusta disposicione dei non potuit esse nisi
ex peccato precedente | Tercia questio mulier in qualitate fuisset pro-
3a questio le primarium | patet quia sterilitas est pena peccati que non
fuisset in eo statu | ideo quod peccatum non fuit | Ideo quam alte-
ro statu prosternabit legi viri | Sed surgunt dubia primum
fuisset quanto tamen corpore perfectus | Secundum utrum mansisset
integritas virginitatis | Tercium utrum dubium delectacio fuisset
in actu quanto | Quartum utrum soli fuissent producti masculi
et videtur quod sic | quia femina non videtur esse ita perfecta
sicut vir in isto autem statu nichil fuisset nisi perfectum | Ad
primum dicitur quod quidam antiquiores ut Gregorius Nazan-
zenus [illegible] turpitudine que est in generacione femi-
1 qo
narum dixerunt quod in paradiso non fuisset generacio per com-
mixtionem seminum scilicet maris et femine sed aliter scilicet
modo multiplicacionis angelorum Unde dicit quod deus produxit
masculum et feminam et propter delictum de multiplicacione
quia preciderit eos peccatores | et ideo isti qui dicunt quod si

stetisset non generasset cum generatio contrahitur est in prima generatione. Et conclusio
isto doctores modum concipiendi dicunt quod fuisset decisio seminis et
commixtio maris et femine. Et hec est conclusio 2a articuli et vadit
ad dubium quod per se supra est adiungitur aliud generare per se
nam agentis ad hoc non debet queri medium sed multiplicatio
sectione pro salvari generare in isto statu ergo ad hoc non debet
queri medium ratione patet quia non est debitum et medium
natura per se patet. Et hoc patet quia non minus erat natura potens
tunc peccatum quam nunc ergo tunc nunc per multiplicationem sed actu
generationis commixtionis sine peccato et nova generatione. Et tunc
potuit diminutum ipsum dicit quod nulla fecunditas fuisset
tunc in isto actu nam decubitu per unam et unde ve
videbant quia quod natura vendidit absque peccato fieri quod non
potuit sed bonum. Ad 2m dubitatur utrum generatio fieret 2 9o
in isto statu sine corruptione virginitatis sunt diversi modi doc-
torum iuxta quorum rationes ut eligat quis
modum sibi magis placentem. Primus est doctoris sancti quia 1 dub
dicit sicut in conclusione in solutione 2i articuli sine ubi ar-
gumentum videlicet quod mulier in statu innocentie peperisset et concepisset
sine corruptione virginitatis. Modus suus est quia vir-
ginitas sive virginalis integritas erat de integritate conditionis
tunc nam potuit sine corruptione nunc tamen per peccatum non
fuisset corruptio nam aliquis potest quod est integritatis quare
dicit dicit quod in eo statu vir sine corruptione se infunderet
sine commixtione virginitate salva per quod salva matu-
ritas plus matura viscera relaxasset ad plus emissione
sine corruptione integritatis carnis et ad hoc adducit verba
textus auctoris beati Augustini 14 de civitate dei dicentis quod
ita potuit utero coniugis salva integritate femina genita-
lis ville semine immitti sicut nunc potest eadem integritate sal-
va ex utero virginis fluxus cruoris menstrui emitti sed
ad pariendum non dolore gemitus sed maturitate impulsus femi-
nea viscera relaxarent sic ad concipiendum non libidinis
appetitus sed voluntarius usus utriusque naturae
coniungeret. Secundus modus est eiusdem in scripto dist. 2o 2a dicit 2 dub
sine [illegible] quod ad perfectam virginitatem duo requiruntur videlicet
integritas mentis et quod integritas mentis honorabilius est
religiosum est virginis cum iuxta hoc dicit ipse quod in omni
conubitu solent virginitas mentis ipsum ad integritatem

carnis et ita esset sine fetore in primo statu. Secundo dicit quod
integritas mentis quo ad libitum solvitur per consensum illicitum
quia tollit libitum castitatis. Tertio dicit quod integritas mentis
quo ad actum post peccatum est solvitur per quemlibet licitum
actum ut in actu maritali seu quod propter vehementiam de-
lectationis ratio in opere quo actu absorbetur iuxta
illud Philosophi 7mo ethicorum: in delectationibus veneris nullus
homo potest aliquid intelligere. Quarto dicit quod in
statu innocentie ante peccatum integritas mentis non fuisset
soluta neque quo ad libitum quia libitus castitatis mansisset
neque quo ad actum quia ante peccatum non erat concupiscentia absor-
bens rationem. Quinto dicit quod integritas carnis fuisset
soluta quia plus valet prolis fecunditas quam carnis
Con integritas. Contra hanc opinionem 2am instat Durandus
dist. 2a articulo 2o super 4tum quia dicit quod integritas
mentis requisita ad virginitatem est firmum propositum abs-
tinendi a delectatione que est in venereis et quod hoc est
complete virginitatis formaliter et quod integritas talis delecta-
tionis et inexperientia est de complete virginitate materialiter
non in actu matrimonii neque prima istarum neque alia re-
manet ut notum est. Et ideo dicit Durandus quod in statu
innocentie non mansisset integritas mentis. Thomas est opini-
onis imperat dicens quod non potest stare virginitas cum
experientia delectationis actus coniugalis. Et ideo Duran-
dus dicit quod ante peccatum generatio filiorum fuisset cum cor-
ruptione virginitatis per consequens. Secundo dicit quod ante peccatum
status virginitatis non fuisset laudabilior quam status coniugalis
quia dicit hic quod non peccatum dicit sed fuisset peccatum comparatis
fame propter preceptum datum de generatione quamvis post peccatum
est bonum propter repressionem carnis ita esset dicit hic
fuisset tunc detestabilis virginitas que impedivisset genera-
tionem et ad quam tunc erat ordinata. Sed post peccatum virgi-
nitas est melior coniugio quia coniugium impedit de con-
templatione iuxta illud apostoli primo ad Cor. 7o mulier
et innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit sancta
corpore et spiritu que autem nupta est cogitat que
sunt mundi et quomodo placeat viro. Sed contra hoc patet solutio
ad intentum beati Thome. Petrus de Tharen dist. 2a
articulo 2o quod tunc virginitas sit in carne triplici

interior et meditatione perpetua ut dicit beatus Augustinus in libro
de virginitate Et tamen sit duplex corruptio opposita virginitati
una per divisionem partis carnis aliene que magis opponitur
interiori virginitati et prima cum ista nullo modo stare potest
et ideo hec sic solum quamvis sine fractione in statu innocentie
in eo sine amissione virginitatis esse opiniones diverse sunt
2a tamen quod concordant doctores asserere dicentes quod in vi
debet videtur probabilius melius asserendo et ponendo Prima
est partus lapsus virgo potest concipere clauso corpore clauso | 9clo
non potest Sed quod quando auctoritate quamvis credo quod est 2o tol
ligitur hec dicitur quod quedam mulier concepit in balneo
et ideo per experientia quod cum virgines mature quingentum
fuerunt visum est quod ad maturitatem plus pervenerunt cla
uso corpore sic quod capiunt obstetrices corpus aperire pro
nunciavit plus capiunt ipse absorbens medium [illegible] mo
dus est quod matrix trahit naturaliter semen ad se et ideo
quod viri impotentes sunt ante apertum corporis emittunt
et per vias occultas matrix semen ad se trahit et sic
mulier concepit | virginis mirent quamvis quia etiam vesica nullum
foramen habet per vias insensibiles trahit ad se deinceps
et corpore virginali Item corpore clauso mulieres pariunt
fluxus suum ut dicit beatus Augustinus in materia prius allegata
medici et mulieres sciunt Prima patet per hoc quia virga est
sicut claustrum nunc corporis apertio et integritatis amissio
per peccatum prius debebat esse Eorum non erat virtus quod
ante peccatum viri se mulieres ut dicit sine corruptione corporis
miscerent quam quod hec per peccatum est postea 2m
tamen sic hec sit virginitas secundum corpore integritas cum in ve
te casta potuit esse conceptus virginitatis ante peccatum | 2 9clo
expresse dicenti Prima quia ipsa est quod quamvis in statu illo cum
maturitate plus dilatarent se intus viscera ut eo
partus plus etiam redderent clausa hoc est dicit quod hec
est ad decentia sicut ut eorum partus plus esset conceptu si
ante clausa quod aperta licet clausa est adeo productus
sicut etiam erat quamvis ... vel ... quod sine peccato adap
parentibus accidentaliter quidem quamvis laxatus visceribus
pereret ... partus sed ante naturalis visceribus clausa remanent
Item Eorum sic ad virginitatem sufficit corporis integritas cum

mentis et anima descripcione impleri carne peccato pre-
uir quod mulieres post peccatum primi parentes mansissent virgines patet quia
quia post peccatum sunt illuse secundum autem tercia questio quod
3 conclusio ad dignitatem requiritur integritas simul abstinere a delec-
tatione que est in venerea et inexperiencia illius delecta-
tionis in statu innocencie virgo concepisset virginitas mane-
ret virgo peperisset patet quia non inerat corrupcio quia valuit corporis
plus se subministraret delectationem que est in venerea
patet etiam quia non corrupcione quia ad conceptum requirebatur
commixtio maris et femine et seminis primi commixtio cum
semine matris et quo fit virgo mater virgo concepit virgi-
nitas remansisset tercia questio cum dicitur quod peccata fecit
4 conclusio per hanc dignitatem abstinuissent patet quia debebant per
conceptum se multiplicare et post tempus generacione scilicet Item
natura non erat in malo quo appetitus naturalis fuit
erat in pleno sicud nunc Tercio quia membra debebat
ad hoc aptata habere et preceptum de hoc ergo Tercio
quia partus actus non impediebatur tunc apparere de-
tur quod sine concupiscencia et labore fiebat et sine dolore
mater suos filios peperisset Tercio in dignitatis fuisset tunc
virtus et peccatum patet quia fuisset impedimentum accel-
bant Tercio tamen quod hanc conclusio simul abstinere a
delectatione venerea nullus est ut etiam inclinans que
est virginalis perfecto quia actus venereus post peccatum
absorbet vim racionis et impedit contemplacionem nunc est
quod quidem reputat corpus virginum utriusque clausum
duabus pelliculis quia si ita foret ex sic in conspec-
tus conjunccione illarum pellicularum scilicet inmaculata
fecit tunc in hoc sine dolore quod naturale est corpori mulie-
ris in pariendo distingui Alii dicunt et hoc magis credo
quod non sunt naturales pellicule sed est naturalis vinculo labore
matrix intestinum in duobus locis et sic impetu virginis
ante peccatum nichil obstabat dimidii quod prolis conceptu
hoc est de racione dubio Tercio ad tercium dolet in statu nature
ante culpam fuisset delectatio est advertendum primo quod de-
lectatio sequitur in nobis conjunccionem et illius ad ope-
racionem sumus spes futuri boni delectabilis in conjunccione ipsum
suam secundum apprehensio precius est Tercio est notandum quod hec
delectatio est duplex scilicet intellectualis et sensualis
delectatio intellectualis oritur ex conjunccione et adepcione

alicuius boni intellectualis virtutis et cum apparebit unde
2o ethicorum vinumque delectabile est id ad ipsum dicitur ami-
cus ut corpus amati quoddam spectaculum amanti spectaculum
et sic virtutes et operationes amati/virtutes spiritualis conpunc-
cionis et pietatis putatur bonum spiritus adepti ut famelico cibus
cibo est notum quod adhuc in spiritu tibus moris delectatur unde
conformitate adiuncta instinctu ut puer iam genitus dela-
tatur in meo tempore calido testatur si ponatur in medio
ad dispositio 2o conformitate adiuncta destituto ut cibus
famelicus et eius scrinius vapis seminalibus repletis et
genitalis vel venne ea congregata in suis vasis etc. unde con-
formitas est adeo ad quod inclinat fomes culpe peccati
inclinatio ad illicitum proximi sui conformitate si cum prava co-
niungatur delectus cum esse statim delectatur conformitate
sue et apprehensione apprehensivi istorum melius et de potentiam
et amatam in ordinato amore fomitis culpe certo est
notum quod semen conquo generantur infantes vel aquo co-
ple patris est quandam nec tactus/patet quod sibi unde cum ma-
ta ratione in dispositione proximoqua ut contra vel altera fiat plebs
plebs et aquo semine est decisio certo quod ante culpam
primi parentes dominabant membris genitalibus per manum pedi-
vel aliis membris teste beato Augustino 14o libro super de civitate dei
capitulo 13o Cur non credamus primos homines ante peccatum
genitalibus membris ad procreandum imperare potuisse sed et ceteris
in quolibet opere sine voluptatis pruritu dolibus [?] movere
deberet cum non est dicendum talia fecisse illa corpora ut si non
peccassent illis membris sicut pedibus imperarent neque
cum ardore seminarent/neque cum dolore parerent sed post peccatum
motum illud meruerunt quod inpie ordinat continencia
tollebat infirmitas cum prima in prima tempore dominus con-
pellit honestate nuptiali Ex hiis videntur haec prius
concedenda primo In statu nec integre si non peccassent 1 conclusio
fuissent delectaciones intellectuales in actu nuptiali de bonum prole
et de bono suorum Patet quia quovis indicassent dominus
adimplere mandatum eius datum Crescite multiplicamini et hec
scivissent isto actu perfice go de hoc intellectu fuissent dele-
ctati 2o vel conformia ut dictum est in 3a parte hanc talis mixtis
fuissent de prole prima/et conformia de hoc concordia eius sapientia
eius fuisset de bono plus sancto delectati fuissent 2a 2 conclusio
secundo in eorum statu in eorum actu fuisset delectati sic spiritu co-
conformitate spiritualis adiunctum instinctum patet de illud nobile
et sanctum illud semen fuisset quietissimum nec tactu et

quo sed visus i colori sibi calore pulchro / gustus i sapore
bono tactus in calido temperato et ita erat tactus fuisset de-
lectatus expressa illius multe sensibus sibi maiore confort-
3 Tercia qualis hec delectatio ut sic in isto statu fuisset a(c)or
quam est in puncto / patet quod originalis fuisset
et non infecta sed nunc et ideo quanto sensibus magis pudora
4 Tercia est hec quod licet delectatio in eis non deordinasset
arbitrium neque impedivisset ab operibus contemplacionis / patet quod
non fuisset corruptio in ordinato sed modo si recte fuisset
delectationis multe subordinate et conformes unde sic me-
5 dicine accidens non fuisset impeditus vel deordinatus / ita
neque actu quamquam corpore se condecens debita qualitate primi paren-
tes ante culpam non fuisset delectati concupiscentie vel delectatione
patet quod fames neque delectatio in eis causasset bonum ante peccatum
et quod omnia hec peccati sequele sunt in pena / unde numquam
famem sitim inordinatum calorem vel superfluum frigus
fuissent passi / Neque inordinatam quamquam corpore actum
cum non potuit esse in ordine sine peccato cum dicitur
dictum est i concubitu quod non fuisset quando nisi propter procreationem pro-
lem et numquam patet mulier iam impregnata vir quoque
vasa semine plena et sic de pollutione evacuatione quia
tunc quoque non potuit eo quod nulla pugnans erat / Videtur
quod hec omnia ordinatissima fuissent et quod non fuisset
neque descensio seminis nisi tempore debito copule moderato
cum et hec inordinata de se et de pollutione talis actus
omnia sunt penale culpe non enim concedit deus penam
ante culpam / Sexta ratio neque in toto illius status
6 fuisset ardor libidinis vel delectatio sequens aliquem spe-
cialem sensus tactus / patet quia quamquam sancta sunt culpa
i isto statu non fuisset quia non fuit adhuc aliqua
culpa dicitur hec i isto statu erat animalis ut notatum
est et dicit magister in libro 2 dist. 19 / modo nos videmus
in animalibus ardore libidinis ut in brutis sensibus non
peccavit quoque ideo non sic in hominibus videtur quod neque
sunt bruta iusticia originalem regulante sua vita neque
talem dei custodiam et i moralibus hominem hec et ideo hec
ab omnibus talibus ardoribus fuisset preservatus continuam
delectationem et bonam regiminis i obedientia creatoris non
autem sic est sic in brutis / sed ablata iusticia propter inobe-
dientiam statim sensit hec deterius inordinate i pole-
tiam et hec de tanto dubio / Quarto dubio est noverit

quod in statu innocencie procreatis omnes generare et elegisset omnes
generasset usque ad consummationem electorum / sed quia mandato
dei hoc acceperunt / sic est quia omnes genti fuissent sancti et
de hoc dictum est in 2o dubio. Tertio est notandum quod non
fuisset in isto statu una mulier plures viros nec unus
vir plures mulieres quia natura hoc dictat ut sit una
unius. Glosa ita instituit deus masculum et feminam per
dictum Genesis primo. Item hoc figurat unionem matrimonii inter Christum
et ecclesiam. Glosa in hoc figura conveniebat figurato / quia sicut una
mulier unius viri sic ita una est unius sponsi domini
ihesu Christi Cantica 6 capitulo una est columba mea
perfecta mea / et Christus manifeste apud 19. Quintus se-
quitur corollario principalis quod in primo statu tot fuissent na- 9clo
te mulieres quot viri cum non esset nisi una unius
a quibus non esset ambiguitas / verum si fuissent femine plures
2o patet quia sicut natura optime sunt instituta ita
optime processissent / sed instituta sunt per deum in utroque sexu et
equaliter igitur. Corollarium vir quod similiter in civitate celesti erit
ubi homines sexu pares sed tot viri quot mulieres et ideo
patet quia precise illi salvabuntur qui nati fuissent si
adam stetisset nullus enim dampnatorum fuisset natus
ut dicit beatus Augustinus in de civitate dei libro 14. Si primi parentes
stetissent fuissent nati et salvati ergo etiam tunc
tot omnes qui tunc fuissent nati et salvati etiam nunc
ascendunt et propterea ergo tantum salvabuntur. Secludendo
tamen in carne Christum qui ut beatus Augustinus in glosa super 2o
tercio ideo ad hoc vir velle non fuisset natus si primi homines non
fuissent. De quo magister in 3o libro. Quartum forte dicet quod non
in statu integro fuisset mortalitas nec ullus re natus
cum tale non intenderet / modo per dictum 16 de animalibus quod
mulier est vir occasionatus. 2o quia natura non intendit
dicit femina et si non fuisset impedita cum perfectum ergo
agens patet quod intendit quod est melius melior est
autem vir quam femina licet patet / quia impeta et defectus
sunt pene peccati. Secundo quia vir intendit sibi simile
et non fuisset in eo statu impeditus ergo solum ge-
nerasset viros / et ipsum videtur quod processus fundatur
in fide fundato / quia sufficienter fuisset homines multiplicati
per primos parentes / quia nunc ipsi alios generaverunt tunc

contrarium tunc fuit superius suppositum patet autem quia non fuisset
mors et ideo semper vincendo sufficientes potuerant generare
dissolucione corporum nouum est quod corpus non [illegible] et particule inter-
corpus / tunc non solus nec solum vir sed eciam ulterius / patet quia
alias deficeret in natura / cum ulterius unita sit ad generacionem [illegible]
data est ipsi in actualiter generacionis Communiter multi pro-
ducatur per intencionem nature particularis semine cum non sine inte-
ncione nature universalis requiritur conclusio / Tercio est nouum quod
semen particulare deficiat a forma viri quod per impotenciam
voluntate digerimus seminis [illegible] / patet quia calor seminis
viri sufficiet voluntate facere extendere et purificare se-
men matris extendere et producere corpus extensum / Quarto
est nouum quod vir potest quod in statu ante peccatum fuerat in
potestate generando generare masculum vel feminam sola yma-
ginacione et voluntate / patet quia corpus mouere vir
fuisset statim dare et cauere in natura perfecta Ergo yma-
ginando et volendo determinabat vel determinasset mas-
culum quod voluisset / Item ymaginacio mulieris impetrat mas-
fetum / Ergo hoc magis poterat in statu originali sancto patet
Genesis 30o de ad varias virgas ipse Jacob conceptus [illegible]
secunde fuerunt oves varie / Item recitat Jeronimus se legisse
in libro Ypocratis quod quedam mulier suspecta est de
adulterio eo quod filium pulcherrimum peperit utrique parenti
dissimilem et propter hoc puniendam nisi Ypocras monuisset
querere ne forte talis ymago esset in cubiculo eorum depicta
qua inventa mulier est a suspicione liberata quod non
fuisset nisi cogitando de pulchritudine ymaginis formam pueri
impressisset / Item refert Jeronimus in libro de hebraicis questionibus
quod hoc modo quintilianus liberavit mulierem que peperat
ethiopem quia ipse concepturus ethiopis habuit ymaginem
hoc ergo eorum facere cogitando [illegible] sine [illegible]
[illegible] figuram colorem et [illegible] fetus / et hoc potuit in
in statu integro / [illegible] corpus obediens fuit voluntati
[illegible] concipere [illegible] in statu integro fuisset genuisse [illegible]
masculum et feminam / patet quia hoc erit mutari per
[illegible] [illegible] quod [illegible] volunt [illegible] et
per [illegible] habuit suam [illegible] sororem suam / Item dicitur
genuisse [illegible] peccatum [illegible] ut cum [illegible] suam sororem
ut tradunt expositores super Genesis [illegible] magis in natura

integra. Hiis premissis videtur ad motiva. Ad primum in quo dicitur mu- 1
lier dici posset vir occasionatus et preter intentionem na-
ture particularis producitur cum natura particularis intendit masculum. Concedit veri-
tatem speciei. Item in isto statu et intentione naturali et ymaginaria
intendebat masculum et mulierem, vel intendisset deus in genera-
tione ymaginaria qui masculum et feminam creavit eos non
erat debet dici monstrosa quod natura vniversalis in bonum speciei disponit.
Ad 2m dicitur primo quod licet natura vniversalis in exemplo particularis agentis 2
et non cognoscentis intendit virum quod perfectior est tamen de-
terminata ab agentibus vniversalibus sepe devenitur ad fetum femine-
um quod natura vniversalis ut dictum est intendit utrumque. Concedo quod in isto
statu appetitus sapiens rationem naturam et fantasie appe-
titus conformis illi semper in generatione utrumque intendisset
ut esset singulo viro socia producta socia propagandi, quod
per magis se conformasset summe dei iusticie que pro-
duxit utrumque. Ad 3m quod licet appetitum naturalem intendit 3
suum simile et hoc primo et principaliter cum hoc secundario intendit
feminam in quantum perfectionem viri non potest attingere. et quando dicitur
quod in eo statu non fuisset dicitur quod 2um est in hiis que voluisset
appetitum naturalem ... sed bene impediebat appetitum racionis
quando intendebat appetitum naturalem conformando cum quod appetitum
istum regit deus et non semper in bonum racionis procedere. Sed
et sepe in secundario voluntatem gratuite speciei. Ad 4m dicitur 4
augetur quod fuisset vel fuissent homines multiplicati. primos
parentes infra illud tempus in quo deus in eterna sua sapientia
disposuit complere numerum electorum cursu suo naturali conservato et tunc
dicitur fuisset perfectum omnium et sic regulariter a decem in-
feribus non conveniens sit genuisset duos et tunc sic annis
post agitur ut numerus electorum ut dicunt doctores sic deberet
et aliter debebat esse numerus in angelorum qui steterunt,
quamvis essent producti ex illis duobus unum vel unum et de
tribus multis centena milia. Item non generabant eos ...
statim in isto statu sed ad paradisum assumi. Item masculus
de multiplicatione legabat eorum filios secundum suos. Item de
...nt ut filii corporales operationes fuerunt ad laudem quas
parentes ut viderunt amplificati non generantes sed illis, quod
potest rendare quodammodo in nupcialem generationem possit om-
... quod non sufficienter nutritive generabant tunc sine medio in fi-
lios primus hominibus concessisse hoc de cunto dubio et toto

2 art. Superest tertio primo articulo. Sexto ad 2m articulum videndum est utrum ge-
niti statim perfecti in virtute corporis abusu crevissent. Ubi est sciendum
primo quod hec positio est integra [illegible] que
perfectorum [illegible] debite in ordine in etate perfecta. Secundo quo ad
sui [illegible] capacitate crevissent cum perfecto usu membrorum. Tertio ut
Item 2o [illegible] plenum usum membrorum ut tamen quo ad actus
debitos [illegible] vel [illegible] quo ad actus debitos indumento
1 ratio perfectionis [illegible] salute [illegible] convenisset. Pro quo [illegible] que
est in [illegible] quod filii fuissent nati parvuli [illegible]
quia non est [illegible] ut in [illegible] filios in
perfecta [illegible] cum hoc [illegible] sine [illegible] repugnanti [illegible]
2 ratio quod [illegible] abusu non habuissent usum membrorum perfectum
[illegible] debitorum in indumento perfectionis [illegible]
operationes [illegible] debitam magnitudinem et [illegible] et
[illegible] que [illegible] magnitudo fuisset in parvulis [illegible]
[illegible] [illegible] magnitudo fuisset non [illegible] usum
usum membrorum ad [illegible] in [illegible] non habuissent [illegible]
3 ratio quod [illegible] et quod usum membrorum habuissent statim
nati quo ad opera debita indumento. [illegible] quod statim
[illegible] distincte [illegible] membra et ad [illegible]
[illegible] est [illegible] in utero [illegible] parvuli
ita [illegible] esse [illegible] [illegible] non videtur
[illegible] in utero habuissent [illegible] et
[illegible] membrorum [illegible] ita [illegible] abusu crevisset
[illegible] ad perfectum [illegible] nota est quod ita [illegible]
[illegible] et [illegible] parvuli [illegible] in utero [illegible]
[illegible] est quod [illegible] perfectum usum membrorum habuissent in
[illegible] [illegible] quod non videtur [illegible] probabile quod
[illegible] in [illegible] in utero postea non [illegible] quia
statim a principio perfectum usum horum membrorum habu-
issent [illegible] quia ubi [illegible] non [illegible]
[illegible] debebimus [illegible] non [illegible]
[illegible] parvulos perfectum habuisse usum me-
mbrorum [illegible] quia [illegible] perfectum
[illegible] [illegible] est voluntarium [illegible]
[illegible] legitur [illegible] in sacro canone et
ultra [illegible] debemus [illegible] et [illegible] ut
ab imperfecto [illegible] ad perfectum. [illegible] debemus quod

suavissime attingebat usque medullas Hec est q° doctores
sancti pro parte sua q. c. arlo 3° Hoc etiam est mens dux
vrandi 3° libro dis. 3° q. 2 arlo 2° Item fortassis diceret · Con ·
quod sanctus legum vite impressus erat puelle statim deducens
eam ad perfectum usque membrorum, immo ad debitam complete quo
poterant statim post nativitatem esse perfecti ex qua immo
hec statim potuit fieri, immo ut videtur. Ad hoc te
mobetur ex dolore pueri et propterea et aliis probatur immo
legum vite potuit ad eius et dum per consuetudine quomodo multo
firmius fuerunt apta ad hoc subito deduci. Dicit 3° quod si
quid esset unum non esset contra dicta quia quando non dicunt
impossibile de corporibus absolute sed aut post eam fuissent factum quando
non magis. Vero dicitur quod aliud fortasse non est verum vel
saltem non est expressum ab auctoritate scripture sacre sed contra ad
ad dictum quomodo sapius (?) Tunc enim potest per consuetudinem perfectum
non oportuit quod per mutatione materie ad perfectum non modo
non enim oportet quod si aquae purum (?) liquidum nunc absolute posset
monstrare et ad perfectum tribuere sanitatem quod ideo hoc subito
potuit inducere debitam corporalitatem quia sine speciali
gratia et oportuit magis abruptio ad perfectum ascendere
Tertia questio quod licet puelle fuisset secundum tempus perfecti et eius ℞ q° do
doloris et pene in corporibus immo post partum ...in eis
non debuit esse defectus in imperfecto nunc eius quia corrige
bat etate sine peccato. 2a post partum corporis quod pena non
debuit parcere peccatori Diceret forte quod esset possibile quod Con
esset sine pena quam non in toto exigebat et ideo hec quod
non potuerit Item qui debilibus membris tenerius sunt · 2 ·
et mollia valmatula (?) passibilitatem puelle non habent. Tertio · 9 ·
quia utroque reparatio est doloris et pene corporis puelle et
debilis potest esse sentire quod passa fuerit dolorem Item · 9 ·
quod non faciet vel quoniam quia alia persona inducere eum puer
in eum deus superfluus (?) quia tamen ipso puer se fuisset immo
dolorosa numquam statim fuisset ab eis liberatus Videtur 1
ad quamdam quod in isto statu mereri debuerit naturalem instinctum
quo cognovisset indigentiam pueri quo admirasset et per
eum aliis omnibus medici ... non enim ... famili(?)
portum Ad 2um quod in modo ... et quo 2
frequenter passa non fuisset de hoc dicitur quod mentis hoc
potuerant ... mollibus lectis vel lectulis vel corpo-
talibus puellos reponere et ... vel peccasset

vnde ante peccatum nichil desiisset vnde intellectus in custodiendo
precepti dabat enim qui primis parentibus de omnibus quibus et
ab omnibus de proposito prohibuit et preceptis aperuit omnibus
preceptis prohibuisset aliquid non solum primum sed etiam doluisset
ante peccatum et naturale sed non appetitum infinitum vtrum fuissent
quoniam quod ista demonstrare preceptum deberet sed et ista precepta dolere
sunt sine peccato quod nunquam nisi secunda fuissent nisi peccatum non
dolere et bene esse quod dolor vel pena primum peccati peccatum pre
est in presenti quod fuit primitate fuisset nullum fuisset in
...
3 · libri
dist. ...

[illegible] primo gradu [illegible] quod [illegible] simplex [illegible] cum sola dispo- 1. gradu
sitione [illegible] quae nota est et dicitur prima suppositio et inter quam
quo ad primam partem [illegible] secundam suppositionem et quo ad secundam partem
[illegible] gradu videtur quod [illegible] non sufficit actualis patet [illegible] quod frustra 2 gradu
[illegible] quod non [illegible] in [illegible] usus membrorum [illegible]
dispositione [illegible] prima videtur actualis [illegible] statum non [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] patet [illegible] quod requirit
iste status [illegible] 3o quod iustitia originalis [illegible] non sufficit
in actuali dilectione sed solum habituali [illegible] [illegible] diligens iste
non sufficit in actuali dilectione sed solum habituali [illegible] sola di-
gens [illegible] non sufficit in actuali [illegible] quod [illegible]
affectus [illegible] dilectionem [illegible] affectus [illegible] addi-
[illegible] status iustitiae originalis [illegible] patet quod [illegible]
[illegible] baptisma puer non actu diligit deum sed habitu ut supra
[illegible] non videtur quod [illegible] iustitia originalis sufficit natura
non actu diligeret dignior est enim caritas quam iustitia origi-
nalis sufficit natura non actu diligeret et [illegible] ista non [illegible]
[illegible] infantem actu diligere [illegible] originalis iustitia [illegible] Con
[illegible] [illegible] quod corpus [illegible] statu [illegible]
[illegible] quod [illegible] actuales [illegible] quod videtur quod
[illegible] corpus statu [illegible] sed quod in corpore
[illegible] non [illegible] videtur [illegible]
[illegible] [illegible] corpus [illegible] [illegible]
[illegible] videtur quod corpus [illegible] non [illegible] simplex
sed [illegible] et [illegible] cibo et [illegible] [illegible]
[illegible] pueri et [illegible] [illegible] et [illegible] naturae
ad [illegible] impediunt [illegible] animam [illegible]
[illegible] corpus [illegible] cito [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] prima potens non [illegible]
[illegible] gradu [illegible] pueri non [illegible] [illegible] 3 gradu
non [illegible] iustitiam originalem [illegible] prima [illegible] non
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] ubi
[illegible] naturae [illegible] non [illegible] aliqui [illegible]
[illegible] statu [illegible] [illegible] sequitur
[illegible] [illegible] dicente [illegible] iustitiam origi-
nalem [illegible] gradu [illegible] in isto statu puer 4. gradu
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
vel [illegible] vel [illegible] patet quod non sufficit
[illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] No
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dubitatur utrum

statu o[mn]es fuissent eq[ua]les in genere p[er] quo a[utem] dubi[tationi]b[us] d[e] iste
5 q[uesti]o ce mat[er]ia respondendo est q[uod] q[ui]nta q[uesti]o q[uod] o[mn]es p[ro]ducti i[n] eo statu
fuissent co[m]plexionis equ[a]lis ad mist[er]ia[m] ut anat[omi]c[ae] ne[cess]e e[ss]et
acq[ui]sito / p[ate]t q[ui]a p[ar]entes a[u]t[em] tales ge[n]uit ut creditur
q[ui]a i[n] p[er]fectissima co[m]plexione et q[uod] legem vite q[uod] i[n] ea
fuissent co[n]tinuati et i[de]o et ullatenus corrupcio[nem] i[n]mi[n]ente no[n]
p[er]t patuit esse lapsus i[n] filiis. Item p[ro]p[ter] lapsus ad aliq[ua]m
co[m]plexione[m] co[m]pelliss[en]t statu[m] c[om]mu[n]em / legem vite reformata[m]
6 q[uesti]o fuiss[en]t. Sexta q[uesti]o q[uod] q[uo]d t[ame]n est co[m]plexio co[m]plexionis e[ss]e et ins[pi]ri[tu]alis
originalis quia supponendo p[re]fuit fuisse equale i[n] o[mn]ib[us] o[mn]es
p[ri]mi a[u]ctoris eq[ua]lit[er] fuiss[en]t apti ad ... et
studiis acquirendis / p[ate]t d[e] co[m]plexione p[ro]ducte et de iustitia
originali / q[ui]a supponendo eo[dem] d[ict]u d[e] ipse equalit[er] singulis
7 Septima q[uesti]o artes mecha[n]ic[a]e formalit[er] et e[ss]e s[ci]e[nti]e prac
tice forsit[an] no[n] fuissent p[ro]p[ter] medici p[hy]sica medicina qu[ia]
c[er]emonia et c[o]mbina et aliis l[e]g[i]b[us] p[ro]bab[i]l[ite]r / p[ate]t q[ui]a hec
inuente sunt p[ro]p[ter] indige[n]cia[m] reme[di]anda[m] ut mech[anic]e / vel
p[ro]p[ter] co[n]cordia[m] a[n]i[m]i et ho[m]i[n]u[m] ad d[eu]m et ad p[ro]ximu[m] custo
die[n]da[m] et reformanda[m] ut iura ca[n]onu[m] et iura c[er]emonia
i[n] eo statu indige[n]cia / salutis / infirmitas nulla / nulle
passiones p[er]t[ur]ba[n]tes / nulle discordie et nulla ad[ver]so ac
et g[enera]l[ite]r hec s[ci]e[nti]e no[n] fuissent forsit[an]. D[ic]o notat[ur] forsit[an]
q[ui]a in suis p[ri]ncipiis fuissent s[ci]e[nti]a ea co[n]cordia s[ib]i
que d[ici]t / p[ro]d[uct]u ul[tra] p[er] imaginacione[m] sanitas p[ro]longa[n]t ... v[er]u[m]
8 q[uesti]o et q[ua]l[ite]r e[ss]et di[s]ce[n]da q[uod] i[n] ... Octava q[uesti]o speculative
s[ci]e[nti]e p[ro]p[ter] q[uo]d est theo[logi]a ul[tra] p[hy]sica natur[a]lis ul[tra] methe[mati]ca fuissent
Theo. Metha phica p[ate]t q[ui]a i[n] p[ri]ma ... i[n] q[ua] speculative d[e] d[e]o et the
o[lo]gica et fuit adeo o[mn]es c[o]nditiones re[r]u[m] et natur[a]lis s[ci]e[nti]a
... p[hy]sica et p[ri]ncip[i]a methe[mati]c[a]e. Nona q[uesti]o ad modu[m] p[ri]mi
ul[tra] forteass[e] nullu[m] fuisset ... occupacio circa alias q[uam]
circa theo[logi]cas / p[ate]t q[ui]a i[n] d[e]o co[n]templacio et omnes p[ro]p[ri]a[m] co
9 solacio p[ro]p[ter] ... / et g[enera]l[ite]r circa natur[a]lis aut mech[ani]c[a]l[is] ul[tra]
q[ua]limodicu[m] fuisset occupacione. D[ic]it[ur] forte q[uod] cu[m] plur
es biblia ... sunt que g[enera]l[ite]r c[ontin]et theo[logi]a qu[ia] qu[ae] est
s[ci]e[nti]a d[e] sacra scriptura. Diceret q[uod] lic[et] biblia plura no[n]
e[ss]et co[m]posita tu[n]c ... theo[logi]ce fuissent ... ho[m]i[n]u[m] i[n]stru
ut d[e] d[e]o et t[ri]nu[m] et unu[m] d[e] creatione et p[ro]ducti[o]n[e]
10 et ... fuiss[en]t tu[n]c co[n]templa[n]t[i]b[us]. Decima q[uesti]o supplex
ad dubiu[m] ... est q[uod] no[n] o[mn]es fuissent i[n] sacra

gratia equales per sic inequales gratie fuerunt inequales beatitudine accep-
tacione et sic dicendum. Sed verisimile est quod inequalitas esset
vel fuisset gratie secundo et sic patet ad argumentum quia plus amabit deus
aliquos cognoscunt cum eo quod dilectio semper presupponit cognicionem
et hoc patet quia sicut gradus et ordines angelorum cogno-
scit deus et illi de singulis clare cognoscunt sic quod omnes ho-
mines in isto statu non omnes ad equalem gloriam fuissent
translati. Et consequenter non essent equales gratia in via hic. Deinde 2o arguo
questio ad quid aliud quam unum videndum est quo si stetisset · Lux(?) · Ratio arti.
Adam in statu videndum est quo si stetisset quo ad effectum
et quo ad hoc est prima conclusio quod si non peccassent
primi parentes omnes pueri nati fuissent in originali iusticia · 1 conclusio
Patet sic quia in eo domo omnes fuissent conducti quo per-
fectiores a parentibus possent accipere sed primi parentes origina-
lem iusticiam a parentibus sequentibus acceperunt ideo et
patet maior quod deus omne genus dato et disposito parentibus
filiis privati non fuissent filii sine peccato. Sed hoc patet quia
culpam originalem parentes peccatum in omnes filios transfunderent
quod non esset tale nisi eo iusticiam a parentibus accep-
erunt omnem iusticiam originalem peccatum originale pri-
vat privacio apposita [illegible] fieri [illegible] Item filii
nati [illegible] stetisset ordinatam debitam [illegible] ad
deum et ad superiorem debitam subiectionem virium inferiorum
per iusticiam originalem quam habuit primus parens in presenti
arguo in hac consistit iusticia originalis et per consequens
omnes parentes quo ad racionem [illegible] non potuit esse corpore
in [illegible] rebellis nisi inobediencia et peccatum illius re-
bellionis extitit causa. Et quo ad primam patet quod ob-
ediencia virium inferiorum sequebatur debitam subiectionem
deinde mentis ad deum ut dicunt doctores omnes · Secunda · 2 conclusio
conclusio quod hec iusticia originalis in omnibus fuisset equalis
Patet sic quod peccatum originale in omnibus est equale ideo eciam
privacio et ipsa quam patet sic quod cum peccatum origina-
le privacio originalis iusticie ut patet dicitur sed hoc
non esset nisi et equalis omnibus quia hanc esse
ubi aliter iusticiam privavit et omnes patet quod iuxta
quorum opinionem doctorum maiorum in omnibus equaliter
puniuntur sed pena dampni dicit quod [illegible] sunt · Con.
iusta [illegible] et sunt ut dictum est in precedenti ar-

eque bene complexionati sed vir / ex parte ad iustitiam
quod fuisset eque forte sed cum contrarium dicat glossa Genesis 2°
circa quod viro prius preceptum accepit animalis / ex [illegible] debilior erat
vir. Ad 2m quod quamvis valet / ex hoc essent equales in iustitia
et virtute ex parte complexionis tamen aliud est iudicandum viri et
feminis quod mulier sint in quantum complexio solidior erat vir
3 conclusio mulieris. Tertia conclusio quod hac iustitia non genuissent per infusionem
parentum / sed quod erat donum gratuitum non sequitur speciem sed ipsius
pro se erat creatum / ergo parentes in generatione non habent
eam infundere / Patet quia non est causa parentes in generando
non habent infundere ea que gratis dantur [illegible] sunt
completa per se sed non transfundunt necessario generando animas / sed ipsius
gratis habent suam et anima [illegible] / quia per sequentur speciem
fuissent et in esse peccati parentes sed ante. Tertio hec iustitia
cum singulis gratuite sed et anima fuisset in ipsa adeo
4 conclusio infusa. Patet ex [illegible] / ex non [illegible] consequentur. Quarta
conclusio quod hec iustitia originalis non erat gratia gratum faciens
Probatur quia aliud est quod primi parentes [illegible] et post posteris
incorruptibiles [illegible] non erat gratia gratum faciens sed ita
erat iustitia originalis [illegible] patet [illegible] quod gratiam gratis
[illegible] [illegible] potuerunt [illegible] habuerunt ut [illegible]
[illegible] [illegible] non habuerunt [illegible] et disponere ad
[illegible] / [illegible] non est quia [illegible] ordinata
Nota [illegible] [illegible] fuerunt [illegible] dubium [illegible] in
iustitia fuissent [illegible] statim in principio nativitatis
[illegible] quia non invenio affirmative determinatum / sed ne-
gative [illegible] non [illegible] affirmative. [illegible] ut
dicit [illegible] conclusio quod pueri non fuissent in
5 conclusio iustitia confirmati apud nativitatem. Probatur quia parentes
non fuissent in iustitia confirmati a principio usque ad
finem generationis [illegible] ergo [illegible] pueri [illegible] quia
quia non debebant pueri habere plus in hoc quam
parentes [illegible] effectus in hoc non videtur [illegible]
item [illegible] quia ut dictum est in 3° dubio primi [illegible]
[illegible] omnes generassent et ideo non plus [illegible] alii
debent in ea confirmati [illegible] quod confirmatio in iustitia
videtur [illegible] donum [illegible] per claram visionem dei
[illegible] quam non habuissent parentes in statu generationis

cui in gloria non nubent neque nubentur sed sunt sicut angeli
dei articulo 22° circa oppositum dicit quod nemo non concludit / quia
virgo mater non potuit peccare et tamen vidit faciem dei. Tertio dicit
quod hoc fuit privilegium speciale datum virgini et non debuit neque
decuit omnibus. Secundo quia tunc quando non amplius meru-
isset ut videtur quia quiescit in gratia confirmata fuisset. Tertio
contra beatus Augustinus in 3° de civitate dei dicit quod filii primi
parentis esse quanta sanctitas sed neque illa sed primi parentes ma-
nerent quod in posteris tenerent neque quicquam contraxissent originalis
iusticie quam habebant in dampnationem caperet. Tertio contra
doctorem posset quod quia per originalem iusticiam primi parentes
deberent deo super eam ipsa fuit gratia. Secundo contra quia primi parentes
sibi derogent nisi mortale super illud Iob scripto unico
regressum et pro dicente sed peccato primo nulla peccati pa-
rentis corrumperet neque esse gehenne generaret sed tamen qui
nunc per redemptionem salvandi sunt soli electi nascerentur
et hoc sonat quod filii eorum non potuerunt peccare. Secundo et
potentia 9° dicit Augustinus in primo de civitate dei quod si
primi parentes per mansissent ut temptationi non peccassent
ita confirmarentur cum omni progenie sua ut ultra peccare
non possent. Quinto sequitur confirmari. Tertio quia angelus adherens
deo statim confirmatus fuit et quare non homo. Tertio secundo quia
postquam homines omnibus successoribus ex eo inducta est necessitas
peccandi / ergo per statum eius inducta fuisset necessitas in bono
perseverandi / quia non est bonum potentius quam ad diffundendum
se quam malum et cetera patet. Contra quia primi peccati non
nascerentur filii ut apostolus dicit ad Corinthios et patet istud ratio-
nibus et auctoritatibus contra opinionem. Secundo quia contra in verum
quem doctores Anglicorum contra quibus potentia malo et
non opposito respondere quod auctoritate doctorum tenentur
declarare. Quintum ista quia est doctoris sancti prima parte summe
articulo 2° / est durandi distinctione 2 libri 9 7 Tertio et in
quarto articulo / adiungens cui placet ista 4° / sed videtur primo ad primum ·1·
ista que est contra quod dicitur quod quamvis non est bona / quia
de libro dei super anima Augustinus originali non est necessaria
sed neque in angelis fuit ut patet de angelis dictum
est. Ad 2am de auctoritate Augustinus dicitur quod auctoritas non ·2·
dicit quod parentes non possent peccare sed quod non generarent filios ut
non quia ut dictum est generarentur in iusticia originali

Ad 2m dicendum ad auctoritatem Augustini quod non dicit hoc asserendo sed opponendo et
est solutio dicti sancti loco predicto. Ad 3m quod angelus pro
prima sua statu est datus bene meruit ut demeruit
sed prime ante omnis ut quantum homo aut non ita be-
nus sed longius ut cadens resurgere valeat et
faciens adhuc peccabilis permanet usque ad rationem
de beatitudine in esse etiam ideo non est simile. Ad quintum
quod sicut ex opposito nos omnes nascimur filii ire ita quod
penitencia nulla fuisset [illegible] sed sicut non nascimur filii
ire quod possimus venire ad gratiam ita quod non nasceremur
6 qº to filii iustitie quam libere tamen possemus cadere in culpam. Dicendum
tamen quod si Adam stetisset nullus filiorum eius qui per ipsum nas-
cituri erant mortaliter finaliter offendisset quod quia libere
potuisset hoc dicit primo ante beati Augustini [illegible] et ante
de volente quod si primi parentes stetissent nullus dampna-
torum nature fuisset quod nullus naturorum finaliter mortaliter peccasset
Item ante Origenes [illegible] allegata [illegible] quod
solum [illegible] Item ad hoc [illegible] Augustini
ante [illegible] Confirmatur [illegible] plus [illegible] debet
fuisse [illegible] cum status [illegible]
[illegible] status [illegible]
[illegible]
[illegible] mortaliter peccasset [illegible] fuisset mortuus
[illegible] morte corporali [illegible] Adam stetisset
[illegible] filiis [illegible] fuisset [illegible] non
[illegible] ad dampnationem [illegible] fuisse nas-
[illegible] peccare
potuisset ut dicit [illegible] nullus [illegible] mortaliter peccasset
[illegible] morte [illegible] subiisset ut ante
tactum est in [illegible] probante quod hoc dicit [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] ita dicitur [illegible] solutas.
Coy Quia [illegible] omnis quod temptatio est peccatum sicut peccatum
[illegible] hominis temptatio est [illegible] peccatorum
[illegible] quod omnis temptatio
est peccatum [illegible] nulla temptatio est
peccatum [illegible] probatur quod in hoc [illegible]
non peccat [illegible] non [illegible] temptationem [illegible]
non [illegible] Augustini [illegible] est in [illegible] ma-

a quibus indicamur 2o Secundo sic temptatio cui non consentitur non
est peccatum nisi in hiis stat temptatio cui non consentitur igitur
patet assumptum per Gregorium dicentem quod temptatio cui non con
sentitur non est peccatum sed materia ostendit virtutis et hoc est
materia exercitio quod Christus est temptatus Mathei 4o Ab
raham temptatus est Genesis 22o Item beatus Petrus tem
tatio vero apprehendat in humana / ergo cum ista non pertinent
ueniant et humana temptatio remissa sit non videtur quod omnis
temptatio peccatum sit Secundo loco quero quare ultra peccatum humanae tem
tationis remissum sit dimissum / primo parte affirmativa arguitur sic
illud est gravissimum omnium peccatorum quod est magis irremissibile
sed primum peccatum est huiusmodi igitur etc. / assumptum nota est quia
ille vltra videtur esse actum in malo bonum et in bona
quam est infinita et ergo dicit vix infinitum hoc patet quod
peccatum angeli sunt irremissibile igitur et primorum parentum
quia quam quod vterque est aliquo actu ad bonum quanta
ille ergo et unum et aliud Item infinita pena punitur
peccatum hominis in illis quod potuit peccando angeli / quod non est
nisi ei adequaretur / assumptum patet per diuinum quod est etiam
ut habetur Mathei 22 Secundo sic quod tantum est malum sine
peccatum quod in bonum admittit / sed primum hominis peccatum infinitum
bonum admittit ergo patet assumptum est Augustini in enchiridion
dicentem Non est malum nisi quod nocet et non nocet
nisi bonum adimit hoc patet quod adimit in mortali et
gratiam in eternum Secundo quod plures sunt / et omnes dampnat
exercitio sic tanto peccatum est gravius quanto sit ad celum appellatum
ergo patet assumptum quod per Anselmi elemosinam dicentis sed quibus afectibus
et superabundantibus passibus vincatur non est admiranda
sed ad dolorem patet hoc quod temptatio primi hominis non erat nisi
abstracta cum in eo non sunt ea corporis vel interiora melius
deus sed est in celestis exercitio peccatum quod subiecit formandum est
gravissimum sed peccatum primum est huiusmodi patet assumptum quod ut dicit
Gregorius tunc augentur dona rationes crescunt de
Gregorius et omne cum augentur dona rationes crescunt de
merito et ergo qui ad fortiorem actum recepit (similiter) peccat
non et ergo qui adversariis non defendit / sed vinci permittit /
sed sic eorum adversarios non defendit / sed vinci permittit
hoc patet quod primus homo sunt potentibus multis corpus et vigo
rem et ergo fortissimus sunt exercitio peccatum illud est gravius
quam quod morte filii dei non potuit curari sine sufficientia
satisfactio sed primum est huiusmodi patet assumptum / quod minus sunt filii

Con

infinitu(m) p(ro)p(ter) p(er)sona(m) merentis infinita(m) et q(uod) pctm qu
ffim est q(uo)q(ue) aliud n(on) sufficit p(atet) p(er) bor(um) d(e) g(e)n(ere) q(ui)
peccat et dampnabit(ur) q(uo)d alii dampnati sunt
si adam stetisset Confirmat(ur) q(uia) p(er) morte(m) filii dei
mag(is) p(ate)t fornes pcti i(n) dampnis et q(uod) n(on) videt(ur) sufficient(er)
remediatu(m) d(icitu)r p(ro)p(ter) p(ri)ncipio est mag(ister) i(n) l(itte)ra dicens q(uo)d q(uia)
omnis temptacio carnis est pctm et eciam venie omnis d(icitu)r
q(ue)o ... qui(a) h(oc) et ait est mag(ister) bor(um) p(atet) p(er) s(upra) q(uia) omnis
temptacio est ... dine legis et q(uod) videt(ur) q(uod) d(icitu)r
sit q(uo)mo ad hoc plus q(uia) s(i) vna est pctm et aliud d(icitu)r
q(ui)a q(ua)estio est q(uia) p(ri)mi parentes n(on) sint tussiss(e) i(n)
... discipline n(on) multa alia sint pcta q(uo)m(od)o
p(er) q(ui)bus ... legem nature ut blasphemia vel
... deliberatio ... Tunc p(ro)p(ter) erunt due arti(culi) p(ri)mus
de temptatione ... omnis tempta(ci)o sit pctm ... de q(ua)estio
p(er) pctm p(ri)moru(m) parentu(m) fuerat c(om)missum ... ad p(ri)mu(m)
est sciend(um) q(uia) q(uod) tempta(ci)o ... quand(o) ... i(n) omne de
... cu(m) ... et ... inducat temptacione(m) ... motu(m)
vel actus nat(ur)ales inclinare hominem ad aliq(uo)d malu(m) ... s(ecun)do
est notand(um) q(uia) ... tempta(nt)ur ... ...
tate vel malicia ... temptant ... est notand(um)
q(uo)d ad temptatore(m) q(ui) tra ... p(ri)mu(m) ... actus
defectuosus p(er) inclinac(i)o(n)em i(n) malu(m) ... est ...
... experiencia de bonitate vel malicia voluntatis
... q(uia) temptans ... intendat p(er) q(uo)d ... ad
malu(m) et ... voluntate statu(m) ... sequit(ur) q(uia) de
n(on) tempta(ta) ... q(uia) n(on) inclinat ad malu(m) ... Item
... experienciam ... de statu volu(ntatis) ... i(n)dicia
sunt et apta ... ad h(oc) ... et hoc tu scit(ur)
de experiencia tempta(nt)ur ut dictum est ... Tunc ...
... temptator malorum est ... n(on) ... temptat
p(er) contra dicat q(uia) Gen 22 scribitur temptavit deus
abraham n(on) ut ad malu(m) induceret ... ut experiret(ur)
... abrahe q(uam) ... ... sed ut ista
aliis manifestaret et in ... relinqueret ... ...
... ... alios ... ...
tercio est notand(um) q(uia) ... ... est duplex temp
tacio p(er) carnis et ... et sunt ... ...
... omnis motus ... ad ... vel ... ...
... et sic dicitur carnis vel ... ...

Temptacio est actu
alis inclinac(i)o
hominis ad
malum

ct^r e temptacio demonis Tz dicit unius est a qua Con^v
temptacio demonis unde dicitur quod sic ergo diuisio e
insufficiens Tercio sic dicitur temptacio e et ad ia^a ergo diuisio 9
non est per opposita quia aliquis per gloss. secundum super illud
psalmi descende a malo et fac bonum dicentem alia
mala prodit abstinencia dya^a sed omnia bona
abstinencia dei Et confirmatur quia in caro sit instr^m
demonis Et caro nostri reducitur ad primum ergo
patet quod temptacio carnis est et demonis ubi dicit
Glo. super Jacob 3º inflammata est ad gehenna dyabolus
flamma ... que semper ardet omnibus ingerit Et apostolus
ad Gal. 5º quando enumerat ibi dicit peta spiritualia ...
dicit multa sunt opera carnis que videntur pertinere ad
demonem Dicit enim quod opera carnis que sunt ... ipse
discernens ea que sunt ... spiritualium temptacionum / ergo non
videtur distingui Ad Tercium dicitur quod temptacio mundi duplex e Prº
una est pure ab extra ut in diuiciarum prosperitate 1
mundanis et hec et consimilia reducuntur ad temptacionem dyabolus /
Alia est que licet reducatur ab extra quoniam fundatur super a
morem sui ut in aliquibus que sunt mundi patet per
honorum vanam gloriam [illegible] mundi sine ordine et hec re
ducuntur ad temptaciones carnis / quia ex fomite carnis talis
originem ducunt / et ergo temptacio mundi sublimis est [illegible]
ta Ad aliud dicitur omnis dicit quod est duplex temptator 2
unius est in ... et [illegible] et iste in multis casibus e caro 3
Et aliud remotus qui est ... / Ideo quod temptaciones carnis
tunc sunt originaliter ad ... Unde demon in primis parentibus
tunc fecit fomitem peti posteris inducit Unde ab adoles 8
cencia omnis caro prona est ad malum ut dicitur Gen. quia
Ideo ex quibus sunt temptaciones a solo demone ut dicit Gloza
... in ... in demon temptat Christum Item quibus
sunt a sola carne demone non actu suggerente ut sic ac
incitante ut in ... quibus a ... sua sine demonis
suggestione vel inflammacione Item 3º quibus concurrunt demon
et caro / demon enim carnem inflammat quia inflammata ad
malum inuitat Et hoc volunt sunt ... alie ...
est quod omnis temptacio e a demone originaliter et ... re
mota / et hoc uolunt auctores ad ... et ad ... / cum
... quod quibus demon ipse temptat / quibus caro
ipsa / quibus demon in carne Tercio est notandum quod cum tem
taciones dyaboli que spirituales sunt nichil tam salubre
est sed inuocacio nominis Ihesu / iuxta illud Joelis 2º ...

innotescunt nomine domini saluus est ipse non est compassum
dicit ymo / quod non est aliud nomen datum hominibus in quo
oportet nos saluos fieri / Tertio cum temptacionis carnis ad
illecebras sensualitatis requirent ad dominum et ieiunia et
carnis maceracionem ad scripturam quod hoc genus demoniorum
non eicitur nisi in oratione et ieiunio ut dicitur in euangelio
1. questio. Tercium premissum sit prima questio hec omnis temptatio car-
nis est peccatum / Respondeo dicendum quod ad motus illicitos qui est
in parte hominis sensitiua est peccatum / Si temptatio carnis est
quando in re ipsa nota et hoc patet quod temptatio car-
nis vel sit voluntarie sed consensu propria verbis delectacio et
est temptatio et est adulterium sed inuenta vel in voluntate
libidinis et tunc non est peccatum neque temptatio ipse nisi fuerit
causa eius super causa illicitos motus / hec est magistri in libro
1958 et beati augustini in sermone de dicit quod nullum malum est
in actio compescit adiunctis sentiunt. Tercium est enim primus motus
in illicitus sed complacencia delectabile et talis est peccatum veniale
2 questio Secunda questio temptatio demonis vel mundi fuerit ante
consensum non est peccatum patet non est voluntate et fuerit ista
vel est peccatum Tercium ingessit equaliter sepe dicit
diabolus in homine in verbo blasphemie vel quouis homine contra
3. lue arti: Tercium articulus dominus vel quo hoc articulo Tertio ad
peccato potuit esse veniale Tercio vel sunt impossibile et 3o
in quesito vel sunt maxime peccatum. Tercium ad primam partem
1 questio est questio respondeo hoc quod peccatum veniale stetit non potuit
cum originali iustitia patet sic / quod cum omnia rectitudo non
potest stare aliqua obliquitatis sed originalis iustitia est omnimoda rectitudo et peccatum veniale obliquitatis / in probatur
auctoritate / quod non est idem simul omnino peccatum et ali-
quomodo eciam / probatur hoc quia alias peccatum veniale
non esset peccatum nisi esset obligatus a ratione Secundo pe-
na et immortalia nequeunt simul stare stante lege
/ si ex peccato est pena et a defectu pena / et origi-
nalis iustitia immortalia / ergo probatur maior / quod in universo
non punitur secundum legem probatur hoc quod ex peccato est
pena secundum augustinum statutum divinum et iustum est ut ex
vicio sit sibi pena Tercium ipse originalis iustitia immor-
talia est quod status innocencie appellat Tercio ubi nullum
dominum ... ibi non est peccatum veniale quod hoc
... / sed in primo homine nullum erat dominium sensu-
alitatis / probatur hoc quia ut dicit beatus augustinus in ...

Primum peccatum non potuit esse veniale

obediebat deo tam diu inferiores obediebant ei
Tertio quia si per impossibile [illegible] esset debitor pene et non esset
peccatum ergo quia pro peccato veniali debet pena in statu innocentie
remanente non esset debitor pene Tertio ante peccatum
mortale non poterat esse sequestratio inter [illegible] ergo
nec veniale quod [illegible] quia veniale ad purgationem
obligaret ergo aliquo modo adeo elongaret patet quia
deus [illegible] non deperet nisi mortale sed ante Sexto
quia originalis iustitia conservabat hominem cum ligno vite
ab omni corporali dolore ergo magis a spirituali cum animalis de-
lectionis [illegible] Tertio non potuit primus peccare venialiter
peccare et in originali iustitia remanere patet [illegible]
[illegible] impossibile est primum parentem primo peccare venialiter
sed non mortaliter quia impossibile est cum [illegible] iustitia
originalem nisi [illegible] sicut in quolibet peccato posset iustitia
originalem [illegible] quia iustitia originalis conservabat
animam et eius [illegible] obligabat ad mortem temporalem
et eternam nisi per gratiam remediaretur [illegible] aut [illegible]
incurreret nisi mortale [illegible] patet [illegible] et contra [illegible]
[illegible] ut satis apparet [illegible] non repugnat [illegible] defectus ille
non repugnat dispositio ad aliud [illegible] sed veniale est dispo-
sitio ad mortale [illegible] potuit peccare mortaliter ita
ante potuit venialiter dispositio [illegible] ad mortale patet [illegible]
dispositio precedit [illegible] ut in [illegible] et secundo [illegible]
[illegible] patet [illegible] quia venialia multa ut [illegible]
inducunt mortale Secundo [illegible] quia [illegible] rectitudine
~~ad mortale~~ ad maiorem obliquitatem [illegible] per maiorem
sed Adam in statu innocentie [illegible] ad mortale
peccatum [illegible] in innocentia [illegible] rectitudo mortale
peccatum [illegible] obliquitas et veniale [illegible] Adam [illegible]
rectitudine ad mortale [illegible] non [illegible] per venia-
le patet [illegible] non est [illegible]
nisi [illegible] et patet [illegible] mortaliter
taliter peccavit Tertio [illegible] quia [illegible] magis [illegible] minus sed Adam
[illegible] potuit magis sed mortale ergo potuit
veniale [illegible] et [illegible] est [illegible]
[illegible] Tertio quia dicit [illegible] Adam [illegible] Adam putat
peccatum [illegible] fuisse veniale quod sunt [illegible] sed non
[illegible] nisi primo potuisset peccare venialiter [illegible]
patet [illegible] quia non [illegible] ante peccatum [illegible]
[illegible] quia potuisset [illegible] precepta data [illegible]
[illegible] Adam [illegible] Tertio [illegible]
[illegible] primo potuit [illegible] peccare veniale [illegible]

preceptum est mortalis ita in statu isto complexum est venialis aut
tunc potuit esse motus. Tertio confirmatur sic quia potuit velle de
ad acquirendum motum complexum obligari leviter sub veniali ergo saltem
potuit primum esse veniale quia nota est et antecedens patet / quia
hoc non videtur implicare. Quarto esse non potuisset dixisse
verbum ociosum et tale esset veniale / patet hoc quia alias non
teneretur homo de omni verbo ocioso. Confirmatur quia nulli dubium
peccatum ne forte veniam contra videtur dixisse forte
Tertio plures confirmatur in gratia potest venialis peccare quia et ad
in statu innocentie / sed gratia que non esset originalis a gratie
habitualis in gratia quia originalis iusticia aut patet de apostolis
quia dicitur primo Iohannis primo si dixerimus quia peccatum non
habemus nos ipsos seducimus et veritas in nobis non est
Conclusio ista est secunda quod rectitudo originalis sine sta
tus innocentie vel originalis iusticie secundum se includit omnem
et plenam virium inferiorum subiectionem eo remanente
secundum omnia rectitudo excludit omnem aversitatem / originalis
aut iusticia erat media rectitudo / quia in ea erat
perfecta ordinatio mentis in deum et perfecta subiectio virium
inferiorum / et hoc rebus stantibus non potuerunt in quocumque
temporibus quo defectum. Tertio sequitur quod in isto statu non po
terat homo agere contra deum nisi contemptibiliter quia nulla erat
debilitas virium inferiorum vel inclinatio iniusta / nulla
ignorantia et ergo erat sciens quod agens et semper
potens ad agendum sine labore vel pena / ergo si quis ag
geret hoc erat quia volens istum statum observare
/ quia sciret et posset in eo manere / volens aut ob
servare statum sibi indictum et semper mediatorem et hoc
est contemptum. Quarto sequitur quod non poterat homo in isto statu
agere contra deum nisi peccando mortaliter / patet quia contemptum
quia solum contemptum et quia volens. Quinto sequitur
quod non poterat in isto statu venialiter peccare / patet quia
hoc sunt contra deum alias peccatum non esset nisi deliberatum
committeret et hoc non poterat esse in isto statu ut predictum
est quod non poterat agere homo contra deum nisi mortaliter. Sexto
sequitur quod licet status gratie sit efficacior quam status
originalis iusticie quo ad vitam meritorum / tamen status ori
ginalis iusticie erat efficacior ipso quo ad subiectionem vi
rium inferiorum / patet quia per originalem iusticiam potuit homo
stare / sed non mereri et contra est de statu gratie / quia
homo potest in eo mereri quia caritas et opera ex ea pro
cedentia merentur vitam eternam patet 2a pars quia

in statu gratie potuit similiter est rebellio virium inferiorum propter
similiter tendunt quoad ad peccata venialia ut dicit glossa in pa
cantica canticorum primo / sed contra paulus vas electionis Rom. 7 Ad
Rom. 7 Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee
Dicendum consequenter quod tamen status ut gratie admittit peccata
venialia que status originalis iustitie non admisit secundum
doctores / quia non erat, est plena subiectio virium inferiorum
in statu gratie potest concupiscentiale coherere ut corruptio carnis
vel quorum levibus curialibus non excludentibus / quia sine contemptu
scilicet / perfectus in isto vel erat ordinata rectitudo et plena sub
iectio virium inferiorum / propter quod sine contemptu sui peccare non
potuit et ideo veniale in esse non potuit / Sed sic videtur
ad obiectiones. Ad primam quod est duplex dispositio quedam
inita ad quietem sed organizatio corporis propinqua
datur / et de isto est ad verum et hec falsa quod veniale
non est inita dispositio ad mortale / sed contingentibus / potest enim
quis completus in gratia sine veniali unquam peccare mortaliter
et de tali dispositione contingenter concurrente ad est falsa unde
si quis recepisset legem de quadam ordinata rectitudine
sub pena mortis omnibus obligatus esset ei de necessitate
mortis / in statu originalis iustitie erat lex communis de rectitudine
et ideo tunc eo non stabat obligatus venialibus nemo etc
tollere potuit eo quod eius oblatio inita ad mortem perhibere
ipsum per veniale non debebatur. ideo non poterat primum peccatum
esse veniale. Ad secundum nec ad quod ergo est in statu pueri 2
potest instinctus intrare mortale peccatum sine veniali medio / et
ad probationem dicitur quod non est simile de corpore in consimili
non procedendo in motu successivo sed mutatio inter graduato
ra [illegible] de genere in contrarium et in omni mutatione subita ad
aliud extremum sine medio ut ante dictum est de volutione
quod potest in [illegible] / sed etiam est quod [illegible] / non inter ista
in iustitie originalis et mortalis culpe [illegible] medi
at sed motus incipit inita legem ordinatam usque ad
ad [illegible] / Contra veniale peccatum non est proprie medium inter
statum gratie vel iustitie et peccatum mortale sed in statu pueri est
medium per [illegible] ut esse [illegible] etiam mortale et
esse immaculatum / quia talis qui est in veniali solum non 3.
est immaculatus nec debitor etiam mortalis. Ad
3m dicitur quod in agentibus activis [illegible] quibus quod
minus potest ut superare [illegible] potest [illegible] sed [illegible]
[illegible] / sed in patientibus quod non [illegible] / quia non [illegible]

superare sit a deo eam quod posset venia acquiri non peccatum
est veniale et ideo non est (?) adam potuit venia tempta-
tione quare mortale ad veniale sed tales tempta-
tio in eo statu locum non habebit ad expositam dicit quod in adam
ante peccatum non fuit opus sua et ideo dictum beati augusti-
ni non intelligitur quod putant peccatum esse veniale quo agebant
merita contra mandatum dei si voluit quod putant ipsum
esse veniale ex primam circumstantie et ita cetera de statu
.8. gratiae ad expositam notandum amplius contra quod argumentum so-
lum venialium peccatorum statum innocentiae repugnant compla-
ceat (?) ad rectitudinem omnis obligationis et ideo quod
deus induxisset filiis ade in isto statu ad penam mortis
7 et quodcumque alium statum obligasset non tamen ut dictum
est potentia gratiae apud (?) contemplatio ad confirmatam quia
per contrarium implicat idem esse rectum et non
esse rectum dimissum per contrarium implicat esse innocentem
et culpa esse debitore pene ita ex contrario im-
plicat quod sit status innocentiae et quod ad complexum obliget
ad solam culpam venialem et quod hec consequentia est uno
etc ideo est eadem rectitudo et ultra ideo vel complexum
obstinati est rectitudo ut cuius et est contra voluntatem
sine omni obligatione venialium inferiorum et ultra ideo non
sit causa apud ista statum impedimentum omnibus eo volito et quaesito et
ideo solum mortalium et ideo non est quod in statu innocentiae per
complexum posset homo obligari ad solum veniale quia esse
quod sibi indebitatum obligabit eum ad obstinatio eius
6 sub pena mortis ut dictum est ad expositam quod multiplici-
tatio est quod sit eadem rectitudo et quod vim originalem ab-
ea perdit quod eum eadem rectitudine in omnibus speciebus
homines de lege dicit quod fuit et ideo ultimum dictum fuisse
confusio nostrum petunt esse impossibile homo ad dicitur quod ad
homines dei non ordinaret et per se dei suum contemp-
tui et rectitudinem dimittet quia non impossibile et vo-
lens in hoc dicto adam homines defecit et sequitur deus
complexum quod est mortale ad confirmatam quod multi
forte in eius statu non dubitant de dicto dei an peccatum nostrum
errore dicit forte sed est ubi adulterium non dubitandi
si eventus sint dei valde forte movent sed si dixisset
non eveniat nobis mors ubi est ad confusionem ad
.Λ. adam modo quia ad probatam per quod dicendum quod quanto
tempore permisso quia status gratiae lege sit maior dignitate

quo admixtum est tamen propter infirmitatem carnis ... et
pravitatem quo ad subiectum virium inferiorum et ideo potest esse corruptio
et pruritus carnis et temptacio carnalis que sunt venia-
lia que in statu originalis esse non poterant propter ordi-
nem rectitudinis virium inferiorum unde non potuit ibi contingere
peccatum nisi mortale. Hec de prima parte articuli. Quo ad secun-
dam partem restat videre utrum peccatum primum fuit remissibile.
Respondeo notandum est quod peccatum esse remissibile potest intelligi
dupliciter. Uno modo quia est veniale quod non meretur eternam mor-
tem. Secundo quia licet sit mortale eterna dignum cum eodem
[illegible] permittit peccatorem in via penitendi quia potest dei
misericordiam implorare et implorando non confisus nisi [illegible] et
de gratia impetrare. Qua distinccione premissa est prima
conclusio. Primum peccatum non fuit remissibile primo modo. Primo necessario
est possibile ut primum peccatum esset primo modo remissibile. Patet quod
dictum est in precedenti parte quod non potuit esse veniale. Secunda ·1· conclusio
conclusio quod peccatum primi hominis erat remissibile secundo modo. Patet ·2· conclusio
quod non posuit eum extra statum viatoris sed dimisit eum
in statu quo eodem misericordia posset de suo peccato penitere et
veniam ab eo obtinere. quod deus eum nunc hoc non est sibi
de misericordia ianua clausa sed possibilis et de lege ordinata.
Et si dicatur quod peccatum in spiritum sanctum est quoddammodo irre- ·Contra·
missibile ... 12 dicendum quod irremissibile non dicit impossi-
bilitatem sed difficultatem. Potest dici quod dicitur obstinatum in
quibusdam peccatis et in illis que sunt in spiritum sanctum de
quibus forte post ea dicetur. Hec de secunda parte articuli. Quo
ad tertiam partem articuli scilicet ad videndum utrum fuit maximum
peccatorum. Respondeo notandum est quod non queritur utrum fuit ma-
ximum peccatorum [illegible] simpliciter quia peccatum angeli fuit
maius quod a fortiori [illegible] et irremissibile
est. Item non queritur utrum fuit maximum eorum quod duo
erant ut homines quia [illegible] mulieris peccatum
esse maius peccato viri. unde et mulier [illegible] pena [illegible]
[illegible] est. Dico 2o et quod ullum [illegible] erat peccatum hominis [illegible]
peccato mulieris queritur utrum fuit maximum peccatorum quod po-
sunt esse [illegible] peccata [illegible] ut peccata [illegible]
Tertio est notandum quod peccati magnitudo potest attendi duo-
bus modis [illegible] et [illegible] circumstancias [illegible]
[illegible] in pluribus [illegible] voluntas que vel
[illegible] quia [illegible] non diligeret vel aliquo [illegible]
[illegible] odio [illegible] extensivum [illegible] quod

Primum peccatum fuit remissibile

Actus malus

intencio odio vnum occidi vellet pro re levi staret quod
2us intensiue plus peccaret. Tercio est notandum quod circa actum
humanum dicuntur boni et mali circumstanciis, ut dicitur
in 3o ethicorum quod actus malus preter intencionem dicitur ma-
lus coloribus que sunt particulares circumstancie quibus et alie
circumstancie generant eius maliciam. Dicitur enim malus

Fraudis conatus finis

actus et peior quod magis voluntarius et maiori delec-
tacione factus et cum maiori conatu et hec tenent pro
completis fuerunt. Secundo preter completis sunt si prima ab peiori
non fine intendit operari, ut grauius peccaret qui ve-
nenum parat ad intoxicandum principem quam qui venenum

Impellens

nenum parat ad intoxicandum canem. Et tunc dicitur
actus intensiue peior completis licet impellente/ quam
cum fit a peiori impellente dicitur peior quam a forciori
impellente factus. Addit et alie circumstancie quod fit
contra benefactorem 2o est maxime. Item quando fit in
loco solempniori vbi est magis prohibitus. Item quando
contra festum vbi minus debet fieri et consimilibus in
quibus omnibus intencio malicie crescit. Secundum prima
consideracionem magis secundum totum mali voluntatem. Quarto est notandum
quod primi hominis peccatum ad hoc intensiue fuisse maximum
inter peccata hominum potest intelligi vel in genere vel in specie vel
in vna et iste 3us modus est magis adeptus et loquitur
de primo peccato amborum viri scilicet et mulieris non de secundo.

Quinto est notandum quod primum peccatum perpetratum est solum
tepta[cione] ab extra quod caro an peccatum nondum erat rei
rebellis/ non enim erat rebellio carnis ante quam transgressione
eius. Ex hoc primus patet prima conclusio hec licet primum peccatum
i. glosa fuisset intensiue tamen aliquo modo sunt infinita contra
fuisse pro aliquibus patet/ quod concupiscibilis quo aliter exsurgit se-
quitur/ et clarum quando elegit voluntate fuerunt sancte
intensiue/ quia gratitate infinitatem non poterant [illegible]
Secunda pars patet quod in eo fuit radix tocius humane nature
data vnde quibus est completa eius infinitis hominibus gra-
libus fuissent occasio dampnacionis nisi sine pietate deus et
demerito filii aliquibus gratiam redderet salutis. Tercia
completa pars vnde quod ipsum id peccatum in vno potuisset
fuisse grauius intensiue quam fuit. Patet quod completo per
prima aliter sunt similia intensiue multis completis ipsum
feret cum maiori conatu voluntate quam fiebat completo
similiter erat et conatus similis et sic peius

cete tess Tho sequit 2a pte q de lege ordinata fuit ma
dum quod vnicq sequi debebat ul poterat esse qtensiue
lic3 actu fuerit etc qtensiue / patz / q2 de lege ordinata
dei no poterat aliquod ad petm se qtendere adtantu gnq
quam fecit id et q2 quodamo infinitu p3 aplitudie qte na
quia radice inficiebat Sz 2a ps q qtensiue e infini
tu patz q2 tota multitudo hoim quibq nocet ul nocuit
ul nocebit est finita et g° et ipm quo admultitudinem tm
cat nocumtu venialia est q licet no est qcie ipm ut dt
2a ps q° infinitaz multitudie malu cat infice / sz cat q
dei fini3 gnaiio hoim fuerit Tercia q° q lic3 vicq i gnie
vicq in spe fuit malum intensiue effectu tn maq in nite
sue i ei-ne adquietat ul q ipso est qopte inducente
impulsione et qcauss pte maq eue q ad Prima ps q
nu i gnie p3 / q petm i spm scm est gnq se cui naz i
sua spe fuit maximu intensiue / q° potuit esse q p̄mu
tum qclaus procedit vtr i spe simplic fuit maxim
simpliciter malu est q no / quia supbia angeli fuit acr
Sz vtrm in sup qnq hoim peq dicetur Tercia ps p3 quia
leuissima fiebat impulso s sola abcedra / q2 tum peni
pulsata fuerat tum / ut spcs licet aduntum abuttra
sed mu omnia peta que secuta sunt fuit temptatiu
actu licite qcarne / que fortior est quam sola tentato
abq Tunde om alia peta secuta feta sunt demonq sug
gestione salte medi ul i medi et carnis rebellione et
sic fortiori implente impellente q ad p3 / eua credidit
sola tentatione demonis et aduersary qui hoim qcepus
est Tet ideo minq qpaudiendus erat / sz adaz credidit
psuasione vxoris quam na dligebat et qtristari non
volebat / et etiam suggestione interiori demonis et g° gnq
impellens erat in adam q i eua / vnde et gnq adao im
puta est ut dictm est Tercia q° q multa sut secuta peta
gnora et intensiue maiora qopte intentionis mali da
tans interioris et qopte finis q sic eligendo intendebat
Tpatz quo ad pmu q illud q eligebatur ambire
que gnq poeat ut dt vltima ps qclues procedit i
ullq malu fuit / sz in qpaz qcaltaoz / non talis dato
ne vir fuisse intensiue qopte conatus voluit ita dic
ta sed intensa fuit electio Jude i tradendo xpm / ul
intensa electis qua reputauit se venatz qrest no vale

et per ipsum omnem veniam reddit indignum. Item ex parte finis quia
quod quia quod desiderabant primi parentes scilicet esse sicut dii nisi
fuisset eis isto modo prohibitum non fuisset illicitum. Non enim est
intendendo quod aliquis velit esse sicut deus per similitudinem
cognitionis universalis divinae, quia hoc eis fuerat non permitte-
bat. Unde et quia volebant sibi usurpare divinam similitudinem
sed potius quod volebant scire per experientiam bonum et malum
quae deus perfectissime scit et hoc si non fuisset prohibitum
certe non fuisset malum ut inquit doctor in littera. Quod dicit
ipsum bonum esse obedientia et per experientiam quod mala esset
in obedientia. Multa autem peccata sunt post ea quae causant
ad finem semper [illegible] sicut odium dei blasphe-
mia occisio salvatoris ex parte inde. Tertia quod
X q° peccatum eorum fuit intensive magis in se magis in suis
circumstantiis quibus eius intentionem ex parte maxime patet
quia quo adeo quae ex parte faciebat quo [illegible]
actus sed [illegible] in se [illegible] sunt [illegible] et in aliis
[illegible] videtur quod multi peccaverunt [illegible] peccaverunt ut [illegible]
[illegible] voluntate ad mortem salvatoris et propter
finem sed ut [illegible] et ut [illegible] capitulo 2 sed
ut [illegible] divinum [illegible] semper subditos in lege sua
quam [illegible] mutandam [illegible] Tertio in intensi-
one [illegible] peccatum primorum parentum maius fuit ex parte
No. Sed est dubium utrum attenta sua malitia intensiva
et extensiva debet vocari maius in peccato sicut quod si ea
primi parentes mortem [illegible] fuissent gravissime puniti
pena [illegible] quam aliquis alius [illegible] alio uno
peccato mortali. Quarto est quinta quod [illegible] videtur quod non
debebantur isto peccato maiorem penam [illegible] omnium
7 q° damnationem [illegible] sicut ut peccatum debet puniri
iuxta ea quae ex parte fuerunt ad eius intentionem, ut esse
iuxta damna [illegible] quae [illegible] potuit [illegible]
ut esse quo adeo quae magis ex parte magis de [illegible]
[illegible] opus si [illegible] et [illegible] per
[illegible] patet, quia quod non est maius intensive non debet
maxima pena. Si [illegible] non debetur ei
pena nisi [illegible] eius intentionem et qualem damnifica-
tionem quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
non [illegible] non [illegible] non debet [illegible] duplum pene [illegible]
[illegible] duplo peior et [illegible] [illegible] [illegible]
quia omnia talia sunt [illegible] actum et ideo non tantum

addendo sic faceret dupla intensio actus maioris / parem cum nihil
vel demeriti addit circumstantia actui quaerens non de per se magis de
parum intenta sed actus potentior parem vel nihil secundum quos
addit super nudum actus interioris. Confirmatur quia utrumque
in pueris non sentit quod homines debent et eo descendere / ergo magis
punitus originali peccato meretur speciali pena puniri / sed
solum originali immissione contrariae quod peccatum suum sit peccata
redundaret in posteros. Et 3o quia non est notum si sentit se
accepisse iustitiam originalem per se et omnibus posteris suis
non perceperit suum casum et ergo non sequitur quod eo nascituri
mereantur speciali pena puniri. Contra non videtur quod peccatum
primorum parentum aliquo fuit versus aliorum peccatorum hominum maius
nisi quia ad impulsum et consensum post quod conditionibus quia magis fuit
maxime intensive quod ad penam hominis. De 2o articulo sic
primo videtur ad rationes. Ad primam non valet consilium quod
ad primas quantitates ad bonum augere quia intensio quod non est in
potestate cuilibet contra motivum vel mentem in temptationes
in genere / sed licet est in potestate primi hominis non temptari ab intra
vel extrinsece si non peccasset. Secundo verum est quod est in potestate
hominis non temptari a demone et ista nisi est peccatum nisi quod
quamquam interiori supponente ut dictum est. Tertio quod est in potestate
[illegible] in specie non temptari sed singulariter debite persuadendo vincit
cum data temptatione sed non est in potestate [illegible] quemadmodum sin-
gulare peccatum vitare in specie quamvis in genere non possumus
vitare peccatum sed magis in genere temptationes. Ad 2am quod cum [illegible] 2
loquuntur de temptatione [illegible] et non interiori [illegible] pugna-
[illegible] nisi consensus non sequatur peccatum est et ergo magis
[illegible] Ad 3am quod triplex temptatio solum fuit [illegible] ab extra
non [illegible] de temptatione [illegible] dictum est in passione
non erat ipse temptatio. Ad auctoritatem apostoli quod in Cor. non
dicat auctoritas sub[illegible] temptationes carnis sed permittet in genere
istas passiones et temptationes quas homo in genere necesse
evitare. Ad rationes factas cum quaestio / ad primam negetur
[illegible] et ad 2am cuius dicitur quod non est simile de angelo
et de homine / quia angelus peccavit in natura forti / homo in natura
debili / quia corporea et fragili. Secundo quia angelus peccavit
nemine suggerente vel temptante. Homo autem demone decipi-
ente / non autem potuit angelus decipi sicut homo. Et 3o
quia non tota natura angelica peccavit sed pars permansit / sed
cum autem hominis tota natura humana subiit ruinam

et hec sunt ante ingressum dei pueri celo 13 et per hoc quamvis natura
redemptam licet est caritas et peccatum eius remissibile angeli non
et hoc negatur quia peccata angelorum sunt irremissibilia ergo
et hominis. Ad 3m dicitur quod quamvis utrobique caritas angelo
tamen hec ambo sunt aliter et aliter circumstantionata in angelo
et in homine et ideo non angelus sed homo redimitur repara-
bilis. Ad 2m quod plus punitur peccatum angeli quam ori-
2 ginale solum quod non punitur nisi pena damni, an-
geli autem punitur pena sensus et sic Adam in peccato ac-
tuali quamvis mortalibus mortuus fuisset, minori pena quam
angelus puniretur ceteris obiectis paribus. Verum est
quod extensive puniuntur equaliter, quia eternaliter, et ergo
non sequitur quod sint equalia quia extensio non infert
equalitatem sed intensio si fuerint equalia. Ad 3m quod quali-
tas mali non potest ipse attendi penes bonum quod ad-
imit quod est in peccato, quia omne peccatum mortale gratiam
adimit que est in peccato et tamen non est equale, contra cuius
est equale. Ad 4m dicendum quod licet ea hec est falsa quod peccatum
primi hominis maius bonum ademit intensive sed tamen
extensive, scilicet in multis bonum caritatis quam iustitia
originalis, in qua constabat hereditas regni et non origi-
nalis iustitia. Contra quod peccatum inde potest intensive
plus differunt inde inde quod peccatum primi hominis omnium
hominum primum cum obliquarunt inde provenit potentias
debilitate in inde fuit in magnum et in hoc inde sensum et
concupiscentia ... Contra quod ... angeli vult quod tamen est
malum quod in bonum ademit in dispositione non et hoc de-
pose sed malum primi hominis infinitum bonum ademit
extensive ... originalem non depose sed deparavit eo quod in
3 luminibus communem primum erat totum ... et ergo
non depose fuit magis intensive. Ad ... que ad
ceteros ... et ... quod ... impellente
processit peccatum communem primum sed quod non fuit ... corpus
intensive tanta pro ... multorum ... malum
malum ... non fuit ... licet ... impellente
impellente ... fuit ... differentias ... in se non
fuit tanta pro multorum aliorum peccatorum ... ideo
non potest ... dici maius sed solum ... adeo
in ... ad ... impellentes vel extensive. Ad ... sed
potest ... dici quod ... non est ... non ... quod ...
fuit pessimum quod ... ... eo quod ... peti

subiecti voluntas quia sua sponte facit quia secundum peccati cuiusque quanti-
tas non est mensuranda secundum fortitudinem eius qui mactatur
sed secundum intensionem quam habet in sua conscientia et circumstantiis
in quibus mactat non magis mactabat petrum vel quod primorum
parentum in se et circumstantiis intencionis quam in obediencia
protoplasti. Tercio quia si vellet posset ingratitudinem bonorum quam quo ad
actum fortior est quam est ingratia vel caritate quam fuit primus
parens cum gratia posset secundum completum cum [illegible] intensitas
et extensitas et exigentiam mentis admixtione agentis iusticia
aut originalis solum cum [illegible] extensitas [illegible] sufficit
Ad quartum argumentum dicitur quod verum est quod ceteris paribus primus parens
plus peccavit quam hoc posterior in naturalibus sed plerumque [illegible]
malum augetur secundum alias circumstantias graviores et magis
deformitates alias puta quod in blasphemia et huiusmodi peccatis
que in mente sunt tamen vel [illegible] malicia quam primorum
ibi enim circumstantie plus gravant malum quam impotentia na-
turalis attenuet. Ad quintum bene dicitur quod [illegible] negat eam quod licet
primus homo quo ad obedientiam singulariter fuit fortissimus cum
posteriores eius sint fortiores probitate naturalibus [illegible] semper addi-
tum quia plus potest quam obedientia naturalis. Ad quintum dicitur quod boni
nunc enim filii reformati sufficienter et satisfecit Christo pro peccato
et habundanter et omnibus peccatis [illegible] quo ad sufficientiam
verum est quod quo ad efficaciam satisfecit Christus pro peccato in primis
parentibus et omnibus nascituris [illegible] si stetissent. Ad [illegible]
[illegible] bone [illegible] qui dampnati [illegible] illi dampnati fuissent
si adam non peccasset / de primo quod pro omnibus illis est satis
factum quo ad sufficientiam / sed quod ipsi perierunt hoc est quia fuit ad
ultimum completo [illegible] quod non quesierunt salutem et in parvulis
vel [illegible] non fuerunt circumcisi ab
originali / vel [illegible] aliquo occulto dei iudicio quod non
disponit eis [illegible] Christi fieri participes ut in parvulis sed
et aliud qui moriuntur ante circumcisionem sicut in utero matris
vel alias. Tercio dicitur quod istorum dampnatorum si adam stetisset
nulli fuissent nati ut dicit beatus Augustinus 11 de civitate dei
et beatus Gregorius in moralium / non [illegible] dampnati
melius erat [illegible] Christi [illegible] esse et non pe-
nam [illegible] si adam stetisset / quod tunc nati non
fuissent / nichil est enim quod non est in melius [illegible]
reformatum nisi malicia adulterorum qui [illegible] non
sunt reformati / non [illegible] satisfacit ut post dicetur

possit per ignorantiam excusari

ad consummationem de fomite peccati et ignorancia que manet et aliis penis. Videtur quod non est quod hec manet / quia mutatus est status sed manet in corpore virtutis et omnibus elatis consumit ad salutem de hec magister in 3o dicitur. Et sic hec manet etiam non hec morbosa salubria facta sunt per merita passionis Christi antidota scilicet septem ecclesie sacramenta / quibus fideles in morbis medicaliter reficiuntur et ergo ista sunt in melius mutata propterea quod si Adam stetisset. Adiunctis post consumptionem / ad gratiam pro simplici creditur autem prima parte et negative 2a ad probationem dicit quod licet omnis temptacio est in contrarium legis dei sicut non est sic de temptacione carnis que surgit per complacentiam et in aliquo delectabili intellecta unde est merito impeditiva et distractiva ab actu fervoris caritatis et sic semper [illegible] peccatum secundum portat [illegible] et de temptacione [illegible] non resistitur que prius est abscisa que talis in se non contineat mortalia sed que actualiter consumpta est peccatum in 3a parte 2e articuli non enim sunt primorum parentum peccata maxima intensive ut in eo dictum est hec de primo.

Consequenter queritur 17o circa distinctionem 22am utrum peccatum primorum parentum quo deo volebant assimilari / possit per ignorantiam excusari / Et quod sic ar. 2 sic appetendo i. de in quo consistit homo felicitas / hoc non peccat / sed homo felicitas consistit in assimilatione dei / ergo etc. Contra ar. / quod hominibus nihil est magis desideratum felicitas / 3o de quo patet per hoc probatur quod felicitas hominis consistit in clara visione dei et fruitione ut dicit glossa in fine super illud Jo. 17o Hec est vita eterna ut cognoscant te deum patrem et quem misisti Iesum Christum / non hec est vera assimilatio dei quia deus sui ipsius visione delectatur et sic similiter confirmatur / in hac nullus peccaverit ad quod communiter pro veniente / 1a ar. nota est et hoc patet illud primae Jo. 3o Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus / et prima epistola hec mecum pro(?) scientia promittit ut me comparem deo faciat. Et 3o quod nullus peccat diligere et appetendo illud bonum quod in eo est / non plenitudo dei est in homine in prima parte ar. / quia omnis natura appetit suam perfectionem et caritas diligit communionem hoc patet quia 2o quod homo factus est ad similitudinem dei. 3o prima parte / similiter hoc non videtur peccasse appetendo similitudinem nisi volendo sua bona

et malum, unde hoc non cadit. Ergo patet 4or quia superius hic / primum
fit / etiam per deum scientes bonum et malum / et hoc est quod intelligi
videbatur. Verum patet quia omnes homines natura appetunt scire ut
dicitur i. prologo metaphisice. Infantes autem non peccatur ad quem
hoc secundum naturam intelligibilis inclinatur, ergo ille appetitus naturalis
non est in malum. Item pro / primum hoc non appetunt deo assimilari
ergo / quia nota dicitur autem quod nullus sapiens eligit quod scit
esse impossibile, non primum hoc cadit sapientis et scientis quod
impossibile cadit deo eum assimilari. Ergo hoc non appetunt quia
nota est cognitio de talibus sed ignorationis impossibilis / sed hoc
quo ad primam probatur illud Genesis 11 intellectus replevit illos
et quo ad 2am probatur quod adhuc / ille impossibile est quod
plus de deo Genesis 3o ubi dicitur quod ymago est plus tamen in fortibus
domine. Sed quod primum hoc est sciunt hic / probatur / quia alii simpliciter
ignorant et per ignorantiam processerit peccatum / quod est contra
Bedam dicentem quod ignorantia est pena peccati. Item / primum
hoc non potuit peccare per appetitum / i. / quia nota / quod vel ab
quia vel ideo posset plus inponi quod hoc sit esse plus deo est
bonum / et si sit / tunc posset esse error in intellectu ante esset
error in appetitu quod falsum videtur / ergo ille est error est
pena culpe / et obiicitur non debet ergo precedere vel non
potest ei reponi hoc esse bonum / ergo voluntas hoc non
potuit eligere cum quod non fuerit in cognitione / et hoc punctum
Quaestio quinta utrum possit ignorantia excusare. Respondeo dicendum
quod / iste qui sciens aliquid facit, videtur ignorantia
excusari / sed multi / scienter peccant / ergo ignorantia excusa-
tur / probatur 4or / quia ignorantia facit involuntarium quia
nescit quod facit / hoc autem excusat / quia involuntarium non
est peccatum. Hoc est Augustini primo de libero arbitrio 2o. Sed contra
Quaestio sexta / omne peccatum procedens ex ignorantia non affecta-
ta peccatum excusatur vel attenuatur / sed primo peccatum
peccatum fuit ex ignorantia et non affectata / i. admini-
stratur ignorantiam / 4or probatur illud salvatoris
Luce 12o Ille servus qui cognovit voluntatem domini
sui et non paravit et non fecit secundum voluntatem eius
vapulabit multis / qui autem non cognovit et fecit digna
plagis vapulabit paucis. Ubi notatur est
quod ignorantia attenuat peccatum / et penam debitam pro
eo / sed hoc est primo quod cum sit in sententiis libro 2o di-
stinctione 22 / omne peccatum fit ex ignorantia aut

infirmitate vel molestia et peccatum primorum parentum non fuit
conclusa cum non fuerit mala / neque infirmitas quia in vita
integra nulla fuit infirmitas / sequitur quod fuerunt tria igitur primo
primo peccato primi parentes facti fuerunt rei et mali actuali/
ter 2o etc dicit quod ignorabat omnes malos quia et
qualia opera et a quibus est fugiendum / 3o paraverunt
ignoranciam 4o concupiscentiam et confirmatur 3o quia mulier cre
didit sed vir non credidit verum male quia
erat mortale ut Augustinus dicit in libro Item sentiebant
penas concupiscentie et mortis servitutis nulla ratione omnino isto li
gno comedissent 4o quod quae secuntur fuerunt ignorancia pe
ne servitutis sed presumpcio quod mulier voluit deo assimilari
dicit magister in 2a capitulo 2o 9o 6o et probat hoc
auctoritate beati Augustini sed ad hoc voluit Augustinus
XI super Genesim capitulo 7o et allegat magister in primo capitulo
1o dicit quod peccavit diabolus sed pater fasciculo quod non
est ad non appetiis divinitatem sed assimilacionem
ad ille et est Augustinus super illud ps 68 quae non rapui
tunc exsolvebam dicit quod rapuit adam et eva presumpcio
ut dii essent a divinitate capere voluerunt deitatem et perdiderunt
felicitatem Quo in capitulo quesitum est magister in 2a capitulo
quod dicens quod capud appetito concupiscentia ignorancia
non potuit sed mulier est in capitulo 1o dicit quod concupiscencia omnis
tollitur ubi mandatum non ignoratur In hac qui erunt
duo articuli primus erit de suggestione qua paraverunt primi
parentes et per voluntatem deo assimilari Secundus erit de quesito utrum primis
parentibus valeat concupiscencia excusare vel attenuare Quantum ad
primum articulum pro quo primo videndum est quot genera
peccatorum parentes paraverunt de mandato transgressionis Secundo dato quod
superbia parentes comiserunt utrum hoc fuerit divinitatem appetendo
Quantum ad primum est notandum ut dicit Gregorius super evangelium et
assumit magister in 2a capitulo quod diabolus a tribus generibus
peccatorum primos parentes temptavit et in omnibus victor fuit
Temptavit enim de gula persuadendo cibum ligni vetiti Tempta
vit de avaricia promittendo scientiam boni et mali Temptavit
de vana gloria promittendo divinitatem cum dixit eritis sicut dii
Est autem gula immoderata cibi aviditas Est avaricia
immoderata habendi cupiditas quae non tantum est pecunie
sed et altitudinis et scientie cum supra modum sublimitas ambitur
Et est vana gloria appetitus excellencie / non manifestum est quod

primo peccato primorum parentum
Superbia
Avaricia
Gula

ad hoc tamen primos parentes in (?) ubi adducere conabatur. Tertio etiam ma-
nifestum est quod in quibus tribus victor fuit eorum in gula eos sup-
eravit cum ad immoderatam commestionem cibi prohibiti eos induxit.
Secundo cum ad inordinatam cupiditatem sciendi scientiam dyabolus superavit
avaritia. Tertio cum ad affectum dominii decepit in vana gloria. Un-
de patet quod Adam in tribus temptatus est et in quibus superatus. Et
quibus etiam demon aggressus (?) Christum temptavit et superatus fuit
ut evangelium dicit. Tertio est notandum quod ut dictum est primi parentes
fuerunt in naturalibus perfecti conditi et in debita dispositione ad deum
contemplandum et in plena subiectione virium inferiorum quo ad appe-
titum sensitivum. Tertio ... in hoc instantia consistit originalis ut dictum
est. Tertio est notandum quod hec sunt producta in secunda parentibus ca-
sus que eis erant secundum suum statum. Primo ignorantia eorum que
utilia erant ad observantiam suarum mandatorum dei non prop-
ter culpam. Secundo secuta est in pena ut dicit venerabilis Beda.
Tertio etiam supponendum quod finis est communis in intentione omnis
volentium in adeptam (?) scilicet hoc et ergo eligibile et primo medius (?)
est. Ergo videamus ergo fuerat primum peccatum est questio. Questio hoc:
impossibile erat ut primum peccatum fuisset concupiscentia ligni vetiti vel ali- 1 questio
cuius alterius motus sensitivi, quia sicut peccatum consistit semper
in voluntate (?) peccatum mentis (?) sed inter consensus ergo questio vera. Sed
contra, arguit patet quod aliud peccatum est in motibus membrorum et
non peccat in voluntate et posset amitti per corporis motum
sanitate mentis, cum concupiscentia dicat Aristoteles angelus primo deviavit
de subiectis (?) non amittit corporis sanitas manente
anima. Tertio in primo peccato homo fuit in aliquo actu
interiori voluntatis, quia ergo quia in actu exteriori non posset
esse primum. Tertio questio: in primis parentibus triplex fuit electio 2 questio
boni et mali in moderata, electio commestionis cibi prohibiti
et electio commestionis simplex consultam,
dicens (?) Tertio consideratur in primo intellectu in quibus tribus peccat
et non in tribus electionibus malis. Ergo questio vera. Tertio ergo
pariter hoc tamen non poterat velle primum peccatum electio cibi 3 questio
vetiti, sed patet quod cum esset plena subiectio virium inferiorum ut dic-
tum est, malum non posset esse primum electio in aliis
simile confusam (?) quod nisi eorum que in mensura (?) fiebat contra
mentem ergo electio cibi, quare sed, arguit patet quod
non. Tertio multi non petunt cibum finaliter propter se, quia
non prima electio fuit cibi, quare quia finis est primum
eorum que eliguntur, arguit patet, quia volens comedere (?)
cum electo cibo accipit et comedat in ... consequenter
que finaliter se consecuturum et ligni ... primum est ergo

non appetit se / quia licet per serpentem non primus fuit gustu ligni sed
5 conclusio delectacione et sciencie. Certa quo necesse clarum scire vtrum fuisse ra
tionibus habens tribus rationibus / quod videtur quod satis non apparet nisi
propter appetitum exaltacionis quia licet ut prius / quia clarum finis
est ultima et causa patet / quia scire quesiverunt ut essent
plures deo similes / qui omnia sciunt vel ut possent ad altiorem
gradum pervenire sive non consequens se sequitur quod
6 conclusio prima radix peccati primorum parentum fuit clarum proprie exaltacionis
patet quod licet non [illegible] erat primum [illegible] quod prime
et ex clarioribus [illegible] quibus videtur [illegible] fuisse
fuerunt tribus rationibus / quod clarum ubi non erat prima ratio
necesse clarum scire [illegible] / [illegible] quod clarum proprie altius
in [illegible] fuerat primum et radix omnium peccatorum / confirma
tur quia clarum finis fuit in clarioribus malas ra
proprie exaltacionis clarum fuit clarum finis in patet ad [illegible]
[illegible] / [illegible] finis est primum in [illegible] / [illegible]
[illegible] omnibus lignis alia / et hoc patet quod [illegible]
[illegible] sive non / et vir ex videtur [illegible] aliquo
ut post dicetur in 3a parte articuli in quibus [illegible] exaltacionem
finaliter et propter hoc legit [illegible] ligni quod serpens
suadebat ut ea bona et mala cognoscerent et sic exalta
ti quasi dii essent / Cor[illegible] / primum peccatum primorum parentum
fuit superbia / patet ex hoc quia fuit clarum proprie exaltacionis
[illegible] 1o [illegible] scriptura initium omnis peccati est super
bia et hoc dicit beatus Augustinus xi super Genesim ad literam ca. 30
non est putandum ut hoc dicitur per esum ligni vetiti
[illegible] i. ex quadam clarum [illegible]
peti [illegible] omnium [illegible] post [illegible]
serpentis videtur [illegible] fuisse / clarum proprie exaltacionis prima
que erat clarum [illegible] et vanam [illegible] / [illegible] clarum
scire bonum et malum ut ea [illegible] delectat
/ et 3o est clarum ligni [illegible] se [illegible]
[illegible] / et [illegible] [illegible] et [illegible]
ligendum / [illegible] assumpto et comestio ligni [illegible]
[illegible] clarum posset esse [illegible] / [illegible]
Conclusio videtur quod apostolus velit quod in obediencia fuerat primum / sed
[illegible] videtur fuisse [illegible] ligni quod non erat [illegible]
aliquid aliud [illegible] abstinencia [illegible] patet a [illegible]
[illegible] 7o [illegible] inobedienciam [illegible] hominis peccatum constituti
[illegible] / et [illegible] beatus Ambrosius dicit super
lucam quod [illegible] christum temptavit quo primum
hominem [illegible] christum [illegible] temptat de gula [illegible]

ei sic filius dei es dic ut lapides isti panes fiant / ergo eciam
primum hominem per temptavit de gula et eciam omnibus sucedit victor / vi-
detur quod eciam gule fuerat primum peccatum / Item quia supposito verbo
mulieris seducta in prevaricacione fuit per apostolum ad thi 2o dicit glosa
tamen seductam ipse apostolus premat eo quod suadebat ei serpens
et sibi verum putavit esse scilicet quod deus lignum illud vetuit tangere
prohibuit quod faceret eos vel ibi contingerent velud deus scientes
tanquam eos divinitatem inviderent quia eos homines faceret non
illud credens seducere non fuisse infidelitatis ergo videtur quod
primum peccatum fuerat infidelitatis / Ad hoc dicitur ad primum
quod non potuit esse unica causa finis et medium que ad
finem / unum est causa superior medium subordinatum / Ad
2m quod incredulitas non fuit de ligno non fuit primum peccatum / quia
tamen nisi non voluisset ipse inordinate per excellenciam
in ea precessisset quod mandatum transgredi voluit / hoc autem
fecit superbia unde Aug ad orosium hec clamat superbia sua
pomum serpentis obediens precepta dei contempsit et in dicatur
quod in eandem hominem clamare non fuit mandatum dei quod verum est
conprehendum ad credendum scilicet fuit mandatum impossibile concepto ex me-
pre aut adeo ut exigere de hominis subiectione obediencia
et de non appetere aliam aliquam quod istam quod deus de cul-
pat in futuro obediencius datus erat / Ad confirmacionem quod ambi-
cio ex orte hoc est in eius petere fuit non eo ordine quo
primi parentes peccaverunt sed in eius temptacio de superbia fuit
primum admixta et in ipso 2m apostolum fuit Ad 3am quod ista
seductam et istam suspicionem precessit adhuc in mulieris elacio
mentis unde Aug xi super Gen ad literam ca xxo verba
serpentis mulier non crediderit scilicet a bona et utili divinitus
se fuisse prohibitos nisi iam esset in ea amor illa propria
potestatis et quedam de se superba presumpcio unde hec elacio
mentis statim succedit in mulieris per verbum serpentis
hoc de primo patet / Veniamus ad 3am probandum adverten-
dum sicut primi parentes voluerunt appetere et appetierunt
deo similes et in hoc fuit hec superbia / Item primo est notandum
quod deo voluisse similes deo similis potest intelligi dupliciter uno modo
per appetitum scilicet ut essent sicut deus et equales deo alio modo
per imitacionem talem equalis est possibilis creature ut per eam aliquis
participat divinitatem / Unde dionisius 4o ca de divinis nominibus dicit
quod eadem sunt similia et dissimilia deo hoc autem 2m contin-
gentem imitacionem hoc autem 2m quod creatura nunquam
contingit aqua creatura / Item 2o est notandum quod bonum spirituale sicut
quod homo potest participare divina similiter per imitacionem est

Expan nary
(Jumbri)

triplex Verum quod prius ipsam scientiam homo qui factus
est ad similitudinem dei genesis 1° dicit modo quo ad utrumque et
habent habuit angelus apud sui esse hebreorum 2° producitur
dicitur plena sapientia hoc autem habuit scientiam quae comprehen-
batur vel scire parabatur statum innocentiae quae sufficit
ad data est scientia mali per experientiam non habuit Tertia pro-
pter plenitudinem naturae rationalis ad data est per potentiam contemplandi
et attingendi bonum et habent nempe homo apud suum et
ubi excepit nempe angelus omnibus notum est pars et habet
1 gdo quod primi parentes peccaverunt appetendo ascendere deum sup. glossa
super illud 6 d. pso. Quae non rapui tunc exsolvebam
dicente Adam et eva rapuerunt divinitatem et perdiderunt
felicitatem Item glossa ad philippenses 2° super 1° Rapinam non rapi-
nam arbitratus est esse aequalem deo dicit quod dyabolus et primi parentes
hoc rapere voluerunt quod suum non erat scilicet divinitatem Secunda
2 gdo quod hoc non appetunt divinitatem per comparationem patet quod hoc
sciunt sibi simpliciter impossibile et quod faciunt se esse
creaturas et deum eos fecisse nemo remansit Tertia
quod nempe peccaverunt volendo similitudinem divinitatis eius conve-
nientiam patet quia istam post deum tenebantur diligere
3 gdo Tertia quod nempe peccaverunt volendo similitudinem dei per
imitationem ipsius ad scientiam eis in dictam post productionem patet
quia ista erat eis data et per spem diligenda Quarta
et quarta et ultima peccaverunt in appetendo divinitatis similitudinem per
4 gdo imitationem in sciendo ea quae eis non erat concessum scire
vel etiam in volendo habere potentiam appetens concedendi
inter bona et mala tamen prohibitam deo non sed ut per
virtute legum commisit determinaret sibi quod esset bonum
vel quod malum ad agendum sua propria virtute vel etiam ut
per legum scripturam per ipsum cognosceret quid sibi bonum
vel malum esset futurum Item secundario etiam peccavit appetendo
similitudinem dei ipsius ad modum propriae potestatis in operando ut scilicet per
legum scripturam virtute propriae naturae operari posset ad beatitudinem
comprehendendam unde Augustinus xi super genesim ad litteram dicit
quod mentem mulieris in concepit amor propriae potestatis hoc de
est potentia Sexta ad istam potentiam tantum in qua ratione parte
ipsius etiam plus peccavit est sciendum quod quantitas peccati
potest considerari vel quo ad personas vel quo ad genus
vel quo ad speciem hominum per individuali considerata quo
Potentia ad potentiam ut quanto peccavit qui potentior est
Genus non peccavit quo ad genus ut quanto est adulterium quod

formalis. Quo ad speciem reducitur quantitas hoc est quantitatem [Species]
peccati secundum se. Secundo est notandum quod in peccato formale est deo
deformans inde contra legem dei scilicet aut ecclesie contemptus
in eius statu generat peccatum quod abscisum [illegible]. In omnibus primum est
superbia quod hoc in corde apponatur sic cetera exigit peccata
quia peccauit vir quia maiorem [illegible] dedit ad statum [1 gradu]
vnde bene Augustinus in libro de decem cordis dicit quod caput est
viri mulieris debet [illegible] et [illegible] in omnibus bonis facit [illegible]
suum ut ista mitteretur [illegible] vnde adam maiorem [illegible] statu
Secundo quo ad genus grauiter peccauerunt [illegible] quia ambo pec [2 gradu]
cauerunt per superbiam. vnde Augustinus xi super genesim ad litteram capitulo [illegible]
dicit quod consummauerunt peccatum suum in parte [illegible] sed parte facta
Tercio quo ad [illegible] simpliciter et quo ad speciem mulier grauius peccauit [3 gradu]
primo quia magis superbiuit credendo verum esse quod suspicari [illegible]
sit [illegible] ne ad [illegible] prouenerint [1]
vnde superbia [illegible] ad hoc [illegible] ut concedendo legem
vetitum contra dei voluntate [illegible] obtinuit. Vir autem
non credidit suspecti vnde deitatem non voluit sed contra
dei voluntate [illegible] et in hoc superbiuit. Secundo quia [2]
mulier peccauit in deum et in proximum. Vir solum in deum. Tercio [3]
quia viri peccatum attenuatur in hoc quod quadam amica
bili beneuolencia peccauit quia plus [illegible] sit ut offenderet
deus hec de primo articulo. Quantum ad 2m articulum restat [2 articulus]
vnde an peccatum primorum parentum [illegible] voluerunt deo
assimilari per ignoranciam excusari. Vbi sciendum
quod primo ponuntur [illegible] de ignorancia [illegible] patebit quod
ignorancia excusat a peccato et que est peccatum. Secundo an
peccatum primorum parentum fuit factum per ignoranciam. Et 3o utrum
possit per ignoranciam excusari. Quantum ad primum est notandum
quod ut dicit magister in libro 2 triplex est ignorancia quedam est
ignorancia affectata et illa vocatur ignorancia quando [Affectata]
quis [illegible] de agibilibus voluerit non scire [illegible] ut libe
rius peccet [illegible] adulterium non vult audire [illegible] ad
alterum ut liberius [illegible] faciat [illegible]
[illegible] dedignatur audire [illegible] non vult non scire
ne a proposito malo [illegible]. Secunda est ignorancia [illegible] [Crassa]
[illegible] vocata crassa [illegible] non [illegible] scire
sed vellet scire [illegible] ut [illegible]
parue diligencie [illegible] non apponit ut sciat ea que
tenetur scire et dicitur crassa [illegible] crassi et pin
gwes [illegible] ad opera ita hec ignorancia [illegible]

q̄ dicta et hab' duas ignorantias ph'us in 3° ethicorum vo-
cat p̄ncipia quas reputat opa non redd' in voluntaria mag'
simpl' excusare q2 ducit ignorantia eius q̄d aufert
i q̄d quis tenet' scire non facit p' id sic ignorabi-
lia fieri involuntarium / has duas ignorantias vocat
canonice ignorantiam iuris et p̄ operantes aliqua
p' aliquo scire non omnino excusantur qr tenentur
scire statuta etc. / et ... p' ea nesciunt et tamen faciat
dicit ex q̄ma ... al' scripture ignorat excusati
Invincibilis non omnino sunt / Tercia est ignorantia ... et
in quib' debita diligentiam exhibens ad scire ea que
p' ... adhuc manet ignorans / Iuxta quod
queritur utrum ignorantia sit peccatum / 2° an opa
p' ignorantiam facta sint voluntaria / Tercio an ignora-
tia sit peccatum / 2° an opa p' ignorantiam facta excuse-
a peccato / Et iiii° an opa p' ... p' ignorantiam excusa-
tur a peccato / Ad ... primo sit ... q° quis ignorantia
sub ratione ... ignorantie non sit peccatum / cum sepe aliqua
1 concl'o ignorantie est que peccatum / prima p3 patet qr sub ratione
... ignorantie non est volita et ideo ut sic non est
peccatum / s3 q'a ex 2m Aug' omne peccatum est volunta-
rium / et ... patet qr ... homines natur' appe-
tunt scire nullus volunt ignorare sub ... ratione igno-
rantie / ... forte aliquis appetat ignorare ut
liberius peccet sine ut ... suum ... ...
... et sic ... ... / ... p3 patet
quia diligens ignorare ad malum finem s3 ea que
tenet' scire facit se impotentem ad vitandum culpam
/ et hoc est peccatum magne p̄tinacie i ... vicio et
et que ... se ... malum / ... quod ... igno-
2 concl'o rantia affectata non sit i volunt' formalit' s3 ... in ipsa
... in se ... q̄d ... tenet scire est peccatum / prima
p3 p3 qr sciam sunt ... i intellectu non i voluntate
9° et ignorantia est aliquo° volita ... non ...
affectata et ideo voluntas est ... ...
nolueris intelligere ut bene ageret i ... sit sciam / Tercia
p3 patet quia est p̄uatio p̄fectionis debite i esse vel ...
inducta s3 in eo qui noluit addiscere / 4 Forte dicetur
Con quod hec ignorantia est peccatum que non est ... potest
sed p̄ure non scire / ... peccatum est formaliter i voluntate
.9.

Et 3o puer baptizatus esset in peccato quia ignorat articulos fidei etc.
[D]ecimus sciendum est quod est duplex ignorancia ut dicit [illegible] pro po-
sitione scilicet negativa que est scientie carencia cognitorum
alia est disposicionis scilicet assensus falsus vel opinionis falsi. Prima que ne-
gativa ignorancia quandoque dicitur privacio ut cum est carencia
scientie nate in esse tempore quo est nata in esse. Alio ne-
gative scilicet pura est nuda carencia cognicionis. Secunda est
minus quam haec species [illegible] potest convenire non omnis assensus falsus — 1 conclusio
est peccatum patet in speculabilibus ubi ambe partes contradictionis te-
neri sine periculo. Tercia quod non omnis assensus falsus de practicabilibus — 2 conclusio
circa que est praxis fidei est peccatum patet de illis in quibus ecclesia
sustinet ambas partes scilicet teneri ut quando dicitur quod beata
virgo est concepta in peccato originali pie credendo et alii contrarium.
[T]ercium stat quod quis volendo assentire falso quod est scientia
[illegible] ymo potencia cognoscendi et per hoc perdit
patet quia stat quod in dictis [illegible] ullam esse [illegible]
[illegible] potencia [illegible] assentire illi [illegible]
scientia est [illegible] ignorata et [illegible] non [illegible]
[illegible] scilicet [illegible] intencione. Quarta quod omnis assensus — 3 conclusio
falsus [illegible]
[illegible] si quis [illegible] et oppositum [illegible]
ignorancia esset peccatum [illegible] ut aqua
[illegible] quod deus non accepit [illegible]
statu in quo est [illegible] vel [illegible]
[illegible] et est [illegible] quod [illegible] non esset
damnatus quia [illegible] fuit [illegible] et statim post bap-
tismum [illegible]
quo laqueo se suspendit. Quartum quod [illegible]
debet [illegible] ut [illegible] quod [illegible] posset [illegible]
[illegible] et de assensu [illegible] penitentis. Quinta [illegible] non — 4 conclusio
[illegible] scilicet [illegible] non dicitur peccatum [illegible]
peccatum non peccatum. Quartum ignorancia negativa [illegible]
non [illegible] non semper est peccatum quia [illegible] ignorancia
negativa in [illegible] que [illegible] tenetur scire et tempore quo
tenetur scire scilicet privative dicta est peccatum patet quia
est privacio debite disposicionis in [illegible] ut si quis adultus
nesciret articulos fidei vel mandata decalogi. Sextum ignorancia
privative dicta in uno est peccatum que in alio
non est peccatum patet quia unus tenetur aliqua scire que
non alius ut plus clericus quam laycus, plus [illegible] quam

incurrimus plures errores quam instructus. Dicet hoc ad obiectiones

1 Ad primam quod quamvis puer non scire sit in se non sit peccatum

sed tamen in adulto non scire est peccatum quia est privatio

dispositionis debite in esse viri debentibus et apostolus

1 ad Cor. 14: quod ignorat ignorabitur, sed adulto

per apparatum adventum eternam. Et Osee 4o dicitur quia quia

tu repulisti scientiam repellam te et ego ne sacerdotio

fungaris michi. Etiam non oportet peccatum esse habitu positivo.

2 Ad 2m quod non omne quod fortius sed sufficit quod carentia infideli-

tas enim est aliquid ... in pertinens vel habitus que

sunt in intellectu. Ad 3am quod puer baptizatus non te-

3 netur scire articulos actu sed sufficit quod infuso habitu fi-

dei est et adulto. Tertia conclusio: privabilis ignorantia

crassa culpa est peccatum de hiis que quis tenetur scire. Patet

3 conclo quia carentia dispositionis debite in esse consuetum culpa

est peccatum. Secundo ita est de ignorantia crassa quod licet talis

scire vellet tamen quod debita voluntate negligit et sic vo-

luntarie aliquid quod scire deberet nescit. Vult enim dormire

vel alia se occupare tamen deberet ad discere et sic ista

consequenter vult quod ad statum ... persistit sub ignoran-

tia in pro aut de. Quarta conclusio: ignorantia invincibilis non est

4 conclo peccatum. Patet quia ... quod fecit ... ipsum scire quod potest

in ignorando non peccat. Ad 2o dubio est notandum

quod ad esse voluntarium sit intelligere duplex. Primo

formaliter secundum aliud vel virtualiter intellectus in se fecit actu

volitionis vel nolitionis. Aliud ... vel sub ebrietate

primus enim formaliter non elicitur sed in quantum se in-

mittit et applicat se cibo ... non ignorat ... vel

ebrietatem inducit. Prima propositio quod opera facta per

1 conclo ignorantiam non sunt sed voluntaria formaliter. Patet quia

non fiunt voluntate in eo duratione quod tunc non

sciens ... sed psciam (?). Secunda quod opera facta

per ignorantiam ... in malum dum hic sunt in per-

in ... sunt mala ... sunt volita quod non ante

cavent eo quod debitam diligentiam fact non ...

... sciant ut si quis ... nescit in ...

tam de nocte in loco et hora solito ... in quo

non consueverunt alia se deponere non ... peccare dum

tamen sit opinio ... quod sibi constat

sola cum ignorantia non fuerit in voluntate ubi comparatur
supplicium de opere. Postea est cognitio haec est summa po
3° ethicorum dicitur in consequenter aliquid opus sit voluntarium quod
in se non fuit voluntarium consequenter scilicet. Patet consequentia ut si quis
prius fecisset et post cum propriis defectis complacentiam de hoc quod
se fecisset efficeretur. Secunda conclusio opera facta per ignorantiam affec- 3 conclusio
tatam vel crassam sunt voluntaria secundum quid autem. Patet de affectata
quia homo vult ignorantiam et sic autem vult opera quae
ad eam sequuntur. Patet de crassa quia increpantur doctores quod hic
ignorantes peccaverunt ut ebrius meretur duplicem increpa-
tionem puniuntur secundum probabilitatem et ideo quia in tali casu
ut dicit 3° ethicorum non autem punitur pro eo quod nullo modo esset
voluntarium. Item ista ignorantia est voluntaria autem igitur et
opera quae fiunt cum ea. Antecedens est dictum in praecedente. Consequens patet 3 conclusio
per dictum haec de 2° dubio. Tertia conclusio nemo ad eam debe-
tur et est prima. Ignorantia invincibilis reddit actum non 1 conclusio
esse peccatum. Patet in capitulo dicto de coniuge fratris sui et ux-
ore. Secunda tunc fit cum peccatum. Tertia [illegible] reddit actum ta-
lem ut talis est modo de involuntarium et formaliter
et autem et ideo fuerit cum non esse peccatum eo quod
nullo modo est peccatum quod nullo modo est voluntarium. Secunda
conclusio quibus ignorantia crassa non excusat peccatum 2 conclusio
ab esse tali in suo genere sed alleviat. Secundum [illegible] sit
peccatum. Patet primum quia quemquam hoc tenetur scire quem in eo
quod sit ex ignorantia fuerit debite punitur posito tali ut
si ebrius occidat ut fuerit [illegible] eo quod autem vo-
luntarie fuit cum se voluntarie autem impotentem tunc
fuit. Secunda quia alleviat culpam patet dicit aristoteles et
ideo reddit culpam minorem. Et haec est quia dicit consequenter
ignorantia crassa non excusat a tali sed a tanto [illegible]
[illegible] quia minus peccatum dicit [illegible] patet quia haec
ignorantia est peccatum ut dicit [illegible] primi dubii et
ut dicit 2a pars quaestionis dicit peccatum. Tertia
conclusio ignorantia affectata non solum non excusat sed 3 conclusio
etiam aggravat peccatum. Patet quia [illegible] reddit actum malum
magis voluntarium quod aggravat [illegible] sed ita est de igno-
rantia affectata. Secunda patet [illegible] quia ipso in peccato est
complus de voluntario tanto magis est et hoc patet quia
iste eligit ignorantiam ut liberius peccaret et ideo

i illius electe anima elegit omnia peccata scripta et post
elegit actum quem ignoravit esse malum fortius et sic iste est
duplex voluntas fortior qui procedunt et auget cum ignorantia
et ideo tunc peccatum in spiritum sanctum vel adiuvat in renovatur in
8 q° in puncto vitalis agnitate Venio ad questionem ubi est prima
conclusio quod opera puerorum ante vsum rationis que ad nos ex
1 9clo recipiantur aspectu ignorancie negamus qua adhuc quasi
non tenentur et ignorancia inevitabili patet dicitur quod neque
sunt ante vsum rationis Secunda conclusio Quamvis sepe sunt peccata
2 9clo commissa vel custodia puerorum patet quod mandata sunt adde
rendi bona esse ante vsum rationis sed ratione minus et
castigabis ne assuescat dicere mala | et ideo qui dicunt
mala vel immaturi vel blasphemias eius dei sunt Secundo
dicit [illegible] puerorum puerum [illegible] filium meum [illegible]
ante vsum rationis et quod possit secundum [illegible] et quod [illegible]
[illegible] vsum rationis [illegible] et cum inducitur ad opera puerorum
[illegible] quodammodo dissonancia [illegible] magis puer poterit ad
bona mandata esse vsum plenum rationis / ymmo [illegible]
et [illegible] vsus rationis [illegible] accidit [illegible] apud
mulieres [illegible] impedit Tercia conclusio opera puerorum in
3 9clo [illegible] sunt contra precepta decalogi post vsum rationis non
excusantur ignorancia legis mingit pena reddant. patet quia
quam cito est in puero vsus rationis procedit opera a volun
tate libere et [illegible] sunt peccata si sunt contra precepta de
[illegible] in [illegible] dyalogorum recitat de primo puero qui
[illegible] annorum et propter blasphemias [illegible] per penitenciam et
per demones deportatus est. [illegible] per patrem [illegible] aberat
quod pueri peccant ita sicut ceteri [illegible] vir seu
[illegible] et in eo tantus vsus rationis [illegible] quomodo [illegible]
peccant parentes non corrigentes pueros / patet quod omnia
[illegible] ipsi desistit discipline [illegible] sunt et [illegible]
illius [illegible] suis [illegible] de primo [illegible] ad [illegible]
[illegible] peccatum [illegible] fuit [illegible] ignorancia
[illegible] peccando ignorabat [illegible] prima patet quod peccatum
ignorancie dicitur cum ignorancia est causa [illegible]
non potuit in peccato primo / [illegible] in patet [illegible]
[illegible] patet quod ignorancia [illegible] peccatum [illegible] pena
peccati Vt dicit beatus Augustinus in libro [illegible] et [illegible]
de libero arbitrio non [illegible] [illegible] legem dei [illegible]

quod pena precedit peccatum. Secundo primi fuerunt producti et scien
tes quod agere debeant et dimittere, quando cognoverant
[illegible] subiecisset illa superbia. Et 3o quia non ignorabant
mandatum eorum quod fecerunt. Secunda patet per illud quod 3o [illegible]
cuius malus ignorat. Sed dices quod ignorabant in pro
pheta [illegible] quod precessit, videlicet primum peccatum vel hec ignorancia
in primo peccato. Item quod precessit, videlicet primum [illegible] ad patrem
quod ignorabant se peccare, se superbire, [illegible] iusticiam originalem.
Secundo conuitate assensionis divine, et 3o conuitate deformitatis
sue actionis, et 4o conuitate prelapso peccato eminuit pene. Ad
quem quod veritas istorum precessit in tempore quia cum peccato statim
recepit ignoranciam ut iusta eius pena. Secundo quod peccatum pre
cessit naturam quam ignorancia sicut causa suum effectum et culpa
penam. Secunda quod peccata que sequebantur primum peccatum fue
runt multa, clarum [illegible] compassione [illegible] — 2a conclusio
ignoranciam crassam errorem et infidelitatem. Patet quod per
infidelitatem quod primo peccato [illegible] quia constat quod infidelitas
includit errorem circa ea que sunt fidei. Error ignoranciam
presupponit vel dispositionem, scilicet assensum alicui contrario veritati,
et hoc necessarium quia qui assentit falso nescit verum [illegible]
patet per beatum Augustinum [illegible] de Trinitate [illegible] magna infi
delitas videtur fuisse quod magis crediderunt verbo diaboli quam
precepto dei. Et hoc de 2a parte articuli. Tercio ad 3am partem articuli
est prima quod peccatum primorum parentum primum non corrumpitur per — 1a conclusio
ignoranciam, patet quia non fuit [illegible] ut dicit [illegible] parte
precedenti illius articuli. Secunda quod multa peccata secuta ignoranciam — 2a conclusio
[illegible] de verbo [illegible] avaricia gula et actus contrarior
[illegible] corrumpuntur ignorancia semper quibus [illegible] sunt quod
[illegible] impossibile fuisset cum plena sciencia. Prima patet quia
ignorancia fuit pena eorum contracta et fuit volun
taria in eis in causa volente [illegible] deitatem. Minor
[illegible] pene contracte non videntur tollere peccatum [illegible]
[illegible] cum quod [illegible] primum peccatum ut pena
illius non minuit sed magis videtur [illegible] ad [illegible]
quod [illegible]. Et [illegible] per [illegible] quod sine [illegible] ignoran
ciam [illegible] precepti [illegible] sicut [illegible]. Sed ubi per
[illegible] sunt [illegible] inducens ignoranciam non [illegible]
[illegible] ad [illegible] malum ut dicit [illegible] 2a patet
quia [illegible] impossibile cum plena sciencia [illegible]
[illegible] divine offense [illegible] originalis iusticie

et pene infligende atz defformit vel / sunt contra
ut corre contemptus et sic huius peccatum unum est dicta
pro impossibili quia non quod alius peccet quam sic ignorans
Con ut aliquis constans / Ad forte dicet contra prima parte questionis
composita parte 2e questionis 3e dubii quod dictum est in illa
quod ignorantia crassa attenuat et in 2a questione 2e parte
articuli dictum est quod peccata que perpetrantur per electionem
ab electionem per sua ignorantiam crassa gerere peccatum sabit
fore hoc non sequitur peccatum non attenuat ut aggravat hoc
de 2o articulo / Ad divines probatus ad primam contra suppositionem vero
gaudio actu quia hic sit appetere i ordinate hic delectationem
de naturam felicitatis i velle eam hoc conceptu ut
ad cognitionem bonum et mali inordinate sed super illud
quod sue nature conveniet et per modum quem deus homini
dedit / sed admissa ea vero hoc loquendo de hac appe
titione quam primum parentes appetebat volebat per primum
veritatem cognosce naturalibus scire quod agendum et quod dimittens
et hoc inpugnabit feliciter / Item contra illius cognitionis possi
sic agere naturalia opera beatitudinis ut admodum de re
ceptis contra beatitudinem et in isto non consistit felici
tas ut notum est / et aggravatum ad id Io. 11o dicitur
quod hoc est unum quod i cognitione et dilectione consistit felici
tas hominis et dicto data non conveniens ad suas vires
acquisivit / et illa unum est quod beati sunt plenis deo per
imitationem sed hoc est preparatione non propria opera / Ad con
firmatione contra dicitur quod nullius conveniens sit venire
ad primam gratiam / et 3o neque ad beatitudinem quam eam perfecti
dicunt tamen solum meruisse beatitudinem de quod eo quod de
gratia accepta quam meritorie agebant sed quod quamvis
sit peccare i ordinate appetendo id quod tali modo vero
deo sit in virtute attingere poterat angelus appetendo
beatitudinem i ordinate ad quam conveniendo per meritis
sic stetissent ut dicit beatus Augustinus / Ad 3am confirmationem quod
est verum de plus tamen quam ad de plus in malis eius conversatio
2e art 3a questio 2e parte primum articuli / Ad 3am vero
2. convenientiam quod ipsius velle sicut bonum et malum ordinate
non sit peccatum sicut velle sicut ea que deus hominem non

ut sic / vel tu sequendo peccatum mediatum est peccatum
Ad 3am quod arguit de affectatione per propriam excellentiam et sic est
contra 2a conclusio 2e partis primi articuli. Ad quartum negetur antecedens et 3
ad probationem dicitur quod Lucifer [illegible] appetiit altitudinem dei et antecedens x
per superbiam [illegible] cum posse ad talem altitudinem pervenire statu
gratuita bonitate divina sed quod ea esset bona delectatione sua
propria altitudinem dei attingere voluit unde omnes questiones
habent altitudinem predictis [illegible] veritatem complexa vel
incomplexa sed quod bonitatis et per se [illegible] est in plurimis dei
2a quod ipsa erat bona et 3o quod sua anima erat capax
similitudinis dei conformitatem et [illegible] bonus in se ipsis [illegible]
ta est et altitudinem dei appetiit ascribi sibi et in hoc peccavit
per superbiam post quam superbiam statim subsecuta fuit
reputatio [illegible] complexe quod bonum esset [illegible] diligere
quod hoc prestant [illegible] et iste complexe erant [illegible] non enim
intelligendum est quod omne actum appetitus precedat indicium
complexum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] complexe
[illegible] [illegible] et sine medio complexo [illegible] dicente
quod hoc est bonum [illegible] in ea complacentiam et post complacentiam
centiam [illegible] vel appetitum [illegible] carnales de
quo prius dictum est dicitur angelus sicut [illegible] anima intellectualis
[illegible] [illegible] [illegible] intellectum bonum altitudinis
dei in eum ordinate affectande [illegible] non decet sibi intelligere
apprehendo quod esse [illegible] deus erat bonum. Ad quod ad formam
dicitur quod ante primam electionem non erat [illegible] quod non sibi
reputaret apprehendo [illegible] [illegible] est bonum [illegible] magis
[illegible] error non erat in [illegible] tamen voluntas [illegible]
in intellectu sed in altitudine dei quam cognovit et quam
superius concupivit et in propriam volendo sibi eam ascribi
et istam altitudinem et per propriam volendo sibi ad ascribere
[illegible] causa [illegible] [illegible] complacentia subsecuta electio
[illegible] Ad 6m [illegible] cum [illegible] concepto quod [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] ea est [illegible] [illegible] istam
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] electio
[illegible] que solum erat culpa quam secuta est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] que erat culpa et pena [illegible]
[illegible] tamen dicitur quod minimus fuit peccatum quod [illegible] sine
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fortasse fuit [illegible] libertate voluntatis. Ad 7m quod primum

petim magis dicitur duci concludentia quam conformitate vel igno-
rantia / quia quod contempti sunt in vnctis clausis ignorant aut scientia
culpa sunt et pena et non sunt demandata dei quia hec in-
venit / sed de aliis puta de decepte sponte et illi aut
quibus / et ideo ibi non excusat auctoritas saluatoris que allegatur
et ideo de ignorantia quia ignorantibus mandatum / quia autem
dicitur sunt mali quidem et quare / quod sunt ignorantes
per primam culpam non ante nisi forte iniquitate prime / quia
multa non sciunt sed tales non dicuntur tamen peccare cum scirent que
agenda fuerant et omnia quare cum ignorantes erant per
quoniam peccatum sed patiuntur ipsa contempto dicionibus pariter quippe di-
sunt produxit hec de primo

Circa dis. 25 et 27 in quibus magister incipit agere de libero
arbitrio quero quod de contemptu an homo productus est a deo
cum voluntate libera / sicut est productus est absque misterio fa-
cte gratia / que quod vnum supponit scilicet quod voluntas primi ho-
minis fuit libera et quamuis vnde producta fuit [illegible] con-
Con. sumptum autem voluntas quamuis non est libera / ergo sunt similiter
simpliciter quam nota et autem probatur sicut / primo voluntas potest
cogi / consequentia nota est / quia libertati repugnat coactio autem
probatur quod in beatis quia obiectum beatis sicut clare visum co-
git voluntatem ad suum amplexum eo quod deus totum bonum
includit / et cum appetitus sit totius bonum / patet quod volun-
tas illud non potest non acceptare et confirmatur quia non
plus potest illud non velle quam suam miseriam velle sed
non potest velle suam miseriam / ergo patet antecedens quia [illegible]
sunt non velle beatitudinem et velle miseriam et hoc vere
per Aug. 13 de trinitate capitulo 20 dicit quod verissimo cer-
tissimoque asserere possumus beatos omnes homines velle
Secundo arguitur a maiori quia omnis potentia finita que
potest difficultari potest cogi sed voluntas est potentia finita
que potest difficultari ergo etc. cogi / consequentia est nota
et antecedens primum patet quia multiplex difficultas potest fieri
fortius in difficultate quod potentia finita [illegible] resiste-
re ut [illegible] propter difficultatem voluntatis que [illegible]
difficultas ut tamen [illegible] voluntatis que difficultatur
plures [illegible] a [illegible] et difficultas replicantur [illegible]
[illegible] resistentiam voluntatis autem est per 2o [illegible] plures
et [illegible] difficile et [illegible] difficile est volunta-
ti [illegible] voluptate [illegible] concupiscentia per [illegible]
et ad [illegible] sicut illo [illegible] / caro concupiscit aduersus

spiritum et spiritus adversus carnem. Et glosa: quia caro concupiscere
dicitur cum anima carnali concupiscentia spiritui reluctatur, unde manifestum
est quod difficile est istarum rebellionum separare. Quarto sic: quia volun-
tas humana non libere elicit suos actus, ergo non est libera. Antecedens
nota est [illegible] quia vel libere produceret eos antequam sint
vel postquam facti sunt. Et hoc non, quia tunc non nisi vel
quando determinato sunt [illegible] et hoc non quia tunc necesse est eos esse
per istam [illegible] omne quod est quando est necesse est esse. Et
ergo quando actu facit eos voluntas necessario facit eos. Et con-
firmatur auctoritate magistri dist. 27 dicentis quod liberum arbitrium
ad preterita vel ad presentia non refertur sed ad futura contingentia.
Ergo quando res determinata est vel fit non fit arbitrio libero. Item
Venerabilis Hugo de sacramentis libro primo parte 7a quod liberum arbitrium non
ad presens spectat sed ad futurum, nec ad omne sed ad contingens.
Ergo sequitur quod non videtur cum quod actu est sit libertas. Et
confirmatur quia si libere produceret eos vel libere produceret eos
in se. Et hoc non quia sic moveret vel mutaret seipsam
contra philosophum septimo physicorum: omne quod mutatur mutatur ab
ab aliquo alio vel in alio. Et hoc non quia tunc non operarentur
[illegible] sed illius in quo producerentur. Contra pro duabus sic
si voluntas est libera vel non dicitur libera quia omnibus contrariis
[illegible] pro in [illegible] et hoc non videtur quia stante in
[illegible] [illegible] et aliis remanentibus [illegible] non videtur [illegible]
[illegible] volunt [illegible] velle, quia [illegible] stante non
movebatur [illegible] quod [illegible] representavit [illegible] bonum sufficit
quia tunc voluntas acceptasset et [illegible] non [illegible] alio in
[illegible] non videtur [illegible] sibi sufficit [illegible] subire bonum ut
in 3o ethicorum dicitur [illegible] dicebatur libera quia [illegible] alias et
alias circumstantias [illegible] et [illegible] non esset plus libera
quam bruta, quia [illegible] in [illegible] secundum alias et alias
circumstantias. [illegible] sic voluntas hominis esset libera [illegible]
quod vel potest facere [illegible] [illegible] vel mutabile quibus
est [illegible] potest ut dictum est in primo libro et quia
[illegible] quod voluntas libere [illegible] produceret in se actus
[illegible] quandocumque tunc [illegible] est quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] productum, vel ergo voluntas necessario
[illegible] dicit, et si sic tunc non libere vel potest [illegible] non [illegible]
[illegible] et sic [illegible] in esse quod non [illegible] tunc
si [illegible] manebat, sit [illegible] et [illegible] secundum [illegible]
[illegible] vel non manebit et sic variabitur. Ergo voluntas
facit [illegible] [illegible] videtur velle [illegible] quibus que dicitur

si q̃ s ponitur i esse q̃ no durat et cũ deus absolute
no prendit creaturam quoque videtur sequi primum / q̃ 2m illud
ponitur q̃ voluntas est ita determinata per causas superiores
ad dictã / sicut deus ad providisse / si deus determinatus pre
movet physice et quam clarum / g° voluntas determinata in-
eam producet / g° no videtur posse producere eius contra-
rium q̃ et ad illud ita est determinata / q̃ no stat volunta-
tem e producere unde et secundum ad providisse et g° sit de-
terminata est ad producendum prout deus i providisse deter-
minata est / q̃ deus no comparisono sed absolute ordinatione
9. determinate prendit / Tertio sit illa potentia no e libere
alicuius actus productiva i cuius potestate aliud no est
quod ad illius productionem requiritur / sed certum est quod deo
no est in potestate voluntatis quod ad productionem dicti actus
requiritur / g° nec ille actus libere ab ea producetur
q̃ quarto et ad ratio pz q̃ no videtur quomodo agere quo i
facultate libertatis sit alius actus et tamen aliud necessarium
pro illo actu no est i eius potestate / hec pz q̃ ad omnis
actus productionem requiritur concursus voluntatis divine prout
producentis nec iste concursus no est i facultate voluntatis
Con Pro isto concepto ad 2 sit ad rationem spoliatus sunt gratia
et culpam g° sunt eam a pondere / qua nota e et
9 eius littera parabola luce 10° q̃ homo mactatus in
latrones spoliatus est gratuitis / Secundo sit unde susceptibile
nec est alium conductibile i mediate esse sed gratia eius fa-
ciens et culpa sunt sunt conditione / nemo mediate / Item primus
homo principio sui esse erat susceptibilis g° nec est
et alterum eorum incepisse / g° cum sint i culpa sequitur q̃
in anima a ratione e q̃ i parte puli et est q̃ novitas / q̃
alias no essent conducta i media hec pz q̃ nec e q̃
hoc vel sit filius nec vel filius eterne salutis et gratie
eius facultas alias si moveretur ad ulla certe duratione
9. tumet / Tertio deus creavit adam perfectum i anima et hec
no potuit esse sine caritate / g° tenet gratia et eius opposita
parte quia creavit eum perfectum i anima et dederat ut intelle-
ctum magis produceret eum perfectum i merito hec pz q̃ ad
9. Cor 13° q̃ sine caritate hoc nichil est ut dicit apostolus
nec perfectus est / Tertio q̃ hoc productus est cum aliis
virtutibus et formibus / g° cum caritate gratia q̃ gratia
ea est eius principalis causa patet Cor 13°. hec dicit
deus creavit hominem dextera et 2m re vestivit illum

virtute. Tertio agens perfectum producens aliud ad aliquem finem
producit ipsum cum mediis necessariis ad illud finem / sed sic productus
est comprehensor angelorum ergo cum medio necessario quod est caritas
confirmatur sic quia producens hominem ad pugnam decenter
producit cum armis necessariis ad pugnam / sed sic productus
est cum diabolo pugnaturus cuius arma defendentia sunt
caritas / patet antecedens quia nos videmus quod natura producit res
cum suis armis defensivis ut cornibus dentibus et
unguibus / patet hoc de se quia diabolus statim hominem temptavit
dicens / statim etiam quod nihil tamen confert in pugna sed caritas
qua diligitur deus et qua voluntas illi adheret.
Quarto ubi non est obex ibi deus paratus est dare gratiam
modo in primo instanti non erat obex ergo / patet antecedens quia deus
non est acceptor personarum / hoc patet de se quia nullus obex
erat in primo instanti et confirmatur per beatum Augustinum in quadam
omelia dicentem Adam perdita caritate malus inventus
est et assumitur auctoritas ista de [illegible] 29 capitulo 2o contra
caritatem ergo in ea productus fuerit. Secundo in opposito et principio
est magister de sententiis [illegible] capitulo 1o deus conditionem dedit
homini adeo quod posset stare sed liber arbitrii ab
omni labe et corruptione immunis ergo productus est cum li-
bero arbitrio / et hoc in duobus voluntate libera sed quod
libere in utroque [illegible] [illegible] [illegible] ut dicit in textu
quinto [illegible] [illegible] Item [illegible] negativa [illegible] est magister
[illegible] [illegible] deus quod [illegible] [illegible] potuit stare
sed non proficere modo [illegible] [illegible] productus in gratia gratum faciente
[illegible] [illegible] [illegible] potuisset. Dubitatur hic quae difficilis
est [illegible] [illegible] quod primo invenire volo de duabus actibus vo-
luntatis. Secundo [illegible] ad suppositum. Tertio an sit actus [illegible]
in se. Tertio utrum suspensa possit semper fieri novo
motu ad actum determinate hoc est an possit in malo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] utrum possit in actu [illegible]
vel [illegible] medium [illegible] Et sexto [illegible] utrum producta
fuerit in primo homine cum caritate vel gratia gratum faciente.
Tertio ad primum [illegible] suppono quod voluntas hominis [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nata est moveri
ab obiecto / [illegible] quia est [illegible] hominis quia ea sola [illegible]
[illegible] [illegible] omnibus aliis [illegible] ab ea [illegible]
[illegible] voluntas quod non esset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
dicitur voluntas [illegible] nata est moveri [illegible]
[illegible] [illegible] ab [illegible] / [illegible] [illegible] voluntas [illegible]

Voluntas est [illegible]
[illegible] nata est moveri
ab obiecto [illegible] [illegible]
intellectus

est appetitus intellectiuus ut dicitur 3o de anima et 3 ethi[corum]
non autem corrigitur quoniam appetitus in ipsum sequitur cognitionem
sensitiuam [illegible] quia sicut est appetitus sensitiuus [illegible] dat
voluntas in ipsum intellectiua nata est mouere [illegible] ad
intellectum. Secundo noto ut videamus quid motus quod intellectus
facit in voluntate uel [illegible] [illegible] quo nos [illegible]
[illegible] sicut primo intellectus [illegible] quia intellectus quam dum
est materie fantasmatibus in [illegible] in [illegible] sensitiuis [illegible]
[illegible] ut dicitur 3o de anima et patet in tempore [illegible]
[illegible] non est in actu [illegible] intellectus aliud intellec-
-tum et ideo sicut nos nata est primo intelligere [illegible] contingit
[illegible] in fantasmatibus cognoscat. Item certum est quod intellectus
intelligit [illegible] vagum ut hoc album vel hoc [illegible]
et notum est quod hoc non potest intelligere nisi in [illegible]
representacione sensus [illegible] quia formalis intellectus
in se talis [illegible] conceptus est [illegible] quod non potest
nisi [illegible] sicut et [illegible] talis [illegible]
est in sensu [illegible] conceptus [illegible] absolutus et sensus non
videtur [illegible] absolute sed solum cum [illegible]. Item
quod sensus [illegible] intelligere et [illegible] sicut re-
putat conceptus in mediate [illegible] et ergo illa
[illegible] est in intellectu et ita conceptus [illegible] va-
-gus [illegible] in intellectu qui est [illegible] quod iste non
potest ibi [illegible] sensus in [illegible] quod non est aprior
modus [illegible] vage [illegible] representacione sensus
qui potest semper vage [illegible]. Secundo quod ut sic vel
[illegible] et hoc non quia [illegible] conceptus [illegible]
[illegible] non sunt [illegible] in [illegible] [illegible]
sunt ut suppono [illegible] non sit in nobis nisi per
abstractionem intellectus a conceptu [illegible] vago et ergo [illegible]
et singularis et [illegible] sunt in intellectu ut de singularis [illegible]
[illegible] probatum est [illegible] prior [illegible]
[illegible]. Item quod potest [illegible] esse prior quam
[illegible] modus quod intellectus [illegible] [illegible]
[illegible] ad quandam singularem [illegible] non [illegible]
posse [illegible] et ergo iste conceptus vagus in
intellectu in [illegible] fantasmatibus [illegible]
[illegible] quod intellectus cognoscens [illegible] re-
flectendo se super sensum cognoscat sicut [illegible] in
[illegible] 3o de anima [illegible] dicit [illegible] quod intellectus

de parte intelligit carnem vel quidditatem non que non est caro et
quod alia cum confusa sunt carnem dicere quod sit in fine et quo
videtur quod prius quidditatem cognoscens universale reflectendo se super sensum co-
gnoscat singulare et hoc sentire videntur verba commentatoris super eius-
dem textu dicentis quod intellectus intelligit universale per se singulare per mente
sensum eiusdem videtur posse confirmari ratione quia apud alium
sunt priora nota que sunt magis confusa quam singularia contra
patet articulum quia est quamvis ... et singularis ... quod hec
non recta via vadunt verba ad primam ad auctoritatem primo dico
quod non intelligit illud primo sed vult quod de mente intelligit
universale et abstrahendo a speciebus individualibus precedendo
rem vel eius sed secundum cognitionem que notat eius dicta co-
gnitio quia ea cognoscit vel absentis sicut presentis secundum singulare co-
gnoscat confusum id est quidditatem individuales proprietates impli-
cite cadentes sub eo sensui autem fantasie cognitio singularis
cognita est in intellectu ubi contra huius propter cognitio
singularis vaga dicitur confusa quia proprietates indivi-
duales sub vero cadentes includit secundum extensionem figuram
situm unitatem colorum et et aliquis demonstrationem unde
complexa vocatur quia solum pute rei ... cum aliquis
demonstrationem sensus includit quam sensus de absente hec
non sufficit talia enim singularia non sunt nota ... ad
defectum demonstrationis unde est quod conceptus singularis de-
terminatus quia non includit demonstrationem ut conceptus cui
convenit hec ... vel Sortes ... extra sensum
Ad auctoritatem commentatoris quod sunt ... ac si diceret
... intelligit universale per se et solum per se sed quod non sensus secundum
singularem intelligit mente sensui a quo est sensus et per se in meta
representativo sensus secundum ad rationem dicitur quod prius et bene
quod singulare vagum est eque confusum sicut universale genus vel
species cui convenit non dicitur sed est eiusmodi ad ... ...
ut sit sit species ad singulare determinatum ut hoc extensum
cognitum dicimus aliquid tale non plus determinatur ad hominem
quam ad arborem et hic ... figura certa non plus ad
unum hominem quam determinatum singulare quam ad aliud
secundum certus conceptus hominis sic enim stat quod tu cognoscas
hoc ... esse hominem et tu non scias utrum sit Sortes
vel Plato ita stat quod tu videas et cognoscas aliquem esse
hoc ... figura certa et nescias an sit Sortes vel
Plato ... et ita singulare vagum non plus deter-
minat quam universale quod sibi convenit et eius conceptus abs-
trahitur sed ista non bene concludit de singulari determinato quod
isto ultimo ... et hoc dicit quod in prologo ... primo

subiectis, ubi prim primo appellant omnes vie presb quia
qceptu singl'r de dicatis sui pns no est, est tame
qceptu singularez vagu dequoli via putato / qr vo
tando et singl' prem s3 post dicuint sibi vmm corl
s' quod distinguere suffit qdeaneb ppn pns dict
muate abalist Tor' sequi q' pma cognito mtptu
est singulare vaga de obs patz qr ce me res seut
de cod qquaz reputatur voluntati ad acceptandu
al fugiens pt et v 3° de aia ubi em gastimal
mesul moz et s3 ponez qr motus voluntat est ad
actu pserencus ut fuge ut dt p 9° de aia tal lo
actus aut et gnaces sut cca singl'e 6° ethc et pro
bugo met[?] tercio noto q' q'mo singulare cognito
pt ymaginari mclmac voluntatis dupl' uno po
sita an ppo ut cu dicit mtio hoc est dulce ul hoc
est bonu quo in vcue petita discursiua sequitur ipa
cognito ut pmo ethic' omne dulce est gustandu
et hoc est dulce g° hoc est gustandu sed fortass' i
qplexe ut qr reputa singl' mmq qplexe ut hoc
quenies et hoc delectabile sine hoc dulce ad em sut
duplices actus mt'us s' pmu q' simplices sut et i
qplexi et alij h' qui et qplexi ut h'etur 3° de aia
pt aim videt q' vtiss posset mclmac duaz et p
mone appetitu velle ul mtellcus tertio noto q' cogno
sce q'lis cognito singl' nata est mone est major
principiu i qclusiue quo voluntas sequitur cogitan
mtellcus et g° de hoc nuc quert tamqs de fundales q'e
est agend. pro cuius decisione primo suppono q' sens
est potior no cognoscat qplexe ut psltr sunt i 2a
de p'mi i solucoe dubij primi arti primi et patz
qr q' qplectetur vbe cogitum sen pp sensibles cu sensi
ppo alius sensus et hoc no est posse / qr cogitaret ppe
sensibilia a 2° sensu no qt ut cu sensibile ten eius sens
ut dicedo hoc colorat est et hoc magnu
et hoc no pt / qr tuc abstraheret qtu sensibiles ppa
conceptu sensibiles quis q' sibi no quenit / s3 soli sensu
motiori ut intellu' ut qplectetur iplicacio pua co
gnz sen sensibiles pp cu sensa ut dicedo ppio hoc co
loratu est / hoc colorat et hoc no pt tu qr sensibile
simul et semel solaz puaz cogitatz semel imprimit
et no bis Sed qr hunoj sibi mesul qferret ad ta
les motus sut ordinati per naturaz i pserencioz

vel fugam et replicatio virtutis sine sensu nichil ad hoc
ageret unde esset frustra et ergo non est in sensu compositio
unde quinque sensus sed solum simplex rei apprehensio. Secundo suppo-
no quod non complexa talis apprehensio sensitiva potest movere appetitum
sensitivum ad prosecucionem vel ad fugam que est in dictis capitulo
dicta sunt in quarto 2a primum et patet sic quia in animalibus
habentibus solum sensum tactus movetur appetitus ut dicitur
et demonstratur 2o de anima c. 2o et tamen cognitio sensitiva
movens in talibus est incomplexa ergo etc. quia et antecedens
est per verba supra unde talia animalia in motus tales
constringunt se sicut conche et ostree assipe et in apparentia
mediante dilatant se patet hoc ex precedenti suppo-
sitione quia talia non habent nisi sensum unum et ex alteratione quam pati-
untur solum inducitur apprehensio. Tercio sequitur quod
noticia incomplexa in quantum vel quantum potest movere appetitum
sensitivum patet ex precedenti. Quarto est communis quod singularis
cognicio et in complexa habet delectabilis non inclinaret ad
se sensum nulla videtur esse racio quare hoc facit in imperfectis
animalibus minus perfecta cum cognicio ut dicit philosophus suppositis patet
conveniencie ergo non possit in magis perfecta perfecta ubi ipsa perfeccior
est. Quinto suppono quod cognicio intellectiva potest inclinare volun-
tatem vel appetitum intellectivum cuius similis est in sensu potest
movere appetitum sensitivum patet per 3o de anima c. nono dicitur
enim sic intellectus videt in fantasmatibus delectabile vel triste
prosequitur aut fugit et ideo delectabile in sensu complete
ut tale est in intellectu ipsi voluntati potest ipsam
inclinare. Sexto patet suppositio in pueris et in fatuis vel de-
mentibus que recte sic inclinantur de speciebus intellectus
de speciebus sensus quod deliberant sed primos motus
prosequuntur et ergo quod in eis potest movere sensum est appetitus
intellectivus sine voluntate afferente dicitur quod in talibus
non est voluntas adhuc potens deliberare ideo non peccant
talibus motibus est tamen in eis de speciebus
incomplexa intellectus non est in talibus intel-
lectus cognoscat et cognoscendo inclinatur ad delecta-
bilia et ad fugam tristium. Septimo suppono quod in habentibus
liberum arbitrium et eius usum potest esse tam forte passio
et est tam fortis habitus ad obiectum quod passio non moveret
vel movet primo de passione
quia passio est in habentibus est
ita fortis quod absorbet racionem et facit sine p-
complexione ad obiectum ut dicit philosophus 1o ethicorum unde dicit sic

in continentes et violentes. Item 2o quia non obfuscaret forte
passio rationem et inclinaret appetitum intellectivum adderetur
pro ut in eos 1mo in delectationibus venereis. Nemo enim
potuit sapere vel intelligere quia ergo non potest fortificare
ea que possunt movere potius movent homines inclinando
Quando dictum est cum venit iste furor nescit homo mo-
dum. 2o patet supposito dehabitu vicioso et bestiali ut compa-
ratum vel infirmitate sed contrario que in bestialibus dicta
quamvis licet usum rationis habeant tamen in tanto est ratio domi-
corrupta consuetudine ut nulli inclinationi resistat sed parum
quibuscumque bestia moventur et ipse movetur. Conclusionibus
premissis est prima conclusio. Incomplexa cognitio intellectiva
1 conclusio delectabilis vel tristis potest inclinare voluntatem etiam in habentibus
usum rationis. Patet sic quia quecumque cognitio apta nata
potest movere appetitum sensitivum sibi coniunctum similiter incomplexa potest incli-
nare appetitum intellectivum ut 3a suppositio dicit quod est suppo-
sicio. Ratio valet pro intellectu quia hoc verum in non habentibus
usum rationis. Quod autem declinatum est in suppositione certa 2o
potest quod quando generat complacentiam in voluntate potest ipsam
inclinare. Sed notitia intellectiva incomplexa est huiusmodi illorum
patet ut quod aliud est inclinatio intrinseca
voluntatis nisi complacentia in obiecto ut patet bene. Quia cognitio
singularis incomplexa alicuius delectabilis in intellectu reputat
quando voluntati ut delectabile est et quamvis quia ergo non potest
sequi complacentia in isto. Tertio patet per experientiam quoniam
experimur in nobis quod sepe tamen appetimus cibum vel
potum quod statim presentato cibo vel potu sine quacumque
inductione vel deliberatione prima ferimur in ipsum ut ex-
emplo videmus in famescentibus unde ergo ibi notitia
incomplexa cibi inclinat voluntatem. Tertio quia que com-
paratio est in complexa notitia quomodo potest non
potest voluntatem inclinare quod inclinat sensum dicentis [illegible]
rationis et dictum hoc non valet quia in continentes et
violentes ut dicit in 1mo ethicorum non operantur ratione
Item in certa suppositione dictum quod passio sepe sine re-
medio potest tollere [illegible] isto tempore usum rationis vel exem-
plis furiosus sive bestialis et ergo hoc non impe-
dit. Secunda conclusio. Complexa cognitio incomplexa singularis vo-
2 conclusio luntatis potest in se producere actum volendi vel nolen-
di. Patet sic quia quecumque potest inclinare ad complacentiam
illud potest velle sed cognitio incomplexa potest incli-
nare ad complacentiam igitur potest ab ea in se produ-
ci actum volendi. Sed 2a et patet antecedens quia [illegible]

inclinatur ad complacenciam ex illo in ea generat complacenciam
quia reputatur per modum boni quare ergo non possent accep-
tari hec patet quod predictis [illegible] potest probari de dele-
ctacione [illegible] cogitacionis [illegible] displicenciam Questio quoque septi-
ma satis notabilis. Quidam non est bona voluntas
vel a quo intellectus assentit Quarum primi a est bonum
Sed contra quia stat voluntatem velle aliqua [illegible] in complexa
reputet a per modum [illegible] Dicitur in corpore non oportet volun-
tas [illegible] velit per summam practicam cuius [illegible]
est [illegible] et hec summitur [illegible] est in summo deliberacionis [illegible]
peccatum [illegible] simul potest stare assensus contrari-
us dicentis quia a est fugiendum ad reputacionem sufficientem
ad a accipiendum [illegible] est [illegible] et
[illegible] turpe est fugiendum et
assentiat quod [illegible] est quia in isto assensu stat repu-
tacio in complexa eius quia a est delectabile [illegible] ullam [illegible]
[illegible] assensus contrarietate et iste est reputacio
sufficiens ad acceptandum a ut dicit [illegible] corpore tota-
[illegible] videtur esse [illegible] 3° [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] sicut [illegible]
delectacio non quia velit a [illegible] mente moveat volun-
tatem [illegible] cogitacio [illegible] [illegible]
in mente ista moveat voluntatem et [illegible] 3 q[uesti]o
corpore [illegible] est [illegible] cogitacione de turpi delecta-
cione vel [illegible] et [illegible] magis [illegible]
quia sola reputacio [illegible] potest movere ad acceptacionem [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] ducere ad [illegible]
[illegible] ea que [illegible] non [illegible] per [illegible] patet quod [illegible]
[illegible] de [illegible] cogitacione [illegible] voluntate
[illegible] formidinis non [illegible] potest [illegible]
cogitando delectacionibus quia talis temptacio
[illegible] peccatum [illegible] summi [illegible] et [illegible]
[illegible] potest inclinare voluntatem illa est [illegible] 3°
[illegible] et [illegible] Ubi [illegible] 1° [illegible] ubi multa
complexa [illegible] aut [illegible] summus [illegible] est [illegible]
[illegible] duobus modis potest voluntas [illegible]
[illegible] inclinari ad [illegible] actus [illegible] complexa
[illegible] esse [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] complexio [illegible] representative
vel convenienter vel disconvenienter [illegible]

Nota
viij

Complacencia
displicencia

Acceptatio

Refutatio

Delectatio

Tristicia

et horum demeritis quibus intellectus potest movere voluntatem incli-
nante ad suos actus quos premiserat suppono impresentiarum
dicendum dicto pro quibusdam universali quod triplices sunt actus
voluntatis ut dictum sit scilicet complacencia et displicencia quae
quidem frequenter scribitur reputacio convenientis vel disconvenien-
cie vel apparentis. Secundi acceptatio vel refutatio quorum suspensio
non est quod dicat actum pendentem quia voluntas non accepta-
vel refutatio suspensa est ab actu scilicet sine quod quod ipse ali-
quem actum formet talem vel complexum tamen vult deliberare. Sed
tertii sunt delectatio vel tristicia qui sunt circa actibus
voluntatis quos quidam dicunt inter actus alii quod sunt precedentes
consequentes ipsos actus aliorum actuum. Quod autem ita sit patet
primo quia voluntas presentato obiecto sub racione boni inclinatur
in ipsum naturaliter quod vocatur hic complacencia in obiecto quod primus
actus est voluntatis. Secunda nota est quod ita presentato
sub racione mali in eo generatur displicencia. Patet autem quod sicut
bonum apparens si non impedito ad eius appetitum inclinatur
sic presentato voluntati malum eciam conformatur quod nisi
sic libertas esset voluntati nociva quia absurdum similiter
quod quod cogeretur in obiecto sub racione boni non haberet complacenciam
non haberet racionem inquirendi de aliqua malicia quod esset
nocivum valde quia sepe sub apparenti bono latet
malum. Item eciam presentato quod sunt esset laboriosum
sub racione disconvenientis et voluntas non haberet in eius
displicenciam non haberet racionem inquirendi de aliqua
utilitate quod esset sibi vel de malo. Et esset conveniencia
quando enim virga pulchra nobis retrahimus oculos nostros
quia cogimur complacenciam in eius pulchritudine. Et de aliis
duobus actibus non oportet quia manifestum est quod sunt in voluntate
Ubi antequam dubitatur utrum complacencia et displicencia pertinent
ad actus voluntatis tamen videtur voluntas ... circa illos se
habere libere unde dicitur angelus non est in potestate nostra quibus
visis cogamur. Dico fortassis magis dicetur cum depecto
agetur. Tamen ipsum est adprimus patet dicta quod ideo complacencia
et similiter communiter dicunt actus voluntatis quod autem est in
potestate bonus ... singulare absolute. Vel gracia
in potestate bonum est non inspicere talia melius sicut non
cogitasse corporaliter de ea vel eius pulchritudine et ideo
quod non percipimus complacencias quas precavere possemus
voluntarie dicuntur. Aliter. Secundo dicunt alii qui sunt de
alia opinione quod primi motus non sunt peccata (venialia) quia
est ante deliberacionem de temptacione tamen et quod semper est

pctm ut dicit mgr in lra illa dicent q̄ cum actus volunta
tis complacentia vel displicentia non liber sit disponens ad actum
liberum / credo q̄ primus modus est sanior et verior / Ad 2°
dicitur q̄ sepe viso obiecto quorum actus non sunt in potestate
nostra et hoc volunt verba aug / cum dicit / pro aute
actibus meis ne videat vanitatem. Contra peccatum est
frequentiale / corporalia / hoc est se opponere pro aliis tem
tacionibus. Secundo dicit q̄ in genere ista peccata non possumus vitare
per verba aug / non enim est sermo non tangit aliquorum
appetibilibus. Contra primos actus scilicet complacentie et dis
plicentie vr q̄ non sunt actus voluntatis / quia voluntas
est dnia suarum actionum a principio usque ad finem et non
est dnia earundem complacentie et displicentie igitur hec non sunt
actus voluntatis. Antecedens est p 3° ethicorum et boetii. patet per
primam rationem secundam adiunctam quia naturaliter inclinatur ad id
quod representat sub ratione boni. Ad 2° quia stat mediam
intellectus esse erroneam et conscientiam sed voluntas licet in hoc
naturaliter complacentiam nata est ad peccandum. Contra quia secundum istum
modum voluntas est mobilis ad quendam complacentiam in eo q̄
reputatur sub ratione boni et tamen in adultis posset apprehen
sione boni delectabilis exhibit credere sicut videtur q̄ vo
luntas viri optimi potest habere complacentiam in adulterio primo
motu stante representatione primorum delectabilium. Contra
q̄ sicut voluntas in huiusmodi primis actibus motu movetur
ab intellectu scilicet quia inclinatur per primam rationem equalis
sicut quilibet scilicet aliis peccatis quorum primus dicit sicut vo
luntatem existenti in tali dispositione in qua nata est mo
veri et moveri sic disposito q̄ nata sit movere impotenti
et voluntas non velle error quibus est clarior dicas sic
dicere q̄ appetitus cessantibus impeditur motu movetur
ab appetitu error est de intentione. Ad primam hoc ratio sit
dnia predicta scilicet q̄ voluntas est dnia priorum actuum hoc
scilicet acceptationis et refutationis sed non primorum actuum
ante et et hoc de causis singularibus quia potuisset se pre
cavere repente q̄ ista complacentia non veniret et q̄ in
genere non est sic dnia complacentie et displicentie. Consilium vide
tur q̄ posset non peccare in illis in prima statim quam
quorum et hoc satis sunt dicta ante. Aliter dicunt alii
q̄ semper primi motus voluntatis inclinantes non sunt peccata
quia tangunt primum et non manent sed statim impelluntur
et ideo illi non sunt in potestate voluntatis. Contra illos locutus

est p(ro)p(ter) 3° ethic(orum) q(uo)d int(er) tales volu(n)tat(is) l(ice)t se pure pa
ssive et obl(iqu)e cu(m) cogitatio(n)e active q(uae) s(un)t complacentia vacare
tur et displicentia m(ag)is esse actus volu(n)t(atis) Alio(s) p(ri)mi
motus appetens consentit ut tales q(ui)cu(m)q(ue) q(uo)d volunta
tem aliq(uam) h(ab)ere l(ice)t p(ri)mo retinent(ur) et tunc semp(er) s(un)t
sunt carnis ut in gravi delectat(ione) carnalis ... vel
consuete s(ecundu)m complacentia(m) in muliere aliena vel in re
aliena i(n) ordine ad se cogitato esse tales et tunc ...
~~sunt carnis ut in gravi delectat(ione) carnalis ... vel~~
~~consuete s(ecundu)m complacentia(m) in muliere aliena vel in re aliena~~
sunt peccata venialia q(uo)cu(m)q(ue) cogitata esse tales p(ro) magnum
mentem sumunt(ur) a voluntate non repelluntur et dicit m(agister)
q(uod) tunc sunt mortalia / q(ui)a l(ice)t non est consensus ad opus
ad quod est gravis(?) ta(men) est in p(ro)ximissima delectatione sive
complacentia in honestum et illa cum moralium mortalis
2 redduntur ut dicit m(agister) in l(itte)ra Adam deberent alii
q(uod) forte quod in g(e)n(er)e est verum / q(ui)a non est hoc q(uod) non
pareat ut h(abe)t(ur) 3° ... et p(er) Joh(ann)em 1° si dixerimus
q(uia) peccatum non habemus nos ipsos seducimus et verum non
est in eo q(uod) in g(e)n(er)e est in statu naturae lapsae homo
vincit debito ... sunt venialibus ad peccandum s(ecundu)m non
3 individuali vel aliquo singulari actu Adam et ad
meliorem solutionem presentis est notandum q(uod) complacentia et dis
plicentia sensibiles rerum representantur vero sub ratione boni
vel mali sunt duplices quaedam sunt quae sunt circa spiritua
lia bona quae non est ... ut devote
ut si quis habet complacentiam in scientia ... vel displi
centiam de nescientia et tunc non videntur esse peccata
vel saltem non deberent vel nisi aliquid aliud accedat ...
quam voluntati imputatur Alie sunt quae sunt circa
... cardinalium s(ecundu)m ... ut complacentia in sanitate
et pace corporis et non videtur esse peccatum / q(ui)a naturale
est non enim videtur peccare ... si complaceat ... habet
de defensione rei publicae sive dolore corporis vel
displicentia de p(ro)pria tristitia sensus ... et hoc
q(ui)a naturalis est non videtur esse peccatum s(ecundu)m q(uod) ...
dicit ... Matth. 26 tristis est anima
mea usque ad mortem videtur dicere q(uod) tristitia de
... dolore non sit peccatum in ... non
agant efficaciter vel inordinate ... s(ecundu)m hoc in
... sunt quae peccatum non ferunt ... est putandum cum ...
peccatum Alie sunt complacentiae vel displicentiae circa obiecta ...

ut complacentia de obiecto delectabili sicut gustus uel tactus
quod secundum dictamen rationis prohibet acceptari et hec est
temptatio carnis et est peccatum ut dictum est ante supra dis-
tinctione 24 uel displicentia de huiusmodi absentia et illa est omnis
motus et ex sit peccatum / ut si quis explicite etiam habet mo-
tum in ulla sua parte uel displicentiam quod absens est
uel accedit et huiusmodi eodem modo de ultra. Item iustitie complacen-
tia que surgit representatione alicuius boni videtur esse
peccatum et displicentia hec surgit si quis cognoscat se
aliquid non posse sequi. Propter hoc ad formam 2e rationis
dicendum quod verum est quod complacentia potest esse in illo bono non
de absoluto formaliter quod non representatur ut sic publicum
bonum sed ut in uno sua carne surgente et quod tunc ubique
sicut peccatum veniale / sed de virtute. Dicat sicut dictum est
quod uir bonus sicut angeli surgit talis motus potuisset
eum prohibuisse eo quod potest ratione accepisse ut representat
per modum boni et ideo peccatum committit voluntate libere
eo quod quo modo fuit surgere tunc potest quod forte
uir bonus non credere saltem quando potest evitare se
maxime venialia peccata. Ad quintum quod actus proprie loquendo
de actibus secundis quando sed volitione et acceptatione
hec de primo actu restat. Ad 2m autem actus videndum est de
supposito quod est sed utrumque hoc producitur potest ab eo cum volunta-
te libera ubi quo ad quodammodo producitur de alio cum volunta-
te libera ubi ad quodammodo productum nichil agere ut dicere
ratione quod satis est notandum in scientia sacra et celi in litte-
ralem sed primum (?) secundum voluntas quod sit libera et tunc
magister dicit distinctione 25 capitulo 1o triplicem libertatem sed a
necessitate a peccato a miseria potius libertatem a necessitate
libertatem creationis / libertatem a peccato quam quis in innocens
est a peccato quod est cum voluntas est integra et in libertate
a miseria status in quo caret omni molestia et omni pena
de sola libertate que est a necessitate est presentialiter ad propositum
et est materia presentis articuli. Unde primo est notandum quod liber-
tas creature rationalis est participatio creatoris uel libertas
angeli et ipse angelus qui patet quod sola angelo re-
manente omnibus aliis ab eo secluditis manet ipse li-
ber et non esset tunc liber per libertatem supra addita
cum uia ista fuit salua illo est libertate que ipse est
sequitur quod libertas essentialis creature rationalis. Ratio 2o
quinto utrum sit libertas communis sit hec. Ad quod quia quod
omnis de quibus quod libertas hominis est sua voluntas

Voluntas
est libera

X.
2: lus
2 rati
No

que perfectam contrariam libertati est quia post non stat essencia
angeli remanere sine libertate cum ipsam essenciam vo
luntatis ¶ Secundum quem modum [illegible] dicendum est quod libertas dei
arbitrio [illegible] dei angeli et hominis ¶ Deus enim dicitur liber

Libertas dei / Angeli / hominis

libertate summe simplici scilicet que est [illegible] eius co
gnitiva et volitiva sine forma addita ¶ Angelus dicitur
liber libertate que ipse est quia tamen non [illegible] neque
vero [illegible] partibus additis scilicet cognitive et volitive ¶ Sed
homo dicitur liber libertate non qui est ipse sed que est
sua anima sive sua voluntas ¶ Quod enim rationalis est ab
anima sua in qua est intellectus sic liber est ab ea
anima in qua est liber affectus / et est derivacio homo
tum dicitur liber apte intrinseca [illegible] a voluntate que
est altera pars hominis ¶ Primus ergo modus libertatis est summe
in modis predictis dei ¶ Angelus est ~~medius~~ medius sed
magis in libertatis quia libertas dei sicut quia capabilis est cum essen
cia cognitiva et volitiva / et est minus mutabilis
quam libertas hominis qui maior in libertate / quia non solum
[illegible] est ante sicut essencie / quia essencia non solum cum acci
dentibus sed cum corpore homo / et est valde tendenciam ad cor
pus / sicut ad illud cum quo plurimas facit operaciones ¶ Sed
sequitur quia in homine itaque est pura libertas super se
sua anima / sed anima non est pura libertas rursus / cum libertas
eius sit ipsa met essencia sicut dei libertas in voluntate in
transitive sicut dicimus idem esse in persona et deitate
in deo / sed in pura essencia sine aliqua essencia dei est in deo
et sic esse aliud est [illegible] illud ¶ Homo est necesse quod

Nota

quod idem potest esse aliud in re et per hoc supponit libertas
a peccato libertas a miseria / libertas a necessitate libertas medie et
libertas conditionis [illegible] Enim dicitur voluntas hominis que li
bera est a peccato cum est [illegible] / libera a miseria cum est
sine pena / libera a necessitate est cum non potest cogi / medie cum ea
[illegible] est medius ad contrarias conditiones ¶ Sed libera dicitur
libertate condicionis / quia ex ad omnia [illegible] plus est inclina
ta vel ad aliud sicut tamen in corpore [illegible] omnis libertas medi
e est conditionis sed non contra ¶ Ideo est necesse quod dicitur

Nota

est libertas a necessitate [illegible] est libertas complacencie que opponit
necessitate coactionis / qua libertate pater libere genuit filium in divinis
/ quia complacencia ut dictum est quod [illegible] libri / et dicitur
qua ad illud quod agit complacens illud agit [illegible]
/ vel eo quod posset [illegible] / ut male complacencia et [illegible] bo
nitate [illegible] perfectam agit / non inducta vel coacta per
ad [illegible] ¶ Alia est libertas conditionis quia in hoc
sub conditione [illegible] rationabili creatur ~~[illegible]~~ voluntas

Libertas a peccato / Miseria / Necessitate / Indifferencie / Conditionis

opera sua fuerat libertate complacentie. Tertio sic arguitur: deus est quod volun- 1
tas habens primaria intentione non debet nisi cum agit debet non agere
primaria intentione propter se et [illegible] quod cum ille propter quod
est prior [illegible] propter deum ergo et propter deum debet agere. Secundo 2
[illegible] qui primaria intentione non est libera libertate complacentie
in agendo sicut qui primaria sibi licet agere propter se. Probatur
comparatione: hoc enim est proprium dei non [illegible] quiescit alicui crea-
ture. Tertio quia voluntas habens secundaria intentione debet 3
agere propter suum propter se et sui gratia. Probatur: debet agere propter deum
primaria intentione et in hoc consistit bonum suum, ergo secundaria
intentione debet agere gratia sui. Unde apostolus: omnia cooperantur
fidelibus in bonum. [illegible] in opere omnia in nomine domini [illegible]
[illegible] agentes deo et [illegible] Ad [illegible] 3o. Quarto 4
quod secundaria intentione voluntas libertate complacentie potest agere
propter se secundum secundaria intentione [illegible] et suum bonum [illegible]
[illegible] intendendo. Probatur comparando quod agendo propter deum
secundario potest intendere et agere ad suum bonum. Unde nisi
hoc liceret [illegible] hoc bonum proprium petere non [illegible] re-
cando nos petere in oratione dominica: Adveniat regnum tuum
etc. Sexto [illegible] quia voluntas inordinate potest primaria
intentione agere propter se. Probatur in hoc peccavit [illegible] angelus
[illegible] qui eligendo voluit [illegible] et prius quam
[illegible] debebat [illegible] Dimissis [illegible] aliis
solum restat videre an voluntas est libertate oppositionis
et in quibus hoc consistit [illegible]
[illegible] voluntas habet potest libera libertate [illegible] 1 contradictio
ad actum potest nisi [illegible] alicuius agentis [illegible]
[illegible] Augustinus 3o de libero arbitrio
[illegible] quia voluntas non potest cogi neque a superiori neque
ab inferiori neque ab equali [illegible] neque a deo neque ab aliqua [illegible]
[illegible] neque ab aliqua natura inferiori. Item est [illegible] Anse-
lmi [illegible] et 4o [illegible] de [illegible] [illegible] quod volun-
tas nulla re potest cogi. Item [illegible] Bernardus [illegible] super [illegible]
potest cogi libero arbitrio [illegible] 4o [illegible]
loquentes in [illegible] 3o [illegible] quod [illegible]
[illegible] non est sine libertate vo-
luntatis. Item [illegible] necessitate [illegible] clamat
[illegible] 5o [illegible] 3o [illegible] 4o [illegible]
[illegible] leges debet [illegible] frustra [illegible]
in contrarium non volentes. Tertio probatur 4o [illegible] que [illegible]
[illegible] sic quod omnibus videtur [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] voluntatem esse liberam [illegible]
[illegible] communis in [illegible]
in similiter. Item quod sapientibus [illegible] quia

omnes reputat malos deberi penas propter culpas / et iustos
premia premiorum quod non potest esse verum si non libere mala
fecerunt et nisi bene opera sua produxerunt. Dicit quod asse-
rentem naturam debetur malis pena et bonis premium si
nulla esset libertas voluntatis / Consequens autem patet sed est
contra sententiam volentium quod anima currit de necessitate
et est dictum contra verum de penitentia contracta et primo contra
te / Item in parum esse videtur de pena inflicta quam
omnis lex concedit deberi hominibus qui fecerunt mala / quod ut dicit
Philosophus 3° Ethicorum de nostris nec laudamur nec vitupera-
mur nec debetur pena nec supplicium nisi pu-
niret quia [illegible] tendit [illegible] ita [illegible] nullus [illegible]
mentum dicit aliquam penam infligendam pro eo
quod vitare non potest. Item contra quod experimur / quod quilibet
experitur libere se vie posse ad aliquid et posse dimitte-
re. Unde Iohannis 14 dixit quod Pylatus salvatori confitens
de libertate sua Nescis quod potestatem habeo dimittere
te et crucifigere te / et si omnes philosophi dicerent quod
posset hoc et non posset in omnibus experimentum [illegible] caperet
indignationem ergo naturali experimento omnes consentiunt liber-
tatem voluntatis / Et ubi [illegible] consentiunt testimonia
velle contrarium asserere est esse insanie plenissimum
experientie / Item [illegible] quia voluntas in nichil
potest nisi [illegible] appareat in aliquo modo de-
pendeat magis quam in esse / Item non potest mixta
legem solutam non contrariantem aliud agens [illegible]
et [illegible] non formaliter in necessitantur. Item contra
dicitur quod quo [illegible] ad actum voluntatis concurrit
aliud agens superius ad voluntatem / vel hoc concurrit
naturaliter et si sic tunc concurrit ad unum et volun-
tas non potest inconveniens illius / ergo non est libera
/ vel concurrit voluntarie et libere et si sic de-
us non velit concurrere tunc voluntas in nichil potest
Contra [illegible] quantum ad hanc rationem dictum est. Dicitur
primo [illegible] quod deus dando libertatem voluntati quam
reddit sibi ut consimiliter eliget cum ea ad illius
electionem concurrit / Et propter hoc videtur ad rationem in
forma dico quod agens superius libere concurrit
cum voluntate et ipse si non vellet concurrere quod volun-
tatis nichil produceret sed tamen libera est / quod deus
[illegible] quam eliget libere se concurrit et

Con

148

146

omnes si vero valet tollitur ergo actu naturalis quia eum
est calefacere quod deus libere concurrit cum ipsa natura, sed ad
illuminationem solis et si deus nollet concurrere sol non illuminaret
et tamen sol naturaliter illuminat quia deus semper de lege communi
producturus [illegible] creat sic [illegible] non dicendum est voluntate
libera. Secunda quod non omnino adequate voluntas dicitur 2a conclusio
libera quia potest in effectum et etiam non in ipsum, patet quia ita agentia
naturalia essent libera ut calidum calefaciat cum concurrit [illegible]
persistentia non autem calefaciat et concurrit ubi non concurrit
Tertia quod magis proprie est libertas adequate quia sua
[illegible] fortior magis in eius contrarium quam 3a conclusio
ita fortis caro [illegible] toto non inclinat carnes
quas inclinat et [illegible] quas prohibet. Quarta
quod libertas voluntatis [illegible] in hoc potest 4a conclusio
sicut quod positis causis sufficientibus [illegible] obiecti et reputantibus
ad ipsius acceptationem voluntas ipsum potest non acceptare
quoniam positis aliis sufficientibus ad obiecti refutationem ipsum potest
non refutare. Patet quod [illegible] quia libera est per primam
potentiam [illegible] et non [illegible] quod [illegible] oppositionibus [illegible]
stantibus potest in effectum et [illegible] contrarium [illegible]
[illegible] videtur quod libera dicitur quod omnibus eisdem
positis potest in actum et potest non in ipsum et hoc est [illegible]
Sed cum forte dicitur quod quando obiectum voluntati sufficienter Contra
presentato sub ratione boni vel mali voluntas [illegible] ipsum [illegible]
[illegible] actus [illegible] falsa [illegible] quia [illegible] dicitur videtur
quod potest in ipsum et non in ipsum [illegible] potest respectu eius [illegible]
[illegible] actum [illegible] quia obiecto sufficienter presentato [illegible]
[illegible] vel refutat vel deliberat [illegible] in malitia vel
bonitate [illegible] quia non [illegible] et [illegible] quod quando
[illegible] semper [illegible] actum ad minus deliberare
Confirmat quia non videtur in potestate voluntatis obiecto suf-
ficienter presentato [illegible] in actu/ [illegible]
falsa/ quia nota/ [illegible] experientia quia [illegible] plus
ad hoc [illegible] plus [illegible] agit licet non
[illegible] ab ipso [illegible] non habet in
actu [illegible] ipsum [illegible] acceptatio voluntatis 9
voluntate [illegible] falsa quia nota est et [illegible]
quia [illegible] est voluntati ipsum acceptare vel non accep-
tare [illegible] obiectum [illegible] 9
[illegible] est quia [illegible] et [illegible] potest [illegible]
[illegible] voluntas non potest non
velle [illegible] falsa quia nota est et [illegible] suppositio [illegible]
[illegible] quia [illegible] dicit esse
dulce gustare [illegible] et [illegible] hoc [illegible] est dulce

simul operatur et bibit. Item videtur velle 3° de anima
dicens quod omne tale est faciens et hoc sic tale quod
talibus simul movetur et agit. Dicto quod obiectum beati-
tudinis clare visum movet voluntatem ita quod voluntas non
possit non velle. Contra quia et aliud patet quod tale
beatificaret. Nec ullus potest presentata beatitudine non
velle. Hoc non videtur multum concludere. Videtur ad primam
rationem quod dicunt quod aliud est verum et tamen voluntas
est libera quia non necessitatur ad consentiendum sed deliberare
potest quod si poneretur non esset verum conclusio. Sed ego non
credo istam opinionem esse veram, sed primo estimo quod
clare et sufficienter obiecto presentato voluntas potest nullum actum
in se formare sed suspensive parere se habere ut dictum est.
Et hoc videtur in quod in memoria ipso si quod presentato obiecto
repugnans ad aliud cum diverso vel actu ponere contra in
intellectu in voluntate formando etc. obiecto presentato contra intellectum
in voluntate formando etc. obiecto presentato sed prius non hoc
mirum etc. illius. Ad secundum igitur in forma dico quod
loquendo de actibus secundis aliud non est verum. Ad tertium illud
negatur consequens quia stat quod nec unum nec aliud
illorum tamen formet, puta si nullum actum etc. quoniam in se
formet hoc videtur velle aliquis expresse. Quoniam alle-
gatus dicamus quod dicit quod appetitus contrariantibus
impedimentis non movetur ab appetibili etc. [illegible] est
de intellectu et hoc patet quia non sentit actum impossibilem.
Ad confirmationem dicitur quod licet non possit esse actu ipso
obiecto sic presentato que est inclinatio potest tamen esse sine
actu hoc [illegible] puta ad alterum se divertendo
vel actum aliud eliciendo nec acceptando nec refu-
tando nec deliberando etc. quoniam in se formando.
Ad 3m ad secundum vero aliud et ad primum dicitur quod licet
necessario potest voluntati obiectum acceptare vel non accep-
tare, quod conducit potest tamen ad hanc necessitatem non in-
ducat obiectum, sed requiritur natura eciam qua intro-
ductiva non est medium et ad hoc non acceptare
intellectus facit obiectum sed potius inclinat ad se si repre-
sentatur ut bonum sed est ex libertate voluntatis. Ad 3m
quod videtur quod [illegible] saepe ita fit quod [illegible] peccatis
est prefectus simul sicut actibus tamen non videtur quod [illegible] sequi-
tur [illegible] ad hoc potest voluntas de
libertate et [illegible] in nobis quod [illegible]
[illegible] talibus [illegible] surgere [illegible] et ego sum talis
non semper surgimus et de hoc magis dicetur postea

in alio articulo quod voluntas quemque agit cum talem dicta-
men / Et de Gerardo multi mouentur sunt / Similiter autem videtur quod
obiectum beatificum clare visum esse movet usque ad lumen glo-
rie infinite vel ei proportionale et si hoc infinite credit quod non potest
non velle et ex lege ordinata hoc autem lumen non habetur
pro statu vie in puris viatoribus et sic non est concludenda Sed
dicatur ponatur quod deus eam visione sua infinite
et non plus in aliquo agit utrum voluntas possit non
velle credo quod non et non est contradictio / quia libertas
voluntatis non est est respectu finis optimi seu pure bonitatis
perfecte visi sed respectu ordinatorum in talem finem Septima quod non
omnes actus voluntatis fiunt cum deliberatione hoc patet   7 ypo
de operationibus quas faciunt perfecti artifices secundum artem nam
ille voluntates meliores quibus sic volunt agere ut ars
exigit sunt actus voluntatis facti cum deliberatione Et patet
de operationibus quas faciunt perfecti artifices secundum artem nam
ille voluntates meliores quibus sic volunt agere ut ars
exigit sunt actus voluntatis / nam est et non sunt cum deli-
beratione igitur antecedens nota est et hoc patet illud secundo
physicorum perfecta ars non deliberat Secundo patet de actibus
primis voluntatis scilicet de inclinationibus que subito repentina
tam generationibus vel corruptionibus quas impossibile est precedere
deliberationem nam sepe dictum est non est in potestate nostra quibus
visis tangamur Tertio patet ratione quia in stultis et demen-
tibus voluntas potest moveri et actus suos formare
sine deliberatione ut notum est et non potest hoc nimis
in aliis qui non sunt tales quia habitus boni vel etiam mali
acquisiti per modum nature inclinant ad quos prius sine prima
deliberatione elicitos actus Item cum fortitudine passionis vel
concupiscentie prevalentis cum quibus in anima etc dicitur non pre
deliberant Item quarto si quis vult studere vel speculari
hoc primo ergo dicendum quod omnes actus quos format
fortiter per primam deliberationem vel etiam omnem predicatum quod
predicat Corollarium stat multos actus voluntatis precise ad modum
nature patet quia qui sine deliberatione sunt ad modum nature
sunt quia non deliberant non proportionabiliter quando multi sunt
sine deliberatione prima in Sed contra dicitur contra   Con
sunt per modum nature non sunt ergo meritoria vel deme-
ritoria sed voluntatis actus sunt per modum nature saltem
aliqui ut dictum est in corollario / quarto ad quintum sunt ... sunt

motorum nervorum demeritorum videtur quod quamvis sit demeritorie
ut dictum est in precedenti articulo non est multum mirandum
quod aliquis actus voluntatis operatur primo sed [illegible]
ad fugiendam tristiciam non essent demeritoria / tamen hoc quia
non valet voluntas facit hoc ad modum nature facul-
tatis potest facere aliter et si hoc negligit imputatur
sibi / ut si quis cohabitet mulieri statim illi cum pul-
chram videat concupiscat imputatur ei / quia potuit a
principio non acquirere habitum talem vel talem posset se tene-
re cum ea et illo casu non concludit unde actus eius vel
cautelata est negandum multa enim ad modum nature fi-
unt et tamen esse meritoria vel demeritoria ut dictum
3 · [illegible] articuli est hoc de 2o articulo / Quantum ad 3m articulum videndum
est utrum voluntas sit causa suorum actuum / Absque diversis
opinionibus doctorum conclusio primo suppono quod tu dupli-
ces sunt actus voluntatis scilicet immanentes de quibus
dictum est in primo articulo et vocantur eliciti alii secundarii
sunt imperati scilicet quos facit voluntas mediantibus / de imperatis
non est dubium quin ipsa voluntas eos faciat / quia dicitur ad
partem principaliter disposito ut habetur 7o phisicorum / sed de illis primo
et illo movet corpus prout vult si corpus non
corrumpatur vel aliunde impeditur per imperio voluntatis / secundo
dicendum [illegible] quorum voluntas non sit totalis producens
sive volitionis vel nolitionis est tamen post deum principale
producens illorum / prima patet per [illegible] per 2am [illegible] contra
precedentes quia non est conveniens in omni productione volu-
tatis causam partialem / et quod ea solum in motivis potest produ-
ci principaliter conducere ea prima ut dicit prima propositio
auctoris de causis et habetur Anno 12 metaphisice et
primo de celo [illegible] fuerunt scripta [illegible] et apostolus ad philip-
penses dicit deus operatur in nobis velle et perficere / Item
[illegible] legem [illegible] instinctam [illegible]
intellectum [illegible] omnium [illegible] bona vel mala [illegible]
quod non [illegible] in [illegible] ut voluntas est / unde 3o de
anima [illegible] movens [illegible] movet [illegible] per
[illegible] sic primo quod voluntas [illegible] actus faciat [illegible]
[illegible] non faceret non esset libera [illegible] actuum [illegible]
[illegible] patet 3o [illegible] et si non [illegible] vel libera
[illegible] actus [illegible] ad [illegible]
sibi imputari [illegible] tamen quia [illegible] non videtur quod [illegible]

natu aliquam formam i se recipe posset i ut eius est libere
et ipe dñs i sua ptate nõ recipiendi istam formam
qr agentis est determiãre passum necesse est i ptate ut vi
detur patet nulli agente pnte nõ pati terminum ter
minatur qr si passum agente pnte possit nõ pati
ul hoc esset qr resiste posset sic qr agens nõ pt for
mam introducere impedito presistenciam et si sic tunc
voluntas nõ velit recipe volicõz ab agente nisi la
be animet resistenciam impe bz eius gnatiz et tam
hoc est age et habet pprm sz qr amote impedimentu
et resistenciam agit ad volicões gnãcõz al hoc est
qm ad hoc qr agens formam inducet aliquam disposit
requiretur ex pte voluntas quam nõ pot agens pduce
et ideo volicõz nõ posset virtute sua inferre et si sic
tunc istam dispõz requisitam oz pduce met voluntate
et sic adhuc age ad gnãcõz volicões gnantes dispo
sicõz requisitam oz pduce met voluntate et tamen ad
hunc age ad gnãcõz volicões actiuum cppres intro
ducere et nllo stabit voluntate tamen dumz actus
et nõ cogere ad actus gnãcõz hic qmodo videt qr
libertas voluntas nõ consistit in agendo volicõz qm
nõ agit eam nisi i recipiendo eam ab obiecto qr nõ
patitur aliquo sz i modo pro pos s intellectum et volucz
agendo sibi adapitandum ul subtrahendum hoc obiectum cuius
subtractionem sequitur defectus actus volendi ul nolendi
Sz hoc responso nõ videtur qr actus volendi phibet cum
dicatur Ad 2ª Ru qm prohibes nõ aut phibetur si
nõ esset i ptate hominis cum dicat qr nichil magis e
ut dt Iõs qr dñs aliquis imposse precipisse actus
qui sunt principaliter meritorii ul demeritorii debent magis
esse i ptate voluntatis sz velle et nolle sunt magis
meritorii ul demeritorii qr actus imperati qui sunt magis
i ptate volut pz aior qr demeritum prinit est a volunt
et ideo actus qui principaliter demeretur e primo a volun
tate pz hoc qr primit quis dicit bonus qr vult et
eligit bona nõ quia extra facit bona ymmo ad extra
de ymmo pnt esse bona si qr electio est distorta nõ vi
detur sz demerentur de quibus Augustinus 6o dicit qr orantes
ut videantur ab hominibus ul simulates recipiunt
mercedem suam et 7o ethicorum dicit qr qui iniustificat ex

cognitionem vel passione multiplicatam facit non tantum est in ipsis
sed qui excedere iste non est in ipso et malus. Unde Dionysius
in epistola ad Tytum dicit omnia scelera et alie effectus
corporis ipsius culpe patet est perfecta fuisset. Secundo secundum Thomam
paupertatem omnes non comparationes eorum vere sunt in potestate
nostra et aliqui corporis opponuntur status per peccata et peccatum actio
et quia licet ipse volitio et malitia eius vera, ipse non ipsa
vera ergo actus sequitur ipse proposito velle ponitur
actus imperatus non continue imperio. Tertio dicitur mota
furorem quod in potestate voluntatis est cohibere ne prohibeatur
quod non potest prohibere nisi velit et velle non est in sua potestate.
2 Secundo patet quia illa potestas nisi voluntas aget peccatis deo
convertis mala actio vel electio non debet peccatis praevenit impu
tari. Secundo patet quia non imputatur usus si voluit et patet
quia ipse magis imputatur agenti quam patienti cum agens
quilibet se habeat ad passum. Tertio quia intellectus et vo
3 lita dicuntur activae et manentes quod metaphysice vel ergo
quia manet in passo et sic omnes actiones manentes
essent in manentes ipse manet in passo vel quia ma
net in agente et cognoscente cum maneat in intellectu et
voluntate sequitur quod intellectus agat suam intentionem
4 et voluntas suam volitionem. Et quarto cum voluntas sit po
tentia libera et causa opposita IX° metaphysice et hoc non
esset nisi ageret suam volitionem et per hoc ipse magis alius
est productus oppositi cum moveat ut agens nata et
ergo quod posse ad opposita tenetur se compati voluntatis ra
5 obiecti. Quinto intellectus est causa productiva sue intentionis ergo a
voluntas sue volitionis quam licet ipse videtur esse plus ra
tio ipse similiter abutitur dicitur intellectus ita a volitione
dicitur voluntas. Aliud patet ipse quod fantasma concernitur
agere intentionem concernens et intellectum intelligentem nisi ad
intellectus speciem intellectus praevenit agentis. Sexto ipse quilibet ex
6 pitur in se quod formatur in se libere clarum amare volitionem
recipiendo esse sanctitatis vel ad [illegible] ut ipse sua acta
tenet liberum. Septimo est hoc quod beatus Augustinus XII° de civitate
7 dei cap° 26° ubi vult quod duobus equaliter dispositis
corpore et animo unus potest cadere et alius stare ita
idem obiectum cum temptatione dicit esse libertatem. Si ergo omnia
impellentia fuerint paria quare est ratio unius si non agat volu

tas electivi quia videtur / quod per obiectum eam faciet complete eliceret
virtus / tamen dispositiones active et passive complete sunt / Secundo
idem agit in seipsum / patet de voluntate producente se in actu
volendi vel quo ad eius contra primum / Contra in contrarium sunt illi qui
sunt de illa opinione multas adducunt rationes et auctoritates Con.
Primo arguitur 7mo physicorum omne quod movetur movetur
ab aliquo id est ab alio Item octavo physicorum omne quod movetur
est duplex id est per se movens et per se motum
non est autem voluntas duplex id est partes / Item 2o physicorum dicitur quod
causa et effectus sibi invicem reputantur quod idem per se moveat
seipsum / Tertio 7o et 9o metaphysice potentia activa est principium
transmutandi in substantiam alterius in quantum alterum quod non est movendi
seipsum / Item omnibus arguitur sic quod sequitur quod idem veniret causari
esset in actu et in potentia secundum idem quod patet quod ipsa sunt
actus et potentia ut dicitur 9 metaphysice in prologo de causa
et patet quia quod agens agit secundum quod in actu est / ideo quod
agit et patiens et patiens patitur secundum quod est in po-
tentia ad similem actum / si quod idem est agens et patiens
idem patiens agens est in actu isto in quo agit in quantum
est patiens videtur esse in potentia ad eundem et sic contra-
dictio / Quarto quia idem esset principium passo / Sexto
quod voluntas sic esset in actu / Item voluntas patet quia principium agente
sufficienter approximato passo sic est actus non per voluntas principium
volitionis est causa agens quare vel numquam incipit semper
et actu volens / quod semper quia agens ... semper
sibi patienti / Sexto quia causa efficiens et materia non
coincidunt / Sed voluntas est agens volitionem quam
recipit tunc causa efficiens et materia ~~sufficiens~~ coinci-
dunt / igitur / patet ad 2o physicorum / Item patet ad utrumque quod
voluntas est agens et patiens / Septimo rationes possunt
multiplicari que causa potentiali facilius potest solvi Ad solu-
tionem igitur horum est sciendum Primo / quod tamen natura auctoritas
et tantum vel concludunt rationes / quod nichil movetur a se
primo per se et proprie id est quod nichil concurret ad motum quin
primum concurrit ad patientem / et etiam vel secundum deo ... -pote-
ti / Secundo semper aliqua est distinctio inter totale agens
secundum tale agens causa principalium que concurrit ad
agere / et totale patiens ... illud causa ista que ista
actione numquam recipitur Tertio quod ... non debet esse pro-
ximo per idem moveat seipsum aliquo concurrente ad

moveri quod non convenit ad recipere quia dormit est in quiete
anima quamvis 2o celi 3o quod angelus in natura sua potest
movere se ipsum sicut forme Item quod aer potest mutare se sub
ito et numquam ibi est idem agens et patiens Secundo est
[illegible] quod aer per [illegible] et quietatur in multis locis [illegible]
quod idem movet se ipsum [illegible] non philosophorum animal mo
vetur a se ipso et quietatur quinto [illegible] in dicit quod anima
al movetur ab anima et quod anima est movens et corpus
motum [illegible] autem est dubitandum quo modo corpus ipsa
anima moveatur et a quo nisi a se et quaeritur 3o de anima
[illegible] est motor in qualibus distinguuntur [illegible]
quod est motum secundum diffinitionem secundum [illegible] non per se
id per se [illegible] corpus [illegible] quod corpus posset moveri
sine anima Item [illegible] philosophorum commentator quod in mobi
libus et [illegible] est mota et forma motor [illegible]
[illegible] dicit quod forma [illegible] movet ipsum secundum quod est
forma et movetur secundum quod est in [illegible] Item [illegible] se ipsum
secundum quod est actu [illegible] et movetur [illegible] quod est in pote
ntia [illegible] Item si nulla esset [illegible] quod [illegible]
[illegible] movere [illegible] motu nisi [illegible] se ipsam [illegible]
movendo corpus [illegible] movet se quae est in
corpore et [illegible] primo [illegible]
quod per non plus [illegible] 1o et [illegible] nisi quod [illegible]
movetur a se ipso per se et primo quod in omni motu totali
movens distinguitur a totali motu et ita est in motu an
geli quae per se [illegible] et [illegible] sunt [illegible]
recipit aut motum a se ipso solus non [illegible] cum actus
[illegible] recipere ita etiam voluntas [illegible] in se
volitionem vel nolitionem quam ipsa sola recipit et [illegible] quod
movens distinguitur a moto quia [illegible] agens a totali [illegible]
parte et [illegible] per se motum est [illegible] non secundum rationem
[illegible] intellectus distributionem et [illegible] potentiam
per se movente [illegible] movens et in [illegible] per se motum
[illegible] recipiens per in primo [illegible] generatione [illegible] actu
[illegible] et ista idem non movet se ipsum dicit per se [illegible]
[illegible] ut aqua calida remota a calefaciente [illegible]
[illegible] cum influentiis [illegible] in se ipsa frigida [illegible]
ut dicit [illegible] ad primam [illegible] quod [illegible]
[illegible] cum caliditas generat caliditatem agens [illegible] cum
actu [illegible] plenum producit eum in [illegible] est nota

sufficit quod agens sit in actu superiori / hoc enim licet producat
et non est licet sit in proximo voluntas agit secundum quod
est in actu superiori sed forte quod libet est productum volu
ntatis et patitur secundum quod est in potentia ad volitionem reci
piens vnde ad formam ... quia ad ... quod non
oportet quod agens in generatione est nota sit in actu eo quod
producat sed quod sit in actu superior Ad secundam dicitur quod ista auctoritas
2 De anima Agens est perfectius praestantius passo intelligitur
quando eidem rei maior nobilitas ascribitur in quantum
est agens quam in quantum est patiens et ita est de
voluntate Ad 3m ... quia voluntas se sola
non potest in se facere actum volendi sed indiget reputa
to intellectus ... bonum ... autem non est volens
Dico quod ... in agentibus liberis non oportet quod semper omni
agens est ... passo stat ... sed in naturalibus licet
voluntas autem est agens liberum voluntarie Ad ... quod
per ... in generatione ... naturalibus non ... materialibus perfectum
quibus ad ... est sicut dicitur per ... voluimus
... ad causam efficientem quod vult illud quod dictum
est quod non est idem totaliter agens et totaliter patiens
... non est ... quod idem ... causa ... sit
agens et patiens ... voluntas est causa
efficiens sue delectationis et tristitie ... actibus
volendi et nolendi patet quod ... est causa volitionis
et nolitionis est tamen ... autem non intendo
... ad volitionem ... voluntas in ...
sit activa vel solum passiva forte ... et huiusmodi
4o est quod ... que est voluntas est causa efficiens
sui primi actus sed complacentie vel displicentie vel ...
placentie ... suppono quod quod
... est causa cause naturaliter agentis est causa causati ab
... mediata illius notum est Dico quod ... intellectus
... de bono vel apparente bono ... naturaliter inclinat
voluntatem ad se et facit motum primum voluntatis hoc
est manifestum ... in primo articulo ... suppono quod
intellectus est causa activa sue intellectionis prime 2o quod hoc ita
sit probatum debet / 3o De anima sed ... p...
... quod ... quod ... sue intellectus est agens
et tamen ille non sit alia anima quod intellectus recipiens sine

Zgclo

possibilis patet intellectus recipiens intellectum agit ad illius
productionem 2º quia vel fantasma in virtute sua producit
intellectionem et hoc non quia cum sit simplex non est natum
agere in intellectum indivisibilem vel intellectus habens fantasma
ministerio in se producit intellectionem et hoc est propterea
dicendo quod utriusque intellectus format in se conceptus actus univer-
sales et compositiones aliquas divisiones cum fantasma in
materia in virtute sua non sunt nata talia agere et
quae non singulares cum causa sit ratio quod singulares
sunt ita actus primi secundum rectos ut in primo arguendo dictum
est et quarto quod similius agit ad suum simile / ergo a fortiori
intellectus agit ad suum intellectum. Ambo patent per conclusionem
2º de anima dicente super isto textu quoniam anima est causa
et corporis in triplici genere causae scilicet finalis formalis et
efficientis / quod anima est causa efficiens omnis motus corporalis tam
vere quam imaginarie et videtur quod per motus imaginarios
intelligit spirituales et patet ratione / quia alias anima causans esset
nobilior in corpore in quo viveret quam in corpore quod sentit quod videtur falsum
et patet quia quod in corpore viveret est actus et magis videtur perfectum
passiva perfectio ante formae intellectus magis perfectius agere
quam perfectius pati. Certo suppono quod intellectus et voluntas
in homine sunt causa anima ita quod anima habens in corpore cognoscit
sine organo corporeo vocatur intellectus in corpore autem ista
quae nata est appetere vocatur voluntas. Sed contra
probatur quod sic intellectus est causa activa primi actus voluntatis
ergo voluntas quia iste probatur suppositione. Antecedens quia intellectus
est causa sine intellectione activa quae inclinat voluntatem
ergo est causa illius primi actus inclinationis quia iste probatur per
suppositionem quod quod est causa causae est causa causati. Minor intellectus
bonum est causa primae inclinationis per suppositionem 2am.
Antecedens patet suppositione 3am. Contra quod quoniam primi actus
voluntatis voluntas 2m sic non est causa activa ipsae
3º conclusio: voluntas / patet quod non videtur necessarium ponere causam
duplicatam efficientem primam inclinationem et alia est supra
dicta prius quod facit causam intellectus efficientem de representationem
boni vel mali / ergo frustra ponitur etiam in intellectu quod
ut voluntas ipsa producendo et confirmatur quod sic ut
voluntas activa generat vel hoc est libere / et hoc non
quod respectu primae motus non videtur esse libera
cum ut prius allegatum est non sit in potestate nostra quin
visis moveamur vel non libere agit eam / non vero hoc
quae facit non libere quod non videtur vere voluntas
quod quando agit sive velit sive nolit eodem modo

Secundarius actus volendi videtur esse iste quod primo conson-
tasibus interius in se facit contrariorum reputatione ad quos primos
bonum 2o ista reputatione naturaliter inclinat voluntatem
3a hanc inclinationem facta voluntas libere potest in se facere
acceptationem vel non facere et tunc post formatur eius in se oppo-
sito contrarie fit in nobis actus refutationis Circa quod quod principaliter
circa ista agitur in voluntate tam primos actus quam secundos — [illegible] conclusio
voluntatis hec tunc fiunt aliter aliter et aliter valde potest
patet ex quibus prima et 2a quod 2a quod primos actus facit
ut est intus in mente intentione et naturaliter non libere inquantum
ut est voluntas | secundos actus facit libere et ut est vo-
luntas | unde in eorum potest opponi et non in opposita primorum — Nota super articulum
hec de 2o articulo | Supposito articulo videndum est utrum voluntas
suspensa ab actu posset se reparare ad actum determinate
omnibus remanentibus aliis eisdem | Ubi primo nota quod volun-
tatem non suspensam cum putatum obiectum sub ratione boni sub
qua potest ipsum voluntas acceptare vel ipsum non acceptare | Ho-
mo quo potest prima conclusio hec possibile est voluntatem esse suspensam
ab actu respectu obiecti putati sub ratione boni etc. probatur quia aliter non — 1 conclusio
esset libera patet quia quod intus acceptaret quicquid sub ratione
boni putaretur | dicet forte [illegible] | quamvis [illegible] quod
licet negat esse suspensa ab actu tamen libera est seu quod
potest ipsum refutare sed hoc non valet quia quandoque obiectum putatur
sub ratione boni sine inclinatione malicie non stat quod
voluntas ipsum refutet ut in alio articulo dicetur | quia non potest
ferri in malum sub ratione mali nec refutare bonum simpliciter
ut tale putatum sub ratione mali | Secunda pars quod quod possibile est
quod obiectum putetur voluntati sub duabus rationibus simul
quod nec malis quod potest esse suspensa quia nota est | quod
licet non plus appetat acceptare sub ratione boni quam refutare
sub ratione mali | patet [illegible] ut [illegible] reputata [illegible] fa-
miliaris imperceptibilis [illegible] | Et [illegible] actus qui inclinat
ad primos delectationes et oratione [illegible] reputatur primos
in [illegible] | quod [illegible] bonum obiecti et putat motus esse [illegible]
quia [illegible] est [illegible] permittat iste vel intenda-
tur alter usque ad equalitatem | Secunda conclusio voluntas suspen-
sa se libere potest determinare ad volicionem sine nova bonitatis — 2 conclusio
reputatione superveniente vel precedente patet [illegible] a principio
potest [illegible] tunc ista reputatione | quod [illegible] suspensa potest
in [illegible] | probatur quia quod [illegible] suspensionem a nullo fit im-
potens facere in se suum actum impedit [illegible]
[illegible] | [illegible] patet quod [illegible] reputatam sub
ratione boni [illegible] quod [illegible] sua non potest accepta-
re | Tertia [illegible] quia voluntas omnibus aliis [illegible] non
[illegible] quibus potest acceptare non esset libera contra prius

dicta / quia licet quod cum non acceptat absolutum bonum nondum sit
ad non acceptandum nisi per novum iudicium bonitatis per sufficientiam
ergo omnibus circumstantiis per quatuor sibus non potest in esse ergo non est
libera / Secundo voluntas potest se determinare ad acceptandum
ergo quod media quia tenet et probatur antecedens quia quicumque est determina-
tiva agentis liberi ita quod ipse se possit determinare non
si ab alio determinaretur ab isto nominaret / Tertio se
putatam sub ratione boni non finalis potest voluntas non
velle ergo post suspensionem volendo maxime reputatum
bonum potest illud velle / quia potest se / Tertio cum voluntas
non sciat in bonum magis videtur minime reputatum
bonum ut bonum est posse illud velle quod sic putatum
posse non velle / antecedens probatur quarto corporum dicentes quod vo-
luntas ponitur in dispositione in qua nata est moveri et non
movet sed dispositio quod natum est movere impossibile est
Contra voluntatem non velle erroneum / Sed contra haec quae valde
apparent instatur primo sic / quia si voluntas absolutum non
acceptat haec est quia non est sibi reputatum sub
sufficienti ratione bonitatis et non potest acceptare nisi
reputatum sub ratione sufficientis bonitatis / ergo suspensa sine
nova reputatione non potest in acceptationem quod tenet et
antecedens probatur quia illud est sibi reputatum sub sufficienti ratione
bonitatis quod acceptat / et hoc patet quia non potest ferri
~~aliquid~~ nisi in aliquid reputatum sub ratione sufficientis bonitatis
Confirmatur dicens primo reputatum sub sufficienti ratione bonitatis
ratione libertatis potest non acceptare / Contra hoc quia tunc lib-
ertas videtur voluntati esse nociva si illud quod
clare scit sibi bonum non potest non velle / quia hoc esset
2a malum voluntati non acceptare illud est sibi bonum / Secundo
sic quandocumque agens est sufficienter propinquus passo et disposi-
tione qua ipsum natum est agere et patiens pa-
ti sequitur sit actio ergo si voluntas reputatum bonum ut
bonum non acceptat / hoc est vel quia ipsum non sufficienter
reputatum ut natum est moveri vel quia ipsa non
est sufficienter disposita ad moveri / et ultra ergo nisi
superveniat vel nova reputatio vel nova dispositio
ex parte voluntatis patientis non poterit voluntas acceptare
~~tenet quod ultra / quia nequit acceptare~~ tenet
quod ultra / quia nequit acceptare nisi sufficienter dis-
posita et obiecto admoveri / et probatur antecedens / quia positis
illis duobus stantibus sequitur actio dicitur quod
antecedens est verum in agentibus naturalibus sed non in liberis
Contra motor caeli est motor voluntarius et semper movet

Ceteris stantibus. Tertio quia in omni instanti de quo dicitur in quo
dicitur ergo intervenire mutacionem / in voluntate tunc non vel-
le tunc esse suspensa et prius ea velle est tempus de quo
dico in eodem ergo oportet intervenire mutacionem racione cuius vo-
luntas prius non volebat et postea volebat / ad hoc est aristoteles primo
phisicorum dicens / si dicere quod continue prius fuerint infinitum
sine mutacione errorem et est contra dicentes quod motus est in ceteris
que sunt ad aliquid hec autem dico ut si tu est nunc non est duplum
nunc est duplum mutatum aut alterum aut utrumque hoc
notum est et tunc ad ultra quarto quod intervenire mutacionem
racione cuius voluntas prius non volebat et postea vult ergo oportet
quod interveniat vel nova putacio bonitatis in obiecto vel no-
va disposicio voluntati propter quam vult et ultra / ergo ceteris
condicionibus se habentibus non potest voluntas se determinare propter suam
posicionem. Quinto sic quod si voluntas est abolenda sic
quod non vult ergo quod sit aliqua causa propter quam incipit
in velle ergo ad hoc quod velit oportet istam racionem propter
quam / quia manente causa propter quam non velle manebit / non
velle et ultra ergo omnibus ceteris se habentibus non potest
ad velle determinari. Quinto sic hoc supposito voluntas
suspensa non vult ergo causa putata non sufficiens
ad producendum actum volendi / quod agens secundum suum ultimum
posse / et ultra / ergo nunquam producetur iste actus nisi
novo concurrente producente vel producente sine sufficienti pro-
ducto / si secundum tunc ceteris stantibus causa nunquam produceret
ipse actum volendi / ergo determinabit se plus quam ante
secundum hoc est inimaginabile quia ad sunt et sufficiens cum
sine producente non generat. Sexto quia sequitur quod
infinita erunt generanda quorum nunquam aliquod generabit / sequitur probatur
primo cum in fine / quod per quolibet deducunt quodlibet scilicet quod
generabit et non generabit quod per adventum non generabit
et est generale ponere in esse sequitur quod generabit et
sic generabit et non generabitur / et tamen generantur / quia
ipse voluntas potest sub putata bonum generare actum
volendi et ipse potest nunquam velle / ponere ergo in esse
quod nunquam velit / ergo iste actus est generabilis / quia vo-
luntas illud vellet / et tamen non generabit et ita
potest argui de infinitis aliis. Septimo quia voluntas
proposita duobus bonis equalibus impossibilibus equa-
liter ceteris inclinantibus non potest se determinare ad velle
omnibus stantibus ceteris / ipso quod quia magis unum sic

posse determinare ad alterum eorum, quo minus putatur bonum
propinquius cum alio bono improportionali, quamvis quod possit acceptare
non potest antiquus primo quia nihil determinat se ad utrumlibet
quam vel ad nullum arguitur per determinationem plures valent quod in
vacuo non fiet motus naturalis quia non est potior
ratio quare huc quam illuc vel quare ad omnem dictam vel
ad nullam quare sibi hunc vel ad nullum se determinabit et
confirmatur propositum secundo quia voluntas ut vir ambo
sufficienter putato sub ratione boni non acceptat vel
determinat modo si deliberat non potest ad velle sine nova
determinatione, primo probatur, et patet antecedens quod cum quo bonum pro-
ponitur sufficienter ut tale utique movet voluntatem
et cum non possit eam movere ad refutationem, quia reputat
illud bonum, sequitur quod vel ad velle vel ad deliberare.
Maior manifesta est, quia si deliberat tunc de obiecti bonita-
te dubitat et consequenter cum non videt nisi sub ratione
boni, nisi novum de bonitate iudicium veniat non ac-
ceptabit. Secundo quod si hae rationes non concludunt tunc
est conclusio maxime a rationibus communibus et tunc ab his
reputat talis bonitas quod concludere videntur, quia hoc et antece-
dens, quia sublimius est in maximo naturali adstantes quod
ultimum summum defectum credere et minor patet, quod secundo non plures
propositiones rationes concludunt ecclesia utatur motus sicut patet
in propositio. Hae sunt rationes quas ponunt contra illa quae
ponunt animam de necessitate eligere quae opinio est contraria
sacrae scripturae et pluribus et cum nullus fidelis debet quibus
non consentire, et si rationes dissolvere non valet, debet
enim scire quod ut dicit beatus Augustinus maior est sacrae scripturae
auctoritas quam omnis humani ingenii perspicacitas, et ideo
sunt credenda quod est sacro canone et biblia est comprehensa
vel per alia patrum deliberatio, scilicet spiritus et etiam revelatio est
sacra scriptura tradita, qui est spiritus veritatis et non erroris
et quod mirum si non de omnibus rationibus ergo sciam immediate
satisfacere vel etiam auditoribus cum sint mea comprehensibilia
voluntatem et insolubilia sunt et putat esse vera. Ideo primitus
dum puto quod non reputavit articulos nisi per has
rationes concludere de voluntate contingens. Dicit enim Philosophus et allegatur
est in secundo articulo quod operationes dum sunt a principio usque
ad finem in tertio Ethicorum. Et ubi etiam dicit eorum deberi
duplices imputationes non solum peccatum quod inferunt immunia
sed etiam pertinet ad te quod in potestate eorum ante fuerat, non

[illegible] dupplici [illegible]
[illegible]

medians sed quod reputat p. quod eorum ebrietas causat non fu
tura sed libere voluntate eorum inordinate se replente
et veraciter supposito quod sint ita inebriati tamen valent pro
ut crucibus et tamen estimat. Nemo ergo ad solutionem eorum
Ad primam maior argumenti dato enim quod solum ultimo fine 1
clare viso voluntas potest eum sibi presentatum sub sufficienti ratione
bonitatis quantum libertate sua non acceptare. Unde necesse
est quod acceptat semper sibi presentatum sub sufficienti ratione boni
contra libertatem suam, quia potest velle plenius deliberare quod
potest velle contra libertatem suam et per hoc non acceptare
Ad minorem cum dicitur quod libertas voluntatis esset bonum natura
dico quod verum est quod libertas multis est nociua abutentibus ea
sed de se non est nociua cum sit quid nobilis. Ad 3m
cum dicitur malum est voluntati non acceptare id quod est sibi
bonum [illegible] dico quod si loquimur argumentis
de bono cognito cum formidine amplius malum vel maius
mali tunc manifestum est quod non acceptare sed deliberare non
est nociuum sed bonum et perfectionis, quia tunc perfectionis est
non acceptare donec plenius cognoscatur bonitas puta
[illegible] quod [illegible] non videat nisi bonum adhuc non accep
tare non est nociuum sed bonum [illegible] quod sepe [illegible] mali an
nexa ita est latens quod quamuis se non reputat cum sapiens
est inquirere si sub sit sed hoc fateor non solum [illegible]
ponamus quod anime notum sit et debite inquisitum
quod hoc esset bonum sibi ut si perfecte voluntati proponatur
[illegible] puti [illegible] seclusis aliis impedimentis
plenius stante [illegible] quod hoc esset sibi bonum
dico quod adhuc potest non velle [illegible] et concedo quod per
tunc sua libertate abutitur et quod esset sibi bonum libere
acceptare nisi hoc est iniquus, quia hoc non est ex parte
libertatis sed ex parte defectus et nolentis [illegible]
[illegible] Unde non est dubium multi dampnati dampnabuntur
nabuntur, quia libere carent et est eis occasio [illegible] libertas
eo quod ea abutuntur. Nulli enim eorum dampnati [illegible]
tisse nisi libere fuissent in deus non inferret penam
ubi non reperit culpam sed illud non est de se ex parte
libertatis sed ex parte defectus voluntatis acceptantis cum
[illegible] nobili abutentis cum bonus [illegible] fuisset
sibi in augmentum glorie [illegible] quia bene vte
[illegible] ea debite [illegible] suo salutis. Ad 2am 2
[illegible] volunt [illegible] intellectibus naturalibus [illegible]

est / unde presentatio boni sufficit ad motum voluntatis potest
acceptare et non acceptare quia libera est nec oportet aliam
causam assignare nisi libertatem voluntatis puta verbi gratia
quod ideo voluntas non acceptat quia non vult. Ad imperium
de motu celi dicitur quod quia appetitus non repugnat eius li-
bertati ut dictum est libertate compossibilis sed solum complacentie
et ideo quod de eo reputatur concludere non potest concludere de homine
cuius mutabilis est. Ad 2am quia in tempore quo voluntas
penitus suspensa posita ad eandem presentatam quam prius
non potest acceptare bene contingit mutatio sed actualis potentie
volitionis que prius non fuit in voluntate sed haec volitio
non est causa impellens vel efficiens qua voluntas potest causa
aut determinans ad hanc volitionem et sola voluntas sua liber-
tate non acceptans quia aut non volunt acceptare cum
existentibus impellentibus secundum quod deus dicitur in creaturis
cum autem non fuerat creaturis mutatio facta est vel fit
fiebat sed potentia creature in esse que cum prius non fuit cum
determinatio voluntatis divine ad creaturam sed effectus divine
voluntatis determinate potest primam ad unum creature et non
ante. Et si dicatur quod quero que fuit causa quare
quia voluntas est primo cum non volitionis non videtur
quod penitus eadem posset esse causa volitionis quam
cuius sufficiebat quod hoc est verum in naturalibus agentibus
non in liberis potentia enim talis potest in opposita ut haec
que non intelligere. Ad tertiam cuius plenam fuit per de-
claratione ad primum quod semper fuit motus dicitur primo
quod quiescit in non velle nullam oportet in agentibus liberis
ponere causam nisi libertatem voluntatis que cum libertate
prius sua non potest eandem et post volunt eandem et cum
quod deus ante mundum movere non volunt propter ymagi-
nationem potentie alia fuit causa nisi libertas divina que
se determinavit ad magis motum in creatura
mundi et non ante et cum voluntas divina est post ea,
que sunt motus, quia probe placuit sue bonitati movere
mundum de hoc alia causa querenda est et ideo in nullo causam
oportet removere ante quam primo quiescit / hoc enim in age-
ntibus naturalibus locum habet que movent cum possunt in
illis enim qui prius non movent causa est quare non
movebant quod oportet removere / sed debeat movere in agenti-
bus liberis sufficit sola voluntas / Ad quintam quare
quod anima presentata non sufficiunt ad producendum actum vol-

qz illud non pt ad agere in volutatem nisi ipsa voluntas que
est nit sui actus scdm pductam ut i 3° articulo dictum est nec
valet cum ergo replicatur obiectio secunda dico cum non co
gat voluntatem ymmo inferre / sz negatur quia cum infertur
g° in mens pducebatur nisi novo pducente generante ce
nisi voluntate velles vocare novum producens que prius
pduxit et prius non pduxit ipsa enim voluntas / cum ista
representacione representate rem per modum boni sufficiens est
productum volicionis cum vol cum aute est causa sufficiens
patet que illis aliis omnibus stantibus potest non vel
le Ad sextum quod quia et quo ymmo per quod dicit quod multi 6
homines possent generari ab aliis qui maneret eiusdem corporis
illius ymmo generabilium et ergo hoc non est in corporibus actibus
volendi et ideo primum in primo celi dicitur quod per volunt non
determinatur sz de generali subiecto remoto s determinata quod isto
generabile stante eternitate mundi sicut subiectum specie
generalis nasit for et ita est competens subiectum fo
qualis forma Vel per inceptione volumus determinare generalis tame
tunc debet potest exponi quod cuiuslibet specie generalium tamen per
unum nate ad individuum generabile et corpus specie
corpibus ad individuum corrumpetur et hoc videtur
sibi sufficere admittendo primam per vol pnat parte idem
tamen ponendo mundum non esse genitum apte quod se expect
ad sue specie adhuc generale quod non videtur / ymmo est
expectet corruptibilis tamen pro ... ponens specierum
de hoc non spectat ad primus Ad septimum ut ambo ad d
priorem dicitur quod potest simul ad utrumque se determinare potest li
ad utrumque contrarium apte et simul determinat potentiam sed
non pt se determinare simul ad utrumque potest li simul co
strantur apte prius / sz pt ad hoc et pt ad illud sed
non pt ambo simul eo quod sunt incomposita ad invicem quod
dicitur quod vel ad ambo vel ad nullum ymmo istud dicitur
concedo licet quod non est pacior racio de hoc quod de isto nisi
sola libertas voluntatis Et cum dicitur quod per illa arte de
motu naturali ad locum qui fit per contrarietatem locali qui
non pt naturaliter corpus fieri in vacuo eo quod ipsum non
haberet plus ad unum contrarietatem locali in una parte quam
in alia hoc autem applicari non pt debite ad agen
cia libera que potest putabilem bonum eligere et etiam non

eligere vel unum eligere et aliud equale refutare ex p(ro)p(ri)a
sua libertate g(ra)tis i(n) nullis no(n) est bonu(m) Ad octavum dicitur
tamen aut q(uod) boni p(otes)t cum voluntas ob(iectu)m sibi sufficienter
putatis p(ro)modum bonum ab eo non movetur nisi quo ad
actum primum unde p(otes)t n(on) velle / n(on) velle de eo
deliberare s(ed) p(otes)t ultimum actum de eo formare ut d(ictu)m alias
ex[illegible] p(ri)us allegatis de(?) eo de eo semper quo deliberaret
eo q(uod) bonitas cuius sibi dud(um) putabitur p(otes)t ex ista [illegible]
bonitatis in re forte voluntatem deviande [illegible] primo
p(otes)t [illegible] nos posse / nos [illegible] / q(uod) estimacionem
ex una p(ar)te vel p(ro)babili concludere no(n) volentes nos ad
alteram estimacionem advertere dicitur q(uod) p(otes)t estimatum e(ss)e
amplius reputat(ur) de(?) [illegible] agere ad contra [illegible] [illegible]
tabilis [illegible] nos valere [illegible] [illegible] [illegible] p(ar)tem
[illegible] [illegible] ut i(n) [illegible] p(ri)mi dubio est / dictum est
no(n) aut reputat cum libera libertate opponens / eo q(uod) ne
dedit q(uod) no(n) posset [illegible] non [illegible] n(on) [illegible] n(on)
[illegible] que [illegible] vale ut dictum est no(n) p(otes)t
[illegible] et ergo [illegible] [illegible] vale de p(ri)mo [illegible]
sive de de ipsis posuit i(m)mutabile p(otes)t esse / q(uia) tamen
no(n) [illegible] vale de voluntate [illegible] que mutabilis e(st)
et libera libertate opponens unde cum dicit [illegible] liber-
tate putatum bonum [illegible] posse no(n) velle et p(ro)p(ter)
quia mutabilis e(st) primo [illegible] mutare p(otes)t cum
cognitione bonum ad velle q(uod) no(n) reputamus [illegible] [illegible]
i(n) deo que posuit semper i(m)mutabilis et semper cognitio
agente [illegible] i(n) [illegible] unde no(n) est simile [illegible] de [illegible]
ali[illegible] Decimo ad quod aliud [illegible] advertens an vo-
luntas posset i(n) malum no(n) [illegible] [illegible] [illegible] / et
vel [illegible] vel contra dictamine recte rationis T[illegible] quo
p(ri)mo suppono q(uod) tam appetitus sensitivus quam appe-
titus intellectus dicta voluntas dicitur appetitus intell-
ectivus [illegible] / eo q(uod) no(n) fertur in bonum nisi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et i(n) hoc differt ab appeti-
tu [illegible] qui [illegible] cognitione dei i(n) bonum debitu(m)
[illegible] unde [illegible] [illegible] est q(uod) i(n) [illegible] actus
[illegible] [illegible] [illegible] i(n) [illegible] [illegible] [illegible] quos [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] actus vol(untatis) [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

Tercium articulum(?)

sit est in fame et siti et in aliis. Quantum ad tertium conclusio quarta
est quod quidam appetitus potest vocari cognoscens non quia
cognoscit sed quia appetitus sequitur cognitionem praesupponit.
Secundum contra quod dicitur appetitus sensibilis vel voluntatis respicit
in cognitum in quantum sunt talia est contra, respondetur concludit partem
quod nolita. Tertio contra nolle contra videtur quod saepe volumus
finem ignorantes medium. Unde quaerebant principium ad quem
et in motu ergo tunc voluntas fertur in incognitum. Confirmatur
quia tunc voluntas praecipit inquirere medium ab intellectu vel
cognitivo. Hoc medium est incognitum. Dicitur et tunc frustra
praecipit inquirere vel est intellectum incognitum et si sic tunc
voluntas praecipit de incognito. Secundo dicitur quod cum finem vo
lumus cuius medium ignoramus hoc est quia voluntati
repraesentatur finis primo bonum. Dicendo quod si tunc volumus medium
vel si voluntas praecipit invenire hoc est quia intellectus
sibi repraesentat quod bonum esset ~~[illegible]~~ scire medium ad finem
et quod bonum est illud inquirere et ergo ad hoc sic semper vo
lumus cognitum. Unde saepius intellectus deliberate iudicat
bonum esse medium quaerere sic voluntas potest inclinari
movetur et sic deliberate inquirit medium melius. Ita
voluntas de multis deliberatis mediis praecipit magis aliud
deliberatum eligere secundum quod intellectus inveniet et tunc si
iudicat hoc medium esse bonum tunc voluntas accipe
ret et propter ea illud. Ad secundum sine conformiter quando
secundo dictum est tunc intellectum praecipitur a voluntate in
quirere medium / medium sub ratione qua est incognitum
sic et voluntas nullum deliberatum medium eligit sed in communi
iudicat bonum esse inquirere determinate / ad finem vel gratia
et ita voluntas in quantum praecipit investigari. ~~Secundo principaliter~~
~~quod voluntas est caeca in quantum voluntas in quantum praecipit~~
~~investigari~~ Secundo principaliter quod voluntas est caeca in quantum
voluntas simpliciter et appetitus sensibilis in quantum appetitus
patet quod vocatur appetitus in quantum cognitionem sequitur
et ergo cognitio non spectat ad eum secundum admittendum vel ad
sensum. Et ideo dicere quod appetitus cognoscit in quantum appe
titus vel voluntas in quantum voluntas est non distinguere
inter intellectum et voluntatem quod quando cognoscit vo
luntas non competit sibi nisi in quantum est intellectus vel non
distinguimus inter intellectum et appetitum. Tertius est notandum

illud quod dictum est in primo articulo in tertio 3e conclusionis s. quod
duplex reputatione potest movere appetitum una speculativa
reputatione et quod practicum est bonum. Alia in complexa
saltem practicalis reputatione circa res delectabiles vel uti-
les vel honesti dictum enim fuit in primo articulo quod hec
potest movere actum. Tertio dicto est notandum quod circa agere
pena est peccati secundum Bedam ignorantia vero ad malum
competit. Deus enim creavit hominem voluntarie bonum ut dictum
est. Sed et cum originali iusticia et afirmavit cum cognitione vera
agibilium quod ista supponebatur iusticia voluisset et ideo
ante peccatum non fuit ignorantia circa agenda. Secundo
est notandum quod infinite bonitati dei saltem ordinate a-
gentis repugnat quod penam intulisset vel esse prius
fecisset nisi peccatum precessisset. Supponens quod esset multo
quam innocente sicut ponitur Anselmus libro 23o capitulo
ad impositione et iusticia non curiositatis. quod et ipse sciat
non infligendo penam ante culpam. Secundo nisi persistens
potest patria quod hec stat et ipse sit voluntas actus

1 conclusio sine ratione practice mediante primo principaliter quod ut dictum
est in quarta 2a primi articuli cognitione simplici incomplexa
delectabili vel utili nulla ratione complexa actu concurrente
potest fieri actus voluntatis et ipsa probatur in quarta prima
conclusio. Igitur quod vera quia licet quod tertio incomplexa
non vocatur mediante ratione. Tertio in primo libro unius
voluntatis in aliud feratur nisi cum cognitione intellecta
cum ipse feratur in actus suos potest mediante ratione practice
licet prima probatur quod primo non licet. Secundo cum feratur
ut voluntas nisi preintellectum fuit praeitatum patet 2a probatur

2 conclusio vero diligenter illud quod est in nulla similitudine. per quartam iam positam. Beda videtur in vera quod
primo ut plurimum stat quod sola potest raro peccata et ideo
potest in intellectu et intellectu assignare causa et simul
voluntate ferri in contrarium conclusio. Quod sic stat quod intellectus
potest esse simul practice dictamen nulle non particularis
delectabile solum in honestum est volendum quia cum
hec intelligere hec est delectabile solum in honestum ergo
ipsa non est volenda et nullam aliam actualem cogni-
tionem simul esse et intellectu assignare causa et cum hec
voluntate velle predicta contra quietam ergo quod vera
est quia nota est ad rationes materia est quia

enim non posset intellectus cum licet et nulla aliarum cogitationum
nisi cum et suas partes actuales. Hoc quidam sentiunt assensu
quorum / potest voluntas velle istam quietem potest quia secundum
quosdam et hoc quod supponere est singulare vagum incomplexum
repugnat istam quietem proinde bonum delectabilis inclinat
voluntatem in istam delectationem sine quiete tamen intellectuale
simpliciter / ergo non potest voluntas tunc illud prosequi.
incomplexe hoc acceptare sicut Petrus prohibet |.
Potest enim incomplexa repugnatio delectabilis movere voluntatem
quia inclinat naturam ad se sicut quod prohibitum et volun-
tas se simpliciter conformare et tunc permittere ex sua liber-
tate ergo tota quod vera est. Secundo potest hoc quod si non potest hoc
esse quod non assensu quosdam Petrus ferrariensis prohibet propter
in honestate quam in complexa videt quidem singulariter delectabile
ad se trahet / et etiam est quod hoc non est verum eo quod
assensus potest remitti et singulariter quamvis tantum trahet vel
inclinat et plus assensus quosdam practice concludet. Et 3o
quod iste cause motus non sunt grosse secundum quosdam potest
esse tunc delectationis trahit ad se et assensus quosdam prohibe-
bit et ergo cum voluntas libera est potest se conformare uni vel
alteri / ergo potest velle simpliciter impedito delectabilis dimisso
assensu quosdam et hoc est proprium / hoc videtur esse melius
per 3o dicta dicentes quod in contraria sunt motus in con-
tinentium / quod simpliciter per cognitionem in complexam trahit ad se et ra-
tio Petrus prohibet hoc idem. Idem in corpore 3o dicit
per quod ratio vincitur et vincit vincitur in continentibus
quod motus fit cum impedito delectabilis secundum vincit in con-
tinentibus quod ratio repugnat impedito simpliciter / hoc etiam
videtur esse dimittere per 1um ethicorum de incontinentibus
per exemplum illi enim exemplaverunt et sentientes in com-
plexo de in honestate in quod non prevenerunt secundum propter
impedimentum subitum. Et circa primum 1um replicat opinionem
scoti dicentis quod cum scientiam non contingit errare dicens quod
in hoc cum [illegible] pugnabat et dubitabat de multis
apparentibus. Tertio quod ut videtur secundum in pueris venien-
tibus ad usum rationis vel etiam adulti baptizati bene
instructi in mandatis de religionis statibus enim quia incurrunt
passionem cum aliud mandatorum simul petrus [illegible]

vel licere. patet quod hoc non est faciendum / quia tamen mandatum
domini / quia comminationes fuerunt ante delectationem in hoc infirmitatis ig
norantiam gratia non inducatur eis ante culpam / ut dictum
est in 2o vel non simul patet facere sine impedimento
passionis quia aliter non caderent [illegible] comminatur sic quia
vel primi ignorarent hoc non esse faciendum quia pateret
et sic in eis esset poena propter quam vel ante peccatum / quia
incipit esse per consequens vel esset in eis primis quam
hoc ignorantiam et hoc est contra quod in statu innocentiae peccare
potuit sine impedimento passionis / secundo quia sic
videtur fuisse in primis parentibus / vel patet quod licet autem quod
non est dubium quin adam vel eva haberent hoc sic innocentiae
peccaverunt contra mandatum dei non agendo sed appetere [illegible]
sicut deus per quod legem vetitum est agere cum mandatum
dei vel hoc non est agendum / et cum sic hoc sola stante
elati sunt in complacentia altitudinis maiestatis et superbi
erant / vel licet quia / et [illegible] patet quia [illegible] erat eis
plena cognitione agendum [illegible] / quia vel primi se complu
erunt per superbiam quia [illegible] ceciderunt et [illegible] pro
[illegible] quia stante elati sunt bonitate maiestatis
divinae / ad eius appetitum vel primi etiam ceciderunt et hoc
non [illegible] sic poena fuisset nata ante peccatum ut dictum
est / [illegible] hoc videtur patere [illegible] quod dicit
quod sancti [illegible] se male agere affirmando [illegible] non [illegible]
et [illegible] dubitat / [illegible] dicit quod dubitare non
potuit / sed in hoc [illegible] dicit / quia se [illegible] occasionibus
possent dubitare / sed genita [illegible] passionis [illegible]
[illegible] [illegible] quia practica [illegible] / [illegible] assentiat
sufficit impedire / [illegible] quod reputo veram et [illegible]
ut probabilem. et [illegible] 2a [illegible] ad hoc
[illegible] non posset voluntas [illegible]
[illegible] reputat [illegible] bona [illegible]
[illegible] honestatis / [illegible] peccata [illegible]
[illegible] sunt auctoritates beati Augustini 3o de libero arbitrio capitulo
2o dicentis voluntas est prima causa peccandi [illegible]
est [illegible] imputetur nisi voluntati / item dicit [illegible]
[illegible] capitulo quo 9o [illegible] non est [illegible]
causa peccati 9o [illegible] peccata sit recta voluntas in [illegible]

genere patet. Et 12 decimo de civitate capitulo 1° non dicit quod si duo homines
in omnibus pariter se habentes videant unius corporis pulchritudinem
uniformiter eis occurrente unus potest illicite moveri et
alter in voluntate pudica stabilis permanere ubi sunt medi-
cina equalia et unus tamen eligit et alius non. Sequitur cum
dictamine rationis potest aliquis defecto agere. Et confessionum
capitulo 22° est alia libertas non vero male fruentis adversa
unde ratio dissentit a voluntate indicans non esse faciendum
quod voluntas appetit contra experimentum. Item dicit beatus Hugo
in libro de libero arbitrio. Dicens ratio data est voluntati ut instruat
eam non ut destruat; destrueret autem si ei ullam necessitatem
imponeret, quia nunquam libere pro arbitrio se moveret sive
ad bonum sive ad malum, sed unius horum quolibet prohibente
ratione voluntas non potest; voluntas tamen non cogitur. Consequentia
quod sequitur alienum contra. Assumptum quod tamen syllogismus practicus
ad oppositum non faciendum ratione tamen adhuc faciendum incli-
nat ratione patet, patet consequentia quia contra voluntas isto syllogismo
et assumptio sive qualis stante fertur in quamvis illam quia
in syllogismo prohibet, minor tamen est. In non fertur nisi in
apparens bonum, ut patet. Dicit quod aliqua persona cuius syllogismi
sit conjunctio incomplexa representans ut delectacio sensitiva
ad eam inclinat, quia utique totus syllogismus non re-
putat eam conclusionem bonum, sed potius conclusionem non volendi
Quandoque tamen saepe voluntas male eligit et ulterius error 2
in ratione consistit patet in causa primo ratione forte ad quorum
non enim error in ista ratione precedat quo ad assensum pr-
incipiorum et quolibet quare error in ista representatione singulari repre-
sentante conjunctionem unius in ista parte delectabilis et delec-
tabilem sensitivum quod ista est simplex notitia singularis vaga
et que semper vera ut dicitur 3° de anima, quia in simplicibus
operatur intellectus non est falsum, et si esset complexa complexi-
bus contrariis non consistentibus adhuc esset vera. Hoc
est propter veritatem quod non esset in hoc error nullius notitia
cum est quod est delectabile sensitivum. Consequentia est in primis
principiis syllogismi practicus dispositionis dictum est in 2a
ratione ad quorum est veritatis et conjunctio singularis
vaga aliquam representat ... de peccatione
esse bonum ... est ... et sic in maiori ...

cat finem et tunc voluntas ex hoc eligendo se ex fine
bus sed volendo hanc finem peramit / luxuriata ali
quo in appetitu delectabili nisi nunc sibi non quoque ergo / sed voluntas
in volendo delectacionem cum muliere non prima fuit / quoniam
inconplexa inputativa vera et conplexa esse sed voluntas for
mando volicionem post primum illius quod inconplexa reputabat
errabat sine peccato / cum nullus error ante in racione fuit
primum est quod simul tunc cum superbia error in esse reputat in
muliere fornicet / et in vij debilior / quo cum errore primo
voluntatis fuit prius nata / Secundum correlarium sepe iudicium ro
3 nis est rectum et voluntatis electio est mala / patet quod corre
ducti est materia est in voluntate sine errore in intellectu
4 Tercium correlarium voluntas potest eligere contra iudicium racionis
practice completum in vniversali et in particulari / patet in casu primi ar
gumenti et ex hoc / quod silogismus racionis concludit et intellectus
ei assentit / et tunc voluntas in contrarium eligit
7 sed sequendo concupiscenciam / Quartum correlarium recte incontinens dici
incontinens a non continendo se cum recta racione / quod statuit quod
in particulari eligit secundum particulare impulsorem passionis inci
nantis assensum dimittens dictamen racionis / Quintum correlarium
6 ple est quod incontinens sciens operatur malum / patet quod hoc
et quod delectacione tunc / ita assenciens quo / quod quando tunc hac indic
est in honesta tunc eligit se iungens tunc tunc intellectus
5 a concupiscencia / Septimum sepe voluntas fertur in obiectum tunc
reputante inconplexa reputante illud primo ut utilis
delectabilis vel honesti sine silogismo practico racionis dicente
quod illud in quod fertur est bonum / hoc correlarium esse debet
8 sunt in primo articulo et patet ex hoc cum plures ponte
sunt fundamenta in articulo primo / Octavum correlarium / sequitur scilicet
voluntas hoc acceptat ergo intellectus prius hoc reputat ut
bonum / tamen non sequitur / voluntas hoc acceptat / ergo racio
iudicat hoc esse bonum vocando iudicium assensum racionis
prima patet patet quod tunc non fertur in obiectum nisi putatum
sub racione boni primi libro ut patet dicetur non est possi
bile quod velit nisi intellectus reputet ut bonum / patet 2a patet
ex hoc quod reputacione inconplexa reputante aliquid ut de
lectabile potest moveri et acquiescere ut dictum est / nono racio
inconplexa non est ipse iudicium sed regimen racionis / Nonum co[rrelarium]
9 in venereis non est liberum tunc passionibus dimi
tere ~~[illegible]~~ moraliter silogismo practico prohibente id ad quod passio
inclinat / patet quod tunc singulariter vagum reputans obiectum quod
passionem inducit fit solum quod practice prohibentes ut patet

in sillogismo primo venimus ad conclusionem maiorem. in sillogismo isto et consequenter
ad conclusionem maiorem in sillogismo est consequenter ad secundum quod sicut intellectus
volens vel adhuc replicare possit secundum volens voluntatem prohibens tamen
illud habeat appetitum secundum impellentem et retinere allicere
que possunt movere intellectus aut non habet impellens in contrarium passi
onis nisi detinere venimus recte prohibentes ipsi ancipitem turpitu
dinem que non sentitur, et ideo nisi admittas sunt ullatenus
sepe revolvendo sillogismum et revolvunt secundum bonum impellentes et
possit firmari in communi quibus practice ut dictum est. Decimo 10
tertio periculosum est cogitare vel in se revolvere ymagines
turpes patet quarum quia possunt allicere voluntatem. Undecimo tertio 11
periculosum est audire turpia vel videre depicta turpia, patet
quia talia audita vel visa actuat fantasia ad modum
secundum quem et secundum quos imprimunt prius placita intellectum
que possunt esse occasio secundum voluntatem. Unde apostolus prima ad
Corinthios xv corrumpunt bonos mores colloquia mala et philosophus
in politica 7 quod pueri sunt cohibendi ne turpia va
audiant et ne videant turpia depicta. Unde quod potest in
ferri quod legislatores prohibere debent turpia carmina can
tari publice. Duodecimo tertio tutum est surgentibus 12
huiusmodi turpibus ymaginibus que cogitare prohibentur consensum
statim contrarie et avertere se dimittere ad aliud puta ad divinam
passionem vel adversitatem eius iudicium vel ad mortem pro
priam forsitan eventuram ut ymagines male pereunt
que possunt allicere voluntatem. Et ecclesiastici vii Memorare 13
novissima tua et in eternum non peccabis. Decimotertio tertio
non expedit quibus oratur peccatum in canone vel in summa
considerare placitis pro illis cum quibus peccavit, patet quod hoc
est in se per memoriam iuvenilem fantasia delectare actum
preteritorum que de novo inducunt temptacionem vel inducere possunt
restat secundum in quarta. Quia in contrarium quibus et consequenter sunt
vocibus forme que sunt opiniones contrarie que iam
est color et in quibus elementum quod sunt septem. Unde primo Con.
ait sic si quod esset vera sequeretur quod contrarie opiniones sta
rent simul in intellectu. Falsum consequens patet, et consequentia probatur quia
stante quod pictura et eius assensu quod intellectus cum hac
ubi ... non est volenda simul quod quia voluntas enim vult
secundum quod prius voluntas vult hoc intellectus reputat ut bonum
ergo cum assensu in quibus intellectus reputat hanc conclusionem
esse bonum et sic cognitum esse volendum ergo simul re
putat eam esse volendam et non esse volendam ergo
reputat contraria, ergo opiniones contrarie stant simul in intellectu
puta quod hoc sit volendum et non sit volendum. Confirmat

quia vel intellectus assentit huic hoc est bonum vel non dicendo
quando cum hac muliere fornicari est et reputat eam in sylogismo
practico non esse bonam ergo simul et semel reputat eam
esse bonam et non esse bonam et habetur contradictio. Si dicatur
quod non reputat eam esse bonam ergo voluntas non potest
potest eam velle quia non potest velle nisi reputatum sub ratione
boni. Confirmatur 3o quia intellectus in sylogismo practico reputat
eam non esse volendam per processum, vel ergo simul reputat
eam esse volendam et habetur contradictio vel non reputat potest
eam esse volendam, ergo necesse voluntas volet quia nunquam
voluntas velle sequatur in appetitu consequenter intellectus videtur
quod nichil potest velle nisi quod intellectus reputat esse vo
lendum. Tertio potest confirmari auctoritate sacre scripture primo
Ecclesiastici 7o dicitur in omnibus operibus tuis memorare
novissima et in eternum non peccabis. Ubi videtur supponere
velle quod si consideres potest recta voluntas non obliquatur.
Secundo Sapientie 5o ubi dicitur dicunt peccatores erravimus a via
veritatis et iustitie et lumen non illuxit nobis et sol
intelligentie non est ortus nobis. Ubi videtur retorquere peccatum
suum in ignoranciam rationis. Tertio apostolus ad Romanos primo enumerat
multa peccata dicit qui cum iustitiam dei cognovissent non
intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte, ergo
reducit peccata adhuc intellexisse et sic ad defectum
rationis. Et 4o legitur Clemens dixisse quod origo totius
mali ab ignorancia descendit et ideo ignorantia est malorum omnium
mater. Secundo confirmatur sic, quia si non esset ita et peccatum contingeret
quod aliquis sciens operaretur malum sequitur quod non omnis
malus esset ignorans contra philosophum 3o ethicorum dicentem omnis
ignorat quid omnis malus agendum et fugiendum et quid oportet
operari et propter quam causam quia 4o et totum dicit quod stante
intentione quod hoc non est volendum in eam voluntas
non vult. Confirmatur quia in delectationibus venereis si
in concubitu cum hac muliere nulla est sciencia intellectus
quod contrarium sentiret et tenet quia et omnis per illud philosophum
7o ethicorum in delectationibus venereis nullus unquam po
tuit sapere vel intelligere sicut supra dictum est de
eo. Confirmatur 3o quia maliciam voluntatis sequitur
error rationis sicut supra dictum est de eo, ergo si ista
est cum nescientia rationis ratio in eo et tunc erit recta
et certa. Tertio quia 6o ethicorum dicitur quod in sylogismo
practico sunt duplices premisse hoc quando vult alia

vel singulare cum complexio facta sunt una vocatio nota est
operari potentem et non prohibitum consequentem / et exempli-
ficat si omne dulce gustandum est hoc autem dulce ve-
rum vel ad singularem notum est potente et non
prohibitum fit hoc et operari / quarto non stat cum scientia actua-
li quod practice voluntas velle contrarium. Secundo dicunt Contra
alii quod oppositum conclusionis practice vel non est volitum pu-
tatum vel si est putatum est putatum sub ratione ma-
li nec voluntas potest in malum nec in non putatum igitur
non potest in oppositum conclusionis practice contra eius assertionem stat
tenet quia et actu simul peccat quod syllogismus practicus re-
putans aliud esse bonum sed oppositum implicite reputat
esse malum vel si reputat fugiendum quia malum sed
oppositum reputat esse bonum si non perfecte / et ideo vel non
reputat oppositum vel si reputat reputat ipsum sub ratione
conclusionis sub ratione mali / quod quamvis reputat quomodo boni non
tamen peccat de se et supponit ad eius Tertio sequitur Contra
quod in voluntate sequitur vicium posset generari et simul
in ratione prudencia fieri quod patet quia potest quod continue
ratione contraria recta voluntas potest ferri in malum propter
quod quod sepe fiat continue recta reputata generabit
in intellectu prudenciam et in voluntate eligente contra
rationem et propter passionem generabit vicium / quarto oppositum
Sexto specialiter contra aliam quod est casus inclinans tamquam Contra
et plures / ut patet 3° physicorum / quod casus est inclinans tamquam
terre et vincens contrarie / quarto si tota syllogismus est ad unum
[illegible] quod quecumque plures inclinent ad idem Septimo quod contra Contra
tertiam et sextam quod si voluntas potest eligere contra iudicium
rationis et particulare sequitur quod in voluntate culpabiliter stat ra-
tio sine culpa et consequenter minus debite pro peccato primo [illegible]
tamen deus punisset rationem propter ignoranciam / consequens sunt [illegible]
sine culpa et sola voluntas viciata / Octavo contra Contra
si tertiam [illegible] esset verum quod voluntas eligeret malum sub
ratione mali si tale quod supposito quia [illegible] quod sciret aliquod
faciens eligeret illud / ut tale in [illegible] dicit ipsum esse bo-
num dicat tamen incontinens faciens operatur malum quod
eligit malum sub ratione mali / Hec sunt motiva opinionis
contrarie que videntur michi non concludunt sed fundantur
super hoc quod omni tempore quo voluntas aliquid volunt [illegible]
illud velit syllogismum practicum concludentem illud esse
vel reputante illud quomodo boni quod non puto esse

vm precise delectati sunt in primo actu / nunc fortassis vis obli-
fica potentie de qua alias posset esse sermo / sed dico voluntatem non
consistit in modico complexo nimis / sed in visione finali sine dei
complexa et ideo vadit ad eius per ordinem. Ad primum modo quam
et ad pluram concedo quod in actu quolibet dicentis quod quando
in hac vita non est volenda stat volendum contra quando
velle per reputamus in complexo per modum boni delectabilis simpliciter ergo
quod actus quod sequitur voluntatis non reputat intellectus primum bonum
sed hoc ad reputacionem incomplexa allicit voluntatem ad de-
lectabile simpliciter. Unde an sciebamus vel cuiuslibet quam extra in-
complexam reputationem vagam pro hoc complexo / ut delectabile
simpliciter dico quod per illud intellectus eam reputat ut bonum
delectabile et ut complacens simpliciter / cui voluntas conformiter potest
elicere actum volendi sine preambula imputacione quia dictum tibi
est bonum vel hoc delectabile vel est volendum / sed sola co-
gnitio incomplexa simpliciter vaga reputans hoc primum dele-
ctabile simpliciter inclinat voluntatem et potest voluntas illi confor-
miter producere actum volendi in specie conditionis simpliciter sed dico
sicut libere. Insuper quod hoc cognitio incomplexa hoc delecta-
bile simpliciter esse [illegible] et quod [illegible] [illegible] concludunt et
ceteri hoc non esse volendum. Contra hoc ad argumentum ultra con-
cedo quod intellectus aliquid incomplexa reputat hoc quantum
est bonum bonum delectabile simpliciter et in inferetur quod [illegible]
esse volendum est vel in quo intelligit quod reputat eam
esse volendam complicate et complexe et tunc [illegible] quam
primam est cognitio incomplexa [illegible] [illegible] reputat vel
[illegible] quod reputando eam ut bonum delectabile reputat
eam ut volendum ut tale cui voluntas se libere potest con-
formare hoc volendo et hoc [illegible] hec enim cognitio est
subito quodammodo [illegible] dicit illud non esse volendum et con-
cedit quod reputat contra simpliciter loquendo / quam non valet
sed bene reputat simul et semel unius incomplexe sic quod na-
ta est sequi [illegible] complacencia volendi et alio complexe
sic quod nata est sequi refutacio eiusdem rei inhonesta
[illegible] turpi [illegible] et hec reputaciones non sunt
contrarie si incomplexa est secundum quod [illegible] prohibent ipsum
velle. Secundo dico quod ratio bene concludit quod [illegible] stante
[illegible] quod hoc non est acceptum sed stat ratio practi-
ca complexa incomplexa dictans hoc esse acceptandum / prima
est [illegible] sicut contra que non [illegible]. Ad confir-
mationem dico quod eadem stante [illegible] intellectus hanc for-
te [illegible] hoc esse bonum in se demonstrando istam /

contrario non assentit, quia assentit huic propositioni quod hoc non
est volendum et consequenter istud hoc non est bonum. In tali intellectus
velit nisi racione boni sibi. Et cum dicitur quod tunc ille non
assentit et voluntas intellectus potest velle nisi putatum sub
racione boni, sequitur quod voluntas illius non potest velle ex
necessitate quia. Quia ut dictum est in primo articulo voluntas potest velle
putatum sibi sub racione boni delectabilis utilis vel honesti
cogitacione incomplexa, quamvis intellectus huic propositioni forte dissen-
ciat hoc est bonum in se. Sola enim reputacio incomplexa seu ad
intellectum sub racione boni sufficit ad hoc quod voluntas hoc ac-
ceptet. Ut in primo articulo dictum fuit. Unde ista reputacio
incomplexa communiter delectabilis aliquorum concurrit illi assen-
sui quo intellectus assentit huic: hoc non est bonum, sed est secundum
illius propositionis inclinacio voluntatis ad usus finis de quo intellectus e-
nunciat non esse bonum vel non, volendo vel aliquod huius propor-
nale et potest voluntas ut dictum est, vel stare cum cogitacione
complexa hoc refutando, vel cum incomplexa hoc acceptando vel
deliberare nullum actum [illegible] saltem 2m secundo
Ad 2am confirmacionem quando quod philosophus principio reputat eam non
esse volendam quod ista consequencia contra medicinam, sed cogitacione
incomplexa que est secundum quod reputat eam ut delecta-
bilem [illegible] est et ista sufficit ad hoc quod voluntas de
sua libertate eam petat. Unde omnia hoc fundant [illegible]
[illegible] in isto fundamento scilicet quod voluntas intellectus potest velle nisi
quod prius sibi reputat ut bonum, cuius contrarium in primo articulo
est probatum cum confirmacione. Ad auctoritates. Ad primam quod sapiens
loquitur de racione communissima et voluntate firma ad
deponere [illegible] vita racione, ac si diceret sapiens: Deo non
dabis facere te moriturum et terribilem indicium [illegible] in-
flexibiles, propter non [illegible] apostolo, non tamen omnes [illegible]
confusi potest peccare. Ad 2am quod consequenter de defectu fide
congeruntur quam non sunt [illegible] et hanc vocat [illegible]
vitalis et lumine quo solem instituit [illegible] et ergo
credendum est quod saepe cum ignorancia peccaverunt crassa cum
tamen hoc constat quod eorum sancte [illegible] quibus peccare potest et
eorum consciam [illegible] infirmitate quam voluntas [illegible]
ni. Ad 3am [illegible] quod peccaverunt cum ignorancia propter vita
[illegible] et fideles saepe tamen cum hoc peccabant cum infirmitate contra
conscienciam [illegible] Ad 4tam quod non est intencio clementis
quod omne peccatum [illegible] ignorancia cum [illegible] dictum
sit quod tamen angeli quod homines [illegible] peccatum non fuit
cum ignorancia, sed cum superbia sed vult quod saepe multorum peccatum

nunc est ignorantia Ad 2m etiam prius patet quia et ad primum
concedit quod sicut complexe patet et in actu hoc non esse
volendum simul cum volitum et tamen ignoratum est / quod licet
stat implicite hoc non esse volendum tamen plures differentias
quales hoc includit non attendit. Sic quod ignoratur est
quo ad hoc quod hoc non est volendum sed quo ad hoc
eligit hoc ut sibi bonum quod reputat sub ratione de-
lectabilis quod est sibi malum / quod contrarie dispositus adulte-
rium inducit. Ideo potest dici quod utrobique male eligens igno-
rans reddit ipsa electione non tamen opere quod in hoc quod non
non est volendum / sed quia eligens hoc efficitur actualiter volens
hoc consequi et quereret media ad illud consequen-
dum convenientia que ante non quesivisset et que sunt ma-
lum consequendi primo que sunt valde turpia ad quorum
turpitudinem precedente electione non attendit quia volens ma-
lum peccat intemperate incontinens / Omnis amor actualis non
est amor debitus Ad tercium aliquis estimat esse
actualis electio potest dici quod per lucidiorem malo
quo iam malicia coniunctam principium suum estimatum
de fine ultimo ut habetur in 6o ethicorum ut intemperatus
malus ignorat / quod intemperantia ligatum reputat volupta-
tem esse summum bonum Dicitur quod omnis volens ad vitam
carnalem ... est ignorans vel de fine ut intemperato vel
de mediis ad finem ut incontinente in quo compassione ...
vero iudicium practicum recte ratio deficiet vel deliga-
tur a recta via / vel turpitudinem quam incurrit elige
conformiter passioni concupiscentie practice prohibente et re-
manente Ad confirmationem concedit quod in actuali delectatione ve-
nerea non manet illud iudicium practicum sed electio vel ve-
lico conformis passioni dum precedit istam et cum ista
tamen stat cognitio quod hec cognitio non est volenda / quia
manet prius ratio et voluntas libere confert se passioni
dimittens iudicium particulare cognitionis practice prohibens hoc
Ad confirmationem concedit quod hic superbia esse sibi inducit
sed hec ignorantia tamen non statim compulit mortem neque
...que non statim assensum hoc agere cum mandatum de
est malum Unde postea videt ad legem sed induxit
aliam ignorantiam scilicet quia credidit vel hic sapientis et de
... volendo quod consequi deum et ... ille de legum per-
hibuisse Sed non est negandum quin quia simul tamen potest
esse actualis cognitio practice obfuscatur et impeditur et
tollitur sed hoc non est semper necesse / stat enim cum

inane quecumque et ideo voluntatem cum eam velle. Ad 2m quod ista
auctoritas probat quod non eliciat sed sequatur primam sententiam non est verum
quod sic semper quando ratio esset recta appetitus esset rectus et
hoc est falsum. Unde Aristoteles 3° ethicorum dicit quod semper quando ratio
est recta appetitus est rectus error et alius dicit quod ab
continente in actu et in actu et movere particularem et in actu appe
titus non possit contrarium errore hoc enim esset contra liber
tatem voluntatis et contra dictum est quod per vol. quod cum quare
velle et hec particularis sit unum est potest sequi motus quia
tunc non potest ratio est completa sed quod non sit hec ratio non con
cludit quin voluntas potest suspendere aut propter passionem
contrarium velle ut dictum. Ad tertiam multa dicta quod oppositum
conclusionis potest syllogismi cui intellectus assentit non est volun
tati imputatio pro syllogismo practico nichilominus bene stat
quod ad sit sibi imputatio consideratio incomplexa primo modo bonum vel
delectabilis vel utilis et quod ille possit se conformare confor
tare impetus passionis dimittere conclusionem practicam quia
forte debitor est in impellendo. Ad quintam nego. Quoniam et
ad probationem dicitur quod consummata mala electio opposita virtute
morali cardinali contrariat ratione quod ipsa non inclinat recta
primo quod inconveniens vel a principio indicat esse non volen
dum quia turpe vel quia a deo prohibitum sed assuescat hoc
eligere contrariabit ratio saltem in inferiori sui parte scilicet quod
hominem vel non detestabilis vel non summe detestabilis. Unde
6° ethicorum elicere malicia est corruptiva principii in malo
eam voluntate corruptiva recte estimationis et ultra
fine. Quarto dicit quod prudencia fieri non potest cum voluntas
eligit id quod est turpe quia ratio tunc obtemperabit in
principio voluntas eligit mala inclinatione ex voluntate contrarie
licet a principio in principio opposito obiectum fuerat recta. Et si di
catur quod per in fine primi ethicorum videtur velle quod semper
ratio deprecatur ad optima dicatur quod hoc est verum
in non depravatis. Ad sextam cum probatur dicitur quod
est verum quod in simplicibus eadem inclinatio totius et
partis ut vult philosophus in de anima que asseruit sed in mixtis non oportet
non enim oportet quod ille inclinet quocumque pars totius ad quid
totus homo quia pars unica magis furiosa et [illegible]
sum ad propositum quicumque sint potentia inclinata cum suo assensu
potest inclinare ad fugam propter inhonestatem et [illegible]
quod reputetur primo modo conveniens consideratio incomplexa ad pro
secutionem quia hec non sunt eiusdem rationis ut in voluntatibus
quibus sepe prohibetur cani cibus cum baculo vel cultello

et maculat carnem cibus ad arctum / et baculus ad su-
fugam / sic suo modo reputatio conveniens intrem i ferrus
volunt(atem) inclinat ad sui amplexum / sed cumulata i(n)ti-
tudo (et) c(ontra)r(ium) rationis luminis proponens inclinat ad fugam
/ et unio hiis actu toti / quia non est toti contrarius rationis
i inclinando ad receptionem boni quare quod stat quod unio in
ratio non sit i culpa propter i peccato, voluntas et cum dicit
quod tunc debens i iuste inducens propter peccatum ignorantiam i
rationis non qua quod cum sint una res ratio et appetitus
voluntas cum bene velle illuminatur ratio et appetitus voluntas
cum male velle obfuscatur ad ortam non qua et ad
dictorum quod faciunt ad fugientes et secundum istam formam eligens
eligit ipsum ut tale et ideo voluntas quantumlibet non eligit sub
ratione quibus contraria prohibentibus / sed magis sub ratione apparenter
boni et convenientis proponderantis delectationem vel apparente bonitate
motu animo inducente quorum nomina sic dixi probabiliter
propter modum quem alii in certo termini et simpliciter stu-
diosus ut circa hunc modum communis indicant quare ego ad
non valeo videre Tertia quod hoc non esse possibile quod vo-
3 9clo luntas solum i sequendo syllogismum practicum seu eligendo solum
secundum eum eligat / preter indicium rationis / patet quia contradictionem impli-
cat / quia voluntas eligendo secundum practicam syllogismi practici
non eligat secundum indicium rationis quod syllogismus practicus est
met indicium rationis Tertia quod semper voluntas agit contra
4 9clo indicium rationis absolute consideratum indicium rationis patet i operibus
que simpliciter considerata essent in voluntaria metus causa
sic proiectio bonorum ad mare pro salute vite / abscisio po-
tentiae membri putridi ne inficiat corpus / acceptio medi-
cine amare pro sanitate servanda / haec enim utraque sunt contra
indicium rationis absolute consideratum / propter et hoc absolu-
te considerata vocantur i voluntaria / sed sunt nihilominus
aliquis ad illud eligit / eligit tamen hoc voluntas secundum
indicium rationis impulsa propter ratione circumstantias unde
simpliciter sunt voluntaria absolute considerata cum sint sic
mixta ex voluntario et i voluntario sunt tamen magis vo-
luntaria simpliciter cum sint / quia principium motus est i vo-
luntate circa hoc quod secundum est possibile quod voluntas ad
7 9clo velit nisi ratione boni / patet sic / quia omnis appetitus est
i bonum vel apparens bonum / sed omnis voluntas est appe-
titus igitur patet antecedens per diffinitionem appetitus est enim inclinatio

vel in bonum vel apparens bonum et in hoc nota est et hec
vltra / omnis voluntas est in bonum ergo nunquam in malum / vel quod
quia nature sue hoc repugnat si feratur in malum sub ratione
mali. et hec non est possibile vel quia potest tamen velle cessare
malum propter bonum et hoc non est malum ut malum velle
non est obiectum appetitus Confirmatur quia malum ut malum
ad sui refutacionem / ergo non ut malum appetitur / et hoc est fugiendo
vel refutando refutare malum est bonum ergo non malum ut
malum appetitur quemadmodum bonum appetitur Secundo potest malum ut
malum non sub ratione diligibilis / ergo non potest ipsum voluntas velle
ut tale / nota est quia sicut patet tria sunt diligibilia
ut dicit 2o et 8o ethicorum vtile delectabile et honestum
et omnia hec sunt species boni / igitur nullum istorum ut tale
est malum neque malum ut malum habet rationem alicuius istorum
hec ergo quarto est beatus dyonisius 4to de divinis nominibus dicens Omnis
speculator principium est et finis optimum neque malum natura
respiciens facit quod facit sequitur Omnibus ergo malis principium
et finis erit bonum gratia ipsius enim bonum omnia et quecumque bona
et quecumque et contra et hoc agimus bonum desiderantes
nemo enim malum aspiciens facit quod facit Tale est primo
primo ethicorum ubi dicitur Omnis ars et omnis doctrina et omnis
doctrina et actus bonum quoddam appetere videtur Et tamen
magis ergo patet malum non est natum affectare velle ad
sub ratione mali nullum enim sub ratione mali ut mali potest
esse amari Contra licet voluntas quodlibet obiectum possit
velle / non tamen sub qualibet ratione Prima probatur / quia quodlibet
potest appetere aliqua ratione boni / et sic nullum istorum potest appeti
2a probatur patet / quia non sub ratione mali Ad hoc potest voluntas
velle suam miseriam videtur quia miseria pene potest voluntati
reputari sub ratione boni scilicet quia melius est esse in pena
quam simpliciter non Videtur beatus Augustinus 3o de libero arbitrio si velles
vitare videtur omnia eligere vel non esse vel miserum esse quemvis (?)
miseria pene sum neque et rationabiliter eligeret Secundo dicitur
quod voluntas non potest velle suam miseriam sub ratione miserie
videtur beatus Augustinus enchiridion capitulo 66o dicit volo esse
volumus sed miseri fieri non solum nolumus sed neque velle
possumus sub ratione miserie Contra voluntas
omnis potest refutare nisi sub ratione mali patet quia eius
motus acceptio boni et refutatio mali propter quod acceptare
vel velle non potest nisi bonum ita neque refutare nisi in quo
patet ratio mali Contra quod dicitur voluntas potest odire

Con

in quo nulla est racio mali igit pt velle i quo nulla
est racio boni / quia tz asili ad patz qr voluntas pt
odire deu quia iuxta illud Io. 15 i quo qui odit me odit
et patrem meum / nec i deo nulla est racio mali / necz pt
esse hoc scilicet qr voluntas no pt ad velle nisi a quo
appet comodum sibi pz / quia tz qua no pt dilige
nisi ppt apparentem bonitatem et hoc videtur esse apr comodum
et confirmatur ppe intellectus ppri necz sub rone boni
necz mali tu hac voluntas pt p velle / pz a qua
cuius ppe no ordinat ad opus / pz hoc qr volunus
speculans studet ad prima qr capitis eius large pmt
difformitas peti vocatur eius / cuius est vim et quis / qr
volunt pt velle difformitate peti i qua nulla e racio
boni / necz hoc est cum q q3 / qr licz i peto no pt racio
boni tn voluntas pt in eo sibi formare racionem boni / et
sedm hanc velle istam difformitatem / pt enim velle exprimi
suam libertatem volendo difformitatem peti vel querere famam
i malo sed peccatores excessu manent in hominum memoria
vel ad tale sed et pt deus odiri in quo no est aliqua
racio mali / sz voluntas pt eu considerare sub rone mali
puta sua delicta puniente vel vindicantem vel suam spale
et eternam penam inferentem seu sibi no dantem fortunam cui
posset et in pluribus aliis tamen et sic odire deum / et sic
dicitur qr glosa dicit sup illud Luc 16 Non potest
servire deo et mamone / nullus grata deum odire pt / sz cum
temptantur / deus minas eius suis cupiditatibus post pambasque
debitum vel quid glosa vult qr in hoc qui odiret malum no
oditur deus nisi per accidens sz occasione accepta ablata
malo vel quid volunt qr deus no oditur sed ea que facit
in quantum vel cum id quod est qr nullam licz sic in se
rone displicet sed no negat sim ea que facit i dum
duo vel penam inferendo vel bona subtrahendo / alicui pt
sibi servire occasione odiendi deum s qr suam nequitiam odit
odit cuius deum reputat actorem et sic hoc deum odire / Ad 2m
v s qr quomodo intelligatur velle rone boni quod e vim necz
est sic quis sim Non enim pt deus dilige nisi bonum
vel velle nisi bonum i quo cum summa libertas est unde no
est de rone libertatis posse velle malum / vel posse peccare
qr sic deus no esset libere volens / sz aut p quomodo intelligitur
aliud bonum / ita qr no possit velle nisi propter suum bonum
licet quia no valz qr iste est amor mercenarius diligere
propter quomodo apud / bonum enim diligendum est propter deum et deus

pt cum / ...

Margin notes (left): 1 / 1 / l / V. deus possit odiri / 2.

potest per ipsum / et sic ultima carnositas inde sequitur. Ad quintam racionem
quod speculacio diligitur non quia utilis ad operandum sed quia
perficit partem superiorem hominis que inclinatur naturaliter ad finem iste
est secunda intencio circa doctrine et aliis. Circa dicta autem
dubitatur utrum libera voluntas creature possit cogi vel per
aliquam potenciam. Et videtur quod sic quia aliud est inde Nota
cum hominis enim sit liberum arbitrium non potest deformari / ergo non
ita cogit voluntatem / quia virtus tenere et animus patet de quibus
si non diceret voluntas nec ad velit subicione mali vel in quo
non apparet aliqua racio bonitatis quod quia ulterius voluntas non
potest incurvari. Item si sibi diceret ne subito dimittat actum
actum malum est quod non potest incurvari / quod non potest subito ab
actibus suis dimittere desligueri. Tercio quod deus potest ipsum cogere
cum dictum potest voluntati dei quibus resistit. Ad hoc non ergo potest
ab aliquo cogi. Potest secundo quod obiectum beatificum clare visum necessitat
ipsam / ergo cogit animus est prius dictum. Et quarto quia post
mortem non est libera ut patet animus quod in malis necessario in
bonum et in bonis post mortem in malum. Contra in contrarium est
quod id quod cogi potest non est liberum quod repugnancia est
in adiecto / quod voluntas libera cogatur ad intra / sic enim hoc
cogitur ergo necessitatur / ergo non est libera. Ad istam dubitacionem
discutiendam premitto tres sensus. Prima libertas voluntatis non attenditur 1 q°lo
penes hoc quod potest deficere sine peccato / patet quod tunc
deus non esset libere voluntatis quod utique peccare non potest. Secunda necessario 2
libertas voluntatis attenditur penes hoc quod omne quod potest velle
possit perficere patet quod potest quod est supra se ut fuisse summum esse
papam vel regem ... voluntas est inpossibile
sed non eciam. Tercia propositio necessario libertas creature voluntatis attenditur 3
penes hoc quod non potest in mobilitatem in bonum vel in malum
patet ex dictis in tercio articulo questionis quinte ... 2 quod complete statu
in eo in quo sistit se posuit de lege communi immobiliter perma-
nent / status enim duos non scimus convenire adversarium alicuius 8
status de bono in malum vel de malo in malum. Quarta propositio necessario
libertas ut estimo in hoc consistit quod ultimum finem beatificum
clare visum de lege communi possit non velle / quod de lege communi
in tali quiesceret naturaliter sed que in loco naturali / necessario ...
possit non velle sed beatitudinem suam clare visam non posset
non appetere et de hoc dictum fuit in 2° articulo in solucione ...
questionis ... Quinta propositio videtur quod 7

rialis libertas est sua essentia licet eius est potestas posita in
primo voluntatis. Illa 2i articuli et licet in quibusdam nata est potestatem
vere libere velle in puritate subiectione boni sed secundum quosdam voluntas
sed velle et non velle et potestas sub ratione mali nolle
6 et non nolle sive refutare et non refutare. Sexta propositio
quod eius libertas potestatem non attenditur penes posse velle et
non velle. Dictum est in 3a questione 2i articuli predicta. Septima
7 propositio nulla virtus creata voluntatem cogere potest ad intra
ad volendum vel nolendum. Patet quia nature sue repugnat.
Unde Augustinus in libro de libero arbitrio: Difficultas impugnare potest
voluntatem, expugnare nequaquam. Et subdit quod cum volun
tas vincitur non aliena vincitur potestate sed propria. Unde
cum dicitur voluntatem turbulentam potest mors, ut dicit 3 Ethicorum et
Johannes in 10 capitulo: maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam
ponat quis pro amicis suis, et cum mors non cogit vo
luntatem ut patuit in martyribus, patet quod nulla virtus creata
8 cogere potest voluntatem. Octava propositio: quamvis non sit possibile
ut voluntatem [illegible] deus eius libertatem auferat, tamen
bene possibile est deum facere ut voluntas invitus ad aliquod
opus libere operetur. Patet prima pars per ea que dicta sunt de voluntate et
sua libertas. Patet 2a quia deus libere concurrit cum generante et
etiam si generare non vellet voluntas et ullum opus generare
9 valet cum nichil posset contra. 2a absque 1a. Nona propositio:
deus de lege absoluta posset voluntatem non agere vel
in semper idem agere immobiliter confirmare. Patet prima pars ex 2a
parte precedentis. Patet 2a quia voluntati divine, beneplacito volenti
dictatum voluntatem in eius opere confirmare, nichil resistere
valet ut allegatum est ab apostolo. Ad Romanos: in quibus neque
neque creatura voluntatem cogere valeat cum potentie divine
hoc non repugnat, quamvis deum hoc facere contra statum vie
non deceat. Prima pars patet, secunda 2a opposite et
3a quia non decet voluntatem dei voluntatem creature ad bonum
cogere, sed propria sponte ad bonum convertente se prius cogere,
10 sed in 2o articulo dictum est. Decima quod quamvis volun
tatem deus in eius opere immobiliter confirmaret, tamen libera re
maneret. Patet quia adhuc secundum naturam suam dimissa sibi posset
in opposita. Cum enim per cogere dicatur libertatem tollere, deus non
potest voluntatem cogere. Patet ex quo. Cum enim per cogere capit
large ut signaret in eius opere vel non operando immobili
tate deus potest voluntatem cogere. Patet quia sic per in suum amorem
cogit omnes beatos quia eos in sui dilectione nodet immobiles

in operando male operatur demerito / unde est quod hoc est in pena co
neno / quod ut patet dicet puerunt quolibet voluntate aliquo
Tercium dubium utrum obstinatio est dampnabilis voluntaria vel involuntaria vo- **No.**
luntaria videtur ... dicta in alia questione quod est voluntaria
dicit quod volunt id dixerunt ad quod in isto dicendum ... pena
obstinatio est secuta ... quod non videtur esse voluntaria forsitan
quod obstinatio in malo non ... includit aliquam bonitatem ... 1.
quam voluerunt eam sibi forsitan eligere ... Ad rationes ... ptc con
tra adductas ad primam quod quamvis voluit ... potest velle
subtrahere malum / ... potest se ... differre dicunt quod in
... quod est volens subtrahere malum / potest enim semper ...
... liberrime potest velle subtrahere malum et hoc in semper
... et sic potest velle ... qualitercumque seu
... quod posset velle subtrahere malum ... dicat de alio
... quod quamvis voluit nequeat subito dimittere omnem
actum potest tamen se velle hoc posse et sic differret se ab
... Ad 2am dicendum est in hoc notum et pro ... unde est 2.
enim quod de potentia sua absoluta hoc potest si nunquam faciet pro
ter ad aliquem motum puer nature ... Ad 3am 3.
quod quamvis diabolus ... voluntatem nocet non tamen cogit
... enim deus non velit et ... non tamen cogit
... vel alia ... negat dicit quod post mortem 4.
... est libera sed nunc Item mali angeli licet non possunt
velle bene vel meritorie tamen ... que male voluerunt
idem possunt velle et non velle / et ... Item de
boni angeli ... voluntatem nesciunt sepe
contra voluntatem ... enim princeps persarum restitit angelo in
... et ... Ut habetur danielis 10 et exponit
beatus iheronimus de bonis angelis custodie ... de
deputatis et ideo licet non possunt male velle / tamen ... que
que voluit idem possunt velle et non velle / ... de quibus ... Plu... arti
... utrum ... sint creati in gratia gratum faciente
... a qua et cum qua potuit mereri est sciendum quod de hoc ...
modus dicendi est Primus ... esse ... doctoris sancti quod
tam angeli quam homo fuerunt producti in gratia gratum faciente
... dicendum est quamvis quo ad angelos quam ad homines modus
est iste quod fuerunt producti in originali iustitia a qua potuerunt
stare sed non proficere et hec est ... in ... quod de
... quod non fuissent producti in gratia gratum faciente sine cari
tate sed cum ... voluntatis ad deum et cum plena et perfecta
obedientia omnium virium inferiorum / in quibus originalis iustitia consiste
bat / Quibus autem potuerunt se contra suggestiones temptatoris proficere

tu non valebant ad gloriam / quia deficit caritas seu vestis
imperialis / Et iuxta hunc modum adhuc duplex potest dici
ratio quod in hoc statu iusticie originalis non meruit homo ad
dictae caritatis / gratiam utramque recepisset si peccato non consensisset
sed victor factus fuisset temptatoris. Alio modo sic quod in iusticia
originali productus dulcedine peccati non sic ad deum quietat
et quod deus quasi ad se statim gratiam gratum facientem ante peccatum
ei tribuit quod simul cum originali iusticia peccando perdidit
Iuxta primum modum in statu naturae integrae homines fuerunt sine
lumine salutis aeternae de ordinata lege dei / quia homines habuerunt
gratiam gratum facientem / sed iuxta secundum habuissent tamen originalem
iusticiam / quod est gratiam gratum facientem semper additam ante peccatum
Et hoc modo assumendo sed has opiniones [illegible] comparando
videtur in eo magistro quod non fuit productus in gratia gratum faciente
et hoc sunt pia [illegible] probabilis / patet quia angelus non erat productus
cum gratia gratum faciente / ergo neque homo / patet quia quod
deceat non minus istam creaturam nobiliorem producere vestitam
veste imperiali / quam humanam naturam inferiorem / quia licet
ipsa fuit perfectior tamen casus suus erat periculosior / et ratio
est dictum in prima parte communi articulo [illegible] Contra hunc 2m Et
confirmatur quia quomodo videtur quod probaret cum integra natura
recepta a deo valet resistendo temptatori / et sic victor
factus de temptatore [illegible] arma seu gratiam gratum facientem
reciperet / Et 3o quia videtur quod iste processus fuit totus sine quod
a natura deus incepit sine a re naturali / et quod ea [illegible]
ista homines [illegible] impugnaret [illegible] in gloria
coronaret / quod persuadetur sic sicut [illegible] gratia gratum faciens ad
gloriam ita sic videtur habuisse iusticiam originalem ad gratum fa-
cientem gratiam / sed certum est quod non simul sunt homini data
gloria cum gratia gratum faciente ad gloriam ita sic videtur habuisse
iusticiam originalem ad gratum facientem gratiam. Sed certum est
quod non simul fuit homini data gloria cum gratia / ergo neque
gratia cum originali iusticia [illegible] et [illegible] / quia
utrumque est comparatum [illegible] ad [illegible] et imperfectum ad perfectum
/ est enim via originalis iusticia ad gratiam sicut gratia est
via in gloriam / et quamvis [illegible] minus perfectum [illegible] alterum
sed primi [illegible] / Ad hoc non est quod homines ante incarnationem salvandi
Joh sunt in gloria iuxta illud 12 Nisi granum frumenti cadens
in terram mortuum fuerit ipsum solum manet / primo est si
perstitisset et victor temptationis fuisset non statim fuisset in gloria
sed fuisset addita gratia temptatori [illegible] quo [illegible] in quod [illegible] non

Z 9cto

fuit addita gratia condilectio dei super omnia et dilectio nostri quem
placeret quam habuit ante casum patet sic quia condilectio super
omnia quam habuit angelus in primo statu sui esse non videtur fuisse
sibi addita gratia / quia non magis bonum / quam tenetur / sive plus
bonum cum sit perfectionis conditionis nullus angelus magis
diligere bonitatem dei quam quivit et eadem ratione in primo statu
sui esse magis diligere potuit quam habuit diligere / vide de ea dictum
est quod incolentes paradisi fuit [illegible] 2 li. [illegible] intima
tatem [illegible] et [illegible] dilectionis autem est dictum in primo
articulo [illegible] 2 [illegible] quia non videbatur quod ut [illegible]
na victorie assignanda dicitur ante triumphum / modo
gratia fuisset tamen ea assignanda dei victori de demonibus tem
tatore / quia non fuit quod ut daretur ante triumphum / quia
non videtur fuisse civitate ante peccatum quam erat recepturus
erat demoni resistendo Item 3 quod videbatur ut in origi
nali iustitia stantes sic ea descenderet fuit facta ipsius quam
libet patet et quia ante temptationem non videtur accepisse gratiam
gratum facientem Et confirmat auctor beati angeli 2 li. de ci
vitate dei 2 ca. dubitatum est primus homo in paradiso quam
ad delectationem pertinet bonum beatior erat quam quisquis iustus
in hac infirmitate mortali / sed quantum ad spem futuri boni
beatior est quilibet iustus in quibuslibet corporis cruciatibus
/ nam illud non ex veritate nisi quoniam hic est in celo
et per hoc non fuit in gratia gratum faciente Item hoc quod
videtur fuisse de mente eiusdem in quibus veteris et novi testa
menti q 126 sic dicens Quidam quorundam expositores
non plane distinxisse septuaginta sed simpliciter autem asse
rere quod adam factus spiritum accepit spiritum quem per
ancto accepit post ut dat credentibus Quorum dupliciter invenim
itatem primo quia perfectus fuit productus Item quia illud
accepimus perfectionem in baptismo accepimus gratiam in credentibus
videtur ibi [illegible] quod adam perfectus fuit productus / sed non
cum non videtur gratiam accepit qua stare potuit et
non macutari Ad secundum quod fidelis perfectionem recepit ultra
illud quod adam perdidit / scilicet gratiam per quam vivit vita
celesti Cum hoc in statu nature integre nunquam habuit
gratiam gratum facientem / patet quia non ante casum / preter
nec post casum quia tunc nata erat destituta Item tertio in
toto genere humano talis est peccatum perdidisset gratiam gratum
facientem Item quarto quia casus ad peccatum mortale pre
[illegible] in eo gratiam quam sibi dedit deus [illegible] penitenti et sic patet
additum 18 apostolus ad ro. 5 ubi habundavit peccatum

superhabundat et gratia. Quere de hoc articulo. Ad rationes principales
affirmativam non dico; et ad primam contra affirmativam de coactione voluntatis
patet, dictum est in dubio primo huius articuli et de tanto articulo
in processu. Ad 2am rationem multi modi solvendi sunt et quos
dimittens eos brevitatis causa dico cum quod in ea pluribus
premissis premittendo quod difficultas voluntatis tenet. Secundum optime ap-
petitus sensitivus qui passionibus suis inclinat ad se vo-
luntatem, scilicet ad fugam tristium et prosecutionem delectabilium
que quandoque sunt contra rationem vel contra rectum dictamen rationis sed
peccata. Unde per 2° Ethicorum: propter voluptatem mala operamur
et propter tristitiam a bonis recedimus. Secundo premitto quod hec in-
clinatio et passio appetitus est in corpore in quo est complexio sensitiva;
patet quia per esse reducitur de potentia ad actum. Unde Philosophus primo
De anima: appetitus quia virtus in appetitu animalis sequitur complexionem
et sensitiva complexio [illegible] et ideo passiones sensitive sunt in corpore subiecto
in quo sunt complexiones sensitive quibus fiunt secundum ad quas sequuntur.
Tertio premitto quod sensitive complexiones sunt in [illegible] corporalia et fir-
ma, patet quia sunt extense extensione organi in quo sunt;
ideo non possunt esse in sola anima intellectiva quia indivisibilis
est, nec est in solo organo quia sic [illegible] vel corpus complexionem
2m animam in se non habent, et ideo relinquitur quod sunt in toto
composito ex anima et corpore, et hec est ratio quare anima ab eis
trahitur quia inclinat ad bonum individui ut in fuga
tristium vel prosecutionem cibi vel ad bonum speciei ut in inclinatione
ad venerea; bonum autem suum est obiectum voluntatis ut ante
dictum est. Quarto premitto quod hec difficultas contingit quia
ratio sepe talia turpia esse cognoscit. Unde voluntatem
instigat ne talibus inhonestis [illegible] condescendat et sic
ratio dissuadet propter sensum appetitus mala inclinatio et
actum ad quem inclinat sensus autem propter [illegible] bonum allicit
vel propter [illegible] malum imminentem contra rationem surgit volun-
tas sic hec [illegible] liberi potentia condescendere sensui contra
premissa et dimittere sensum et inherere rationi. Quinto
premitto quod hec cognitio sensitiva non est finita, necessario potest
esse infinita, patet quia sensus non est natus infinite
recipere cum sit finite virtutis. Sexto quod [illegible] obiectum minus
percipitur a fantasia et sensu tanto minus movet, patet
quia obiectum non movet nisi cum cognoscitur ut [illegible], et ideo
quanto [illegible] cognoscitur tanto eius motus minor. Septimo
quod [illegible] forte [illegible] obiectum [illegible] voluntas se
ab eo a principio autem potest fugere et se ad alia [illegible]
dis ut si quis videat pulcherrimam mulierem statim potest autem

celos ne videat vanitatem iuxta doctrinam pauli et per 2o 3o
ethicorum quod plebe sequentes tyranni, nolebant [illegible] ab eis
ne sua pulcritudine illaquearentur. confirmatur deinde quia passio
est passio tantum cui [illegible] [illegible] quod voluntas inclinatur
ad quod in virtute [illegible] quod voluntas semper mortaliter ad
aliquid peccati trahatur. Cuius in potestate voluntatis est a principio non
eligere non velle, ut non consentire, tamen postquam eligit non
est in potestate sua statim eligere desinere. Et ideo conclusio
sua mortaliter ad aliquale mali electionem continuandum et
tamen non minus peccat. Ideo forte probabile est quod licet simplicibus
singulariter clericis liberi dicat quod tamen in consuetudine sit cum tempta
tione sic sponte exponit necnon fit in mortale peccatum semper
in natura dissoluta in venereis vel carnis illius aggravari
de his frequentibus vincitur, sint et ideo orationes evitande
sunt, sed loca solitaria vel videndis [illegible] oculorum in tales
fantasias et cogitationes carnales [illegible] [illegible] ut cadit
homo continuo in mortale. Est enim temptacio de se sponte
submittere temptationibus, venereorum unde iuxta dictum medicorum
mittens permittitur tamen in peccatum sic quod stante homo [illegible]
tanea et libera et cotidiana occasione non cadit in potestate
[illegible] effugere peccatum [illegible] in [illegible] unde dictum est principiis
[illegible] obsta sero medicina paratur cum mala per longas [illegible] in
valuere moras. Dictamus permitto quod non potest ita forte per
se [illegible] in appetitu sensitivo quod voluntas [illegible] ei [illegible]
a principio [illegible] quod passio appetitus sensitivi [illegible] forte est quod
inclinatio sit [illegible] ad ea que sunt bona carnis
per [illegible] introducta ac in organo corporis non semper a prin
cipio voluntas potest se absque passione elongare prout
fundata in [illegible] sine organo corporeo, quo semper vera
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absoluta ab organo
corporeo non videtur minus potens quam ea que in organo
corporeo totaliter [illegible] [illegible] ea quod ista est potentia [illegible] et
fortior [illegible] quam ea que est in organo [illegible] potentia [illegible]
quia [illegible] [illegible] sine organo sed corporali reputat [illegible]
[illegible] semper et non que est in organo et 3o quod reputat
fundata super [illegible] [illegible] sed super caritate dei
sed [illegible] in [illegible] caritate vel super bono honesto sed [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ista potest voluntas movere [illegible] in con
trarium passionibus et [illegible] ne [illegible] [illegible] [illegible]
quia in organo corporis ad [illegible] inclinat et
magis a principio potest se voluntas ei conformare quod [illegible]
[illegible] seu [illegible] qui non datur, eis [illegible] seu ma
[illegible] statim debilitatur et contingunt [illegible] [illegible] [illegible]

actionem in formam negando actum quod omnis potentia finita
que potest difficultari potest cogi et ad 2am actum illius
quod dicitur quod per multiplicationem difficultatis potest fieri fortius
in difficultando quod potentia finita esset in resistendo / patet
quia contradictio quod est dictum quod difficultas voluntatem
est cogere simpliciter inclinans ad ea que sunt contraria sed
in prima suppositione dictum / non tales non potest contrariis multipli
cari maxime prout angelus suppositus / non enim potest amplius
quam simpliciter nititur est recipere et inclinare sua finita propter
extrinsecam voluntatem ad se inclinare ut dictum est. Supposi
tione libera et contraria primo ista difficultate vincit ad bonum potest ab
sumere saltem a principio quando voluntas absoluta se liberare
dicitur posset si ante iam consuevisset ab actu turpi se
non valeat retrahere vel etiam si non consentit sed tamen passionum
tractibus quibus delectata est intendi permisit hec non est
contra passionis sed ex voluntate post consuetudinem vel non a prin
cipio debite renitentem sed hec delectata fuit in
suppositionibus. Dico forte dicetur quod ista solutio fuit data in sen
tentia principio si esto quod omnis difficultas voluntatis tenet se
ex parte appetitus sensitivi quod non videtur verum quia virtutes morales
sunt in voluntate quia et iste moderantur passiones / igitur et
passiones sunt in voluntate. Dico quod licet ita sit de pas
sionibus temperantie et fortitudinis tamen non videtur ita esse
de passionibus oppositis iustitie que non sunt in delectabili
sensitivo vel tristi et 3o quia non videtur esse ita de passio
nibus superbie que tamen est initium omnis peccati / patet pa
tentia quia superbia est appetitus inordinatus proprie excellen
tie et illud desiderium non est in sensu. Dico ad primum concedo
quod non semper voluntas potest se removere a repulsione actus
vel operationis igitur tunc cogi videtur et non libera fore. Item
Augustinus 3o ethicorum dicit et operationum dominium sumus a principio
usque in finem quod non videtur verum si voluntas posset cogi
recipere operatione turpem. Ad ista videtur ad primum quod
hoc non est dictum quod omnis difficultas tenet se ex parte
appetitus sensitivi potest enim esse ex malo habitu acquisito. Tamen
difficultas sed dictum est quod principalis difficultas voluntatis
hec est in appetitu sensitivo sed in passionum delectatione vel
tristitie. Unde angelus primus peccaverunt nulla difficultate
in ipsa debilitati quia sponte se ad peccatum inclinaverunt [illegible]
homo non habet difficultatem resistendi superbie quia [illegible]
cupisset quando temptatus ad primum peccatum solus fuit

absoluta ut dictum est et quo libere se extulit de se dicit apropr-
to et velle summi altitudinis mordicus tenere. Secundo dicit quod intellectus
intellectibus prius in voluntate non est consignata sicut passiones
quibus non potest negari complacentias et displicentias circa
se primo passionum sed istis sicut consignatur certa convenientia
appetitibus sensitivis propter quod intellectus in voluntate poterunt ut con-
tra contrariam affectus sensitivus teneat voluntatem cum ratione
Ad 2 quod sic ita est de passionibus inclinationis sed quia sensitiva
sicut inferior minus inclinant nobis vel magis saepe illa
inclinationes pervertunt rationem voluntatis ut patet ut sensus status
et ratione permittat tales cum inclinationes in brutis est ad
se et sicut scitis quod non est in homine Ad 3 de vitio superbie
et passionibus eius dicit quod verum est quod ipse non respiciat
sensum delectationis et quo ad non difficultatis. Unde in angelis et
homine actu esse potest superbie sine difficultate et 3 quia haec
vitia actio sit consensu solum cohibentes ut capere voluntas
sibi primus complacentias nulla difficultate sed ut sua sponte
vel ratione corrupta invitat voluntas de 4 sed in passionibus
fervoris et insistere et repugnare fugiunt difficultatem voluntatis
tamen verum est quod ex affectione nimia superbie in nobis sepe
sequitur motus sensus et passiones eius excitat cum mente
qui excitata magna presumens de se propria laude et de factis suis
non appetens magnam personam credit Ad 2 quod non est in quo
magis quod voluntas turpitudinem quam sponte subiit ex li-
bertate non subito deponere posset non tamen cogitur libere [illegible]
turpitudinem eligit et per hoc 3 ethicorum non vult quod sit in
[illegible] [illegible] [illegible] quod iam fortasse [illegible] possumus
subito removere sicut patet de habitibus quia quod apud eos
[illegible] summus actum acquirere non eligere ut nostro [illegible] sed
non sic quod iam productas libere corrumpere valeat Ad 2
principalem in aliis [illegible] sit dicendum quod loquendo de actibus
[illegible] ad 3 quod libere [illegible] eius quae sunt sine quae sunt
[illegible] Ad [illegible] dicit quod per intellectum [illegible] quod est
actum esse esse in [illegible] videlicet quod haec non [illegible]
quod est et quod est ut magis ad probandum quod omne quod est
[illegible] est ad esse ut fuisse ad dicam secundum contingen-
tes quod potest nunc fuisse et haec est verior nunc quod
ita est de volente ut actu volunt quod possibilis vo-
luntas cum libere producit in esse de [illegible] est ad esse ut
fuisse cum haec tamen contingit sit quia voluntas posset cum
cum sibi primis causis impedientibus [illegible] [illegible] producere esse
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] quod tamen esse
[illegible] non stat ipsum simul non esse ita quod [illegible] mensura

non est admittendum simul esse et non esse primo posito esse impossibile est eius non esse pro parte non est magis possibile est eius non esse cum isto tamen stat quod voluntas libere producat suum actum volendi / non quia potest cum produ cit et non producat sed solum quia potest ad eius produ ctionem et ad eius non productionem quod primo quo producat libere cum producat se esse cum posito isti et similibus quibus possit ipsum non producere stantibus eisdem disposi tionibus omnibus precedentibus et cetera. Ad auctoritatem in contrario 2° dicitur quod intellectus quamvis ... disponendo se tenet ad futura / potest tamen adsentire plurie quam ad ea que de facto disponunt vel ad futura quia ad ea que disponunt vel ad futura ... dicitur ... quod primo disponit et eligere ... in futuris dicitur ... et non sic est in voluntate futurorum. Ad 3am confirmationem quod producat actus elicitos in se libere ad primum ... ... Ad 4am confirmationem quod producat actus volendi principaliter dicitur quod ... voluntas libera ... ex omnibus ... modo se ha bentibus potest in oppositum ad ... dicitur ... producere ... ... Ad ... quam ... ... quod ... voluntas ... producat ... electionem ... quod Deus ab eterno praescivit istam voluntatem istam electionem producere et quod ... voluntas eam contingenter et libere eliciat et quod potest eam non producere et hoc est possibilis voluntas non producat istam electionem ... ... eam hoc est possibilis Deus ab eterno non praescivit voluntatem ... ... in se ... electionem et quod ... quod non stat quod Deus ... electionem ... productam ... ... non plus ... quod ... contingenter et ad ... producatur quod Deus eam ita ... eventuram / et quod ... que eveniet Deus praescit et ... ipsa potest non evenire ita Deus potest eam non praescire et hoc non implicat mutationem divine voluntatis vel ... eius mutationem ... ... quod Deus ab eterno praescit potest non praescivisse et quod futura contingentia Deus contingenter praescit / sic contin genter eveniet ... ... dicta sunt in ... ... 13 questionem ... ... quod voluntas ... ... Deus ... ... / quod vel intelligere ... se voluntas eliget / potest

deus prescit et tamen hoc contingit, quia libere eliciet sed
libere deus prescit vel intelligitur quod sic prescire et eligere deus
prescit unam partem prescit, quia sic voluntas istam partem in
plus intendit quam aliam vel quod sunt circumstantie propter quas plus
determinatur vel determinate ad istam quam suam partem oppo-
sitam alie ab illa voluntate et hoc non oportet, quia istam
quam deus prescit prescit contingenter, et ita voluntas eam
eliciet contingenter sed hoc idem erat de libera divina cog-
nitione que videt ea que non sunt sed ea que sunt
ullam imponit necessitatem futuris contingentibus neque in-
epetat voluntati. Ad quintum dictum est in solutione rationis
facte contra secundam partem prime questionis quod cum
aliud requiritur puta concursus divinus ad volendum liberum
eorum cum quibus stat quod deus cum libera voluntate quam
suam contingentem eliget et contingenter eliget vellet ad
eligendum predictorum, adeo quod manet libertas voluntatis
in sua potestate ut eligat sed libere, quia deus cum ea elicere
non libere potuit. Ad nonum sic factus, preposito. Ad primum
dicitur quod Adam fuit spoliatus gratuitis gratia data per quam
in iustitia originali fuit et aliis gratiis et per prestitis
primus sibi concessis, et hoc volunt quia secundum hunc solum, sed
non fuit spoliatus gratia gratum faciente, quia sed non
non habuit iuxta unam opinionem primi anni. Alii
dicunt quod fuit spoliatus gratia gratum faciente quam accepit
post creationem quantum intendo sed ad dicendum quibus dicitur quam
harum opinionum quam estimat probabiliorem. Ad secundum quod
gratia gratum faciens et culpa non sunt contraria in isto
statu nature lapse quia alterum est cum in statu nature
integre neque ergo erat in gratia gratum faciente neque in peccato
originali ut dictum est. Ad primum dicitur quod non est verum
absolute quod homo sit fidelis eterne salutis vel incapax
per lapsum et peccata ordinata deo in statu nature integre
non erat peccato sed cum dicitur, si talis homo fuisset mortuus
ubi fuisset collocatus, dicitur quod deus cum non promisisset mori
in vel premiare vel cruciare vel restituere. Ideo si deus de abso-
luta potentia vellet hoc facere sed dico quod sic quod pro
debet disponere. Ad secundum quod deus requirit adhuc preceptum
in iustitia originali et naturam quam hoc non potest
esse sine caritate. Ad apostolum primo ad Corinthios 13 quod loquitur
in statu nature lapse vel quod sine caritate inutile est ho-
minibus eternam accipere et hoc est verum contra

quod deus adam victori prime temptationis iustitie originalis
caritati super addidisset / neque erat necesse ut ea perfectione hu-
mane esset quia gratia statim infunderet producto / secundum unum
statim infundit ei gloriam ut huiusmodi glose Ad septimum dicendum
quod in homine iustitia originalis habuit locum cum virtutibus
moralibus / ita quod non erat locus perfectionis [illegible] deficit [illegible]
quia plena subiectio virium inferiorum et quo formaliter
virtutibus moralibus in isto casu homines non indiguissent quia
originalis iustitia omnibus eminenter inclusisset et de hac
loquuntur ut credo auctores dicentes quod deus vestivit hominem
virtute Ad quintumdecimum dicendum / quod si valeret pueri predestinati
adhuc nascerentur in gratia quod falsum est et si dicatur quod
hoc est de iure agentis perfecti dicatur quod hoc est verum
in naturalibus / sed non in liberis Deus enim disponit hominem
gradatim ascendere debere ut homo cum iustitiam origina-
lem erat habiturus melius esset stanti et victori demonis
addere gratie et finaliter in statu complemento faceret con-
sequi glorie Ad sextumdecimum [illegible] ad [illegible] in statu
nature integre et dicitur ad maiorem quod deus dedit homini
contra demonem pugnationem iustitiam originalem qua poterat
stare et victor esse si mandato dei plus quam [illegible]
bus persuasionibus demonis voluisset adherere Tum
ista iustitia erat pro isto statu arma defendendi intellectum
ab ignorantia / et voluntatem a malicia / nunc autem perdita
illa et statu variato / arma defensiva sunt caritas
quam cum omnibus peccatis recepissent si vicissent primam tempta-
tionem Ad septimum quod quia deus est agens liber non
oportet quod ubicumque det gratiam ubi non est obex / sed ubi vult
causam dare disposuit autem ut adam eam acciperet / si
victor fieret de ipso [illegible] / ea que addu-
cuntur pro parte opposita sunt probantia hec de questione ista etc.

.ia

Decimo septimo queritur circa distinctionem 26am et sequentem
utrum scilicet gratia que est virtus voluntatis bonam efficiat
[illegible] et ipsa eadem actus meritorii causa principalis
sit quia querens duo supponit et tertium querit Primo enim
supponit quod gratia sit virtus / 2o quod ipsa efficiat bonam volun-
tatem / et 3o querit utrum ipsa sit causa principalis actus
meritorii primum suppositum respicit dictum 26 et tertium alia
duo partem eorum [illegible] si gratia esset virtus magis
esset caritas / nunc non videtur esse caritas [illegible] ab
nota est quod cum nulla alia virtute magis [illegible] / et hoc
patet primo auctoritate magistri dist. 26 ca[illegible] dicentis quod

gratia praeveniens bonam voluntatem et separabilis est fides cum dilectio-
ne ultima earum est caritas ut nota est fides enim a caritate
distingueretur ut patet i° ad Cor 13 nunc manet fides
spes et caritas tria haec. Item dilectio non est caritas sed
forte actus eius. Contra primo 2 sententiarum dicitur quod caritas in intellectu gratiae in eius
operatione inclusa, contra distinguitur a gratia quia quod [illegible]
intuitur sibi in rebus dependentibus et aliis pluribus auctoritate
beati Augustini xv° de Trinitate c° 18 dicentis quod caritas est
illud donum quod dividit inter filios regni et filios perditionis
dicens etiam quod omnes aliae virtutes sic debent esse inni-
xae in intuitu caritati ut fundato et in libro de praedestinatione
sanctorum dicit quod gratia praevenit caritatem nam opus caritatis et
omnis alius virtutis [illegible] perfectibilitatem sicut calidum
[illegible] calidum perfectibilitatem. Contra dicit [illegible] ex spiritua-
li realiter differt a principio operandi quod est virtus sive
caritas sive alia, patet ad [illegible] quod sicut causa
ad causam ita effectus ad effectum. Secundo nota est quod esse
spirituale manet in [illegible] et non operari et ab [illegible] quae
patet illud Apostoli i° ad Cor xiii° gratia dei sum id quod sum
quod autem virtus sit principium operandi patet 2° ethicorum virtus
opus reddit bonum et primo de caelo virtus attenditur penes
excellentiam [illegible] penes ultimum potentiae in agendo. Tertio quia
ista realiter distinguuntur quorum [illegible] distinguuntur, igitur
patet ad [illegible] quia [illegible] formae non est in diversis [illegible]
patet [illegible] quod [illegible] gratiae videtur esse potentia [illegible]
quod formae sic se habentes quod actus unius est [illegible]
et alterius [illegible] non sunt una forma, nam actus
gratiae videtur esse [illegible] secundum [illegible] et virtutis
ut caritatis non patet ad [illegible] et minor patet, quod actus
virtutis in hac vita nequit esse [illegible] propter [illegible]
quietem. Item [illegible] virtus manet sine gratia quia non est
[illegible] quia tenet [illegible] quia [illegible] nequit separari [illegible]
[illegible] patet [illegible] et spes quae manet sine gratia [illegible]
[illegible] ut in peccato mortali et dicit apostolus i° ad Cor
13° confirmatur quod [illegible] [illegible] arguit
[illegible] non virtutis et gratiae sunt [illegible]
[illegible] patet ad [illegible] et [illegible] quod gratia dividitur
in operantem et cooperantem ut patet per magistrum in principio
dist. 26 [illegible] in virtute [illegible] et [illegible]. Contra
[illegible] quod gratia non facit bonam voluntatem quod est
[illegible] voluntas [illegible] fuit bona

Con

et tu non erat in gratia / igitur tenet g[rati]a / et ad hoc p[ate]t Gen
2° vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona
/ et hoc p[ate]t dicta in ultimo articulo quem precedit / hac
possibile est q[uod] voluntas p[otes]t bona / et non p[otes]t in gratia / 9° dicit
quia s[ed] et ad hoc p[ate]t sim[i]l[ite]r cum morte / quia corpus non
liberi voluntas p[otes]t esse bona et consilia consilio
non habetur gratia / 4 patet ad hoc / q[uia] corpus naturalibus p[otes]t
voluntas deum sup[er] omnia diligere / hoc habet q[uia] habet vero
dictamen rationis p[otes]t dictare / et q[uia] voluntas non p[otes]t
et illi nondum conferre / et hoc patet p[er] b[ea]tum Aug[ustinum] sup[er]
illud ad Ro. 9 non est volentis neque currentis sed
dicit non est / ideo inficetur deus q[uia] voluntas in eam
s[ed] ideo volunt q[uia] nisi tibi est deus / et in epistola ad Va[lentinum]
facta ... gratiam de ... precedit quam
/ et in libro de ... et lib[ero] arbitrio dicit ... gratia ... q[uod]
voluntatem hominis sanat ut sanata legem impleat ulla
merita precedit / igitur gratia non habetur naturalibus / unde p[atet]
q[uod] non est gratia nisi diceretur ... homo
absque gratia p[otes]t bonum velle et facere 9° p[otes]t ... bona
et non ... q[uia] est deus ... actum a
principio usque ad finem / 13° ethicorum / Item alias esset inclinata
ad malum et p[otes]t non esse libera quia ubi est natura
ibi non est libertas neque medium ut d[icitu]r ... 2ª
... / et patet gratia / q[uia] p[otes]t ... velle
et facere ... mala ita ... q[uod] ... bonum velle et
facere ... bona / confirmatur q[uia] ... cum
magis p[otes]t in eo quod est sibi ... in eo quod sue
nature disconvenit s[ed] bonum velle et facere est homini ...
... et p[otes]t in malum velle et facere / quod est sue nature
contrarium 9° a fortiori p[otes]t in bonum velle et facere // q[uia]
tenet / et ad hoc ... non est / quia nichil nature
... aliter assuescit ut d[icitu]r p[rimo] 2° ethicorum
/ et hoc patet q[uia] ... voluntatis est bonum ut d[icitu]r
2ª articulo q[ui] precedit / et 3ª p[ate]t q[uod] homo p[otes]t in ma-
lum facere / patet / q[uia] multi peccant / s[ed] quod malum p[otes]t
nature hominis contrarium dicit Damascenus / et ... quia
bona voluntas precedit fidem / 9° gratiam quia s[ed] / q[uia]
sine fide impossibile est placere deo ad Heb. 11° et
... patet p[er] b[ea]tum Aug[ustinum] sup[er] Joh[annem] omelia / quia trac-
tantur in d[omin]o apl[us] ad Ro. 10 ... corde creditur ad salutem

dicuntur acta sicut ideo volens mederi non potest nisi volens
/ quod fidelis est cum voluntate. Et confirmatur quia bona cogitatio
precedit fidem / igitur bona voluntas / Et quia gratia quia videtur quod
bona cogitatio inferat et faciat bonam voluntatem nisi ali-
quid est obstaculum / Et patet per beatum Augustinum tractatu
de ... / 2a ad Cor. 3o non quod sufficientes simus cogitare
aliquid quasi ex nobis / ubi dicit quis videtur prius
esse cogitatio quam merces / nullus enim credit aliquid nisi prius
cogitaverit esse credendum. Eodem loco dicitur quod gratia non Con
sit principalis causa actus meritorii scilicet communis conceptio primo
sic nulla qualitas infusa est principalis causa actus
meritorii / sed gratia est qualitas infusa ergo etc. / Probatur maior
quia principalis causa est ex parte acceptantis non ex qua-
litate / Et confirmatur quia stante quacumque qualitate infusa
et cum quacumque actione perfecta in voluntate si deus non
acceptaret non esset actus meritorius. Secundo sic
nullum accidens videtur esse principalis causa alterius actus / sed
gratia est quoddam accidens / probatur maior quia accidentia videntur
esse frustra ... / sed non aut principale ut ... instrumentum est
voluntas et caliditas ignis / Tercio ita est quod gratia est
in anima quod confirmat tamquam in subiecto. Tercio quia nulla gratia
semper ... ageret et sic sic / tunc si faceret deus contrarium
propter gratiam esset in contrarium mandati divini / sed Abraham
primo propter immolare filium / 2o quod non cohiberet manum
suam super puerum Gen 22o vel ageret conformiter mandato
dei et sic tamen non / aliter deo praeciperet / et si sic tunc
esset agens [illegible] quod agere ambo contrario sic quibus
[illegible] ut posse in opposita videtur esse ... ageret talis
ut [illegible] Quarto sic actus meritorius est prin-
cipaliter a voluntate quam a gratia ergo etc. antecedens probatur
quia voluntas [illegible] et in se facit [illegible] aut gratia
facere non sufficit / meritum enim potest dici nisi voluntate
principaliter libere posset voluntatem [illegible] Et confirmatur sic
quia gratia faceret totum actum sic quod nichil eius esset principaliter
a voluntate / Et si sic tunc voluntas non posset suum actum
tollere vel meritorium actum dimittere / quod falsum est / Et patet
quia quia gratia esset eius principale [illegible] quo ad totum
non [illegible] principale [illegible] videtur [illegible] / [illegible]
minus principale potest impedire magis principale / vel gratia fa-
ceret aliquam partem actus meritorii principaliter et aliam voluntas

et non videtur quare potius unam quam aliam vel nullam et
tunc sequitur contrarium. Quinto sic gratia prevenit actum meritorium
causaliter quia semper inclinat voluntatem respectu duobus acti-
bus quorum esse unus eligendus est sicut patet glosa super
illud apostoli ad Philippenses primo dicentis michi vivere Christus est
et mori lucrum / dicit glosa / si vivere in carne est mi-
tuum et mori fructus operis quid eligam ignoro / Et pro
gratia / quia conformis est principalis causa actuum meritoriorum
inclinaret et determinaret voluntatem ad id quod esset melius
Sexto quia vel omnis gratia equaliter inclinaret voluntatem
quod non videtur verum / quia maior fortius videtur inclinare
vel maior fortius inclinaret / et sic sit tunc voluntas inclinata
sicut semper sicut est tanta quod necessitaret voluntatem et sic tolle-
retur meritum cum non esset libera pars eius merita Septimo sic quod
tunc meriti principalis esset causa erroris / patet quod aliquis potest
errare sicut agnita / quia tunc quod in capite actus erroneus sit
meritorius sicut si quis credens esse diem veneris credit et
tunc abstineret a carnibus talis mereretur et tamen erraret credendo
quod sit dies veneris ut suppono / volo enim quod sit dies Iovis
quamvis hoc tamen lateat. Huius contrarium et primo suppositio quod gratia
sit virtus infusa ad animam capitulo quinto in fine dicitur quod gratia
virtus non in corde moralium quod voluntatem hominis infirmam sanat
et adiuvat. Et pro secundo suppositio quod gratia facit bonam volun-
tatem est magister distinctione 26 capitulo primo et capitulo 3o eiusdem dicit
itaque bona voluntas comitatur gratiam non gratia voluntatem
quod probat auctoritate beati Augustini ad Bonifacium quam dicunt
et ponit in glosa super illud ad Romanos 9 cum fides in-
petrat iustificationem sed non utrumque donum preventus est in operatione
bonum cum gratiam dei ad meritum quod preveniat hominem / sed ipsa in-
tur angeli ut auctoritate invenitur prima voluntas. comitate
non ducentem pedissequa / Non prima esse gratia / Et de
conquesto ac quamvis magister dist. 29 quamvis 2o capitulo 6o dicit
quod in bonis meritis principalitas gratie attenditur / quia prin-
cipalis causa bonorum meritorum est et propterea de con-
cilio capitulo placuit / ubi dicit textus canonis anathema
sit qui dicit gratiam valere tantum ad remissionem peccatorum et
non conferre adiutorium ad bene operandum / et sequitur anathema
sit qui dicit gratiam ad hoc dari ut facilius agamus
et non ideo ut bene agamus / ubi tamen vult quod opus
plus principaliter sit gratia. Et confirmatur ratione / quia opus
meritorium a natura et liberi arbitrii pelagius volentes quod posse
semper naturalibus viribus agere ut agnita et tunc sequitur
Tunc quoniam erunt tres articuli iuxta materias tactas

In argumento primum est de primo supposito an gratia sit virtus et [illegible] a
voluntatem ad voluntatem esse bonam effective exigitur gratiae gratis [illegible]
et 2o an aliqua effective fiat per actus bonus et meritorius. Dicendum ad primum est primo notandum quod dicitur
est gratia: scilicet increata quae deus est et creata quae a deo est.
Increata non est ad propositum quia loquimur de ea sicut virtus infusa. Gratia
licet non est virtus formalis nec ut [illegible] ut affectus. Et sic dicitur
quod legitur in psalmo Diligam te domine virtus mea, scilicet una talis
consul fortitudo mea, scilicet alias similiter sub spes mea a
iuventute mea, et alias plures scripturae locutiones indicat quod
ut dicit magister in 2o libro dist. 27 [illegible] locutiones sunt
tales ut dicatur deus virtus nostra, fortitudo nostra ut spes nostra
quia facit in nobis virtutem fortitudinis et spem. Increata gratia
ut innuit magister [illegible] 2 dist. 27 ca. [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et dicitur gratia quae [illegible] sine meritis datur [illegible]
et [illegible] potest vocari gratia quia datur sine meritis
data. Alio modo specialiter et dicitur bonum additum naturae sine
meritis [illegible] bonum ut dicitur gratia bonum quia
est natura bonum sed bonum animae superadditum. Et haec gratia
est adhuc duplex, scilicet gratis data solum et sic est bonum additum
naturae [illegible] quae [illegible] [illegible] sed [illegible]
[illegible] ut spes [illegible] et virtutes [illegible]
[illegible] primo et bona [illegible] et [illegible]
non est ad propositum. Alio modo dicitur gratia bonum additum naturae [illegible]
[illegible] et dicitur gratia gratum faciens et de isto solo loqui
volo; non est enim [illegible] quod [illegible] est gratia gratis data [illegible]
illud apostoli primo ad Corinthios [illegible] non accepisti.

Tertio est notandum quod gratia gratum faciens triplex [illegible]
[illegible] nominatur diversis suis respectibus, scilicet respectu
ad effectum dicitur operans, quia primo aperto liberat et voluntatem
ad bene velle praeparat; et quia eadem [illegible] dicitur praeveniens
quia ante eam voluntas non est bona. Unde primus est eam
advenire quod voluntatem bonam esse [illegible] praeveniens appellatur.
Item dicitur cooperans in quantum voluntati quam facit bonam
et bene velle iuvat exequi [illegible] ut sic per
eam meritorie operetur; et eadem ratione dicitur subsequens, quia sic
iuvat liberum arbitrium ad meritorie agendum. Unde beatus Augustinus libro
de gratia et libero arbitrio capitulo [illegible] et assumitur a magistro in littera dist.
26 capitulo primo in [illegible] et in libro Enchiridion et gratia dicitur gratia
praeveniens bonam voluntatem praeparat, subsequens eandem iuvat;
gratia praevenit voluntatem ut salvemur, subsequitur ut
sanati vegetemur; praevenit voluntatem ut velit, subsequitur
ne frustra velit. Item comparata ad [illegible] vocatur gratia
[illegible] quia [illegible] incipit quia eam praesupponit dicitur affectiva

Prius arti.
Nota
[illegible]
Gratis data
Gratum faciens
Nota
Operans praeveniens
Cooperans subsequens
Cognitiva
Affectiva

Gratia
Creata
Gratum faciens
Operans seu praeveniens
Cooperans seu subsequens
Gratis data
Increata

Perficiens
Protegens
Liberans
Exaltans
Salvans

in quantum voluntatem afficit et deo gratam reddit / vocatur et perficiens
in quantum opus in bonum perficit / Item in quantum deviantes ab operi-
bus in quantum innat cum malis temptacionum vocatur gracia protegens
et in quantum innat cum penis proveniens dicitur gracia liberans
Augustinus vel innat cum malis culpe dicitur gracia exaltans
et in quantum eripit animam ab inferno sequentibus culpam dicitur gracia sal-
vans que nomina sumuntur glosa capitulo 3o deute protegit
deus Iesus protegens et liberans in penis et salvans / Ter-
cia autem omnia nomina supponunt pro eadem re / Secunda est quod

Nota q(uo)d ut dicit magister dist. 2 a. quod scilicet capitulo primo virtus est
bona qualitas mentis qua recte vivitur et qua nullus male
utitur quam deus solus in homine operatur / et trahitur
diffinicio Augustini primo libro retractationum capitulo quo est diffinicio vi-
detur dari de solis virtutibus infusis quas solus deus
infundit / quia de consuetudine quas solus deus operatur in homine
ad divinam acquisite ex consuetudine bene agendi / Tercio est
notandum quod de isto supposito doctores sunt valde vari-

Nota Quidam enim dicunt quod gracia non est virtus sed est origo virtutum
sicut radix ex qua pullulant alie virtutes / Alii dicunt
quod caritas est forma virtutum formale et virtutes que
sunt materiale / Alii dicunt quod idem est quod virtus
sed non eodem modo quia virtus dicitur in quantum dispo-
nit ad bene operari / gracia in quantum reddit deo acceptum
Si placuerit alicui aliqua istarum opinionum dicat consequ-
enter / Doctor Thomas de Aquino dicit quod gracia habi-
tualis non dicitur virtus / quia est bona qualitas mentis quam
solus deus in homine facit sed non est ex legendo ista

Nota et virtutes eius tacite sunt ante quantum / Secunda est quod
quod illa gracia dicitur iustificans confert et dilectionem / Ter
de ipsis accipitur gracia includit fidem et dilectionem tunc non
posset gracia esse accepta diu aliqua una forma / quia
nichil bonum sit ex duobus ... actu / sed confert
et caritate / quia sunt virtutes theologice distincte ut habet
prime ad cor. 13 ... prima ... que gracia

Contra ... faciens ... virtute ... est aliqua
virtus ... prima ... quia fides in fortis non est gracia talis
vel fortitudo infusa vel acquisita non est gracia faciens
gratum / quia quidam possent manere saltem in fortitudine
peccante mortaliter et non esset caritas neque gratus / 9o
tunc non esset in gracia / probat 2a ... / primo si volumus
stare in diffinicione magistri prius allegatam tunc non est
quo / quia generat virtus sit et sit bona qualitas mentis qua

recte vivitur et qua nullus male utitur etc. Secundo si velimus
sentire indiffinicionem per 2 ethicorum capitulo 6 qua videtur esse genera-
lis virtuti quod virtus est que habentem perficit et opus eius reddit
bonum. Item non est dubium quin sit aliquis cum perficiat habentem ad
deum et ad proximum et opus eius reddit deo acceptum. Tercio si ve-
limus dicere quod virtus est qualitas acquisita post rei per-
ductionem disponens rem ad debitum finem per virtutem in unione
in puncto quantitatis et anime. patet quod adhuc est virtus
quia omnes dicte proprietates sibi conveniunt. Item quarto si sentire
volumus id quod dicit per primo celi quod virtus attendit per
modum extremitatis [illegible] patet quod est virtus quia extrema quantitatem per-
ficiendo [illegible]. Et si dicatur quod in hac vita non est summa
gracia in aliquo homine. Non obstat ita neque fides forte summa
neque caritas summa in hac vita est cum scriptum sit discipulos
dixisse Christo: Auge nobis fidem. Suscipiunt enim virtutes ma-
gis et minus et ideo hoc non obstat. Quinto prout sit ar-
gui: omnis qualitas acquisita in anima [illegible] facit ipsum bene
esse et bene operari est virtus [illegible] gracia est huiusmodi ergo
patet 4or quia quod est aliud virtus aliquorum etc. hoc in
singulis suis partibus nota est fidelis. Gracia enim gratum faciens
est qualitas a deo creata et anime infusa reddens eam
deo caram ut dictum est. Item faciens eam operari meritorie
scilicet opera deo cara ad vitam eternam. nullus enim sic volens ulla
ad bonum nisi divinitus adiuvetur per graciam cooperantem ut
dicit magister capitulo primo distinctione 26 et apostolus cum diceret se
omnibus habundancius laborasse dicit non ego sed gracia dei
mecum prima ad Corinthios 15. Sexto est qualitas acquisita perficiens
formam in esse et in agere et quod est hoc nisi virtus. Septimo
secundo gracia gratum faciens non est idem alicui virtuti que non
est caritas ista ipsa cum caritati idem licet in nomine conve-
qualis sit disputatio. Prima pars concludit quia quilibet virtute
que non est caritas remanente sublata caritate sola non
amodo manet gracia et tamen si esset eadem alicui cetere rema-
neret ergo ista pars est vera. Quia gracia et 2a pars patet quia si-
ne caritate nemo est deo carus sine quibus ad eternam vi-
tam igitur si omnes alias haberet virtutes et ceteras operaciones ut
habetur prima ad Corinthios 13 et hoc nota est quia manentibus
hiis quibus res est eadem manet ipsa res. Sed hoc pars patet
quia omnibus aliis sublatis per potenciam divinam a
caritate ~~et~~ anima hominis adhuc manet ~~[illegible]~~ grata deo quod
non esset si gracia esset alia res a caritate quia tunc
gracia esset ablata quia omnes alie forme ~~[illegible]~~ ablate
essent

Z. gelo

Gracia et Caritas
sunt idem re

·2· Tertio sic quia presuppositis ordine simul creatis caritatis et gratie gratum
facientis, ad quod patet quod ponentes duplicem formam seorsum patet quod
utriusque effectus est nobis a deo et mediante simul gratia et merito
rei operantis saltem stante nostri libero arbitrio. Tertio sic
·3· 3o quia si ponuntur alias distincta tunc necesse est malus esset
theologia et sic essent in [illegible] theologie sed fides
·4· per se caritas et gratia. Et 4to hoc ponit [illegible] caritati
sic [illegible] gratia est gratia [illegible] caritas sed magistri
theologie et magistri [illegible] contrariam opinionem [illegible] sed
Con primam [illegible] arguitur quomodo gratia movet [illegible]
2a [illegible] omnibus aliis ablatis [illegible] per caritatem
adhuc manet gratia ergo caritas est gratia et tamen dicitur
quod ille [illegible] quia non sequitur dicitur omnibus aliis
ablatis a figura adhuc manet linea ergo figura est
linea quia dicitur quod quod est [illegible] linea est species quantitatis
·2a· et figura qualitatis. Ad 2um dico quod non est possibile creaturam
manere et separari a relatione qua refertur ad deum et sic
dicunt multi quod relatio illa differt a suo fundamento. Sed
1 salva reverentia tanti doctoris hec solutio non videtur
bona quia imaginatio non capit quod a non sit b neque
aliud ipsius b et e contra et deus conservat solum a sine con-
servatione b quod istud manifestam contradictionem includit. Sic ergo
a caritas et b gratia que non est caritas neque pars eius
sed est ulla pars caritatis et adversarium est ad [illegible]
gratie. Tunc sic deus in alia solum conservat a et eius pars
ergo non conservat in ea aliquid aliud ab a quod componentes et
parte adhuc manet b ergo deus conservat a [illegible] aliud ab
a et [illegible] eius hoc habet sic angulus in figura [illegible]
neque exempla sunt ad propositum [illegible] non valet
quod [illegible] isto quod non esset figura tamen est [illegible] figure. Gratia
autem si non sit caritas non est aliqua pars eius ut aliquis
eius tamen quidam pars caritatis sicut caritas pars quibus [illegible]
albedinis est albedo. Ad 2um non valet quia relatio
2 [illegible] ad deum non est nisi ipsa creatura et est [illegible]
derogare omnipotentie dei dicere quod deus non possit facere
aliquem nisi simul faciat aliquam rem et non potest conservare
aliquam formam ut qualitatem nisi [illegible] dependentem
[illegible] super addita [illegible] quia utrique [illegible] dependentie
[illegible] non [illegible] conservat quia esset processus in infinitum
[illegible] ergo non [illegible] bene conservaret [illegible] qualitatem
ut [illegible] sic quia [illegible] dependentem non dependentem
[illegible] nisi [illegible] sibi additur et sic non potest

dei quod in mediantibus dispensetur actio. Istud est quod gratia non dicit
unicam relationem cum illo ut illo non sit principium actionis sed
est gratia. Ad 2am secundum dicit idem magister Thomas quod nichil
refert ut in commento est quod idem sit actus diversorum
quia materie et forme est unus actus secundum compositi que sunt
in diversa neque aliquo idem. Ex philosophus est dicere minor de
talibus superficialibus solucionibus que nichil faciunt ad
intentum argumenti. Nullus enim dubitat quin diversorum que faciunt
unum sit actus et potentia possunt esse idem actus secundum compositi
sed diversorum actuum et perfectionum agencium ut sic duo eun-
dem actum quod unum non possit facere nisi illud quod aliud et
econtra. Istud non est ymaginabile aliquis philosophus. Si enim omne istud
faciat dulcedo lactis quod facit eius albedo, sequitur et econtra. Nisi
fingas quod dulcedo et albedo differant accidentaliter. Ideo impossibile est
quod aliud faciat gratia quam id faciat quod caritas et econtra
quia utraque facit deo acceptum ad vitam eternam. Neque aliud
nata est facere formaliter quod hoc et sic secundum adversarium forme
distincte specie una non est ad aliud nisi econtra quod
igitur capiunt ymaginatio quod cum forme distincte specie
sit eadem numerus sit actus. Si forte dicas quod gratia est
forma caritatis istud negat dictus magister Thomas in eadem
questione et bene quia ipse loquitur nulla forma ...
... ex partibus diversorum rerum ... ... cum
... existentibus in actu non facit unum. Ad 3am
per quam ... in ... patet quod gratia sequitur statum
... qualitatem caritatis que est principalis per respectum ad deum in quo
... dicit dilectio deo ut ... conatur ultra
naturalia ad eternam vitam in ea impossibilia et eandem qualitatem
sequitur ... caritas in ordine ad voluntatem que proprie
diligit deum et proximum. Ad 4m gratia est virtus theologica prin-
cipalis patet quia est caritas que principalis autem virtutes theolo-
gicales quia radix est omnium virtutum ut dicit ... Anglicus in
summa de laudibus caritatis ut patet ex 2a parte questionis hoc
de primo articulo. Quantum ad 2m articulum scilicet utrum ad voluntatem
esse bonam affectione requiratur gratie concursus in ... gratia
faciat voluntatem bonam et loquitur de gratia gratum faciente
ubi primo notandum est quod de hac materia satis late dictum
fuit in questione 2a ... de caritate que idem est ut dictum
est in precedenti articulo quod gratia et ideo breviter transeundo pauca
... de hoc dicamus quod ... requiritur concursus carita-
tis ... Ad 2m noto quod voluntatem esse bonam potest
intelligi dupliciter. Primo quo ad essenciam. Alio modo quo ad bonitatem

7. lus
arti

super addita. Tercio bonitas sequitur caritatem ita ut
de hoc est dictum est in questione prima quod quelibet caritas
tanta est bonitas quanta est caritas. Tercio voluntatem
esse bonam bonitate super addita. Hoc potest intelligi dupliciter
uno modo bonitate qua meritorie possit agere ad vitam
eternam et hoc dupliciter vel ut 2am potentiam dei absolutam
vel 2m potentiam eius ordinatam. Alio modo bonitate in
faciendo eam admiratione agendi et hoc dupliciter vel ut
bonitate originali sive iustitia originali de qua prius
dictum in ultimo articulo quarum precedunt quod non fuit gratia
gratum faciens. Tercio modo bonitate qua deperdunt statum beati-
tudinis licet ipsa eam non possit mereri. Quarto bonitate
quidam vocant virtutes morales et voluntate gratuite
faciunt bonam moralem dispositionem ut spiritualem. Hiis pre-
missis potest dici primo quod omnis ad omnem bonitatem voluntatis
conclusio requiritur gratia increata sed ad illam voluntatem bonitatem
voluntatis per quam ad esse bonam in se et admi-
ratione agendi requiritur gratum faciens gratia creata. Prima
probatur quia potest quod nulla potest esse bonitas voluntatis nisi adsit
si de necessitate aliqua caritas. 2a probatur patet inducendo in
aliis modis bonitas essentialis sequitur essentiam
voluntatis et manet in peccato mortali et in dampnatis
in alia maneant in penis. Item iustitia originalis
fuit in voluntate absque ista gratia ut dictum est in ultimo
articulo quod precedunt. Item voluntas bona bonitate ad-
dita qua quis deperdat beatitudinem licet non mereatur patet
auctoritate beati Augustini libro de predestinatione sanctorum ante pre-
dictum tractantis illud apostoli 2o ad Cor 3o non quod
sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis dicit
quod cogitare bonum possimus ante fidem quo deperdatur beati-
tudinem ante caritatem vel gratiam. Et super potest libro 2o
tractatus illud. Concupivit anima mea desiderare iusti-
tias in omni tempore dicit quod propheta audit quod qui gradibus
Cogitare administrantis dei premonitum prius enim est ut vi-
Desiderare deantur que sunt utiles et honeste. Deinde ut eas
concupiscat et desideret. Postremo ut proficiente gratia de-
Operari lectet eas operari et desiderat gratie et beatitudinis
pertinet gratiam gratum facientem. Et patet ista probatur quod ista
bonitas voluntatis addita stetit in personis gentilibus
ut de ethnicis probatur in epistola de ... et
sunt allegata in quinta questione 3a articuli dicte questionis 2e.

Actibus

primum. Item licet bona voluntas est in ~~actibus~~ de peccato mortali
in quo non data est gratia gratum faciens. Secunda probatio sed ad meritorie
agendum requiritur gratia saltem de lege ordinata. huius quia
requiritur caritas creata ut in 3a questione 2o articulo dicte quia
secundum 2os primi sunt dictum quod gratia gratum faciens quia
caritas non est sine illa ut dictum est. Secunda quod quamvis 2. conclusio
de lege absoluta deus sine gratia creata posset voluntatem
eius acceptare ad vitam eternam tamen secundum legem ordinatam
gratia gratum faciens preveniet voluntatem bonam ad eternam vitam
prima probatio patet per rationem questionis 2e articuli dicte incipit quomodo
in qua dicebat quod deus de lege absoluta posset alicui
dare salutem nullam caritate creatam gratiam creatam. Secunda probatio patet
per magistrum in littera et sunt allegata auctoritates primo supplenda ad
hoc primum. Et potest probari tamen quia ad vitam eternam consequendam de
lege ordinata requiritur ad quod habet voluntas ultra
id quod creata potest / et quod quidem est potest aliud hoc vocatur gratia
gratum faciens quo quidem est vera / aut mentita est quia quod de
condignitate naturalibus posset mereri vitam eternam est error pelagianus
genus / et adhoc adducit magister in littera plures auctoritates / et
hoc patet / quod quidem est hoc potest aliud habet sed acto ad eternam gloriam
quo non inmeritis vocatur gratia faciens gratum. Confirmatur
secundo quia nullus homo communibus potest mereri aliquid quod est totaliter
super hominem et hoc non / quia premia naturalia non sunt nisi 2
in equale sibi. Secunda quia ex puris naturalibus homo non potest deo aliquid
condignum solvere quod debet secundum rogacionem deo et cetera et aliquis
contrarius diminuit / quod potest reddere deo quod plus valeat
si non potest satisfacere de hiis que sibi credita fuerunt / et tamen
magis non posse satisfacere quod dante contracto cum ad maiora
maiora obligacione / et hoc patet de se. Tertio quia ex puris 3
naturalibus non potest homo mereri perfectam vite per voluntatem quia
magis gloriam anime et corporis resuscitationem sequitur tamen quia quidem non
potest minus non potest maius aut est gloriam eternam quia vite Maiores
vitam presentem conservare / et maius est a morte ad vitam
eternam suscitare quam in ista vita conservari / unde patet
per illud probatur de eo omnis est hic quem vivit et non vi
debit mortem quia nullus / statutum est enim hominibus semel mori Heb. 9
Tertio ubi nulla voluntas creata est bona meritorie sine an
tecedentia gratia sequitur quod dicta quod licet de lege ordinata 3. conclusio
aliquem sunt de facto salvi sine actu explicito gratie quod nullus
salvabitur formaliter sine merito sicut in infante unde ista
preambule finaliter sufficit viatori / prima probatio patet de hiis
qui salvi sunt explicita gratia baptismi / quia nullus moritur

saluabitur cum minori cum infinite minor ista completiue finaliter sufficeret quantum ad premia pro paruulis decedentibus qui salui fiunt per solam gratiam baptismalem cum minori. Secunda probatur quod gratia baptismalis infinite remissibilis est cum sit forma gradualis, ut patet Augustinus: gratia meretur augeri ut aucta mereatur perfici ad bonitatem [illegible] et est in glosa super illud Ad Ro[manos] [illegible] iustificauit glorificauit et ergo cum infinite minor ad quem gratia que tenet, quia gratia est qualitas vniformis cuius qualibet pars gradualis est gratia et vltra ergo infinite minor videtur conuenire, ergo constituet reputata in [illegible] decedentibus in vnius saluandorum. Tertio in comparatione parvulorum

1 puerorum vel [illegible] hominum saluandorum in beatitudine [illegible] et ac [illegible] equalibus paruulis decedentibus qui decedunt in sola gratia baptismali quia cum ista supponuntur ad paruulis [illegible] in [illegible] equalis [illegible] in omnibus [illegible] decedentibus equale premium con-

2 cedebit. Secunda ratio contra conclusionem infinita [illegible] pietas dei [illegible] quod eandem paruulis [illegible] in baptismo talentum conferet [illegible] bonum [illegible] infinite remissius in [illegible] ipsum constituet [illegible] [illegible] et [illegible] in arte glorificationis

3 [illegible] Tertio contra quod baptizatus tenetur finaliter [illegible] hoc donum paruulis quia accepit ipsum ad salutem nostram [illegible] a nisi sponte sua [illegible] subeat ad

4 peccatum. Quarto [illegible] multo amplius ceteris partibus [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] infidelibus paruulis quia [illegible] [illegible] gratia et [illegible] sua sponte [illegible] bona constituet in gloriam. Hoc autem non facit infidelis. Item cadit et agit [illegible]

5 votum quod in baptismo fuit et [illegible] infidelis. Quinto [illegible] quilibet adultus finaliter in gratia decedens amplius [illegible] premium quod [illegible] decessisset statim post baptismum [illegible] ad [illegible] susceptum. Ratio quia [illegible] [illegible] quod [illegible] amplius [illegible] ampliorem gratiam et meritum, ergo plus habebit de gloria et de premio, quod nota est, quia deus dabit vnicuique secundum opera sua. Apo[calypsis] 2[o], patet [illegible] quod habebit meritum de gloria et de premio quod nota est quod deus dabit vnicuique secundum opera sua [illegible] gratia in baptismo et meritum [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] aut [illegible] quod gratia [illegible] [illegible]

Con[tra] quod esset sola gratia baptismalis [illegible] diceretur quod [illegible] [illegible] perdidit gratiam baptismalem et quod finaliter [illegible] [illegible] fortasse cum minori vel equali [illegible] ergo plus [illegible] [illegible] quod in gratia baptismali a principio decessisset.

Secundo talis fortassis perdit tot [illegible] [illegible] quod finaliter [illegible] sibi premium ergo non [illegible] quod maius premium [illegible]

[illegible] [illegible] aut/ quia qua

conceptum, probatur autem, quia nota videtur quod opera bona
ex toto caritate facta minuunt penas in purgatorio, ergo eciam
opera mala diminuent gloriam in predestinato a simili. Et patet autem
quia aliter deus non esset iustus iudex, sed tamen puniet
in inferno hominem propter bonum intendentem, ut puerum non baptizatum,
pro aliud propter male agentem. Tunc dicitur ad primum supposito 1
quod deus resuscitatum a peccato mortali ad graciam, quod gracia prior
saltem resuscitatur quoad meritum, alias deus non plene in
dulgeret, quia meritum prius gesse gracie non redderet. Et per
illud [illegible] omnia revocantur in bonum quibus cum sunt
opposita mortali fiunt sancti. Tunc ubi gloria eciam per [illegible] morte, sine
quia non esset vivus per meritum gracie precedentis non restitui
tur, unde patet quod iste habebit premium contra in qua
restitutus est, et gracia baptismali quam peccando perdidit
et resurgendo quam ad premium recepit, et sic plus
premiabitur quam si in prima gracia mortuus esset, ut habetur ad
formam verbis quod [illegible] quod quidem sit de aute de quo forte aliter
dicatur quia non valet, quia eciam si in morte resurgeret ac
quod cum ista resurgendo [illegible] ista et prima premiabitur, magis
habebit premium quam si cum sola prima decessisset. Ad 2am quod opus 2
peccata perpetrata premium differre valeat propter reatum culpe que
pena est tollere, sed non tollet diminuere premium. 2m de [illegible]
[illegible] premiate [illegible] in vita [illegible] bona gracie recepte
quia tota premiabitur et quod [illegible] et non minus [illegible]
culpam, et ad 3m quod non est simile de operibus bonis [illegible]
positorum, quia deus punit ultra condignum, et ergo illa mi
nuit eis penas et premiat ultra condignum et ergo peccata
non minuunt premium suscepte gracie operatum. Habetur de 2a ca
[illegible] ad 3m articulum videndum est de requisitis, scilicet ut opera
gracia fiat principaliter actus bonus et meritorius, et loquimur 3. Articuli
intendo de gracia creata et de actu meritorio vite eterne.
Propter quod est notandum quod in actu meritorio duo possumus
considerare: primum etiam actus, secundum quod est meritorius sive ad
vitam eternam deo acceptus. Secundo est notandum quod ad actum
esse meritorium tria videntur concurrere. Primum gracia ut dictum Gracia
est in precedenti articulo, quia sine ea voluntas neque in se est bo
na, neque potest in opera meritoria. Secundum voluntas, quia sine Voluntas
voluntate creata non est meritum, quia non est meritum
si non creature volentis. Et 3o divina acceptacio, quia contingit Acceptacio
quod a primis duobus fiet actus, si deus eum non acceptaret divina
ad vitam eternam non esset meritorius. Quomodo igitur a quo
illorum principaliter est actus meritorius. Prima [illegible] principaliter est i. [illegible]

cuius actus quo quis meretur meritorius est qa acceptacio
diuina que est complete voluntatis vel gratia. Pr sic consequens est actus
Posito puraliter meritorius quod non pt stare. Pr sic meritorius quod
consistit quibus positis stat cum suo esse meritorium / sed sic est
quod posita acceptatione semper est meritorius / secundum aliquis. Pr patet
saltem de lege absoluta stat cum non esse meritorium quod
~~dependet post positi saltem de lege absoluta sta cum non~~
~~esse meritorium~~ si dependet acceptatione / ergo consequentia. Via secunda patet
consequens / quia hoc respectu dati effectus est quaedam causa
quo posito semper esset effectus / quod idem quod causalis sic se habet ad
effectum / hoc patet quia non stat. quod sic acceptatio et non
meretur. Secundo patet in duobus actibus consimilibus a gratia et libero arbi
trio productis non acceptatis ad vitam eternam meritorium prout de se non
est / prius cum voluntas dei est causa rerum quamvis causa causata
sed sunt gratia et liberum arbitrium / tamen ut aptus ad hoc ideo
sine ut inficet et quod ut indicat. Contra primum actu bo
no ut meritorius est prius quam dei acceptio et acceptacio sunt
liberum arbitrium et gratia causa meriti. patet consequentia quia sine
illis posset esse meritum et non sine dei acceptatione. Contra primum
prius actus in esse meritorio formale est dei acceptio et male
quasi gratia et liberum arbitrium. patet quia acceptatio diuina semper
dat esse meritorio sicut forma dat esse rei / non autem quod
hoc faciat gratia / cum secundum potentiam dei absolutam stat
actum esse agratis illius meriti / sed stat potentia diuina
non esse formam dantem esse specificum. Contra. Ergo licet actus
sub ea sine qua meritorius est prius sit gratia quam libero
2. obiectio. arbitrio tamen a spiritu entitas est prius et prius est a vo
luntate quod gratia concedit faciente deum forma prius patet autem
entitates aliquas post omnium quempiam et ad secundum 6o
gratia etiam dicit esse gratia non ... ubi gloria quod
deus sua misericordia nos ad vitam eternam producat ergo
aut misericordia in nobis fit infusione gratie operantis et
cooperantis. Propter quod veniendum ad conclusionem 3o super isto va
Cogitac dit quod summa sufficientis ad conclusionem quod conclusionem
quod gratia sine caritas non datur secundum vitam sed facit via
vitam. Ratio quia omnis actus producens aliquem finem debet
esse proportionatus illi fini / sed magis gratia proportionata est vite
quam voluntas vel ... ergo etc. / quia vita est et ... patet
quia proportionari dispositionibus finibus ad quos / cum actus actor
sit in parte proportio / et hoc patet quod certum est quod vita

Prosper de vita contemplativa [illegible]
omnibus terris et populis prorsus adversa / victa vero deo inseparabilis
et virtus ipsa quedam spiritus sancti a quo est et [illegible] que defert [illegible]
iniquitati [illegible] omnis concordie / [illegible] vestra / ulle virtus [illegible]
[illegible] / super omnia et [illegible] diligitur [illegible] / affectuum omnium
perfectio [illegible] / divine contemplationis a videri [illegible] in omnibus [illegible] victa / summa
etiam accedit nulla homines vestri ope aliqua ad eam
[illegible] / Et autem qua dicitur eam disposita est gratia faciens
voluntatem bonam [illegible] et insufficientem opere / Tertia probatur quia
[illegible] ad secundam actus voluntatis [illegible] se [illegible] post deum [illegible]
[illegible] quia ut sic gratia est cuius [illegible] cooperans in
eliciendo. Unde et ipsa dicitur dicta actus et non gratia
secundum dicitur actum meritorie amatoria / Primum gratia [illegible]
[illegible] et voluntatem faciens velle bene et [illegible] ad [illegible]
[illegible] efficacie / Secundum voluntas adiuta gratia / actum bonum liberum
elicientis / et 3m finale et formale / deus acceptans producit
actum ad premium eternum / Quartum [illegible] quod gratia in producendo
actus meritorios non solum requiritur ut purgativa voluntatis
[illegible] solum ut assistens liberi arbitrii [illegible] solum ut eam
liberum agere possit faciens producere actum meritorium
[illegible] ut primum [illegible] acceptat / sed ut principaliter
faciens meritorium actum / sicut dictum est in auctoribus prius
allegatis et maxima patet [illegible] / est enim principalis post deum
acceptatio [illegible] meritorie actus / Unde glosa super illud
de prima [illegible] 2a / caritas est [illegible] in [illegible] victoria
[illegible] omnibus [illegible] in omnibus fidelibus dicit quod ipsa est
effecta humane operis et bonus Augustinus in exhortationibus suis
contra Julianum pudicitia [illegible] pudicos facit [illegible] iustos
[illegible] et gratia deo et hominibus gratos facit / Secundum autem
[illegible] effectus / [illegible] sit principalis agentia [illegible] in [illegible]
[illegible] ad finem et alio a voluntate [illegible] in [illegible] [illegible] in se
clauditur [illegible] caritatem / pz [illegible] 2o articulo
[illegible] premisse [illegible] adversus / [illegible] [illegible]
et [illegible] quod gratia non est caritas / ad [illegible] dicen-
tem quod gratia [illegible] est fides cum dilectione / dicitur quod
[illegible] quod cum datur gratia gratum faciens / faciens volun-
tatem bonam / datur [illegible] bona [illegible] fides [illegible]
[illegible] / [illegible] actualem impotentibus [illegible]
[illegible] actualem [illegible] quia voluntas actum bene [illegible] / [illegible]
[illegible] ut in infantibus / ita quod [illegible] non loquitur
[illegible] quo ad [illegible] quod est / [illegible] quo ad eam que [illegible]
[illegible] / cum infundit gratia fides datur et spes et dilectio [illegible]
[illegible] voluntas / fides et spes tamquam dispositiones [illegible] datur
esse gratia / et dilectio tamquam effectus ipsius gratie que simul
[illegible] producit in [illegible] in [illegible] / et est [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] enim quod [illegible] est appetitus vindicte / et
[illegible] est formaliter / [illegible] [illegible] quod est [illegible]
[illegible]

[illegible] / finis celestium [illegible] / Mortis [illegible] virtutum
pugnantium [illegible] palma [illegible] / [illegible] minorum [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] que [illegible] deo placent
[illegible] quam non [illegible] aliquis [illegible] non potest [illegible]
in [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] in [illegible]
victoriosa in [illegible] in omnibus [illegible] [illegible]
est bonum operis [illegible]

Prosper de vita contemplativa
Gratia preveniens
Voluntas [illegible]
Deus [illegible]
Prosper de vita contemplativa
In libro [illegible]
[illegible]

ad cor et hoc est causaliter / quia quolibet peccat venialiter / dicimus
quod virtus est bona qualitas mentis qua recte vivitur ut
dicit magister de hoc 2 sententiarum primo et dicimus quod est
bonus usus bonorum quibus possumus male uti ut
dicit beatus Augustinus primo retractationum capitulo 9 et assumitur
a magistro dist. 26 capitulo ultimo et hoc est effective ¶ Item gratia
gratia est fides cum dilectione gratia cum infunditur sicut dicit
fidem et agit dilectionem qua voluntas est actu bona
Ad 2am probationem dico quod maior est vera de virtute formaliter intellecto quod
quod caritas non est gratia ad beatum Augustinum dicentem quod cari-
tas non est gratia sed dicitur gratia id est grata intelligitur quia
non esset tam dicta sed tam decorata ... est ...
beatus Augustinus quod vocat est gratia quod caritate eo quod ut
dictum est in 2o articulo gratia dicitur eo quod est anima deo est
grata et accepta et sic acceptio vocatur quod caritas est causa
vel eius actus / dicitur magister caritas non in suis actibus non
gratie non acceptationis divine vel familiarius ut caritas id est opera
caritatis quibus diligimus deum et proximum non est gratie non
acceptationis divine vel familiarius quia scilicet homines sunt deo
cara et accepta tamen id est caritas est gratia et tamen nihil
aliud vocat beatus Augustinus ¶ Ad 2m principale quando dicitur sicut
se se habet esse spirituale ad operari spirituale sic se habet
principium essendi ad principium operandi ¶ Dico primo quod
tamen gratia quam caritas quia idem sunt principium formale
essendi spiritualis / quia eis anima vivitur spiritualiter tamquam
forma / licet principium essendi spiritualis subiectum sit ipsa
mens ... naturalis spiritualis vivendi ¶ Secundo dicitur quod talis
gratie quam caritatis actus primus est reddere deo acceptam
et gratam sicut actus primus anime est reddere corpus
vivum ut dicitur 2o de anima ¶ Tertio dico quod tamen gratie quam
caritatis que idem est operari / 2m est facere actus primos
meritorios vite eterne scilicet actuales vel et habituales ...
actus meritorias et comparando perfice ... ut magister
dicit dist. 26 capitulo per ... ¶ ... quod operari ... gratie vel
caritatis est singulariter ... operationes reddere bonas
scilicet vite eterne meritorias que sunt gratia ... non
... liberi arbitrii ... ¶ Sequitur ...
... quod stat opus esse ... et in nulla ... con-
... et tamen non esse ... vita ... vel esse ...
... quod non meretur eterna ... / quia quod tales sunt

de lore dei sup omnia i angelis an infusionem gratie ergo ista
facient / facientes ut est primus parentibus usque ad peccatum
exclusive contraxerunt cum dilectionem dei sup omnia concitudine
nalis voluntatis addendum que licet non esset vita una vita
intellecta / vite etiam tamen mortua quantum ad adequacionem [illegible]
vite licet non esset mortua per culpa quia ea non me-
rebantur eorum modum accepti. unde petantur pertinent / per et
hoc ad formam sumus sufficiat ad / quia sicut esse se habet
ad operari ita principium essendi ad principium operandi
loquendo de operari primo sicut est dare formaliter primum
vivere spirituale / ergo hoc dat gratia vel caritas / et in eis sequitur
nunc hoc quod esse spirituale formale differt ab operari primo spiri-
tuali caritas que est formale esse spirituale est esse forma-
le operari primum quod est formaliter vita spiritualis sicut anima
que actus primus formalis est vitali esse nature et vi-
tali operari primum que est vita / et si queratur si caritas
vel gratia est suum operari formale primum respondetur omnis operantes
potest dici quod verum dei qui ea dat formaliter vitam spiritualem
sicut anime sicut anima est formalis actus primus vero omnis vivi
sunt corporales ea formaliter vivificantur corporis primum
secundum loquendo de operari secundo sed quando procedit ab esse primo
me pluribus / quia esse primi differt a suo operari omnino
principium essendi est anima que esse est principium operandi
operationes vitales / ita gratia est principium operandi esse
dei et differt tamen ipsa quam esse spirituale actus amoris
voluntatis qui est eius operari omnino licet ipsa est principium
actum in esse meritorium / ut dictum est idem est principium
essendi formale et producendi operandi opera bona spiritu-
alia / et ad propositum dicitur quod non omnino quod sic se habet causa
ad effectum ita effectus ad effectum / unde actum / nam multi
pluralis effectus possunt esse ab eadem causa ut ab anima vita
corporis et operationes vitales / vel potest dici quod non est
inconveniens quod idem sit causa et principium essendi spiritualis
et operandi spiritualiter ut gratia vel caritas est / quia
esse formalis et agendi vel operandi / quia esse effi-
cax et non est inconveniens quod eadem causa diversorum effectuum
sit causa diversis non comparando et sic non licet se sicut causa
ad causam / sic effectus ad effectum / quod causa est una
quamvis effectus sunt diversi. Ad 2m dicitur hoc solum cum 3.

p̃d tm̄ ḡnc q̄ caritatis est volutas / et ad p̃oz dicit
q̄ ca vocatur fm̄ gnc mq̄putio nobis cā ꝯstam
do quo ad se totaz est simul cu ca . s. cu gra̅ auferu
dimitur omibus ꝑsonis tatē omibus ptibus aie ꝑfac
tis ipa cu est radicaliter in bonitate quia ꝑfec est
caritas / quia in ꝯfm caritas dicit eē in volutate et
q̄ dilectio aqua denotatur caritas est actus volutatis
et ꝯtr hec omia vero q̄ omis potencia pri
anime est ca / Idm cm est volutas aie et ipa
ca loquendo de potencia Ad qrtaz q̄ tm caritatis
q̄ gnc actus primus qui est dic ciuz primaz prius
est ꝯtinuus / s actus scdus s3 age volutatis actualis
meritoria iste est intpalatus et illi est gnc p̃d alicꝫ
ut magr dicit in lra q̄ gra cooperans facit ꝑfice
et operans velle Ad quītaz ista ait q̄ no omis
vtus est gra et hoc est pdictis in primo ab Ad qſ
mataz diuptas dicaz diffincce no fundatur sup diuptē
rcē s3 riom Alit em dirigitur mal et alit male
aceps sm grob motus quius idem sunt vin est
tio q̄ iste ti vtus et gra differunt p̃d magis ete et
minus que ut i prima q̄ste dictm est et ꝯo no est mi
rū s alie sunt dic diffinc quius ut supiorib et alie
inferiori Ad noue fitas tm. 2m suppm quo dicebatur
gratz face volut bonaz Ad primaz q̄ volutas prim
1 thomis licz esset bona bonitate et bona iusticia origina
li ac multiplici gra ꝯtis data / tu no erat bona ꝯ
2 cia ꝯtu faciente meritz adiunctor agendo Ad scdaz
q̄ conpuris natalibus volutas no pt esse bona meri
torie dilige qui / et ad p̃oz / q̄ cpius aus esset vin
s3 q̄ volutas ꝯpuris natalibus pt deo sup oia di
ligere / hoc tn no esset meritorie / quia ita fuit i ada
ante pctm ut ab q̄h̄ cacoib / primo ita fuit i omibus
alijs ut prius dictm est q̄ i ꝯta primo sue cacois
deu sup omia dilexerunt / ꝯt s3 c̄ no ꝯ gra / no de
bebatur eiuo dilacioni vita eterna / neqꝫ erat dilectio
meritoria Ad 3az q̄ cpius volutas ꝯpuris natalibus
3. pt bonum velle et ꝑfice saltez in gnē / quia ita
potuit adam in statu innocēe / hoc tn velle ut ꝑfice

non esset meritorium vite eterne / quia sine gratia. Tertia quod cum puris
naturalibus non potest bonum velle vel perficere in natura lapsa nisi
speciali dono gratuito preveniente ut dictum fuit supra in quo-
2o ma primi de caritate / et ad primum quod primus volunt quod operatur nostro 4
deum summum a principio usque ad finem / vite. Similiter quia ad facere
et non facere / non tamen ad faciendum bonum nisi preveniente gratia dei gratis
data. Ad 2m patet quod esset inclinata ad malum / immo dico quod
non sequitur inconveniens propter inconvenientia in genere sic declarata quia
sine gratia in natura lapsa in genere non potest vitare peccatum. Tertium
est quod in specie et singulari non sequitur / quia nullus singulariter
actus singularis actus mali potest facere et non facere. Ad
confirmationem dicitur primo quod in natura lapsa propter fomitem
et appetitum sensitivum cui iuncta est voluntas secundum conformitatem
pronior est voluntas ad malum scilicet ad delectationes in bonum
-tatis et ad fugam tristitiam pertinentium quam ad bona / iuxta
illud Genesis 8: sensus et cogitatio humani cordis in ma-
lum prona sunt ab adolescentia sua. Et hoc est verum primo
2o Ethicorum dicentis voluptatem nobis a puero connutritam propter
quod difficile est extinguere hanc passionem concionatam vite.
Tertio dico quod in natura integra omnibus corporis nature imperabat
liberum magis propter quod agebatur sine inclinabat ad bonum
/ tamen quia libere voluit erat posset se flectere ab omni rone
libertatis non bene vere. Tertio dicitur quod tam nunc quam tunc cum
puris naturalibus potest in malum / quia hoc non est difficile / tamen fa-
cile determinate aliquo / quod non potest nunc neque posset tunc
in bonum meritorium vite eterne cum puris naturalibus / licet tunc
posset in genere / quia bonum concordat naturam hominis / et ad
illud non potest nisi gratia gratum faciente / que elevat homines
supra naturalia ad hoc quod actio sit grata deo et posset in
opera deo accepta. Ad confirmationem conceditur actio in agentibus
sed in agentibus liberis non est quod magis possunt inde
vetita sive naturam quam descendere propter libertatem arbitrii
que licet semper feratur in appetitum bonum et sic conformiter
agit sive naturam in genere / tamen in specie propter libertatem equaliter
potest deficere sic bene agere nisi gratia dei preveniat. Ad .x.
contrarium videtur magister in libro 2 26 capitulo 60 dicens quod
contra adultum dicit beatus Augustinus quia fides non datur
nisi volenti non tamen precedit bona voluntas meritoria
fidem. Et ad dictum quod non est inconveniens quod concedatur quod vo-
luntas bona bonitate naturali / alias concomitante gratuito dei

contrarium ad fidem suscipiendam vel deperditam iustitiam dei
perdat fidem / sed voluntas bona simpliciter scilicet meritoria
vite presupponit fidem et gratiam per quam vult ad conforma
tum quia bona quandoque que perdidit fidem non est merito
ria vite eterne sed non actio in penitente sed est bona
gratuita preveniente dei trahente voluntatem usque sic
ut deperdit deperditam iustificationem dei quamvis non sit sic
iusta / Ad rationes secundas contra questionem / Ad primam quod ar
guit per primam questionem 3m articulum. Verum est enim quod per comparationem ad
actum pro deo gratia non est principalis causa meriti Ad
2am quam arguitur quo ad speciem actus / sed quo ad esse meri
torium negatur antecedens et hoc comparando gratiam ad volunta
tem caritatem Ad 3am quod dicit quod actus est instrumentum
sed principaliter agentis / ista potest concedi et cum quod
gratia infusa est instrumentum quamvis dei quo dirigit vo
luntatem ad merendum et sic voluntas in ordine ad meritum
est posterior gratia sed deus faciens voluntatem meren
tem per quod cum ingeritur gratie quod voluntati iuxta legem ordina
tam sed tamen ista actus est principalis ut dictum est a volun
tate quod agenda sed quod sit actus meritorius hoc est prin
cipaliter a deo quod facit deus cum gratia bonitas enim mo
ris est super voluntatem et ergo a forma supra sua na
turam habente sed non est Ad 3am quod gratia semper
agit conformiter mandatis dei / et ergo si deus semper
non preciperet quia inclinat ad obiecta sua et sic contra
non inclinaret ad impossibilia [illegible] tamen dicat quod tunc esset agens
[illegible] negatur consequentia / quia non conveniat sed semper conformiter
inclinans reputante legem dei ut illi obiiceret volunta
inclinat sic sed [illegible] acquisita inclinat voluntatem con
formiter rationi [illegible], et non determinate ad unum modum
agendi sed conformiter [illegible] agens [illegible] et
tamen dicat quod [illegible] non sic [illegible] posse in opposita
est [illegible] potentia [illegible] dicit quod hoc est verum in [illegible]
que sunt libere voluntatis et non sic de gratia quia volun
tatem non [illegible] non est voluntas / sed [illegible] eius [illegible]
dici potest quod non [illegible] sic [illegible] non tamen deus aliter
et aliter preciperet Item posset dici de gratia sicut de virtute
quod semper [illegible] inclinat sed ut
[illegible] conformiter agat divine voluntati sed quo ad
actus particulares [illegible] aliter et aliter inclinat secundum quod ratio

ductat alia et alia deo sic accepta Ad quartum quod quia
voluntas actum meritorium libere in se producit / ideo principaliter
est actus meritorius a voluntate quam a gratia quo ad substantiam
actus sed quo ad esse meritorium vel quo ad attingere beatitudinem
principalius est deo acceptante eum ad illam mercedem gratia et
ideo sic principalius est a gratia quam a voluntate Ad quintum
dicitur quod gratia partialiter post deum facit totum actum et quaelibet eius partem
in esse meritorium / quia ut dictum est gratia est instrumentum quo
mediante deus facit voluntatem meritorie agere et ut est sic
medium eius est principalior a voluntate et nec quia ergo volun-
tas non potest suum actum tollere / quia sola actus eius est
ab ea principalius quam a gratia et ablato actu non esset post meritum
Ad quintum negatur quia quia gratia non esset instituta sed
fidelis est tamen affectiva quia disponit voluntatem ad opera
quare quod quamvis gratia determinat voluntatem ad optimum in [illegible]
ius non tamen determinat eam ad optimum in [illegible] nec [illegible] quia hoc
est opus providentiae et consilii et spectat ad intellectum
eligere medium apparens [illegible] deum gratia cognita Ad sextum
dicitur quod licet gratia ceteris paribus fortius inclinat et cum
infectum quod possit esse tanta quod eum in mobilitaret in bonum
[illegible] quod ita est in prima / et hoc est in angelis libertatis
sed non posse flecti in malum et ita est in virgine post
conceptum salvatoris et non potuit flecti in malum et tamen erat
tamen libera in facere et non facere [illegible] illud quod indicabit
optimum Ingerat autem ratio quamvis tanta non datur quin vo-
luntas cum mobilitate sui possit flecti in malum et cum
dicitur quod tollit meritum / dicitur quod hoc non est stante via
/ quia quidam est in via [illegible] et [illegible] et forma [illegible] gratiae
post mereri / esto quod in [illegible] fuit necessitas ad bonum
tamen manet status viae et [illegible] non [illegible]
ad malum magis [illegible] homo / sed minus quia minus [illegible]
[illegible] operatur bonum Ad [illegible] et ad [illegible] ad
[illegible] causis [illegible] gratia non est causa illius erroris
[illegible] error [illegible] forte [illegible] / sed gratia tamen
est [illegible] quod voluntatem [illegible]
in bono quo [illegible] error [illegible] cum [illegible]
non est principalis / sed [illegible] partialis [illegible]
quae adducta sunt pro parte opposita sunt [illegible]
hoc de quaestione [illegible]

Queritur 1° secundum circa dis. 27 gratiam et scriptura utrum homo possit viator
existens nullibus meritis mereri primam gratiam etc. Et arguitur quod
sic quia quis per gratiam gratis datam meretur gloriam et cum
ergo quia quis vivit supponitur sed si peccator non potest mereri pri-
Con mam gratiam etc. Et quod non. Contra quod arguitur sic deus dans
alicui primam gratiam vel dat eam digno vel indigno, si
digno ergo iste meruit primam gratiam, si dat eam indigno
et quia sapientia infinita indigno dat tantum bonum in hoc
casu videtur esse insipiencior quam sapiencior. Tertio sic arguitur
omnis qui est in gratia potest operari ex fide perfectiora opera ergo potest
mereri primam gratiam, quia maior quia fide meretur iustificatus
ad Rom. quinto iustificati ex fide, antecedens notum est. Confirmatur
sic quia quando aliquis alicui minus debetur tanto factum bonum
eius in homine alteri videtur esse magis meritorium in-
non existens extra gratiam deo minus debet, ergo opus bonum
factum ad hominem dei videtur esse magis meritorium et sic
existens in gratia potest mereri maiorem gratiam, ergo existens extra
gratiam potest mereri primam gratiam, quia nota est et ad
contrarium videtur nota esse de sic non eum tantum premium de-
betur ceteris paribus magis debenti, et hoc patet quia
qui est in gratia inveniat bona recipit a deo et antecedens
2° patet quia gratia meretur augeri ut aucta mereatur
perfici ut dicit beatus Aug. ad Bonifacium papam. Tertio sic con-
stat quod aliquis potest pie ad salutem et perseveranter
vivere post multos annos casum ut deus caduti si cu-
tale contingat tribuat gratiam ad resurgendum et tales
credentes inquirent esse iustificati, ergo iste potest sibi me-
reri primam gratiam post casum, quia videtur nota et
antecedens pro prima parte est manifestum et pro 2a parte arguitur sic
omnis qui petit accipit gratiam si petit pie ad sa-
lutem et perseveranter. Tertio quia homo potest per naturalem
suam potentiam salvare omnes legis mandata ergo potest
mereri gloriam ex qualibus, ergo gratiam, quia maior ultima
quia gloria presupponit gratiam et prima quia docet textus
Mt. 19 si vis ad vitam ingredi serva mandata et
ad Ro. patet 2° ubi dicitur cum enim gentes que
legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt ipsi sibi
sunt lex, ergo naturaliter implet mandata legis. Tertio dicitur quod vere 2°
Dist. xxxi dicitur mandatum quod ego do tibi hoc non super
te est. Secundo omne mandatum radicatur in dilectione dei super

omnia nos cognoscunt in omnia de aplis Cumdop precepit in sola
dilectione plicatur. Possit probari 2o quia vir quia ex qualibus pnt ꝯ
gelendi deum esse super omnia diligendum et voluntas pt
se illi dictamini conformare go pt ex qualibus implere man
datum magnum sicut quia Xpistus hoc est mandatum ma
gnum ... 2o et a fortiori pnt adimplere mandatum
2m go etc. Confirmatur 3o quia si non pt ex qualibus ꝯ
homo adimplere mandata tunc ex qualibus esset necessitatus
ad peccandum et ex quo non peccaret quia peccatum necessarium non est
peccatum. Ubi enim est necessitas ibi non est libertas et ubi non
est libertas ibi non est peccatum / peccatum enim est ... a voluntate
libera / et patet tunc quia / quia homo obligaretur ad impletionem
mandatorum et preceptis naturalibus per tota vita sua non pt
ea adimplere. Quinto pt aliquis ex puris naturalibus pt ꝯ
gratiam quam hoc producit go pt gratiam quam non hoc acquirere
quam patet quia actus meritorius gracie et producere eius
sunt gratiam / go habet naturaliter facere ita idem / go quod non pt
in unum pt in aliud / a paritate. Sexto quia peccator ex puris ꝯ
naturalibus pt sufficienter conteri igitur pt mereri primam gratiam
quam patet per illud psalmi Cor contritum et humiliatum deus
non despicies deus probatur quia alias peccator iustificaretur
absque sufficienti disposicione prima ex parte sui / et qualiter non esset
possibile sustineri / quia deus esset acceptor personarum iusti
ficando unum qui non esset dispositus et non iustifica
do aliud / cuius contrarium dicit scriptura ... ac ... quia non ꝯ.
est personarum acceptor deus. Septimo quia ad meritum
gratie de congruo sufficit quod homo faciat quod in se est
et si sic tunc hoc posset homo ex qualibus ergo quia ex eis pt
mereri primam gratiam de congruo / nihil requiritur ad ultra ex
viribus naturalibus / et si sic tunc dampnandi qui moriuntur
in peccato mortali quibus videtur iniuste dampnari / quia
faciendo totum quod in se erat gratiam ... pro salute ꝯ
consequi non poterant ... go dampnatur. Et confirmatur
quia ante conversionem dei ad hominem requiritur quod homo con
vertat se ad deum / go homo pt primam gratiam mereri de congruo
ex qualibus / quia nota est / quia multipliciter ante conversionem
dei ad hominem requiritur quod homo convertere non pt / quia hoc
licet non pt nisi deus convertit se per primus ad deum et a
paritate per illud Zacharie primo convertimini ad me et ego convertar

ad vas et omnia quo dicit quod deus ab inicio constituit hominem
et reliquit eum in manibus consilii sui / ergo potuit se quilibet
ad deum qualibet / sequitur apposuit tibi ignem et aquam
quam et quod volueris porrige manum / ecce quod potuit
se quilibet ad deum prout ad deo / sequitur ante hominem vita
et mors bonum et malum quod voluerit dabitur illi
/ ecce videtur ponere tres quod equaliter sit in potestate
hominis se disponere ad vitam sicut ad mortem et ad graciam
quam de quo dicit se disponere ad primam graciam de quo meri-
tum et patet primo quod homo est separare omnem et similiter
sequitur secundo quod quilibet potest separare omnem ad primam
graciam Deinde arguitur contra quesitum sic sicut quod homo potest
Con mereri gloriam de condigno primo sic quod iusto iudici
datur premium in premium hoc illi cui datur meruit
de condigno / sed vita eterna a iusto iudice datur meri-
toribus premium in premium hoc illi cui datur meruit
meruisse de condigno sed vita eterna est iusto / igitur
eam meruerit de condigno / tenet quia et ad patet
quia iustus iudex deus unicuique iuxta opera sua
non videtur dare infinitam magis premium quod operarius
meruit / hoc patet per illud apostoli 2 ad thimotheum iiij
de reliquo reposita est michi corona iusticie / quam reddet
michi deus in illa die iustus iudex non solum michi / sed
2o. et illis qui diligunt adventum eius secundo sic quia sicut
se habet peccatum ad gehennam / sic opus meritorium ad
gloriam / sed quis per peccatum penam meretur gehenne de con-
digno / ergo sic que nota sunt et ad plus / quia sicut
per peccatum penam ita per opus meritorium gloriam / hoc patet
3o. Item tercio sic plus gracia potest reddere actum meritorium
premii quam natura demeritorium supplicii / sed certum est quod
natura potest quis facere actum meritorium eterni supplicii de
condigno / ad nunc gracia potest facere actum meritorium glorie
eterni premii de condigno / quia tenet / et ad nota videtur
eo quod plus potest gracia in bonum quam natura in malum
et hoc nota videtur quod quilibet bene potest quis desperare
4o. moritur de iure omnis homo est dignus vita eterna sicut
pena eterna non agens contrarietate non est dignus pe-
na eterna / ergo agendo meretur de condigno istam vitam
/ que nota sunt / a patet quia qui sunt in gracia digni
sunt vita eterna iuxta illud Apocalipsis 3o. Ambulabunt

merita in alio quod dignum sit et consequenter qui non est in gratia dei
quamvis est mortuus eterna quod ut dicit beatus Augustinus de civitate dei
inquit non filios predicamus et regnum. Secundo quod vel peccator
existens in gratia et operans aliquid de condigno mereatur vel mi
nus patet dicendum 2m quia sic opera facta extra gratiam non essent
bona moraliter laudabilia / quia nullo premio digna / quod falsum
est quia beatus Augustinus vocat virtutes et ceteras operaciones vel
maxima bona. Item opera facta extra gratiam quantum ad finem vite
merentur dominum divinum / actuum 10 quia [illegible] adducti
sunt consolacione divina quibus ut dictum est [illegible] quod tamen
est et valet / ergo [illegible] deum divinum est [illegible] aliquid merentur
Sed dicatur primum hoc notum est esse vitam eternam quia nullum
temporale bonum pro eo quo quis diligit deum diligit deum
super omnia sufficiens est premium quia non sit [illegible]. Tercio tanta
est eminentia caritatis quod eius nullum est sufficiens premium
non quidem omnibus bonis super eminet / sed opera super eminet
omnibus virtutibus teste venerabili Anshelmo [illegible] capitulo 1 [illegible]
dicente per creatura rationalis amet deum nichil [illegible] est
primum amoris [illegible] quidem super eminet omnibus caritas /
confirmatur quia deus remunerat opera facta extra primo
de [illegible] iusticiam sua [illegible] hoc [illegible] caritate operantis
debitum / ergo creatura hoc premium mereatur de condigno donum
dei quia hoc videtur esse de condigno merita sic meritum
ut ad determinatum premium sibi sit de iusticia debitum / cuius
patet per glosam super illud 2 ad Thimotheum 4to / de reliquo
reposita est mihi corona iusticie dicit quod deus est iustus
in remuneracione. Et super illud psalmus [illegible] misericors
et iustus dicit glosa. Deus misericors est dum
[illegible] iustificat si iustus dum remunerat.
Sexto deus [illegible] caritate dat premium eternum
ergo dat dignum premium / tamen [illegible] quod hoc est dignum
premium quod voluntas que non errat iudicat esse dignum
et ultra ergo [illegible] hoc digne mereatur / Item [illegible]
quia alias non esset sui actus dignum premium. Sed [illegible]
[illegible] et quod aliquis posset mereri primam gratiam
[illegible] est [illegible] in principio [illegible] dicens quod
in [illegible] est gratiam dei non adiuvantem [illegible]
[illegible]. Item apostolus ad Romanos 3o iustificati gratis per gratiam
ipsius / quod non esset si gratia [illegible] et est
[illegible] non esset gratia si [illegible] debita [illegible]

est perfecta fiat illud quod scribit apostolus 1a ad Cor. 13o dum
evacuabitur talis. Reliqua propositum. Ad 2m dicitur non quod sufficientes
simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis quod go
sed omnis sufficientia nostra ex deo est. Ad 3m dico primo et
principalius est illud quod dicitur ad Rom. 8o non sunt
condigne passiones huius temporis ad futuram
gloriam que revelabitur in nobis / Ideo dico 2o quod pa-
ssiones que fuerunt in moribus non sunt de condigno
mercede vite eterne / ex ista videtur esse maximum
meriti scripta id est Jo. 15o Maiorem hac dilectionem ne-
mo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis
/ patet numquam alia operatur caritas. In hac quoque erit in oc-
articulo primus in quo excitatur naturalia et que sunt gra-
libus dei influentia. Tertius ubi mandata dei quae sunt per
fecte sunt gratia facientes gratia. Tertius de supplendo quod
puris naturalibus sufficiunt et quia dispositio possit esse pro
recipienda hac gratia et certius vel gratia gratie de
Pro 1. arti. congruo vel de condigno sufficiat gloria. Ad primum primo
noto quod de naturalibus puris ista possumus que possumus
absque influentia generali / et natura nostra separata sine
dono speciali quod additio in dono per se supra generalem influ-
entiam agentis / sive sunt donum gratis datum sive donum
Nota. gratum faciens. 2o noto quod de naturalibus loqui possumus du-
pliciter, primo integre, sic erant in primo parente ante
peccatum. Aliquo vulnerate sic sunt in nobis vulnerata enim sunt
naturalia nostra per peccatum primi parentis et spoliati sumus
gratuitis, sic in iustitia originali et sic naturalia corrupta et ple-
obedientia virium inferiorum ad virtutem rationis et in moribus be-
dote / ut dicit glossa Luce 10o super illud homo
Nota. quidam descendebat a Jerusalem. Ideo est notandum quod aliquod
dicitur naturale multipliciter. Primo quia non est violentum
2o quia non est artificiale / 3o quia est conveniens
4o quia inest et non est voluntarium ei cui inest / 5o
quia non est casuale vel fortuitum id est cum quod inest
et 6o quia non est miraculosum, id est quia sequitur cursum
nature quemadmodum sunt dei miraculosa opera / et hoc mo-
do capiendum est naturale in 3o articulo / et in hac quoque
quia de hoc principaliter est ad propositum. Forte enim opera
dei miraculosa sunt pluribus modis naturalia / primo et
gratia gratum faciens nec est violenta nec disconveniens

neque ab aere infunditur et quia non volenti et per consequens invol-
untaria neque etiam in infantibus qui baptizantur. Unde dicit
quod licet sint grati deo et cari et non voluntaria electione
sua vel cogitatione sua primo eis non debetur peccatum capitalis
vel sexta. Sed tamen supernaturalis est ergo inaccepta. Tertio sciendum quod Nota
quod inaccepta vocatur quod sit actio praeter influentiam quamvis
vel qualem ergo dicit per illud [illegible] quod sola influentia
communi stante talia non sunt nata fieri. Tertio sciendum Nota
quod duplex est influentia quaedam communis est per corpus [illegible]
et corporum quam facit deus mediante caelo regendo cor-
pora inferiora et absque ea non sunt opera voluntatis quae in Influentia
se [illegible] contingit cum communi [illegible] quod alia non regit
[illegible] neque ista subest caelo sed corpora per [illegible] [illegible]
[illegible] quodammodo [illegible]. Alia est [illegible]
influentia communis quam [illegible] deus et facit super incorporea quae adeo
dependent in mente quod in ista quodammodo [illegible] sunt et [illegible] sunt incorporea
[illegible] in quodammodo 3a quod omnia [illegible] in mente sunt adeo et
adeo talia non reguntur in suo esse mediante influentia caeli
et ibi sunt probatio. Sicut [illegible] per angeli intel-
lectus et voluntas in suo agere intrinseco non reguntur
mediante influentia caeli saltem directe sed fantasiis obiectum
intellectus [illegible] fantasmata corporea aliquando sunt a
caelo et inclinatio voluntatis [illegible] quae per
influentiam communem dei super intellectum et voluntatem. 2o utrum igitur
[illegible] ponitur vel dispositio intellectus sunt ab influentia
communi dei et utrum male electiones voluntatis sunt ab influentia
communi dei et utrum sunt naturales [illegible] intellectus et voluntatis. Ergo
ad primum dubium est propositio prima quod omnes perfectiones quae
sequuntur [illegible] intellectum [illegible] vel speciem intellectus [illegible] 1a
[illegible] quod non [illegible] intellectum [illegible] tales secundum rationem sibi
[illegible] [illegible] conveniunt sibi influentia communi. Patet quod qui dat
formas dat omnia quae ad formas secundum speciem [illegible] con-
sequuntur. [illegible] deus dat intellectum et voluntatem
ergo dat [illegible] influentiam communem illa quae consequuntur [illegible]
speciem [illegible] inclinatio naturalis [illegible] et
remorsus contra malum in intellectu conatus voluntatis ad
bonum [illegible] et conatus naturalis voluntatis contra
malum [illegible] intellectui et voluntati influentia communi. Patet
[illegible] quia haec sequuntur naturam intellectus et voluntatis.
Alia propositio omnia in quae intellectus [illegible] potest vel etiam voluntas 2a propositio
sine alio concursu speciali dei dicuntur [illegible] in esse vel [illegible]

passe mere influencia eius / ut corpora celi que cadunt
sub sensu / et alie conversiones secundum res que respiciunt preparationem
actione eius quemcunque materie sed donorum efficere sa-
gros vel / et alia que sunt sub mechanicis artibus fieri
Con et contrariis deliberare. Sed forte dicetur tunc non sequitur
eorum intentum nisi contra voluntatem. Respondetur nego quia ipse de quibus
quibus hic influentia eius, nisi in iudicandis actu sed vo-
cant ut aptitudinaliter / illis aut est intus quod quamvis
habe conversiones possit sine aliquo alio speciali concursu dei secundum
suam speciem et etiam de voluntate. Hoc enim sequitur influentiam
eorum / actus proprium laborante ut conatum / et tunc videtur quod
debeat esse abinfluencia quam / quia non est deum adhere preter
supernaturalem agere. Unde in naturalibus inclinatio ad locum de-
orsum quod est dum terre / ut ad ipsum continuum / ut ad movendum ad
ipsum si sit contra actus aut conatus quo hoc fit sed ipsa gra-
vitas non potest impedita / ut si quis violenter conservat
sursum / vel forte fuit lumificatum ut in summo tractori asce-
dente / tunc hoc debet in esse tunc cum in sit amatum quam
quia potentie sequitur speciem et actus potentie non impedi-
tus sine speciali dei / ad hoc alia operatione / atque de intellectu
quo ad sua et de voluntate cum voluntas. Tertia propositio. Justicia origi-
nalis quod primi parentes acceperant non inerat eis influen-
cia dei generali quamvis tunc sit inerat quod si non peccasset / de
omnibus quibus conveniens addita fuisset. Probatur prima pars / quia hec
iustitia non sequebatur naturam intellectus et voluntatis / sed quod si-
ne ista esse non poterant / secundo quia nota est / quod quod in-
fluentia generali / sequitur quo ad speciem hoc debet esse sic
quemadmodum forme specie quod aptitudo ad ipsum sit in separa-
bilis a esse / et inde patet quia ablata est per peccatum ablatione
primo necessario de lege ordinata / patet hoc ad istam rectitudinem / et
ex alio quia ea que sequebantur naturam cum generali influentia
dei non fuerunt ab eis ablata quamvis vulnerati in eis erant
non iustitia sunt eis ablata. Unde patet quod non erat
de naturalibus / sed de gratuitis patet ad propositum luce 10 / quod licet
in naturalibus vulnerati fuerint non tamen eis spoliati fuerint / patet
hoc de se. Secunda pars patet dicta in prologo articulo quomodo licet
homo 2 secundum quod omnibus parvulis addita fuisset. Et ideo licet
iustitia originalis non fuit gratia gratum faciens tamen erat gratia
gratis data / prima pars est sepe dicta in ista 2o / 2a pars pate-
tur ex quo / quia non inerat abinfluentia generali hoc eorum
et quod 2a parvulis sunt magis de 2 de 20 quo dicetur
quod alias gratiam precimente et operante quia voluntas bo-
na separatur in homine peccato quedam bona ex dei gratia

sine gratis data et libero arbitrio / quedam copule libero arbitrio
sine cum influencia dei generali quibus tamen virtutem non meretur
et graciam qua iustificatur / Secundo fuit motivum quantum ad utrum obediencia
virium inferiorum ad dictamen racionis consequebatur influenciam Nota
dei generalem / et dicitur quod sic et est probabile ut videtur iustitie
originalis / Contra contra quod dicitur quod tamen sequeretur quod esset
homo in natura integra et ante peccatum sine influencia
dei quem habuisset luctam intestinam carnis cum racione
quod non videtur quia fomes peccati dicitur esse causa huius lucte
et huius contrarietatis que est inter carnem et spiritum; modo fomes
peccati non fuit ante peccatum / ergo influencia generali stante ante
peccatum non fuisset hec pugna. Ad hanc dubitacionem que ma
gis est curiosa quam fructuosa nichil asserendo probabiliter
posset dici dupliciter / Primo quod ista obediencia virium inferiorum ad
racionem … fuit donum dei gratuitum et pars unius principa
lis iustitie originalis quod quia caro … ante peccatum sibi
delicta concupisset adversus spiritum et ad racionem in contrarium
… dicatur quod hec lucta est pena peccati et …
… videtur quod hoc … dicat / quod hec plena obediencia
generalem influenciam dei sequitur seu quod ante peccatum sine gratuito
homo hanc habuisset sed … quod si non peccasset hanc
contrarietatem virium naturalium nunquam sensisset / Ideo quod omnis iustitia
originalis nata fuisset ut in dicta … dictum est quod 13
absque contrarietate persuasisset non vim nature / sed dono et
virtute originalis iustitie … ideo quod esset hoc in statu innocencie
carnis rebellionem sensisset nisi deus … sibi donum
iustitie originalis dedisset / et hec opinio michi magis
placet quod videtur michi / quod esset si deus nunc faceret hominem
de novo in statu puro sine donis gratuitis concedendo eum vel
faciendo eum naturalis … pro etate hominis inveniencia …
corporea sed quod … peccasset nec in peccato origina
li / quod non … naturalis esset / … ad … racionis
et nisi … hanc contrarietatem … pluribus in …
quod sicut alia … est spiritus / alia racionis / et aliud …
carnis / ita caro … spiritus ad suum bonum naturale et
racio in contrarium … / et … hec plenitudo obediencie
virium inferiorum ad racionem non consequebatur naturam / sed erat
donum gratuitum … / Aliter esset probabile posset dici sed michi
non tantum placet quod hec obediencia sequebatur naturam
integram / sine generali dei influencia / et illi … dicunt
quod … non fuit pars iustitie originalis / licet erat virtus addita
voluntati / sed … erat … donum absque presupposito / sic esset ple
nitudo … in racione … originali

instancia non sunt ps. nostre illius / sed bn ab ea pspositam
dicit quibus quando sibi placet / nec cui placet primo quia
q̄ferunt siue persone prius i primo electi i sine discretione rectè et
ad optima dispensatur recte i nam cuius est nobis ali
quando quod adversantur et obviat primo si caro et appe
titus sensitivus / Tertia ponitur inspirationes interiores et amo
8 motiones spirituales diuine suggerentes ad bonum prosequendum
et ad malum fugiendum et ad occasiones peccatorum declinandum
non videtur sequi generalem influenciam dei quo ad presen
/ patet quia non sequitur totam speciem sed unum hodie et pro
festa alium alio tempore et alios non festa / Confirmatur quod quandoque
inveniuntur sepe infidelibus ad suscipiendum fidem / et quandoque
fidelibus sepe beatitudinis eterne / vel timore suppliciorum seu
penarum / sed hec non habent consuetudinem cum sequitur speciem 9o
et ceteris / patet ad or des. pc / et de z bot / quia influencia com
munis est ad fidem cum fides sit super totam naturam / secundo quandoque
inspiracio que certum habet esse beatitudinis eterne / vel suppliciorum
sempiternum supponit vitam post hanc / que non potest alia
esse sicut nota consuetudinem eius / sed dei inspiracione super
naturali et speciali / videtur hec pone mala inquirunt et nota
9o patet 9o / Tertia 9o / Nec tamen quandoque inspirationes videntur
7 sequi influenciam generalem cum ita complexione individuali
v z 2a ronis quod producit / et probatur quia tractus de
divinum non sequitur influenciam certam et ad vitam complexi
onali individuum / nec quandoque inspirationes sunt quidem trac
tus divinum / 9o cum ad or ex dominice Augustinus exponens illud
Joh 6o Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me
traxerit illum eum dicit / quare quem trahat et quem
quem non trahat noli velle iudicare si non vis errare / quod
dicat hec columne mali non potest inveniri / sed super hunc
illud / Sed nota nr des. pc / Et 3o tentaciones interiores demo
nis que non sequuntur certam nec sequuntur influenciam
quem / 9o autem inspiraciones diuine / quia nota c / et
ante patet / quod sepe suggerit demon bonis hominibus ab
hominabilia / quandoque certum et in fluxu eius / quod ad / ut sunt bo
num et malum diuinis penitentibus / ut ad se interficiendum / ad des
perandum / ad blasphemandum / et ad deum horrendum contra sunt
influenciae quibus que deppe sunt ad bonum / quibus primus
Possitasse occasio mali / Quarto in quandoque allecciones diuine ut inspi
raciones ad dependum fidei / vite future post hanc / Item
Ad speciem tiones admittunt malum et eterni supplicium / specialiter an
imo ad bonitatem dei vel adiusticiam eius et quandoque move

tes inter interiores sunt quedam consulta divina dei super influen-
cias quam secundum speciem in ceteris quam vel individualem complexionem
patet quia non sunt similes influencie quarum [illegible] circa valde per-
iculosum est quamvis tractatus non credere vel negligere cum
ipse sic circa / et magnum periculum continere / patet quia sunt tractus
et consilia divine sapientie incarnate trahentes ad bonum / ut dicit
Salomon circa / unde commovens dicit Proverbiorum sapien-
tia divina Proverbiorum primo capitulo Convertimini ad correctionem meam en proferam
vobis spiritum meum et ostendam verba mea / quia vocavi
et renuistis extendi manum meam et non fuit qui aspiceret
despexistis omne consilium meum et increpaciones meas neglexistis
ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis
quod timebatis advenerit cum irruerit repentina cala-
mitas et interitus quasi tempestas ingruerit. Secundo circa non pater
Tamen concupiscentia est bonus et malus audire verbum dei / patet
quia tale est instrumentum spiritus sancti quo mediante trahit [illegible]
confirmando bonos in bono et retrahendo malos a malo
Ipso enim dei [illegible] instruendo unum uno verbo
et aliud alio / secundum quod sibi videbitur expedire / et ideo
[illegible] est [illegible] beneficia dei / et [illegible] dei / et [illegible]
[illegible] / benignissimam passionem christi et consilia / patet quia
cogitationes nostras [illegible] ipsius dirigit confortat in bono
et a malo [illegible] Hec enim sunt nutrimenta spiritualia de
quibus dicitur Deuteronomio 8o Non in solo pane vivit homo
sed in omni verbo quod procedit de ore dei / et consilia possunt
inferri expedire civitatibus [illegible] [illegible] mediatores [illegible]
pluribus circa / Item cives [illegible] [illegible] [illegible]
rum de negligentibus audire potissime diebus festivis
Secundo dubium est numquid quis aliquid [illegible] [illegible] · Nota:
[illegible] dei potest intelligi dupliciter [illegible] de ipse et tanquam
ad hoc [illegible] mediate / secundo de partibus ad aliquid
quod est [illegible] · de ipse [illegible] potest sequi negligencia vel
malus usus voluntatis [illegible] primum est prima quo
[illegible] parte [illegible] et male electores vo- | [illegible]
luntatis non sunt de ipse [illegible] influencia dei patet quia
sic optimus est ita omnis eius influencie de ipse sunt // [illegible]
ad bonum [illegible] non enim sunt [illegible] causa mali de ipse
unde si caro influencia generali inclinant ad [illegible] de-
lectabile / hoc de ipse est ad bonum [illegible] ad salutem [illegible] vel
individui / et [illegible] [illegible] est [illegible] de ipse / est ad [illegible]

2º Contra primo quamvis ignorantie et quia mali electi sunt et
reprobi esse abundantia gratiali dei patet quia ignorantie
parvuli sunt sepe abundantia gratiali dei in beatitudine glorie
ad quietem sed in continuo labore ut ad inclinationem
nulli adversum quia nec deus eorum gloriet quem non glorificet
assistit cui non est assentiendum / Contra 2º electi sunt ali-
beri arbitrii male usi quia liberi arbitrii abusio est peccatum
et deinceps in bonum influentia gratiali dei / Non dicatur
est quod electo mala adveniunt quia peccata actus est actio
ut predictum dicetur / 2º quia turpitudo non est actio quia malum
est positivum / 3º quia defectio voluntatis est actio tamen
causa sine qua non / quia non posset voluntas deficere
nisi esset deus conservans eam / in subiecto defectus non
sunt ipse actio sed a voluntate que est mota influentia
3º gratiali dei qua deus eam conservat in motu in esse et
in esse suo in ipsius bonitate / de hiis magis post dicetur
in capitulo de peccato angeli / Contra 3º quamvis electi mali et
sepe peccare ignorantie sunt nobiles quia opponitur indi-
gentia patet prima probatio / quia electi mali sunt a voluntate
tamen a principio actio intrinseco communis non coactio / sed
libere producente eas ut dictum est / quod non sunt violente
cum violentum sit quod sit a principio actio extrinseco non con-
ferente vim passo ut patet in 3º ethicorum / et contra ignoran-
tia est a principio intrinseco actio vel volente scire vel
diligentiam apponere negligente / secunda probatio patet quia tamen
sunt semper dissimiliter et improprie sunt contra in-
perfectiones [illegible] de primo articulo / Contra ad 2m articulum vi-
Pus ·2· arti dendum est utrum mandata dei quis posset perficere sine gratia
faciente gratia / in quo articulo loquimur nolo de lege dei
ordinata / quia ut in primo libro dictum est quod 2º de potentia
dei absoluta / quia aliquis posset mereri / ipsum
non [illegible] sine [illegible] malibus / et quia deus posset de ista
potentia opera facta contra gratiam acceptare ad salutem /
Hoc premisso quod duplex ipsum mihi sufficiat ad primum vi-
detur fuisse lex dei expressa / primo ante peccatum in paradiso
in statu nature integre de cuius lege promulgatione
Genesis 2º capitulo et 3º aliter et 2º non videtur fuisse
lex dei expressa post peccatum scilicet divina inspiratione / quo
ad legem nature / vocali per angelos expressione que
data est ante gentili / 3º quo ad circumcisionem de qua

Duplex legis expressio { Ante peccatum
Post peccatum { Divina inspiratione
Vocali per angelos expressione
Cum verbo dei filij promulgatione

19 deinde

Gen. 18 et dictum quo ad mandata complicata moralia
et admonitive ut Exo. 2° et deinceps vel per placet deu-
te. quo ad mandata magis clara complexione. Et 3°
are filii promulgatis evangelium regni Deo. Matth. ulti-
mo deinceps. Circa primum patet quod in statu nature integre tale
legem datam potuit adimplere sine gratia gratum faciente
ut magister in 2 et dictum est in ultimo articulo quia precedit
quod primus homo constitutus originali potuit stare. Unde tamen non
quin gratiam gratum facientem. Unde est quod non potuit perficere
opera ad salutem. Secundo patet quod in ista lege caritas vel
gratia non erat necessaria adimpletionis legis non cum tunc ca-
debat sub precepto. Tertium per impletionem legis complicate quamvis su-
peret tunc per ... ad merita agendi. Tertio
patet quod post lapsum fides mediatoris erat necessaria ad
salutem. Unde credidit vel conscientia fuit sub precepto quod ita
sit patet ad Hebr. 11 Sine fide impossibile est placere
deo et Marci ulti. qui non crediderit condempnabitur. Item
Exo. 2° dicitur Non adorabis deos alienos coram me non fa-
cies tibi sculptile sculptile neque omnem similitudinem ubi fides
manifeste precipitur. Unde forte dicit quod hec auctoritas loquitur
de fide post legis lacionem evangelii. Istud nihil est quia
cum nulla salutis est nisi in fide mediatoris
dei et hominum implicita vel complicata ut dicit glossa super
illud Matth. 21 Turbe autem que precedebant et que seque-
bantur clamabant osanna filio david etc. et Actuum
3° quod non est aliud nomen datum hominibus in quo oportet nos
salvos fieri quam nomen mediatoris. Et hoc fortassis alias
dicetur. Quarto sequitur quod caritas post lapsum sive gratia
gratum faciens fuit sub precepto vel cadit sub precepto. Patet
quia fides informis contra gratiam gratum facientem non suf-
ficit ad salutem iuxta illud prima ad Cor. 13 Si habuero
omnem fidem ita ut montes transferam caritatem non habeam
nihil sum. Ut dictum est et fides sine operibus mortua
est Jacobi 2° capitulo Opera autem non sunt viva vel vite
eterne meritoria nisi caritate fiunt facta. Unde et
Augustinus quod caritas dividit inter filios perditionis et regni
2° libro de civitate dei et confirmatur quia alias lex dei non
sufficeret ad salutem quod falsum est patet quia sicut post
ea dicetur et dictum est prius opera que sunt contra gratiam
mortua sunt. Igitur quarto gratia non cadit sub precepto totam legem

Ante lapsum caritas non cadebat sub precepto

Post lapsum fides mediatoris est de necessitate salutis

Post lapsum caritas cadit sub precepto

impleverit, et gratiam non habens legem dei plene servasset
et non fiet salvus quia sine caritate vel gratia nullus
venit ad vitam eternam. Unde ad Ro. 6o gratia dei vita
eterna. Secundo conclusio sequitur quod in mandatis dilectionis sine
scitis prebitur inspiratio ut in lege nature, sine pau-
gelii compromisso ut deut. 6o, sine vitalis oris promulga-
to ut act. 22o sine Joh. xiiio et in pluribus sacre scripture
locis non solum precipitur actus sed habitus sequitur quod
precise ergo gratia sive fides cadit sub precepto. Ergo hoc
non videtur aliud conclusum quod nomine dilectionis in scrip-
tura. Illius premissis est prima propositio sequens correlarium: licet
ante peccatum potuit homo sibi omnia precepta adimplere
2do sine gratia, nullus tamen hoc aliquis homo potuit nisi ante-
gratiam quamvis propter peccatum culpa. Prima pars patet per conclusionem
notabilis quia primus non deum recipit mandatum de condendo
gratiam quod faceret et ergo sine ea potuit adimplere omnia
sibi mandata ut dictum est in 3o notabili. Secunda pars patet per
correlarium 2i notabilis quia post culpam semper fuit gratia
sub precepto et ergo includit contradictionem quod omnia mandata
impleret et non haberet gratiam, requiritur enim omnia mandata
impleret et habere gratiam est unum mandatorum. Ergo gratiam
habens et non habens gratiam hec non compatiuntur se. Tertio requiritur
habens usum rationis et non habens gratiam adimmunis contrariat
contra peccatum mortale. Patet quia non esse in gratia est peccatum
mortale. Tamen gratia sit de necessitate salutis et cadit sub
precepto ut dictum est ergo et hoc adimmunis contrariat in quo
non est in gratia. Secundum correlarium quod non est possibile secundum legem
ordinatam dei aliquem carentem gratia post usum rationis
pro aliquo tempore non transgredi mandata dei. Patet comparatio
quia impleverat quod aliquis carens gratia non transgrediatur
mandatum de habenda gratia. Cuius contrarium videtur ponere
Wyclef doctor magister Thomas de Argentina quoque, quam non
invenit etiam dicto 28a et 29a 2i libri articulo primo et
quoad primam, quibus forte adhuc possunt aliter videre
No. cum voluerit. Tertium est dubium utrum ab omni actu cha-
ritatis quo mandatis dei precipit se quibus continue sine gratia
sine caritate, puta ut istos actus servaret quos
precipiunt mandata affirmativa, et illos contempnat et non
elicerat quos precipiunt mandata negativa. Istud est querere
utrum ut in actu dilectionis dei super omnia et proximi sed pro se
2do. [illegible] ... quo est quod 2a pars deinde potuit
absque gratia

in omnia opera sibi precepta tamen absque quam negatione sed gratia gratum faciente et etiam in ea que nobis precipiuntur ut ea velimus / patet quomodo post lapsum pro decursu temporis gratie datum / etiam patet in deductione penitencias diccionis super ea de 7 primum ad salutem eternam communis illius ut patet memoria cum dummodo non possimus / prima probatio quo ad primam partem patet per magistrum in littera dicentem quod adam habuit unde potuit stare quod non esset per sufficienter motus ad aliquid eligens quod licet nunc deus prohibet eligeret et adhuc eligendum ista que deus precipit eligit / secunda probatio patet quia sine speciali lumine dei adiutus ut argutum sunt ante esse pro tunc patet tunc precepta completa concludendo deum esse super omnia diligendum / et quare voluntas sine illo medio non posset conformare / confirmatur per quod philosophi senserunt deum super omnia esse diligendum et ita tradiderunt in suis scripturis / et videtur quod illi medio esset sine gratia sed potuerunt conformare / ergo quarto vera / tercia gratia / et adverte patet per per 1o ethicorum 8o capitulo dicente perfecta felicitas speculativa operatio est / ideo intellexit quod esset speculatio circa dependente et hoc magis aliquis philosophus cogitaverunt / cum in ista non consistit summum bonum hominis / et per idem dicit quod consistit in operatione speculativa circa obiectum nobilissimum / quod dicit esse deum / patet etiam quod quare voluntas sine se non potest illic tendere per amorem quod in uti et philosophi sine secundo amandum per tunc / 3a probatio patet quia non est meritum sine gratia gratum faciente ut patet ergo vitam eternam non mereri valemus consequenter nullum esse magis quod aliquis plerus actus dicit sine gratia gratum faciente et plus dicat aliquis caritate / contra contra patet quod / quod ad hoc sufficit donum gratuitum dei quo quibus tendit ad bona et detestatur malum isto adiutorio dei prevenit sed alia tamen sunt in 2o quodque primi libri exempla de quibus dicit ad consuetudinem viginem de aliquibus philosophis qui dicunt secundum eum deus aliquem philosophum infidelem vellet magis tenere sine speciali dono ad se alliciet stat ergo meditatione dei super omnia usque ad mortem remanere et tamen ad vitam eternam non pertingere / patet de socrate qui professione unius dei et de sit de in dolore veneno interiit et patet de talibus per ad cum de dono dato gratis sed gratia sed fortassis per gentilibus contribuit quo amabat deum intuitu opera sic dicit deus sedimus in epistola predicta alterius q 2a primi libri / ultimas

inquit philosophus. Ad minus 2 legimus et videmus quasdam castos
patientes benignos modestos liberales abstinentes iustae
vitae minus quam sapientiae amatores etc. Et etiam est quod dum dis-
tor deum propter infidelitatem suam usque ad mortem potest reddere
ergo prima pars vera, sed 2a probatur patet quia talis non pervenit
ad vitam cum non habeat fidem licet exequatur opera generaliter facta
quae fidem supponunt. Item cum eo stat aliquem esse in peccato mor-
tali deum super omnia communiter diligere. Patet quia iste
philosophus sit adductus ex bonis dei providentiae et naturalibus deum
super omnia in cognitione diligit, licet quia non habet fidem est in peccato mor-
tali. Deum super omnia ... [illegible] ligatus existit cum
cadit sub praecepto in gentibus usu rationis, ut dictum est a-
Con liter potest argui quia non habet veram caritatem. Sed forte dicitur
ergo aliquis diligens deum super omnia damnabitur et per-
stans dilectione dei super omnia damnabitur cum aliqua poena
inferni [illegible] ... [illegible] in inferno aut quibus [illegible] ta-
lis patet quia quod diligentem deum super omnia cum peccato morta-
li potest ... ibit ad infernum et tamen diligit deum super
omnia. Unde quia talis philosophus infidelis non solum habet ut vi-
detur naturalem dilectionem dei super omnia sed etiam spiritualem, si spiritua-
lis videtur esse caritas. Ergo si talis est verum stabit cari-
tas cum peccato mortali, quia videtur nota et hoc etiam est
caritas in infidelibus vel damnatis est spiritualis dilectio dei super
omnia et [illegible] actio quae ex obiectis voluntatis quibus deum super
omnia diligit. Ergo utrique habitus inclinant ad consimiles actus
iuxta illud 2o ethicorum ex similibus operibus similes actus fiunt
et ita est in aliis actibus voluntatis et intellectus. Quia ac-
tus similes habitus ad similes actus inclinantes recte se de-
1 mittunt. Dicitur ad primam quod licet quorum dilectio manet in
eo usque ad mortem, tamen post in morte scientia et etiam quorum
dilectio cessat capacitate recedit inferni iuxta illud sapientis
neque scientia neque ratio est apud inferos quo tu properas.
2 Ad 2am conceditur quod in quorum est habitus acquisitus ad
dilectionem dei est caritas vel gratia gratum faciens, cum non se
habitus infusus elevans intellectum super se, sicut et post deo
accepta pro vita aeterna, sed est si quis gubernans cum
fidelibus [illegible] consuetudine credit et audit ea
quae in articulis fidei continentur, neque tamen habet fidelis dici-
tus est, cum fidem infusam non habeat, quae incita supe-
riores suas elevet quos licet quantum loquar pluries
sequuntur, cum quod consuetudine dulcia sunt aliorum eloquia
dicit et opera sua ea mente sibi timet cum odio vel dilecti-
one ignoratis [illegible] quia quorum motus potest fieri absolute

Ab habitu acquisito sine gra infusa / quibus et absque spali pot
saltem cum aliquo dono dei gratis dato neque pt horas contradicit
~~[illegible]~~ desiderium quod in eo sunt / unde dicit Sapiens Nemo
scit an sit odio vel amore dignus ecclesiastes ix° / Secundo quarto quia 3 9a
nisi hominibus contra gratiam quodlibet mandatum est tenabile sed quia
non dimite con agit possit ad quoque observare / tamen non
longo sine sine speciali dono dei sit in hac observancia per
severare / neque ad mandatorum sine gratia impleta mente per
pot potest adimplere / Quarta probatur quia ista precepta sunt
nite mollia et conformia nature rationali / tales in honore putetis
re agendo non videtur quod etiam contra gratiam aliqua passio
mittit voluntate adiuncte con agendi cum aliquam
usute cardinale saltem perpulis inclusiva / Secunda probatur quod sine
speciali dei dono non possit perseverare / per illud beati Augustini
3° de libero arbitrio dicentis Ista est peccati pena potissima ut
amittat quisque quod bene uti noluit potestate / quia
pt dei hunc mandata faciliter cum eius gratia posset adimplere
ut etiam homo nequeat omnia mandata observare / Item
Augustinus 3° de libero arbitrio Inflictum est homini propter peccatum ut non
videat quod recte sit faciendum et si videt et vult recte facere
hoc non possit adimplere / Sed tibi imputatur quod
quod vulnerata membra non colligis / et quod volentem sanare
contempnis / et cetera quamvis videtur esse hec / quia tanta est
pronitas nature lapse ad malum quod quibus quodlibet peccatum
mortale vitare sit in spe / tum in genere sine speciali au
xilio vel dono dei perseverare non est contra gratiam vitare
neque quod etiam a decem mandatorum culpabiliter et mortaliter cadit
Tercio probatur cadit quia omnia mandata iubent cari-
tate fieri quod hoc non potest qui non est in gratia propter aliquod
peccatum Augustinus De gratia in Enchiridion quod quamvis preceptum in sola
radice caritatis solidetur / Quinta quarto est quod quibus in uno peccato R 9°
mortali si non penitet sine alio peccato homo diu stare
non potest nisi aliquo speciali dono dei gratis dato preveni-
atur / sicut forte in quibusdam perfectis sunt / per beatum Gregorium
in moralibus 27 exponente illud Job 2[illegible] Venient enim opera
eorum et ideo inducunt mortem et continent dicendo peccatum
quod primo non deletur per penitenciam mox in aliud
trahit / Idem dicit beatus Augustinus 1° libro retractationum ca 8°
Sine gratia liberati a servitute non possumus et pietatis sup-
erare / neque pie et recte vivere / Contra dicit alia opinio Con.
quibus in peccato adhuc habet liberum arbitrium a quo suarum operacionum
est dominus ergo licet cum difficultate adhuc peccatis suggestione potest
resistere / Secundo et cetera quamvis peccatum in potestate voluntatis est non 9
consentire / ergo vitare peccatum vitare / sed quia per beatum Augustinum

In hoc de veri religione dicentes quod peccatum non quantumlibet
u sine assensu et actus patet / quia libere a[ni]ma non cogitur ad con-
9 sensum et confirmatur / quia ad minus per aliquod breve
tempus potest vitare peccatum et post illud est magis aptus
ad ultra vitandum / ergo potest semper vitare / et non videtur ibi
patet / quia resistendo pluries videtur acquiri aliquis habi-
9 tus ad resistendum peccato et per consequens ipso magis posse
Hoc potest quia si peccator non potest diu vitare novum peccatum
nisi haberet adiutorium tantum gratie / et habet non quia
peccato gratie non prestat quoniam ad bonum / ergo necesse eius
carentia inclinabit ad malum / tunc quia / quia non plus
tollet privatio quam privatio quod posuit habitus / sed ergo habitus non
tollet libertatem ad malum / sed solum habilitatem prompt
ad meritorie agendum necesse privatio tollet libertatem vitan-
di malum sed libertatem ad meritorie agendum necesse privatio
9 Item et primi parentes sine gratia potuerunt stare ut dictum
est supra pluries / ut ideo forte non potest vitare quia inclinatio
deluta ex peccato impediret eum ne possit vitare peccatum non
enim / et habet non / quia homines habitus est cum gratia non necessitat
voluntatem quin libere possit in malum / ergo necesse peccati inclinatio
9 necessitabit quin possit vitare malum / et confirmatur quia / quod
est inevitabile non est imputabile ergo si peccator novum
peccatum vitare non potest sibi imputari non debet Ista materia
non est adplenius descendendo ad speciem sed pertinet ad ea
que post ea dicenda erunt de peccato actuali et ex forte
aliquo modo ad sacramentum penitentie de quo libro 4to dicendum
est / et facto in genere ostendendo sapientia doctores antiquos sententiam hac
... videntur primo peccator non penitens quodcumque
1 9o peccat quodcumque peccatis peccati patet contra partem penitentie quod / quia
semper est gratia sub precepto et ergo contrarie peccati est conva-
... cum in contrarium precepti dei qui sine peccato esse non potest
Item quod de omni verbo otioso reddet rationem et de toto
tempore vite sue debet calculum / ergo quecumque continuatio peccati
computabitur in peccatum / et 3o quia copto quanto longior
tanto in continuatione ... 3a quia continuatio peccati morta-
2 9clo lis est peccatum mortale patet quia quanto non potuit ipsum
contra speciem peccati formaliter et ergo si ante actus est
mortalis et postea erit mortalis / et confirmatur quia
tapta quecumque continuatio dimissis aliis adiungitur composita esset
similiter non est ergo mortalis / patet quia quod veniale non
constituet similiter ... quia si ad magna[m]

Deus omnia peccata mortalia indulgeret / exempta quolibet equaliter
una quam dare volens et in ista etiam fortiter tolleret / similiter
esset filius ire ut notum est. Si dicatur quod quodlibet peccatum Con
mortale durans per aliquod totum tempus esset intensive
infinitum / et per quam / quia contineret infinitis peccatis mor
talibus / quia infinite eo tempore essent continuationes quarum
quelibet esset mortalis. Videtur non esse quoniam / quia albedo
continetur infinitis [illegible] et tamen non est infinita albedo
et quare infinitis gradualibus partialibus albedinis / sed tota al
bedo est finita et quantum continet infinitis peccatis mor
talibus partialibus, et tamen totum est finitum ex talibus individu
alis dictum. Tertia ratio quod licet quodlibet mortale novum in quod 3o
peccator non penitens cadit voluntarie continuat tamen peccatum quo tem committitur
dum in quantum ad aliud mortale nominat seclusa speciali
preventione dei per pacem per antea ipsius dictus. Et patet similiter
quia tempora [illegible] multi sunt scopuli in mari / et navalem
impeditus et debilitatis multis venti vehementes
impellentes impellentes in scopulos fortiores ducte
et ipsius navis defensione non [illegible] navis. Licet
non noceat contra hunc scopulum / quia fortassis aliquo uno
intus navis ipsius debilis pars per presumere cum amplius
debilis ipsius non poterit custodire. Sic est de peccatore non Vide pro sermone tua
penitente. Est enim in eo demon suggerens / caro impellens
mundus alliciens / voluntas obcecatus et ratio obfuscatus / so
la aut gratia et superior per ipsius rectus navis sibi
[illegible] que debilior ipsius [illegible] / sic abrupta temp
tatione [illegible] presumant statim in aliam cadit ulterius temp
tationi resistere non valens attamen impune et hoc
iusto iudicio dei puniuntur penam primam negligentie.
Adiunctis ad primam partem concedit / quod licet licet omnino simul 1
in peccato resistere valet statim in quamque longo tempore resistere non
potest sine cursum quoniam est quod deum gratuito speciali. For
tassis patet si est ratio. Ad secundo ad dicitur quod licet in [illegible] 2
singulari dato patet in potestate peccatoris non consentire tamen
non est in potestate sua in quamque patet cupere. Ad confirmacionem quod
admisso quod per aliquod tempus abstinere posset et consequenter
aliquo bono [illegible] non sequitur quod [illegible] patet ab
sentie gratie. Si ratio, quia de peccato augetur / et vires
laborans cum multos superabit / aut si preveniet volu
tas illecta [illegible] temptationem. Sicut si quis potest su
stinere pondus per aliquod tempus debilitatus tandem
cadit. Sic est voluntas ecclesiasticis abstinendo aliquo

tate cum bono conveniet / quia cum abest gratia leviores videbis
passiones tandem temptacioni generaret / quod enim prohibitum
est nisi gratia nos sustineat facere volumus cum vero
et quo abstinencia sine gratia sepe auget conatum / aut
superveniunt nova passio improvisa qua subito pro
stratus in peccatum cadat quod est propter carenciam gratie et
inclinacionem in malum sed et defectus reddit faciliores pass
iones et demum quanto defensio et pronitas ad peccandum cum
gestu malo vehementer impellunt et sic prima vis defen
siva et magna ictus impulsiva / De peccato hominis non e
sibi quod non habet fomitem ad malum / Item habet iusticiam
originalem defendentem qua poterat stare non est sic
post lapsum / neque sibi deserviunt gratia qui est in potestate
nostra quod est cum in civitate manet pronitas ad malum
usque ad consumacionem in bono / quod manet lex carnis
et debilitas voluntatis non est de homine in peccato producere
3 possit eciam dicitur quod demum hoc iuste permittit ad in pa
tes penam / quia sine speciali preveniente temptacionibus
resistere non valemus / Ad dictum quod sicut peccatum ad bonum
malum negat meritorie quam sic gratia ad bonum / sed merito
(quia) non sic / quod in gratia non consummatus opere et opera talia
pot sed peccatum opere ad gratiam resurgere non potest ut post de
ctum / Ad consumacionem dicitur quod illud quod est simpliciter ine
vitabile non imputatur / sed quod communiter culpa est inevi
tabile propter culpam vel cogitacione culpe liberi contracta
vel commissam nichilominus imputatur / quia in potestate
nostra fuerat ne abigat impotencia privacio ut elicitis
duplicibus debentur interpretacionibus ut habetur in 3º circa
hoc de 2º articulo restat videre in 3º articulo / Utrum opus ex
3 articulus / tra genere de condigno possit mereri primam gratiam / Pro quo
sciendum est quod aliquis meretur aliquid de condigno / est quando
ex equalitate operis facti sibi non debetur illud / sed solum
ex liberalitate dantis attenta qualitate et liberalitate primus
et penurata qualitate operis quod facit operans / Sic me
retur de condigno dicitur quod debetur pro opere facto sic
quod si non daretur operanti fieret iniuria / Unde in
merito de condigno / est apud quem meretur quasi de
bitor reddit meritum / In merito de congruo / De 2º est ut
quando homo aliquis meretur apud deum sine de condigno / sive
de condigno potest intelligi dupliciter / Uno respectu operis
quod quis facit et meriti secundum quod facit / Alio modo
ordine ad disposicionem dei disponentis / sive habitus datur primum
Nota

Meritum: De congruo / De condigno

et de fi[illegible] supplicando. Tertio est notandum quod loquendo possumus Non
vel de homine in statu nature integre sicut constituti in origina
li iustitia vel de homine in statu nature lapse puta post Non
quintum peccatum. Quarto est notandum quod in statu nature lapse
[illegible] loquendo possumus [illegible] operibus naturalibus de Non
condigno possunt mereri gratiam aliquo [illegible] hoc possunt per
penitencie et admonicionem. Quinto est notandum quod in statu lap
se constituti contra gratiam sunt multa impedimenta ad peccatum
sola vi [illegible] et [illegible] trahencia ad illum ut in predicto
articulo dictum est in solucionibus [illegible] contra ultimum
quem in parte 3 [illegible]. Sexto est notandum quod operibus Non
naturalibus [illegible] non potest resistere sufficienter temptationibus et
casibus superare [illegible] Augustinus in epistola ad paulinum nolanum
episcopum [illegible] palestino [illegible] cum pellagio
[illegible] temptaciones illicitas [illegible]
[illegible] voluntate [illegible] [illegible]
[illegible] victoria [illegible]
[illegible]
benigna de dispositione [illegible] operibus [illegible] j. 9o
[illegible] in ordine ad [illegible] et [illegible]
[illegible] meritum [illegible] prima [illegible]
[illegible] disponit deus [illegible] opera sua
[illegible] 2o [illegible] quia [illegible] que [illegible]
accipit [illegible] ut accipit [illegible] est [illegible]
ad recipiens. [illegible] opera [illegible]
sunt [illegible] et [illegible]
[illegible] recipiunt bona sua dona [illegible]
[illegible] recipiendo dona [illegible]
[illegible] licet [illegible] disponere [illegible]
[illegible] recipere [illegible] est [illegible]
et [illegible] et [illegible] recepit [illegible] et [illegible] licet
faciat bonum quod alius faciat [illegible] bene vel
[illegible] facere [illegible] recipit [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod non accepisti [illegible]
[illegible] quis amplius habundat in gratia et meritis
operibus tanto [illegible] amplius [illegible]
[illegible] tanta plura accepit [illegible]
accepit [illegible] bona sunt [illegible] tanta dona Rom. 26
[illegible] quis [illegible] in statu nature integre non potuit
gratiam primam mereri de condigno [illegible] potuit [illegible] 2 [illegible]
de mereri [illegible]
quod [illegible] que accepat [illegible] et stando [illegible]

[illegible]

fuisset temptator / cum dns eius debitor non fuisset / 2o non
meruisset de condigno / Item dns non dando sibi gratiam nullam
sibi fecisset iniuriam 2o non meruisset de condigno / 3a pars
quia pater diuina disposicio homini dare gloriam / 3o si
si victor fuisset temptatoris meruisset gratiam / tenet quia
/ quia qui productus est ad aliquem finem assequendum et
facit quod in se est et non est impeditus aliunde meretur
de congruo recipere ne adeptus finis assequendum / nunc homo
productus fuit ut acciperet gloriam / et ut angelorum repara-
ret ruinam ut dicitur magister in libro testimoniis Gregorii et
Ieronimi Augustini / 2o stando cum nostro dogmate de congruo meruisset
gratiam tamquam medium ad ipsius assequendum / Item stanti et
vincenti fuisset finaliter data gloria 2o gratia / quia tenet
iuxta legem dei ordinatam / quia nemini dabitur gloria
sine gratia / et ultra 2o haberet homo de condigno meruisset
stando et in mandatis dei fecit perseuerando / tercia 2o
3 conclusio quod in statu nature lapse homo non potest mereri primam
gratiam de condigno / ita nec potest habere mereri corporis natura-
libus sine corporis quae habent sequuntur eius naturam de con-
gruo / prima pars sequitur ex prima parte quamuis praecedit / quod enim
non potuit in statu nature integre hoc minus potest in
statu nature lapse / 2a pars probatur sic / homo corporis natura-
libus non potest resistere temptationibus / 2o neque de congruo me-
reri gratiam / tenet quia quia minus est resistere peccato
mortali quam mereri donum super naturale / ans patet probo
nobile / 3o homo post lapsum ex dei influencia
generali non potest de condigno mereri primam gratiam / 2o neque
corporis naturalibus et dei influencia generali / ans probatur / prima
consequencia tamen homo post lapsum non potest se conuertere effi-
caciter ad deum / 2o neque mereri de congruo / quia tamen / quia
ad minus congruitas requiritur quod ad deum / ans patet
/ quia quod debet conuertere se efficaciter ad deum oportet quod deus
inspiracione speciali eum trahat / iuxta illud Iohannis 6o nemo potest
venire ad me nisi pater meus qui misit me traxerit eum / nunc modo
huiusmodi tractus non sunt ex dei influencia generali ut in 7a
que primum articuli dictum est / secundo se ultimo dicitur homo te-
nebit deus ad te et conuertem / Et supplicat ecclesia / volun-
tates nostras quas dne appellando preuenit / quia sine
speciali dei preuencione nullus potest simul bonum / 4o potest
vtrum actum secto corporis naturalibus potest vocat et si
modo sui / 2o alii tali meretur de congruo gratiam / nota
est quia et ans patet / quod post lapsum voluntas ad carnem

inclinata
infectiz et sibi est asscripta / ex quo lex carnis sine spiritali
adiutorio superari non potest ut dictum est Quarto probatur hec per
auctoritates dicentes gratia non datur secundum merita sed secundum sanc-
tissimam et iustissimam voluntatem / Aug° eius li° 83 qq
ad Renno arbitrio dicitur sicut peccatis meritis se venisse
ad domum iustificacionis / Item aucte magistri dist 26 ca° quod
peccatus hac que voluntate hominis sanat ut sanatam legem
impleat / nulla merita precedunt / quod probatur aucte apostoli / et
Rome / quia si meritis dicatur iam gratia non esset ut arguit
apostolus ad Ro° 3° / Item tria sunt corporalibus non adiuti
peccatore per illa aut est potestas carnis trahentis ad ma-
lum quam racionis trahentis ad bonum / quod alius non est potest quod
meriti est quod non est / quia illa sibi derelicta trahit
ad malum / ad quod est inclinata a peccato / Item aliud patet / quia
post lapsum ante gratiam ut dictum est in questione vide
et in arbor peccatum / etiam ad malum pellit demon suggerit
/ mundus ad hoc allicit / voluntas contra gratiam compulsione
et timore inferendo debilem reddit / ut nichil aut quasi
liberis puris pecco voluntatem nisi super per vires
scilicet contra mala resistens et in contrarium / hec autem sine
gratia et aliis specialibus auxiliis debilem contra
predictis trahentibus ad malum quod quod est vera / Item tria quod
ex viribus illis corporalibus puris sine gratia post lapsum
ex de genere valeat puniri et totis tamen de quo
corporalibus et auxiliis gratiam dedit sibi quibus meretur
Prima probatur / quia peccata voluntas tractu dei sequendo
illud tractu / ut dicatur in filio prodigo Luce 15° pater
peccavi in celum et coram te iam non sum dignus vo-
cari filius tuus fac me sicut unum ex mercenariis tuis
Mercenarii de quo adiuta hac peccatore gratiam / quod sic
gratia non / et aliud patet / quia consuetum est ut pater maior
postulati et osculo patris scilicet gratiam reconciliacionis et ut proper-
tulum eius cadat scilicet bene magis fuit dilectus et impleto
aut ut dicit glosa Luce 15° / quod patet quia qualis opere dei plus
est misericors et melior peccati perditam acceptum quam
fuerunt inducte unde super ista verba fac me sicut unum ex
mercenariis tuis dicit desperat ut filius non audivit / et filius · Servus ·
servus est qui timore pene putit vel futuri temporis · Mercenarius
se aspicit / Mercenarius est qui spe et desiderio regni · Filius ·
celorum / filius est qui amore spiritus boni et virtutum
succensus quod est est ille qui toto studio detestatur / unde
prodigus cum in rursus famis formidaret supplicia nec humus

· R. gr° ·

factus statu innocencie tam caritas & virtus restituat
sequitur ad propositum / sed peccator dampnatus non convertitur nisi
in gracia vtique gracia dei ... post lapsum felicius digni
restituit / vel tam de ... conducunt sed de caritate
facit cogitare ... sed gracie infusione que facit
sedes regni / quo ... per puericiam dei et liberi arbitrii pt
Cxij quis indiget gracia & quod et hoc ... sed forte
dicitur plus mali facit peccator ... dei auxilio
quam boni / quo adhuc & quod non ... paz gracia
gracia / quia vtique quod ... et quod ... plus
facere plus boni / quod ... ille apud quem ...
tantum par ... cum / quia vsque ad
graciam ... peccatum mortale / quod ... est quam omnis
... sola ... gracia / quia quod ... peccati mor
talis est ... / ... et ... quam
et ad placandum deum quod ad ... & quod non ... quod
... faciat plus boni et ... placencie
quam ... displicencie / ... hoc est ... displicencia
augeat / nam sicut qui in fossa cadit sua gravitate plus
reprimit ... quod ad sui extractionem ... suis viribus faciat
tamen ... est cum efficacius liberari ... ut esse
de forte liberator ... extra eum de fossa trahat / ita
omnibus ... peccatis ... peccatore
plus peccanti ... quod suo opere
ad gratiam ... facere potest quia est ... est et ...
et gratiam ... est ut ... peccati
... ad gratiam ... et in hoc ... duas
... opiniones ... / nam illi qui dicunt
quod peccator ... pt ... gratiam &
... intelligunt ... quod ... spiritualis
Ratio auxilio dei preveniente / alii autem dicunt ... intelligunt
Ratio contra ... quod non ... spiritualiter
... hoc ... / ... in ... est
... ipsa facta ... & quod ... ut &
... sufficit meritum ... gratiam / ... quo
... est quod doctores ... & ... sunt ... diversa
... videtur ... / quod non ... dominus Ja
cobus & ... magister Thomas & ... dicit
quod ... est ... est ...

Magistri { Durandus
Jacobus
Thomas Argentina
Petrus Tarantasia

vitam eternam. Secundo quod considerato opere nostro et merito ut in sorto
gratia spiritus sancti et ab ea procedente procedunt operante spiritu
sancto et nobis cooperantibus possumus de condigno mereri vitam
eternam. Petrus de Tharantasio dicit quod condignum importat equalitatem
dignitatis, et hec equalitas est, potest dupliciter considerari. Primo quod
potest equalitas ponderis vel quantitatis, et isto modo dicit quod meritum
nostrum vel demeritum non est equale vite eterne sive pene et
vite eterne. Unde potest contingere non mereri vitam eternam de
condigno. Alio modo potest hec accipi equalitas ut dicatur iustitie
vel proportionis et hoc non dicit contrarium [illegible] perseverant usque in
finem offendunt deum demerentur de condigno penam eternam
et qui perseverant [illegible] sunt ei dignus est gloria eterna
quia sic se habet meritum ad facultatem merentis sicut illud
premium ad facultatem premiantis. Hec opinio que in summa
est tacta cum opinione magistri Thome de Argentina. Ho[c]
est notandum clarius quod sunt tales opiniones quod opus de
meritorium vite eterne potest intelligi dupliciter. Uno modo tale
est propter se sive vel [illegible] se vel gratia cooperante. Alio
modo propter scilicet quia dei dispositione liberaliter acceptante et
constituta dispositione liberali tantum premiare disposuit propter se
facto et est modus [illegible] non quod tantum potest sed quod accep-
tatio divina ipsum tantum reddit. Tertio est notandum quod hec
dei acceptatio principaliter dignificat opera nostra connexa Christi et
merito eius. Christus enim propter [illegible] sufficienter quo
ad sufficientiam, et pro [illegible] apparuit regnum [illegible], ut
hoc in 3o dicentur sufficiente gratia ipsius. Unde discipulis
suis dixit: Ego sum vitis, vos palmites, non potest pal-
mes ferre fructum nisi manserit in vite, sic vos nisi
in me manseritis. Johannis 15o. Ex quibus premissis potest prima conclusio
hec quod considerando opera nostra sive se vel ut procedunt sunt
a gratia cooperante, non sunt meritoria vite eterne de
condigno. Hec patet ex auctoritate apostoli allegata post
[illegible] et per rationem, quia nullus potest considerare deum debitorem
suum ergo de condigno nullus potest mereri, et [illegible] perpetrantes
[illegible] gloriam de condigno. Item gloria, quia condigne merito
esse apud quem est meritum, vel in ordine ad quem
debitor fit merentis, ut in precedenti articulo dictum est. Item
est beati Augustini 2o confessionum dicentis quod deus reddit debita
nulli debens, et patet per rationem, quia ut dictum est in 2a

Nota

Secundum se
gratia cooperante
deo acceptante

Nota

Johannis

1 pro quibus et in corpore eius apostoli predicaverunt / quanto plus in eius
habet tanto deo amplior debitor est / deus autem re-
ceptis quibus quis est debitor non vincitur de condigno
meritis ut addiderit sibi gloriam / aeternam / salutem 2 ipse et
habet que recepit in spiritibus concreditam / de quo beatus Bernardus
in sermone de annunciatione dominica dicit Certe nec ego
vitam eternam ullus potest bonis operibus promereri nec
talia sunt hominum merita ut propter ea debeatur vita
eterna ex iure hec scriptum pro debito tam que dicta sunt
omnia vera merita ut propter ea dei dona sunt et
ideo homo magis propter ista debitor deo est / confir-
matur hec ratio quia ipse de condigno operibus hanc
et hoc ubi et ipsis magnus apud debet vita
eterna / sicut deus illi iniuriam faceret si sibi vitam
eternam non tribueret / et deus quam magnus dator bonus
cogeretur pro iustitia addere ampliora quo tanto non
capit / unde apostolus ad Ro. xi quis prior dedit illi
et retribuetur ei / quasi diceret nullus / ergo pro illis debet
2 de condigno amplior retribui propter bona gratuite sibi
data / sed omnia que facit propter viator ex ampliatis
gratia que ei facta sunt dona gratuita sibi data ergo
de condigno premium non debetur sibi gloria / gratia nota
est et ideo plus habet patet per beatum Augustinum super primum
3 dicentem neque ei in deo aliquod minimum commodamus
ut debitorem teneamus cum ab isto habeamus quod est ei offe-
rimus / dico quod omnia opera viatoris non sufficiunt
3 pro eterna vita promerenda ergo peccata non merentur de condigno
gratia nota est / quia in nullo condigno tantum debet
valere meritum quantum valet premium pro quo datur condigno
gratia / autem est beati Augustini super primum 2 6 dicentis
inaudibile est eterna dari pro parvo opere laboris / nam utique
fratres pro eterna requie labor eternus pro eterno dari
deberet tamen sufficiens sumus ad tantum / confirmatur
quia qui recepit solvere ea que tenetur non potest aliquid
ultra de condigno mereri / sed nullus operibus bonis potest
solvere ea que tenetur / ergo et cetera probatur de se et hoc patet / quia
quanto plus boni facit tanto amplius recepit / quia
omnia recepit ut ante est allegatum unde salvator in
Luce 17 evangelio / cum feceritis omnia que potestis dicite servi inutiles
sumus ergo ex quo in ista ratione / talis est obligatio
creature ad deum / quia quanto plus solvit tanto plus tenetur

Cum feceritis
omnia que precepta
sunt vobis dicite
servi inutiles sumus
quod debuimus facere
fecimus.

pz bonum / quia quanto plus soluit tanto plus demerito est et
bonis operibus / et quo tanto plus debet ¶ Tertio sequitur maior i 8
uel pena non meretur de condigno necesse est ut merear de condigno
ut minus cadat agentia pena pena / quo necesse gloriam teneat Sn 1 d 9 d
quam quod minus est et non est que necesse illud / quod
maius est autem patet / quia per hoc meretur tum amplius agentia cadere
non potest / nisi deus iniuste cum eo ageret / hoc autem falsum
est de quibus maioribus ¶ Quarto quod de uix i mortali 7
est dignus uita eterna i caput / falsum pz / quia probat quia
pec / quia ante casum fecerat opera ista huius te que sunt
condigna uite eterne / quo cum hoc bonum iam habeat uix quod
illud propter non valeat / ergo si cadet in peccatum / quia sibi de
bentur de condigno / quo eo ergo iniuste ¶ Dicet forte quod
perdidit meritum peccando ¶ Sed dicitur quod ex eo sequitur quod
deus culpe peccatum dupliciter quamuis in uno puniret quod in alio
falsum videtur manifesta / et probatur quia quia sint fortes me
ruit de condigno uitam eternam ponatur quod cadat peccato b
et plato contra uel sibi et culpe quod minus uitam eternam me
ruit tunc cum quo peccata sunt equalia culpe erunt pene
similes et si pe tunc forti i duplo plus punitur quod
falsum patet quia / quia punitur priuatione boni eterni et
consecutione pene eterne ¶ Quinto aliquis apud aliquem potest
aliquid de condigno demereri apud quem de condigno hoc se
nequit mereri ¶ patet quia peccator apud deum de condigno potest de
mereri peccando mortaliter et non de condigno apud eum mereri
ut det gratiam et remissionem salutem / quo / patet autem quia peccatum mor
tale de condigno demeretur ut actor eius plectatur pe
na eterna / quod pz / quia deus ipsum illa pena punit et
tamen citra condignum punit iuxta illud Luce primo et
misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum / uel id
psalmi et misericordia eius super omnia opera / sive per illud
prouerbiorum 20 Clementia roborabitur thronus regis non autem
esset clementia si non citra condignum puniret ¶ Sexta quod i. 2 q. de
quamuis opera sint digna uite eterne meritoria de condigno
ex acceptatione diuina adiuncta precedente merito passi
onis Christi ¶ probatur sic quia finali in gratia persistentes
digni sunt uita eterna / uel quo per equalitatem operum et
hoc non propter quorum precedente non potest hoc quod si digni sunt
quod quo de condigno ¶ uel propter diuinam acceptationem et hoc est propo
situm / igitur quo uera quod nota est / in patet

p(er) illud Apo(calypsis) 3° Ambulabunt mecum in albis quia digni
sunt. Ubi ponit Salvator aliquos condignos vita eterna
Et apostolus 2ª ad Thi(motheum) 4° de reliquo reposita est michi
corona iustitie quam reddet michi dominus iustus iudex
Ubi vult quod deus iudex iustus reddet operibus suis
sibi coronam iustitie in gloriam / ipsi non esset nisi aliquo
modo essent opera condigne vite eterne meritoria. 6°
quia deus potest facere hominem dignum vita eterna et non
melius quam per acceptationem operum talium. 7° 8° patet
per illud orationis que ascribitur Jeronimo Domine sancte
et vere pontifex etc. quo dicitur Sed quod tu potes fa
cere me dignum qui solus potes facere mundum de immundo
Con conceptum semine. Sed contra dicitur sequitur quod deus fieret
debitor alicuius pro talibus operibus addendi vitam eternam
patet sequela prius adducit pro allegatas / patet quia si
quis quia comparatione meriti de condigno / ex compara
tione fiet deus debitor. 2° quia deus non iniuste
faceret si hominis opera non premiaret vita eterna / quod est
falsum ut prius actum est / Sed in gloria / quia si non redderet
premium de condigno debitum iniuste ageret cum debitum. Item
quia consequitur aliquis assequitur ex sola libertate dantis
hoc non meretur de condigno sed gratia / opera autem et gloria
per que consequitur solum homo assequitur ex libertate dantis
igitur patet ad rationes / ut ... patet hoc per ...
quod deo ad condignum nemo retribuet omnia que ...
bonum quod computatur actu hoc non est ... sed
ex liberali dono cum non ad condignum potest retribuere pro
minimo bonorum receptorum. Contra quia conceza super illud
Gra ad Ro(manos) 6° gratia dei vita eterna dicit quod maluit dicere gra
cia dei etc ut nulla intelligeremus deum ad vitam eternam
per merita nostra nos perducere non ... / sed misericordia
ad primam / primo dicunt quod / quod opus condigne quia
nos deus a servitute peccati liberos fecit hoc puro
liberali dono / tum posset dedit nobis spiritum sanctum in que
ritur in nobis qui est principium libertatis ubi est in quo
deus aliquo fecit nobis debitorem ex liberali pro pro
missio quo premisit meritoribus in se vitam eternam.
Aliter potest dici quod meritum condignum ex equitate
... apud quem meritum debitorem premii
debitum / sed meritum condignum quando in se et ... se

non est meritum / sed liberale donum eius apud quem est victus
et a quo tamen alter accipit premium liberaliter et innocens ut mereatur
reputetur dignum vita etiam non consistit cum quo meretur
debitorem sed mutandum complementa quam sic acceptat
salvatorem / et per hoc est ratio soluta / quia de forma
media est prima quod et ad plures dicitur quod meritum
de condigno cum acceptatione sola accipientis non consistit acceptatorem
debitorem ut dictum est. Ad 2m ergo maior conceditur et 2
ad minorem quod si non redderet premium de condigno desumptum
ex parte desumentis tunc iniuste faceret / sed si non reddat premium
de condigno desumptum ex acceptatione sua liberali non
iniuste faciet quia licitum est sibi non dare illud ex quo ex
parte operantis non est desumptum. Ad 3m ergo conceditur maior et 3
minor quia illud non meretur de condigno ex acceptatione
premiantis / sed hic conceditur quod ex parte operantis aut operacionis et
hoc per primam questionem. Ad ultimum dicitur quod illa gloria tamen ex qua x
non plus [illegible] quod homo naturalibus sine gratia non potest
mereri gloriam et hoc est verum cum hoc tamen stat quod hoc potest
ex caritate divina esse de condigno. Secunda quod opera facta ex
gratia merentur vitam eternam de congruo ex liberali dispositione dei quia 2a conclusio
disponit ea sic premiare patet sic 2a probatur quia actus
procedunt ex gratia cum est ut deus det gloriam diligentibus
se et ita facere disposuit / hec de 2a actus. Ad rationes principales. Ad primam conceditur simpliciter quod deus dans alicui primam 1
gratiam dat eam tunc digno quia regratiam qua dat faciet
eum dignum qui ante erat indignus et non gratiam dat ad
dignos / sed hoc meruit / quia non convenit dignus est / sed
ex gratia quam accepit. Ad 2am quod opera facta ex fide informi
non merentur iustificacionem de condigno quamvis possunt de congruo quia 2
fides est specialis donum dei preveniens ex quo cum aliis
aliis tractibus dei quibus potest mereri primam gratiam
de congruo ut in questione hoc tamen actus dictum est. Ad illud
apostoli ex fide merentur iustificacionem dicitur quod intelligitur de
fide formata sic sicut illa operando meretur iustificacionem ulteriorem
vel de fide caritate que numquam est informis meretur
iustificacionem baptismali liberali dono dei et nutu precedentis
salvatoris. Ad 3am quod quamvis fundatum in fundamento fidei quod opera
ex voto facta / sunt magis debita quam si fierent sine voto / et 3
tamen aliquando sunt magis meritoria quia pluribus sunt circumstantiis
bonis. Hoc dicitur quod esto quod ita esset ut dicitur quod hoc est
verum quando fierent cum circumstanciis quibus talia possunt mereri / hec

Hoc aut no est pc de opibus contra caritate factis Ad
·3· 3m qd iste qui deu orat et post cadit i mortale no
creuit preuniaut et iste no cadit sub illa aucte agat
1o vnde cu cadit magis fit et 9o s resurgit cp
la nia dei negligenti cu defencia diu ipse videt Ad
·8· 4m nec aut i statu natue lapse et ad galatas pt
dici qd aplus loquit ibi de gentibus quibus ad fidem
reprehendendo iudeos qui contendebat pt legem qua in
patribus suis receperunt reputauerut se illis preferendos
esse apud deu et hic patz qd no est adquis qua
hunc opa legis fecerut coniuncte suscepta cu gra quos
legem scriptam no habebat adquis T Si de gentibus vetis inter
in lege natue viuentibus in fide xpi q simul currebat
bat cu lege veteri et inqua alte publicatas legis de
gentes potuerut saluari Ibi patz qd no est adquis
quia isti illi opa legis implebat congrua T Si 3o no
vetis intre de gentibus que legem natue no debite
obseruabat sine pxi nisi medator no fundati sunt
dicitur qd isti lex i moralibus legem obseruabant
quo ad precepta 2e tabule q potuit co aliquo de
no grs dato ut in 2o arlo dictum est tu hoc modo
gentes no seruabat pcepta prime tabule puat pcep
tum de credendo deum et de colendo in gra ut i 2o arlo
dictum est sicut ipi cant sibi lex quo ad precepta ma
morabilia et ideo isti no inebantur glam ut in 2o arlo
dictum est Ad 4m que assumitur dicitur qd ma
datu dilectois no di esse sup hoiem sic qd ho i
no possit sua de adiutus adequas diuinis inspiratio
nibus quibus pt se disponere ut i qsta que 3a arlo dictum
est no qd moralibus puris hoc possit adimple ul
mer graz pmaz Ad 2m vo aut qd per lapsum
corpus natalibus q obfuscata est ratio vnde in sola cor
nalia tendentes s tu si moi no assentiret nisi aliquo
dono dei adiuto peruenta p illud sup carnem aliquo
eleuaret T Si o s no assentiret adhuc voluntas nisi ea
pueniret ul respiceret in ea [illegible] no sup istam
eligeret T Si o quia pueniri ratio cu voluntate i pleb
Tsi hoiem dilectoem moralibus cu illis donis gratus assensit
et in hoc mandatu dilectois dei sup oia no implerent
qr nec fidem nec caritatem haberent que tn cadebat
sub precepto qr cant de natte salut et yo hoc re yeta
et ideo sim eas sq dilecto dei sequis eas no incedebat

inalia homines neque erit merebat gratia neque gloria / sed est primi
parentes / et angeli in primo statu sive tamen deum super omnia dili
gebant / diligere naturaliter / non tamen meritoria vite eterne / quia non
cognita gratia facientem / et hec plura dicta fuerunt in 2o articulo que
stionis et aliqualiter tacta in questione 2a primi libri / Ad confirmationem 3a)
dicitur quod homo quibuslibet integris potuit adimplere mandata
legis non meritorie / secundo in 2o articulo dictum est / post lapsum ex
puris naturalibus non potest / et nunc gratia / ergo mutatum est ad peiora
dominum / imputandum defectui peccati originalis / non gratie / quia deus ut pius
pater qui vult omnes filios suos salvos fieri interioribus a
monitionibus pulsat voluntatem / quam si sequitur cum ea diligentia
qua potest ex consequenti meretur gratiam / quam ei deus dabit / et ergo
licet sibi derelicta peccatum stabiliter in gratia vitare non potest / tamen pec
cata gravia demeritoria ad gratiam et legem libertatis quibus potest vi
tare peccatum venire potest / et ideo si non fecerit sibi imputatur /
Ad quintam quando arguitur et negatur quia omnia est ut sequitur .7.
cum libera voluntate potest contraria operari et ad utrumque quae concedit
arguens ad bonum meritorium et quod / quod habet fieri etiam eodem modo quia
etiam gratia et eius voluntate / Sed non sequitur quod propter hoc
illud solum potest utrumque movere fuerit / secundo Thomam caliditas
et frigiditas habet fieri etiam aqua non ex quo aqua posset
[illegible] se active habere ad calefaciendum secundo ad infrigidandum .6.
Ad sextam nunc arguens loquitur [illegible] et ad probationem
conceditur quod peccator ex puris naturalibus vel sola influentia
generali non potest se sufficienter disponere ad gratiam / potest tamen ha
bitualiter [illegible] quas deus dat singulis adul
tem ex consequenti si eas sequitur bonum est / conceditur quod
deus iustificat gratis / quia gratis prevenit voluntatem impium
trahendo [illegible] gratis liberat ea ut homo tractu non ponat
obicem / sed inclinando ex consequenti accipiat iustificationem / qua
est post ea gratis dat / et ea inferatur ergo esse acceptor perso
narum si [illegible] proponere vocem clarum unum ad gloriam / et
non alium [illegible] est iustus / quia ut dicit Ad Romanos
quos predestinavit conformes fieri imaginis filii sui
hos vocavit iustificavit et magnificavit / non quod est [illegible]
[illegible] merita eorum existentes / sed prefinivit de iustifi
catione impii voluntatis ut lector Ad Romanos quinto Alio modo potest dici
acceptor personarum / sed propter bonum quod in persona est sed quia
quod persona est unum accipit ad gloriam et aliam non / sed
quod in gratia deitatis libere unam beatificabit et aliam
non / vel quia unum dicentem eligeret equalibus preparationibus re
cipere ad gratiam et aliud non / et tamen non [illegible] scriptum
[illegible] non est personarum acceptor / quia non solum iudicis

sed eis ingerentibus se preparantibus se ad graciam gratia infundit
et hoc vult textus Act. 2° Ad septimam quod ad merendum
gracie de congruo in statu nature lapse non sufficiat quod homo
1 faciat quod in se est quia cum pure naturalibus est sed requiritur aliquid ultra
eius vires naturales scilicet fides et ad fidem divina preveniens
excitans voluntatem ad fidem et non gracia quod dampnandi
iuste dampnantur per legem generalem quia gratiam communem
potuerunt in superiori dictis divinis mutando saltem ex nunc
adversus eius eam sibi dare gratiam non potuerunt quia semper
remanet iuste pro peccatis suis et in isto concepto etiam supple
tus assentiuntur Ad confirmacionem non alium quia impossibile
est quod voluntas moveat se ad deum proprie sine alterius ver-
tat nisi prius deus adeo quosque eum per misericordiam suam
meritorie tractu ad se trahat et ad auctoritatem ad istam Zacharie
primo Convertimini ad me et ego convertar ad vos dicitur quod
quod intelligitur non quod voluntas autem ad deum vertatur per deum adeo
sed non fit quosque velit suscitari et ideo clamus post Ieremiam
Converte nos domine esse Convertimini ad me sepedo in tribus
dicacionis in ceteris quibus vocatione infusione gracie Ad aliam
textus auctoritatis de celico quod iste loquitur de homine in statu in-
tegritatis ut dicit glosa ibidem et ipse tot habebat dona quod
poterat stare et primam graciam de congruo mereri, quolibet qui
accepisset ea suis de homine post lapsum ubi ablata sunt
gratuita primo homini et naturalia vulnerata Ad auctoritates de
primo ut dicitur quod homo in primo debitum mutando divinis
superiora eius et tractus et eum illius se disponere ad graciam
non tamen generalibus pure aquam sufficiat ipse Accedit racio
ad rationes solitas eius in quolibet Ad primam quod illud quod
augusto medice dat pueritio non ex digne meritis sed digni-
1 tate libere accipientis dantem hoc non est non est ex eo
datur de congruo meruisse sed sufficiat ipsum hoc accipere et
libertate merito obtinere et ideo in isto sensu non ad Ad
secundum eum dicunt quod iustus mediante datus inpeta opera non u-
tuntur dare infinitum magis meritum quod meritum mererunt dicitur
quod quod deus est infinita opera hoc non est intelligendo
quod deus posse premiat infinita valere opus condigne meriti
et gracie sed non accipiunt opus bonum et infinita detesta-
opus malorum quam statuit ea merere esse premiandum
ut premiendo et hoc concedit de merito condigni in condigno
2 opus gracie et voluntatis quibus opus meritum hoc eum
sunt dona dei in homine condigne recipienter sunt se non
debetur premio ultimus sed bene participacione dei Ad 2am
cum dicitur sed de se hoc petiit ad gehennam se opus meri-

tionem si intelligatur quod omne potest in caritate meritum necessario habet actum vitam
est eo quod sicut de peccato quibus intendimus sed opere bono non meretur
gloriam simpliciter per se / sed bene ex dei acceptatione ex condigno ad propositum
eius quod premissum opus bonum meretur gloriam hoc est vitam /
sed hoc non imputatur operanti propter necessitatem gratie principalis
sed deo acceptanti / sed eciam peccatum meretur gehennam / hoc
imputatur operanti / quia ipse potest carere ex condigno non
autem potest ipse esse cum gratia mereri ex condigno / sed dei accepta
cionem ¶ Secundo dicendum est quod aliud defectus / quia premium semper
datur ultra condignum / pena autem citra condignum / quod de
mencia dei mitigat ut minus puniat quam ipse deme
ruit / et ideo non est mirum quod peccato ex condigno meretur penam
et non meretur opere bono gloriam simpliciter per se ¶ Tertium est quod
per peccatum homo offendit sponte et ideo absque meritorum
ex condigno offensionis compleat, cum refirmare sed non est
potest demerito / toto enim meritum est donum dei gratuitum / et
ideo accepte sunt ex condigno non meretur bonum minus ¶ Ad
3am principale quod dicitur vitam esse quod gratia plus potest in esse meriti in ordine 3
ad dei acceptantem / sed in ordine ad voluntatem operantem non
autem / quia tamen quod gratia et opera bona que sunt dei dona
recipit ab eo liberalitate dantis non meretur dona potiora
ex condigno / sed dum per peccata que ipse deperdendo committit
meretur penam iniusti mereri peccatum illud minus irrationale
necesse est sibi quod peccare ipse potest / et ideo demereri ex condigno
ipse / sed mereri ipse non potest sed solo dei dono / et ideo eciam
meritis primum gratie meretur ex condigno ¶ Ad quartum concedit 4
ex lege ordinata dei actus et gratia quod dictam legem agentibus
ex gratia est debitus vita eterna / sed non proprio merito ex
condigno sed dei acceptatione et liberali dono saltem secundum pre
tem iusticiam et per illa ratio actus [illegible] et non est con
primum ¶ Ad dictum ponamus quod deus non acceptat actum fac
tum ex gratia ad vitam eternam / tunc in hoc casu dicitur quod iste
necesse est debitus vita eterna necesse pena eterna / sed hec
sua bona gratuita / quibus non demeretur penam necesse est
simpliciter istud capud meretur gloriam / quia per legem positam ante
non acceptat opus factum ad gloriam et dictum est ante quod
sine dei acceptatione non potest quis mereri gloriam / dei peccata
tur quod ideo de illo fiet quod deus illud / quicquid deo placet
respicit enim eo deus secundum mortalem statum in puri vita [illegible]
¶ Ad quintum dico quod opus in gratia et operans quocumque meritum 5
gratie accepte sunt et sic meretur ex condigno opus bene
ex condigno quod dei quicquid sic facit ut hoc bonum gratuitum donum
dei ut dictum est et inde sequitur quod deus sibi hoc.

liberat debet aliquid ultra de condigno dignius est / Item
cum deus sine opere et gratia non essent bona et non quantum
summa sunt maxima bona hominis in ordine ad finem
ipsa communis de se de condigno non meritoria sed cum sup
ure preveniens ad statum. Ideo. Tertio patet etiam de eo qui eis
meretur gratie incrementum et bonorum operum perfectorum iuxta
iustitiam dispositionem dei / qua disposuit operibus creaturis pro
ducere et perficere bonis operibus sed hoc est dei liberalis do
no / sed liberalitas dat bonum velle et bonum perficere et adhuc
illa non meretur de condigno. Ad hoc autem quod assumitur quod
meretur dominum divinum [illegible] 2o dicitur quod hoc est ex sua accep
tatione et liberali dispositione non ex operibus de condigno
Ad minorem Anselmi dicentis quod nichil potest esse premium
sufficiens animus operatione. Dico quod ipse vult quod deus
sit istius debitus premium sua libertate. Ad
similia negare necesse quod remuneratur ex debito primo de
bello certamine [illegible] ex propria iustitia / non enim contra iustitiam
si [illegible] datur vita eterna [illegible] illud ad [illegible] gratia
dei vita eterna / non enim potest deus esse debitor alicui
[illegible] eius ad glossam super istud locum primo ad thessalonicenses [illegible]
dicentem quod deus iustus i. remunerando dicitur quod illud non
intelligitur de iustitia commutativa / sed i. operibus [illegible] bonis [illegible]
deo [illegible] proprio [illegible] debeat nobis premium / 2o etiam
quod non [illegible] iustitia distributiva qua [illegible] premia
distribuit [illegible] meritorum vel premiorum [illegible]
apud [illegible] operando [illegible] et suum statum
aliquis de condigno meretur sed potius deo magis obliga
tur / quod maiora recepit bona. Ex quibus
concluditur quod iustus est in remunerando quod est iustitia dis
positionis sue disposuit propria acceptatione magis meritum
maiori premio coronare non iustitia debiti sed gratia
et dispositione beneplaciti divini. [illegible] dicitur de gratia
prima [illegible] Ad [illegible] conceditur quod partem bonis dat
dignum premium non quod operans hoc meruit de condigno
sed quod [illegible] acceptatione disposuit tam merita tam [illegible]
[illegible] / et [illegible] ultra quam / qua [illegible]
quod [illegible] hoc digne meruit / quod est [illegible] actus
dignum premium non est [illegible] sed dei acceptatione
et actu illud disponente premiare tali premio. Ad [illegible]
post [illegible] ad [illegible] argumentum [illegible] pro
[illegible] 3o [illegible] / [illegible] volunt quod non de condigno [illegible]
[illegible] potest quibus [illegible] premia [illegible] / non

Miseris ex [illegible]
Miserator in [illegible]
Iustus in remunerando
6

in negac̄e q̄n h̄et post dc̄o sit quibus conuenitur meri
pimaz gr̄az non tm negac̄e p(ro)aluta de puericie Ad
s(e)c(un)d(u)m arg(umentum) q(uo)d p(re)cepto di(citu)r q(uo)d ap(osto)l(u)s vult q(uod) h(oc) non sit
de condigno meriti gl(ori)am q(ue) d(icitu)r op(er)a eius que facit vel
que patitur h(ab)et sit ad t(ame)n vat negac̄e q(uo)d op(er)a t(ame)n
p(otest) esse vite eterne meritoria ex acceptatione dei
h(oc) de questione ista/
De nonono q(ueri)tur cum differe(n)t 3ᵒ et tres respon-
tes Vnus p(rim)o p(ecca)tum originale est pena p(ecca)ti
thomei et q(ua)lit(er) natos dissent a parentibus vl
ut cetus multa Secunde quod vnum suppo(nit) s(e)c(un)d(u)m q(uod)
p(ecca)tum originale sit pena Et 2ᵒ q(uer)it p(ri)m(u)m vt(rum) i(n)
omnibus hominibus q(ua)lit(er) natos dissent a parentibus 2m vt(rum)
i(n) omnibus sit equaliter multa Contra supp(ositu)m ar(guitur) sic
p(ecca)tum originale non est culpa / (ergo) non est pena q(uod) q(ua)
l(ice)t q(uia) omnis pena videtur esse culpa / aut(em) p(ro)bat(ur)
sic q(uia) culpa non est anata(?) cum ista non posset vitari
s(ed) p(ecca)tum originale non est anata Confirmat(ur) q(uia) Julian(us)
liber(?) p(ro)a op(er)a p(ar)te est omnis innocentia / equalia
p(ar)te patrum quantum meritoria / Et 3ᵃ n(atur)a bona et deus
optimus nulla sit esse culpa s(ed) illa e(st) parvulo q(uod) n(atur)a(?)
igi(tur) patet Ad(?) vt videt(ur) q(uod) parvulis dominus mundi
volunt mittat innocentie p(ro)p(ri)a Et patet h(ab)et(?) q(uod) vnus enim
qui nascitur i(n) vtero absque p(ecca)to non fecit et (ergo)
qualis est opus animo i(n) matrib(us) consistit / patet 2ᵃ p(ro) q(uia)
p(ar)entes Iohannis bap(tis)te intrauit quingentes se p(ro)p(ri)us
gen(er)atione vitam eternam meruerunt / Sed nota e(st) q(uod)
deus est optimus et natura bona 2ᵒ p(ro)b(atur) aut(em) sic
si culpa est vel est i(n) corpore et h(oc) non q(uia) corpus
non est susceptiuum culpe / vel est i(n) a(n)i(m)a et si sic tunc a(n)i(m)a
a deo creatur mala q(uod) non videt(ur) esse verius et p(ate)t
q(uia) / q(uia) creando infundit et nascitur q(uia) (ergo) si p(ro)p(ter)
est i(n) culpa nunquam sunt sine culpa (ergo) i(n) creatione sua
est inculpa (ergo) a deo creatur i(n) culpa s(ed) h(oc) q(ua)l(ite)r patet
q(uia) videt deus cuncta que fecerat et erant valde
bona Gen(esis) 2ᵒ ca(pitulo) Tercio p(ro)bat(ur) aut(em) q(uod) non videtur
q(uod) sumus i(n) culpa quam vitare non possumus et 2m
dictum Aug(ustini) omne p(ecca)tum sit voluntarium q(uia) si non
esset voluntarium iam non esset culpa / non cum p(ecca)tum
originale i(n)sit a natiuitate ip(su)m vitare non possumus
(ergo) non videtur esse culpa Et q(ua)rto q(uia) si culpa
est h(ab)emus h(ab)emus a parentibus s(ed) h(oc) non est possibile / (ergo)

Con.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ad nota est per magistrum in libro 2 di. 31 ca. primo dicentem quod
illud vocatur originale quia per parentes per Ezech. 18 filius
non portabit iniquitatem patris efficacie dicitur quod lo-
quitur de actualibus et si sic proximum habetur quod cum origina-
le in Adam illius non portabit illud Tertio quia
in nichil habemus a patre in quo potest esse culpa / ergo non tra-
himus aliquam culpam / probatur minor quia non habemus a parentibus
nisi corpus in quo / quia est sine racione ullo potest esse
culpa Quarto quia non videtur quod a simplici bono causa-
tur possit malum culpe non sunt causae quare aliquis po-
tenciam ergo aliquis non est nato malum culpe Sexto
quia omne quod in mente est a deo est bonum valde
Genesis primo non homo et omne quod est in eo ab origine
in mente est a deo sed tamen anima quam corpus ergo sunt
bona valde ergo anima ab origine non videtur esse
in culpa Ad primum principale arguitur si peccatum originale esset
concupiscentia tunc a deo in mente possit esse peccatum quod falsum
est et probatur quia quia volo quod deus faciat hominem
de limo terrae de novo non infirmitates sibi inferat
originales sed cum suis malibus et gratia in fluctuare in lumine
dei / quod ubi in eo esset pronitas carnis ad peccandum
ut non / si dicitur quod sic et illa utique non est ab homine
sed quod est a deo / ergo si infirmitas carnis vocata concu-
piscentia est peccatum originale et culpa sequitur quod peccatum in mente
est a deo si dicitur quod non et quod possit hoc esse quod
tunc de licita sibi non incliuaret in bonum suum puta in opera
meritoria et granatus semper cum tanta vero hoc opera pro-
ficeret / quod enim malum est contrarium caro est eo carne
tunc quae sunt carnis Contra quia textus dicit ad
Romanos 7 peccatum operatum est in me omnem concupiscentiam id est
cum non facit se ipsum idem ut velle bona dicit
quod maior corporis nobis inflicta sunt sed infirmitas
ignorancia malicia et ceteris collata concupiscentia ergo
peccatum precedit concupiscentiam Idem videtur velle deus
de conceptu virginali dicens quod est carencia debite iustitie
hoc autem non est concupiscentia et idem contra ut
videtur facietur sed idem / sed originale delet in bap-
tismo et concupiscentia / non ergo oppositum / probatur a Iohannes 3o
et actuum ultimo Qui crediderit et baptizatus fuit

vel hoc nota est p[er] concupiscentiam et magistrum in li[bro] 2 d[istinctione] 33 capi[tulo]
no[n] om[ni]s concupia p[ost] baptismum mortuum / 2o loco ad argu[mentum]
p[ri]mum concedo sed q[uod] no[n] in omnibus generantibus q[uo]d natos transfunt
argumentibus / quia parentes baptizati no[n] videntur posse gn[er]a[re]
re pueros in pecto originali / g[ener]o p[ropter] necessa concepti ga
nota est anim[a] q[uod] pater p[ri]mo / quia nemo potest dare q[uo]d non
no[n] h[ab]et Aug[ustinus] in li[bro] de libero arbi[trio] / sed baptizatus no[n] h[ab]et
originalem culpam g[ener]o ecc[lesia] 2o q[uod] Adam eo q[uod] no[n] h[ab]uit
originalem iusticiam no[n] potuit eam transmittere i[n] filios
g[ener]o eodem modo qui no[n] h[ab]uit originalem culpam no[n] mittit eam
in posteros / modo baptizati no[n] h[ab]ent originalem culpam g[ener]o etc.
Item q[uod] fortior est lex gr[ati]e q[uam] culpe g[ener]o cu[m] p[otes]t lex cul
pe i[n] posteros esse malos tu[n]c potest lex gr[ati]e i[n] posteros
esse bonos / sed omnes qui nascuntur ex rebus p[ec]c[a]to originali
nascuntur in culpa originali / g[ener]o omnes qui nascuntur concupiscen
tur et g[ener]o nascuntur sine culpa / patet ad p[rim]um ex dictis / q[ui]a
no[n] minus p[otes]t gr[ati]a q[uam] culpa hoc p[ate]t de se et 2o q[uia]
licet i[n] membris carnalibus hereditaris manifestius gn[er]ant i[n]
filiis s[ed] g[e]n[er]antur s[an]c[t]i / g[ener]o etc. p[ate]t etc. in spiritualibus g[ener]o cu[m]
baptizati parentes sunt sanati ut q[uod] generent sanos Ad m[od]um
de ar[gumen]to q[uod] s[ecundu]m concepti sed q[uod] pec[ca]tum originale no[n] est
in omnibus equale / quia concupia no[n] est i[n] omnibus equalis
et h[ab]et 2m magistrum est pec[ca]tum originale / ig[itu]r patet ad casum
no[n] equaliter concupiscunt alia et sic h[uius]modi hoc no[n] est / 2o
s[ed] quia pec[ca]tum originale s[ecundu]m magistrum sequitur libidinos[am]
fam[iliam] motum et concupiam que e[st] i[n] conceptu pueri no[n]
notu[m] est q[uod] h[ab]et no[n] est in omnibus equalis / ig[itu]r ad hoc est magister di[stinctione]
3a 2i capitulo 3o et colligit Aug[ustinus] i[n] li[bro] de nupt[iis] et pec[ca]tum
concupia dicit / q[uod] libido transmittit originale pec[ca]tum in prolem
et hoc nota e[st] plus eni[m] concupiscat ad libidinem et ad
maiorem pruritum est carnis m[ovet] q[uod] senex et i[n] mult[is]
aliis Item quia egritudo corporis suscipit magis et mi
nus 2o et egritudo multa sine carnis / m[od]o pec[ca]tum ori
ginale est languor carnis q[uod] e[st] etc. [illegible] affirma
tum est magister dis[tinctione] 3o ca[pitulo] 1o [illegible] Et ideo q[uod]
pec[ca]tum originale est concupia no[n] tu[n]c motus actualis
s[ed] aptitudo que est ad motum illicitum Et i[n] ca[pitul]o octavo
addu[cit] Quare Aug[ustinus] i[n] li[bro] de verbis ap[osto]li D[omi]ni q[ui]d h[ab]et
ma[teria]m concupiscentie sic dicit semper est pugna i[n] cor
pore [illegible] mortis huius quia ipsa concupia cu[m] qua

nati sunt nisi sit sumi quadam prouincia / Ubi ma
infecte in nobis peccatum ex quo nati sunt ex concupiscencia
et ad hoc adducit magister plurimas auctoritates quas non
recito semper supponit istud usque ad 3 distinctionem dis conclusione
Primo concepto quod in omnibus est naturalis a parentibus
est magister eadem dis ratio quo dicimus quod peccatum originale
in omnibus concupiscentiale natus intrauit adducitis ad hoc
auctoritates beati Augustini libro primo de baptismo paruulorum et
est satis certo patet per oculta ... carnali concupi
scentie sine tabificatur in se omnibus descendentes per ea venientes
Secundo concepto quod in omnibus inuenitur equaliter probatur quod
in omnibus ante baptismum decedentibus pari pena pu
niuntur / ergo in omnibus est equale / Et quia et omnibus est
magister dis 32 in fine in hiis verbis dicunt quod licet paru
nalibus ... aliis paruulis polleat in ante baptismum
in corpore discedentes penam sentiunt et hoc ... omnibus et
videtur ratione materie quia peccatum originale est peccatum
nature que in omnibus est equalis / Ista quo prima
de peccato originali est satis scrupulosa / et ideo quia tem
pus non hoc sufficit ... expediat prosequendi diceda
in ... ultimis ... ... probabiliter ... mee
determinationi ... et ... ... alicubi aliter
dicas quod doctores ... sub ... / quo primo
... quomodo ... breuius ... est de
eo quod tangit in primo articulo / Ubi peccatum originale
sit culpa / 2o dato quod sit quomodo inuenitur in nobis / tercio
de supposito ubi est concupiscentia / quarto utrum omnibus equaliter
natis insit a parentibus et quinto dato quod sit ubi
omnibus insit equaliter / Et istud aliquando suppono quod
omnis differentias quia omnia vera est eterne ...
et est culpa hoc est mala / quia ... deus in
omnibus ... eterna morte damnacionem
animam in qua nulla reperitur culpam / Non enim clemens
deus penam ingerit nisi hoc ... sua culpa
promeruerit / ... quod omnis renouati et
sic decedentes damnantur eternaliter sic quod nisi
viderunt faciem diuinam sed eternam ... ... pe
nam patet Johannis tercio Nisi quis renatus fuerit non
potest videre regnum dei / ... in inferno ... quod ...

Plus
Auct

ante baptismum decedentibus infligitur pena eterna pulsus dampni
in parte quia non sunt renati. Secundo infero quod in eis est
quedam difformitas iusticie cuius actus praescribuntur parte
quia unusquisque iustus in illa eius archano suo latissimo pro
sedet in se in eis est aliqua difformitas materialis pro regno non
g...az in consciencie nequit requiret. Conclusio sumitur ex prima supra
libris ad primum articulo quod peccatum originale est culpa. probatur | conclusio
sic quod omnis difformitas quia anima nostra est mortalis et
non est culpa. Sed peccatum originale est culpa. Probatur sic quod
omnis difformitas quia anima nostra est mortalis et etc. Ergo
ista conclusio est superius patet est hoc est posita in 2o articulo circa
2a adhuc sunt auctores quoniam dicat prophecia psalmo 1o Ecce
enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit
me mater mea quod textum nostrum est exponendum de
peccato originali et exponit eum glosa. Secundo quod apostolus dicat
quod per inobedienciam unius hominis peccatores constituti sunt multi. Ad | 2o
hoc 7o peccatores autem non sunt sine culpa. Tercio quod dicit
sanctus Augustinus 13o de civitate dei capitulo 14o quod adam sponte
te dampnatus genuit filios dampnatos. dampnatus
autem non est sine culpa. Item beatus Augustinus 28 capitulo de
fide ad petrum dicat firmissime tene et nullatenus dubites
omnem hominem qui per concubitum viri et mulieris concipitur cum
originali peccato nasci secundum impietati subditum morti et sub
iectum Ergo culpe sequitur et ob hoc natum ire filium nasci
de qua apostolus dicit Eramus enim et nos natura fi
lii ire. Item quarto ad hoc est auctoritas beati Augustini
2o libro de gracia Christi et peccato originali dicentis
Pelagius non fatetur originale peccatum eciam si in parvulis renatis
cunctorum peccatorum remissione ablatum est peccatum originale
quantum dicat ergo culpam. Secundo auctor capitulo 26 dicit
cum dampnetur infans per peccato originali non dampn
natur pro peccato sed pro eo quod non fuit fuit peccatum
non dampnaret. Sexto super illud Exodi 13o primo
genitum asini dicit glosa Omnes in peccatis nati sunt
in quo conquirimus debere concepti culpam originalem non
baptismum babtizamus. ad hoc eciam adducit plures auctores
secretorum dei 3o tabule 6. et patet formali racione peccatoris
difformitas dampnabilis alicuius voluntaria est culpa

peccatum originale est difformitas aliquo modo voluntaria quod
est culpa quod licet et actuale peccatum / quia licet peccatum sine di
fformitas posset esse in naturalibus ex defectu disposicionis
globus ut ad debere aliquem contrariis deficientis que non
phus 2o physicorum esset culpa ut dicit philosophus 2o physicorum demonstrans natura
lis quando autem difformitas est voluntaria aliquo modo tunc
habet racionem culpe alias non est sine culpa et hec quod
Ad Ro. v peccatum originale sit difformitas patet apostolum ad Ro. 5o dicen
tem quod per unum hominem in omnes homines mors pertransiit
in quo omnes peccaverunt / non autem posset intrare mors
sine difformitate teste beato Augustino ypoton inde quia
decuit / si peccatum parvulis ullum non contraxerit natus
aut unus deus sorte mortis astringit / scribens ad ypom
quia ubi peccatum non est utique mors esse non debet
dictum est enim per peccatum mors / quoniam secundum errorem
verum iniquus est deus ut mors parvulus paciatur
non habentem peccatum per quod posset vita puniri / sed quod
voluntarium aliquo est et non solum difformitas sed
voluntaria difformitas / patet quod dicit glossa in quo omnes
peccaverunt id est in quo peccato omnes peccaverunt vel quia
omnes peccaverunt id est in quo peccato omnes peccaverunt vel
quia omnes erant in lumbis illius hominis voluntate
peccantis omnes suo peccato voluntario maculatum volunta
rie aliquo licet non in se tamen in sua radice subiecit
Ex hiis sequitur quod peccatum originale quomodo est culpa
quod ut est pro aliquo debiti in esse ut simul utrumque
et hoc in creatura rationali et non alia quam alio illo modo
dico hoc de primo articulo Venio ad 2m articulum scilicet ad
Quomodo originale peccatum venit in nos dico inquirendum quomodo peccatum originale venit in nos ubi
sicut primum protestor me nil velle asserere / sed solum
probabiliter procedere supposito me dictis magistris meorum et
philosophorum excipere nisi si aliquid dixerint nunquam be
ne sonans sed in quibus dumtaxat primum Ergo primo
Conclusio 1a est prima quod hoc si deus formaret hominem nunc de terra
et animam rationalem sibi infunderet solum in sine donis super
naturalibus iste homo formaliter esset sine omni scientia
sine omni virtute voluntatis infusa vel acquisita pas
sibilis in anima et corpore et mortalis patet prima quod
quia nunc habet scientiam cum nunc habuisset aliquam con
cretam scientiam / nec habet infusam / nunc in forma

sic ait talis homo non haberet scientiam conclusionum naturalibus acquisitam
nec sua natura scripture ex influentia generali dei / neque etiam
etiam supernaturaliter infusam / ergo nullam haberet scientiam / tenet consequentia quia
inymaginabile est quod haberet aliquam scientiam nec aliquo istorum modorum
dictorum / prima autem / quod non acquisitam / patet quia ad primo
est neque adhuc habuit cognitionem sensibus neque fantasia per
quae in nobis acquiritur scientia cum nunc primo ponitur productus
patet 2a pars quod non sequitur eandem per generalem dei influentiam
quia generalem influentiam dei semper quam ut in parte quando
dictum est sequitur potentie et non actus / ut media voluntate bonum
et intellectus in verum Unde patet 3o de anima intellectus 3o de An
possibilis est in primo sui esse vel esse homines / sicut tabula
rasa in qua nichil est depictum / patet quod non infusam
quia illa esset donum supernaturale quae anima seclusa sunt
in liminatione quibus etiam dicitur 2a pars quod non haberet virtutem
in voluntate / quia non haberet acquisitam / quia illa presupponit
scientiam intellectus directivam voluntatis quam ut dictum
est non habet / neque sequitur naturam voluntatis influentia dei cum
quia istam non sequitur habitus voluntatis sed potentie et apti-
tudines naturales ad bonum neque etiam infusas / quia illa erant
dona supernaturalia quae possibilis erat patet in tali casu / quia
indiget cibo et potu propria peste etc. Item corpus suum non
esset gloriosum / quia ergo non patet a frigore vel calore sed
quia in anima eiusmodo patet / quia posset cognoscere quaerentibus et
desiderantibus aliquibus afficitur ita corpus et sic delecta-
mente vel tristatur / patet quod esset morbus sicut ad precedente
quia quoque alteratur esset etiam morbus erat cum alteratione sina-
libet tendebat ad generationem Item non appeteret per se aliud
formam quam recipiebat finaliter nisi deus separat pro-
habet Item quod conservaret corpus a senectute vel a morte
cum esset corruptibilis agrestis et confirmatur illa pars per illud
apparet / quia etiam primus homo fuisset corpus ligno vite
ergo a fortiori iste quia tenet quia iste non haberet tan-
ta supernaturalia dona / primo ultimum preter principia intu-
itiva / sic primus autem dictum est autem in hoc secundum illud 2o
capitulo 3o Corinthiorum stante homines peccati penam / primo et Cor
mortem et inde peccasse / patet quod quando / quia si talis homo
productus ponetur ad ignem vel ad aquam propter alterationem
et patitur primo et patiendo moritur / etiam si unde

peccasset esset quod decet quod non decet proiecte dei hominem
pro perducere et nullis doloribus dampnare ut doctrine ergo
impossibile est quod in operibus per partem quam quia deus
non facere nisi quod decet secundo iustitie divine repugnat
quod pena esset sine peccato ergo etc et repugnat quod homo
pateretur et moreretur et peccasset videlicet hic quod deus
sic produceret hominem non implicat prout dictum notum est
et ergo hoc deus potest facere Item ad producto utitur
sive et iustitie etc homo utique accidit volunt et libere
et ergo potuisset eum composuisse sine illis et ita potest ad
hunc et credo quod ulli theologo dubium sit quin deus
hoc posset et illo ad formam maior autem quod hoc non
decet deum si faceret quia deus secundum sue est misericordie sua
sempiterna et ergo si hominem vellet in puris naturalibus producere
et compellere quamvis conducere nulla complexio esset moderata
sed illo esset corpus dominus nature secundum anime et corporis et preservatum
in naturalis quoniam ad eam nemo posset quamvis nemo
ipse nemo alius per se docto dicere nisi quod deus placuit
ita factum est sicut novi dominum benedictum Ad 2am dico
quod dixi in quo maxime minima primum quia de potentia absolu-
ta dei deus potest producere hominem impeccabilem secundum quod etc cum nemo
peccasset secundo dico quod si ita fecit deus non infligeret
penam mortis pro peccato sed sequitur natura sic etc omnis
caro ad illud reduceretur finaliter in clementia de quibus facta
est omnibus nemo peccavit Ex quo patet quod deus penam
non induceret punitam peccati sine peccato sed bene sequitur
Ozanita natura 3a quod videtur in pluribus quod in tali homine pure
mente ad opus tamen vel producere in opera tamen caro co-
rrupisset cum spiritum etc supposito quod nemo peccasset primum
Et sic in isto homine accidit contrariis ad [illegible] incli-
natus quarum una est ad bonum tamen et alia ad
bonum [illegible] quod contrarietas carnis ad bonum quia
est [illegible] et autem patet quia [illegible] inclinaret
ad delectabilia [illegible] [illegible] vel [illegible] et ra-
tio recta semper [illegible] quod autem [illegible] nota est et autem
patet quia [illegible] [illegible] inclinaret ad ea que
sunt delectabilia faciunt quia hoc est eius officium quod
ad hoc [illegible] [illegible] est [illegible] quod autem semper recta ratio
inclinaret in contrarium patet quia stat quod illud quod

ad delectabile sensum esset secundum rectam rationem ut puta sterili-
tas seminis / vitatio laboris in specialibus vel aliud ut quod sensus
non temperat prius satietas sicut quod inclinaret ad nimium
non sunt / et alia similia que recta ratio dicit detestandum
ut ex lege prohibente ut est sola ratione quod fornicatio sim-
plex est peccatum mortale et detestanda ex ratione naturali omnibus
nobis etiam prohibentibus lex divina quia ad hoc sufficit lucida
ratione naturali est peccatum / quod secundum rationem naturalem / licet nichil
enim sic quinque quolibet vir indiget et excipit sibi licere
nescire cum esset infans et sic puer cum virum debere puer
et mulieres non sufficiunt / et deficeret educatio prolis et tamen
cum absit quod hoc non dicamus non contra rationem. Item
facilius patet quarto quia talis semper tali secundum forti quo hoc
et appetitus sensitivus appeteret aquam frigidam multam ex vehe-
mentia caloris et tamen est quod ratio recta sepe prohibet
quando indicaret sibi expedire ut mortem. Cum in principia natu-
ralia homines non dotata essent semper malibus omnibus nisi
ingererent aliquid peccatum / sicut concretatus appetitus sensitivus contra
rationem / sicut exigere quod licet non esset ingressum peccatum in appe-
titus sensitivus esset in rebus recte gradu. Omnem rationem quod naturalia
homines sibi delicta non dotata virtutibus cohibentibus
ea ad rectum rationis secundum concretatus appetitus sensitivus cum ratione
esset ante peccatum secundum precedentem igitur videtur inter
quem in homine ingignuntur animalitas et vita spiritualis
hac ante sibi invicem adversantur secundum contraria ut quod
quemcumque ipsa potiora gratie ut dona semper addita
in unione eorum recte aliqualiter adinvenit secundum. Ad
tertium quod in homine sic producto esset concupiscentia appetitus
sensitivi cum ratione vitiis et citra peccatum secundum precedentem
quod hominis concretatus concupiscentie cum ratione sequitur naturalia
homines sibi delicta ut dictum est. Sed in contrarium homo
genus et mores eorum masculi sentit primo sic concupiscentia
est peccatum quod non est possibile quod sequatur naturalia homines
qui non peccaverunt / quia nota est / Ergo sic ex eo quod
dicitur cum ante hec stabit quod peccatum stabit in homine
et non ab homine quod est persone dicunt ce actione pec-
catis est ingenerata 1o dicit 2o dicit quod concupiscentia est

pctm origle / 9o est culpa put dctm est i alio pcti
dcm dis 31 cao 2o dco pt ulcm / qz gloza ad Ro 6o
sup isto vbo / Nō em regnet pctm / dicit q nis victor
esse tyranni atqz moriencium i nunc inveniens / ut abdicas
9cupia mule di 9o mali e pctm est dco av pe / qui
pia est effectus pcti / 9o no est ante pctm / quia tz
iqua effectus no est ante suaz cam aus patz ad
Ro / imo ut allectiv fuit 9cupia tunc ante oppm
pctm opatu est i me omnē 9cupiaz eciā pt quia
tuc sc ip quietis libidinosa mal et femie sc natura
integra / Fl quā pz magrm dis 31 cao 3o dicitl / qz
ante pctm vir et mli sine uteclio libidinis posset
quenire et esset thorus i maculatus / sz iam post pctm
no valz fi carlis copla absqz libidinosa 9cupia
quo semp viciu est pr tz qua qz 3m coim / qz i ho
me pducto et sunt nulliby delecto est 9cupia / et
cta pctm 9o 9cupia sc natura integra 9o fuor li
bidinis certo sedere ip dus pducerent homez filiu
ire sine dampnacois ctmc sine pua vl pentis
culpa Fl patz p2 tz qua quia pduxisset cu cu
tali 9cupia et ista 9sint filios ire tn pt carnalis
de qua dicit aplus i ad Cor xv Caro et sanguis
regnum dei no possidebunt Crimto pentes pc pduch
sine suo pcto generarent filios ctmc dampnacois Fl
patz / quia si no peccarunt pentes tmc pnuli no pecca
runt in pentibus necz eos peccaverunt in se / quod go
in mensa pietatis dei in ipsis eciam morit quolz inbe
niret et p2 cu qua / quia dicit magr cao imo dis 31
qz ideo i pnulis pctm est originale quia viciosa lege
oignuis pz carnis libidinosa 9cupia 9cipiunt mo pec
catum 3m hec 9cupia esset cta pctm 9o hec libidinis
sa carnis 9cepto 9o pnulus cu pcto 9cipitur quo go
no esset filius ire et 9finatur quia si pnuli nati mo
rerentur cu ecitati ascribentur no superiori quia vtrqz
no essent i ccitate / qz i 9cupia 9cepti i inferiori pz dampna
dere Ketur pecati Propositio illoz quia 3m vitate
facilia sunt maduluens qz deus pducens homez sibi
sunt pz rediaby naturl merita bona conditionibus

quale unum erat videlicet donum bonum et pure obediencie deo subiecti
precepti obligacione facius partes hominis originalis iusticie delectabat
de gracia tenendo continue iusticiam eius addidit originalis quas partes
in unitate simul deo sine rebellione perstiterunt propter
successionibus sedibus sub ut in 4 s2 dictum fuit quam vero non
poterant de lege ordinata nisi preceptum transgrediendo et
hoc conpute sine cum dolore vincunt/ contemplacionis dulcedinem
vacarent et nullius carnis rebellione ut in ordinatum li
bidinis motum aliqualiter senciunt quam iusticiam origina
lem simul tunc perdunt homines naturaliter prius insurgit p
recepta debita conservandi faciendi atque vitandi quibus huiusmodi
corporalis sunt addita fuissent ut in ista que dicta est hec
aut iusticia originalis non erat in eis a natura vel a gracia
li dei influencia sed gracia dei gratuita corporearum carnem
et spiritualem creaturam autem prius soli in summam unionem
simul dei dulcissimo conexus/ quam etiam hic accidit sub prep
to quia si non peccasset homo non fuisset amissa/ sed omnibus
infantibus genitis infusa/ Si dicatur videtur quod hec fuit
donum nature quia ut in omnibus addita fuisset/ non quod ea
sequitur inmediata speciei naturam vel eam illius speciei sed vi
et sic de naturale videlicet quod corpus dei natura integra non quo
ad corpus et animam solum sed eciam quo addonia non sequitur
generalis influencia dei aliquid eorum sic quasimodo eis esse posset
vel supraaddita/ et sic prius large nomine dicitur quod in isto statu
iusticia originalis/ quod omnibus addenda si stetissent fuisset alicui
animata in primis/ tamen vere et proprie erat donum dei gratuitum tamen
condono dei naturalibus homini adhibitum esse concessum Unde luce
so homo dei ista dono plurimus spoliatus naturalibus vero
in ... sed plagatus Tercio solvunt racionem ad primam
dicitur quod aptitudo ad concupiscendum et concupiscentia in homine
sic producto ut dicit prima quo non esset peccatum quia naturam
tamen sequitur inmaculata cum esset voluntas mediante sue cur
in et potest ei libere consentire sed actus iste potest esse peccatum/ si
est sicut videtur contra vel legi dei Sed magister dicit quod concupiscentia Utrum concupiscentia sit peccatum
est peccatum dicitur quod hoc est verum ante baptismum de homine
descendente per propagationem seminis ab Adam cum libidinosa concupiscencia
ubi non est specialis confirmatio/ quod ante prius et postea prius
precepta fuit observata originalis iusticie que homine concupiscencia
prohibet et coercet ubi in tali homine non baptizato concupiscencia vero
velut peccato imputatur sed privacio iusticie originalis debite

in esse ut ptz dicere sic filius sit productus esse et hec de
in non acceperit nec alio quodam esse obligatus Ad
illud dicitur ad Ro 6to Nun obediatis concupiscentie male
dr qꝛ in nobis est mala etiam post bapm non quia petm
sed quia incitat ad petm et eciam non possit in eis esse
mala nec in se quia ad bonum finem indita sunt ad
salutem individui quo ad gustum et speciei quo ad tactum sed
quia inclinaret sepe magis nimis non tamen esset in illis
culpa nec in nobis post bapm Ad 2m quod apostolus ad
Rom 6to dicens qꝛ concupiscentia est effectus peti loquitur de
actuali concupiscentia quibus concupiscimus contra legem dei que
dicitur effectus peti originalis quia est effectus peti
originalis vel fomitis ex eo delicto inflicti in homine qui
esset productus in statu innocentie quod apostolus concupiscentia vel
habitualis non esset effectus peti sed in ea esset natura quod
in nobis post bapm est fomes peti Ad 3m quod pro
natura integra vel intelligit corpus et aiam cum iusticia
originali super addita que in omnibus fuisset servata in inno-
cencia et sic sic sciendo sunt magistri quia quia stante in
innocencia vel originali iusticia sculpta fuerit lex carnis
et sic loquitur magister di 31 quod potuit esse in illo
absque libidine hec iusticia originali fuit Also quod
natura integra corpus et aia hois sit producti sunt
nobis naturali in providencia dei sola gubernata et non
viciata per petm sicud ponit capitulum huius operis et sic
concedit quia et quibus qꝛ homo natura integra sequitur
mas et femine prurientes et cum libidinosa sed ista
non esset petm quod non esset prohibita sed secundum naturam
dei tamen aliud non esset contra rectam racionem Ad hoc aut
quod magister dicit qꝛ semper est vicium et locutio talis in
est ex corrupto originali in nobis sed si stetisset homo in pa
iusticia libido fuisset sculpta vel dicit magister quod est semper
vicium et carnis maculata in prole unde concupiscit vicium
originale in anime infusione sed hoc est quia desecri
dinatus post adam tenetur ad iusticiam originalem quam ipse
pro omnibus eis recepit et per eius preceptum non habi
tus indulgeat cuius absencia filii sunt eterne damp
nacionis sicut in homine producto non corrupta in prima
specie cum hec iusticia non fuisset addita et sic non esset
ligatus ad eius observacionem unde sua concupiscentia non esset

peccatum neque inclinaret libido in impotentibus debita non cele-
braret / neque esset in sua prole. Adquirat ne quia quero tu quod
producens eum in tali corrupta / sed ista non constituit filios ire
nisi in obligatis admissione originalis sicut erat Adam et filii
eius descendentes et tu dicitur quod fuisse carnalis generatione
et quod ideo sicut homo nisi sibi addita gratia non esset filius
regni. Unde sicut talis homo nisi paciatur non esset fi-
lius ire, ita est nisi gratiam sibi Deus daret non esset filius
regni iuxta legem tamen nunc currente. Adquirat ne quia
et ad peccatum quod quod nunc loquitur de parvulis quendam
progeniem eorum descendentibus qui ut dictum est obligat
admissionem originalem quam in primis suo parente perdiderunt et
sic non esset concupiscentiam istam apostolus sine ista iniustitia
originali / non libido pravitatem in eis inclinans carnem
que reddat aciem mentis per partem carnalia despicere ad
quam amicam tenet et sic filii sicut ne nisi esset principium
[illegible] baptismi vel sacramenti indulgeat sicut est homo genito
in regno primo homines / qui ad istam iniustitiam ne tenetur
et ideo libido corporis filios suos non imputaretur admis-
tionem. Ad confirmationem de parvulis talium homini si morerentur
qui civitati ascenderent / dicit quod quod tales ulli civitati
duravere finaliter essent ascendendi / iuxta legem Dei ordina-
tam non supreme cumquam sine gratia est infirme quia sine
peccato actuali et originali et sic consequenter de primo homine si mor-
tuus esset ante peccatum qui solum habuit gratiam gratis datam
et non gratum facientem sed iniustitiam originalem, ubi fuisset
deputatus recte sicut de ceteris parvulis / ita de eo sicut quod dicitur
quod forte dum talem parvulum anime eius pueriliter nisi
remitteret adiunxit tamen in sic ad deum vel dicto determinatione
Ad [illegible] pueriliter cum respexit, sicut vel aliter secundum agere
sed sine scriptura abysso videt ipso peccatore. Circa quo quod si
Adam fuisset productus sine iniustitia originali et aliquis
de suis genitis suis naturalibus adderet et soli gratia et fluere
ne de delictis ipse fuisset sine sed sine virtute per se
corrupte et in tempore mortalis et cum apostolo concupiscentia / sed
quia talis esset homo qui nunc productus sine addita
gratia genitus ut dicit quod primo et sic et ego eadem
sine Adam / patet quia genera ista homo non sequitur conclusio
inflixerit sed de una de genita et genito Adam sine gratia
productus in naturalibus sibi delictis omnibus illis subditus
habitus confirmatur quia si natum que non peccavit contra
illorum sequitur hic ad hoc homo sicut productus sine illis

esset scilicet donis gratuitis dei additis naturalibus eius ipsum
dicunt/ sunt duo quorum secundo [illegible] confirmat hoc idem per [illegible]
et corporibus [illegible] secunda fuisset opera dictorum in genere cum gratia
si influencia dei specialis non [illegible] tunc frustra fuisset
sibi addita iusticia originalis patet quia sicut rectitudo fuisset
virium inferiorum ad racionem et racionis voluntatis ad deum sine illa
et hoc [illegible] opera originalis iusticie/ frustra ergo fuisset naturalibus
[illegible] super addita et [illegible] quia per omnia dictorum in quo
sequentur generalem dei influenciam sine donis gratuitis et
[illegible] natura homo [illegible] tamen hoc habet scilicet corpus
et actus [illegible] generalem influenciam et non impediente
culpa/ in primo est in statu magis [illegible] adiuta etiam
quod fuit [illegible] [illegible] cum non fuit [illegible] gracia quod facere [illegible]
[illegible] natura [illegible] quod homo ablatis gratuitis cum ista
perdidit et tamen natura sibi manet et generalis dei influencia/
[illegible] et specialis [illegible] sibi addite fuerunt
et [illegible] [illegible] abstulit [illegible] in ea per [illegible] ante
habuit [illegible] ergo ista non habuit nisi ex donis dei gratuitis ad
[illegible] fuit natura per generalem influenciam quod nota est/ quod
per aliud habuisset gratuita ablata et generalibus influencijs
et [illegible] [illegible] non ista perdidisset [illegible] est [illegible]
[illegible] iusticia originalis erat [illegible] generalis influencia
dei super homines [illegible]/ ergo [illegible] non erat aliquod donum
gratuitum super additum naturalibus preter generalem influenciam
[illegible] et [illegible]/ quod hoc videtur. dei influencia dei
generalis quod [illegible] datur est et omnia individua [illegible]
sequentur [illegible] videt quod [illegible] non est verum in
[illegible] parabola salvatoris luce 10 [illegible] spoliatus gratuitis
iusticia originali ergo [illegible] quod [illegible] et ad [illegible]
dicit [illegible] ad hoc quod [illegible] sequentur generalem influenciam
dei super aliquam [illegible] non sufficit quod sit debita vni in-
dividuo et posset deus omnibus ut sit datum ut debet
vni individuo et posset deus omnibus ut sit datum ut
debetur omnibus [illegible] sequentur [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] quod non [illegible] abesse sequentur [illegible] inseparabile [illegible]
et non sit erat iusticia originalis respectu hominis/ quod
non [illegible] aliqua potencia inseparabilis [illegible]
quod in hominis [illegible] [illegible] illa potencia in iusticia
originalis/ Vnde si omnes homines [illegible] in [illegible] non
[illegible] hoc sequentur [illegible] influencia generalis dei. Item
in [illegible] [illegible] fuisset data [illegible] [illegible] et omnibus
[illegible] [illegible] non [illegible] hoc sequentur generalem

205
203

in similitudinem dei ut notum est. Ex hoc patet quod sequitur corpore
quod natura primi hominis fuisset sibi concreata in apparatu sibi de-
lecta cum originali iustitia dei / secundo oportet quod fuisset in eo
[illegible] quia ante peccatum [illegible] glorie dominus dei [illegible]
infero quod sicut deus fecit hominem in melioribus perfectum ita de-
[illegible] in esse / fecit eum rectum et ad deum patet / quia
super additione iustitie originalis [illegible] infero quod per hanc Corollarium 2m
iustitiam originalem habuit rectitudinem voluntatis ad deum
plenam scientiam agilitatem plenam obedientiam virium inferiorum
et omnes motus in ordinate tenuerat patet quia ultimum
[illegible] supra dominis spiritualibus dei scilicet virtute iustitie
originalis [illegible] infero quod in primo homine mirabiliter specialiter Corollarium 3m
apparet dei omnipotentia et benevolentia omnipotentia in hoc quod
ea que natura ad diversa et inconveniencia aliquando tendunt sub
appetitu sensitivo et ratione rectam virtute [illegible] infusse sub
iustitie originalis tanto [illegible] sociavit et unit ad perfectum
[illegible] fuisset [illegible] plena gratia sine [illegible] et
benevolentia quod [illegible] deputatum in quibus
[illegible] dominus [illegible] originali iustitia libe-
rant [illegible] sine natura sibi debita in
[illegible] infero quod iustitiam originalem [illegible] Corollarium 4m
[illegible] et omnibus filiis [illegible] nascentibus sine nascituris [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible] po-
[illegible] statim post benedictionem que videtur fuisse in iustitie
originalis collatione et aliorum donorum precepit eis dicens Crescite
crescite et multiplicamini [illegible] benedixit [illegible] vobis
quod filiis vestris impertiar [illegible] crescite [illegible] Nota
[illegible] 3o [illegible] 2o dicit quod sine [illegible] fuisset homines immorta-
les qui non [illegible] esse sine gratia [illegible] non videtur
esse [illegible] omnibus ab
eis [illegible] et 3o quia [illegible] primi [illegible] prime
[illegible] quod non fecit nisi illam Adam [illegible] fuisset
acceptum [illegible] et [illegible] videtur fecit Contra
posse [illegible] sic / quia ante peccatum caro non fuit
[illegible] sine gratia et impassibilis [illegible] quia /
quia in [illegible] non est passio nec gratia / ut videtur
[illegible] passionis [illegible] qui in [illegible] non
[illegible] quod [illegible] est [illegible] alterius
[illegible] est [illegible] et
[illegible] 3o [illegible] non fuit [illegible]
que [illegible] et [illegible] peccati [illegible] pena [illegible]

actuum peccatorum fecit sed peccato anima carnem [illegible] fecit
2o art Dico 2o tertium articulum quod caro a principio ante peccatum erat
facta sine omni pena et vicio / quia fuit [illegible] carne pura et
tamen naturam corruptione cum spiritu / quia videtur vera et autem
est magister distinctione 32 ca quoniam dicitur quod deus erat con-
dicionem a principio sine vicio facta fingere ubi probat in
dicta art[iculo] 2 [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] in [illegible] utraque homines [illegible] a
3o art deo sine vicio et iustificata esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
quia [illegible] quod non plus fuisset [illegible] [illegible] ante peccatum
quam post peccatum / [illegible] [illegible] dicit et patet quia / quod [illegible]
hominis ante peccatum non erat nisi anima et corpus et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] fuisset [illegible] [illegible] ad
peccandum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] non plus [illegible] [illegible] et
[illegible] quod [illegible] [illegible] ymaginationem peccati [illegible] [illegible]
[illegible] naturam [illegible] [illegible] [illegible] 10 / quod peccatum [illegible]
aut nulla [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] quia
4to art quam [illegible] [illegible] ante peccatum [illegible] quia [illegible] [illegible]
homines in [illegible] fuisset imperfectum et infirmum / [illegible] [illegible]
[illegible] quod homines imperfecte et infirmitas sunt [illegible] peccata
et non videtur [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] fuisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] esse homines imperfecta et [illegible]
1 Ret [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sunt / quod videtur [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] non [illegible] anima et
corpus hominis [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / non quod erat aliquid [illegible] hominis [illegible] ad
[illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] anima et corpus hominis
ut aliquod [illegible] / quia erat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] datum [illegible] non
[illegible] quod [illegible] [illegible] voluntatem [illegible] ad [illegible]
et [illegible] ad [illegible] [illegible] toto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et illo [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] quod [illegible] est [illegible] et [illegible] [illegible] / quod non plus
voluit [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] potuit [illegible] sed
[illegible] peccando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] est [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] anima [illegible] dicit isto peccato [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] / quod peccatum originale [illegible] [illegible]

ad animam et non econtra. Ad 2m placet quod tam anima quam
caro erant appetitiones sine viciis et quod in carne nullum erat
vicium neque fomes quod dicat quia in ea erat vicium seu esset potentia
ad concupiscendum stante originali iustitia. Secundum hoc potentia actua-
lis concupiscentie non erat in carne a natura sed ex originali
iustitia. Ad 3m [illegible] quia et ad probationem dicitur quod licet na-
ture [illegible] ante peccatum non erat [illegible] super animam et corpus
sed post [illegible] ante peccatum [illegible] facile [illegible] iustitie originalis
coniuncte ambe nature sic quod isto stante non posset caro
velle vel movere contra spiritum et ideo tunc dicatur fuisse unite
gratia quam integre ad deum summum tendebant et non
adversabantur carnis sed post peccatum caro concupiscit adversus
bonum et non ad [illegible] et ideo tunc natura vulnerata
quare [illegible] carnalis [illegible] delicta sibi [illegible]
[illegible] sine spiritus isto dono remanente et ideo tunc
integra dicitur fuisse natura vero [illegible] sed dei dato dono sed post
peccatum vulnerata dicitur vero quando ea habet partes que sunt carnis
sed et tunc traxit caro ad unum puta ad carnalia sed spiritus ad
alia scilicet divina ad divinum [illegible] naturalia ad diversa tendencia
dicitur [illegible] Ad 4m dicitur primo quod peccatum naturam
maculavit quia donum iustitie originalis debitum in genere abstulit
2o quia [illegible] maculavit quod tali potentie [illegible]
in qua sibi delicta concupiscat [illegible] spiritum [illegible]
[illegible] peccata actualia [illegible] addit maculam
in carnis [illegible] post peccatum in quibus sunt [illegible]
[illegible] illud quam [illegible] natura est [illegible] aliud quod spiritus
sed [illegible] addita sunt [illegible] mala actualia delicta [illegible]
[illegible] quibus [illegible] movent carnem ad plura
appetendum [illegible] 2o [illegible] operibus sunt
mali [illegible] et ideo [illegible] Ad [illegible] quod
ante naturam peccatum non erat [illegible] sed post 2o
quod [illegible] que sunt in ea sibi delicta [illegible]
[illegible] stante iustitia originali et ideo non est simile ad
[illegible] quia et ad [illegible] naturalia [illegible]
delicta sibi [illegible] sunt [illegible]
vel [illegible] quia [illegible] sibi donum quod ea [illegible]
solubilia facile simul ad bonum [illegible] stante et sic
[illegible] perfectus erat et [illegible] naturalia sua
sibi [illegible] naturam [illegible]
[illegible] et omnibus [illegible] suscepit sic
eius absentia [illegible]
prima [illegible] et 2a [illegible]

Boni & deligens scire bonum et mali ne quereras quoquo die
quo comederis morte morieris / reus est mortis eterne / et ergo
sitatibus ademptam temporalem Et per hoc quamuis iusticia originali
ablata et ipse et omnes qui nati fuissent mortales quo ad
animam / sed tamen Christo precepti abstulissent iusticiam originalem / igitur
fecissent eum mortalem quo ad corpus et ad hoc patet per
dicta in questione quarta / quia impassibilitas corporis non fuit in eo
naturalia / sed dependet a gratia et originali iusticia / Vt in eadem dictum
est. Secundo patet / quod originalis iusticia vel innocencia non potuit
stare cum aliquo peccato ut dictum est / neque mortali / neque veniali
mali / Sed quod eum constituit reum mortis eterne patet quod peccatum
originale fuit in eo actuale et mortale quod fuit voluntaria
ab ipso actu adercatiuum Et 3o quod posteros patet quod ipsi
fuit eos debitores ad carendum iusticie originalis quam amisit
in se non potuit dilige ordinata filiis recuperare / quia eam
per hoc quamuis non habuit Et quod mortis eterne patet quod
fecisset eos plus debitores carum quam deo / Et 2o quia
deus omnem iniunctam contra gratiam et originalem iusticiam de-
uenit Preceptum debendi parentis celestis si moreret post
quem sine iusticia originali Preceptum debendi parentis
terrestris punita parti / igitur eum filios iusticia originali priua-
uit et gratiam qua facienterum deo non potuit / reos eterne
mortis constituit et hec sunt quasi probanda Quare que est
quod peccatum originale habet non intrauit in lumine quod adeo
No
13
originalem iusticiam ipse et omnibus quasi quantumcumque adeo recepit quam
deus prouidenda morte temporali contulit quando genere contulit et
ad cuius obseruatorem sub debito mortis eterne tenuimus in se et in
suis successoribus voluit obligari quam quam voluntate perdidit
primo se deinde omnes quasi eo modo nascendos ad eterna
liter mori coegit et debitores constituit mortis eterna
carencia visionis diuine Dicit 2a pars quod quia deus cuius prouidencia
ad gratiam dirigit in omnibus in eo nobis / si non debeat esse
debitores mortis eterne Dico secundo quod primus homo iusticiam cum qua
primus subiacuit patet quod si solis naturalibus recepisset primaria
tunc fuisset legem dei graues penas meruisset / igitur eum propter
nulla tanta recepit contulit et adeo stare voluit
mortale et contestinue temporalibus et eternis subiacuisset nisi per primam
mediatoris ad gloriam venisset / Hec de 2o articulo sic probata de
tum ut assumitur Quantum ad 3m articulum aduertendum est
3 · ius arti
quod peccatum originale sic in concupiscentia vbi primo videndum volo quod
sequatur nomine concupiscentie de duplici dubio / 2o de isto peccati
in quo est supposito Quantum ad primum est sciendum quod nomine
concupiscentia potest capi tripliciter primo generaliter pro qualibet
actuali vel habituali et sic non sumitur hic / quia sic non plus

dicit malum esse bonum vnde bonum concupiscere iustificaciones dei
iuxta illud ps. Concupiuit anima mea desiderare iustifi
caciones tuas in omni tempore ps. et ps. Audi filia et vi
de et inclina aurem tuam et concupiscet rex speciem tuam / et magno desi
derio dilexit sponsam suam et capitur spal. vstita adma
lum et dicitur concupiscentia actualis in clinacio seu voluntas inordinata ad
in aliquod quod est contra mandatum dei / vel prout dicunt quod est
contra dictamen recte rationis / et hec est passio actualis sequens
cogitationem actualem secundum quid de apparenti bono et hoc modo / Item
manifestum est quod peccatum originale non est concupiscentia / quia hec
concupiscentia est actualis motus / sed peccatum originale non est actus
vel motus / quia tunc esset actuale et hoc dicit magister dis
3° ca° Item quod peccatum originale non est actualis concupiscentia
vel actus dico non concupiscentia pronitatem ad concupiscendum
contra mandatum dei vel peccatum dictamine rationis et de
hac concupiscentia posset esse dubium ad propositum vtrum hec pro
nitas in malum habitualis vel actualis sit peccatum origina
le Cum non incredibiliter dubitatur / quia parte ante nobis
insit hec pronitas concupiscendi contra mandata dei pro
cuius solucione premitto quod in illis sunt potencie in quibus
formaliter nati sunt esse actus et non euo ad propositum vtrum
sunt in illis simplicibus vel in simplicibus / quod non refert Secundo
manifestum quod actus non est nisi quando potencie re
ducte ad actum / ut in eo est paciencia visiua in quo
natus est esse actus videndi Tercio suppono quod actus
concupiscendi contra rectam rationem seu contra diuina mandata
fit circa concupiscibilem Nam non excitatur appetitus ad optima
vt dicitur p. in prima ethicorum Sed quod adiungitur non est appe
titus sensitiuus ibidem a quo appetitus sensitiuus sequitur
cogitationem sensitiuam corporis motibus Quarto suppono quod potentia
sensitiua est in toto composito ex anima et corpore / patet quia
producatur a natura melius per speciem sensibilem que est extensa quo
modo prius esse indiuisibilis non est aptum natum ad agen
agendum in rem indiuisibilem Item tunc eadem sensitiua esset
ita simplex / sicut nostra intellectiua que soli intellectiuo
in hoc ergo non est in sola anima neque eciam est in solo
organo corporali / quia tunc corpus solum sentiret sine
anima quod falsum nec in se habet Item quando sensitiua
est non solum in organo sic quod non in corpore sequitur ergo
quod est in composito ex anima et corpore et hoc est commune
dictum sanctorum doctorum naturalium Ad dubium dico primo

concupiscentia aptitudinalis sive concupiscibilitas vel proclivitas ad con-
cupiscendum habitualis et primo est in toto composito sive in carne
sensitiva, prout caro significat compositum ex anima et corpore. Secundo sequitur
in carne est in quo est actus concupiscendi. [illegible] sed iste pro-
est in composito secundum rationem ad quam non est per suppositionem primam et tertiam
partem, quia in ista est actus concupiscendi in mente semper actu
tam dicit ut dicit 2a suppositio. Secundo patet quia in ista per suppositionem
3am dicta quarta quod hec concupiscentia secundario est in voluntate. Secundo patet
quia in ista est secundario quod secundario nata est concupiscere contra
mandata dei. Sed hec est voluntas [illegible] patet ad [illegible] per
primam suppositionem, quia in eis sunt potentie in quibus actus
patet secundo quod voluntas nata est condescendere appetitui sensitivo
et eius concupiscentie qui appetitus, quia naturalis est inclinatio
voluntatis ad carnem, iuxta illud [illegible] proni sunt [illegible]
ab adolescentia, ad ephesios v°. Item per [illegible] voluntas prin-
cipatum appetitui sensitivo principatum [illegible] sed dominus suus
liber [illegible] est autem quod principis sive domini semper suus liber
[illegible] est autem quod principis sive domini semper [illegible] suus liber
condescendit [illegible] dicit quod cum concupiscentia sequitur [illegible]
sensitiva voluntas non quod concupiscentia non possit esse in volunta-
te actualis [illegible] potius [illegible] et tenet quia
per suppositionem primam [illegible] quod [illegible] sensitiva [illegible] susceptivus
sit [illegible] cogitationis interiore cum qua [illegible] ut ante
dictum est in [illegible] voluntatis et [illegible]
interiorem sit [illegible] voluntas potest [illegible] inclinationem
quam facit sibi [illegible] mente [illegible] sensibus de-
lectabilis vel [illegible] et sic concupiscentia [illegible] ad forma-
[illegible] quod concupiscentia appetitus sensitivus in mente [illegible] sensitiva
et est in composito mente aut secundario [illegible] voluntate mente
[illegible] intellectiva sequitur [illegible] sensibus [illegible] sensitiva
et dispositionibus corporis quibus ipsa sit in nobis et valeas
[illegible] delectabili vel [illegible] vel honesto
[illegible] concupiscentie actualis, patet quia ista faciunt in nobis
concupiscentiam, quia in mente [illegible] ista ut dictum est in 2a
suppositione [illegible] tali concupiscentia actualis est in [illegible] sensitiva
et dispositionibus et organis sensitivis in alia parte [illegible]
[illegible] ista sunt tales actualis concupiscentie [illegible]
corporis concupiscentias seu aptitudinalis concupiscentia [illegible] est in nobis
a [illegible] nati sumus movere et afficere [illegible] sensitiva et cau-
sas quibus ipsa in nobis sit, [illegible] concupiscentias seu pro-
[illegible] ad concupiscendum [illegible] non est peccatum, sed [illegible]

Xi / patz quia in est fomes naturalis / et ideo nisi deus obligasset
nos ad dominum nostre angelus in nobis tenendum non esset peccatum
ut in parvulis ante dictum est 2° quia in baptizatis non est peccatum
sed pena ut magister dicit in libro 2° dist. 32 ca° 6° Secundo autem
sequitur solare et peccatum post ea dicit Quilibet eorum qui vult tamen
concupiscentie abstineat affirmare concupiscentiam sed per expulsionem / sed ea
ablata ea non ponitur effectus Unde dicit ipsa autem
celos meos ne vi vam ... secundo Quantum tamen in eo alio
potuit periculosa est fragilitate speciali / patz quia quanto concupiscentia
sic generatur causa est concupiscentie ut dicit quolibet Secundum dubium
est quod ubi concupiscentia suscipit magis et minus Respondeo videtur
quod ... similes ... Prima est quod prime potest alia quia
copia actualis suscipit magis et minus patz experientiam
in nobis Secunda quia cause ... ut effectus et augetur suscipi
unt magis et minus / ergo magis et minus potest terminare ergo
quo vera / et 3° quod dicit per ... concupiscentie spiritus auget
tenacitatem eorum singulis in nobis cogitationibus malis statim est
ab eis descendendum / patz quia tales cogitationes augent concupiscentias
Sexto dicit ab aliquo forte minus precipitavit sed ut al
dicit Nicholaus ... vertunt ad innovationem nominis ...
cum plena et ipse fragilitate ... et ... ...
... occasiones peccati et est efficax remedium / quia qui
turpes ... nomine deum salvavit dicit Iohel 2° Unde
est quod illud faciens ... ...cat ... mala et ...
... sub scuta minus fortificet potest esse et bonum est
sed forte expectando temetipsum precipitasti Tertia
et quanta sit concupiscentia a aptitudo in sua essentia non recipit
magis et minus / patz quia est sola quia est appetitus ...
et causa est ... appetitus ... in ... natum est appe
tere ... ... ut est voluntas in ... natum est appetere ...
... ... ut est voluntas in ... natum est appetitu ...
... ... cum eo velle ... ... concupiscentia ...
... ... actualis ... ad causas ... nata est
... concupiscentia actualis suscipit magis et minus patz quia
dispositiones ... ad ... in quibusdam patz quia
in quibusdam vero ... ... potest vel impotentes ...
totam ... ... aliquis ad alia ... ... ut
... 2° ... ... suscipiunt magis et minus ... ...
omnes homines equaliter nati sunt ... patz quia ...
concupiscentie suscipiunt magis et minus ut dicit ... et ad
fortitudinem natus est ... ... effectus ... ...
... omnes homines ... ... sunt ... nata aptitudi
patz quia impotentes ... ... non in ...

sunt eciam aliqui ad avariciam, alii ad libidinem, alii ad
superbiam, alii ad omnia vel plura horum, in quibus impotencias
efficiantur, et ita de aliis passionibus, ad quas potest esse
impotencia naturalis. Quamvis communiter verum est homini proprium ad que
fatali naturalem impotenciam nobilius est et absolute se
vincere per 3° 2° ethicorum. Sed non tamen dicas concupiscencias voluntatem
corporis adeque ipse faciliter moleste ferunt et in quibus non tractare
nobis cum alia durities in medium sequi intelleximus. Veniens vero
aut impotencias qualitate avaricie conditus naturaliter
non ad malum hoc de prima parte quam ad alia. Venio ad
2am partem ad videndum utrum concupiscencia apta sit. Pro et peccatum
originale communis declaratione premodum superponam, premitto aliquas
proposiciones que apparent in textu collectis. Et est prima: tamen quod
peccatum originale non est aliqua qualitas corrupta vel
aliquis actus corruptivus introductus corporibus vel reprobus
in voluntate pueri tamen nati in utero vel eciam in omnibus in
probatur sic: quia circa qualitate corrupta aliquis salvare
adhuc iste puer esset in peccato originali, cum ipsa non est qualitas
corrupta. Vel actus pravus quam nota est et
antecedens patet, quia adhuc iste puer non haberet graciam
nec iusticiam originalem, quarum alteram requirit in esse
et non deberet esse filius eterne dampnacionis saltem
secundum partem iusticiam vel quod esset filius ire propter actum
et hoc quia non comperit, vel propter originale et hec est pro
positum. Confirmatur quia si esset corrupta qualitas
in anima pueri nunquam esset actualis quamvis originalis, igitur
quod est et antecedens patet, quia circa recipiendo istam qualitatem
tatem actu cuius recipere peccasset et si non gratis
eam appetitibus. Secunda propositio: nec peccatum originale
est aliqua disposicio corrupta vel prevalata corporis in corpore
sed eciam non in anima. Probatur quia si sic non esset peccatum quod
fit patet et quod tamen quia corpus non est susceptivum
peccati saluta anima sed potius obligatum ad penam
eternam non posset esse nisi in creatura racionali. Et con
firmatur quia si tamen quantitas esset vera, maxima peccatum
originale esset alia in mundo que secundum sensum communiter
in corpore pluri concupiscibilis maxima quantitate. Consequens non illud
quod non est verum, ergo patet. Actus quod circa hoc certum
peccatum originale ut dicit magister in lectura sentenciarum 2a dicitur vel quando

Item volente quibus Augustinus de baptismo parvulorum libro primo et magister
allegat eum de verbis apostoli Romanos quinto dicentis quod est concupiscentia
cum qua nati sumus et ideo quia hoc idem dicit beatus
Paulus quod ista in mediatis est divina in utero antiquis gratia infundi-
tur ut notatum est cum tamen ubi nullum sit peccatum. Eadem ipsius vi-
detur in quod peccatum originale non est formaliter ista
concupiscentia vel pravitas carnis actualis sive appetitus sensitivus
que est in opposito contraria rationi et carni patet quod productus
in gratia … producitur illa concupiscentia posset stare in
homine in quo non est peccatum originale ut in homine producto
qui non obligatur ad eius gratiam ut in ista dictum sunt
et confirmatur quia ponamus quod per potentiam dei supernaturale
aliquam qualitatem infusa virtute fuerit … sic quod nullo
ista quantum statuto sit appetere vel inclinare contra rectam rationem
vel non infirmando voluit iustitiam originalem necnon gratiam gratum
facientem, tunc iste puer est sine illa concupiscentia et tamen adhuc
est in peccato originali, igitur quia nota est et patet … quia
non separata est tam quo ad actum quam quo ad potentiam
stante ista qualitate et licet patet, quia adhuc ille puer
est filius ire et non … tamen non … quod …
qui sit filius ire, patet quia cum … tamen gratia
propter iustitiam originalem, quoniam deus alium recipit in eternum ho-
mine qui non est filius ire stante lege cristiana …
peccatum originale formaliter non est proprie aliqua qualitas
inhabitare in esse patet quod necnon in opposito contraria et ratio-
ne ut dicunt 2 bus quoniam predictis … dicitur quod beatus
Augustinus dicit primo libro de baptismo parvulorum et in libro de
verbis apostoli … ubi tractatur de peccato originali, quod semper
est pugna in corpore mortali … quod ipsa concupiscentia cum
qua nati sumus … quamdiu vivimus
… minimum … non … sequitur quod … est
concupiscentia cum qua nati sumus, et … utique est
in parvulo … concupiscere facit adu adultum
ad concupiscentiam nocet non tales concupiscentia et quod post
tamen. Item … parvulo tunc non facit concupiscere cum pu-
er non esse … sit cum effectiva … quia dicit
beatus Augustinus in libro primo de baptismo parvulorum quod Adam
per … imitationis exemplum occulta … tabe carnis
concupiscentie sue tabificavit in se omnes de stirpe sua ventu-
ros occulta tabes utique est … adfirmat

et adauctis nisi dicentes quod concupiscentia non dicit quod non eligit
deus quod remanet est vel dicunt quod ablata est, vel quod sit ipsa est
quia concupiscentia statim est composita ablata originali iustitia et
imputata in peccatum ante baptismum quae non esset peccatum sine ori-
ginalis iustitia non esset sub praecepto vel saltem gratia quod
adiungentes concordiam dicentes quod adam dicitur occulta labe
labificasse omnes quos venientes non formaliter
aliquam maculam ponere sed dicit ablatione sive iustitiae
originalis sicut si datus ornatus regnum puta regum ingenuitatis maculavit eam dicitur ablatione nullius tamen fieri
Conclusio quinta — posse esse. Conclusio quinta quod sequitur peccatum originale est
formaliter carentia rei debitae in esse patet quia cum sit
culpa formaliter ut dictum est in primo articulo et omnis culpa
carentia rei debitae in esse et peccatum originale per eorum dicta
non sit formaliter positio rei debitae non in esse. Conclusio sexta
Conclusio sexta — quod peccatum originale est formaliter privatio iustitiae origi-
nalis, quae patet satis quia non videtur quod sit quod omnes
nati ex adam per concubitum carnalem tenentur habere
formaliter et non habent nisi iustitiam originalem quam
adam primitus suscepit ad quod enim aliud originale
obligantur parvuli sancte et caste geniti, et haec est conclusio quae
est veritatis Augustini in libro de conceptu originali capitulis 20
22 et 26 haec diffuse determinatur dicitur primo tenetur
adhuc habere concupiscentiam quam habet et secundo potentiam habere quod non
debet habere plenam obedientiam propriae virtutis ad rationem quam
non habet dicto ergo quia omnes habent concupiscentiam non est visum ad
articulum ad primum dicitur quod satis assumitur non enim tenentur
formaliter adhuc habere concupiscentiam cum ista maneat in baptis-
matis et sanctis usque ad mortem ut dictum est concordante
beato Augustino in pluribus allegatis. Secundo et non tenentur
habere conditionem naturae sed solum ex praecepto quo tenentur habere
iustitiam originalem, ut in praecedenti articulo dictum est quia po-
sita nulla in esset concupiscentia et sic per modum sequitur tenentur
istam habere et non formaliter. Ad secundum quod istam obedientiam
tenentur in quantum [illegible] ut includitur in iustitia originali
ante baptismum et non aliter et ergo quod formaliter tenentur
habere et non habent est iustitia originalis. Pro tanto est
notandum ut videatur ad articulum in forma est notandum
in iustitia originalis haec tamen videtur includere sive plenam
rectitudinem voluntatis ad deum sive [illegible] quod
naturae voluntatis sive ut deum super omnia diligeret et oc-

aliud ad quod referret. Secundo plenam scientiam agendorum
quia deus qui dedit voluntati iustitiam dedit rationi scientiam
complexus in agendis directivam ut supra dictum est, et quoniam et
vires inferiores ad rationem plenam obedientiam sic quod nulla
esset in eis potentia sive tendentia in contrarium rationis rectae. Ubi
notandum primo utrum haec tres res fuerunt distinctae vel
una qualitas sit diversis nominibus vocata. Secundo utrum omnes
fuissent appetitibus superadditae. Et tertio si omnes haec vel aliqua
sit originalis iustitia. Ad primam videtur mihi probabilius
et dictum est supra scilicet quod illa ab illo primo quae secunda conclusione
primae rationis et quod praeterea sed autem dictum est quod illa quia haec
res fuerunt tres distinctae qualitates sicut tres distinctas
potentias perficiebant, scilicet iustitia vel rectitudo appetitus ad deum
perficiebat voluntatem, scientia intellectum, et tertia qualitas appetitum
sensitivum sive carnis quantum naturam ut fuisset sibi delecta
concupiscentiae adversus spiritum. Adam autem quod deus sic dedisset animam
puram per creationem ita dedisset eam illi originalem iustitiam quoad
affectum, et scientiam quoad intellectum, et ideo haec duo per se
fuissent in filiis in nativitate sicut et anima eorum fuisset
ab eis sicut et dictum est ante. Sed qualitas tertia rec-
tificans carnem in ordine ad rationem probabile est dicere fuisse
superadditam sive parentibus ut sicut parentes cum libidine
genuissent, sic filios quoad carnem rectos sed nullam
inordinatam eorum rationem habentes concupiscentiae in nativitate
procreassent. Hoc tamen dicimus ut competenti actu per parentibus
sic infunderet filiis et non sequebatur eorum naturam sola
generali influentia dei gubernata, et sibi delecta sic necesse
quando sive libidine sed dono gratuito dei prius insinuatis sive
addito. Ad secundam quod iustitia originalis quoniam fuerunt quantum
tunc animam hoc tria includit quamquam separatum proprie rectitudine
voluntatis. Hoc enim est ad placitum sicut vel aliter uti vo-
lentibus. Conclusio prima quod hoc peccatum originale largum
formaliter sit privatio horum trium vel malum est dicere concu-
piscentia vel pravitas carnis actualis ad malum. Conclusio prima probatur
per partem quod haec scripta et partem quod formaliter est privatio
dispositionis debitae in esse, ut dicit quae ... quomodo anima
haec debita causant in esse nam deus praecepit primo homini
animam haec custodire ipse et filiis suis in hoc quod dixit
De omni ligno paradisi comede, de ligno scientiae boni et
mali vide ne comedas, quocumque enim die comederis

morte moreretur. Ex hiis probatur quod peccatum illud potest dici peccatum
originale quod admirationem ex quo tamen constet anime imputatur, sed hoc est quedam concupiscentia, ergo etc. patet ad
corpus nominis et per hoc, quia si deus animam produceret et
cum carne concupiscentie uniret, non contraheret peccatum originale,
non contraheret, quia tunc non constitueret cum carne naturam corpori
puri. Item si animam crearet et cum carne coniungeret
ex Adam non tamen libidinosa generatione sed spiritus sancti
operatione supernaturali, sicut factum est de carne salvatoris,
anima non fieret debitrix originalis peccati, ergo sola generatio
ad carnem concupiscentie maculata sed anima maculata originali
peccato. Unde sequuntur dubia. Primum utrum ista concupiscentia
consistens circa generationem sit sola caro seu est aliqua
qualitas addita carni. Secundo utrum hec qualitas aliquam
quam portam qualitatem ponat in anima. Et tertio si deus hominem
produceret de digito pedis in dextero utrum esset iste homo
productus sub originali peccato. Et videtur quod sic quia caro sua
fuit sub massa peccati in Adam. Videtur quod non quia
pari ratione posset dici de carne Christi quod contraxit peccatum que
fuit in Christo. Ad primum videtur multis quod ex generatione libidi-
nosa generantur quedam impotentia naturalis inclinans ad car-
nalia imprimuntur sicut [illegible] est quia nos videmus sepe
quod ex libidinosa generatione quedam impotentia naturalis in-
clinans ad carnalia imprimitur quamvis hoc generati pronius
sint ad libidinem et magis quam caste geniti. Unde in
quibusdam imprecatur filiis mentem moris quod non esset im-
quia continentia devincit illegitime generatos recipi in or-
dine clericatus quod [illegible] est. Videtur itaque
concludere quod concupiscentia carnis sepe augetur aliqua im-
potentia addita ex motu libidinoso generantium in carne que
tamen et potest tamen probari quia non minor est virtus fan-
tasie matris super affectiones corporis insensibiles quam sensibiles non
sepe parentes imprimunt sua fantasie qualitates sensibiles ergo
possunt et imprimere insensibiles. patet antecedens quia causa est rubeo et
in cum fantasia matris ut pueri sunt coloris imprimunt
qualitates et affectiones sensibilem fetui, si quod insensibilem, non
valeret cum ipsa in sensibilibus sicut et Varro narrat. Legitur enim
de muliere alba que genuit ethiopem ex fantasia
matris ad figuram ethiopis depicti ad [illegible] lecti. Item
sepius macula illata matri apparet in puero cuius mater

de hac fantasia et in eodem loco in quo sunt in matre et
Gen. 30° legitur iacob posuisse virgas mixtas coloribus quibus
concipientes in ovibus et mixta habuit multos fetus fuisse co-
loratos. Ergo dicit quod et si nulla esset impotentia imputaretur
adhuc anima a quieta nec fieret peccatum originalis eius quamvis
quia de massa peccatrice genita libidinosa commotione procedit
fuit cum promulgata qua talibus actus publicavit quod dicendum
est iudicium de pura carne sequitur ergo habent similem evacuare va-
let semper vel quod est in intellectu vel habet aliquam specialiter
ab ea proveniret. Ad 2m videtur in quod non omnino habent qualitates
sine malis impotentiam genitam in carne apparentibus aliis
qualitatibus peccatum despiciet in anima quare ratio quod non
adducuntur complexionem sequitur dispositas qualitates in anima
ergo quod quamvis mota est et anima pati quod non omnino quod anima
que adeo creatur et infunditur multo plus dispositione quali-
tatis corporis anime se per dispensat liquidis qualitatibus
que in sunt corpori animata quamvis in ordine ad fantasiam
disponuntur. Ad 3am dubitationem dicit quod non peccatum na-
turale originale descendens ab adam in filios committitur cum
eo carne peccatrice non sequitur nisi eos qui ab eo de-
scendunt secundum traductionem seminalem actam a patre in
qua quia primus est libidinosus caro infectatur
et peccatur anima in sua filii peccatum patris quod in carnem
libidinosam tulit in seme proprie complexionis cum solum accipit
propter custodiam originalis iustitie quam ab eo per decisionem
actam seminis contraxerunt descendentes. Ad 4m in quod
dicitur quod licet caro eius fuisset subacta cum sequitur eius peccatum
originale nisi in ipsum per activam decisionem seminis ab adam
descendisset quod non est hic quia in hoc Adam pater
vel parens se habet pure passive et ideo mandatum ob
servamus originalis iustitie ad talem se non extendit
sed neque ad homines quem deus de terra novit ymaginem
hec est summa beati thome parte 3a questione 27 articulo 7 quantum
in quarto articulo videndum est utrum peccatum originale omnibus
qualiter natis nisi apparentibus [illegible] primo notandum quod per
taliter natos intelligo propagatione seminis quamvis naturali
et semine speciali privilegio non sanctatis. Unde in hac que
de conceptione virginis Marie ...pur[illegible] et utrum dicendum
vel intendo loqui quia de ea in sequenti questione fiet sermo
quia virgo maria clarissimum vas dei ihesu christi quo primo
est quod in peccatis quod in omnibus hominibus taliter natos

lib
d. arti

q Vas Auxem
Virgo Maria

Conclusio prima responsalis

corporaliter nobis parentibus transfudit peccatum originale ut patet per apostolum ad Ro. v° capitulo dicentem per unum hominem mors pertransiit in quo omnes peccaverunt et prime ad Cor. xv° in Adam omnes moriuntur et Augustinus super Io. sermone xv° omnes de isto radice venerunt de qua cantat genesis dicens ecce in iniquitatibus conceptus sum. Secundo quia omnes sunt nati nascuntur sine gratia et originali iustitia. Ergo cum peccato originali. Patet quia quia omnes unquam necesse est gratia necessario originalis iustitia extra lapsum sed peccatum originale, ut ex quia in omnibus qui sine peccato debent nasci hoc exigitur ut ipse qui ex ipso fuit in gratia conceptu sancte, ut in originali iustitia, quia ipsa est debita a esse in hominibus que ab Adam propagatione seminis descendunt actus est naturalis, quia aliter nati non nascuntur cum gratia, sed hoc est donum spirituale de quo ex Adam non creatus et sic talis non esset tunc natus, ex non nascuntur cum originali iustitia quia tamen nemo recuperat nisi mediante de necessitate [illegible] mutata. Tertio est hoc omnes esse forte dicente quod mors est pena originalis peccati et tamen non omnes subeunt. Ergo necesse peccatum quod nota est et dubitatio patet. Secundo ad Cor. prima parte et secunda parte, patet de illis qui erunt vivi in adventu domini, quia illi ut videtur non morientur iuxta illud apostoli prima ad Thess. iiii° Nos qui vivimus in adventu domini non preveniemus eos qui dormierunt. Secundo quia potentius est meritum Christi ad vivificandum quam peccatum ad mortificandum sed passio Christi sive meritum eius non omnes vivificat ex non omnibus gratiam dedit ergo necesse peccatum ad omnibus culpam dedit nec omnes. Videtur ad primam [illegible] probare quod mors in omnes transit et quod illi qui in adventu Christi invenientur vivi morientur et simul cum aliis statim post mortem resurgent de quo patet alias de hoc. Secundo dicitur quod sunt non morientur non est in eis reatus mortis et sic peccatum originale pena cum aufertur a deo mortis [illegible] qui pro ex peccato [illegible] de hoc [illegible] veritate finalis in epistola ad [illegible]. Ad secundam conceditur [illegible] ad [illegible] quod passio Christi omnes vivificat et omnibus gratiam dat et omnes culpe remissionem ex actualis et originalis qui in Christo spiritualiter generantur saltem per [illegible] iustitiam sicut Adam mortificavit omnes eius ex eo loco non carnaliter generantur sed propter Adam non mortificavit omnes eos qui ex eo sunt geniti et non generantur. Ita meritum passionis Christi non vivificat eos qui in Christo non spiritualiter generantur et per consequens

Argumentum primo de morte

Ad [illegible] de [illegible]

[illegible] de morte

Ad aliud de passione Christi

merito xpi in eo nati in baptismo quo omnis culpe remissio est et quo
ad penam / et eciam hanc gratiam purificantem quam adhuc demeritum eorum
nati a malo / quod solum unum dempse merebatur culpam sed originale
hoc de isto articulo. Nunc ad respondendum ad primum scilicet ad 2m questionis sed
advertendum utrum peccatum originale in omnibus reperiatur equaliter
et cum peccatum originale sit et culpa et pena pro quo intelli
gendum de utroque utrum sed equaliter reperiatur in omnibus quo ad culpam
et etiam quo ad penam et 2m hoc de duobus videndum sed an
reperiatur in omnibus equaliter quo ad culpam / 2o utrum reperiatur in
omnibus equaliter quo ad penam. Circa ad primum est quod intelligendum
quod in omnibus quantum natis peccatum originale est equale quo ad suum
esse forte quod sic quia in omnibus tunc nati privatio originalis
iustitie equalis ergo peccatum originale quo ad suum esse forte
/ quia nota est productio a precedenti articulo / quia forte causa est
privatio illius iustitie quod patet quod illa in omnibus equaliter
non est / quia in illo aliud est tollere aut non esse non suscia
pit magis neque minus / sed non magis est tamen quam contra
dicta quod est communis pronitas ad concupiscendum non sit in omnibus
equalis etiam in omnibus peccatum originale eius quo ad suum esse
male in ista tunc est peccatum equale patet prima pars predicta. 2a
que 2e dubia prime partis articuli 3m quia cause concupiscentie in nobis
suscipiunt magis et minus et ad fortiores causas sequitur fortior
pronitas ad concupiscendum. Unde colericus pronior est ad concupisce
ndum ea que sunt ceteris quam melancolicus vel flegmaticus
cetera de aliis. Et nati eam impotentia nam licet non sit esse
malis non imputatur iuxta maiorem vel minorem pronitatem
ad concupiscendum sed in quantum alicuius peccati sit pronior concupiscentie
secundum illud quod alteri licet impossibile non impotentem. Probatur 2a
pars quia peccatum originale licet sit et malis non imputatur
iuxta actionem vel minorem pronitatem ad concupiscendum / sed in quantum
tractum propagatur per quem omnes / modo hoc in omnibus est
equale equaliter enim omnes tunc nati producti sunt per
propagationem seminis a primo homine igitur in quantum peccatum est
in singulis [illegible] est hoc de prima parte articuli. Restat videre
an quo ad penam sit in omnibus equale. Unde est notandum
quod pena peccati duplex est sed pena contracta peccati et pe
na inflicta. Pena contracta peccati est quam met peccatum
Nam omne peccatum in quantum est peccatum in tantum est pena. Unde
beatus Augustinus in libro confessionum Statuisti domine et iustum est
ut omnis inordinatus animus sit sibi ipsi pena et boecius in 3o
de consolatione hoc expresse ponit quod malus est sibi ipsi penam et
[illegible] pena. Pena inflicta peccati dicitur ipse est inordi
nata peccati ut sed quantum quibus se exaltaverit in deliciis tantum debet

Vasi originale in omnibus reperiatur equaliter

Circa 1a

Circa 2a

An quo ad pena sit equale peccatum originale in omnibus

tm tormentum et luctum et hec pro seculo futuro. Circa 3m o
est notandum quod de pena peccati originalis inflicta possumus
loqui dupliciter. Uno modo quo ad statum vite presentis dicitur ī ordina-
ta voluntas caritas intellectus concupia carnis et sequele
penales in hac vita. Alio modo quo ad penam quam deus
ipsum recordinabit in seculo futuro. Et in omnibus puniens sit pa-
Cauto — quo peccatum originale quo ad penam contractam que ī separa-
bilis est a culpa ī omnibus est equale ī quibus est / patet ex-
ductis / quia tanta est pena contracta in se inseparabilis
a culpa apta est culpa. Sed ī omnibus peccatum originale est
equalis culpa. ergo ī omnibus est equalis pena contracta
patet antecedens [illegible] et [illegible] quia quanta est culpa / tm
recordinat et [illegible] recordinat tanta est pena et patet
[illegible] [illegible] proprietas ī prima parte [illegible]. Circa 4o
est peccatum originale videtur esse equalis culpa in singulis quo
ad penam inflictam vel infligendam intensa pro vita
futura patet quia ī omnibus puniet mitissima pena. Ut dicit
beatus Augustinus in enchiridion capitulo 6 [illegible] subditur vbi mitissima sa-
ne pena erit eorum qui preter peccatum quod originale tra-
xerunt nullum insuper addiderunt et magister [illegible] 33 capitulo 1mo
dicit quod pro nullam aliam penam passuri sunt nec [illegible]
nec vivis [illegible] nisi quod [illegible] visione carebunt imperpetuum
non hoc ī omnibus cum sit prima punitio videtur esse equalis.
Sed contra arguitur sic / quia damnatorum pro solo peccato originali pe-
na est inevitabilis apud inferos intensior / ergo 5o [illegible] / quia
nota est et probatur antecedens / quia privatio visionis inevitabilis pu-
niet eos / sed quanto [illegible] et [illegible] quia quanto damnatio magis
cognoscitur tanto plus affligit si damnum privationis
divine fuerit ingeniosius ab eis cognoscitur ergo ingeniosius affliget
eos / patet antecedens / quia si damnum non cognoscitur non affligit.
Si autem cognoscitur sed apud inferos cognoscitur / tunc
tanto magis affligit ipsum quanto se cognoscit magis bo-
num perdidisse pro peccato ad suum statum. Tunc patet damp-
natorum pro peccato originali aliqui erunt illuminati magis
quam alii et tales sciunt se magis bonum perdidisse ī hoc
quod per demerito suo [illegible] perdiderunt visionem dei. Circa 6a
[illegible] pueri ī originali decedentes numquam punientur quia
gentilium / sed non eorum pena mitissima / quia nota est
et antecedens patet quia prelatus [illegible] [illegible] puerum et
pueros baptizando et ad fidem Christi inducendo et gen-
tilium [illegible] ad conversionem fidei christiane / Non est autem
[illegible] [illegible] et suis [illegible] [illegible] [illegible]

di[illegible] [illegible] et [illegible] pro [illegible] originali [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

punientur pueri parvorum scilicet gentilium lex nova esset duri-
or lege antiqua sicut patet consequentia primo / lex per
Moysen data gratia et veritas per Jesum Christum facta quia
quia in lege antiqua ubi non circumcidebatur & contra salutis
circumcisio nisi in octavo die ergo infantuli ante mortem
salvabatur in fide parentum & circumcidendi / nunc in lege
nova dampnaretur equaliter scilicet filii gentilium Contra
contra hec quidem beatus Augustinus dicit quod mitissima vel mi-
nima pena est eorum Contra eorum pena est gravissima ergo
Consequentia antecedens probatur quia carent in odio dei / nunc hec est gravissima
pena ergo consequentia patet antecedens quia dicit deum esse iniustum
eo quod eos punit propriis beneficiis privando sine eorum de-
meritoriis actibus et sic videntur accipere odium dei sicut
alii dampnati / probatur consequentia quia odium dei secundum hoc vere
non est nisi intenta & ordinatio et tranquillitatis mentis
talis ablatione / hec autem peior est quam omnes pene sensus
scilicet essent caloris et frigoris et consimilium Ideo probatur hec consequentia
quia quanto aliquid magis repugnat nature creature ra-
tionalis tanto eam magis affligit si cognoscatur esse
tale sed privatio visionis beatifice magis repugnat na-
ture creature rationalis quam omnes pene sensus simul sumpte
et dampnati cognoscent eam esse talem / ergo ista est gravi-
ssima omnium penarum et antecedens quod omnes pene sensus
simul accepte / patet antecedens quia cum dolor sit afflictio vel
generetur ex absentia boni convenientis & delectabilis in quantum
cognoscatur esse tale ideo quanto magis consistit talis absentia
est magis repugnans et cognita esse talis tanto
magis affligit / probatur quia visio beatifica se habet per
modum finis ultimi / nunc autem res finis naturalis finis
est convenientissimus et naturalissimus / quia conatus infinite est
propter naturalis est fortissimus conatus / ergo eius carentia
maxime repugnat nature creature rationalis sicut
quia et patet antecedens per illud beati Augustini Confessionum primo
Fecisti nos ad te domine et inquietum est cor
nostrum donec quiescat in te et probatur quia quemadmodum
desiderat cervus ad fontes aquarum ita desiderat anima
mea ad te deus / Ubi exponunt deum esse finem ultimum
sed quod est convenientia talis est quia punitur resurget
in vitam perpetuam et talis perpetuum in futuro seculo consequitur
ad quod perventuri sunt electi punituri vero ibi punitur pe-
na sensus / ergo mitissima pena tenet quia et probatur antecedens probatur

ducte beati Augustini libro de fide ad petrum dicentis firmi
ssime tene et nullatenus dubites parvulos qui de hac
vita sine sacramento baptismi exeunt eterno supplicio puni
endos / 2o habent sensum quod videtur esse incorporeus et
conformatur pena / quod non habebunt corpora gloriosa / quod
habet esse post litem / 3o adulti paruuli aliquo
tempore carent esse causa peccati actualis / 4o debet magis puniri
pro originali / et 3o magis puniret tenebras patet quod sicut pena
animi in inferno non est pena sensus quod conformari originali tamen
gravius quam magis peccatum originale alias per illud apostoli di
centis Primo ad Cor 3o capitulo de venialibus quod cuius
opus arserit detrimentum patietur ipse tamen salvus erit
sic tamen quasi per ignem et quanto magis ac corpore orientem / si
igitur alii fuerint et nequeunt laudare iuxta illud
psalmi ipsa 2a non mortui laudabunt te 5o videtur
vituperari et hoc nequeunt esse sine vermis conscientie Pro

Solut

solutione istorum est sciendum quod quidam aliqui doctorum volue
runt parvulos nullo puniri pena sensus / sed alii patri
pro verum quod non et quod sola pena sit privatione divine

ad

visionis cum carentia privatione debite glorie / magistra
tis / quia pena debet culpe ipsa ...
in pura quia incepta non abinita fuit indicabit cum
non peccatum originale est post corruptionem actu vicium nature
sine quantumque culpa actuali propria / ideo sibi corrideat

V3

eat pena privationis divine faciei que erat terminus ad
quem disponebat originalis iustitia / et quod per addita gra
tia conferenda fuisset eo quo status sola privati fuit / et
privatione dampni sola de qua puniuntur eo quo conformi
ter dicendum est quod iste non habebunt actuale peccatum

Cor

in vita dicit 3o producitur ad eis non actu quia
hoc est formaliter peccatum actuale non abipsis / quia
post mortem non potuit meriri non demerere / nec illud
eciam actuale esset gravissima pena admittunt 3o se
quitur quod consequenter quamvis habebunt non erit eis pene

Cor

quia sic haberent vermem conscientie / dico quod licet consciat

Cor

se non esse beatitudine non sine adiquam producti sunt
de hoc non dolebunt patet quod talis dolor esset pena

Cor

sensus que de anima i eis non admittit certo quod cetera
penalia autem nichil eis moleste inferunt propterea
patet / quod haberent penam sensus pro hoc videtur adiu
ncta facta ad primam illorum alias ad quod non quod prima

faciei divine puniet eos post hec inferendo dolorem, quia
tunc punirentur pena sensus, quia omnis dolor illatus anime
dampnati vocatur pena sensus. Ad primum autem dicitur
quod licet dampnum concomitetur et stet quod unus magis
et alius minus, tamen quando cogitent dei dispositionem, nullum
infert eis dolorem, quia sciunt quod sibi non debetur neque
deus voluit cogere eum quando comparetur ad aliquem dolorem
illationem, et ideo ratio fundatur in falso, scilicet quod quanto
dampnum plus percipitur tanto plus affligit. Hoc
non est ita quia parvuli nullum dolorem habebunt. Ad 2am
negetur causa et ad probationem cuius dicitur quod bonum quantum
percutitur vel malum potest ipsis prodesse vel obesse, sed non pue-
ris non datur usus liberi arbitrii, neque baptismus, sanctificati enim
pueri periculum abeunt nisi renascantur, neque aliquid [illegible]
talis pueri penam quam sancti putes. Ad 3um negetur quia
et ad probationem dicitur quod natis infantibus sufficeret [illegible]
penitus, sed si in utero mortui fuissent tunc sic nunc fuissent
filii ire. Quanto autem in lege nova non datur medicina sicut
tunc quia sine omni periculo potest pueri baptizari eos solo
capite utero matris egressus et in aqua tepida in ullo
pueri offensiva, sicut aquam [illegible]. Ad 4am negatur quod eorum
pena est gravissima et etiam quod pena dampni est gravissima
in parvulis omnibus eius propter aliquibus que eorum actu
corporibus actibus erunt fortissima eorum penarum sensus et
ad probationem negatur quod erunt in odio, et ad probationem dicitur quod non dicat
se esse iustum neque aliquis [illegible] conscientiam habent eos do-
lorem inferente, sicut et nullum peccatum actuale commiserunt
sicut enim eos non debere imponere beatitudinem, et ideo pe-
nalis dolor in anima vel detestatio divine ordinationis vel
odium dei in eis non surget, cum actuale peccatum non ha-
buerunt. Ad 2am probationem autem credo quod ista ratio probat quod
in dampnatis pro peccato eorum actuali inter omnes penas
sensus est gravissima penarum quam sit dampnum secundum
illud Sap.: quod dicturi sunt dampnati quod erraverunt a
via veritatis scilicet ducente ad gloriam et lux iustitie non
luxit nobis, iuste cum mediante dei gratia actuali eorum a
dispositione convertitur capacitate dampni et ex omnibus concurrentibus
surgit vermis conscientie gravissimus dei cum conversione illa quam
in eis produxit, sicut autem non est in mortuis solo peccato
originali, quia ibi peccatum non est contra conversionem per actualem,
neque deus cum conversione sui dampni voluit concurrere ad

A. d. 2am de parvulis baptizatis non baptizatis

peccatum aliquem in eis actualis dolorem / sed parvulis qui decedunt
quod eis iste status non debetur et sic sine dolore esse debent
3am vero autem ad primam ad illud beati Augustini dicit
quod loquitur de supplicio large in quo comprehendit privationem divine vi-
sionis supplicium. Ad 4am dicit quod parvuli non habebunt
contra gloriam in infernalia et ideo non habebunt contra ipsam
voluntatem resistentem / sed habebunt contra impassibilem
defectu agentis quia ignis et aqua per decem modum
non aget ipsa virtute quia nullum corpus aget post
diem iudicii naturaliter / sed solum aget ut instrumentum secunda-
rium culpe secundum divine iustitie que requirit quod ubi non
fuit actualis culpa non sit pena. Ad 5am quod privata
membra apparitiones demonum et tenebre sicut fetor et ultra
ingerunt eis dolore quia non actualiter peccaverunt tenebras
certas / spiritus 2m privationem naturam sunt / ideo quia penam non
inferunt nisi in spiritu deus vult deus infligere nullam pe-
Ad quartum nam potest infligere qui non commiserunt actuale divina non
cooperante. Ad quartum dicitur quod culpa potest dici alia
Veniale quomodo sit maius originali et econverso culpa maior dupliciter. Primo comparatione ad gratiam quam privat
ad eam qua non stat et sic originale magis est veniali
quia non stat cum gratia. Alio modo in ordine ad voluntatem quia ac-
tualiter peccavit et sic veniale est magis quia plus
est de voluntario. Consequenter magnitudinis pene est duplex.
Primo dicitur pena maior durabilitate et sic maior de-
betur originali quia eterna. Alio modo acerbitate et sic veni-
ali debetur ad maior / sed similiter respondet ad formam
secunde autem et minor quarta et ad primam dicitur quod originale est
maius comparatione ad privationem gratie. Ideo sibi debetur magis
pena durativa / sed non maior / sed minor in ordine ad
Ad quintum voluntatem. Ad quintum quod cognitionem habebunt quibus cog-
noscunt se esse natos in peccato originali et fuerit eis
debitam penam dampni / sed quod hec cognitio non ingerit
eis aliquem dolorem eo quod sciunt sibi gloriam non
deberi / primo quia deus non vult quod hec cognitio aliquem
dolorem eis inferat propterea / ... cum ea agere ad
tenebras dolentes illarum efficacie dicitur quod ... de-
cognoscunt vel diligunt eum vel odiunt / vel sic habent ...
ferent / non primo quia non videtur quod statum damp-
natorum repugnet dilectioni dei / ... 2m ut dictum est
primo sed 2m quod ... esse ingerit / non 3m quia
quo est voluntas medius respectu eius quod scit possibile

sibi bonum facere et non facit suum dolet ut dictum est quod demum
non adeunt. Quia ut actiue sunt esse et sui cognitiue naturali
affectione diligunt. Aliquando non enim videtur magis quod in
statu pene dampni sit deo dilecto naturalis. Quia omnis eius
naturali dilectione diligit plus deum quam se ut dictum est in primo
parte et non videtur aliquid in quibus sola pena dampni dampna-
tos diligere deum dilectione naturali super se et reinde ut deum
quatenus non meruerunt. Dicitur quod aliquis paruulus punietur
maiori pena quam alius extensiue. Patet de illo qui
tantus moritur iste enim torquetur longiori pena ab
ante Cristi quod paruuli possunt inequali pena pu-
niri quia ad statum post vite patet quia dispar complexi-
onis sunt et fortissimi ut aliqui qui leduntur in natiuitate
aliqui minus secundo patet in infantibus dimidio et degeneratis
Contra dicitur quod cum hee pene sunt pene inflicte pro peccato
originali quod instituit deus est inequaliter punit autem equale
peccatum. Quia omnium ut dictum est in omnibus est equale. Sed
videtur quod habeat aliquam rationem sine sapientie relinquenda sunt. Secundo
non quod in habeat deus ulli facit in natura quia cum homo
sponte sua impassibilem statum impassionem mutauit sequitur
eius actum dotibus originalibus instinctu priuatum inequales pe-
nas tempus sunt quod sue plurimi semper nascuntur ipse vero
prouidet. Necesse est quod contrarie concepi possit. Quia constituit
disponens ipse tollet sua liberalitate natura fuerat cum peccatum pro
meritis eorum debetur pena et deus ulli debetur con-
stat secundum quod est data penosa ut iucunditas sta-
tum uni plus alteri minus natura sua laxat secundum sua in-
equalitas non plenius concedere cuius ratio non est querenda
Ad rationes principales ad primam que est contra supposi-
ad primam negatur antecedens quia et quia non valet non
enim est ut patet in questione omnem corruptionem esse culpam
et philosophus in primo et in tertio ethicorum. Ad secundam contra eius
dicitur quod culpa non in est annexa prout est actu iusti-
ficata et ideo in primis parentibus non fuit culpa. Et
si deus fecisset esse sine donis gratuitis naturalibus super-
additis ad iustitiam originalem vel primum hominem et
postea obligari corruptionem non fuisset culpa. Quia tunc
fuisset natura sibi derelicta. Et ideo corruptibilitas non
fuisset imputanda nunc autem quia hoc donum erat super-
additum et quod excluisset corruptionem et ad eius [illegible]

Contra 3a
[illegible]

[illegible]

vel hec obligatur homo sub pena mortis eterne secundo
opponitur originale factum est culpa et cum dicitur quod non potest
contrahi / dicitur quod verum est quo ad plenum ipsius primi parentis
patuit / et quia voluntas in se totam massam humane na
ture per corruptionem carnis eius generandam precepti trans
gressione fedavit secundo maculata caro ab eo contracta
libidine hec sanctitate animam rationalem infecit culpam
eius operibus totaliter Ad confirmationem et adiuvandum
Iulianum ergo contra dicit quod cum peccatum actione vo
luntatis primi massa est corrupta sua sponte innocentia bonitate
nature et dei in esse fuit primum genus in peccato / et con
cipitur corrumpitur liberum mediante carne cum anima cum qua
gitur et maculam trahit obligatoriam ex carne fedata
et debitum fit ad innumerabilia regnum glorie / sed originale
iustitiam quidem vel gratiam quam Adam primus pro nobis
ascendendo suscepit / quam quia non habet peccatum et in
culpa consistit sed dubitatur ponatur quod Adam genuisset
filium et quod deus animam liberam sine preceptum carnis ipsius
nasci numquam esse fuisset sine peccato originali videtur quod nisi
hunc deus preservaret specialiter adhuc debitor esset mortis
eterne ratio est quia per propagationem actuum de carne pa
tre cultus esset et opposita contra libidinose patris perpetra
tur dei non esse maculata ex qua traducitur sensuali patris
actu infunditur corruptionem trahit que ad culpam im
putatur Ad 2am potest dici quod forte ipsum est in anima / eo mo
quo peccatum est in ... / quia est peccatum originalis iustitie
/ quia hec imputatur et hec quod ad suum pertinet in vo
luntate malicie ipsius est in composito sed in carne causa
principali / ut dictum est in 3o articulo ad minorem cum dicitur
quod corpus non est susceptivum culpe / dicitur quod verum est solum
sed anima non tamen est magis contra quam in composito ut in
appetitu sensitivo sed peccatum veniale ut magis conceditur
in libera et ideo est non est in carne concedi quod in eo sit peccatum
originale quoad suum esse materiale ut dictum est in 3o
articulo Ad minorem cum tu dicit quod si sit in anima / anima a deo
creatur mala sit negatur quia et ad propositum conceditur
quod numquam fuit sine culpa / sed hec culpa non est
a deo / sed a carne per propagationem seminis maculata et ab
adam essentie et violate mandatum dei transgredientis ipso
et omnibus filiis suis lege ... ab eo descendentibus anima
cum creatur bona quia in quantum est a creatore est bona
sed mox ut recipitur in carne infecta et ibi disposita
quod quam cito anima sibi infunditur debitum fit iustitie origi
nalis quam necesse esse contulisse primi parentis et sic fit
mala / et ergo licet sit tempore sed anima et caro esse mala

cum prius natura est eam esse actu et esse bonum in ordine
ad celum exemplificatur magister in littera ut si aliquis ma
nibus propriis ponetur ad manus immundas / unde hec
gratia non valet accusare sua est immunda quia actu creatur
immunda / quia hec esset eius immediatio retorqueo in domino
aquino non est Ad 3m negatur antecedens et ad probacionem quod
peccatum debet esse voluntarium potest dici quod beatus Augustinus
loquitur de actuali / vel si de omnibus debeat intelligi tunc
dicatur quod beatus Augustinus quod omne peccatum est voluntarium
vel in se ut in actuali / vel in sua radice ut de origi
nali quod in adam qui fuit eius radix continet vo
luntarie et actuale Ad 4m negatur bonum et ad illud Eze
chielis filius non portabit iniquitatem patris neque e contra
dicendum quod hoc intelligitur quando non est particeps peccati patris ut
implendo consimilibus eius generatione acta patris diuus pro
[illegible] particeps / quia totam massam
humane nature per actum defectivam defedavit et quod non
est adiuvanda auctoritas / quia hic filius particeps est ini
quitatis patris Ad illud quod dicitur quod nichil homo apre
in quo per culpa tunc et per macula esse et defedare
tunc potest / caro pro infecta contrahit culpam et ita e
tiam sicut si pomum unum ponatur in vase immundo corrumpit
statim et fit impurum Ad quintum dicitur quod a simpliciter
bonus causis non est nocivum malum culpe in se / sed bene
per accidens indicat esse culpa in prole quam producunt non
in ipso inmediate sunt / sed in quinto vicesimam originem
a primis parentibus contraxerunt sic enim non transfundunt
culpam in quinto bona vel munda sed in ipso secundum illud
ad quod in eis fuit in medio produxerunt filium non enim producunt
in natura creatum secundum solam naturam nostram generant secundum quod
baptisati sunt regeneratione spirituali sed in ipso quadam
nati sunt generatione carnali / et pro 2m id quod ante in
se in medio et malum habuerat / et ideo eorum filij ma
li et in medio erunt Ad 6m tertiam conceditur antecedens et negatur
hoc quia in homine est culpa que non est in media
te actu Item caro fedata que non est actu in mente
ut talis et ad probacionem hoc dicitur quod licet caro sine
corpus per actum in spiritu eius / tamen in spiritu in medio non
est actu sed a voluntate primi hominis deficientis
per et omnibus suis posterioribus Ad 2m in principali ne
manifeste sunt ista conditionalis et ad probacionem admittitur
ut in 2o articulo dictum est quod in tali homine concupiscentia non

esset peccatum et esset ista concupiscentia concupiscentie dicitur
inclinationem naturalem potentie ad diversa tendendum que sunt sibi
delectabilia, sed secundus est dispositio cum deus dedit in statu
gratie propter unitatem et medium subiectionis, quam etiam de-
bet formare ut amissa non esset concupiscentia tamen post
quam posteri sui in tali statu voluntarie perdi-
derunt homo se et potentias suas ad malum que sibi de-
lectabilia sunt sponte determinat. Unde concupiscentia in eo sur-
gens producte tantum veniet carne cum ratione in se et
potentias suas animam maculat et ideo ista est peccatum
male ut in 3o articulo dictum est cum anima corporea vera
statuitur cum carne maculata gignitur. Ad 2am quod
apostolus loquitur de concupiscentia actuali quam facit peccatum ori-
ginale mediante i. quando sensualitas sine aliqua rationalis vel
[illegible] et 3o concupiscentia apostolus facit omnes concupi-
scentias actuales ut patet vel adiuta aliqua ratione
Ad 4o dicitur quod beda loquitur de concupiscentia actuali que
est pena peccati originalis vel posset dici quod loquitur
de peccato originali sed de privatione originalis iustitie quam
que dicitur facere concupiscentias carnis non quia cum
ipse faciet cum peccato non sit ipse causa producta sed
quia si originalis iustitia non esset nulla concupiscentia esset
sed absentia naturalis dicitur causa submersionis omnis
naturalis quia cum presentia si esset esset causa salutis
et ita loquitur magister de conceptu originali. Ad
quintam respondetur quod originale deletur in baptismo
quo ad suum esse formale sed quod defectus i. talis com-
[illegible] iustitie originalis non imputatur ad peccatum propter
infusionem gratie contra [illegible] facientes [illegible] passionibus. Ad
6o quod concupiscentia est deletur quo ad esse culpe
quia non imputatur postea in culpam sed non de-
letur quantum remittitur in esse pene manet enim
post [illegible] ut dicit magister in littera et ideo patet
[illegible] quod concupiscentia non est formaliter peccatum originale
sicut dictum est in 3o sed est materialiter et ut sic de-
letur in baptismo sic quod [illegible] post [illegible] non imputatur
ad culpam. Deinde videndum ad rationes factas contra
primam conclusionem ad primam negatur antecedens ad probationem dicitur
quod aliquis bene dicit aliud in se [illegible] non [illegible]
[illegible] tamen cum tamen in se [illegible] ut [illegible]
indispositio ad febres [illegible] in se non sit [illegible] tamen gignat
[illegible] et ita caro inordinata [illegible] gignat carnem

maculatam procreat sicut libedinose non cum generat renatum
sed semel natum et ideo non generat, quemadmodum baptizatus sed in
quantum ante baptismum fuit originali culpa infectus quia secundum
id sit generans carnem et sic sit in se munda tamen non potest
generare nisi in modo carnis maculatam, sicut pura aqua generat
et sic includet situata ut generande aliud in modo
sed quamvis radius solis mundus sit tamen rem sordidam mundam
non reddit et quod tritici mundum non generat quod nisi
cum palea. Ad secundum dicendum quod non est simile de originali iustitia
et de culpa, quia in culpa adam ipse potuit ipse
et omnibus aliis quorum radix erat amittere deinde quia
generaret, sed iustitiam originalem non potuit ipse necessariam
quantum ad se sed de dono dei quod et ipse tamen non trans-
fundet ut in quarta distinctione dictum est / sed deus tamen filiis
eius contulisset si tamen pater non amisisset / tertio quod licet iustitiam
sit per baptismum ut dictum est cum lex iustificationis tamen pars
non operatur per penam et ideo non restituitur plenam generationem iustitiam
sed in medicinam sensum in incitamenti carnis quod ante baptismum habuit
et secundum quam ab eo actus generationis procedit. Ad tertium quod admissa
ante quod fortior est lex gratie ad inclinandum actum bonum quam lex
culpe ad inclinandum in malum / in quantum lex peccati stimulum
habet respectu illorum quibus datur iuxta illud apostoli ad
Romanos 3o Scimus quoniam quecumque lex loquitur hiis qui in lege
sunt loquitur, modo lex gratie data in baptismo est dono
persone et ideo per eam non potest iustificari proles quia non est
data proli sed lex culpe originalis iuxta penam de
promulgata est in patre ipse et filiis ab eo carnaliter descen-
dentibus et ideo non generat / quia tamen potest lex gratie in posteros
esse bonos / quia iustitia patris non est ad data pro prole
sed propria persona in se sed lex culpe in posteros esse
malos quia ista est inflicta ipsi et omnibus posteris
Ad quartum quod spiritualia iustitia pena dei inflicta magis
adheret spiritualibus quam defectus carnalis carnis / et
ideo est quod est omnino quod et ... non est simile de eo
dicitur quod multis a morbibus carnis sanatus tunc
sanus redditur ideo patre et omnibus actibus carnis
unde ista sanatio est communis patri et filiis sed morbus
spiritualis in patre non sanat nisi quod patre tamen et ideo ea
infirmitas spiritualis manet adhuc in patre ut in generandis
filiis et ideo non est simile quamvis ... est sola quia
clare est quod licet spiritualis sane in patre quod adhuc
respectum in filio non sed in reparata sed ad ... solet
tradi ... est quod de hoc non est ad propositum. Ad quintum

facitatis contra 2m conceptum Ad primum dicitur quod verum
est quod asserit quod concupiscentia in carne actualis talis non est
equalis et verum est quod ipsa est peccatum originale quia ad
suum esse nichil et 3o dicit in hinandus posset concedi
quod peccatum originale inest tamen in omnibus est equale / sed tamen
in quantum concupiscentia est peccatum / sed in omnibus est equalis
quia non imputatur in peccatum nisi in quantum concurrit a
fomes generatione activa parentis libidinosa / carnis / cum enim talis
filius datur maculatus unde istud est equale in omnibus
sed hoc non omnes qui nati equaliter hanc concupiscentiam
contraxerunt quia omnes descenderunt propagatione seminali
a primis parentibus activa secundum partes et non minus unus quam
alter et ideo satis dictum est in hoc 2a questione articulo
Ad 2am patet solutio quia peccatum originale non sequitur complexionem
seminalis patris vel concupiscentie libidinose ut est quantitate in
semine in carne prolis sed sequitur descensum a primo parente
activa propagatione seminali maculata / unde hoc est equale in
omnibus tamen natis Ad 3m conceditur quod consuetudines ac-
tuales inesse ut declaratur et concupiscentie actuales inesse ut
declaratur et concupiscentie suscipiunt magis et minus / sed origi-
nalis consuetudo non / quia pura privatio est rationalis / et ideo
est et in hoc non est magis et minus quia non est unus
plus caret corpus quam alter tamen non esse corpus non
suscipiat magis et minus / et eodem modo dicitur de peccato
contra infinitis terminus hoc non suscipiat magis et minus
sed ambo sunt equaliter / 2 2m hoc culpa originalis dicitur esse
peccatum medie ut in omnibus equale Ad rationes post oppositum
dicitur quod magister Lumbardus Augustinus et alius non volunt nisi
quod peccatum originale est concupiscentia quoad suum esse mele et
quoad ideo sunt in 2a parte prima quibus 2e partis 3m articulo
dicit que allegatur parvis quamquam partis sunt predicti in questione
et quanto articulis / hoc de quarto etc.

Vicesimo quinto queritur Utrum virgo maria regina celi et domina
mundi in originali peccato fuit concepta Et arguitur primo quod sic
ex solempnium auctoritatibus Primo apostoli ad Romanos 5o dicentis
Mors in omnes transiit in quo omnes peccaverunt et egent
gratia dei Item Ad Cor 15o In Adam omnes mori-
untur Item Augustinus in libro de fide ad petrum capitulo 28o dicentis
Firmissime tene et nullatenus dubites omnem hominem
qui concubitu viri et mulieris concipitur in originali
peccato nasci / ecce quod nemo excipitur Item etiam virgo
benedicta per generatione sua parentum genita / ut sequi

qui sit nata in peccato originali. Quarta Augustinus in libro de baptismo parvulorum
dicit quod solus Christus fuit sine peccato, et nullus in mundo cuius
sit etatis quamvis [illegible] sit parvule ut membra Christi videntur
sit fuisse subiecta [illegible]. Quinta Augustinus super Iohannem sermone nono
exponit illud verbum Iohannis Baptiste Ecce agnus dei ecce
[illegible] quod omnes concepta radice venerunt et concepta pro-
pagine [illegible] cantat David Ecce in iniquitatibus con-
ceptus sum et in peccatis concepit me mater mea, et subdit
quod solus iste agnus est qui sic non venit. Sexta Augustinus
contra Julianum dicentem quod [illegible] inter genitos non
esse conceptus de originali peccato in libro [illegible] ei dicit Ego autem [illegible]
[illegible] concupiscentie voluntate conceptum [illegible]
dico [illegible] solo concepto [illegible] ma-
lo [illegible] liberavi a malo. Septima [illegible] de [illegible]
tractans illud psalmi Solus inter mortuos liber dicit
solus Christus liber est de debito mortis, quia solus sine peccato
[illegible] mortis inflicta est propter peccatum. Septima super psalmum [illegible]
dicit [illegible] dicit solus Christus sine peccato venit omnes
enim peccaverunt et egent gratia dei. Octava Jeronimus super id
psalmi [illegible] vinea mea, sic dicit vinea est
caro Christi qua sola sine peccato et [illegible]. Nona
Ambrosius in Examerone libro primo Solus Christus sine peccato
solus sine [illegible]. Decima Leo papa sermone de nativitate
domini dicit Inter filios hominum solus Christus innocens natus
est quia solus sine carnalis concupiscentie pollucione factus
est homo. Undecima [illegible] Anselmus in 2o libro Cur deus
homo capitulo [illegible] [illegible] assumptus est Christus [illegible]
concepta fuit est et [illegible] concepit [illegible] et in origi-
nali peccato nata est, [illegible] et ipsa in Adam peccavit in quo
omnes peccaverunt. Duodecima beati Thome 3a parte summe q
[illegible] articulo primo dicit [illegible] quod beata virgo fuit concepta in origina-
li peccato. Decima tertia beati Bernardi in epistola ad Lugdunenses de
[illegible] festo conceptionis non esse celebrandum, [illegible] quod concepta fuit
in peccato originali. Hec auctoritates et plures alie [illegible]
pro parte affirmativa questionis. Secundo arguitur, quia si fuisset sine
peccato originali concepta non indiguisset redemptore secundum [illegible]
[illegible], quia dicit Actuum [illegible] quod non est nomen datum
hominibus in quo oportet nos salvos fieri, et patet consequentia, quia
si [illegible] fuit filia ire [illegible] gratie et dilectionis, [illegible] sine
morte Christi fuisset salvata. [illegible] [illegible]
quam [illegible] medicina, et est ratio beati Thome prima
2e q [illegible] [illegible] dicit quod sic peccatum ac-
tuale ~~omnia membra~~ [illegible] a mala voluntate in omnia membra

de Redem
ptione art

quia ubi concupiscentia illud sic corrupto semine venit traducitur
culpa originalis ad omnes istos qui moriuntur ab adam
modo communi. Octavo sic, quia si sic, videtur quod virgo
23 non indiguisset baptismo christi. Consequens falsum, patet per illud Joh. iii°: nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest
introire regnum dei. Et tenet consequentia, quia non videtur insti-
tutus baptismus nisi in remedium peccati originalis. Nono
18 arguitur sic, quia spiritus sanctus purgavit virginem ad conceptum
salvatoris, et non de actuali, quod non contraxit, ergo de originali,
et hec est conclusio. Patet ex per illud Dam. li° 2°, ca°
3° dicentis: spiritus sanctus supervenit purgans. Decimo
Sexto sic, beata virgo et nunquam aliquando fuit sine gratia, ergo cum
nunquam contraxerit actuale, videtur quod hic fuit in originali.
Consequentia nota est, quia post lapsum prothoplasti omnes homines
sunt contra vel culpam, quia omnis homo est filius
ire vel dampnationis eterne. Antecedens patet, quia gratia presuppo-
sitive [illegible] sit ab exposita et assignata an est secundum quam
[illegible] sit, ergo beata virgo fuit [illegible] gratia continet, et ergo
aliquando fuit sine gratia. Undecimo sic, beata virgo est nata cum
26 carentia originalis iustitie et obligatione ad habendum eam,
ergo in primo instanti sui esse fuit sub peccato originali. Consequentia
tenet, quia hec carentia et obligatio ad habendum iustitiam
originalem fuit et sufficit peccati originalis, quibus parte po-
nitur effectus. Antecedens patet, quia quo ad primam partem solus
adam cum uxore sua receperunt originalem iustitiam, nullus
enim post eos fuit in eadem, eo quod omnes passi sunt dolo-
res vite priusquam illam iustitiam reciperent. Sed quod virgo fuit
obligata ad habendum eam patet, quia ut dictum est in
precedenti questione ar° 3°, adam susceperat eam pro se et omnibus
filiis suis. Septimo sic, quia si non fuit in peccato originali
Nona concepta, tunc equalis fuisset in merito cum merito christi vel
equalis dignitatis cum humanitate christi. Falsitas consequentis patet, quia
non videtur decuisse deum aliquam creaturam [illegible] tunc
corporis ut homo non fuisset purgatus. Post tamen gratia
quia oportet immunis fuisset a peccato, sed ista humanitas
fuit gratia plena. Ita virgo maria. In oppositum arguitur
sic, quia decuit eam esse preservatam ab originali peccato. Ergo
In oppositum fuit preservata. Consequentia tenet, quia ut dicit venerabilis Anselmus,
omne includens indecentiam impossibile est apud deum, scilicet
consimilibus impossibilibus, et est maxime, quia perfectissimo omnis im-
perfectio repugnat. Deus autem est in perfectione maximus, unde
et ei omnis imperfectio repugnat. Constat autem quod omnis indecentia

aliquam impuritatem vere includit, quia quod dicitur preservatum est
eum modo decens est, sanctus pater, quia decens esse videtur
ut maiore puritate produci quam quibus salvatur que produ- ad p
cta sunt, cuius quibus estimatio, sed etiam inter mea sine quo genus
humanum estimatur sine omni peccato producta est ut Genesis
2o, quia facta est ista viri sine peccato fuit, ideo
etiam decebat humani generis salvatricem que fuit virgo Maria sine
omni peccato produci. Nec hec que tres articuli continent. Tertius
est de modo quo festum sanctissime conceptionis quo ad eius
conceptionem introductum fuit. Primus est de suppositis conceptionibus
hoc de quo concludi potest. Tertius est de tribus. Auctor
pariter ad primum, protestor quod in hac materia tante altitudinis primus articulus
nichil determinare dicere propono. Nam ubi in ista materia
dubium non determinat presumptio maior foret ut arundo
opposita et omni mobilius vento quod quis determinare dicere
quomodo presumat, sed solum intendo id dicere quod de
hac materia pie credo nichil temere asserendo. Primum doc-
tores in hac materia varii sunt. Antiqui enim et
doctor sanctus affirmaverunt quod beata virgo sine fuerit, asserunt
moderni autem ... partem contra predicatores con-
tendunt quorum partem negantem, et quod est dubio, sed nunc
non circa dubium de hoc desiisset sed diu fecit determinare
unde patres sunt et mea quo adversus sunt ...
stabo. Tertia protestatione premissa, quam sine suppositionibus
et quibus semper de presenti presupponam. Tertio ad primum sciendum
est quod in ecclesia gallicana ex tribus revelationibus que
etiam in lectionibus aliqui in festo conceptionis publice leguntur festum
conceptionis inductum est. Prima fuit facta in mari cui-
dam abbati ad Angliam naviganti, cum in extremo periculo 1.
constituto dicitur legit, quod si poneret quod de mane festum conceptionis
virginis Marie celebrandum cum in ... liberaretur, voluit
et salvatus est cum omnibus suis complicibus. Secunda facta duci 2.
a Normannorum Wilhelmo, qui transiens cum exercitu valido
ad Angliam pro acquirendo sibi regnum usque ad ... per-
iculum sive classis producta sibi revelatione et promisso liberatus
et adportum productus terminus regni Anglorum victor
factus est. Tertia facta dicitur clerico beate Marie valde de- 3.
voto, qui singulis diebus aliquas laudes sibi consuevit de-
cantare, qui celebrato matrimonio antequam uxori coniungeret
recolens se illo die nichil spetiale ad laudem virginis
commisisse, dimissa sollempnitate nuptiarum solus ecclesiam
introivit cum clericis coram ymagine virginis deum dicta

maria

pulcra es Antiphonam / virgo apparuit et respiciens ab
eadem / quae sibi ipsa est tota pulchra et prima dix-
it uxorem et ut sponsam carnis commendavit et festum con-
ceptionis eius celebraret instituit sancte recepit / et
ex post modum desponsate immaculata autem conceptionis effectus
est / Has tres revelationes quas pone duo [illegible] multi
sunt / et 3a [illegible] [illegible] revelatam gallicana recepit
ecclesia Unde tantum actum est / quia non dicit Ut peccatoris
et rea mortis etiam [illegible] laudibus extollatur quia
fere ab omnibus doctoribus sacre theologie parisiensis studii post
quam approbationibus suis virginem [illegible] peccato concepta fuit asse-
ruit etiam virgo maria publice praedicavit / Hoc est notandum
quod novissime beate Brigitte de Suecia iam canonizate
per propriam modum quae fuit tempore Gregorii pape undecimi
ut ipsa refert in revelationibus suis continetur revelatum
etiam sine peccato originali fuisse conceptam / quibus hec
deus voluit manifestari / Tertio est notandum / quod hec revela-
tiones non faciunt fidem / quod ita sit / quod non sint vere
per approbatae / et [illegible] necesse est tamen necesse aliquos post ea
dicentium aliquibus aliquid [illegible] contrarium asserere
[illegible] / non volentes [illegible] gloriam dela-
tare [illegible] involutus [illegible] peccatis
[illegible] offendat / Hec de primo articulo. Circa ad 2m sciendum
est quod multi doctores antiquorum et modernorum dicunt
virginem beatam in peccato originali fuisse conceptam / plurimi vero
modernorum post tempus universitatis parisiensis contrarium et non
solum gallici ob supradictas revelationes eius secuti sunt / sed et
[illegible] de [illegible] [illegible] libro 2o di. 31 q. ultima
articulo ultimo / et libro 3o di. 3 Omnia autem fuit in duplici
differentia / quidam enim ut doctor subtilis dicit / quod in alio primo
sue conceptionis fuit in originali concepta / et in eodem mo-
menta dicit enim instanti conceptionis [illegible] in terra
regina / et in primo fuisse signo in peccato originali / et
in 2o signo simul fuisse gratia et in peccato qui simul sta-
bant [illegible] / quod gratia infusa et peccatum [illegible]
et in tertio signo fuisse mundatam et in gratia Alii di-
cunt in primo [illegible] fuisse in peccato / et post mundatam
quae duplices sunt / quia quidam dicunt quod [illegible] toto
tempus [illegible] breve fuit subiecto originali et post [illegible]
data Alii dicunt quod [illegible] instantis fuit sub originali peccato
et semper post in gratia / Has autem opiniones [illegible]
in [illegible] / sed [illegible] [illegible] et [illegible] pho

lus
2 anti

doctor subtilis

Ut estimo / quod si Virgo caruit in originali concepta probabilius est
quam dicere quod pro aliquo brevi tempore tantum fuit subiecta
pro aliquo alio modo / ratio est ad hoc brevitatis tempus
preservatio / quia pari[illegible] sunt et acute necessarium [illegible]
quia species pro valet et fuerint [illegible] omnibus [illegible] 6to
et [illegible] Pro quo / tribus premissis sit prima suppositio / quod omnes
homines nati per commixtionem maris et femine / sed suppono 1. Suppositio
notandum esse conceptionem duplicem scilicet dicitur tempus conceptionis
Primum scilicet tempus conceptionis seminis / quod est in coitu viri
et mulieris ad procreandum prolem / et in hoc tempore dicitur puer
concipi / quia semen suscipit quo corpus pueri in utero
formatur et organizatur quod non fit sed ad sex sep-
timanas partim in mense vel in decem vel 12 vel circa in mulieribus
anima pueri sive corpori infunditur / Secundum tempus conceptionis dicitur
tempus quo anima infunditur non [illegible] sed sit anima in orga-
no corporali iam formato / et de utroque potest intelligi titulus
Tertio suppono / quod si de prima conceptione volumus intelligere tunc 2. Suppositio
tamen tunc est [illegible] ut [illegible] multa sunt concepta sine peccato
originali / [illegible] semine de quo formatum est corpus eius
[illegible] fuit [illegible] cum anima sibi in-
funditur peccati originalis sit [illegible] est enim quod [illegible] loquendo
in alio in anima [illegible] est peccatum originale [illegible] obliget
ad [illegible] etiam [illegible] cum in anima non est suscep-
tum / Si vero 2o modo loqui volumus tunc est [illegible]
anima [illegible] in [illegible] sine peccato originali contrahit
puta quia [illegible] deus [illegible] gratia ubi fuit [illegible] et [illegible]
sed [illegible] ab originali [illegible] peccato / et de isto 2o
est magis in [illegible] / patet enim beata Virgo [illegible] fuisse
sub peccato originali [illegible] semen [illegible]
[illegible] suscep-
tum [illegible] / potest enim
post [illegible] abstrahat macula / vel tempore medio
vel [illegible] in anima infusione / quod sit semen et corpus
formatum et organizatum [illegible]
et [illegible] gratia infunderetur / tunc enim anima [illegible] fuisset
originalis [illegible] et accepta / Tertia 3. Suppositio
suppositio / quod deus [illegible] ab originali [illegible]
[illegible] potuit / patet quia utrumque hoc non implicat
contradictionem / Secundo quia potuit preservare semen [illegible]
morbida [illegible] surgit [illegible] sibi [illegible] originalis
culpa / [illegible] / quia nota est / quod [illegible] libidinis qualitas
morbosa in semine est causa culpe originalis [illegible] in prole

ut dictum est aut patet quia isto modo omnes fuissent nati
in paradiso si adam non peccasset / non oportet peto ulla
necessitas imposita est deo quod semen eque utique ab
adam potuit produxisse quamvis esset pt ysmaii quia
ista qualitas morbida est actus semini / non enim fuisset
in eo in paradiso quare ergo non potest deus preservasse semen
ab actione contingentis nature defectum nato semper primum
secundum. Tertio quia potuit semen infusum esse cum morbida
qualitate nocere puero et semine ergo quia nota
quia semen sanatur non fuisset in eo cum infinitatis
aut patet quia deus potuit facere ante eius conceptionem
Item deus facere potuit in eo calorem actum puta ut ipsa
venies in magnis caritatis ardore illo spiritus sanctus super-
veniens carnem mundissima absque corruptione fervore. Quarta suppo
quod deum deus facere decuit propter maiorem virginis ab originali ma-
cula preservare preservaverit. Primo sic quia ut dicit Anselmus de
conceptu virginali capitulo 18 decens nempe erat ut ea
puritate qua maior sub deo nequit cogitari virgo ista
niteret cui deus pater unicum filium quem equalem ab eterno ge-
nitum tamquam se ipsum diligebat dare disposuit / non si pecca-
to originali fuisset obnoxia maior puritas posset pluribus
cogitari quam fuisset in virgine puta si tanta fuisset et
numquam publicasset culpe ergo etc. Secundo quia deus decuit dei filium
obtinere in ipsa matre ad quod quilibet puer honorem suam prop-
to volunt obligare / ergo deus decuit eam de culpa primi parentis malis
patet ergo quia non precipit deus nisi ea que decent et ergo
patet ergo quia omnibus suis implet / patet hoc quia alias non honora-
ret matrem suam. Quinta suppo magis decuit deum virgi-
nem preservare a macula mentis quam a dolore corporis / patet
quia anima hominis est nobilior corpore. Item quia anima
est corruptior ymago trinitatis. Item quia macula mentis
sine proportione gravior est omni dolore carnis. Sexta suppo
quod virgo et mater preservata est ab ea qua puniti sumus sine
quolibet corrupta conceptione primi mulieris quod primo peccato homini
inflicta illa scilicet genesis 3o in dolore paries filios tuos
patet Ieronimus in sermone de nativitate domini dicentis Verum enim
peccatis est locum esse tristiciam ubi natalis est vite / et Ieronimus
[illegible] et quod sit sine labore gravida et sine dolore puer-
pera et sine corruptione fecunda. Septima suppo quod corpora
scilicet virgo sancta erat in aliquo suo membris set tota pul-
chra patet quia alias non decuit deum ea spiritus sanctus tota

pulchra es amica mea et macula non est in te Cant. 4°
Octaua suppo quod aliud ab eo est aliquo tempore sue vite 8. Suppo
maculatum non est totum pulchrum patet quia non est simul pulchrum
et maculatum et hoc de alio 2° Ad 2m est prima quod virgo est
et absque fomite concepta in conceptione virginis fuisse iucundum maris 3. arti- culus
et femine quo non est sine homines generant patet quia alias
beata virgo non esset nata coniuge et matre sed solum coniuge
quod catholica fides respuit esse enim coniuge sine prole esse 1 9clo
est saluatoris unde istud non conuenit nisi virgini 2a hoc
quod virgo est quia in hoc castissima et benedicta preter 2 9clo
virginis concepcione aliqua fuit intus fuit carnis libido et
carnis ut sit aliquis prurigo patet quia post lapsum hoc
est lex nature ut corporibus sine peccato vi sacramenti sit viri
et mulieris quando cum semper adest ut videtur in membris
ad hoc deputatis quedam per pena primi peccati carnalis
delectacio et carnis pruriginosa libido 1a quod vera quamuis
et actus patet quia hec amicitia instituta coniugalis sint lex
medita carnis 3a quod videtur in quod semen receptum in utero 3. 9clo
matris de quo formatum est corpus virginis aliquo tempore
erat cum qualitate morbida sicut etiam de semine conceptio fortis
aliorum hominum persuadetur sic quia ubi est libidinosa maris
et femine quando ibi est seminis morbidi vel macule infusio
et hoc est peculiaris quia et a est magister dis 31 ca
1 no decretis quod peccatum originale quia ex viciosa lege car
2 quibus ante in qua concipimus scilicet carnis libidinosa concupi
trahuntur ubi voluit quod libido carnalis accidens propter
et inde morbidam ingerit qualitatem seminis et ca 3° c
de quod caro que concipitur in viciosa concupiscencia polluitur et cor
ruptitur ex cuius contactu anima cum infunditur maculam trahit hoc
est 4° precedens scilicet cum sit anima virginis infundenda carni
debebat semper consistere impolluta oportebat fuit ut via nature
prius terrene in carnis hoc sanctificatur qualitas morbida sicut ex 9ne
concupiscentie quia semen receptum habebit aliquo tempore cum
qualitate morbida cuius contactu anima fuisset maculata sed
inter peccati et ergo si debuit remanere impolluta prius oportuit
erat ut caro de hoc morbo fieret sancta Sexta quod et in 6. 9clo
saluberrima anima virginis nunquam fuit sub macula culpe originalis
1 Ig 2 sic anima virginis fuit a tali macula preseruata quod
2 est 4° vera quia nota est et deus prima sic si deus
potuit eam preseruare et decuit cum hoc facere tunc sic fuit

preservata sed deus potuit eam preservare et eum deceret hoc fa-
cere ergo preservata fuit / maior nota est et antecedens patet quia
ut dicit Venerabilis Anselmus capitulo 3 ymo minus est apud deum
impossibile / et ergo consequens deceret eum facere hoc fecit / hoc patet
quia potuit presupponere gratiam / sed quod deceret eum hoc facere patet
ratione / Secundo probatur sic magis deceret deum preservare virginem
matrem a labe mentis quam a dolore corporis / sed deus preser-
vavit eam ab alie qualibet matre pariendo dolore corporis
ergo a fortiori preservavit eam a labe seu macule mentis / tercio
quia et antecedens est suppositio contra / unde sine corruptione
dotum est ade quotienscumque dicit esse concedere mente mori
etc sed culpe / si igitur alie qui concepta est virgo cum filius
sine corruptione a corpore pena quare non est exemptum
de labe mentis sed dicitur culpa / Tertio probatur autem sic
sponsa in aliqua sui parte debet esse tota pulchra et
non esset hoc nisi virgo ab originali fuisset preservata ergo antecedens
est a minori suppositio / et hoc patet quia si fuisset aliquo tempore
sub peccato originali tunc isto tempore fuisset maculata / ergo non
fuisset sponsa tota pulchra in virgine pro simpliciter aetatem
mens in Christo quia iste est sponsus et ergo licet sit candi-
dus et rubicundus et totus desiderabilis Cantica quinto
tamen hoc non est pulchritudo sponse sed sponsi / neque in
aliquo alio / quia omnes alii vel sunt peccati actualibus
vel originalibus et sic nunquam esset sponsa pulchra / Quarto
probatur quia nisi esset vera sententia quod insultus maioris
dicentis angelus bonus appareret cum maiori innocentia quam
celi regina et totius prudentie domina / quibus utrumque non vi-
detur bene sonare / et quia tamen quod nullus angelus bonus
unquam fuit debitor mortis pro peccato suo / ergo similiter status
totius / est status innocentie / Virgo autem si esset in peccato
originali esset pro tunc eterne mortis filia / saltem secundum partem
instantis / ergo tunc ipsa in subito maioris reputabitur minus
toto statu sue vite ipsa reputabitur pro aliquo tempore
ut maculata / ut mortis filia ut in aliquo non iusta neque
innocens / Sed diceretur in hoc appareret minor filii sui
innocentia eam et omnes alios de maculis liberavit / sed
non / Respondeo non videtur valere / maior prefectio est status
salvantis reliqua non videtur valere / maior perfectior est status
innocentie quam resurrectionis a culpa qui est perfectus tamen
quem Christus sibi accepit et in hoc primus homines cum
dederit et non est vera ple quam perfectam virtutem in statu in fereoi

reliquit quam mediatricem dei et hominum instituit. Tertio est mobi-
libus apparet sua [illegible] in virtute si oras abbreviata nimia
quam contraxisset ut preservata preservasset / quem si iam in sancta
domino renovasset. Adhuc eciam contra alios auctores beati Augustini
in libro de natura et gratia dicente excepta sancta virgine de peccatis agitur
nullam de maria virgine volo fieri questionem / Sed dicunt alii
quod Augustinus loquitur de actuali sed hoc non videtur quia scribit
in auctoritate unde scimus quod ei plus gracie collatum fuit ad
vincendum omni parte peccatum que concipere et parere meruit eum
quem constat nullum habuisse peccatum / Sed quo capit nimius
vincendi peccatum omni parte / quo ad originale Tertio ponitur a re
Ecclesia sanctificat et tolerat ubique terrarum celebrari festum concepcionis
quod videtur nimis iniquam concepcionem sine peccato fuisse / sed quia
ecclesia non tolleraret ut festum fieri debitum mortificetur pro
tempore quo fuit debilis animus incautus est Sed dicunt alii quod
licet vocatur festum concepcionis tamen debet dici festum sanctifica-
cionis sed quia ecclesia non permittit prius sanctificacionis eius
in utero nobis incognito / Sed istud non videtur quia nisi sit
in sacra scriptura tenetur quod fuit sanctificata a peccato originali
sicut tenetur de sancto Jeremia Jeremie primo et de sancto baptista luce primo
et qualiter tenet sacra scriptura non exprimit de virgine sed de
moribus eius etiam videtur quod contra [illegible] quam
sub peccato fuisse asseveret quod in communi lege non restat virgine
tale aliquid redundaret / Quarto arguitur comparationibus datis
virginum specialibus / [illegible] pie creditur sine dolore salutem
debitum carnis quod tamen est pena culpe originalis / quo pro
non subiit in nascendo culpe supplicium ita nec nascendo
fuit [illegible] Item prius pastor et dixisse fuit ovibus
virgo autem constituit et sola fidem legis nove plenissimam per
totum obtinuit / et cui collatum est nimius gracie
ut eam ea sola cristus [illegible] ad fidem explicatam
ac [illegible] datum fuit nimis preservacionis a vinculo originalis
culpe Quinto [illegible] pie credo quod deus si fit licet tamen [illegible] Tercia racio
autem matrem purissimam [illegible] gracia [illegible] in
[illegible] et [illegible] contrahendum a carne [illegible] ut
a principio [illegible] nuda foret ab omni peccato mortali sic
semper nuda [illegible] ab omni culpa / [illegible] Sed contra Con
quod instituitur [illegible] ubi aliquid ponitur quod sacre scripture [illegible]
dicitur esse [illegible] contra [illegible] de [illegible] persone que
a scriptura exempta [illegible] prolongando / modo

nullum privilegium videtur esse maioris dignitatis quam
beatissima virgo fuit exempta a peccato originali in sancti-
ficatione conceptionis ergo hoc asserere est temerarium a cor-
rigendum et nota et hoc patet quia nullum videtur in sacra
scriptura pariter. Ad confirmationem contra et ergo 3m ad 2m ista pre-
cepta virginis sunt in peccato originali quibus videtur esse oppo-
situs spiritualis et primo quanti ad 2m ea semen fuerat mor-
bidum ... consequentiam anime ergo cum dicitur ante fuerat
concepta aut videtur fuisse in carnis macula et sic in
originali culpa. Et confirmatur secundus ad 2m hoc admini-
culum in communitate celebratur festum cuius contrarium probendit
3a ratio ad quod et probatur quia quia conceptio ce-
lebratur de infusione primo deinde ~~...~~ formalis
est corporis virginis non per quod 3m hoc fuit et magis
morbidum et peccatum ... adminiculantibus infusionibus anime
rationalis ergo adhuc alteram permittet celebrari festum virginis
pro die quo ei nichil debebat reverentie et honoris cum
semen morbidum et ad maculam anime disposito nichil ho-
noris debet tenere ... et ad ... pro parte patet quod festum
conceptionis celebratur digne septimo ydibus septembris pre-
nonie mensis qui fuit tempus totum medium inter instantis
infusionis seminis in utero et tempus prolis ... cum
ipsum in hoc sit nonum mensis ... tempus brevius
et ... longius esse passe et sic festum celebratur die in
supremis quod fuit ... aut. Ad hoc videtur per ordine
Ad 3m quando asserere dicitur ... proprius nisi ...
videret si ... hoc sub ... dicitur ... non
est ... immo ... sic ... adducta sit
esse ... quia ... et ...
dicitur ... non sit honore ... dicit quod nulla ...
de virgine ... nulla est ... in ... susceptum
ut quod fuit ... sine labe quod fuit ... sine
dolore quod solvit debitum carnis sine pena quod assumpta
sit in corpore et in anima ut refert beatus Augustinus sermone
quodam de ... assumptione quod filius sibi post resurrectionem suam
apparuit ... susceptum ... Et ad quod
hoc privilegium in scriptura sacra ... sit ... in ...
quia filius suus hoc volunt ... ...
... dictum sit ... esse totam pulchram ut
argutum fuit ad quod quod non videtur posse ... quo
ad totum tempus vite nisi ... ... quem

preparatus est ullius alicuius hominis in toto tempore vite sue pulchrior est
Item in hoc quod omnibus constat eam esse preservatam a qualibet
lege doloris corporis in partu propter quod a fornicatione ... est eam
similiter preservatam a dolore mentis in conceptu | Et pro hoc dicit
magister aliquis ubi preservata invenitur eam sancta scriptura
in partu et ego sibi dicam ubi preservatam comperiunt in conceptu
Dicit enim magister quod secundum magister dixit quod reverendus magister
mens quod hoc scilicet preservatam esse a dolore corporis in partu com-
pessum est luce primo cum angelus sibi dixit Ave id est sine ve et
ego video quod angelus prius loquebatur de ve mentis
quam de ve corporis | Et sic auditus est prime et quod ita sit per
illud quod sequitur | quia dicit Ave gratia plena | constat
autem quod gratia in hac vita liberat ab ave mentis non corpo-
ris a ve carnis | quia eam tamen passus in ea cum ipsa videret filium
suum Simeonis gladio perforata mentis et sic dicere potuit non
vocetis me Noemi id est pulchram sed vocate me Maram
id est amaram | quia valde replevit me amaritudine ve dispatens
ut de ea scribitur figuraliter Ruth primo capitulo Unde patet quod
ubi exprimitur sine ve omnis peccati non dicit absque ve omnis
supplicii | Et sic dicitur quod ... Multi hoc exponunt et
alii dicunt de ve doloris in partu | et ego credo quod neutrum hoc
negandum est sed primum cum intelligitur et quod accipit de ve
spiritualis ... comparative | quia in primis parentibus
fuit actualis et in ceteris originalis | non enim omnino est sine ve quia
quamvis debitum est mortis etiam | immutabile est enim in ea na-
men eius quod omnino erat comparatio in Ave | quia illud ve
passione filii sui dilectissima erat ut tamen sibi ... | Et
mittitur angelus volens ... scilicet Eve maledictum
quod paradysum ... maledictum ...
Adam ... et ... quod semen ... Z.
morbidum non tamen fuit ... esse ... in eo peccatum cum non
possit esse peccatum nisi ... | hoc tamen placet quod ...
virginis citra infusionem anime et mutatam inquantum est
eius anima fuit quamvis maculata ... culpa et hoc
est expressum in 3a ... | Unde sic tenetur secunda magister
dicit 3 in ... ultimo et penultimo et omnis caro fuit
in Adam | concedi potest sine errore quod hec anima Christi
erat subiecta actualiter et morbida et in aliis parentibus
precedentibus virginem usque ad ... maculata | Ante
multi ... circa illum ... contraxerit ... | quia
purificata fuit ... in virgine | Et de ea multiplicatis
purissimus sanguinis ... domum ... Adiungitur
... quod non celebrat festum virginis tempore infusionis seminis

non quod tunc virgo esset sancta sed quod tunc parata est via qua
debebat infundi eius sanctissima anima / namque erat hoc ali
quid in compendio / frequenter enim creatur iudex ante sen
tenciam / quia sentencias de eis plenius voluit diffinire / Tercio
dicitur quod tunc nichil ei debebatur honoris / dicitur
quod eius memorie virginis assignatur debebatur honoris
quam tunc figuris et enigmatibus ante eius conceptionem
sanctus declaratur in patribus / et patribus et prophetis / non quod
inquantum est sanctissime illius ac infusione sancta anima
creata in die conceptionis sui corporis eiusdem ad . . .
debebat honoribus . . . hoc de . . . Quarto
videtur ad veniens ante . . . et . . . ad illius dicitur
1 auctes usque ad adventum Christi quod iste intelligentur de eius
conceptione naturali et non speciali privilegio preservante sancta
. . . ex tunc virgine fuisse sanctam ut dictum est in
Tercio hoc ad adventum Christi quod ista via veritate potest
non declarare loquitur ut in persona discipuli qui refert hoc
via ad adventum beati Thome . . . quod fuit aliqui opinionis
non enim ad . . . ecclesie festivitas de festo
conceptionis / et quod hoc licite esset posset sed hoc non fa
cit ista . . . medio tempore . . . fideles . . . et in
esse terre assumpti ad adventum beati Bernardi in epistola ad
lugdunenses vel quia fuit eius opinionis / quod prestat
bonum tenere / vel quod valeat quod in festo eius non esset
celebrandum eiusdem virginis . . . . . . merito debuit
et poterat alia . . . celebrari / adversus sancta ad
primum modo quam quod redemptio Christi magis in ea
claruit . . . . . . fuisset concepta / nam merito . . .
redemptionis est ab omnibus peccatis actualibus et originalibus
preservata et . . . quam . . . gratiam suscepit
. . . illud Johannis primo Et de plenitudine eius
accepimus gratiam pro gratia / Item per . . . . . . est
a Januensi regem ad . . . dicitur quod mater fuit filia
ire et tunc indiguit redemptione / quia nisi ista esset
preservata fuisset filia ire . . . non . . . / Contra
. . . presuppositum redemptionis que est in Christo . . .
tenebatur enim accepit gratiam nisi per Christum mediatorem dei
et hominum actualem vel spiritualem ut notum est . . . enim
. . . redemptionis est . . . . preservare
. . . . ad . . .
2 . . . . . . quia et ad . . . dicitur quod et apostoli et
discipuli et Paulus non indiguerunt baptismo ad de
lendum originale quia deletum erat in eis in . . .
tempore sed . . . propter baptismum . . . / preterea

baptizati erant / et ideo si non fuisset baptizata contempsisset legem Christi et
sic fuisset mortaliter peccans. Dicendum est quod virginem matrem fuisse baptizatam
non ut in ea deleretur aliquod peccatum actuale vel originale cum
nullum tale haberet / sed ut impleret et non contempneret legem quam
filius eius predicavit / eodem modo baptizati fuerunt apostoli et discipuli eius
licet non legatur nisi solum de ipso et de sancto paulo de quo legitur
Act. 9°. Ad 2m arguitur dicitur quod dicimus non vero quod spiritus sanctus virginem
purgavit a peccato / sed quod preservavit ne incurreret peccatum quod si ipse non 3
preservasset ipsa utique incurrisset per Adam transgressionem preceptum dicatur
perdidisse graciam quam tamen non habuit sed quam habuisset si stetisset
Ad 3m dicitur non tamen arguitur. Ad 4m conceditur quod gracia est aliquid 4
et quod ipsa presupponit subiectum vel naturam prius sed non prius tempore sed
[illegible] solum presupponit subiectum solum cui inhereat vel naturam perfectam
sed non tempore gracia quod presupponit subiectum / sed non oportet ut tempore graciam
antecedat. Ad quintum dicitur quod licet virgo nata vel concepta sit 5
in caverna originalis iusticie tamen non sine gracia / et ideo non
[illegible] anime / quod fuit obligata ad solvendum eam et ad patrem
eius debitum / quod Adam recepit cum posteris et omnibus filiis
suis tamen debito solvendi eam in casu ipsius si peccavit fuisset
legatus ad non solvendum per divinam dispensacionem fuit / Christus enim
deus et homo non fuit legatus ad solvendum eam speciali
privilegio / vel quia legislator et dominus legis / tamen quia conceptus
sine concupiscencia carnis. Ad Racio et Iohannes baptista conceptus
in peccato essent debitores eius erant tamen in conceptu ab utero
non fuerunt debitores ad solvendum eam / quia cum in utero [illegible]
fuerunt et ipsi sancti sanctificati beata virgo non erat debitrix
ad solvendum / quia tamen gracia contra sanctificata concepta et ab omni malo
preservata et amplioribus donis dotata sed gracia consistit solum
regnum quod originalis iusticia non faciebat. Ad racionem urget
ista concordancia contrarias partes quia licet fuerit tamen gracia sanctificata
capta non tamen ad equalitatem gracie Christi vel prius dicere credendo
Omnes enim gracia que fuit in virgine et omnibus precedentibus
et sequentibus sanctis fuit de plenitudine gracie Christi de qua
nos omnes accepimus graciam pro gracia / quare [illegible] et veritas facta
facta est / gracia et veritas per ihesum Christum ut legitur Iohannis
primo. Racio autem est quia de gracia virginis que licet materialis
redundet Christianos non tamen in Christum / et ad quintum concedo 7
dicitur / quod eque immunes fuit a peccato / quamquam licet fuit
alio / quia Christus immunis fuit a peccato ut innocens et
eius purificans. Virgo autem ut a filio preservata ne aliqua
peccati macula in ea esset / non quod est valde excellentis
dignitatis privilegium et tamen aliis. Ad racionem quod plenitudo
gracie Christi et virginis non fuit eiusdem racionis ut prius

dictum est sufficientibus et requiritur ad modum unum consentire commendavit et gratiam fecit ad actibus deducentes et hec non est equalis eminentia in gratia dignitatis quod possit ei dici ex ... virgo fuit gratia plena ... formidata filio et co... principio sue benedicte conceptionis ... ipsi ... non erat hec plus repleta caritate ... primum est quod ... gratie amplior ... iam ... gratie plena ... Solvitur per ... vacuis post oppositum et quod concludit hec est predicta hec deveniretur 2 ... de s 37 et duabus sequentibus / Queritur

Utrum omne peccatum aliquem actum includit et ... quod solum aliquod bonum excludit / quia quod unum supponit scilicet quod omne peccatum aliquem actum includit quod probatur et / quod nisi ... diffinitio Augustini de peccato / quam ponit 2 ... contra Faustum et ponit Ambrosius de s 3 ... talis primo. non esset bona qui ... quibus et ... quia quia ... Augustinus diffinit peccatum ... dictum / quod est dictum vel factum vel concupitum quod sit contra legem dei / sed ... istorum est actus ut notum est ... quod plus videtur ... peccati ... est ... ad ... sed non est meritum sine actu / patet quia peccatum vel demeritum et meritum sunt opposita et talia videntur ... circa idem / et hoc patet quod nullus ... nisi aliquis agat contrarium ... et non demerenti ... arguitur quod quia si peccatum posset esse sine actu ... posset esse non voluntarium / quod est contra ... Augustinum de libero arbitrio et ... religione volente quod omne peccatum est adeo voluntarium quod si non est voluntarium non esset peccatum et ... patet quia quia ... potest esse sine omni actu hoc potest esse sine voluntate vel volitione nichil agente et ... non esse voluntarium ... si sine actu potest esse hoc maxime esset cessando ab actu ad quem quis esset obligatus / sed hoc non videtur verum ... patet quia ... et hoc patet / quod si ... quam nunquam operaretur actum debitum. si nunquam ... peccaret hoc autem falsum est et inpugnare dicere nullus ... peccare videtur ... si sine actu pura omissione posset quis peccare sequitur quod quis peccaret si non posset ... patet / quod ... falsum vel ... peccarent ... inpugnare videtur esse et patet ... non ... nisi quia ... vel ... si ... hoc non obstante ad quem peccat ... et quia ... quia ... requiretur ... si peccatum posset esse

sine unum actu volu...

sine omni actu Sexto sequitur quod cum pro aliqua hora obligaretur
ad aliquem actum puta ad [illegible] debitum impediendum peccatis
et per istam horam dormiret quod infinite peccaret sicut quilibet patet
quia pro illud peccatum esset infinitum in tempore et pro illum
illo posset esse minimum Secundo quia quia illud peccatum omissionis
quorum quelibet tantum quot quantum sunt peccata omissionis quot partes in
quo tenebatur ad electionem horum veniente peccatis impe
diendis quia infinita sunt instancia in ipsa hora in quolibet
tenetur ad illud Septimo si sine actu potest quis peccare et
gratiam capere meritis quis semper esset in gratia tunc finaliter esset in
gratia ergo saluus esset iuxta illud apostoli 2 ad [illegible] enim perseveraverit
usque in finem hic saluus erit et patet consequentia supposito certo quod
in aliquo post actum mortalem eliceret actum a et sortes semper esset
in caritate et cum caritate ageret opera sua usque ad instans sue
mortis Sed omittet a tunc iste semper esset in gratia per totum
tempus vite sue quod patet quia in quolibet instanti esset in caritate
usque ad instans a et tunc non viveret et quod eum dampnaret
probatur ad instans quia in hoc quod non eliciunt actum a si in ipso non
agere peccaverit mortaliter Ergo iste dampnabitur quamvis [illegible] sunt
in gratia consequens dicitur quod non stat quod in quolibet instanti vite
sue sunt in gratia statim tale et quod non eliciunt quia preceptum
erunt de eligendo a [illegible] quia quolibet instanti sue vite dato
ad hoc potest post implere illud preceptum ergo in isto non pre
dicit gratiam tenere quia et patet quia quia inter [illegible] datum et
primum [illegible] sue mortis est tempus medium et in isto potest elicere
actum a Octavo quia magister [illegible] calis [illegible] videtur
velle quod omne malum presupponit bonum in quo fundatur sed nec peccatum
omissionis vtrumque est malum videtur ergo supponere bonum in
quo fundatur Nono omne peccatum actuale consistit in actu sed nec
peccatum omissionis est actuale tamen non potest originale ergo etc Decimo
quia vel peccatum vel supponit actum vel potest esse pure negativum
sed non secundum ergo primum patet antecedens quia si non potest pure nega
tiuum tunc ideo esse videtur quia presupponit actum [illegible]
patet quia pure non agere non includit aliquem rationem mali
quia tunc in anima peccatum posset in esse Undecimo voluntas
demum peccare non videtur posse iuste sine sui mutatione
si sine actu potest peccare tunc sequeretur de non peccante ad
peccantem sine sui mutatione patet antecedens per illud presens sepius
allegatum quod non est transitus de contradictorio in contradictorium sine mu
tatione media probatur hoc quia in quo mutantur dicitur quod in predicato
contrario non est causa eius quod est peccatum sed effectus partium sed ergo
peccare est per nullam [illegible] apud voluntatem quod tunc precedit ergo optime

aliud mutare ponit in voluntate / vel tempore de contradictoria in contradictorium
sine mutatione media. Quarto dicimus quia si voluntas nunc est
subiecto et ante non fuit sub eodem / ergo quaerens causam assignare
oportet voluntati et haec causa non potest poni nisi actus [illegible]
[illegible] / quia sicut dicit 8o physicorum si aliquid post movet quod ante
non movit oportet assignare aliquam causam non motus sive quietis
istam si nunc est subiecto et ante non fuit ergo quaerens assignare
aliquam causam sed quidquam [illegible] sit tenere extra voluntatem quia
quia si esset contingens ab extra illa causa non esset voluntati
imputabilis. Confirmatur hoc eodem 13o auctoritatibus. Prima est Augustini
in libro de vera religione dicentis quod nullum peccatum committi potest
nisi dum appetitur quod Christus contempsit aut fugitur quod
suscepit nam appetere et fugere sunt actus voluntatis. Secunda est
eiusdem libro 83o q 41o dicentis peccatum quod non potest alicui iuste
imputari qui nihil facit contra voluntatem. Tertia est glosa ad Ro
5o dicentis quod omne peccatum actuale culpa sine peccato dimissionis
est peccatum actuale ergo culpa est ergo actus. Sexto quilibet qui
vel [illegible] aliquod bonum excludit [illegible] quod [illegible] se [illegible]
[illegible] extra gratiam semper peccatum facit et tamen illud peccatum nullum
ab eis bonum excludit ergo [illegible] a [illegible] nota est haec declaratur
primo sic / quia si aliquibus peccatum aliquod bonum excluderet vel
hoc esset gratiae vel naturae / et nullo modorum potest dici ergo [illegible]
patet antecedens sufficiente divisione probatur prima quod non gratiae / quia
qui est in mortali [illegible] / non perdidit peccando gratiam quam non
habet [illegible] / nec naturae quia natura [illegible] manet in damnatis
Secundo arguitur sic quod si peccatum excluderet aliquod bonum a peccante
quod ante perdidit gratiam hoc maxime esset corrumpendo na-
turam vel potentiam eius sed hoc non facit peccatum ergo [illegible]
antecedens patet per beatum Augustinum 3o de libero arbitrio dicentem quod na-
turalia integra sunt instituta quae per peccatum est corrupta quod na-
turae quia si vel natura [illegible] vel aliqua potentia eius
corrumperetur per peccatum tunc post peccatum non moveret eius
species [illegible] sicut ante quod falsum patet quia [illegible] et patet
quia quia corruptio mutat speciem. Secundo quia constat quod in
natura non corrumpitur quia manet ut debitum est / necesse
aliqua potentia quae est in natura saltem eius qui est
extra gratiam / quia potentia animae vel [illegible] vel affectus
non corrumpit aptitudo cum sit eius secundum necesse accidens / quod
secundum non [illegible] formae necesse [illegible] et 3o quia quo
aliqua potentia corrumpit suam propria actione separat cum
quod [illegible] eius [illegible] ut dicit [illegible] pe-
[illegible] cum [illegible] peccatum sit propria actio potentiae quod cum

corrumpere vel ipsa per peccatum corrupta per peccatum corrumpit vel hoc facit
in completo actus et hoc non / quia per est quoddam bonum / bonum autem
non videtur corruptum bonum vel in completo difforme vel deformatum
et ut patet ut dicit beatus Augustinus Enchiridion est quo autem quod non
est potencia corrumpet [illegible] quia vel omnia peccata complet corrum-
pet potencias vel aliquid magis et aliud minus ullo
modo / Ergo patet, antecedens dupliciter et debilitatur hoc non patet dicto
quod omnia equaliter quia quod maius est magis debet corrumpere
per corruptionem patet / necessario patet dicto quod intelliguntur / quia quodlibet morte
tollit omnia contraria et diminuit mala dupliciter quia per peccatum
corrumpit potencias vel naturam tunc maius peccatum magis debet
corrumpere / quarta nota est quod per ea est duplex causa antecedens
causa maiore causat effectum [illegible] patet quod maius
caritas patet antecedens vel virtutes prima ad Corinthios 13 / sed odium dei
appetitum non videtur esse magis in viciis / quia desperacio opposita
spei et infidelitas opposita fidei maiora sunt mala quam odium
quia claudunt viam redeundi quod non facit odium / ergo maius
malum non tollit magis bonum quia infidelitas tollit fidem
ut dictum est que maior est caritate [illegible] patet quod inve-
nitur peccatum omissionis et hoc non videtur aliquid bonum con-
cludere in eo qui defectus est contra graciam ergo [illegible] quia tenet
et patet antecedens quia [illegible] peccatum est simpliciter debita / patet hoc quia
malum debet dici a voluntate peccati [illegible] quod dicit [illegible]
[illegible] malum sine actu voluntatis precedente implicite et
explicite [illegible] auctoritatem beati Ambrosii de peccato in libro
de paradiso quod magister ponit dist. 35 capitulo primo dicentis quod peccatum
est prevaricatio legis divine et celestium inobediencia mandatorum
non in preceptis affirmativis hoc patet fieri sine actu / ergo [illegible]
[illegible] antecedens est nota hoc patet / quia per preceptum [illegible] sancti-
fice sabbatum vel aliquid aliud facere / peccato tempore per isto tempore
nullum actum [illegible] iste prevaricatur legem divinam et ino-
bediens est celestibus mandatis / ergo in est peccatum sine actu
ad hoc patet dicit illud [illegible] qui non crediderit con-
dempnabitur / non credere autem nullus est actus Item Jacobi
4o scienti bonum et non facienti peccatum est illi et certum
est quod non est illi peccatum quia scit si non facit / ergo non
facere quod debet [illegible] actus est peccatum Item propositio
est magistri dist. 35 [illegible] capitulo [illegible] quod malum est corruptio
vel privatio boni et adducit ad hoc auctoritatem beati Augustini in
Enchiridion et est capitulo [illegible] dicentis [illegible] morbi et vul-
nera [illegible] corporis que sunt privaciones eius boni
quod dicitur sanitas ita et animi [illegible] vitam malum

sue producens bonum et parum valet sic dicit cum
natura corrumpitur non mala est eius corrupcio quia
tam quilibet privat bona, quod probat statim sublata quia
per nullo bono privat non noceret, noceret autem sine proprio ad
minus igitur bonum, ergo omne peccatum aliquod bonum excludit
quia aliter non noceret. Iuxta quod erunt tres articuli. In primo
videbitur de diffinicione peccati quam ponit Augustinus que sit
intelligenda. Secundo de supplecione utrum in omni peccato sit actus intus
includenda. Et 3o de questione utrum in eo quod veniat
aliqua bonitatis inventa privacionis vero saluanda vel tol-
lenda. Circa articulum primum est primo notandum quod beatus Augustinus
22o contra Faustum diffinit peccatum sic: Peccatum est dictum vel
factum vel concupitum quod sit contra legem Dei. Circa quam diffinitionem
est notandum primo quod duplex est peccatum scilicet actuale et
originale. De originali dictum est ante, quod est privacio iusticie
originalis debite inesse et de isto non est ad propositum quia
dicta diffinicio beati Augustini ut magister dicit in libro distinctione
de peccato actuali non convenit omni peccato quia non de originali.
Secundo est notandum quod peccatum actuale hominis naturaliter procedit
ex defectu voluntatis vel fortuiter, quia eligit contra legem
Dei vel quia omittit que agere debet vel imputative scilicet
quia voluntati imputatur eo quod diligentiam debitam non
facit ut sic adulterium caveat sed mediatam est infidelitas
imputatur ei ad peccatum que tamen est privacio virtutis intel-
lectualis eo scilicet quod voluntas non facit diligenciam competentem sa-
lute quam potuit. Tercio est notandum quod voluntatis defectus
sic potest esse duplex uno modo in se quoad actus illicitos et contra-
rios dupliciter scilicet omissione puta cum non vult quod tenetur
velle ut in sequenti articulo dicetur vel commissione scilicet cum vult
quod tenetur non velle, et eodem modo est in actibus exteri-
oris quod omissione quis potest peccare si non faciat
quod facere tenetur vel commissione si faciat id ad cuius
contrarium tenetur et utroque contingit dupliciter scilicet vel in verbo
et sic vocatur peccatum dictum vel in facto et sic vocatur
peccatum factum. Quarto est notandum quod in peccato actuali duo sunt
consideranda. Primum est ipse inordinatus actus quo peccatur
sive interior sive exterior et istud doctores antiqui vo-
cant conversionem ad bonum vel creaturam. Secundum est circumstancia actus
videlicet eius incongruitas cum lege Dei sicut habebit. Quinto
est notandum quod cum peccatum dictum debet intelligi peccatum
oris sive verbo ex eo quod homo non dicat ea que lege Dei

precipitur dici potest per quod precepta sunt ut si quis non diceret
homines suos cogitatio intelligat defectus sive sit actus quem deus
prohibet sive sit privatio actus quem deus iubet per quod patet per quod
iubet cum dicit etc. de concupito sive sit potestas clara cuius [illegible]
iubetur non concupisces sive sit defectus claritatis cuius quem iubet
diligi prohibet privatum est quod universalis hec diffinitio peccati quam
ponit beatus Augustinus est dictum vel factum vel concupitum quod sit contra
legem dei est bona descriptio peccati actualis per quam sit illa descriptio
pro peccato actuali que datur complicite peccata que conveniunt ad
eius esse et quilibet cum descriptio est bona scilicet hec est [illegible]
igitur etc. ad [illegible] patet quia hoc sufficit ad bonam descriptionem
que debet per proprietates complicitas rei et quod sit quilibet et
hoc patet quia hoc sufficit forte peccati est [illegible] ut dictum
est in questione nostra et hoc tangit in hoc quod dicitur contra legem
dei et ille est actus qui triplicatur secundum triplicitatem quia vel
est oris et sic dicitur dictum vel operis et sic dicitur factum vel est
intellectus et dicitur concupitum. Sed dicitur [illegible] primo quod
in hac diffinitione est genus secundo [illegible] peccatum opponitur
actum bonum privative et ideo debet diffiniri per actum bonum. Ideo
peccatum commissionis est aliquid [illegible] peccata autem [illegible]
fidelitatis et ignorantie sub nullo istorum videntur comprehendi
quia non sunt concupita [illegible] est superflua quia
sufficeret dicere quod est concupitum quia concupita videtur dicere omne
peccatum iuxta illud glossa [illegible] super illud [illegible]
cupidum [illegible] esse peccatum dicit glossa bona lex est
que dum concupiscentiam prohibet omnia peccata prohibet. Item peccatum
tendit se ad omnia facta et concupita. Dicendum tamen quod [illegible]
ignorantia [illegible] non sunt peccatum [illegible]
est ante [illegible] quod de ignorantia et [illegible] quod peccat
vel quia facit factum quod sit contra legem dei precipientem
[illegible] 2a [illegible] quod peccati sunt alie diffi
nitiones bone cum hac non [illegible] quod videtur quod
iste sunt male [illegible] hec que nota est quia [illegible]
possunt esse plures descriptiones [illegible] quod iste sunt quilibet
et [illegible] patet quia beatus Augustinus in libro de duabus animabus di
finit peccatum quod est voluntas retinendi vel consequendi quod
iustitia vetat. Et beatus Ambrosius in libro de paradiso dicit
quod est prevaricatio legis divine et celestium inobedientia mandatorum
Et octavo [illegible] peccatum dicit ante legem quod [illegible] dicitur quod
sit contra legem dei patet quod sit sequitur quia [illegible] ante legem peccabat

Homo age edm dictamen recte racionis et sic peccare. Sed ad hoc
addimus q peccatum cum sit privacio i conem est peccatum q non est
positio in genere sz formalite. in eodem est genere in quo e contrarium
quod privat sic quies in eodem genere in quo motus ita peccare
in eodem genere in quo est bn age ul meritorie age et peccatum
reducitur ad genus eius quod est meritum ul meritorium
similiter demeritum simil(ite)r. Potest tamen dici quod in ostendendo
nomen eius quod est aliquid quod innuitur i. differentia inter
bonum quod ut sit sumitur est aliquid dictum ul factum etc q aliquid
sit contra legem dei Ad 2am q genus tangitur in hoc q
dicit fieri contra legem dei i. quod sit aliud et opposite quam
deus precepit age conveniens saluti. Etiam ibi tangit genus
bene agendi qz lex dei precipit age meritorie et ad
salutem ut pz arist 7o eth 2o et ethic 1o. Dubie
est appetitus lumbus Ad 3am q peccatum omissionis in mente
inest per consensum et i. voce per dictum etc et dictum i. quod
noluit. Unde Aug in glosa ad romanos 1mo operari sit
simul ad operari ita q i. illo tumulter cupito interius ipse et
sua pravitate apparentia sunt conformis etc Ad 4am q infidelitas
et ignorantia sub eo concupito sumuntur et q aliquis voluntaria
sit sz quia hic non facit diligentiam debitam tm possit
eam facere et hoc sibi imputabitur tamquam concupitum Ad quin-
tum q per concupitum intelligitur actus interior qui non solum est
peccatum et prohibitus sed etiam exterior cum sepe sit malicie et
voluntas ad id Glosa ad Ro 1o dicitur q intelligit omne
peccatum in hoc prohiberi in sua radice quia concupita est radix
delictorum omnium peccatorum tunc etiam actus et dicta sunt peccata et
et simplicia peccata que Aug enumerat in diversis
sumit genus peccatorum Ad aliud dicendum est q hic accipit
stricte prout sunt actus exteriores distinctos contra vana.
enim quibus numerari aliquid dicitur 2o verbis eam exprimit
et 3o opere perficit et sunt hic genus trium peccatorum quorum
primus est gravius sequens et tamen in isto genere gen
sumitur et hoc exprimit diffinicio beati Aug Ad sextum
nec quia ignorantia invincibilis tollit forte peccati rationem
eius qui sic ignoraret quia non facit hoc prout est contra
legem dei tamen nesciat eam esse non factum Ad 7mam
q ista diffinicio Aug est vera q non queritur quis
ad vana cum illa quia ista diffinicio peccati est per effectum
peccati data in qua consistit peccatum illa vero magis est per
causam formalem peccati quia vera est q non omne peccatum est
actus voluntatis interior positivus ul privativus sz tm

ad mentem beati Augustini quantum ad ista quia interior est voluntas
retinendi vel consequendi quod iustitia vetat ut effectus sequens hanc volun-
tatem sive voluntate et est hoc quantum est ista diffinitione Di-
ffinitio Ambrosii in [illegible] v concordat cum ista quia prevaricatio legis
divine [illegible] quia lex consistit in preceptis tantum [illegible] et [illegible] dicitur in ordina-
te dictum vel factum vel concupitum et celestium inobedientia mandatorum
ponitur loco fortius cause [illegible] quia non obedientia precepti dei
et hoc Augustinus exponit cum dicit quod sit contra legem dei id est quod sit
non obediendo deo et est [illegible] Advertendum quod lex tamen indistincte
Augustinus non solum [illegible] quam prohibet lex scripta veteris vel nove
sed etiam [illegible] que prohibet lex nature mentibus hominum contentus
indita et sic omne peccatum est contra legem dei [illegible] cum vera
est lex quam deus hominibus naturaliter impressit hoc [illegible]
[illegible] adhuc in actu restat videre [illegible] quomodo utrum
omne peccatum consistit in actu pro quo primo est notandum quod omnis
in hoc conveniunt quod peccatum eligit aliquam proprie non consistit in
aliquo suo actu quamvis consistebat in aliquo actu secundum primorum parentum
tamquam in sua causa [illegible] est notandum quod etiam conceditur quod peccatum actua-
le commissionis scilicet quo quis aliquid facit contra precepta negativa puta
quod tenet non facere consistit in aliquo actu quia alias diceretur
[illegible] quam intentum non [illegible] actio que tenetur non agere et sic manet
solum questio dubia de peccato omissionis utrum hoc consistit in aliquo
actu [illegible] est notandum quod de hoc est materia utrum ipsum consistit in
actu omissio secundum privationem puta quia omissione peccat quis
quia actum omittit quem facere deus vel lex prescripsit et hoc
vocatur peccatum actuale quia fit per omissionem actus Sed manet
difficultas utrum ergo in peccato omissionis possit peccare nullum
eligendo actum [illegible] est notandum quod de hoc doctores antiqui
et moderni sunt in duplici opinione quidam enim dicunt quod non et
motivum [illegible] sunt tacta ante opinionem ad [illegible] quomodo
Et possum addere quia si per omissionem possit aliquis peccare
omissione sequitur quod aliquis dormiens in principio et quando
in [illegible] dormiendo facit [illegible] est [illegible] quia dor-
miendo non est in sua potestate vitare aliquid quod tunc etiam ipsum
accidit Item dormiendo intellectus voluntatis est in eo [illegible] intellectus
peccati tenet contra quia omne peccatum est voluntarium et ab
[illegible] quia dormiendo [illegible] sunt ligati sine quibus non
est usus rationis cum [illegible] intelligente fantasmata
speculari [illegible] quia quia [illegible] dormiendo
negligit matutinas quibus interesse tenetur forte
dicetur quod ideo peccare dicitur dormiendo quia posset in vigi-

vitare et sic agere quod non omitteret 2° est voluntarie antecedens
proxime quod probatur posset vitare et ex hoc imputatur ei Sed
replicat iste contra dicens respondeo quia istud est concedendum quod qui
aliquid quia per ex hoc peccant quia in vigilia posset vitare
et sic agere ut non omitteret tunc peccatum omissionis non est
non facere sed ex facere vigiliarum repugnanti actui ad quem tenebatur
obligatus Unde concludendo dicendum quod omne peccatum omissionis proprie
in quantum omissionis consistit in aliquo actu ut si quis non vadit
ad matutinas sompno detentus dicendum quod peccat in vigilia
actu illo quo sibi ingessit causam sompnum ad quem sequitur
matutinarum neglectio Est 3° modus dicendi quod peccatum omissionis
consistit in actu commisso interposito actui debito materialiter
sed in omissione actus debiti formaliter Et est opinio subtilis
cui placet defendat eam michi non videtur quod sic ita sit vel
tamen salua reverentia sollempnium doctorum foventium hanc opi-
nionem et aliorum confundato opinionibus premissis omissis veraciter
michi videtur quod si conceditur ut aliud quod predicta opinio
dicit quod prima est ista voluntas quando sic non nimis ob-
ligari ad aliqua facienda certo tempore quod ad aliqua non
facienda patet quia precepta affirmativa obligant ad faciendum certo tempore et
loco et non est quo quis possibilem subtilissimo impedimento tenetur
peracturna die ad horas canonicas et canonicus reperdens
vel secluso omnibus impedimentis ad interesse matutinis in
ecclesia cantandum Secunda suppositio aliquis non faciendo usque
ad sompnium aliquem factum actum culpabilem immo meritorie
agendo potest quasi matutinas culpabiliter negligere vel celebrandum
actum ad quem obligatur patet quia passum secunde in confessione
vel complere facere etc dicendum quod saltem se surrexerunt non existimabantur
excitantur et tunc non videtur usque ad sompnium aliquem actum
demeritorium elegisse cum isti actus sint boni et meritorii Di-
citur quod immo peccat eo quod non satis mane vadit dor-
mitum Secundo si vero quod agit in vigilia talis et tanta sit
quod exercitatione sobrie vanus longam vigiliam exigit tunc
si conveniat matutinas non culpat negligit sed hec non solum
suppositionis locum sine casu dicendum est enim quod sepe in re licita
est occupatus et non tanta quin adhuc manet obliga-
tus ad matutinas quando tunc talis fragili nature negligit
ipsi ergo ad sompnium nichil mali sed meritorie agit et
tunc negligentia non constituit 3° suppositio vera ad tamen
vel evasione primam cum dicitur quod peccat non tempestive
vel eundo dormitum secluso est quia stat satis moderato tempore

se posuit et tamen fragilitate nature negligit. Item non ponere
se dormitum non est actus sed privatio. Et si dicatur quod etiam vigi-
lancia est exercitus conceditur quod hoc est verum sed illa est opus meri-
torium dando consilium proximo vel audiendo confessiones. Ubi
ultimum tamen est esse solicitum. 2o patet supposito quia sepe aliquis ali-
qua passione necesse dormire et tamen occupatus variis passionibus debet pro-
videre et post negligit matutinas. Et 3o sepe accidit horis su-
as solitas legere de mane usque ad nonam inclusive sunt persone
prelati ... actionibus intendere nonas legere propter prandium
non recordantur et nec finge nonas alias implent horas se ponere
dormitum tunc constat quod hec sequitur iste peccant omittendo
et per ... actum positivum quia omnes quos exigit tota die calcu-
lam. Et multi tales casus possent poni. Ubi contingit neglige-
re et in actus precedentes causa mediorum horis primis et patet
quod quia sepe peccati omissionis causa est actus positivus patet quod
quandoque precedit actus malus ut si quis de nocte se inebriabat
et de mane propter hoc admatutinas quas adhuc tenebatur surgere
non valeat vel etiam in actibus bonis in genere ut si nimis diu
in studio sederit. 3o etiam quandoque est actus generans in se causas negli-
gencias ut si ludo vacet quando divinis interesse debet. Item
actus interiores sepe sunt causa quandoque contemptus ut si aliquis
noluit ire quandoque chorus comparere ut audiret sermonem in pulpito
et propter hoc graciam dato dormire elegit. 3a conclusio ut magis
etiam verum quod ille contra in illo actu positivo peccat peccato omissionis
patet de primis quia inebrians se de nocte propter comitatum a
... vel ab ebrietate contrahi et non omittere. Ergo inebriando
se non peccant peccato omissionis. Item si tunc moreretur
vel dampnaretur de omissione vel non si non. Ergo adhuc
non incepit. Si sic ergo deus punivit omissionem non commissam.
Item in 2o casu quibus ludendus omittit adest tamen peccatum actus
positivum et aliud est peccatum omissionis et distincte sunt
obligaciones ad faciendum quod omittit et ad non faciendum quod committit.
Ergo non est intus et in illo tempore sed tamen negari quod sepe
actus positivus redditur deterior quia est causa omissionis vel ma-
ius est esse causa. 4o patet quod quarta quia peccatum actus
principaliter et totaliter consistit in faciendo aliquid quod lex de-
vetat et in hoc non consistit sed necesse in aliqua parte peccati
peccatum omissionis. Ergo 4o conclusio tenet quod et aliter patet quia
peccatum actualis cum eo coniunctus quod ex eo plura mala sequuntur
tunc ultimum est esse non eo sunt electus licet causas intestinas
cum eo esset quod quia implicit hoc etiam potencia punire
et hoc est materia quia qui ludit et omittit dupliciter deficit
primo quia facit quod non debet 2o quia non facit quod debet

Tercia quod omne peccatum omissionis consistit in aliquo actu quia
nunquam aliquis potest transgredi preceptum negativum nisi faciendo
actum qui isto prohibetur, omne peccatum omissionis est transgressio
precepti negativi igitur patet quia dicit sic et alia pars
quia dato quod nullum actum faciat tunc peccatum eius preceptum ne-
gativum non intrat sed potius fugit. Secunda pars / mediante
quia qui nichil agit non furatur nec occidit et etiam in aliis
Sed contra aliquis non diligendo deum potest sine actu peccare / ergo sine
actu potest mereri peccatum omissionis et alia pars probatur per illud
Ambrosii Si non pavisti occidisti pone enim quod proximus
tuus in extrema necessitate constitutus petens tibi nullum actum
inde feceris et sic non diligas deum cum possis et tamen
mandatur tibi cum interfecisti. Videtur quod in hoc casu peccatum
omissione sine mediatione Diliges proximum tuum sicut te ipsum
vel contra legem nature hoc facias aliis quod tibi fieri vis
vel etiam contra preceptum affirmativum in eius in hoc quod dicitur Non
concupisces rem proximi subiectum enim indiget dominus
ei reddere quod suum est nisi indigeneat necessitate
omnium sed quia et ergo si omnibus deo et etiam datur
In isto casu omissione per non commissione si actus refuta
tertius forte et tunc duplex peccato peccat scilicet omissionis
etiam dicta precepta affirmativa et commissionis contra precepta ne-
gativa Non occides non concupisces rem proximi tui
Respondeo ergo negetur antecedens et ad probationem quod in isto casu
iste non est proprie accusatur nec mente nec ore nec opere
si tamen ambigit inter actus propter numerum quem omittendo
mittendo mereri vel diligendo deum in isto casu proximo
mea quod suum est certa ergo et universalis sequitur consupposito
probibus quod peccatum omissionis non consistit necessario in aliquo
actu elicito vel concomitante vel antecedente. Patet sic est
si voluntas post per gratiam propter omissionem cum
actu alio secluso tunc peccatum omissionis non consistit
in aliquo actu / sed voluntas potest per gratiam prima omissione
omissione cum actu positivo secluso / igitur alia pars
patet quia nuda omissio nullum actum secum portat / ergo
si ista tollit gratiam tunc ista est peccatum mortale sine
omni actu elicito hoc declaratur quia per suppositionem
primam voluntas potest obligari ad aliquid faciendum sub precepto. Ipso
et quod actus bonos per rationem suppositum usque ad complendum
potest compleri hunc actum ad quem obligatus est vel
probabiliter negligit et tunc ergo ante quam iste perdidit gratiam
datam in complendo eum omisit et sic si tenetur positive

vel post sompnum et hoc non quia omissio completur in sompno
quo expectatus iam perdidit graciam quam non perdidit eciam post so-
mpnum vel perdidit eciam per sompnum vel perdidit eciam ante som-
num / tamen quia usque ad sompnum perseveravit in meritorio erit quod usque
ad sompnum peccatum auget graciam quam eciam perdidit quod est re-
petitur utrumque quod nec ante sompnum nec post / quo tempore
sompni et sic in eo nullus actus elicitus sunt confirmat
sine omni actu elicito bono vel malo potest esse causa
sufficiens peccati omissionis / quod non necesse est in quolibet tali querere
actum elicitum / quod non est quia posita causa sufficiente
potest poni eius effectus / Et per aliud quia ex actu eli-
cito consequente per primam suspicionem addit filius tercie homo
nunc potest per se et loco precepti paciatur / quod utrumque quod non
faciat aliis temporibus et locis rerum est desolacionis et in
secluso est omnis actus / Secundo pro manifesto est quod se
sumus homines potest peccare contra homines transgressione precepti
proprium hominis / ita sumus quod potest peccare contra divinum
preceptum propter transgressionem modo non est quod sine eo
actu potest sumus hominis peccare contra homines / item pro
ad secundum et hoc patet quia si dominus precipiat suo
suo ut crastina hora sexta faciat actum a et ponat
se dormitum eo intencione mane et sumus obediat quo
ad primum et intencio ut impleri valeat hora sexta faciat
sine nullam aliam formam in se actum eligens et inde
sompno obdormiat circa ante quam hic sumus peccat contra
homines videlicet in actu elicito quo eligit dormire et quod
non quod illud precepit sibi dominus vel quia ponens se dor-
mitum surgere debita hora ut compleat actum sibi precep-
tum hora sexta et hoc non est hic nec cum dominus velle
vel quia aliud actum elicitum et hoc non petitum vel quod
non complet hora sexta actum actum a et hic patet primum quod
nullo actu precepto sed unica omissione actus debiti in esse
hic debitor sit domini sui humani / quod eodem modo per idem dico contra quod
se arguit si peccatum omissionis presupponit actum elicitum sic
sine eo non posset fieri vel omissio necessario sequitur ad
talem actum vel non si dicatur quod necessario sequitur vel est
malus actus et si sic tunc nullus posset peccare peccato omis-
sionis et aliis omissionibus quia peccaret duobus peccatis
genere distinctis scilicet uno commissionis et alio omissionis eo
quod actus precedens quem necessario presupponit omissio ponitur

malus et de se culpabilis vel iste actus esset bonus moraliter
et tunc non sequitur/ ad 2m nota omissio vel actus actualiter et
hoc dicitur non quia quia non est actus indifferens qui est via
media ad peccatum omissionis mortale/ sed dicitur quod nota si
omissio ipsum actus tunc possit esse omissio nisi esset iste
actus aliter sed contrarius/ quia si est bonus tunc bonum moraliter
est meritum ad peccatum mortale/ si est malus tunc potest quis peccare
omissione quia simul peccat alio peccato commissionis quod est ab
surdum certo nisi omissiones numero puniuntur adeo
9o 4o vera quam nota est et dubius patet per 2am suppositionem/ quod
qui potuit se mature dormiendo ut surgat ad matuti
nas quibus tenetur interesse et fragilitate obdormiunt ad
tale tempus constat se dare debito et mediate damnandus/ quia
omissio est mortalis ut suppositio dicit/ ergo pro actu quo elegit
debita hora surgere et hoc non quia iste sunt meditationes
et debitum propria et prelatura vel alio actu electo ante
somnum tamen quia in cura posuit se dormitum vel potum
sumere quia non surgit et dicetur completus tempus regale
non omne peccatum actualiter est actus elicitus necessario et presuppo
nens actus electus patet de peccato omissionis per 9am ratio
nes opinionis a certis notabiliter adductas de primo con
cedo quod aliquis qui in hora incipit dormire vel fieri
in principio debitam mortali est si obdormiat hora qua
tenetur ad actum actus sub pena peccati mortalis adimplere
illius tamen dicitur quod dormiens non est in potestate sua vitare
sicut quod in vigilia erat in potestate sua vel cum tanta soli
citudine se ponere ad dormiendum quia hora debita surgeret
expertus eo quod angelus suus debite dispositus et so
licitatus iniunxisset et excitasset tempore debito et debito adimple
deberet quod si non facit/ istud non facere suum est actus ab
dormiens sibi imputabiliter. Responsio est enim angelus suis
deus mandavit de te sed quolibet vero nostro ut custodiant te in
omnibus viis tuis de 2am minorem qualiter dico quod licet in
in dormiente nisi voluntatem formaliter non dicitur ista omissio
voluntaria antecedenter aliter tamen productum sed quia debita
sollicitudine et divinum adiutorium invocatione debito tempore pa
tent excitari et quia hoc non facere si voluisset voluntarie
dicitur adimplere illius negetur ab quod illud est con
cedendum arguendo et ad propositum tamen dicunt/ si proprie dicitur vo
luntarius quia se potuit facere in vigilia ut non omitteret tunc
peccatum omissionis erit conferre vigilie repugnatur actui ad quem

obligatur istud negatur / quia non debita sollicitudine se reponit vel
ex non [illegible] [illegible] de potest fieri sine omni actu elicito si
modo se reponeret ut dormiat et impleat. Item replicabit
hoc omissio matutinarum videtur sequi actu adminus quia actu
quo volunt omittentes dormire non peccant / sed quia est de ne
cessitate naturae tunc quando est possit esse praeceptum / primo contra ea
dat sub praecepto semper et ideo istud actu non notato praesupponit et
si praesupponit eum tunc isto non potest gratia necessario peccat tunc sibi hoc
liceat et ideo peccatum omissionis non est sine actu notato an
teriori necessarie cum iste actus est notato praesuppositum tanquam me
dium per quod peccatur omissive / Hoc de 2o articulo. Circa ad tertium 3
articulum videndum est de quaesito utrum omne peccatum aliquod bonum
a peccante excludit. Ubi primo volo videre modos quibus
posset imaginari peccatum aliquod bonum a peccante secludere
secundo iuxta istos ad quaesitum videbitur et tertio primos du
bii inquirere an multiplicatio peccatorum posset auferre omne
bonum sive totum bonum de peccatore. Circa ad primum primo noto
quod tollit peccatum potest imaginari secludere bonum a peccante duplex
primo per se sive per ingenerationem dispositionum malarum [illegible] peccatum
ad peccandum [illegible] hoc enim dicitur secludere bonum quod dispo
sitio inducta [illegible] naturam peccatoris ut deferat bonum
et primus sit ad malum sicut se venenum corporis ingeritur
[illegible] quod [illegible] auferretur in principio [illegible] de aer
[illegible] bonum secludi eo quod veneno disponitur ad bonum natu
[illegible] [illegible] secundo per peccatum posset intelligi a peccante
secludi bonum quia peccatum privaret ab eo dispositas bona
et hoc magis [illegible] [illegible] [illegible] sed utrum aliquid
bonum excludit quod ante non fuit / prioritate secundo est
notandum quod triplex bonum possumus imaginari per peccatum
tolli a peccante secundum triplex quod contingit bonum /
esse bonum sed bonum gratiae / bonum naturae bonum habilitatis
sive pronitas ad bonum ut cum saepe ratio superior
[illegible] [illegible] malo [illegible] illud [illegible] [illegible]
[illegible] ad optima deprecatur ratio. Ubi [illegible] dubitatur
utrum stante quod voluntas [illegible] [illegible] anima [illegible]
[illegible] sua [illegible] ad bonum et [illegible] sit [illegible]
in re tunc cum anima qui [illegible] sua inclinabitur
ad [illegible] utrum potest istas habilitates naturales animae quae
sunt [illegible] potentiae [illegible] animae et [illegible] anima sit
in [illegible] aliae habilitates ad bonum puta aliquae
dispositiones superadditae tanquam potentiae instrumentales

Non audiunt hoc dubium multum
tractum ut alys

in comparatione qualibet. Circa quod dubium nichil assignando quam ut dicere
in primo nostri tractatus videtur magis quod sit quod quod potest esse proxima
causa cuius alie que per ut primus auctoribus scribit. Secundum generaliter proxima
auctoritas est philosophi 2° ethicorum dicentis quod tria sunt in anima poten-
tie passiones et habitus. Maior nichilominus est quod passiones
et habitus in habent anime. Ergo esse sunt alie sed impotentie in
habentibus anime tales aut potentie non sunt alia quam una nichil est
secundum ipsum. Circa auctoritas est Philosophi 6to ethicorum capitulo penultimo dicentis
videtur autem singulis moribus nature esse in consistente aliqualiter etenim
iusti et temperati confestim ambule hominis. Circa quam auctoritatem arg-
uitur sic manifestum est quod omnes homines habent plures animas sed
non habent omnes plures abilitates ad bonum. Ergo abilitates ad
bonum distinguntur ab anima quod nota. Consequentia patet quia non esset secundum in omnibus
essent plures anime. Item in omnibus essent plures abilitates ad
bonum dictum per primam partem patet quia omnes anime hominum sunt eius-
dem speciei plures animas que tamen ergo esset genus quod nullus videtur
dixisse et tamen individualiter plures eo sunt sed individuales
que non suscipiunt magis et minus et hoc patet. Item alys
ad alia nature sunt similes 2° ethicorum capitulo ultimo. Et probatur quia sicut
prime quia per corporis hominis est dicit nature ordinatur ad eius
pulcritudines non minus videtur esse ita et anima sed turpi-
tudines et pulcra carum hominis dicuntur ornatus et esse speci-
fice distincta a corpore ergo et ipsius anime dicuntur eius
ornatus et defectus distincti ab ipsa anima quia hec et
quod quia anima est actus eius disputatio ad quam ad com-
putantur organice dispositiones corporis et ergo non videtur
quod in moribus ornatus dispositiones earum ad agere principali-
ter corpus ad agere instrumentaliter ad patere et hoc maior est
quod corpori insunt diverse complexiones organice et diverse
qualitates corporis ut notum est que realiter distinguntur a corpore
corpore et cum videtur quod formis inanimatis vel vivens
cum vita vegetativa sunt virtutes ad dicte distincte ab
ipsis. Item ergo non dicere nichil. Maior patet quia qualitates
que insunt a tota specie susceptive formam que dat esse spe-
cificum et distinctum ab ea ergo etc. patet quia et dicitur quod
ad primam partem manifestum est ideo dicuntur talia esse
que habent istam virtute continue suam formam que dat esse
specificum et hoc patet quia homines qualitates suscipiunt
magis et minus ut patet in effectibus et forma non. Item
cuius vicium est uno tempore virtualiter magis calidum ut cum
est in nimis rigore et alio tempore minus ut cum convalescit quod
ipsius forma specialis quam sequitur illa qualitas virtualiter mixtis

suscipit magis neque minus. Secundo dicitur contra quia vide(n)tur venire hee
qualitates ipsi anime, videlicet sub(stantie) ei generate et hoc non videtur
esse possibile vel veniunt ei ex commixtione cum corpore et hoc non
videtur esse possibile vel veniunt ei ex commixtione cum corpore et
quia corpus neque agere in animam sicut dicit philosophus non potest
agere in disproportionale. Tertio quia vel hee habilitates in omnibus essent
similes et si sic tunc omnes homines eque inclinarentur vel
non essent in omnibus animabus similes et si sic tunc deus non
crearet animas similes ex quo quia creentur susceptibiles vel susceptiores
magis vel minus. Vel non sic dicitur quod sic quarto sequitur animam non
esse sine aliquo habitu creatam et ex consequenti non videtur esse a
natura quia nichil conveniens creatura dicit ascendit secundum tunc
superfluunt quia corpus non potest auferre neque remittere neque
intendere. Videtur quod [illegible] salvatur salvari potest per
speciem [illegible] quo superfluunt iste potentie frustra enim
fit per plura quod potest fieri per pauciora. Ad ista tene
do quod possimus innuere quod assumendo potest iudicari ad primum quod
habitus qualitates in anima sunt duplices quedam enim sunt creatiue
anime et virtutes naturales intellectus et voluntatis quod sequitur de lege
cum natura earum et fortassis probabile est dicere quod hee sunt
consecutiones quas deus sibi anime infundit cum creando ut ipse
intellectus propria perficit adeum et voluntas propria habilitatur
ad bonum et hec probabiliter videntur esse dicende similes in
singulis hominibus quia in hiis que consequuntur sic formam quod
dat formam dat omnia sequentia formam ut dicit commentator octavo
physicorum et quo hee ponuntur cum creatione iam cum deus dat for
mam habitus et semper prestat. Secundo potest dici quod alie sunt habitus
qualitates que sibi quantum naturaliter conveniunt cum corpore et voca
tur potentie vel impotentie et hee non sunt eedem apud omnes
quia diversitate complexionum habitus sunt alie et alie et cum dicitur
quod corpus non potest agere in animam dicitur quod verum est de per se
quia anima naturaliter afficitur corpori ideo qualitate dispositus
ad quas corpus est dispositum similes qualitates inducunt
menti ut immediate puritatem adquirit
sibi aptum ad intelligendum et hoc quo ad dispositum secundo
illud quod ex modo naturaliter surgunt quod qualitates prime
sunt generate sic inducte animalium commixtione cum
corpore. Ad tertium potest dici quod primo sunt eedem apud omnes sic
non sunt alie et alie iuxta diversitatem complexionum. Ad quartum quod
qualitates generate que sequuntur mixtionem corporis sunt remissibiles
et delebiles licet non sint in toto auferibiles manente esse saltem
in presenti vita de lege dei ordinata quia sunt potentie sequentes

natura aliene et frigiditas per aquam et quod omnibus rem
[illegible] inde [illegible] consuetudines reducunt ad aliqualem
intemperiem affectionem dicitur inde constitutum esse possit
penitus tollere potentiam naturalem inclinatam ad unum et consequenter
ceteris malis potentia inclinata ad bonum videtur quod
non quamvis liberum arbitrium erret saepe et per consequens decipi
tamen non erret simpliciter nisi intendendo ad quod inclinat [illegible]
eorum non voluntas sicut liberum arbitrium continet malum tamen non sequitur
in [illegible] nisi sub ratione boni et per istam potentiam non
potest auferri quia liberum arbitrium quod est de potentiis principalibus non
feruntur in [illegible] unum obiectum et semper feruntur ad se [illegible]
eorum obiectum et hoc non tollitur. Quod de isto dubio dicendum [illegible]
[illegible] secundum partes dicenda aliqua [illegible] [illegible] est
notandum quod [illegible] nobilibus sequitur peccatum posse [illegible]
ab homine bonum ad minimum [illegible] modis primo ingerendo
dispositiones malas [illegible] adquirendo [illegible] auferendo
bonum et hoc triplicat quia vel bonum alicuius potentie
semper addere. Tertio est notandum quod per ista [illegible] dispositiones ad
bonum naturales sunt saepe in homine habitus acquisiti boni scilicet
virtutibus theologicis sed sunt virtutes acquisitae qui habitus possunt
stare cum peccato mortali [illegible] quod per quemlibet actum [illegible]
vel [illegible] contrarium [illegible] patet quod habitus boni
morales qui sunt in eo [illegible] quam [illegible] quia quilibet mortaliter
peccat [illegible] et tamen non corrumpit habitus [illegible]
[illegible] per [illegible] primus [illegible] quod semper
[illegible] aliquo corrumpitur per peccatum [illegible]
[illegible] Augustinus 3o de libero arbitrio dicit quod
naturalia integra sunt [illegible] sed per peccatum est corrupta [illegible]
12 [illegible] dicit virtus est [illegible] peccatum
aut [illegible] naturam hoc aliquo est corruptum naturae et [illegible]
[illegible] naturales in [illegible] sic sunt naturales potentiae hoc
[illegible] dicitur malitia est corrupta
principium et peccatum et [illegible] rectam
intentionem [illegible] de ultimo fine qui est principium in
[illegible] agibilibus et 3o [illegible] per malitiam fit tamen [illegible]
de bestialis ut de bestiali habitu primo ethicorum. Hoc autem
non est nisi corruptione aliquarum potentiarum anime [illegible]
super naturam elevatio [illegible] Dico quod est [illegible] non oportet
[illegible] quod peccatum mortale bonum [illegible] [illegible]
[illegible] in peccato mortali potest gratiam totam
caritatem tollere [illegible] quia nulla est gratia
et non peccat mortaliter nullam caritatem [illegible] nullam
gratiam et tamen peccat mortaliter. 2a pars patet ex [illegible]

esse non manet gratia cum peccato mortali et loquor de mortali contradicente
quia hoc quod diceretur est verum si hoc sit primum peccatum mortale
per gratiam ipsum aliquis gratiam tollit [illegible] non [illegible] ac peccatum mortale talis
tale tollere [illegible] gratie [illegible] fuerunt patet [illegible] peccatum mor-
tale [illegible] primum peccatum mortale [illegible] gratiam prius [illegible] prima pars
[illegible] aliquis infinitorum est causa [illegible] quod vitam eternam tollit
[illegible] qui est in gratia et penam sempiternam meretur [illegible]
[illegible] secundum iustitiam infinitam [illegible] per [illegible] bonum infinitum
est aliquod malum infinitum est aliquod malum infinitum [illegible]
[illegible] penam infinitam est aliquod [illegible] malum infinitum [illegible]
[illegible] [illegible] si primum peccatum mortale tollit gratiam
vel tollit gratiam que est et hoc non quia si [illegible]
gratia peccatum mortale vel gratiam que non est et quod id quod
[illegible] non est ab aliquo tollere [illegible] valet [illegible] quod [illegible]
est primum [illegible] esse peccati mortalis et non esse gratie non
non [illegible] potest simul esse in gratia et in peccato mortali [illegible] quod prius est
in gratia non esse [illegible] actu quo quis mortaliter peccat [illegible]
[illegible] non [illegible] adveniente uno [illegible] recedit reliquum vel
adveniente [illegible] [illegible] naturaliter cessat [illegible] et est [illegible]
[illegible] [illegible] primum [illegible] non esse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod peccatum mortale primum [illegible] [illegible]
tollit gratiam que fuit primo non est [illegible] ante in [illegible] fuit quia
[illegible] tollere quia voluntas peccando mortaliter [illegible]
[illegible] in se [illegible] quod cum peccato mortali remanere non potest [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod est [illegible] [illegible] peccatum bonum
[illegible] [illegible] ipsum [illegible] peccato [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] prima pars
patet quia [illegible] in toto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potest tollere vel [illegible] per peccatum quod [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] et ab [illegible] Dyonisius [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] volunt [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] integra et in corrupta [illegible] patet [illegible]
in quolibet peccato [illegible] [illegible] [illegible] mali [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malorum [illegible] fuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccati [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] eius voluntatem [illegible] ad malum [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] voluntatem [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est aliquo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] passionibus malis impedita [illegible] aut [illegible]

patet per illud Prov. 2o etc. 2e / complebimus spiritibus plebs [illegible] fuerit
et reputetur qualiter in se quamvis [illegible] mali perfecit eum
et infirmat ad usque mala [illegible] peccatum actuale mortale frequ-
entes [illegible] in gratia spoliat eum virtutibus et vulnerat eum
in naturalibus. Secundo prima patet per 2am partem [illegible] in qua dicitur
est sicut [illegible] anime est primum motivum [illegible] gratiam omnem
virtutem tollere. 2a patet per [illegible] ratione qua [illegible]
peccatum mortale peccans polluit et pervertitur
ad malum per dispositionem disconvenientem inductam quam indu-
cit peccatum actuale. Unde dicitur ubi essentia anime stat inde
potentie [illegible] suo [illegible] corrumpitur subiectum ita
quam sub [illegible] indispositus sicut vas in quo liquor
immundus funditur corruptio [illegible] liquoris [illegible]
alia patet per [illegible] sit ablata [illegible] ad sua opera
bona ut debitum est / etc. 3o [illegible] sic [illegible]
[illegible] in opera sua debita [illegible] ita [illegible]
in dispositionibus anime in affectum [illegible] et in [illegible] debita
media [illegible] redduntur impedita [illegible] quod essentia
anime [illegible] in dispositione non corrumpitur [illegible] puta [illegible]
vadat de [illegible] in non esse / sed debere esse in male esse
sine [illegible] in esse [illegible] ut de esse [illegible]
ad [illegible] magis [illegible] est peccatum [illegible]
corpus [illegible] ad mortem [illegible] et disponit [illegible] de
potentiis naturalibus [illegible] tollit aliquid et [illegible] patet
patet quia [illegible] inordinatus animus sit sibi pena
[illegible] anime de [illegible] peccato et [illegible]
[illegible] redundat in corpus [illegible] desiccando iuxta illud
Sapientis: Spiritus tristis [illegible] desiccat ossa [illegible] patet
[illegible] quia [illegible] inducit [illegible] dispositione disconve-
nienter ad sua opera [illegible] diminuit eius potentias que
est ad hoc [illegible] sed [illegible] peccatum actuale [illegible] inducit
[illegible] dispositione disconvenienter [illegible] est nota quia
quando inducit impotentiam diminuit potentias sic quando
inducit frigiditatem diminuit caliditatem [illegible] patet per
[illegible] in [illegible] sunt peccati [illegible]
[illegible] incipit [illegible] auferre [illegible]
[illegible] anime [illegible] et sic [illegible] in se [illegible]
et [illegible] adventura 2o corpus quod ad
mortem [illegible] quod [illegible] est obligati
peccatum ad penam eternam et [illegible] a vita eterna
[illegible] in gratia [illegible] et p
[illegible] patria [illegible] celesti [illegible] merito debitum

est peccatum mortale spoliare gratuitis quia gratiam quam inesset tollit ut patet
2a parte questionis 2o et vulnerare in naturalibus quia naturae animae
voluntas inflixit dispositionem quam infert disconvenienti ut
dictum est et privat ad bonum tenuit et corrumpit secundo movet
dubium de peccato omissionis quod sicut sine actu quod videtur
faciat Pro quo sit quarta questio licet peccatum omissionis ad
quod non concurrit actus aliquis non vulnerat proprie privat
cum gratuitis et vulnerat aliquo non privat prima pars
patet quia quod in se nichil est omne videtur nichil ponere
in anime inficit neque est depotentis cuius naturalibus aliquid
tollit quia prius nichil tollit aliud aufert id est 2um non est
Contra pars patet quia tollit gratiam non enim stat aliquam esse
gratiam et omissionem debitam esse mortalem etiam ex parte
dicitur quod tollit eam prius omittere sine actu nichil
sit fundo quod eundo ad unum [illegible] ipse non legere nichil
tollit ut alia opera dicitur tamen tollere eo quod gratia in ea
corrumpitur eo quod quis omittit ad quod tenetur debite
adimplere Secunda tamen pars quod vulnerat aliqua privative
patet quia ex omissione bonum dispositionem induceret et potentiam
animae perficeret quae non inducitur eo quod omittit sic ergo
vulnerat id est ipsum dispositionem bonum quae prius omissione fuisset
inducta a se privat per absentiam naturalem [illegible]
animas naturalis dicit esse ea potest etiam dici quod privative
vulnerat quia etiam omittentes in conspectu inducit etiam
morti obligat Unde est quod omissiones exactu malo
posito certo quantis pro actu etiam vulnerat modis ex
positis id est duobus quibus iam premissis videtur de 2a parte [illegible]
Contraria parte videtur est [illegible] peccatum peccatum possit
sit apparente animae bonum salute ubi similiter pro
dicendo 2a [illegible] peccatum sit salute apparente esse
bonum [illegible] faciunt [illegible] 2a questionis precedentis
quia non [illegible] mortale peccatum gratia [illegible]
faciens [illegible] peccatum bonum naturae animae privant non potest
tollere [illegible] [illegible] [illegible] essentiam [illegible] possit
[illegible] [illegible] ut vulnerare [illegible] [illegible]
[illegible] ad malum patet [illegible] questionis 3a [illegible]
precedentis quia cum [illegible] sit essentia animae quae [illegible]
est apte [illegible] et [illegible] quod [illegible] peccatum [illegible]
tollat [illegible] aliquid [illegible] est de essentia eius
2a pars patet [illegible] dubium [illegible] questionis
[illegible] precedentis ubi dictum est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] quod peccatum non potest tollere totum bonum [illegible]

quod peccatum non potest tollere totum bonum naturae ut aliud abso-
lute patet ex hoc quia non est quo quin bonum naturae
potest aliquod bonum remanere quod peccatum non potest tollere nec
minuere totaliter ut dicit 3° particula dicta 4° et inmutabilis
non est per gloriam stante lege quod peccatum .i. contra naturam posset
tollere omnem potenciam ad dictam ac propositionem in
statu vite presentis / vero aut potencias gratuitas in quo
bene a natura disposite animas ad bonum Preterea dicendum
est unde quod homines per totum habebit sunt .i. triplici
dicta / aliqui vocantur bene nati sed qui absolutiter
naturaliter possunt attingere maiorem gradum virtutis quod dicimus homines
per fuisse de beato Johanne baptista et beato Ka et
multis aliis viris excellentissimis virtutis. Alii sunt male nati
non quia nativitas eorum in se esset mala / sed quia tantas
impotencias habent naturales quod communiter eos vincibus sunt anima-
les bestiales et male ultra gradum malicie quem homines com-
muniter possunt attingere. Alii dicuntur habent nati sed qui
neque habent excellenciam nativitatis bonam sed dotata
naturalibus potenciis quod ad opera determinantibus neque etiam
nimis malas ad bestialitatem inductam sunt patet quod de-
ait natis quia ut dictum sunt in prima parte huius arti-
Potencia intellectus ad iam perficientiis operacionis in quibus erit
intellectus est in medio fortis nisi subditione rei / cognoscunt
potencia voluntatis perficientis ad bonum .i. in fortiter opera-
tionis ... nimis sunt et fiat malus nisi subditione
bonam quod videtur quod hec potencie perficientibus simpli-
citer tollat. Dico quia bonum consistit sed detestanti sua-
bum .i. contra naturam tollere non videtur quod semper aliquis re-
maneat eius remorsus cum malum et hoc videtur
mens beati Augustini in enchiridion capitulo ... dicens ...
quoniam sunt vicia naturalium privationes bonorum quod
est enim aliud quod dicitur malum nisi privatio boni. ...
non enim nimium malum est sequitur ad ipsorum optimum
quod minuat nec est ut aliquid maneat per ... natura
quod minuat ... consumi potest bonum quod est natura nisi
et non enim ... ipsa natura consumatur ut ... in hac ... boni
... beatus Augustinus de bono naturae essenciali et hoc
non videtur quod hoc non potest minui neque extensive
neque intensive ut de potencia qua perficitur natura
ad bonum et sic habetur propositum. Sed tunc manet dubium
ultimum de male natis qui ex vitiosa natura et mala

consuetudinem ad bestialitatem potest duci vel in quibus potentie
anime [illegible] potest tolli. Et videtur verbis Augustini in auctoritate alle-
gata velle quod non [illegible] tamen videtur quod quo esset modo
bestialis nisi quia virtutes aufferentur [illegible] quidem ma-
net quamvis virtutes quod aliquando delectant de malo. Pro
cuius solutione dicendum est et inquantum videtur quod quidem ma-
net quamvis virtutes quod aliquando delectant de malo virtutes
contrarias auferri potest intelligi dupliciter uno modo quantum ad contrarium
aliud quantum ad usum [illegible] dicit
qui est ut nunquam assentiat vere simpliciter non apparenti tamen
magis quam specialibus secundo ut eligat bonum simpliciter non
apparens [illegible] potest quo ad ista et [illegible] quod hec
potentie naturales nunquam auferentur etiam in malo naturalis
quo ad esse essentiam [illegible] in prima parte [illegible]
quod [illegible] nunquam [illegible] assentit super sublatione
veri et contrarium quod declinavit affectus a vero bono [illegible]
[illegible] eligit nisi sub ratione boni et ideo non videtur si hec
virtutes essent perempte absolute et hoc videtur sensisse
[illegible] beati Augustini in auctoritate allegata dicentis quod bonum potest
minui sed non consumi. Secunda quo ad usum in [illegible] quam [illegible]
[illegible] quod in malo naturalis hec potentie ad
[illegible] potest auferri quo ad esse [illegible] usum in tantum
[illegible] est et [illegible] propriam potentiam [illegible] fortassis
non eligat [illegible] que vere sunt agenda [illegible] agenda
[illegible] propriam eligat vera bona sed sine [illegible] volun-
tas eligat aliud quod est simpliciter malum et [illegible] simpliciter
[illegible] ita diceret [illegible] quia si aliquis simpliciter potest
esse bestialis [illegible] quia nota est et [illegible] quia
[illegible] bestialis dicitur quia [illegible] bestie [illegible] be-
stia dicatur sed omnem [illegible] ut quia [illegible] est [illegible]
[illegible] more bestie feratur sine quocumque remorsu [illegible]
quidem remorsus [illegible] multa [illegible] quibus non videbitur
[illegible] et hoc [illegible] quia ut dicit Salomon
[illegible] 2o Aliqui letantur cum male fecerint et exultant
in rebus pessimis [illegible] non nunquam quod [illegible]
que est [illegible] naturalis potest auferri quo ad usum / auferri
potest quo ad usum alie virtutes naturales sed [illegible] potest
auferri [illegible] quia nota est et [illegible] quod [illegible] est
[illegible] in agibilibus in quibus [illegible] ut dicit

P[hilosophus] 6to ethicorum penitus et bene patet quia aliqui et
multi ingeniosi sunt et tamen nunquam vera via ad beatitu-
dinem diriguntur sed semper ad aliquem finem bonum sive non
verum de quibus dicit Sap[iens] prudentes sunt ut faciant ma-
la bene autem facere nesciunt. Secundo dicit quod [illegible] ita quod
videtur has potentias esse omnino auferibiles quia re-
missibiles sunt ut in prima parte arguendo dictum est quare
ergo non auferibiles [illegible] eius remissio posset tantum te-
nui quod totaliter esset ablata. Tertio dicit contra
quoddam 6tam quod per hec potentie sic quo ad usum
sunt remisse in bestialibus ablate sequitur videtur quod
[illegible] potest auferri non quibus dicunt Sed est solum quod
quod nunquam peccat vita [illegible] contingeret [illegible] sequitur
quod bestiales de malis actibus suis non fierent conscientiam
et consequenter non peccarent et sic communia malicia sequitur
[illegible] quia hoc quod est contra conscientiam edificat
ad gehennam [illegible] Ad hoc 13 9o [illegible]
quod non est contra conscientiam non edificatur ad gehennam ergo tamen
isti [illegible] conscientie de ullo sibi faciunt conscientiam in ullo
peccaverunt [illegible] quod [illegible] potentias naturalem bestia-
les homines amittunt usum sue virtutis quod [illegible] non
sit amissa usus rationis et consequenter quod peccare nequeat
sed neque bestie neque stulti [illegible] Ad hoc quia vera
[illegible] non concluditur Ad primam quod [illegible] hec potentie
remissibiles sunt tamen quo ad [illegible] suam non sunt re-
motus auferibiles causa redditur a P[hilosopho] primo ethicorum dice-
te quod [illegible] non est oblivio [illegible]
[illegible] et minus [illegible] potentias [illegible]
[illegible] sepe non [illegible] dampnatione voluntatis [illegible]
ad appetitus bonum ex potentiis possumus bene et
male uti [illegible] Ad 2m quod in male naturalis [illegible]
quo ad usum potest auferre [illegible] et ulla est quo ad
usum in fatuis vel furiosis Ad [illegible] dicentes
quod [illegible] malus manet usque ad finem vite [illegible]
[illegible] naturalis vel [illegible] quod manet usque ad finem
usus rationis cum est finis vite [illegible] non est
[illegible] quod male naturalis [illegible] ducatur male [illegible]
quod usus rationis in [illegible] sit [illegible] simpliciter [illegible]
impedimento [illegible] Ad 3m [illegible] concluditur quibus [illegible]
quod [illegible] quod non peccarent [illegible] quia et ad [illegible]
[illegible] dicitur quod hec [illegible] non valet [illegible] est contra [illegible]

sciam deficiat ad cohibendum ergo qui sit non est contra conscientiam non
deficiat ad cohibendum / necesse licitus actionis secundum quod si nisi ubi
aliquis est adequata causa culpe / non enim sequitur si aliquis adul
terat ille peccat / ergo qui non adulteratur non peccat potest enim
aliquis peccare non adulterando et ita ubi non est adequata
causa culpe potest esse quod aliquis non solum peccat / quia contra agit
contra conscientiam / sed quia agit illud de quo debet sibi facere con
scientiam de peccato quod si aliquis amittit ipso iure opera alia
peccat faciendo post ea opera mala ex causa est sue impe
ritie scilicet quod tunc ut non potest hec de 2a parte huius arti
et de toto 3o articulo Circa primum videbantur adiciendus pro rationibus
ad primum per scriptum de diffinitione Augustini dictum est in primo articulo
quod ubi Augustinus loquitur large de peccato dicto ponit in affirma
tione includitur privatio opposita sed esse scilicet ipse loquens
dicimus ut debitum cum loqui debet male facit quia non
videbitur ad 2am quod non est ille de omissione ut dictum vel
[illegible] requisite ad ipsum et de peccato vel ut [illegible] vicos vel
vel actus nam ad omissionem requiritur integritas omnium cir
cumstantiarum et ideo propter una voluntatis [illegible] ad peccandum
aut sufficit omissio alicuius circumstantie debite
ideo si aliquis [illegible] tenetur non facit [illegible] et
ex si nullum actum eliciat peccat ut dictum est ad 3um
ad [illegible] quod licet peccatum et [illegible] sunt opposita [illegible] non
[illegible] hoc [illegible] quod omnia fiant apud [illegible] pluribus [illegible]
[illegible] omissio enim solum uno [illegible] [illegible] omissio aut
multis modis fit enim omissio ex facit quod debet eo mo
quo [illegible] aut pluribus modis ut si non faciat quod
debet vel faciat quod prohibetur / facile est enim sagittat
signum non attingere difficile autem est medium bonum oportet
attingere secundo sagittanti signum [illegible] hoc tradidit philosophus
2o ethicorum / bonum enim omnium circumstantiarum attendaret [illegible]
[illegible] opere peragit / malum autem quolibet non omissa una
circumstantia debita primum insurgit ad 3am satis dictum est
in 2o articulo quando quis peccatum actualiter est non voluntarium
formaliter / sed antecedenter scilicet quod aliquis obligavit se
ad aliquem actum certo tempore et determinato loco faciendum
et non facit diligentiam debitam ut impleat promissum
et ideo imputatur ei scilicet quia voluntarie se obligavit
et in potestate sua fuit se debite preparare et non fecit ad
[illegible] [illegible] quod hoc est ostendendo actu proprie [illegible]
quibus ad illum actum tenetur et cum dicitur quod tunc [illegible]
[illegible] peccaret videtur quod precepta affirmativa.

ordinem ad actum non semper obligat ad actum simpliciter et
loco et quo non honorare parentes dicitur ut dicitur dictum
quando est preceptum negatiuum quia dicitur in parentes dormi
vel non omni esset honorare parentes tantum puta simpliciter
et loco quibus ipsis ad honorem est preceptum Ad quintum
concessum est quod quis potest peccare in tempore cum [illegible] tunc
non possit uti racione quia imputatur ei ut dictum est
Ad impossibile illud dicitur quod si aliquis amaretur esset
furiosus vel furiosus non peccat quia non est in eo usus
liberi arbitrii ut dictum est valeat et dico esse non tenetur
ad precepta legis secus est dicendum qui ad ea facere obligat
et ea omittit tempore non videtur dubium quin peccant secundo
dicitur quod si quis fieri faciat vel furiosus per suam culpam quod
opera que infra facit imputantur ei iuxta illud [illegible]
ethicorum [illegible] dicuntur duplices [illegible] possessa ut
omissio que post euenit et post quod si adueniens [illegible] fuit
impotentes Pro quarto arguto est mandatum quod mandatum de honore
parentum et aliud affirmatiua reuerencia actus exteriores obligant
ad velle et ad facere modo actus exteriores non possumus in qualibet
instanti motus vel non sine motu qui est semper successiuus
ut patet 6to phisicorum Unde istud argumentum non procedit quod dicit
quod non honorando parentes actu exteriori vel non gaudere [illegible]
motu exteriori et etiam in aliis omissione non peccant in qualibet
inquiete fieri ergo si dictus intendit arguere [illegible] similiter
videtur [illegible] primam quam et ad secundum [illegible] quod assumitur
quod illud preceptum est [illegible] consequuntur [illegible]
nulla fuit omissio [illegible] in ipsa reuerencia exterior non potest ea
ta fieri in qualibet ut dictum est Omissio enim est pretermissio actus
debiti tempore quo est debitus nulla aut reuerencia parentum
exterior est debita [illegible] in qualibet cum non potest nasci in eo fieri sed
sufficit ad peccatum de omissione electionem interiorem qua quis
tenetur eligere imperare honorem vel reuerenciam parentibus
quia ea electio potest fieri in qualibet ut prius est probatum hec
omissio imputabatur in quolibet tempore non potest electio et est
debita fieri et sic videtur quod secundum argumentum habeat vigorem
[illegible] soluendum modo hoc quod supra dictum est quod aliquis potest elec-
tionem interiori in qualibet et quod tamen [illegible] in quolibet
electionem [illegible] in qualibet velle per
omnem horam [illegible] parentibus ut dictum tamen [illegible] ista electio
in primo [illegible] electionis [illegible] electionem [illegible] horam [illegible]
dicta sunt [illegible] quo [illegible]
eligat in qualibet [illegible] horam [illegible] tota tenetur velle
honorare parentes non honorare [illegible] horam tamen
peccat in primo [illegible] horae [illegible] istam electionem [illegible]

horum quia si inveniretur ista electio sic permanentem / deus cum
intueretur esse iuxta capacitatem electionis in ordine ad tempus quod punct
deus autem permittit. Unde quando aliquis eligit contra horam incipit ad
deliberandum et ideo si diceretur quod ista quando eligit male esset
infinite mala patet quod non sequitur sed non apparuerunt consequentes
electionibus vel infinitis peccatis / quorum quodlibet est tam secundum primam electionem
primo causa instaurata et per horas pro quibus et quae continuantur
non fuerit magis peccatum quam est in primo instanti necessario aliquid addendo
de demerito. Sed ponimus quod sic eligeret non renovare potest
et nullum tempus sibi prorogat tunc videtur quod si perfectiori eligat
ut dicit in mente / ego numquam volo renovare potest tunc
quantitas peccati vel demeriti videtur pendere iuxta tempus vitae
quod potest potest vivere et erit electio tanto demeritoria sicut
si in primo dicit sed si continuetur prolongatio vitae sicut si
quibus vellet aliis peccatis involveretur quare eligens male electione
ipsa sic sicut primam prolongationem contra nullum sicut sic demeretur sed
aut per puta vel perfecto non prorogationem ipsius reputabitur tunc
electio mala contra est demeriti pro illud tempus contra. Sed ponamus
quod aliquis sic eligeret si ego semper possem vivere et potentes
mei non venient ego numquam vellem mutare eos vivere / numquam
hoc peccatum est infiniti demeriti quia ad omne tempus se extendit
contra sic et similiter ponentes quod attenta eius capacitas videtur
quod pena infinita deberet dicentes Domine mei semper addam
vel [illegible] damnum in omni tempore non sunt infinita et sic si quis
nunc eligeret si ego possem vivere quod vellem de potestate sua
nunc non esset infinitum ex eo quod ista electio demeritoria non est infinita.
Sed quantificatur iuxta continuationem peccati ipsius eligentis
et generis reddit circumstantia temporis indeterminati sed quod ille non
possunt tamen sic electionis male hoc non circumstantia
et indeterminata non intendit in infinitum ipsum peccatum quare
infinitum tempus est apprehensum sic si quis in alia vita eli
geret infinite delectari non propter hoc delectabitur infinite neque
est peccatum infinite malum / sed est electio mala iuxta capacitatem temporis
correspondente actu vero peccati et redditur quando quod mala
circumstantia quare sibi adiuncta. Ad propositum dicit contra quod hoc
omissio ... est sine actu est tanta quanta computanda in ratione
demeriti in primo contra contra est in ipsa omissa illius electio
prolongationem horarum per quam debet fieri sic electio proposita de non
renovando potentes prolongationem horarum esset tanti demeriti sicut ipsa
contra prolongationem horarum propter hoc deformatur ratione inde [illegible]
[illegible] et ad propositum dicit quod omissio alicuius electionis est in primo contra
hore in quo tenetur hanc electionem contra proposita hora et non hoc
est tanti demeriti sicut omissio contra prolongationem horarum [illegible] in de co

premissorum est verum / et ideo negatur quod petrus illius conclusionis esset
aparatus concludit ut credentibus sic quod dicitur quod ubi compositio
conclusionis non est adhuc nomen petrus plus in tota loquta quam
in primo casu quia in primo casu est ita quod sic est ipsa
conclusio compositiones quantitas quod significatur cum medio ellevato ad extrema
medio / vel conclusionis que est in casu inpleta esse compositionem ipsius
ad quod est elevo vel conclusio et ideo dico quod in illo casu ubi
compositio conclusionis est nomen petrus et est idem petrus conclusio
quo composita consequentia erat medio in primo casu sic est quantum
ex litteram ad septimam quod anticipatione sed quare quia et
quibus et ad nuper dicit vel dicetur ut communis quod sunt vita
partes cum gratia sine caritate loquendo et sine inclusione / quod
cum quolibet sine qua est per vite partem sed gratiam / sed non sunt
eam in gratia loquendo et sine conclusione sed et primo casu non
esse sine casu medium tunc cum invenitur sine gratia et
conclusione / electus actus a quo semper potest elicere et non
eliciunt et ergo tunc prius venis constat et tunc adaucte ergo
dicere quod loquitur salvator quod qui perseverabit usque in finem
exclusive vite gratiam sed quod tunc in ipso invenitur iste
salvus erit. Aliter forte potest dici quod iste in hoc casu in illa
ultima tota est in gratia quia licet in illa ultima tota potest
sine gratia quia est in medio prima illius ultime in gratia
et in qualibet propinquam in ultima tamen in nulla ultima tota
est in gratia et quod licet potest ita probabiliter quod in qualibet ultima
moriatur cum conclusione licet in nulla tota et est simile sicut spiritus
tangit planum in parte divisibili sed in nulla tota vel sicut aqua
tangit aerem secundum aliquam profunditatem sed secundum nullam
totam consequenter ad formam argumenti negatur prima quia quod licet
sequatur et ad probationem admittitur casus et negatur quod semper
est in gratia et ad probationem conceditur quod in quolibet casu est in
gratia usque ad extremum quia aliquid tempus est proximum casui
a ultimum sed in tempus nunc in nullo tempore toto quo casu
ad a in gratia eo quod in quolibet ultima potest

Circa distinctionem 27 queritur quintum / et est questio 22a
Utrum sicut omnis bonitas voluntatis est eadem finis liberi
intentus / sic libertas omnis principaliter se teneat
ex parte voluntatis quam intellectus / quae questio supponit quod omnis bo-
nitas voluntatis sit eadem / et unius boni finis / Contra quod
arguitur sic diversa studia vivendi arguunt diversita-
tem finium / sed manifestum est quod diversa hominum sunt
studia vivendi / ergo tenet quod / et antecedens manifestum est / quod
ad unum finem sola videtur esse una via recta / cum igitur
omnis bonum vero liceat rectas sicut causas sunt diversa studia diversa

erunt fines ad quos ducunt / hec materia est quia inter homines
aliqui sunt religiosi / aliqui ~~clerici~~ seculares et inter seculares
aliqui laici / aliqui clerici / quorum diversa sunt studia / Secundo sic
quilibet homo finaliter sive proprie intendit suam beatitudinem / sed
non est eadem beatitudo omnium / ergo nec idem finis / ad hoc nota
quia beatitudo omnium finis obiective absolute primo tertio / et hoc
patet / quia beatitudinem sancti petri non est beata anima sancti pauli
Tertio sic / quia licitum est quod christianus intendat temporalia / ergo bonorum
hominum possunt esse diversi fines / ergo nota est / et ante patet per
glossam super illud prima ad Cor. 9 / debet in spe qui arat
arare dicentem predicator / qui arando agit ad fidem debet
arare in spem stipendii temporalis et confirmatur quia luce
3° dicitur quod plures mercenarii sunt in domo [illegible]
aut dicitur mercede conductus / ergo tales preter deum intendunt
aliud finem / Quarto plures sunt [illegible] hominis fines ultimi / ergo
non oportet omnium bonorum esse tantum unum finem / quod nota est
et ars est dictum in quarta questione primi articuli 2° sed quod terra
sunt ultima ad quam tendit bonus homo sed deus ipse et
sua beatitudo Quinto quia [illegible] de trinitate capitulo 18 de pluribus
dicit beatus Augustinus alie aliarum alie voluntates suos proprios fines
et loquitur de bonis hominibus ergo possunt esse distincti fines
bonarum voluntatum et assumit magister de [illegible]
De questione quinta utrum libertas hominis principaliter [illegible] Con.
competit voluntati vel intellectui / et arguitur primo sic tenerat
potentie cui convenit propria potestate quiescit determinare actionem
principaliter convenit libertas / sed potentie cui hoc non convenit sed
voluntas secundum suam propriam rationem convenit determinare actionem et
non intellectus ergo et cetera ad hoc videtur nota et hoc patet per
venerabilem anselmum in libro de concordia prescientie dei cum libero arbitrio
dicentem in hoc capitulo 6to Secundo sic ista potentia principaliter
dat homini libertatem cui omnes alie potentie naturaliter
[illegible] obediunt / et que [illegible] aliis precipit sed ista est
est voluntas et non intellectus ut sic ergo et cetera ad hoc nota
est dicere quia precipere est principantis et obedire [illegible]
ut patet primo et 3° [illegible] et hoc patet quia admitto
voluntas movet omnia que sunt hominis non solum [illegible]
sed et ingenium [illegible] precipit enim voluntas [illegible] ut [illegible]
intellectus Tertio sic quia ista potentia est principalior que
[illegible] vel libertate principali in dando esse liberum
sed voluntas est huiusmodi et non intellectus igitur ad hoc nota
dicitur dicere et hoc dicta est prius sed voluntas [illegible]
et [illegible] dicit beatus [illegible] in [illegible] intellectus autem cogitur

primissa ad assentiendum ratio Item a voluntate ut discedat a pro
posito et consilio dicto quod imperat voluntas omne di
ctamen voluntatis intellectus cogit te dicto Vnde ratio voluntatis
in de libero arbitrio dicto dicitur data est intellectus ut i
peret non ut dictat dictet autem quod ei intellectus aliquid im
ponet Item dicitur in de libero arbitrio ratio quare dicit quod intellectus
in homine est liberius voluntate Certo quod intellectus inferior
est voluntati ergo libertas hominis principaliter est attributiva qua
nota et ab probatur quia cum operatur est inferior eo
quem operatur modo intellectus operatur voluntate primo
ethicorum ultimus dicitur ratio et optima operatur ideo non
dicit precipit ratio secundo quod voluntas est primus finis 3o
ethicorum et 9o quod se admodum de ipsis finem statuet intellectus
autem quod se ad media applicatur et determinat ad finem conve
nientibus applicando dicitur modo dicitur superior est et comp
leanimus inferior ergo patet hoc quia intellectus est applicando vo
luntati propter quibus potest finem finis adipisci quod applicando
est determinans que sunt ad finem per voluntatem statuendo pre
ceptum 3o ethicorum que media magis sunt apta ad intellectu
ali consilio est quod resolutoria dictamen quod voluntas
omnibus cogitationibus non se quibus potest in utroque opposita et intellectus
non 9o liberior est voluntas quod intellectus quia nota est et
ab per primam partem est primus dictum in quo libertate arbitri
et per 2am partem patet quia tamen intellectus omnibus cogitationibus se libera
bus non potest aliquem assentire et non assentire dicto
quia illud quod intellectus potestas hominis magis quam modo et ro
nem finis quod intellectus non actum nota est per primum prologo
methe[...] dicitur quod liberum est quod est sui met gratia
quod magis quam reducitur finis ad quod aliud ordinatur
liberius est et patet hoc quia intellectus ordinatur in voluntatem
tamquam in finem primo velle presuppon[it] intelligere tamquam or
dinatum in ipsum quod si dicitur quod ipsa potentia
principaliter summa libertas hominis que facit hominem liberum et
finem sic ita est de voluntate et non ipse dicitur ut hinc
igitur patet a... quod magis potest libertatem hoc videtur
in se magis cum hoc et hoc patet quia actus et vi
tia sunt in potestate voluntatis saltem a principio ...
per 3o ethicorum dicente quod habitus omnium finis saltem
a principio non vitiis et virtutibus determinant liberum et finem
ut hoc primo post principio et confirmatur quia voluntas
videtur durare ... in mediante 9o cum non
... et autem patet hoc ethicorum ubi dicit quod ma
lum voluntatis inter fecit quam intellectus ... peccata principia

Sed presupposito est beatus Augustinus xi de trinitate capitulo 18 dicens Alie
atque alie voluntates suos proprios fines habent qui tamen referuntur
ad finem illius voluntatis qua volumus beate vivere et ad quem omnes
dicunt finem unum scilicet beatitudinem. Et 13o de trinitate dicit quod
omnes homines concordant in appetendo ultimum finem qui est beatitudo
et quod videtur velle in libro de sermone domini in monte glosa
non debemus ideo evangelizare ut manducemus sed ideo man-
ducare ut evangelizemus ut cibus non sit bonum quod
appetitur sed necessarium quod additur ergo videtur quod solum debet esse
unus finis scilicet beatitudinis non autem aliquis rei temporalis sive
boetius 3o de consolatione prosa 2a Omnis mortalium cura quam
multiplicium studiorum labor exercet ad unum tamen beatitudinis finem
nititur pervenire ergo videtur quod non solum bonorum sed omnium hominum
sit tantum unus finis Ad hoc potest adduci auctoritates plures
quia de verbo 6o super illud diliges dominum deum tuum dicit
Glosa Non videtur dicere suum amorem partiri ut partem in
se aliud diligamus ergo non videtur quod aliquis habeat plures fi-
nes Item videtur quod omnes boni habent eundem finem ergo omnium
bonorum est unus finis Item glosa super illud ad philippenses
primo sive per occasionem dicit quibus quis aliquo aliquid aliud quam
deum querit non caste diliget constat autem quod omnes boni ca-
ste diligunt non ergo aliquid aliud quam deum querunt ergo omnium
eorum est unus finis Sed in contrarium arguitur quia sic non
videtur quod potentia creata sit plurali? contra libertatem hominis
sed volens ut sic est creata ergo patet antecedens quia secundum beatum Augustinum
Auctor creatus vel speculator creatus aliquo est non plura
patet Item aristoteles 3o celi? creatus dux primo se/ secundum se
auctores informantur? prout petrus/ boethius supponit ergo quia
ista potentia est primo contra libertatem hominis cum
querit sapientia sed hoc est intellectus non voluntas ut notum
est ergo etc. antecedens patet quia sapiens est quod sapiens est
liber est eius cum ordinatur et pervenit aliis sed boethius
per Senecam in epistola tu me inquis de philosophie finibus
licet quod contingat tibi vera libertas sub dicit hoc ipsum philosophie
finem libertatis est et epistola 3a dicit Adhuc sed sapiens
te conservare si vis esse solus si securus si beatus deinde quod
maximum est si vis esse liber et sequitur si vis omnia
tibi subicere subice te rationi multos reges si ratio te
receperit et tullius in paradoxis dicit sapientes liberos
esse stultos esse servos In questione duo erunt articuli

primus est de supposito utrum omnium bonorum sit idem et unus finis
Secundo de quesito utrum liberum habeant homines. primus se tenet ex parte
intellectus, secundus ex parte voluntatis. Circa primum pro intelligendo materiam ma
teriam articuli de duobus volo videre. primum utrum omnium bonorum
sit idem finis et ultimus. Secundo de supposito. Quantum ad primum
est sciendum quod de homine sive quod intendit actionibus suis
possumus loqui tripliciter. Sciendum quod in homine est triplex appe
titus, quorum quilibet in suum bonum tendit. Primus est appe
titus naturalis qui fertur in id quod est bonum sine hoc quod
prius appetens id bonum cognoscat dirigens actionem prima
que regit omnia naturalia. Secundus est animalis sensualis qui fertur
in obiectum mediante cognitione sensus ut in natura lapsa adversa
tur recte rationi ut dicitur in fine primi ethicorum et apostolus
ad Romanos 7 hoc volens exprimere dicit Invenio legem
volenti michi facere bonum quoniam michi malum adiacet
condelector enim legi dei secundum interiorem hominem video
autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis
mee et captivantem me in lege peccati que est in membris
Et 3us est appetitus voluntatis qui sequitur cognitionem intellectualem
Secundo noto et suppono quod omnes homines sunt eiusdem spe
ciei specialis concessum est quod. 3o noto quod rerum omnium
speciei specialis est finis specialis quem suis actionibus
naturalibus intendunt, patet quia in talibus forte agentes
et actiones naturales ab eis procedentes sunt similes, et iste
non sunt nate attingere nisi similes fines. Quarto noto quod
agens naturale habens in sua actione naturali sua intendit
primum est bonum obiectum cui intendit assimilare, sive est ipsum
in esse individuali vel specie quod cupit in se perfici et in
perfectione continuari. Et tale est medium per quod hoc potest
adimpleri ut in suis actionibus. Primum est quod intendit
sive non deo sed secundum se et suam speciem et tale suum
esse naturale et dispositionem sibi convenientem. Quintus punctus
est prima quod hoc quod non tantum omnium hominum sed omnium agen
tium de providencia est unus finis obiectivus quem prin
cipaliter in sua actione intendunt et cui assimilari querunt
quia ea que dicta fuerunt in primo, istud est enim quod hoc
est deus qui de se dicit Ego alpha et o principium
et finis. Hoc sunt auctores philosophie 12 methaphysice dicit quod
movet deus sicut appetibile, sic finis omnium aliorum. Et 2o
de generatione celo commentator dicit quod generatio intenditur a primi

ipso primo sine eo quod ponit et 2o de causa de operibus nature
eius et est in commento talis dicit quod natura perfecta appetibilis quia
cum qualibus ipso omnia participant et assimilantur sine eo quod potest
ponit et consistit semper primo elevatur dicit quod est unum et bonum
propter quod omnia quelibet sunt per et appetibilia ideo patet
quod non aliud quod cum est optimum et in cuius apprehensione
consistit perfecto naturaliter agendo est finis omnis agentis principaliter
intentus et cum agentia sunt aptata sed hoc est deus qui
est unus finis ergo etc. Quantum ad etiam patet quia agentia
naturaliter agunt propter bonum quia dicuntur ab intelligentia divina
dirigi sicut sagitta a sagittante ut dicit commentator 12o metaphysice et
2o physicorum probat similiter naturam agere propter finem sicut
ea cognoscant scilicet quod in hoc dirigitur intelligentia divina et
hoc natura est quia quod sit optimum in se ad omnia probatur quoniam
sit causa rei dependentis optimum etiam patet quia ab eo
omne suum bonum quod in eo ab eo continetur deinde quod unus
est finis ultimus principalis cuius gratia omnia agentia natura-
lia agunt in omni actione sua quia naturaliter faciunt patet quia
quod dicimus commune omnis appetitus naturalis cuiuslibet rei in omnibus
quibus que naturaliter et sine cognitione propria sibi facit est unus
ultimatus finis naturalis sequitur quod principaliter deum autem in
omnibus bonum est unus finis in uno principalis quem intendunt
in omni suo agere naturali patet ex precedentibus quia ita est
de deo ut dictum est 3a 9o quod agentia naturalia nobiliora
nobiliori modo bonum finem intendunt et etiam nobiliori modo bonum
finem intendunt et etiam nobiliori modo quem attingunt quod minus
nobilia in actione sua naturali patet quoniam quia intentio naturalis
sequitur naturam et ergo quanto est natura nobilior tanto sua
intentio est nobilior et ergo prima pars est vera quod nobiliori
modo bonum intendunt sed etiam patet 2a pars quia appetitus naturalis
suo agere attingit continuationem cum fine ipse sive a deo deo
et hoc quanto agens est perfectius tanto etiam suum continuare
est nobilius et perfectius ergo nobiliora sua actione perfectius
deum intendunt et etiam perfectius eum attingunt perfectiue dicitur
dicitur quod causa infinite a deo distant et ergo non videtur
unum perfectius eum attingere quam aliud dicendum quod quamvis
non est bona non eum dicuntur res dependentes deum
attingere formaliter sed aliquam bonitatem participatam
ab ipso perfectiora sua actione attingunt perfectiorem

dicitur quo deuenies qui perfectissime nature sue ad quod
deo displicebat in actibus suis perfectius attingit deo
Vel quod videtur videndum quo demum qua ad nutum deo ita
displiceret qui eam in se continuat voluntarie et reformat
debita pena pro commissa culpa et illa ita male instinctu
deligit se manere in illa perfectione mali quod licet et hoc
adeo consequitur quod est nobilius esse male quam esse quod
continue ab ipso deo exceptum creature inferiores non enim peccat
demon nec ad peccandum potest applicari nisi quod est in motu a
deo gubernatur ex illa sequitur 2a quod diversa agentia
nobilia eo modo quo diversa sunt diversos fines perfectiores
suis actibus adeo sumunt et etiam sic in suis similibus
actibus diversa sunt patet quia quia suis perfectiores que
adeo accipiunt scilicet ipsa essentia in sua specie et individu-
aliter continuari si ergo diversa agentia genere sumunt genere diversa
quod se continuari et ipsa genere diversa secundum speciem et actiua si
specie sumunt specie diversa ut omnes equi continuare equum
in specie et in uno et omnes boves continuare bovem in specie
et in uno et si uno solo different fines peccant solo uno
differentes ut omnes equi continuare speciem equi que est similis
in specie et singuli equi continuare se qui est alius et alius
in uno in diversis equis et ex hoc patet 2a pars quod diversi
agentium in genere actibus / genere different ut specie faciunt secundum
actiua faciunt actiua communis etiam instinctuali actiua genera
sed de hoc alibi est dictum / sic bos producit in se
bovem equus equum et singuli se singulariter continuant et etiam
singulariter differentes actiones faciunt eorum singulorum
cum dependencium sunt distincti fines quos adeo op-
tinent tam in perfectione quam in ultimata operatione rectiora omnia
que distinguunt sequitur ex quibus deum cum singulorum hominum
suis qui querunt adeo perfecta voluntate in suis actibus
moralibus est similis in specie et alius in uno sequitur ex quo
quod voluntate intendunt se in esse specie et male continuari
et hoc fit in singulis secundum eandem speciem et secundum alius et
alius in uno quod quia singularis est indubitabile certa quod
singulis spiritus potest dici intentum eundem finem sibi adeo
obtinens et etiam eundem optinet in suis actibus moralibus
secundum in simplicitate appetitionis / patet quod si deus voluntas appetit
suum bonum in sua specie / ita bona in sua et si deus spiritus suum
cum optinet adeo locum et disponens sibi convenientes et

ita in aliis et in singulis speciebus ydemptitatis est proportio
quia cuilibet speciei suum sibi naturale bonum adeo acceptum sit et pro-
portione sit ei ad speciem propriam ut quod bonum est terre esse deor-
sum simpliciter cum frigiditate et siccitate in specie sua tam bonum
est igni esse sursum levem calidum et siccum in specie sua
et ita in aliis que dicta sunt de appetitu naturali. De appetitu
animali quia est ut sic reperitur in brutis abintelligentia non et
similiter patet quod sit tenenda secundum proportionem philosophum [illegible] brutorum
in hoc vero quia propositus est corporibus effectus duplex specie
appetitus animalis est generis vel bonus ut in nobis debent
sint similiter in ista non sine contra [illegible] quod hoc specie in animali
appetitus naturalis est in ad ut in speciem quod animal appetitu animali
non intendit communius pro quod appetitu animali intendit ad
id quaerendi quod naturalis appetitus depositum patet quia in quantum
maris et femine in brutis appetitus naturalis intendit nomen
individuum et speciei salute quod non intendunt animalia
appetitu animali quia non sciunt [illegible] non sit deficiunt dispo-
sitionibus quia non est discursiva attingit ad effectum animalia
bruta non noscunt finem suum neque cognoscunt appetitu animali
intendunt opus simpliciter secundum facere medium intendit acti-
onem quod producit directe natura quod natura intendit
conbinationem amorem et generationem filiorum futurorum in modo
[illegible] aliquid sed contrarie species patet 2a
quod quia natura propria specie attingit suum finem sed salute
speciei et generationem omni animalis [illegible] in specie in hominibus
appetitus naturalis est in bonum et appetitus voluntatis in contrarium
patet in generatione illegitima ubi appetitus intendit prolem et
specie generationem propter scandalum vellet non esse prolem [illegible] in
2m in eam generatione maris et femine de specie humana
natura bonum intendit secundum philosophum ordine nature factum coniugium
coniugentes sicut quilibet illicitum patet prima pars quia
natura intendit bonum prolis cum iste sunt naturales institu-
tiones illius patet 2a quia quod sit contra naturam propter est hoc
illicitus [illegible] in multo [illegible] detestatur et punitur
in quibus femine sine non debito [illegible] coniungit vel alte-
impedit bonum prolis quod natura intendit patet quia
hoc est contra [illegible] finem et salute speciei humane et tollit
bonum nec [illegible] comparationem et fragilis [illegible]
medio sit maris et femine est contra naturam / quod [illegible]
sit [illegible] / si tollit bonum humane speciei / adeo et natura

actu intenta sed indebito modo quantus est deu provocare
cum se nam velim defedare spem suo fine privare / et contra
natura in se ipso turpiter maculare. Unde Gen. 19 ciuitates
tales cum isto peccato igne et sulphure semper pluit penitus
in morte vbi pueros cum pentibus etiam morte perimit et
grauissimus modus puniendi est qui deus hoc peccatum hoc i pena
prime dicit quod predicata quasi quinsunt est qui deo quo
menti et ydola colueunt deus tradidit eos in reprobum sensum
et i passiones ignominie quia i notabiles sunt hoc passiones
nam femine eorum mutauerunt naturalem usum in eum qui est contra naturam
/ similiter et masculi relicto naturali usu femine exarserunt i desideriis
suis / inuicem masculi in masculos turpitudinem operantes et
mercedem quam oportuit i semetipsis recipientes etc. Sed dicet
quis talis uxorius contributa intendit non prolem sed concu-
piscentiam fieri plures iniquitat euenire. Hoc dicitur cum cor-
porem tunc erit que spem se quamque uxor siue postea
concupiscit et scit quod tali et tunc concipiet et se bonum plus
impedit quod sic naturali intendit. Secundo quia scitur quod qui
fornicantem cum impregnata ceteris paribus grauius peccaret quod
si non esset impregnata. Ad primam quod non inuenit plures defectus
non attendit / non eum respiciat directe in actibus speciei sed
defectus indiuiduales / et ideo dicitur est quod in speciem causas
intendit i talibus inpossibile grauem bonum prolis licet esse de-
fectum indiuidualem frustratur fine. Ad 2m quod talis impregna
ta bonum esset abstinere sed tunc peccabit debitum vel in remedium
cohibendum puniendo naturaliter femine non quilibet peccatum propter iniuste
faciendi matrimonium quod non solum implet sed est in remedium
et largam dispensacione salutatorum est institutum. Ad 3m concedit
etiam et quibus nota hoc hoc et i quaecumque. Dicta quarto quod
licet intencio appetitus finem in hoc in quem procedatur 2m se
in omnibus habeat ad plenum fine tendat / tamen in quantum distorta
racione gubernatoris ad diuersos fines operat patet. Prima probatio quia
quantum est ex parte sui intendit in motibus salutem speciei et indi-
uidui delectationem patet. 2a probatio quod racione recta intendit confor-
miter dispositam i unio intendit unum puta bonum utilem
i alio aliud ut dictum est in questione 1o prima questio 2o Omne
quod est in vnde est corporis cuiuslibet etc. hoc est de prima parte
huius articuli. In 2a parte articuli videndum est utrum omnis bonum
voluntatis sit idem tamen et omnis vera patet conformiter parte
articuli quod non oportet loqui de fine naturalis appetitus quod satis dicitur dictum

est in ultima gl(ori)e cuius p(ar)tes et sic sal(v)o restat vid(er)e an sit
idem finis om(n)i(u)m bonar(um) voluntatu(m) e(t) p(ar)tis sim(iliter) d(ic)o q(uod) est unus
quia ita est ultra sine finis ultimus diu(er)sis tamen
modis sumpt(us) h(ab)emus de(n)i(que) est in t(er)cia q(uesti)o(n)e p(ri)m(o) a(rtic)ulo 2o est
en(im) finis ultimus obi(ective) qui est deus benedictus et e(st) finis
ultimus for(ma)liter qui est ipsa b(ea)titudo (con)sistens in cl(ar)a dei vi-
sione et fruitione et est finis ultimus s(ub)i(ective) qui est ip(s)e
q(ui) b(ea)tus qui scilicet est b(ea)titudinis / de(n)i(que) est e(ti)a(m) eviden(ter) q(uod) duo
ultima d(e)p(re)hensa sunt s(e)c(undu)m (ip)s(u)m p(ri)m(um) s(ed) s(e)c(undu)m deo plus e(ni)m deo
s(ecundu)m sua b(ea)titudine vel q(uod) te esse b(ea)t(u)m dilige(re) legitur ex q(uo)
3o s(e)c(undu)m de b(ea)to no(n) vel in singulis a(liis) q(uem)lib(et) eciam sic unus
finis ultimus o(mn)i(u)m bonar(um) voluntatu(m) ubi statim apparet
q(uod) fi(n)al(is) q(uod) lic(et) o(mn)i(u)m bonar(um) voluntatu(m) q(uae)cu(m)q(ue) sit idem
finis ultimus formaliter quem intendu(n)t / s(ed) (com)plete no(n) que
vel quem possideant s(ed) t(ame)n in se s(pe)c(ialite)r cui(us) sing(u)l(orum) est alius
et alius finis in (com)mu(n)i q(uod) p(ate)t q(ui)a sing(u)l(arium) bonar(um) volun-
tatu(m) que adhuc (com)pleta b(ea)titu(d)i(ne) merito(rum) q(ua)m no(n) attingent
finis ultimus est b(ea)titudo finalis meritoria que in singulis
est cuius s(pe)c(ie)i p(re)mie ubicu(m)q(ue) reperitur eciam p(ate)t de h(ui)us
p(re)miatore b(ea)ti sunt q(ui)a i(n) o(mn)ibus h(ab)et vi(sion)e et delect(ati)o(n)e sine
fruit(ion)e ea sunt quib(us) b(ea)ti sunt que cuius s(pe)c(ie)i sunt 2a p(ar)s
(con)t(ra)rii p(ate)t q(ui)a alia b(ea)titudine forte b(ea)tus est petrus in c(om)mu(n)i
et alia paulus et in mentib(us) eiusmodi q(uo)n(iam) alia e(st) finalis
delect(ati)o in quo meretur unus in c(om)mu(n)i qui meretur e(st)
(com)plete b(ea)tus sine finaliter et alia q(ua)m alter s(ed) e(ni)m d(ic)i(tu)r
est alia et alia a(nim)a c(om)mu(n)i eciam alia et alia fides alia
et alia et alia et alia delect(ati)o s(ecundu)m c(om)p(ar)at(ionem) caritatem s(e)c(undu)m eius
p(ri)mam / p(ar)tem q(uo)ad forte a(rtic)u(lu)m sic q(ua)n(do) adviatores q(ui)a
plus d(ebe)nt fines meritor(um) devoti p(re)sbit(er)i et devoti milit(es)
q(ua)m duor(um) militu(m) devotor(um) s(ed) duor(um) militu(m) devotor(um)
d(ebe)nt c(om)mu(n)i (con)o p(re)sbit(er)i et milit(es) d(ebe)nt plus q(ua)m m(odu)s (con)o
s(pe)c(ie) p(ate)t a(rtic)u(lu)s q(ui)a h(ab)itus formalit(er) (s)pecificantur actib(us)
et (con)o s(ecundu)m actus finalis distingu(u)ntur ita disting(u)ere(n)t(ur) formales
fines viatorum et (con)palo q(ui)a utru(m)q(ue) in unda h(ab)itu (con)sistit
h(ab)itu(m) vite finis / s(e)c(un)d(u)m e(ti)a(m) in op(er)ac(i)o(n)e m(od)o op(er)ac(i)o(n)es fina-
les p(re)sbit(er)i et militis plus d(ebe)nt q(uam) finales op(er)ac(i)o(n)es
duor(um) militu(m) q(ui)a militu(m) actus / actus finalis forte
sunt d(e)fensiones i(n) bello vel mors p(ro) fide catholica co(n)tra in-
fideles p(re)sbit(er)i aut actus finalis fortassis est or(ati)o cu(m)
delect(ati)o(n)e maior(i) i(n)ter p(ro)ce(ss)ib(us) p(ate)t de se q(ui)a militu(m)
devotor(um) formales b(ea)titudines p(er) 2a(m) p(ar)tem q(uo)ad s(un)t dist-
incte respondet adhuc i(n)t(er) intellect(us) q(ui) feli(citatis) ad meritoria

consistit in fide et caritate finalibus et consiliis ab eis pro-
cedentibus que sunt delitie dei super omnia et opera superna
et iste delitie meliores in omnibus eiusdem speciei sunt sicut
et habitus caritatis infuse et habitus fidei. Alia autem opera
exteriora que ab eis sunt quamvis eiusdem speciei differunt tamen
formaliter eadem sunt, id est que ad beatitudinem tendunt et in
deum dirigunt et ideo quamvis omnia dicantur in genere mora-
lium speciei quia ut meritoria sunt ab eadem virtute scilicet
caritate sunt et id est eodem fine scilicet deum intendunt ut posset
dici sed et in diversis modis puta forme quare
aggrediuntur quibus et ex recte tendunt distantie quamvis sint
forti et hec opera sunt diversa secundum se in essentia, tamen id est que
moralia sunt speciei eadem idem obiectum formale puta terri-
bilem natum inferre dolorem sensui et a bene recta
dictante / quod agens circa idem illud et ideo quamvis opera
que separata sunt non differunt in genere moris plusque me-
ritis fuga et aggressus plus quam due fuge sunt enim
ille et ille conformes recte rationi circa idem obiectum forma-
liter sillogizat. Philosophus patet ad formam dicendo esse quod
actus est sicut quia qualescumque sunt bonorum operationes fina-
les quibus merentur beatitudinem omnes sunt eiusdem speciei speciale
in genere actionis meritorie / quia a simili forma quam est
meritoria et apta eius fine beatum hoc quod merentur deum in
cum eorum accepte merentur beatitudinem beatitudines sive
felicitates meritorie sunt similes in specie specialissima essentia
alia quia in omnibus talibus tamen consistunt ut dictum est
Quamvis eorum interim confessorum sunt tales beatitudines finales
sicut virginum et quingentorum et ita in aliis gradibus circa
quibuscumque patet ex quo conformiter dicitur in minoribus debetur
aureola et non confessoribus. Secundo unusquisque est ad meritum
mortem pro Christo sustinens et alius mortem fugiens
est in specie quia ideo stabunt corpora sunt secta pro qua
dicta sunt quod aureola tenet se ex parte premii accidentalis
et attendit materialem operis meriti puta acceptationem
et passionem mortis pro Christo quod in se speciem et in
genere meriti est sicut tamen meritorum bonum bonum aliter in
tantum fuit quod materia id necesse ad est meritorium in parte
finis eiusdem et genere et tales in specie. Ad secundum patet quod aliud
actus exterior est internum et aliud dico sunt opus interiore
in speciem et ideo multa alia sunt hec opera interiora
sed formaliter speciem talia sunt omnia quamvis eidem forme
et talis a quo sunt meritoria et finis eiusdem beatificantes
in quem tendunt. Tertia conclusio talis quamvis enim bonorum

voluntatum humanarum sit idem finis scilicet voluntatis bone et ipsa
voluntas beata in deo et hec est prima conclusio in omnibus patet 2a
pars ut 2a pars precedentis quia singulares fines sunt ipse vo-
luntates beate et hec in designanda. Tercia quod cuiuslibet
voluntatis bone possunt esse plures fines ultimi in diversis generibus 3 conclusio
causarum. Item et plures fines in eodem genere subordinati cum tamen
horum in eodem genere voluntate beata et in omnibus bonis est unus
finis in uno obiectivus ad quem omnes isti tendunt et propter quem
omnia alia absoluto desiderantur et fiunt. patet prima pars per
2m notabile quia tria sunt ultima cuiuslibet bone voluntatis
scilicet ultimum ultra quod non quiescit ad obiectum scilicet deus benedictus
et ultimum ultra quod non querit aliquid sibi adiectum vel aliquam
formam scilicet beatitudo. Hac enim habita voluntas nullam formam
querit ulteriorem. Item est ultimum ultra quod non querit ad
et aliter dispositum esse [illegible] sed ipse homo cum est beatus
patet 2a pars per augustinum in libro de [illegible] 38 capitulo 6o [illegible]
[illegible] quod [illegible] quecumque sunt fines subor-
dinati in eodem genere cause scilicet in genere volunt[illegible] formalis. est
enim velle [illegible] propter velle evangelizare et est
in eo velle [illegible] propter velle et querere deum ut
[illegible]. Tercia pars quia deus est omnium horum
finis [illegible] et omnium bonarum voluntatum finis. pro quo
est in [illegible] quia in eo solo sit fruendum ut docet magister
in primo libro [illegible]. nam omnis voluntas bona viatoris
[illegible] actu vel habitu [illegible] et omnia sua ad deum disponet per
modum finis [illegible] salua et [illegible] regnum
dei [illegible] omnium bonarum voluntatum est [illegible] unus
et idem finis ultimatus obiectualis scilicet deus. et sic [illegible]
[illegible] est unus [illegible] ultra [illegible] 3 [illegible] dubium
de malis voluntatibus finaliter que [illegible]
bonorum [illegible] dicitur [illegible] [illegible]
[illegible] et impudica et [illegible] et [illegible]
et omnis qui amat et facit mendacium [illegible]
est unus et idem finis [illegible] primo [illegible] cum
[illegible] est idem finis in genere scilicet beatitudo vel felicitas
et [illegible] ad nullam [illegible] attingere beatitu-
dinem neque meritoriam neque [illegible] quod unum
est tamen [illegible] voluntatis finis est beatitudo. quia
intendunt [illegible] enim hoc sibi eligit [illegible] quo
quis se credit felicem fore. et hoc sufficiet attingere

sicut et ipsius errant in finibus eorum non attingunt tamen propter
eam agunt et eam intendunt consequenter dicere aliquam talis
voluptas est ultimus finis. Ergo non beatitudo. Dicendum in
videtur quod beatitudo non est finis quem attingit sed tamen est finis
quem voluntate intendebat in quantum estimat eam voluptatem pro
beate vivere et ideo in quantum appetendo eam appetit beatitudinem quia
eam reputat beatificare et ideo quamvis non valet voluptas
est finis quem intendit ergo non beatitudo in quantum, quia inten-
dendo in quantum beatitudinem in se quibus voluptatem existi-
mabat eam esse oppositum. Secundo videtur inde quod malarum
voluntatum fines sortes quos ipse intendunt sunt diversi
specie sortis patet quia aliqui voluptatem, aliqui honorem
et aliqui divitias sibi pro fine ultimo statuunt et finales
terminos voluntatum eorum diverse specie sunt inquantum diversa finaliter
appetita. Ergo videtur quod cuius malarum voluntatum unus finis
communis quantum est idem finis ultimus in ordine ad speci-
ficationem suae intentionis patet quod quilibet sibi hoc statuit pro
fine quod sibi reputat optimum esse ut notum est. Sed
avarus divitias super omnibus honore et ita in aliis. Dico
quoddam communis habitus quasi infantes vel alios fatuos non
baptizatos quorum voluntas sicut dicta mala communis peccati
originalis sicut dicta mala communis. Tertio videtur quod deus sit esse
finis malae voluntatis patet in pueris non baptizatis qui sibi
finem statuerunt deum, etsi patiuntur deperire eum attentant, habet
enim hoc intentionem referendi se deo dicentes cum filio prodigo
Vadam ad patrem meum et dicam ei etc. Contra non omnis quod omnis
voluntas mala sit mala propter hoc quia intendit ma-
lum finem patet per quae contra in illis malis deus inten-
debatur ut finis qui deus est cuius finis cui omnia tendunt
in deum et est verus finis propter quam est bonus. Item ista
dicuntur quia ad voluntatem esse bona requiritur finis bonus
et debita dispositio ad illud. Respondeo igitur primo sive secundo etc.
voluntas mala non quia defectuosa propter ultimum quem in-
tendit sed quia ad illud finem non debite se disponit dicens
non dicatur certe. Tertio quod agens habens intentionem indicat
omnibus. Ergo videtur quod non stat voluntatem esse primam et inte-
tionem finis esse rectam. Secundo quod maxima est cuius finis
bonus est ipsum quia beatum est. Sed videtur quod ipse dicit quod omnes
indicantur ex intentione ubi intentio sumitur taliter prout

comput est causa prior finis quam prior eorum que sunt ad finem non
enim est satis quod vis elemosinam dare pauperibus propter demum
demonstrare quia teneris pauperi sibi simili / quia si verum
sicut nequaquam melius est non dare elemosinam vel minus ma
lum quam in eadem non salvare definitivam. Ad 2am quod illud
cuius finis est bonus illud est bonum de instinctu et artibus
et actibus et de bonitate in genere simpliciter illud est
bonum in genere cuius finis adequate de parte ordinatur est bonum
non cum intellectu et voluntate ad cuius bonitatem non sufficit
intentio debiti finis / sed est apta proportio mediorum ad illud
finem correspondens hec de 2a parte eiusdem articuli et de toto
primo articulo / Veniendo ad 2m videndum est utrum libertas hominis ·2· arti·
principaliter se teneat ex parte intellectus vel voluntatis / Pro quo
primo est notandum quod de hoc sunt doctorum variorum opiniones
contrarie / Doctor sanctus enim et plures alii videntur velle
quod libertas hominis se principaliter tenet ex parte intellectus / Et alii et
alii plures doctores dicunt contrarium / Componendo itaque inter has dicit
potest sibi eligere opinionem probabiliorem / Ego autem principaliter intendo
volo videre et expresse homo dicitur liber / Et si ex parte intellectus
et voluntatis expresse esse principalius / quia hoc est expresse contra
predictis / quod est inconveniens fiat / primo intendo volo simpliciter
loquendo non plus se tenet libertas hominis ex parte voluntatis
quam intellectus [illegible] / Secundo videre volo an causa intellectus ut
intellectus est et voluntas est sicut patet liberum / Et 3o an
principalior actus hominis debebat dici anime hominis ut intellectus
est / vel eiusdem anime ut voluntas est / Et ipso quod hoc de quo
prius dictum est homo principaliter dicitur liber ex parte anime / sed ut est
intellectus quam ex parte eiusdem in quantum est voluntas / quo addo
est notandum quod iste tamen liber quia [illegible] videtur
[illegible] incipiat [illegible] que magis
est similis et imperfectius / Unde philosophus dicit quod
signum libertatis est ut quis vivat ut vult / Unde est quod libertas
tas cum addito eiusdem sonat in malum ut dicit apostolus ad Romanos
6o cum servi essetis peccati liberi fuistis iusticie id est non obedistis precepto
pro iusticie sed non eam impendistis / 4o est notandum quod in homine
apparent maxime tres superioritates aliquo modo diverse / Prima ubi
est superioritas anime ad corpus / movet enim anima corpus
prout vult / De quo dicit quod primo politicorum / quod anima dominatur corpori
principali despotico / Et hoc dominium anime est homini cum brutis

Dominium in homine 3x:
- Anime ad corpus
- Appetitus rationalis super appetitum sensitivum
- Inter voluntatem et intellectum

quia etiam bruta movent sua corpora ut volunt prout notum
est. Dicendum dicendum sive 2a superioritas est appetitus ratio-
nalis super appetitum sensitivum et quia per primo
tus dicatur appetitum sensitivum [illegible] philosophus dicat quod volun-
tas et eciam per te dicat dominus politice et despotice sive regali
dominabitur illius cum superioritas sive dominium appetitus in homine
inter intellectum et voluntatem a qua dictum est quomodo post declarationem
paratum superior videlicet intellectus qui ordinat et sua directione
appetitum dirigit ut voluntas cui ordinat et quae in se recta
est ut voluntas sed tamen intellectus impars videtur speculativa
et inquirere quid ut videbitur utrobique superioris ratio est notum
quod homo non dicatur liber propter dominium quod habet super
corpus quoniam super illud habet vere dominium patet prima
pars quia etiam bruta dominium habent super sua corpora patet
secunda pars quia corpus in homine ut in bruto ullam habet
potentiam resistendi animae sed movet ipsum anima prout vult
in motibus processibus ei secundum suum statum ergo est notum
quod homo dicatur liber ratione animae rationalis quae potest
[illegible] quod illa ratione necessario cogere invitam quoniam saepe
rebellet ratione sive renuntiet ei et in contrarium inclinet
et hoc est inquit philosophus primo politicorum vide quo ad primas intel-
ligit quod anima dominatur corpori principatu despotico et principatu
ad cuius contrarium non potest resistere et quo ad secundum dicat quod
anima principatur appetitui sensitivo principatu politico et
regali a principatu in cuius contrarium saepe revocatur et
trahit sensus sicut cives saepe legibus non obediunt sed
contra a regalibus distinguunt contra intellectum cuius co-
gnoscere est et a voluntate cuius est cum cognitione intellectus
velle vel appetere est questio secundum quam potest vel potestas
libertas hominis principaliter inquiratur. Ad hoc quia bre-
viter est notandum quod intellectus et voluntas non sunt in homine
distincte res realiter istud est manifestum primo quia intellectus
et voluntas non sunt actiones capacitatis intellectus et volun-
tatis appetitus tamen ullum actum posset inferre eo quod actus
non substituitur alteri actui necesse est actum est volunta in
se formaliter secundo etiam quia tam intellectus quam voluntas est
anima hominis quae est una igitur non sunt res distincte
quia nota est et alius patet quia inter homines scilicet
tum potentia super addita adhuc esset etiam nam suam
configurationem et non solum suum [illegible] ipsum igitur secundum con-
gruentiam intellectum igitur adhuc potest inferre quod adhuc esset
intellectus et ergo adhuc esset appetitus quia conveniunt
cognoscentis est posse cognoscere suum bonum et non
posse appetere illud vel cognoscere suum malum et non
posse refutare illud. Et in fine primo principalis ad hanc

Preterea sequitur quod plus dependet libertas hominis propter gdo
intellectus quam voluntatem nec contra / sequitur conclusio quia
voluntas et intellectus sunt in eodem homine penitus idem ut patet quia
est penitus idem in re sed ergo quod est propter illius ro-
penitus cui dependet tota libertas sunt et voluntas
sunt intellectus / quia eadem voluntas in homine non est liber ut
intellectus illius hominis nec contra patet quia id non est li-
berius se ipso / Secundo contra hec sunt vera voluntas intelligit
intellectus vult et econtra patet propositione hec anima intelligit hec
anima est voluntas / Tertio contra intellectio est actus volun-
tatis volitio est actus intellectus / nunc quia omnis actus intel-
lectus est actus voluntatis et econtra omnis actus voluntatis
est actus intellectus / sequitur conclusio quia penitus eadem res
est intellectus et voluntas / Quarto contra in via voluntas
credit intellectus diligit et in patria intellectus fruitur et
voluntas videt deum clare / sequitur conclusio arguendo propter
demonstrando animam hominis viatoris vel comprehensoris / contra
tu hec propositiones omnes sunt de vi sermonis false voluntas
est certa intellectus non diligit vel econtra / intellectus
est separata et illa non est voluntas et ita in aliis / Sed Con
dicitur contra quia tamen hoc processu videtur sequi quod
spiritus intelligit primo quod vult quodsit quod diligit deum
super omnia et fides quod videtur mirabile in primo phorum et
2o dampna / quia tu probatur simpliciter tu quod in homine non
est anima spiritualis quod intellectus sunt ad propositionem patet in nota-
bili ut sanctus doctor hec anima hominis intelligit vult et dili-
git deum super omnia et ipsa est spiritus / i. aer supponitur
et bene patet quia est anima spiritualis ergo est spiritus et po-
tentia spiritualis et spiritus idem sunt / Secundo sic quia voluntas
contrariatur intellectui et utique non contrariatur sibi ipsi / ergo non
intellectus / tenet quod et patet ante propositionem prima parte quia sepe
voluntas contrariatur recte rationi et hoc est in intellectu actus
intellectus ergo contrariatur intellectui / bene nota est / Tertio quia
communiter dicunt contra doctores concorditer / quod intellectus non
vult sed voluntas et ita in aliis dicit ergo dicta contra
est contra sermonem communem / hec sunt facilia et temptativa / Primum
ad primum dicendum est quod spiritus nomine est equivocum ut in 2o
de anima patet scilicet cum unico proposito corpora et corpore
quod vocatio est in se corporis spiritualis ut dicit doctor de t'
quod dicit per spiritus quod illius est patet / Secundo
potentia quia prius formatur in nobis concepto spiritualis et hoc
est anima spiritualis quia ea prius formatur spiritualis in nobis

Et 2o capitur corporato et dispositione [illegible] organica &
sensitive ad percipiendum etiam generis sensibilis quod dicitur 2o de
anima quod sensus tactus est duo sensus [illegible] perfectior forte
inquit ad primam quod capitur sensum pro potentia sensitiva quod ista
est intellectus et voluntas quia est anima hominis et ipse
sensus sic captus intelligit vult et vult primo omnia ista
que de intellectu et voluntate verificantur [illegible] verificantur
de eodem quia de eis adequate pro eodem supponentibus [illegible]
ista verificantur Si vero capiatur sensus pro composito
anima et organis tunc hoc potest dici intellige racione
partis scilicet racione anime tum intellectus in hoc est / scilicet racione totius
non intelligit nec vult quia intellectus non in hoc toto
sed solum anime / nec intelligere et intellectum in se habere
et hoc non intelligere quod sensus non intelligit quia ad se
toto quod non vult quod intellectio et volicio ut dictum est
non inherent composito / et ideo ita non diligit scilicet sic sen-
tit et similiter appetit quia cognicio sensitiva et appetitus est
quibus eam in mente inherent composito Ad 2am quod hoc de
in sensibus est falsa voluntas imperat intellectui in modo hoc est
nec plus vel quia sed voluntas agit cum racionem
rectam ut prius est dictum / quia sequitur cognicionem sensus
racione / ita etiam intellectus hoc facit intellectus enim dictante
racione racionem quod est bonum cognitum incomplexa
que subiacet in hoc potencia inclinatur ad quem quia
saepe sequitur anima hominis inclinatur ad [illegible] car-
nis et ita potest racione sine libertate ut dictum est prius
conceditur quod anima hominis sine intellectus sine voluntas
potest per [illegible] aliam libertate sua potens ad opposita
Ad 3am dicitur quod licet eadem potencia vel eadem anima hominis
dicatur de intellectu et voluntas tamen dicitur sic alia et alia
racione intellectus enim dicitur in quantum intelligit voluntas in
quantum actione interna appetit et [illegible] similiter ille
locuciones concede que debent intelligi ut cum dicitur
intellectus non vult sine non diligit intellige sub ea racione
qua dicitur intellectus quia ea racione solum dicitur intelligere
ut cognoscere similiter voluntas est vera intellige sub ea
racione qua dicitur voluntas quia sic solum habet appetere
mente cognitione intellectus et ita intelligendum sunt omnes
huius complexiones [illegible] hoc de prima parte quinti articuli Circa
secundam ad 2am partem quinti articuli videndum est ubi tamen
intellectus ut intellectus est quod voluntas ut voluntas sit
sit potencia libera Pro quo primo est notandum quod potencia
libera dicitur dupliciter primo libertate oppositionis scilicet quia cuilibet eorum

mi' sc sentibus pt in opposita. Alio modo quia est libera libertate
finalis ordinacionis sed sic agit cum cognitione intentionali finalis
ordinate gratia sui similiter agere videtur deus primaria intentione
ordinate agendo agit gratia alterius. Corpus conclusio quarta
est quod solus deus agit omnia libere libertate finalis ordinationis
ipse enim est principium et finis omnium Apoc. ultimo et sic omnia
que agit finali intentione gratie sue bonitatis communicande bonitatis
vocacionis 12o metheorum. Convenit secundo apud Lincolniensem in prologo finis quia
omnia que ab eo moventur et eius virtute movet et intendit
quem ipse intendit. Quinto conclusio est quod omnia alia move-
ntia naturaliter principaliter intendunt deum quam scripta ut in quarto
arguendo dictum est et similiter agencia que movent apparet bonum
intencione ordinate et principaliter movent gratia dei ut finem
supremus. Deut. 6o Soli deo fines et auctor Rom. 2o ad idem
Et sic in ordinate adhuc finali intentione naturali deo h
movet vel tribulacionis operationes in tantum per familias domus in
ordinata. Et patet Exemplum scribitur quem nichil est factum
quod sit contrarium eo sed et corpus est traductum terroribus minime
et omnia submittenda fieret peccatum tractibus ne quod de
spectabile penitus gratie committentur. Secunda conclusio dicitur valde appare-
ter hoc malis in quibus que male agit non agit propter
se finali ordinatione quo necesse propter deum quam licet quod
utique in male factis magis se intendit quam deum quod hic
facit ob commodum proprium et non videtur propter deum aut hoc peccat quod
que agit homo malus finali ordinatione sui gratia sui
finis cum esset non efficiatur felix sed miser. Item quod
contra finali intencione agit gratia sui quod non est. Item
quod quia contrariis operibus non veniunt ad eundem finem
ambo maior est quia abstinendo a malis et faciendo bene
habitus attingitur. Quinto sic quia demonis opera sunt deo contra-
ria non sunt finali intencione propter deum qua nota in
dicitur et ad Rom. 1o auctor 12 Cum non est medio contra
me est. Constat enim quod demon non est in operibus suis
cum deo cum opera eius sunt opera mediante Johannis primo
hoc autem non sunt opera dei quam est vitam Johannis 15
fund. adhoc et plura quod omnia que facit creatura volens facit
ea ipsa intencione facit in displicentiam dei cum dei in sue
per bonitate omnia redit in laudem dei quia enim permittit
deus fieri mala nisi tanto fieret potencie ut ex malis
faceret etiam bona. Iniquitas enim contra hoc volens iusti-
ciam dei recommendet. Rom. 3o videlicet quod creatura vel
malus male agendo deum offendens finaliter deo ipsi
non cum latere in certe reddat ad iram quem quod in hoc
actu una dei / sic aut in malis preveniet deo nature

ruina sua debita et mutandi pravitate concedatur in ea
iustitia dei complet adformam rerum ad primam quod licet ma
lus in quantum quis male agit non agit propter se debite
sed vita recta ad optimum debitum sed tamen prelat quibus
in 3a parte articuli precedentis dictum est Potest enim agere
propter se et suum bonum in quantum ut propter se in ordine ad
appetitum suum ad id quod reputat optimum vel esse propter
se in ordine ad appetitum suum / quia querit bonum et
immediate / verum est tamen quod finalis ordinationis nature quam
deus indidit ante [illegible] ut agere [illegible] sine [illegible]
non agit propter se et magis quam [illegible] infertur / 9o magis
propter deum quia quibus opus quod facit malus propter se
contrarium et repugnans sue vere sunt [illegible] ut dictum
est non est in ordinatum propositum dei qui de malis novit
elicere bona de [illegible] que de quod primum est de intentione
operantis ipsa magis intendit se [illegible] inordinate quam
deum [illegible] inordinate / et 9o inordinate agit / et cum se
[illegible] dispositione [illegible] dei [illegible] finientis inor
dinatum [illegible] opus sed omne eius redundat in gloriam dei
ut dictum est de [illegible] quod [illegible] demonum opera sunt contra
voluntatem signi / quia sunt contra precepta dei et [illegible]
[illegible] animas a deo suo [illegible] pastore [illegible] ut magis
determinat i primo non sunt contra voluntatem beneplaciti dei
quia tunc fieri non possent / et ad [illegible] cum dicitur quod opera
eius sunt opera mediatorum [illegible] sic [illegible] dictum est
quod utcumque sunt opera [illegible] sunt i [illegible] sunt [illegible]
bona sunt et a deo [illegible] sunt [illegible] i [illegible] de ordinat
et [illegible] [illegible] rationale sic ut sunt et deo contra
sunt et ut sic ordinare vel bonum sunt / deo [illegible]
te ut debet in quibus [illegible] dictum est et sic sunt
opera mediatorum et contra [illegible] / et [illegible] volunt auctores
que adducuntur i quibus tamen ut sic [illegible]
[illegible] i [illegible] ea [illegible] ordinat sua iustitia [illegible] est
[illegible] quod [illegible] bono prima intentione agit ut finis
sed finaliter actione finalis ordinationis / [illegible] propter deum
ut dictum est i 2o [illegible] secunda intentione or
dinate agendo agit libere libertate finalis ordinationis
propter se [illegible] quia ordinate agendo omnes actiones
finales [illegible] ordinat [illegible] [illegible] propter deum / igitur
sua nota est / et [illegible] / quia qualis est ordo or
dinate delectationis talis est ordo actionis ordinate / sed
ordo delectationis est propter deum in se igitur et operationis or
dinate / patet [illegible] quia ordinata operatio ordinatur

inordinate dilecti patet licet quia caritas ordinata perfecti
dei incipit a se ipso. Secundo est notandum quod ut dictum est in
questione 16 quia 2a triplices sunt assignantur actus vo-
luntatis primi scilicet inclinationes ad appetitus bonum / secundi accep-
tationes et refutationes scilicet delectatio angustia vel tristitia de quibus satis
est dictum in questione predicta quamvis prius [illegible] proxima
fuit hec. Tertio est notandum quod actus intellectus sunt dupli-
ces scilicet primi et secundi prout etiam in primo articulo illius questionis
dictum / et habetur in 3o de anima. Primi vocantur simpli-
ces apprehensiones intellectus sive conceptus rei absolute incom-
plexus ut album incomplexum aliquo modo productus ex eis.
Qui sunt multi eo quia quod sunt complexi non [illegible] sed
in conceptu formando quid complexio homo asinus. Alii sunt
propositionales et sunt iterum multiplices primi [illegible] intellectus
in se sed assensus vel nolicio vel dubitatio de ipsis et 2o
discursus de ipsis. Quarto est notandum quod voluntatis actus
esse liberos potest intelligi dupliciter. Uno modo formaliter quia libere eli-
ciuntur. Alio modo imperative quia a voluntate libera imperati sunt
prout ad istum propositum aliqui concedunt quas ordo [illegible]
Ex istis quod licet primi actus voluntatis non sunt liberi li-
~~tate~~ tate expressionis / sed delectatio et tristitia angustie
acceptationes vel noliciones respectu mediorum ordinatorum ad finem
sunt liberi eadem libertate formaliter vel annexive. Prima pars dicta
est in dicta questione 16 quia non est in potestate voluntatis
[illegible] si videtur finem clare eum non acceptare delecta-
tionem quia totam volucionem satiaret et ad se plenissime in-
clinaret ut in dicta questione dictum fuit. Secunda pars patet quia
vel delectatio sive tristitia angustia volicio vel nolicio
est quedam actus secundus voluntatis ut quidam dicunt quod
nisi ergo addatur de hoc nichil dependet / et si sic tunc
sunt voluntaria formaliter. Sequitur ex opposito [illegible]
volitio est delectatio igitur delectatio est libera formaliter et ita potest
argui de tristitia vel non sunt acceptationes et refutationes sed
actus secundi sed eis de lege communi inseparabiliter annexi et
sunt liberi dicta libertate annexive quia acceptationes et refu-
tationes libere sunt formaliter quibus ipse annexe sunt. Secunda
quod licet actus exteriores et motus membrorum libertate
expressionis sunt liberi quia libere imperati / sed ipsis et actibus
acceptationis voluntatis semper annexi sunt motus dolorosi
prima pars patet quia voluntas quorum actus libere imperat
sic quod posset eos non imperare / sic sine ad quem sunt
posset non velle / patet 2a pars / quod semper actibus exterioribus

labores angustie sunt qui ingerunt dolores unde p 3o
ethicorum plures autem et dolores forti et volenti contraria sunt
sustinet autem hec tamen bonum / Sed quod ita sit in actibus
exterioribus manifestum est in voluntario mixto tamen in voluntario
sed tamen quod periit merces aliquando compulsus ut saluet
se cum dicat tamen volens nichil velit nisi rem bonam
videtur quod unus in eo quod eligit tristetur quo magis
gaudeat / quia acceptio boni potest et prius fuit sed
delectatio Respondetur quod saepe voluntas eligit ad finem
bonum aliquod medium contrarie generans angustiam ut infirmus pro
sanitate medicinam amaram / et 9o licet sit in talibus
delectatio propter finem saepe ad est tristitia i.e. v. patet ut
in martirio patet et idem habetur p in 3o ethicorum sufficit
in actu fortitudinis ut non sit tristis et probatur 12o de ciui
tate in lucernis ingrandis incedunt conactibus vero oportet
orbis tamen laboris tristitia est angustia saepe unde
ad formam conceditur quod voluntas vult rem bonam et quod
delectatur et tristatur simul et semel diversis rebus ut
in medicina amara tristatur per rem amaritudinis
et delectatur propter finem scilicet consequendi sanitatem et inhibit tri
statur dolore corporis et delectatur in spe aureole contra
quod Contra quo videtur potest quod actus exterior possit
esse non liber imperatus et hic sentitur prima probatio
patet in estimabili imperatis et bestialibus unde saepe contra enim
plus motu passionis et alium vitiorum ducuntur saepe ad ac
tus malos et quod sentiuntur / probatur quia liberi se ad ta
les actus mala consuetudine disposuerunt ductus tamen ista
ducuntur voluntate sunt quod saepe non / dicuntur ab illa
et quod ideo sunt fautores passionum sed cum puer
vel fatuus ratione non ducatur duci vel a voluntate Contra ergo
sed intellectus respectu sui actus simpliciter fantastice
est liber / ita saepe necessario stantibus fantasiis ideo actus
2i opponi et assensui ergo prima probatio / quia stante fan
tasie sequitur non stat intellectum in se non formare scilicet ac
tum intelligendi vel stante propositione tamen causa sequitur
intellectum causa necessario per intellectus in tamen ideo patet ergo
et voluntas respectu primi actus / non est libera / ergo
animus intellectus / ad est prima probatio prime consequentis tamen patet
arti / 2a probatio patet quia si non est in potestate in actibus
ipse ad non interesse actum / ita non est in eius potestate
corpus ad movere / vel eam non formare tamen ergo
et ei assentire ad non movere quia talibus actibus potest
intellectus idealiter format in se tamen propositiones Notabiliter dicit

stante fantasie quia in potestate voluntatis est et ne no
vissa que est in aliquo loquens estaz non unius vide est
non velle istud licet arceo quod si contingeret unius conceptus sunt
illius rei in se foret pro supponitur exceptio inconveniens et
quo tunc contra potest quod aliquis homo est liber pro aliquo
primum actus intellectus ut patet quia non vult puniam eius pro
fantasia reputat doctor contra hoc sepe in nobis producitur
actus intellectus ut libere imperatus ~~nullus tamen actus intellectus~~
~~ut libere imperatus~~ / nullus tamen actus intellectus fit in nobis ut li
bere elicitus libertate oppositionis et ... in ista parte circa lo
quor ... secundum de actibus qui sunt intellectus in quibus est
intellectus secunda sic prima pars quia non minus potest voluntas ...
precipere intellectui ut speculetur vel ut foret ... ipse
contradictas quod corpori vel alteri motiue corporis ut mo
ueatur sed manifestum est quod motus corporis sunt in nobis
libere ut imperati / consequentia patet quod fieri potest actus intellectus antecedens
patet quia non est minus in potestate anime nostre ...
precipere quod alteri licet non est de se / 2a pars patet quia proprie ...
... quod cum volumus formamus ...
... et sic proprie voluntate et illa ... actus inte
llectus libere imperatus contra prima pars ... sic quia si de se
est voluntas ut voluntas non attingit cognoscere ergo necesse
intellectum ut intellectus ... attingere velle vel appetere tenet quia
etiam antecedens patet quia ... et ... / quia dicere quod vo
luntas ut voluntas intelliget est non distinguere inter
intellectum et voluntatem necesse ... necesse ... ...
... intellectus ut intellectus unus volunt contra nullus actus sunt libere
elicit ... quia quia elicere libere videtur imperare quod po
tentia actiuus sunt omnibus ... positis quibus producatur
actus 2us intellectus libere libertate oppositionis sic quod illis po
sitis posset non producere ... actus producatur libere / quod
voluntas ita vult et potest non velle et sic tunc actus
est liber sed ... alibera potentia imperatus sicut motus cor
porales sunt a voluntate non autem quia libere elicitus ab
intellectu vel libere producitur actus ... intellectus cum omnibus illis
positis potest producere et ... non producere sed vult ... producere
voluntate ut voluntas est ... et sic tunc intellectus
ut intellectus vellet quod supponitur ... contra
... appetit potentie superiori ... attingunt
libertas oppositionis / sed intellectus est superior voluntate / consequentia ...
libertas oppositionis ... attingere ... videtur nota quia
videtur ... potentia ... est libera quod ...
est non libera et ... ... antecedens ... ad ...
... quia si intellectus non est liber sed ea que facit

in precedo fiat ut obediens voluntati tue oportebit quod sint tot
actus in voluntate sicut in intellectu sed hoc quia videtur inconveniens
quod quando sit una demonstratio concludens conclusionem multi intellectus
ut a b est ergo c etc. consimiliter dicendum de [illegible] et caritate et
alia similia etc. et sic ad [illegible] dicendum quod debet voluntas esse
specialis actus volendi magis est voluntas distincta sicut
multis volitionibus a studio quod primo studium sicut tamen quia
prima actus intellectus quando non habet volitionem [illegible] continuando
non sit libere a voluntate et sic fiat non coacte [illegible]
[illegible] libere [illegible] et confirmatur quia si probare [illegible] quod
nullus homo est lapis [illegible] animal [illegible] in potestate
intellectus est libere formare [illegible] i prima figura [illegible]
nullum animal est lapis et omnis homo est animal igitur [illegible] videtur
quod in hoc aliquid agat voluntas cum intellectus sicut [illegible]
quod [illegible] impedit. Item [illegible] [illegible] sicut fit non
ut cognoscat deum ergo [illegible] voluntas [illegible] intellectus
precipit patet quia quando voluntas non fertur i [illegible]
[illegible] non cum [illegible] [illegible] actu
[illegible] cum actu fertur in ipso [illegible] quod sic actus precedentes non fiunt
[illegible] sed precipiente voluntate voluntas est [illegible] precedens
et sic magis est [illegible] [illegible] quod intellectus [illegible] videtur
absurdum [illegible] quod non potest fieri [illegible] i intellectu [illegible]
simul fiet [illegible] i voluntate [illegible] videtur [illegible] quod
quo [illegible] fiet [illegible] voluntatis et tamen quia [illegible]
[illegible] i intellectu [illegible] volitionibus [illegible] in voluntate
[illegible] fiet [illegible] voluntatis [illegible] [illegible] operibus [illegible]
[illegible] fiunt [illegible] [illegible] quod [illegible]
actus finalis beatificat [illegible] intellectus [illegible] voluntas est
libera libertate [illegible] iste sit actus supremus [illegible]
[illegible] potest unde beatus Augustinus in soliloquiis felix [illegible]
qui te scit etsi alia nesciat infelix qui te nesciat
etsi omnia alia sciat et ergo actus beatificus finalis est
supremus actus anime [illegible] quod [illegible] intellectus [illegible]
solus non est liber patet quia est [illegible] finalis
[illegible] [illegible] [illegible] non
sit liber in nobis item [illegible] non fiet in nobis liber-
tate opposita cum [illegible] beatifica clare visio inclinet ad
sui dilectionem [illegible] voluntate stante [illegible] ut dicitur
Isto [illegible] dicit ad primam [illegible] quod [illegible] sit de
amore [illegible] est [illegible] dicitur quod licet libertas
opposita sit [illegible] nobilis cum ipsa non [illegible]
[illegible] [illegible] anime unde creatura [illegible]
[illegible] [illegible] non est libera libertate
opposita sicut [illegible] felicitate [illegible] quod [illegible] est lib'

[illegible]

libertate oppositionis / quia istud est in felicitate intellectiva quae
non completive [illegible] primo ex dictis apud intellectum unum ad
attendendum [illegible] id est primum est liber libertate complacentie sola et
non oppositionis scilicet in primum cognoscat se et diligat se in quo
[illegible] non potest ut ex eo in quo generat filium in [illegible]
genito non potest ut in spiritu liber est libertate oppositionis in
producendo creaturas ad extra Ad 2am rationem quia cum [illegible]
libere vado ad ecclesiam et non oportet quod sunt tot volitiones quot
sunt passus mei sed una volitio pluribus sufficit ad
hoc quod dicantur voluntarie facta Ad 3am quae dicit quod
voluntas in hoc quod recipit species recipit una et eadem
volitione [illegible] Ad 4am [illegible] dicit quod hoc [illegible]
non [illegible] hoc non potest [illegible] liberum quod brutum non
[illegible] non [illegible] simpliciter corporis potest cum se
quietare cum vellet ut dicit [illegible] physicorum / 2 non movet
se libere quia [illegible] qui [illegible]
non potest se non movere Ad quintam rationem dicit quod intellectus et
[illegible] potius ad unam figuram quam ad aliam non
quia liber est libertate oppositionis neque ex eo quod [illegible] voluntate
sed potius ex aliqua alia potentia generante quae potest esse con-
cursus fantasie potius aptus ad unam figuram quam ad
aliam / cum causa potest esse ex influentiis celi vel consuetudo
[illegible] plus ad unam figuram quam
ad aliam et infinita / alia [illegible] quae [illegible] actus
[illegible] et [illegible] esse causae quare impossibile est hominibus
explicare [illegible] / sed si [illegible] fingit [illegible] est
quod non cogitet / neque ex libertate vadit plus ad unam partem
quam ad aliam et tamen vadit [illegible] / aut cum non est [illegible]
[illegible] infinitorum [illegible] potest [illegible] Ad 2am
[illegible] dicit quod [illegible] quod voluntas [illegible] syllogismi [illegible]
et quod tamen [illegible] cum faciat non libere [illegible] puer se
movet vel fatuus vel infans vel ex bestia in quibus tamen non
sunt motus voluntarii [illegible] cum [illegible] sit in eis [illegible]
[illegible] et si dicantur [illegible] non [illegible] sua opera [illegible]
appetitu et cognitione [illegible] velint / dicit quod [illegible] non dicunt
velle [illegible] velle [illegible] vel [illegible] / [illegible]
aut non dicunt velle cum non sit in eis [illegible]
[illegible] dicit quod [illegible] non est [illegible] quod voluntas [illegible] talem [illegible]
[illegible] quia [illegible] syllogismus fiat [illegible] in [illegible] cognoscat syllogismum
et reputat [illegible] voluntati bonum esse [illegible] arguere
et eligit voluntas hoc et propter syllogizare [illegible]
non cognoscat istud syllogismum [illegible] fiat Ad [illegible] quod [illegible]
[illegible] volo [illegible] sunt [illegible] hoc
volenti cum [illegible] corpus [illegible] sit laboriosa [illegible] voluntas

efficacitatis quaerit speculationis laborem non sustinet / et ideo si ve-
limus dicere voluntatem esse dominam actuum speculativorum quia eo vo-
lente producuntur posset concedi quod voluntas est eorum domina
sed est domina aliorum operum quae fiunt eorum volente deo. Vel
volumus dicere dominum actuum istam potentiam quam actus in mente
dirigit ad agendum tunc enim actus speculativi et practici dirigunt
in mente intellectum ad agendum et non voluntas non est volun-
tas eorum domina per locum de ... Aliquid potest concedi tamen quod
inclinat ad actum speculativum quantum in intellectu quantum in volun-
tate ... electionibus quibus voluntas eligit speculative actus in
... voluntate ad deligendum et eligendum speculative / nempe in
est magis quam actus voluntatis non fit speculationibus sed
sed electionibus quibus voluntas eligit ut intellectus speculetur
7ª conclusio Septima propositio similiter speculatio uno modo potest esse actus libere
imperatus et alio modo actus non libere productus potest quia
speculatio quam praecipit voluntas est actus libere imperatus
ut dicit prima propositio quae sunt praedicta et semper ista per se
voluntate non praecipiente actus tamen quo ... tenet quam
et patet hoc quia saepe voluntate praecipiente ut fiat actus
... surgit vel in principio vel in medio vel in fine actus orationis ...
actus ... quem voluntas nihil praecipit / immo quem vellet
abesse ut orante horas saepe ingeritur speculatio ... quae
quasi ... legit vel quas audivit quod non praecipit voluntas
immo voluntas sacris distractis vel ... devotione
in horis saepe vellet eas non esse et dimittit intellectum
abesse. Dicatur fortassis quod speculationes non sunt libere im-
peratae ... libere electae ... praeterea
praecedunt ... sunt in nobis naturaliter / sed dicit quod
... quae naturaliter in nobis sunt simul in omnibus
hominibus non credatur sed est esse ... vel susceptum ...
... hoc autem non est ... quod non sit ...
dicatur si speculatio cogitato supervenientibus ... non sit in
nobis libere tunc ... cogitans ... alia speculatio non
... hoc non libere fieret ... quod
est actus ... supervenientes ... voluntatis ...
quasi ... fantasticis ... motorum ut qui fortiter
cogitaverit de aliqua materia ... incipiens orare ...
se velit dimittere non sufficit ad hoc plene ... motorum
hoc impediente ... quod quasi fit ... apparent ... fan-
tastica ... speculativa ... actus ...
... ut si quis orat ... plena ...
speculandi cum fuit plus ... in eo et in ...
et valde saepe ... studentibus orare volentibus
suggestione daemonis / ... mentem a devotione ...

et dimissum quando modus declaratur quod omnis quos speciem tu sit
voluntaria quod bene stat quod peccatum voluntas peccet omissione peccato
eam nimis quietet secundum quod debitam actum in circumstantiis omittit debet
eum circumstanciis cum debita attencione facere et quod dimitte sibi debitum circumstancias
ponit tunc absolute peccabilis Octava conclusio que est contra
in scolis quod voluntas ut intellectus est ad est potencia libera li- 8 conclusio
bertate opposicionis quod nisi voluntas ut voluntas est libera sibi illa
libertate patet prima pars quia secunda quod ipse actus intellec-
intellectus sunt actus libere exercet unde actus intellectus sibi libere
sunt non est nisi ab intellectu sunt sed in quantum a voluntate libere
imperati sunt ut dicit prima pars Eciam secunda pars patet per racionem
2o quam illius partis quia certe voluntas respectu suorum actuum
secundorum dicitur libera libertate opposicionis Eciam loquendo sumendo compara-
tive abusiva pro conveniendo quod voluntas est liberior libertate
opposicionis quam intellectus patet ex quo quia ipsa habet libertatem liberam
et intellectus non Unde est comparativo abusiva sicut si diceremus ignis
est sicior aqua Nona conclusio quod quod omnis intellectus et voluntas
non omnes suos actus producat libere libertate finalis ordina- 9 conclusio
cionis tamen utraque potencia habet libertatem liberam patet prima pars quod
omnes actus viciosos quos facit voluntas et omnes intell-
intellectuales quos facit voluntas ad hoc finale deposita de
fruendis non sunt libere libertate finalis ordinacionis Ergo ...
quia et quia tales actus saepe producimus Et antecedens patet quia
absurdum esset dicere quod actus qui faciunt nos miseros et in-
felices qualiter sunt producti ordinate finaliter in nos tamen nos
ordinabiliter in bonum ad quod producti sumus Et ideo cum
tales actus facimus similiter agimus quia suos peccati nos
constituimus Omnis enim qui facit peccatum servus est peccati Joh
8o unde agere libere finaliter est agere ordinate ad fe-
licitatem patet 2a pars quia intellectus ordinate agentis
omnes suas speculaciones sive cogitaciones ordinat ad visionem
dei ut in celo prima intencione et 2a intencione ad
proximum ut illud oportune ficte iustificet in vita et felix
sit in patria Eciam omnes suos actus elicitos et imperatos
ordinat voluntas ordinate agentis in deum prima in-
tencione et secunda intencione in sui salutem sed in deo de-
lectatur et fruitur Eciam in dicit philosophus quod ...ius et vi-
ciosi dicuntur liberi et servi Et sunt perfecte est libertas
et optime salvatoris quod omnis qui facit peccatum servus est
peccati Et licet sunt alii quorum dicentes ut sancti Septime
ut ad doctorem sentes ut gentilium philosophorum hoc dicente
Decima que affirmat qui vicere vivunt similiter agit Necd
opera sua non ad quam salutem finali intencione dirigit
Et ideo non agit libere libertate finalis ordinacionis sed magis

ut finis qui aut est vitalis iste ordinet actus suos
ad suam finalem salutem et ideo libere agit quia libertate
finalis ordinationis. Secunda autem pars conclusionis sic firmatur perfecta
est libertas / intelligitur sic quod homo omnes suas opera-
tiones in principium ordinat tunc agit libere libertate fi-
nalis ordinationis / quia ordinatione disponit se ad vitam
meritis ad salutem et ante salvatorem patet est qui facit
peccatum disponit se ad miseriam et ideo fit finis peccati
quia agit malo fine vel malo modo et contra sic sa-
lutis tertium tamen intellectus quam voluntas in viatore
est potentia libera libertate finalis ordinationis sic quod potest
agere post deum ad suam finis salutem / et sui finis gra-
tia in malis defecto tam intellectus quam voluntas sit finis
sequitur prima pars 2a parte patet 2a pars conclusionis probatur
natur / quia in peccatore ambe potentie finem peccati
merito agunt libere libertate finalis ordinationis ut in precedente
patebit quare est dictum tertia 2a parte hominum aliquem
ad eum actum   Restat videre an principalior actus hominis de-
beat dici actio hominis ut est intellectus vel ut est voluntatis
Pro quo primo quod iste actus dicitur in homine principalior qui ordinate
precedente est eius actus finalior ista patet quia semper
finis gratia cuius est medium eligibilior et principalior
mediis que sunt propter ipsum ut equestris est melior quam
frenifactiva que est propter equestrem et militaris melior
quam equestris et illa in aliis ut declarat Aristoteles primo ethicorum
2o Secundo actus dicitur in homine finalior est iste propter quem sunt
omnes precedentes tamquam ordinata in illud 2o Tertio
quia finis est melior hiis que sunt ad finem ut patet
primo posteriorum propter quod unumquodque est / est gratia
melioris unde actus finalior est finis respectu aliorum / ideo est
principalior et melior aliis Item primo ethicorum secundo dicit
quod eligibile propter se tamen est melius eo quod eligitur propter
aliud alterum unde actus finalis simpliciter si aliquis sit talis
tamen dicitur propter se et alii omnes propter illud ideo secundo
Dicitur secundo quod ultimus actus est finalior alio
in homine unde per actus quia homo videtur velle
comedere ut agere valeat ita videtur agere ut possit
comedere hoc enim tempore videtur fieri propter invicem
sed secundum sequitur per invicem confirmat in agentibus
et singulis unde isti enim laborant ut comedant fabri
ut ducant ferrum ad formas plures hominibus unde ut
ab eo sit ducto et vendito victualia veniunt scilicet comedere et

habere comparatur convenit autem ut ferrum durare possit / 2o
videtur quod in omnibus hominibus actus non sint subordinati in
paucis. Secundo quia non est aliquis actus simpliciter ultimus
vite hominis vel non si non tunc nullus actus finalis super si
dicitur quod sic non est omnibus possibilis ut aliquem / et ideo cum
non sit primus quis potest esse actus ad quem omnes pauperes
et divites suos dirigunt actus ad quem intendunt omnes me-
chanici. Ulterius si sit speculativus intellectus et quomodo simplices laici
ad speculacionem veniret. Secundo dicitur 2m tunc iste actus non erit
finalis speciei humane / sed certorum individuorum solum sed quem omnes
poterit attingere. Hec sunt facilia. Unde ad primum dicitur quod quilibet
homo debet omnes actus suos dirigere ad dilectionem dei et
proximi / quia qui proximum diligit legem implevit Ad Romanos
13 et 9o [illegible] et ad primum negetur quod ordinate agere
homo agit ut comedat / sed comedit ut agere possit. Ad
2m quod mechanici intendunt propria sua necessaria vite / sed non
ultimate immo ordinant ad dilectionem dei et proximi. Ad 3m
quod actus in quo hominis beatitudo consistit formaliter in hac vita
ut est dicere [illegible] et totius vite ultimus actus.
Secundo quod ille finis vitalis est omnibus [illegible] hominibus
possibilis in specie / potest enim quilibet talis deum super omnia diligere
omnes debent ordinare omnes suas operationes et tunc dicitur
quod speculativum pauper attingeret dicitur quod non requiritur ad felici-
tatem meritoriam altam cognitionem scientificam cognitio secundum fidem suf-
ficit fides sana in caritate que deus dicit petentibus non
minus pauperi quam diviti neque minus laicis ceteris paribus
quam viro docto. Secundo suppono ut iam tactum est quod fina-
lior actus humanus est iste in quo omnis beatitudo consistit
sit quicumque sit ille patet quia ultra beatitudinem nichil que-
rimus / immo ut dicitur in primo ethicorum felicitas sive
beatitudo est perfectissima operatio hominis. Tercio suppo-
no quod sicut in patria duplex actus concurrit ad beatitudinem
scilicet visio et fruicio iuxta illud Johannis xvii Hec est vita
eterna ut cognoscant te deum patrem omnipotentem et quem
misisti Ihesum Christum cognoscant scilicet clare videndo et viden-
do diligendo sive fruendo sic est ad felicitatem meritoriam
duplex concurrit actus scilicet unus qui sit [illegible]
intellectus qui est dei cognitio talis qualis nobis in statu
vie est possibilis et estimo quod hec cognitio est fides vel
eius actus quo quis firmiter in deum credit et aliis

qui se tenet ex parte affectus qui est actus caritatis scilicet
dei super omnia dilectio et nolo dicere quod omnes actus in ca-
tem contemplationes et operationes reddunt hominem felicem felicitate
meritoria sed ego loquor de principalibus actibus inter istos
scilicet qui sunt cum aliorum finis et propter quos omnes alii
quaeruntur illi videntur esse dei cognitio et dilectio sed
cum in patria remanebit fruendo [illegible] videtur incipi-
endum quod quaerere an principalior actus hominis debeat di-
ci actus hominis ut est intellectus vel ut est voluntas in patria
fruendo deo sit principalior actus quam videre deo et utrum in
via melius in deum vel cognoscere deum [illegible] sed ut contra
sed principalius cogito deo sine contemplatio sit principalior actus
quam dilectio dei procedens ex caritate patet quod dicit quia
prima suppositio dicit quod principalior actus hominis est actus cuius
similior [illegible] dicit quod iste est actus similior in quo
est hominis felicitas et 2o dicit felicitatem principaliter partibus
tam in patria quam in via esse duas scilicet una
perficit intellectum scilicet cognitio et alia affectum videlicet dilectio et
3o si perfectum quis istorum actuum sit principalior ut maius
esse an principalior actus hominis sit intellectus vel volun-
tatis Circa declarandum est tertia suppositio quod qualis est ordo ha-
bituum inter se talis est ordo actuum ipsorum habituum inter
se patet quia habitus sunt causae actuum non qualis est ordo
de causis ipsorum talis videtur esse ordo affectuum Secundo
quia habitus boni laudantur propter opera et actus ipso-
rum 1o Ethicorum 9o bonitas eorum tota sumitur et attenditur
propter opera actuum et 9o quales ipsi habitus sunt in bonitate
vel ordine tales erunt debent esse sui actus Quinta
suppositio quod caritas est principalior virtus et excellentior quam
fides et aliae virtutes hominis patet per apostolum ad Corinthios 13o nunc
manent fides spes et caritas tria haec maior autem horum
est caritas Sexta suppositio quod sicut fidei est credere ita caritatis
est diligere maximum est [illegible] unde primo ad
Timotheum primo quod finis praecepti est caritas maximum est autem quod
est in ipsa ea diligitur cum magnum mandatum legis
ad quod tota lex ordinatur sit diligere deum super omnia
ut habetur Matthaei 22o [illegible] videntur in hac partes
simpliciter quod dicit quod principalior actus hominis attribuitur
[illegible] hominis ut est voluntas et non ut est intellectus
Conclusio [illegible] illi potentiae attribuitur principalior actus hominis
[illegible] ut in [illegible] caritas sed haec est voluntas ergo

patet ad oppositum per sufficientiam consequentiae quia caritas est principalior virtus
quam fides vel aliae virtutes theologicae propter hoc quod caritas est de-
lectatio ut dicit supra Secunda quia est actus voluntatis sed
cognoscere est actus intellectus Tertia quod quam principalior actus est 2 cclo
alicuius eius ut est voluntas et non ut est intellectus probatur quia
alicuius potentiae est principalior actus cuius est principalior habitus sed
inter habitus ut est voluntas est principalior habitus et non ut est
intellectualis ergo est principalior actus ut est voluntatis et non ut
est intellectus ad oppositum patet per sufficientiam consequentiae huius quod praecedens
tertia conclusio si sapientia capiatur primo modo habitus intellectualis sive 3 cclo
sit habitus acquisitus scientificus sive intellectualis sive infusus
sed theologice primo capiendo sive compositus sive aggregatus
ex fide et habitibus intellectualibus ipsa non est principalis
virtus theologica patet quia haec sapientia non includit caritatem
immo est caritas quae tamen ut dicit supra est principalis
virtus aliarum theologicarum Quarta quod contemplatio immo in eius sapientiae 4 cclo
et operatio est principalior operatio aliarum theologicarum patet quia cuius
sapientiae operatio est est contemplatio intellectus quae non est prin-
cipalis operatio theologica cum ipsa non sit delectatio immo delectationem
includens quae tamen est principalior actus aliarum theologicarum cum ipsa
non sit delectatio ut dictum est in quaestione 2a Quinta quod si sa- 5 cclo
pientia capiatur pro theologica sapida et intelligatur sapida quam
fides formata caritate delectatione dei super omnia intellecte quam
tenet et abundanter comprehendere libet sic sapientia includit caritatem
et eius actum patet quia includit saporem divinae dulcedi-
nis quod non contingit sine delectatione caritatis Sexta sapientia 6 cclo
sic accepta non est solius intellectus immo nec solius voluntatis
sed ambarum simul patet quia cognitio et contemplatio est intellectus patet
gustus autem sive sapor est voluntatis Septima conclusio haec 7 cclo
sapientia est melior quam caritas quae est in ea inclusa patet
quia totum est melius sua parte felicitas enim quaedam
tamen unius bonorum redditur eligibilior ut dicitur in primo
ethicorum modo haec sapientia respectu caritatis est totum ergo etc.
haec patet quia includit caritatem et theologiam Confirmatur
sic quia haec sapientia comparatur caritati in sic includit sed ag-
gregatum ex fide et caritate ad caritatem sed tale aggrega-
tum est melius quam caritas ergo etc. patet ad oppositum quia ista
sapientia includit caritatem et eius actum et cum hoc fidem
vel theologiam formaliter in fide ut dicit quod praecedens patet hoc
quia meliores sunt duo habitus boni quam solum alter eorum
Octava quod comparando eius sapientiae secundum cognitionem et delectationem 8 cclo

pt post felicitas in toto theologi patet quia illius
duabus partibus homines theologus metitur vitam eternam
scilicet in visione et delectatione Nona conclusio simpliciter operacionum
sapientie est dei delectio et non cognitio patet ex 2a conclusione quia
principalis actus anime hominis ut est / ut est voluntas 9o ut
est diligens et non ut est cognoscens Secunda quia quod
est simpliciter operacionum sapientie est finalius, hec est principa
lius sed dei delectio est finalius est patet operacionum sapientie
igitur etc. est ipsa sufficiens et hec patet quia finis precepti
est caritas ut dicit apostolus prima ad thimotheum primo Item quod per
dest dei cognitio si non esset dilectio Item finis conclusionis ho
mo est bona volucio / 9o finis conclusionis dei est dilectio
dei Decima id est in hac acceptacione sapientie principium conclusionis
cum intellectus felicitas dicit plures intentiones secundum felicitas in
toto dicitur principaliter intende precius intencionem caritatis et
eius delectionis igitur patet ad et sit et patet hec quia ... presit
intellectus inquibus apparet aliquid formam delectionis doctoribus
et confessoribus inquibus apparet aliquid conclusionem ut aliquid effectus
conclusionis Item simpliciter intellecta inclinatione non videtur
posse sine speciali iudicio tantum posse perfecta spiritu cognoscere
sicut quinus doctor sacre scripture ut canonum sacrorum re
valde insipiens est dicere quod sine speciali iudicio ... per
tantum in ... et eius natura principaliter ponderans per
ueris delectionem et non precius cognicionem determinaciones sancte videtur
quod in patria fruicio ... quod visio ut sic ...
sed sic est dilectio et caritas vie ... et tradere
vie ita sic videntur ... fruicio in patria ad ... pa
tre secundum caritas et dilectio vie principaliter fuit et meliora
... et ... vie ... patet quia caritati et di
lectioni vie succedit fruicio sicut fidei et spei ... visio
effectus eius est ... ad ... et in ... habet
Sed audiuimus sic vidimus ... et in civitate domini uir
tutum et 9o ... quibus ista succedunt sic sicut ... via
ita sic videntur ... quod est succedit in patria
hec ... precius eadem principaliter actus hominis sine
in via sine in patria est actus anime sue in ... est vo
luntas et non ... est intellectus patet conclusio quia
in patria est fruicio et in via dilectio que sunt actus
voluntatis ut dictum est Sed in ... prestus
fortiter pt instari ... quia dicit beatus Augustinus
quod visio est tota merces ... visio non est
eius principalis actus quod fruicio Secundo quod Joh 17o

dicitur hec est vita eterna ut cognoscant te patrem omnipo-
tentem et quem misisti Ihesum Christum / non dicit ut diligant / ergo
cognitio videtur principalior quam dilectio Contra quia per Philosophum 10 ethicorum et
8° quod perfecta felicitas est speculativa operatio / ergo in speculativa / ergo
magis in intellectu quam voluntate Contra quod consistit in opere perfectissime
virtutis talis est intellectualis / ergo principaliter consistit in contemplatione patet per
10 ethicorum et probatur est enim operatio secundum virtutem perfectissimam hoc
est secundum 1° dicitur quod est operatio secundum sapientiam et ergo 6to ethicorum
dicit quod sapientia est caput quoddam omnium virtutum Contra quia
demonstrata videtur velle quod verum sit supremum in homine in multis
capitulis suis demonstrat aliter sic ... primo sit cognitio dei
vel visio dei est melior quam fruitio igitur quia nota est
et causa probatur quia illud est melius cuius oblatio
bonum est peior / nunc peior esset oblatio visionis quam ob-
latio dilectionis: tenet quia et ad videre deum tanta est ali-
quibus bonum quod etiam sua oblatio mala vel sua privatio
mala et hoc patet quia oblata visione sive cognitione
aufertur volitio et dilectio enim nullus diligit id quod non co-
gnoscat sic et aufert cognitio non peius est privare dilectionem
et cognitionem quam solum dilectionem / sicut esset peius privare sa-
pientiam et caritate quam privare caritate retenta fide Secundo
sic intellectus respectu voluntatis se habet sicut admovens domini / ergo opera-
tio sua est superior respectu operationis voluntatis quia nota est
et causa probatur quia intellectus determinat et ordinat voluntati quod sit
faciendum et quod dimittendum hoc est proprie domini secundo quod potest
leges volunti ergo est dominus eius / quia nota / sicut leges
ponere probat dominum per 1 politicorum magnanimi cuius principali
... / et 3° probatur dicitur quia quandocumque intellectus iubet principaliter
videtur iubere principium ... et legislator causa patet quia
intellectus est dictator quem magnanimi nota est ad legis ...
et causa enim ut voluntas est causa fortis ad malum propter
quod ab bonum ... principaliter ista operatio que est melior que
beatitudinem essentialiter respicit / sed perfecta cognitio dei est
huiusmodi igitur patet ad ... quia plus beatitudo formaliter
consistit in supremo actu hominis vel simpliciter vel principaliter
... hoc patet quia consideratur dei cognitio totaliter tollit
beatitudo ab homine non aufertur fruitio et dilectio et
sic omnes partes et tota essentia beatitudinis aufertur
Si autem sic tollis actum fruitionis vel dilectionis adhuc
manebit visio vel clara cognitio que est ... beatitudinis
ut dictum est / non ergo aufertur tota essentia beatitudinis

Contra arguitur sic iste actus est perfectior qui adinvicem
omnibus aliis circumscriptis adhuc beatificaret aliquem quam
actus qui nullum faceret sed clara visio est huiusmodi et non
fruitio igitur etc. Ista nota est et ad partem dicitur secundo
hoc dicitur quia ad auferatur delectatio adiuncta dilectione
volita aliqua beata perfecte conservata et remanente illa dilectione
ultimum clara visione divine essentie quaeritur an iste adhuc
esset beatus et si sic dicitur habetur intentum scilicet quod visio
sola aliquem beatificat et si dicitur quod non alia hoc ipsa
sola faciat animam quod beatificat quod nota est et dicitur primo
quia visio est unius potentie cognoscitive potentie
cum obiecto quod non sibi ipse fruitione delectat sed quia delectatio
non nisi ex unione eius cuius delectatur ad id quod
delectat et consummatur quia delectatio causatur inseparabiliter
ex unione obiecti quiescentis perfecte et eius ad potentiam non
hoc est hic quia obiectum beatificum est hic perfecte et clare
cognitum et sic obtentum acceptum ergo summa delectatio
inseparabiliter sequitur anima quietatur et satiatur
et hoc causat perfectio sed quod hoc non faciat amor aut fruitio
non circumscripta cognitione manifestum est quod nihil delectat
quod non cognoscit. Secundo argumentum sic ille actus est
perfectior qui unit immediate potentiam cum obiecto beatifico sed
ille est cognitio id est actus intellectus est quia beatitudo non
contingit nisi ex unione anime cum obiecto beatifico. Probo partem
quia hic clara visio in mente unit potentiam anime vel
cum obiecto beatifico cum in mente ut quod dicitur sic obiecto
facit mente lumine glorie infuse actu immediate unit
quia dilectio vel delectatio que sequitur ipsum lumine glorie mente
cognitione et consummatur quia quod immediate fit actio
in ordine causarum est nobilius aut illud quod hoc quia causa
sic imaginatur [illegible] 2o de generatione [illegible] primo [illegible]
visio immediatius fit actio quod dilectio igitur partem hoc
quia dilectio presupponit cognitionem tamquam causam sine qua
non posset esse. Tertio actus maiorem habet beatitudinem
[illegible] et maiorem [illegible] commode quam
dilectio [illegible] delectatione sequitur [illegible] dicitur quia cum
[illegible] est velle bonum amico propter ipsum et non
propter [illegible] voluntate utilitate aut propter commodum hoc
[illegible] trahit ad amicitiam utilem aliquem et partem
hoc quia visio aut cognitio est tota [illegible] obiecti necesse
[illegible] [illegible] commodum cum [illegible] cognitio
[illegible] sit in [illegible] sufficientem perfectionem quia accedunt

et gravi mesarit ut dicit Jacobus quod licet in hoc non quie
rentis sint commodum sed eorum delectatio et delectationem respiciunt
circa bonum commodi ad ipsam delectationem et ad delectationem delectant
delegentes et alias quod commodum ymmo nec tunc delectatio vo
luntatis sit in deo et quod absque delectatione redundat probabi
bonum juxta illud psalmi Iubilum cor meum ad faciendas
iustificationes tuas propter retributionem Septimo intellectus ut intellectus
est potentia superior quam voluntas ergo et actus eius principalius
debet poni actus intellectus ut intellectus exponens illud 3
rethoricorum c° 6° In antiquis civitatibus reges qui
eligebant ammirabat plebs et est quod ipsi dicentes se
reges qui eligebant plebe iste enim inspectione recipit dimissis
quod admovet et unde intellectus qui est contrarius que in nobis homines
ut enim plebs [illegible] subicitur et regitur et ab intellectu
et movetur ad operationem esse quam omnes dicentes quod intellectus
regit appetitum et quod appetitus subiacet et sic plebs
regi ut dicit Commentator [illegible] videtur tamen quod contra 6° ethicorum
c° 18 [illegible] quod [illegible] non est dominus super actus quamvis
quia [illegible] [illegible] et non dominus ipsius actus intellectus aut
[illegible] esse videtur quod dominus actus quoniam intellectus ergo principa
liter appetitum Item 3° quia quicunque 3° 6 ethicorum dicit
quod appetitus se habet ad bonum per adequationem et sicut
discipulus ad doctorem expectans quod proponat ut quod
debet mens ut utique ut eligat bonum ut fugiat ma
lum [illegible] quicunque [illegible] et quod intellectus apud se habet
appetitum ut genus et bonum ut differentia [illegible] multum est
quod dicitur est deliberativa appetitus et non econtra ergo [illegible] est
deliberativa appetitus et non econtra ergo superior est eo Quinto
[illegible] hoc videri tamen quia ista potentia videtur esse
superior [illegible] aliis que nunquam dependet ab alia in operatione
seu actus sed intellectus [illegible] nunquam dependet a voluntate
in operatione seu actus quod econtra igitur [illegible] videtur nota et
[illegible] quia quod voluntas in voluntatibus suis supponit
intellectum et dependet ab intellectu [illegible] intellectus sepe fertur
in actum suum sine voluntate ut in [illegible] 2° phisicorum
quamvis alii dictum est credo quod hec materia non con
cludat quia ut dictum est in [illegible] [illegible] quod principale
est in mentibus in merito ut demerito hoc est [illegible]
ut voluntas est [illegible] ipsa dicitur [illegible] [illegible] infor
mata per caritatem et eius actus principalis in [illegible]
[illegible] [illegible] per delectationem [illegible] et [illegible] [illegible] quod
pessimum dicitur [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]

Ordo Angeli et Ierarchie

i nobis inceptis cognitum quod verum cognoscere ordinatum
ad appetere ut diligere Et 3o quod dominium actuum quod respicit
apud alias virtutes in quibus est appetitus et non imperium
est intellectus quod in quodam deliberatione etiam dictum est stante enim
pluribus motivis paribus actu in ipso et pluribus in contrarium se
se movetur Et contra intellectus domina intellectus regina reputat
praecedens depressit status inter eas ut quaedam status est contra
fidem secundum plurimas voluntatem nolentem contra obedientiam et quorum
dispositione errores et ita in aliis sed ita opinio non deprimit
obligat me adhaerere sed multa clara sunt volitas contra
deo Et ideo praestantius tenendum est principalem actum hominis
esse actum animae prout est voluntas et non esse actum in
quantum est intellectus Et quinto confirmatur est angelica dispositio et
enim supremus ordo sunt throni ut vult beatus dionysius
primo libro angelicae ierarchiae post alios antecedit in ardore
dilectionis scilicet qui praecedit ceteros in plenitudine cognitionis quod
quia qui in ista caritate qui plus diligit plus cognoscit
ut vult beatus dionysius tamen non sunt nomina accepta secundum adulationem
dei enim seraphim id est ardens seraphici enim ardens interpreta
tur, et secundus ordo cherubim id est plenitudo scientiae dicitur nomine
aliunde primus cherubim tertio ~~alius~~ alius est nomine dilectionis
quod cognitionis et sequitur alios dilectus actus voluntatis
quam cognitio quae est actus intellectus. et istud est totum
quod quaeritur scilicet quod principaliter actus simplex animae non est ut
ipsa est voluntas et non ut ipsa est intellectus Et ideo
videtur adiectas rationes ad primam auctoritatem beati augustini quod
vult quod visio capta large prout includit fruitionem sit
est tota merces non prout capitur stricte prout dicat
solum in te cum cognitionem et studio dilectionem et delectationem
simul concurrentem. Et quod non intellectus auctoritas salvatoris Johannis 17 Haec
est vita aeterna scilicet ut cognoscant et cognoscendo simul
omnia diligant et est finem finale ad quod ordinatur
cognitio ut visio intellectus et quo salvatori sunt responsio prout
includit amorem voluntatis Ad tertium quod per praesentem intellectus
actus sapientiae superius, quae est cognitio dei vel gustu dulce
dinis eius et sic cognitio est intellectus ita gustus est vo
luntatis dei per omnibus diligentibus, Haec autem speculatio
non est solius intellectus ut in 6 ca quod etc Unus patris dictum
est, et ideo auctoritas philosophi non est contra dicta Ad quartum
dicitur quod principalissima virtus est caritas et omnis opus consistit
felicitas principalis ut dictum est et haec non est virtus intellectus
sed voluntatis cuius est diligere et ideo magister dicit Ad primum
dicentem quod consistit in opere sapientiae dicitur prout dictum est

quod accipit potentiam per quam perficiat utramque potentiam secundum perfecta
sapientia que omnia cognoscibilia perficiat intellectum in cognoscendo et
omnia sapientia voluntatem in diligendo quod enim quis diligit delectatur
sibi gustu dulciter sapit quod autem dicitur quod dicitur sapientia
quasi capiens intellectum [illegible] dicitur quod loquitur de dulcibus
intellectibus quantum ad acquisitionem ut quaelibet sapientia est practicalis
ad secundum dictum est quod similiter ea per quam dicitur contemplatio dei
apud intellectum et delectationem eius apud effectum. Ad rationes
partis contrarie [illegible] omnia dicitur vere [illegible] quod ipsa
accipit omnia que sunt per quae se extendit ad practicam. Ad quia
animus non est perfectus nisi intellectus debite cognoscat et
voluntas diligat et vivit ordinate [illegible] 2a ut
[illegible] dicit turpissimum esse vera perfecte tractare et non
opera [illegible] omnia hoc idem arguendum non ab secundo
rationem per quam concludit delectationem et mediam dicitur contrarium [illegible]
cum dicitur quod id est melius cuius ablatio est [illegible] peior [illegible]
hoc quia sicut in [illegible] ordinantur ad finem semper esse melius
quidem ordinatur in fine quam esset finis quia ablato medio
non [illegible] aufertur finis. ut ablata in naturalibus auferatur
forma [illegible] naturalis et non [illegible] non est propter hoc materia
melior quam forma ablata caliditate ab igne auferretur
forma ignis sed non contra quia per manens caliditas ignis
in aere ut dicit [illegible] 2o de generatione [illegible] propter hoc est ca-
liditas ignis medium quod sua forma specialis. Ut per dicta
quod aliquid auferre ab aliquo potest intelligi dupliciter uno modo in media
ablatione. Alio consecutive et per modum sequele exemplum ut
si ab igne auferatur caliditatem [illegible] et in mediata ab-
latione. Alio modo consecutive et per modum sequele [illegible] Ut si
ab igne auferatur caliditas [illegible] et in mediata ablatione
non aufertur nisi una qualitas [illegible] sed consecutive et per
modum sequele aufertur ex ab igne [illegible] que sunt ca-
liditate [illegible] naturalis [illegible] et formam spe-
cificam ut dictum est tunc [illegible] distinctio dicitur ad formam
rationis quando dicitur quod illud est melius cuius ablatio
[illegible] est peior tamen quo ad ea que [illegible] ablatio
immediate tollitur quam quo ad ea que [illegible] sequele
tolluntur [illegible] est [illegible] ut dictum est quia ablatio
medium [illegible] ad finem [illegible] aufert finem per viam sequele
si autem intelligatur [illegible] que in media eius ab-
latione auferuntur [illegible] et [illegible] et ad
[illegible] [illegible] ablata [illegible] aufertur [illegible]
per viam sequele quia finis ad quem ordinatur [illegible]

Sed in mediata ablacione non aufertur perfeccior nisi
forma perfectissima perfectius intellectum est intellectus est que multo
est minimus bona bonum quam delectacio que annexa [illegible]
ingeritur delectacio scilicet operi virtuoso Ad 2m negetur ab Adversario
et dicitur quod intellectus delectat et ostendit voluntati quid sit
agendum quod est ipse deus videt quod intellectus ostendit agendum
primo modo comparatis suadentis bonum non primo imperative sed
suasione complacencie sed in fine contrario [illegible] pass
manet apud deum et ideo non primo delectant ut imperative
sed persuasive et imperative [illegible] intellectus et vi
dit eam in nobis ad quod data est nobis recta ut de
bitum non ut destruat ideo finis [illegible] est debita [illegible] ideo
Ad 2m patet quod negetur quia ponit leges voluntati
quod intellectus non potest [illegible] voluntate [illegible] per
[illegible] quod [illegible] quod qui intellectum [illegible] principali [illegible]
[illegible] principali deum et leges dei [illegible] intelligit [illegible]
[illegible] non deum [illegible] includit totum [illegible]
rem sive rone et voluntate [illegible] et appetitu [illegible]
quia ille est [illegible] in nobis non aut intendit [illegible]
re in ea intentionem et voluntate Ad 3 quod [illegible]
[illegible] quod est una ad veritatem [illegible] est ut
[illegible] et [illegible] non ut imperatur ut [illegible] sed
totum deum manet apud voluntatem [illegible] modo [illegible]
te [illegible] recta et [illegible] bonum et malum [illegible] vo
luit debet et [illegible] totum deum [illegible] voluntati non
[illegible] et [illegible] forte et ad optima [illegible]
[illegible] non dicat [illegible] Ad 3m negetur [illegible] et [illegible]
[illegible] Ad primum [illegible] quod ablacio [illegible] non in
mediate totam beatitudinem tollit sed quia est [illegible]
[illegible] ablata aufert finem et [illegible] aufert
primo modo sequele totam beatitudinem delectacio aut que finis
Et ultimum principale beatitudinis ablata non aufert medium
non quia medium est [illegible] sed quod finis perfectissimum
minus perfecta non tollit quamvis auferatur media aut
si auferentur finem tollunt quod perfecta sine mediis [illegible]
incipiunt remanere si aut quod in [illegible] ablacione au
fertur tamen in ablacione [illegible] aufertur beatitudinis

per unum principalis et in ablacione delectacionis per magis
particularis et in ablacione delectacionis per magis principalis ad
caritatem nostram bonorum et ad primum admittitur capitis de potencia dei
absoluta quod auferat delectacionem quia ut estimo est distinctus
actus et quod remaneat caritas visio / et dicitur quod iste non est
beatus quia non est beatus in voluntate quod est principium beati
tudinis secundum voluntatem licet esse bonum quod non habet appetitum ad
id quod obiectum / dicitur hec visio satiat etiam intellectum aliud
quia non satiat appetitum sine parte suprema conceditur tamen quod
est unius potencie consistentis in obiecto convenientissimo et
nostrum quam cum infertur ergo sine delectat quia tunc actu delectacionis
complevit quia iste spectat ad appetitum ut appetibilis est secundum
complacere ut delectari in bono puto habere aut exclusisti quia
delectacionem abstulisti Ad secundum quere conceditur quod cum non in ordine
non delectacio compatitur cum unione potencie que delectatur
cum eo quod eam delectat sed habere quandam delectacionis et delecta
cionis exclusisti per partem dei supernaturaliter impediente ipsum
actum obiecti omnem actum voluntatis. Per idem patet ad
confirmacionem videlicet quod nichil non quietacionis secluso medio de
lectacio compatitur cum communicacione obiecti convenientis potentie et
eius adeptione et in medio impeditur nisi tunc propter
paucis quod deus infunderet puri claritatem [illegible] et non infunderet
necessario [illegible] voluntati ad [illegible] delectacionem ut delectacionem et ergo licet
in [illegible] delectacio et delectacio [illegible] fieri tunc [illegible]
principaliter per voluntatem in hac impediri et ergo non dele
[illegible] necessario delectare / quod cum [illegible] ad felicitatem [illegible]
obiecti [illegible] [illegible] [illegible] aliud esse [illegible] delectacio
ad [illegible] [illegible] et [illegible] bonorum et ad primum dico
quod visio [illegible] ut [illegible] non [illegible] [illegible] in obiecto
beatifico [illegible] [illegible] consistunt [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] delectacione / et ergo principaliter [illegible] est amor
non visio nisi ut medium ordinatum in [illegible] [illegible]
[illegible] in delectacionem ad [illegible] dico quod [illegible] quod visio ut [illegible]
[illegible] in mediate fiet actus non delectacio sed [illegible]
[illegible] [illegible] hec in mediate quia non principaliter [illegible]
[illegible] ligans potenciam in obiecto beatifico secundum hoc est a
mor ut patet dicitur quod in beatitudine ambe potencie
de beatifico [illegible] [illegible] [illegible] et voluntas delectacione
/ finalior aut unio est delectacio in quod visio ordinatur
ut in finem et dicitur quod in mediacione [illegible] [illegible] [illegible] quod
via ordinis [illegible] actus procedit ad unionem finalem
perficientem et sic in mediacione unionis [illegible] [illegible] [illegible]

et medium ad finem ulteriorem non est quod sit actus prior ar ac
Ad confirmationem patet quia actor est sicut quia in ordine per
ceteris intellectus passiva via generationis sit prior vel per
fectionis et finaliter sit magis perfecta via cum natura
est ab imperfecto ad perfectum caritas est vel fides informis
est in eodem actu quia fides vel caritas patet est ipsi
ppt hoc conceditur quod assumitur de caritate et fides informis e
imperfectus quia deus producit prius intellectum in formare intellectum
est prius secundum formas speciales quamvis post producit prima
et non est propter hoc minus dignior quam forma Ad tertiam
quando dicitur et non hoc et ad patrem hoc dicit quod delectatio est
est per beatitudinem sive in patria sive in via quamvis sit
supremum bonum simpliciter quod quietet dicitur non est in te
amicitia vel delectatio commodi vel simpliciter honesti non cum
quietet delectatio deum super omnia sive caritas que sua sunt per
Ad Cor. 13o secundum honorem deum voluit intellectus omnis deum
super omnia diligentes coronas suas ante thronum
dicentes dignus es domine deus noster accipere gloriam et ho
norem et virtutem Apoc. 4o non quod intendunt quo
modo diligentes deum super omnia secundum totum ad eius laudem
referunt atque totum quod habent consecuti sunt ad illud quod
assumitur quod delectatio qua voluntas diliget deum super omnia
fertur in deum et quod absque delectatione redundat sibi bo
num non illa quia ista esset delectatio ~~mercennaria~~ mer
cenaria quia tunc diliget deum propter se ipsum 2o plus se
quod deum quamvis non velim negare quod licite voluntas vel
sibi ipsi bonum et per eam beatitudinem tu et se ipsum et
etiam formalem beatitudinem deum ordinate in eam ad
id primum 1a 2e iudicium tunc non deus sicut dictum fuit
i. 2a questione primi quod intellectus prius sibi propter tenetur conveniens
iudicium tunc non et propter rationem ad quam insti
tutiones sequitur rationem non ut dicit primum intendit
vel ut tenetur ... Ad primam non autem et ad patrem pro
ad autem primam questionem quod 3o Rethor. dicitur quod conveniens
ubi loquitur de intellectu prout includit ambas
supremas secundum intellectum et voluntatem et per appetitu rationalis
sed tamen quod cum voluntas recte ratione determinat hoc appe
titum sensibilem imperat corpori et ista est mens quam
Ad 3am autem questionem de quinto 10o de de quod quamvis
volunt quod voluntas in homine studioso libere se habet ad
rationem sicut ad doctorem et discipulus ad doctorem et quod
deliberare precipit / necesse precipitat in preter rationem agat
per utrumque duas applicationes audet sapiens , non determinet

in agendo enim sicut dominium inmanet apud voluntatem sic velut
acceptare decreta intellectus vel non. Ad quintam auctoritatem cum dicit quod electio
apud scripturam dicitur appetitus et ratio et desiderium et sic ratio
videtur determinare, dico quod quamvis voluntas quam ratio determinat quam
loquendo de voluntate semper sed eligendo et volendo vel per pu-
endo. Ad nonam potest negari quod sensus minus dependet ab
intellectu in multis in comparatione sui actus quam intellectus ab eo nam apparet
intelligenti fantasmata specie et tamen sensus non est super-
ior intellectu. Secundo dicitur quod intellectus plus dependet a vo-
luntate quantum ad actus suos secundos quam voluntas ab ipso in-
tellectu quia voluntas per imperium movet intellectum vel ad bonas
intellectiones vel ad malas, intellectus licet repugnet non tamen necessitat
voluntatem sed rogat et persuadet. Hec de ista parte cuius articuli
Unde opposite in contra parte illius articuli videtur esse conclusio
ut cum ista probatur dicitur liberior ex parte intellectus vel ex parte
voluntatis ubi premitte quod in libertate finalis ordinationis quod
est finalis est liberius patet quia hoc est melius cum sit ad
finis, alii enim actus ex parte ordinantur in hoc ut in finem
Contra illud probatur primo posteriorum quod est determinatus est gratia melioris
ergo hoc est in hac libertate liberius patet quia quia in hoc
in hoc ~~libertate liberius~~ est libertas finalis ordinationis quod
sit ad finis recto ordine quod enim finis est gratia sui est
non pendentia et quanto in ordine ad ipsum alia sunt similia
que sibi sunt et in ipsum tendunt ipsum autem tunc liber
liberior quia non est gratia sui ipsa gratia sui primo
est prima premissa hec supremus actus simplex intellectus ordinatur
in supremum actum voluntatis tamquam in finem, patet sic semper quod
est minus bonum in actibus anime recto ordine ordinatur
in actum magis bonum eiusdem anime, sed supremus actus intellectus
est minus bonus quam supremus actus voluntatis, ergo ad
ordinatur in eum tamquam in finem patet ad probanda minorem
allegatam de primo posteriorum quia semper quod est determinatus
est gratia melioris et patet quia enim nichil sit inordinatum
vel ut minus bona sint propter magis bona et patet
hoc per commentatorem 2 physicorum quodlibet accidens precedit in via
melius est de dilectione quam cuius cognitione et in patria
fruitio quam visio secundo quo libertate finalis ordinationis
liberior supremus actus voluntatis quam supremus actus in-
tellectus patet hoc quia finalior tertio hac
libertate liberior libertate finalis
ordinationis liberior est voluntas ut voluntas quam intellectus
ut intellectus probatur sic quia sicut se habet actus ad actum ita
potentia ad potentiam, sed actus voluntatis est liberior

quam actus intellectus preter quam agit voluntas quam intellectus
quia tamen et aliter patet quia actus sunt distincte potentias
ut dicit 2° de anima 10° inmediate et in spiritualia patet quia
cum sint una res sed anima homines manifestum est quod ipsam animam
intendetur et cognoscere quod ordine actuum prior est primus
2° creata quelibet creatura non est liberior libertate finalis
ordinacionis ut est voluntas quam ut intellectus patet quia vo
luntas est hac libertate liberior intellectu per precedentem
cum in libertate finalis ordinacionis homo est liberior quam
parte anime sue in quantum est voluntas quam inquantum est intellectus
patet consequentia quia anima non est sic liberior creatura quo
ad modum homo liberior ex parte anime sue in quantum ipsa
est voluntas quam in quantum ipsa est intellectus preterea confirmatur quia
non sunt nisi due libertates de quibus in presenti scilicet finalis or
dinacionis et opposicionis et utraque istarum homo est liberior
ex parte anime sue in quantum ipsa est voluntas quam [illegible] quia no
ta est et aliter patet quod primum modo 3e partis huius articuli et
tractatur quo ad libertatem finalis ordinacionis patet eorum precedit
[illegible] et de libertate opposicionis patet quam secunda parte eiusdem 2e partis
et eiusdem articulum in quibus dictum est quod libertate opposicionis vo
luntas est liberior et ad intellectum [illegible] duplex libertas
[illegible] se tenet ex parte voluntatis ut voluntas est
ex parte intellectus ut intellectus est patet consequentia [illegible] dictum
quod libertate finalis ordinacionis intellectus ordinatur in volunta
tem ut dictum est sequitur quod intellectus non est liber liber
tate finalis ordinacionis patet quia quia sunt volunta
tis [illegible] patet per quam primam 2° partis in qua dictum est
intellectum esse liberum hac libertate quia in omnibus suis actibus
ordinate dirigendo [illegible] in deum cognoscendum vel [illegible]
[illegible] quod licet tamen intellectus quam voluntas [illegible] finalis
est videlicet deus quia opera sua ordine recto in deum [illegible] deum
ordinate cum deum libere libertate finalis ordinacionis quod post
deum agant [illegible] sue salutis sic eorum modo intellectus liber
est hac libertate quia finalis sicut voluntas et voluntas
quia per deum et voluntate omnia opera sua agit et or
dinat debite precedendo in deum [illegible] et [illegible]
in patria et quod sunt stat quod liberior est in [illegible] homo
in deum et cuius dilectionem que est voluntatis ordinat [illegible]
[illegible] finalis est sed est sicut finalis quia ipse salutis
et vere libertatis [illegible] Sexto quo ponitur
correlarium quod multi habitus et actus voluntatis recto
fine ordinantur in actus et habitus intellectus licet ultimate

propter deum in supremo actu voluntatis scilicet dei dilectionem / patet quia
cum semper delectabilius sit gracia melior et melior est prudencia
et eius actus quam sint morales virtutes / patet quia virtutes
morales et actus earum finali ordinacione sunt propter prudenciam
et affectiva sunt propter sapienciam et cognicionem dei que omnes habitus
et actus simpliciter antecedit preter dei dilectionem dicitur enim
credi potest quod voluntas in multis suis habitibus virtutibus finaliter
ordinatis finit ut [illegible] patet quia habitus morales
et eorum actus ordinantur in prudenciam et sapienciam ut pre-
dictum est Secundo dicitur unde simpliciter hoc potest gaudere secundo unde
ergo finis ultimus vite humane et dei dilectio ut finis
[illegible] Ad primam dicitur quod iam quod licet voluntas finit
suis actibus intellectum et habitibus et actibus eius / sed hoc
finaliter facit gracia sui scilicet ut per prudenciam et sapienciam
sive cognicionem dei veniat ad dei dilectionem que est actus
suus supremus et ideo omnia ista finaliter ordinat in
ipsam propter deum et est simile sicut dux sive magister exercitus
finit suis militibus sed finaliter hoc agit propter se et
[illegible] rei publice [illegible] impendendum sic
voluntas finit et dirigit intellectum in dei cognicionem ut [illegible]
ista in se perficiat eius dilectionem Ad 2am dubium dicitur
est sicut quod obiectivus finis ultimus est et deus sic tamen est
homo felix formaliter perfecta ultima utriusque potencie
scilicet intellectus et voluntatis inquantum formaliter consistit hominis
beatitudo / sed si queritur de formali beatitudine quis actus
simpliciter [illegible] est optimus sic potest gaudere quod finis ultimus
formalis simpliciter scilicet optimus inter formas simpliciter
dicitur hominis perfectio est dei dilectio sicut dictum est hic de
tercia parte 2i articuli et conclusi de toto 2o articulo [illegible] p-
missum tenendi advertens Ad primam eius superius dicitur
quod sicut ad veniunt [illegible] multis pluribus diverse sunt
vie [illegible] civitatis scilicet Roma sicut [illegible] diversa bo-
norum studia ad unum deum qui omnium est finis satagunt
provenire Unde ad formam [illegible] quod diversa studia unum
deum acquirunt [illegible] summo non ultimo quod diversi sunt
fines ultimi [illegible] nec inductive [illegible] finis for-
males ultimi et ad positum [illegible] dicitur quod finis assumitur
Unde enim possunt esse diverse vie ad eundem finem ut iam
dictum est Ad 3am quod [illegible] 2a parte [illegible]
[illegible] primi articuli ubi enim dictum est quod bonum voluntatis
[illegible] est aliud et aliud finis formalis in
uno Ad 3am [illegible] quod beatum est bone voluntati velle

aliud finem a quo ordinatur sed in deum sicut glosa dicit
ut vellet inniti preter ad finem deum et hoc dictum est
in prima parte 3e questionis eiusdem 2e partis articuli Sed quod
alius ab eo esset finis ultimus omnium hoc non videtur Glosa
Ad confirmationem dicitur quod intencionem et filii prout in
evangelio ubi accipitur est unus finis dicit ibi eius
Glosa et est aliud quod finis est qui tunc potest
prout vel futurum tempus sicut apparens mercenarius qui
pro et dicit deus regni celorum filius qui amore regni
bonum et ultimum successus constituit est illi sed deo cupiunt
toto studio detestabilis et filius alium constituere
finem intencionis quia dicitur in quantum finem obediendi
patri vel intendit mercenarius autem in quantum secundum
suam beatitudinem querit et quod est unus finis ultimus
quamvis sicut eum suam beatitudinem precipue deum querit Pater
eius in celis et qui constituit inniti quo de Cantantes
filio prodigo redeunti pristinum filiorum restituit paternitatis digni
tatem unum deum diligere conducitur sicut de hereditate facit cogitare
prout et patri vel intendere deum ut finem quem sequitur regni
regnum et propter hereditatem Ad tertiam quod ait de duobus
finibus in diversis generibus causarum scilicet formali qui
est finis quo ab eo qui est finis gratia cuius ultima
tus et subordinate qui est finis gratia cuius secundaria inten
tione dominus 2e articulo de prima parte 3e questionis 2e partis articuli
in quo dictum est quod sic potest esse eiusdem hominis plures
ultimi fines Ad quintam quod beatus Augustinus intelligit de finibus ipsius
ordinatis in beatitudine sicut eum faber facit fabricam vel
sartor tunicas doctor docet dicens subveniat ope
ris quorum tamen horum est unus et completur finis ultimus
ut dictum est Deinde patet quod videtur facte ante apprim
conceptio sunt omnia predicta in ultima parte 2i articuli
quia arguunt superioritatem voluntatis super intellectum in
eius maiorem libertatem et ita est ut ibi dictum est
unde ratio solvit non est Sed adversus partem suppositam
argumentum quod idem est finis omnium bonorum volun
tatum et hoc est prima parte 3e questionis 2e partis prima
articuli unde vero illius solutio est Sed contra arteris
tamen quod et ad primam non ad primum quod circa sed vo
luntas est principalis causa in libertate Ad secundum dicitur
quod licet doctor recte aliunde vero institutus abusive

patet/ tamen per sufficientem habet directivum conveniet dicere patet/ nam licet
voluntas recta sit tamen venire diligentem cum fide catholica habet
plus sub simulacre Unde ad perficiendum volitissimum actum ad
nostram veritatem surgit scilicet affiliationem dei delectum et
ideo principatum ante regit et illo earum beatam reddit efficacem
dicentes quod tunc non directa debet esse directa eo quod ipsa
regere videtur et non voluntas subditur per ea quae dicta
sunt quod ipsa non est libera libertate oppositionis quia nullum
actum libere elicit ut in 6ta quaestione 2o parte 2i articuli dictum
fuit. Item ex nimis libera est quod voluntas libertate sicubus
ordinationis/ quia eius actus eius non est optimus actus
honnibus Unde determinatio et imperium in regimine parte perp
manet apud voluntatem licet directio spectet ad intellectum
Ad 1m argumentum in oppositum dicendum quod licet directio non debite dirigetur
piat per in fontem et sequentes/ et ergo intellectus est debite
dirigere voluntatem est conformiter eligere et sic dicitur tota vita
directa sed quia electio est determinata et libera non nisi
per intellectus directivi ideo libertas est ipsius voluntatis
Ad 2m satis dictum est in 3a parte 2i articuli quod si sapientia
sumatur pro nuda notitia intellectus seclusa caritate vo-
luntatis tunc negetur antecedens quia sic non includit cari-
tatem ut dictum est in 3a quaestione eiusdem articuli/ sed si sapi-
entia est perfecta sapientia/ cum notitia est ipsius
intellectus et sapor vel amor dei ipsius affectus sic non
est ipsius intellectus principaliter/ sed ipsius communis sit intellectui
et voluntati ut in 6ta quaestione illius partis articuli dictum
est sed dei dilectio est principalissimum illius sapientiae ut in
nona quaestione eiusdem est dictum dilectio autem est actus vo-
luntatis 2o sapientia sic acceptata superior et liberior in ipso
est voluntate quam in ipso est intellectus Ad propositum autem quod dicitur
quod sapiens est liber est dicendum quod consequens non est verum capi-
endo sapientiam sicut modo patet ideo est intellectum et
affectum quia sapientis est ordinare determinare et im-
perare patet autem est quod ipsa intellectus sic eius non est imperare
nec ultimate sine gratia spectare sed per dilectionem dei et
sed deus supernaturaliter coniunctus ut optimus omnibus
delegatur et sic semper reddit ad voluntatem Ad omnes
auctoritates quacumque et simplices dictum est in eadem 3a parte
Unde non recipit sapientiam pro nuda cognitione intellectus neque ex

pecuniam sed per consequens quoquomodo contra supremas leges et declaraciones supreme voluntatis et de hoc dictum est in 3a parte 2i articuli secundum modo auctoris ad ductas in grossa papirus quod de quo ista
Queritur quare circa dictum questionem et sequentes utrum sit ita
impossibile est peccatum in spiritum sanctum sit in quantitate peccati nullum
aliud possit esse tantum sicut quo supponit quod est aliquod
peccatum in spiritum sanctum / 2o querit utrum sit irremissibile / et tercio
querit utrum sit tante quantitatis quod nullum aliud possit plus
equari / dicendum primum supponitur ad secundum / non dicit causam quod aliquod
peccatum sit in patrem vel in filium / 1o nec aliquod et in primus
quod secundum quia licet persone est una maiestas / una
ducatu et potentia una potestas / ideo non esset plus unum
peccatum in unam personam quam in aliam ante patet quod causa
non dicimus aliquod peccatum in patrem vel in filium 2o sit
quod peccatum in spiritum sanctum dicatur debet quod sicut ecclesie quod a doctoribus
multitudo placet sibi sic sed nullum est tale / igitur patet antecedens
consequentiam in littera dicta de 3a patet hoc per beatum dionisium in de
divinis nominibus dicentem nullus ad nullam mali respiciens
facit quod facit ideo omne peccatum quoniam est peccatum in pa
trem ergo nullum est in spiritum sanctum / quod secundum quia alia est
persona patris alia spiritus sancti / cum in simili ad patet quod omne
peccatum quod contingit ex infirmitate nature vocatur in patrem eo
quod ei appropriatur potencia non omne peccatum quoniam nascitur
ex infirmitate / nature vocatur in patrem eo quod ei appropriatur
[illegible] sic quoniam esset confirmatus in bono non peccaret
ideo omne peccatum est in filium ergo quia ut prius ante patet
quia omne peccatum est ex ignorantia et tale est in filium eo
quod sibi appropriatur sapiencia igitur patet antecedens quia beatus augustinus
dicit quod omne peccatum ex errore contingit et per in 3o ethicorum
dicit quod ignorat omnis malus que et qualia oportet
operari et a quibus est fugiendum 2o loco arguitur quod peccatum
in spiritum sanctum non sit irremissibile quia omne peccatum est
remissibile igitur quod nota est et ante patet esse de mente
beati augustini in libro de libero arbitrio capitulo xi o sed de nullo
desperandum est quod deum pecunia donum adhuc adducit
non si aliquod peccatum esset irremissibile tunc de homine tali
esset desperandum et confirmatur quod nullum tollit ab homine
statum viatoris ergo nullum est remissibile quod nota est et
quamdiu homo est viator sit peccatum de remissione
et de operibus meritis obtinendis / et ante patet / quia quamdiu
in hac vita sumus viatores existimus et ad patriam

tendimus Secundo sic ulla virtus humane vite confirmat in bonum
quin alias sic quilibet cadere quarto ultimum peccatum sic inclinat hominem
in malum quod numquam potest homo resurgere Sed quia quantum vi-
detur quod virtus sit potencior ad bonum quam peccatum ad ma-
lum Antecedens patet quia angelus cecidit qui plenus sapiencia
fuit ab initio et ambulavit in medio lapidum ignitorum
fuit ab officio ut habetur Ezechielis 28 unde Job 4to In
angelis suis reperit pravitatem quo videtur quod angeli sunt ver-
tutes quam angeli homines cadere sic deus per peccatum in
spiritum sanctum remittere ergo contra nota et antecedens patet per glossam
super illud psalmi 102 Qui sanat omnes infirmitates tuas
dicentem omnipotenti medico nullus inmedicabilis languor oc-
currit et beatus Augustinus super illud psalmi 51 destruet deus te et eve-
llet te dicit quod quosdam peccatores desperatissimos convertit
et confirmatur quia si sic quod desperantes in spiritum sanctum deberet
desperari patet quia quia peccatum esset irremissibile sed hoc est contra
patet per beatum Augustinum dicentem quod de quocumque pe-
ssimo in hac vita constituto non est desperandum Demum
quod ad peccatum sic sic peccatum in spiritum sanctum quam
aliquod aliud peccatum est eque insanabile ergo contra hoc quod
peccatum equaliter est grave et antecedens patet quia peccatum
videtur esse equaliter insanabile glossa super illud
psalmi qui peccatores in infernum dicit Nemo in-
sanabilior est eo qui sibi sanus videtur tales autem
ignorantes et ad Romanos 2o super illo verbo an ignoras quod
benignitas dei dicit glossa et est Ambrosii gravissime peccas
quia ignoras Secundo sic infidelitatis peccatum est tam
grave magis quam peccatum in spiritum sanctum contra et antecedens
patet quia infidelitas magis bonum aufert scilicet totum
edificium spirituale quia fundamentum malicia vel
auctoritate peccati Tercio peccatum in spiritum sanctum facta ex malicia
non videtur esse sic magnum quin aliud possit esse ei
equale contra hoc quod equale ut minus esset quod non
haberet attenuans et antecedens patet quia pene inflicte propter
originale utique attenuant peccata ut infirmitas peccatum in
patrem ignorantiam peccatum in filium sic et Item
malicia ut videtur cum non in spiritum sanctum tenetur quia
quia illa sunt pene inflicte pro peccato
originali scilicet infirmitas ignorancia concupiscencia et malicia
ut dicit Beda et primo quocumque est salvatoris

Math 12° dicitur quod qui dixerit verbum contra spiritum sanctum non re-
mittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro / ergo numquam / ergo
videtur esse irremissibile. Secundo quia dicit primo Johannis 5° peccatum usque ad
mortem non dico ut oret quis pro eo non enim est quod pro
eum peccato remissibile est orandum / igitur. Et 3° quia glossa Augustini
super illud textum Math 12° quia dicit et habetur originaliter in
libro Augustini de verbis domini in monte parte ante finem
quod tanta est labes huius peccati ut deprecandi humilitatem
subire non possit non peccatum nequit remitti nisi precedente
[illegible] humilitate confitente. Et 4° quia beatus Augustinus dicit in
libro de vera et falsa religione capitulo 6° quod peccatum in spiritum
sanctum est finalis impenitencia et quod hoc solum peccatum veniam
non potest mereri / ergo est irremissibile. Secundo principaliter arguitur quod sit ta-
le quod nullum aliquod equale sit ei quia [illegible] 1 libro de
3a capitulo 3° dicitur quod illud genus peccati est ceteris gravius
et abhominabilius igitur nullum aliud est tantum. Secundo sic quia
quod omnibus aliis peccatis plus facit distare a venia est omnibus
aliis maius sed peccatum in spiritum sanctum est huiusmodi igitur patet
antecedens / quia certa peccatum est proximius venie tanto est
minus et venialia sunt minima et hoc patet quia ex
quo est recto contra bonitatem dei [illegible] venia [illegible] quia
quod sit simpliciter longius a venia quam alia quia bonita-
tem dei non sit excludit. Tertio quia peccatum ex certa mali-
cia excedit alia / peccatum in spiritum sanctum est huiusmodi igitur patet
antecedens / quia peccatum ex infirmitate attenuatur per impotenciam / peccatum ex igno-
rancia attenuatur per nescienciam / sed peccatum ex malicia certa non
sic aliis attenuatur / hoc patet quia peccatum in spiritum sanctum est contra
dei bonitatem et sic videtur esse peccatum ex certa malicia

In hac questione iuxta triplicem modum arguendi tres erunt
articuli. Primo videbitur de supposito an sit et quid sit
et quod sit peccatum in spiritum sanctum. Secundo utrum sit remissibile
[illegible] 3° utrum sit ceteris maius et maxi-
mum. Circa ad primum dubium est videndum Primo an sit 2° quid
multiplex sit Et 3° quid sit. Circa ad primum quo principaliter

Pars i arti

concedendum est aliquod esse peccatum in spiritum sanctum. Ad hoc
sufficiunt auctoritates adducte post oppositum et contra opinionem
doctorum. Circa ad 2m est sciendum quod de multiplici peccato
in spiritum sanctum varie sunt doctorum [illegible]. Aliqui enim di-
xerunt quod fuit tempore Christi [illegible] phariseos agnitam
veritatem impugnantes et malicia [illegible] sed cum
lata gratia divine crescerent in proximo alii in modo. Se-
cundo quod sunt [illegible] perducunt [illegible] obstinatio et
impenitentia [illegible] voluntate non penitendi. Ad hoc aliqui

addunt peccatum ex certa malicia

addit peccatum ex certa malicia et finalem impenitentiam et exper
ientia. Consequenter apponit concordiam. Est notandum quod licet spiritus sancti
quamquam sumatur essentialiter ut dicit magister in primo libro et
est tunc totius trinitatis quia quelibet persona est spiritus et
est sanctus quoniam accipitur Johannis 4 spiritus est deus et
qui adorant eum in spiritu et veritate adorare oportet. Alio modo
sumitur personaliter prout dicit tertiam personam in divinis secundum personas procedentem
a patre et filio [illegible] et sic sumitur semper in sacra scrip
tura. Secundo est notandum quod iuxta hoc spiritus duplicem acceptionem spiritus
sancti duplex dicitur peccatum in spiritum sanctum. Primo modo idem est cum finali
impenitentia sed est etiam blasphemia immediate illata deo [illegible]
[illegible] peccatum in spiritum sanctum dicitur blasphemia illata domino
nostro Ihesu Christo cum eius divinitate et distinguitur contra
blasphemiam illatam eidem secundum humanam naturam. Iudei enim quique
obloquebantur ei quo ad suam humanitatem ut Matthei [illegible]
dicebant Ecce homo vorax et potator vini et publicanorum
et peccatorum amicus. Quique blasphemabant eius divinitatem et
que opera que immediate operabatur subdolitate propter tenebras
ascribebant ut Matthei 12o dicebant Hic non eicit demonia nisi
in Beelzebub principe demoniorum. Et primum remissibile dicitur eis
ei subditur Quicumque dixerit verbum contra filium hominis remittetur
ei ut est homo remittetur a [illegible] latenter [illegible] in
homine magis remissibile erat veniam petere. Secundum dicitur irremissi
bile. Quicumque dixerit contra spiritum sanctum [illegible] Christi divinitatem non
remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Tertio peccatum in spiritum
sanctum dicitur peccatum quod fit contra tertiam personam in divinis sed non eo modo
ad [illegible] peccatum contra unam personam quod non est contra aliam sed
quod est contra attributum spiritui sancto. Sed cum homines aliqui
peccent ex fragilitate sive infirmitate. Hoc peccatum dicitur esse contra
patrem cui appropriatur potentia. Aliqui ex ignorantia. Hoc di
citur esse contra filium cui appropriatur sapientia. Et tertio peccat ex certa ma
licia sequentes eum quod est malum adhuc [illegible] faciunt. Et hoc
dicitur esse contra spiritum sanctum sicut bonitas et clementia sibi
sunt appropriata. Quia igitur ex certa malicia procedit contra bonitatem
spiritui sancto appropriatam sit unde peccatum in spiritum sanctum appellari
solet. Sed dicet [illegible] omnis immo recta dicta in ueritate cum veritate
est peccatum in spiritum sanctum [illegible] blasphemiam [illegible] saltem
in deum [illegible] pararet in spiritum sanctum. Et tertius [illegible]
[illegible] remittetur hic neque in futuro seculo [illegible] hoc vi
detur esse [illegible] est contra [illegible] dicit [illegible]
in [illegible] Christi est blasphemiam [illegible] est
[illegible] blasphemia sive dubio [illegible]
[illegible] in [illegible] sed [illegible] solvitur [illegible]
2o [illegible] peccaverunt viri in [illegible] ei [illegible]
[illegible] peccavit in deum [illegible] orabit pro eo. Et [illegible]

Peccatum est in scriptura vel in [illegible]
Duplex est [illegible] Blasphemia est in deum [illegible] vel [illegible]
Spiritum blasphemie est in [illegible] ex certa malicia.

1. Contra divin[illegible]

2. Contra tertiam personam in divinis

Con[illegible]

legimus qualiter contra prauitatem / et de herode agrippa a scolecibus
scilicet vermibus devoratus / et de iuliano apostata post[ea] pe[rcusso]
in desertis cum dixit vicisti christe / et in libro machabeorum in l[ibr]o secundo
antiochi ... de sennacherib et exercitu suo / ... ad ...
quia diuerte sunt contra deitatem quibus non... reputabit et
... dicatur quod est duplex / ... quod ad ... ut hic peccata ali
qua sunt horrenda et aliqua grauiora / et ideo quod aliqua asse
runtur que non est in quibus / ... aut ... que
deitatem ... ... ad hoc
quod adducatur contra ... de illis ... dicitur quod
... ... referunt ... ... blasphemiam
... quia deus ... ... in ... ... pe
... / ... ... ad ... qualitate ... sed ... sic sed
... ... blasphemiam importat
... sed / quia sepe audientibus simplicibus ... au
... ...
... ... puta deitatem ... ... dicitur quod
est ... et blasphemia ... ... quod hoc deo ...
... repugnat / verba vero christi capitulo 12o ... ...
... ... christum esse ...
... in lege promissum et esse ... ... et ...
... ...
... ... et ... ...
... capitulo 21 / ... ut ... valent ... ...
... ... est ... ...
sed ... ... / ... est ... quod hoc non ... ...
in spiritum sanctum dicitur blasphemia que est ... ...
... ... est / vel ... ... / vel ... ... vel
... ... repugnat / ut si quis male
dicit deo, vel dicit ... ...
est ... / sed si quis ... ...
vel ... ... est ... quod ... spiritum sanctum
... ... / sed peccatum in spiritum sanctum ... ...
... ... que ... ...
... ... et ... ... vel ... et in ... blas
phemiam in spiritum sanctum que est ... ...
... ut dicit ... ... et hoc peccatum ... ...
in quolibet ... ... et ... ut ...
... ... / et hoc non ... dixit ... ...
in spiritum sanctum ... non ... ... in ... ... / sed ...
ne ... ... spiritus sancti ad hoc ... ...
... ... capitulo 3o, ... blasphemauit in spiritum
sanctum non habebit remissionem in eternum sed reus erit eterni de
licti / quia dicebant ... ... dicit peccatum in spiritum
sanctum ... quod ... peccatum ... ... peccatorum ... ...
spiritui sancto ... / ... ... peccatum in spiritum sanctum ...

quia est peccatum contra specialem claritatem mali secundum aliquam specialem
rationem de repugnantie bonitati spiritus sancti secundum quam bonitatis spiritus
sancti solet peccatum impedire et a peccato revocare. Tertio enim est ratio,
dicitur quod peccatum quod fit ex certa malicia contrarius viciosus specialiter
quod dicitur peccatum in spiritum sanctum. Sed quod peccatum fit ex certa malicia ex
eo quod abicit aliquid contrarium bonum quod est appropriatum spiritui sancto invitans
peccato conquirere / vel quia admittit malum spiritus sancti bonitate
sub aliqua speciali ratione tollentem, quibus solet peccatum prohi-
beri. Secundo sicut quis despicit dei misericordiam et obliquat quotiens sibi pla-
cet [illegible] peccat contra spiritum sanctum cui misericordia est appropri-
ata / secundum bonitatis et clementia apparentia [illegible] iste pec-
cat contumelia puta faciendo id quod scit malum [illegible]
gaudium se sperare quae est a bonitate spiritus sancti de peccato retrahentia
eodem modo in aliis. Secundo est notandum quod a bonitate spiritus tria
sunt in hominibus retrahentia ipsos a peccato / quorum unum est con- // ad deum
sideratio hominis // ad deum a quo gratiam exhibitam / et 3m
de consideratione hominis ad peccatum. Consideratio hominis ad deum
considerande deum secundum se patet esse uno in deo est Justicia
Tertium quod peccantur presumpcionem qua quis reputat quod deus Justicia
non puniat eum moriens sine contricione finali vel modo
alio consimili. Et ideo presumpcio est peccatum in spiritum sanctum quia
vel despicit vel parvipendit in bonitate spiritus sancti iusticiam
Secundum quod consideratur in deo est misericordia / qua secundum maius cuius Misericordia
non est finis in ipso sed secundum magnitudinem eius est misericordia eius
Ecclesiastici 2o / quae duo tangit propheta psalmo 6 10 dicens tibi
qui vita ubi habet 2m et [illegible] convenerunt iusticia
quae [illegible] iusticiam quae est [illegible] 2o dei [illegible]
[illegible] misericordia et veritas ubi simul ponitur ambo
Tertium habent animam [illegible] per desperationem qua quis reputat
peccatum suum esse tam quod deus non [illegible] vel non velit in
dulgere sicut Caym Genesis 4o dixit maior est iniquitas
mea quam ut veniam merear et hic abicit a bonitate
divinam spiritus sancti quod est peccatum quod venit ex consideracione
divine pietatis quam tollit desperatio / qui enim recipit peccati
iusticiae vindictam [illegible] dubitat iam mortis eterne obno-
xium ideo sustinet quia [illegible] pietate deus propheta
propheta nolo mortem peccatoris sed ut convertatur et vivat Ezechiel
18. Et vide enim peccato iusticie vult et [illegible] ipsi
et [illegible] bonitate dei [illegible] a viciis [illegible]
Iustus enim est iste valde quod negligens [illegible] quia
deus sibi [illegible] in vita [illegible] augetur de
[illegible] et penam [illegible]
[illegible] ad [illegible] magnitudine [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] penam [illegible] et [illegible] Consideratio [illegible]

bonitatis spiritus sancti in ordine ad donum gratie acceptum, patet
quia ubi accepta sunt duo scilicet certitudo veritatis fidei et de-
Veritas sinceritas dilectionis et sincere bonitatis, que ambo a spiritu sancto
et baptismo infunduntur, et que ambo retrahit apostata, per se valde
malum est et magnum quod veritatem fidei novit, istam impugnat
Delectatio 7 invadit et hoc est tertium peccatum in spiritum sanctum scilicet impugnatio ag-
nite veritatis. Pie et cum sinceritatem dilectionis in se sancte devote recepit
et infallibiliter invidet de bonitate istam fratribus concedenti, peccat
contra spiritum sanctum, pariter et hoc est quarta species scilicet invidia fraterne caritatis
et distinguitur ab invidia communi, quia in ista fit displicentia de
bono proximi hoc est invidia de gratia dei generali modo, sed invidia
ista displicet quod deus suam gratiam elargitur et vocatur
invidia fraterne caritatis et fortassis potest esse in avaris displi-
centiam habentibus quod deus sua dona liberaliter elargitur. Dis-
plicet enim avaro in fratribus abundanti gressu bladorum.
Item ex perseverantie ad peccatum quo offenditur bonitas spiritus
sancti duo occurrunt retributionis apostata. Primum turpitudo
et deordinatio actus mentem voluntatis sicut [illegible] in
divinitatis et bonitatem divinam offendentis. Hoc enim retrahit
hominem apostata et ad penitentiam adducit, qui igitur hanc abiicit
impenitens fit, et hoc est quinta species huius peccati scilicet impe-
nitentia. Et hoc non potest dici providentiam in peccato usque ad
mortem quod pro qualibet esset omnibus peccatis in perseverantia finale
quo ad genus scilicet potest impenitentia dici habitudo quo
quis sibi statuit de dato peccato sepius penitendo nulla
tenus penitere. Secundum est bonitas delectatio vel [illegible]
tas boni quod in peccato reperitur, propterea tamen eligitur
quia licet malum esse scitur, tamen non sub ratione mali
sed in eo appetitus bonitatis eligitur. Hoc enim retrahit apostata
scilicet consideratio quod bonum cuius fit est ullum et offensivus
est bonum infinitum iuxta illud apostoli Ad Romanos 6o Quem
ergo fructum habuistis tunc in quibus nunc erubescitis. Retrahit
namque hoc hanc considerantem ne bonitas cuius fruitur
in peccato. Enim opponitur obstinatio qua quis contra consideratorem
boni pravi quod est in peccato preeligit illud obtinere quod de
cetero penitere de quibus fuit dicitur Job 4o Nullus est
qui agit penitentiam super peccato suo dicens quid feci
imperfecte sequitur omnis qui sunt ad cursum suum quasi equus
impetu vadens ad prelium [illegible] obstinatoris in malo ex
quibus patet hic species quod sicut peccatum in spiritum sanctum fuit
sicut spiritus sanctus est [illegible] quod est peccatum in spiritum
9o sanctum et blasphemia scilicet contra primam partem secunde [illegible]
9o Et si [illegible] peccatum in spiritum sanctum per finalem impenitentiam sit secundo
modo sic quodlibet mortale in quo quis moritur per-
vocatur peccatum in spiritum sanctum in ipsum sibi adiacet impenitentia
finalis scilicet contra primam partem [illegible]. Hoc enim [illegible] peccatum

in spiritum sanctum non est speciale peccatum / Sed quodlibet mortale in
quantum tale est quo moritur homo nunc non absolvitur / patet
quia frustra enim dicitur quod impenitentia finalis est quasi
circumstantia addita ad nonum peccatum / quod complet in peccatis perseverans in
finem / quia non dimittitur quia semper deducta est in consi-
milibus / primum 2a via principalis [illegible] peccata in spiritum sanctum sunt 3 modo 3. q°
per eius sunt spes speciales quibus contrariatur / vel quia peccatur
contra bonitatem spiritus sancti / vel in summa ab ea recepta bonum
vel in quibusdam rebus / in peccato ad bonitatem spiritus sancti
[illegible] appropriatur / Item primum vel hoc est appropriatum sancto
secludo iustitiam / et est presumptio / vel misericordiam et desperatio / Secundum
2m vel est contra bonum cognitionis fidei et est impugnatio
agnite veritatis / vel est contra bonum fraterne dilectionis et est invi-
dentia fraterne gratie / Secundum 3m vel est [illegible] et obstinatio
que fit per peccatum et dicit in proxima / vel quia proposito ad bene
bonum spirituale quod est contra peccato [illegible] et vocatur obsti-
natio / Sed est dubium utrum hec peccata in spiritum sanctum sunt actus
quibus voluntas sic eligit vel habitus inclinantes ad hunc
actus / Videtur quod non videtur dicendum sed dicitur peccata quod
alius habitus est forte peccatum quia quibus dimittitur in iure
penam / patet quia habitus manent in contritis / non enim oportet
quod si quis habitus sunt contracti hoc aboleri [illegible] male
liber sit [illegible] in penam cum tam committere ex habitus ab
eis delectus forte per veniam / vel ablongata [illegible]
Secundo habitus manent in [illegible] et licet non sint ipse [illegible]
peractos / et 3o quod habitus sunt magis pene peccati / et 9o non
ipse dicuntur peccata / Secundo dico cum hoc quod actus humani sunt
peccata in spiritum sanctum puta quibus quis eligit presumere
nullum peccatum abhorrere propter [illegible] iustitiam Dei / vel ad hunc
contemptum quod maior sit eius iniquitas quam Dei pietas
et voluntas se conformans sic illi [illegible] peccatum [illegible] et
ita in aliis / Correlarium quod quis temptatur de aliquo tali / sub
ito repellere debet toto conatu ad [illegible] ecclesie quod recte
est in omnibus horum contrarium / ut si quis temptet / ut sanare peccatum
quia Deus [illegible] est omnibus / vel illud indulgebit
statim [illegible] sic quod [illegible] quod tamen est iustus [illegible] misericors
et [illegible] si [illegible] moriatur [illegible] veniam gradat / Patet si
quis [illegible] fit dum peccator temptet quod Deus tamen
iustus est / quod tam gravibus peccatis [illegible] non velit vel non
posset indulgere statim repellere debet quod infinite misericors
est / peccatum autem [illegible] est [illegible] et ita in aliis
Item [illegible] peccator [illegible] temptatur ad peccandum [illegible] oculos
[illegible] a vita et [illegible] ad iustitiam [illegible] se ante
Christi tribunal et memoratus mortem suam [illegible]

[illegible] [illegible] pro [illegible] peccati [illegible] ab hoc 3
1. Ex parte [illegible] Dei [illegible] — Misericordia / Iustitia — Desperatio / Presumptio
2. Ex parte donorum Dei — Veritatis [illegible] / [illegible] caritas — Impugnatio veritatis / Invidentia
3. Ex parte peccati — Turpitudo actus [illegible] / [illegible] delectationis — Finalis impenitentia / Obstinatio

i nunc hec cum obviat teptatoi iuxta illud Eccli 1mo
Quoniam operibus tuis memorare novissima tua et i
eternum non peccabis Est eciam remedium memoria passionis
xpi quam sustinuit ut dicunt. Dum tentatur ad mortale pcta
et mortem pcto (voniens) deo (regendo) (qui) ille in ps
pcius time adducere se exhibeat Deum, recordando fine
magnitudinis vicium qui est et i reputando illa ipsa in
terre in morte peccatorum eius corpus immersum iam [illegible] vincat
committere aliis addere iusticiam in me et ad ipsam dulcissima
mediatricem dei et hominum filio exhibente vera que eum
redemit Ut hec dicit de natura Bulli nec stille desperacio
invehat et peccat i eternum Est eciam multis demonis ad
pcta suggerentis ipsam vim et pcta commissa contra dei
iniquam iusticiam prevenire peccatorem ut per suggestionem mi
ad eius suggestionem contra iusticiam ad desperacionem homines inducat
Eius dico liquet quod legitur ubi sunt pcta in plus
vicens oppositis virtutibus cardinalibus constat formida
da et fere claudit ianuam salutis ea quod maxime auferunt
prius salvat hec de 2a pte Est aliud adeam pte (arch)
patz quod dicens Nemo capitulo peccatorum i ipsum scitum pro
est blasphemia in inicio illata divinitati capitulo ipsum 200
est peccatum mortale in quo quis contra credit Sed capitulo
ipsum 3o in quo contra pctum dei peccatorum eius bonitatem dei ut est
ipsum pcto specialiter affixata pt desperatio quod est peccatum fac
tum quamlibet quia abicitur remedium eius peccatum ipsum
pcto nobis datum pro presupposito absque timore desperacio ipsum
impenitencia quisquam obstinacio rescissio ad correctum et ita
in aliis hec de primo articulo Est aliud ad eum articulum videndum
2. arti. Sub est utrum sit peccatum irremissibile quod sunt peccata contra spiritum
titum pro quod remissio peccatorum in tui sunt peccatum contra
eadem (idest) Apls ad Hebr 1o dt est purgacionem peccatorum
faciens et pro 102 dicit propheta qui delet omnes ini
quitates tuas et contra huius dicitur peccatum remissibile est quod
deus remittit pt intelligi dici uno modo de potencia eius abso
luta Alio de potentia sua ordinata Scdo modo qui condicio
pt pati quod peccatum aliquod esse irremissibile pt duo intelligi
uno modo ex pte sui i contra ex pte sui nec est aliquod tam
irracionabile quod vitale ut deus illud remittat Scdo
ex pte dei sunt contra deus non pt impossibile remitti et hoc
ut de potentia sua ordinata eiusdem promissis sit prima et
hec secundum ad potentiam dei absolutam nullum peccatum esse irre
missibile Nam omnia pcta simul tam demonum quam homini
9o mortuorum et vivorum pt sie (ille qui est penitens creditor
eum obligavit peccatores pro pctis omnibus pt quitare et re
laxare si deus est iste creditor penitens tam omnibus tam depi

quod adhuc penam obligant pro peccato ergo etc. patet quia in purgatorio
puniuntur videtur quod creditor plurimis non potest quietare debi-
torem et hoc patet per illud Psalmo 50 tibi soli peccavi utrum et si
aliquis in proximum peccat hoc tamen inde redundat, tum ipse Deus
cum aliquo qui proximum ledit Deum offendit hec ex patet tunc etc.
pertinentibus ad eam plus ante ipsum sciatis. Tertia 9o cadit peccatum
in spiritum sanctum 2o o propter finalem impenitentiam per contrarium de potentia ordi- 2 9o
nata Dei est remissibile et si intelligo 2m conpositum sed quod non
est possibile de potentia ordinata Dei quod quis decedat in peccato
mortali impenitens et finaliter et quod Deus illud remittat fina-
liter de esse cum signum quod bene bene vellet gaudere patet quod finalis
impenitentia est remissibilis de lege tamen per argumenta demonstrat
de peccato mortali cum quis decedat finaliter impenitens hoc est
remissibile quia est peccatum primum et hoc patet ex finalis impenitentia
ergo etc. Item probo ergo vel remitteretur in hoc seculo non potest etc.
finalem impenitentiam vel in futuro et hoc non quia non est status
penitentie unde scriptum quomodo cecidit lignum ille erit contritus
de 9o plurimum ante hoc quia si cecidit in gratia manebit ad
terminum si in mortalis peccati impenitentia assumptus est. Notat
addit contra illud hoc quod legitur quod ad preces sancti Gregorii anima
Traiani restituta est corpori et meruit regnum que tamen legitur
quod ad preces finali impenitentia decessisse de sanguine magno Sancta
quod effudit. Alia sancta Otilia legitur animam patris sui demo- Otilia
num clausam liberasse sed hec contraria sunt et contra fieri non
consueverunt. Tertia 9o capiendo peccatum in spiritum sanctum primo sed pro illa 3 9o
persistentia in malitia in odio sancti quamvis proprie non sit remissibile tamen
absolute est compatibile sive est irremissibile prima pars patet quia Deus
potest alicui indulgere de lege ordinata / quia potest mutare potest
tamen contrarium ad se et facere contrarium sed 2a pars patet quia in blas-
phemia in mente offendatur et inhonoratur Deus qualiter quod
si precaverit per se mittet veniam petere quamvis si non petat quod non
petit obtinere offendet eum contra sancta in mente bonum in fine
tunc quia ergo aliqua veniam habebit accessum unde peccatum blasphe-
mie legimus temporaliter et eternum puniendum Exodo etc. in glosa
capitulo 12 super isto verbo de peccato in spiritum sanctum dicit quod ideo non di-
mitti quia inde nostro pro primus puniti sunt in hoc seculo
et pena in inferno Exodo 22 murmur super quo iratus Deus
temporaliter puniuit. Utrum dicit Christo etiam fugat peccatum in filium hoc
minus sed peccatum in deo quod multiplex vitulum adoravit et tempora-
liter puniuit et penam eternam minatus est Deus ergo autem
in die ultionis visitabo et hoc peccatum etc. Quarta 9o
capiendo peccatum in spiritum sanctum tertio dictum quamvis proprie remissibile ꝗ 9clo
est tamen quodlibet tale quod est compatibile sive irremissibile est patet prima
pars quia Deus ut dictum est in quolibet prima potest mutare contrarium et
reddere contrarium et peccatum remittere patet 2a / quia omne peccatum

qui fit ex certa malicia quantum est ex parte sui est irre-
missibile secundo quando peccatum in spiritum sanctum est gravius ergo patet
a^cu quia peccatum quod fit ex infirmitate aliquo secundo est
contra patrem scilicet debilitate et fragilitate nature secundum est
concurrentibus qui libenter resisterent passionibus quibus sue
cumbunt saltem tempore quo fiunt contra passiones scilicet
in peccantibus concurrentibus non affectata quia tales non fiunt
ex sciencia. Unde peccatum fit ex infirmitate saltem ubi est ignorancia non
affectata et ideo alleviatur eorum peccatum et magis ... meretur
veniam dignum secundum apostolus testatur de se ipso prima ad Thimotheum
primo dicens misericordiam consecutus sum quia ignorans feci. Sed
peccatum ex certa malicia non aliquo modo potest excusari sed ex
electione facit aliud quod scit esse malum. Tercio patet illa
quia peccatum quod reddit peccatorem impenitentem non est
ex parte sui remissibile sed quodlibet peccatum in spiritum sanctum reddit
peccatorem ipsum talem ut dicit se ipsum ... ergo patet assumptum quia
non dimittitur sine contricione et pena. Minor patet quia
tunc. Hoc ymmo enim excludit timorem iusticie dei qui de-
bet inducere penitenciam. Desperacio excludit spem venie.
Unde ideo fructuosa penitencia debet esse sine spe displicencia
de peccato non valet. Impugnacio veritatis agnite opponit
se fidei sine qua impossibile est placere deo. Ad hoc
[illegible] invidencia sine caritatis opponit se caritati quia
non vult eam esse in aliis et sine ista velle veniam
recipere non meretur. Obstinacio ... non penitendi excludit
penitenciam et similiter obstinacio in bono spirituali quod sine
debito iusticie non potest sustinere impediit reditum ad
bonum incommutabile et absolute. Et 3° quia corporalis in-
mutabilis mortalis est si peccatum infirmus fuerit abhorret
etiam temporalem ... spiritualis infirmitatis incura-
bilis est ex parte sui si reddit infirmum omnem cibum spiritualem
abhorrentem. Unde peccatum in spiritum sanctum sunt huius. Patet
ad 1^m de se et quoniam specialiter. Et secundum solet quia ut dictum
quodlibet eorum opponit [illegible] ad salutem de parte assi-
milacionis spiritualis. Et dicitur non dari peccatum in spiritum sanctum
primo et 3° non dici irremissibilia, quia remitti non
possit. Hic 3^a 4^a depinxit non et ... peccatum
... secundo non quod quantum est ex parte sui ... remi-
cionem remissionem semper ducunt. Patet conclusio ...
... de hoc de 2° articulo. Et quantum ad 3^m articulum in-
... est de 2° quia probo ... nullum peccatum sit tantum
quantum peccatum in spiritum sanctum ubi est adulterium de ... peccatum
... dicitur alio peccato grandius vel ... subi ... quod eo de
... deformatur vel ... obligat quod eo offendit vel ... modo
quo peccatum elevatur et quo ipso peccatum adipiscitur obligatur

3° arti. ... Pub.

Tertio sic videtur dici peccatum quamvis quod reddit subiectum insana-
bilem sicut obiectum peccatum dicitur quamvis quod offendit obiectum in-
sanabilem, sed sicut medici dicitur quamvis quod nec aliquis ...
medicinalis dicitur et quod nostris reus ad maiorem penam ast-
ringitur. Secundo est notandum quod peccatum vocatur sic ex quo contrarie
magis est quam in ... ab ... derivatur offensum contrarie
notandum quod proprie sic peccatum dicitur irremissibile quod pluribus
contrariis sive ... repugnantibus est involutum, per que ... tu
de ... non esset sanabile, sed esset ... sub...
cause eius impedientes curationem. Tertio est notandum quod ...
... sit in genere attendi est ceteris paribus et non ...
quod dicitur ... individuo istius generis sed sufficit
... aliquo ... non ... quod omni peccata ad eiusdem
generis sunt ... genera et ideo non oportet sed aliud genus
sit eiusdem alio genere quod ... istius sit peccata alterius
... est notandum quod comparatio peccatorum est difficilis quia difficile
est homini cognoscere quod ... peccando offendat Deum. Unde orat
Psalmista: Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me.
... et ... que quasi ponuntur ut simplices ponuntur ...
... peccatum in spiritum sanctum quo ad genus est gravius 1.
aliis peccatis quibus peccatur quo ad obiectum quod directe
offenditur. Patet quia peccatum in spiritum sanctum directe est con-
tra Deum qui est obiectum infinite nobilitatis. Alia genera et si sunt
contra Deum tamen non sic directe ut notum est. Igitur quod nota
est et tenet quod ... quod ceteris paribus dictum est peccatum esse gravius
quo offenditur nobilius obiectum, ut ceteris paribus gravius
peccaverit peccans in Deum quam in multis. Hoc patet
de blasphemia et desperatione et ceteris. Secundo quod peccatum
in spiritum sanctum ... gravius est aliis peccatis quo ad genus 2.
quo ad subiectum. Patet quia ceteris paribus reddit subiectum minus
curabile. Igitur quia ... non ... et ad patet quia ultimum
dicitur peccatum in spiritum sanctum nisi sub aliqua ratione ... quod
removet conditionem subiectum quam ipse sciens consuevit ... peccata
ut in 2a parte ... dictum est. Hoc aut ulli alteri
conveniat peccatorum. Igitur tertio quod peccatum in spiritum sanctum est ceteris 3
gravius quo ad peccandi modum. Patet quia peccatum ... ... quam
latitudinem includit ... certa malicia, gravius est quo
ad modum peccandi, quam alia genera peccatorum quod hoc non in-
cludit, nam peccatum in spiritum sanctum dicitur ... quo ad genus
ad certa malicia quo non videtur esse peccatum in spiritum sanctum
nisi certa malicia ut magis videtur dici in littera. Igitur
et alia genera peccatorum non. Igitur patet ... quod ...
fortius ... peccata sit ... ab ... in ...
et ... ab ... quamvis ... hoc sit non, magis ...
tanto est gravius ... est aut modum ... tanto
malicie ... est ... ex certa malicia ... ul ...
... hoc non est quod ... peccatum in spiritum sanctum sit ul blasphemia

vel quod recte est contra bonitatem spiritus sancti appropriatam patet
quod blasphemia sit ex certa malicia cum nulla passio ad
hoc inclinet neque aliqua ignorantia. Et hoc excipit
scilicet peccatum quod fit contra bonitatem spiritus sancti directe
Et ideo dicitur quod sit ex certa malicia. Talia autem peccata que
possunt fieri ex ignorantia vel fragilitate nature et ideo non in
cluduntur taliter modo sicut male secundum peccatum in spiritum sanctum

Ad pro Circa 4° et principalis genus peccati in spiritum sanctum est
tantum quod nullum aliud genus peccati potest esse tantum
patet per precedentes 3es rationes quia est maius quam ad obiectum
est maius quam quod ad finem et eo est gravius et maius quia
ad parandum modo. 3° videtur quod ad genus esse gra
vissimum quia non est per [illegible] voluntarie quod patet hoc tra
attendere peccati gravitatem et ab his 3bus rationibus precedentibus

Con contra dicit [illegible] peccatum [illegible] sunt graviora patet
quia sic quod totum genus [illegible] dampnat et sic non sunt
peccata in spiritum sanctum ut notum est. 3° sic quia multa peccata
3 que nimia sua gravitate [illegible] absolui nisi a papa
et non est sic de peccatis in spiritum sanctum [illegible] patet a [illegible] de
[illegible] fratribus clericis post demonstrationem [illegible]
[illegible] et [illegible] apostolicas. Patet
hoc quod [illegible] blasphemia absoluitur [illegible] et [illegible]
[illegible] vel obstinator semper [illegible] sed [illegible]
adgenus sic [illegible] ab [illegible] alicui. Non
[illegible] est magis quia [illegible] peccati in spiritum
sanctum [illegible] est et hoc patet quod [illegible]
[illegible] esse [illegible] pontifices in magno festo [illegible]
[illegible] in pena totius [illegible] vel forte totius [illegible]. Hoc
autem esset [illegible] quod [illegible] potest [illegible] peccati in spiritum
sanctum. Et [illegible] est peccatum [illegible]
vel [illegible] et [illegible] penitendi [illegible]
[illegible] est peccatum in spiritum sanctum ut dictum est in
ca parte [illegible] et bene [illegible] quod [illegible]
peccatum [illegible] quod tale [illegible] non [illegible]
videtur quod [illegible] Ad primam [illegible]
dicitur quod peccatum [illegible] sunt maxima [illegible]
sine tamen non sunt [illegible] intensive [illegible] et hoc dictum est
supra [illegible] 3 parte [illegible] Unde blasphemia [illegible]
[illegible] peccatum quod sunt [illegible] peccatum intensive. Ad 2am
[illegible] non [illegible] sunt [illegible] intensive quia sunt [illegible]
reservata. Sed hoc [illegible] non [illegible] peccati gravitatem [illegible]
[illegible] in malo et maliciam que [illegible]
[illegible] sicut [illegible] esset peccatum [illegible] quod [illegible]
[illegible] vel [illegible] intentione fallendi [illegible]
[illegible] absoluitur [illegible] Et 2° [illegible] non
quia [illegible] quod [illegible] inclinati [illegible]

possent de hoc absolute ad sufficientiam essent minus prima. Ad 2am 3
dicitur ad argumentum quod quamvis esset sic velle facere secundum potentias
et dico quod si electiones essent pares quamvis esse potentiam
velle vel facere dicitatem ut non esse oportet sit impossibile
quod sic velle et facere sic deus est mobilior quam creatura
tunc. Item in casu tamen quamvis esset quod summe quod hoc deus
debet finaliter indulgere et hoc facere post posito tamen
secundum fidem quod hoc solum facere vel eligere, magis de hoc dubie
faciendo quod solum eligere hoc facere verum est quod argumentum illius
rationis supponit ut puto falsum, scilicet putat quod in aliquo genere
peccatorum sic dare peccatum quantumcumque minimum est dare in aliquo
genere ut est summo maximum peccatum quod potest esse sic non
est dare maximum necessario tamen. Ad 3am quod illa ratio
non arguit contra conclusionem secundum solum quod aliquid indeterminatum
vel non possit esse penitus dato etiam indeterminato peccato, scilicet ipsum
solum hoc non reputo magis melius dicit contrarium quod non secundum
quod sequitur generaliter ad genus et est quod penitus est ab his
quibus velle non esse dicitatem secundum vel facere inter ipsum quod
sit malum generaliter. Hoc velle non penitentem de vel facere minus
est quamvis quod videtur generaliter peccati clarius quam quamvis vel faciat
[illegible] et addit desperationem secundum complacentiam de hoc secundum
complacentiam de hoc in fine vite consummatam vel de hoc ipso
non penitendo et quod videtur probare [illegible] hoc de 3o articulo. Tertius
primus [illegible] advenientes. Ad primum contra superius patet [illegible]
dicitur quod omnis est falsum quod peccatum quantumcumque sit infinitum est
improprie quod [illegible] est in falso ut dictum est. Ad 2am 1
quod in peccato ipsum solum malitia non placet sub ratione ma- 2
litie ut dicit beatus Dionysius quod si respiciunt solum ad
malum et non eligerent ea que eligunt, sed duplex fuit quod
etiam malitia quam operantes faciunt ipsum esse malum non
infinite vertunt sed potius palato cordis corrupto, quod
quamvis sciat esse malum fingit sibi rationem boni et 2m hoc
fertur in ipsum. Per hoc patet ad formam quod maior est
magis admirandum quod vult quod faciunt et non conformare propter
eligunt quod sciunt sit malum fingentes sibi in eo aliquam rationem
boni vel dicitur quod peccatum fuit ex quo alicui malitia placet
secundum se sed ut [illegible] tamen quod sibi placeat sub ratione mali
ac mali et sic vult beatus Dionysius quod nullus eligit ea que
eligit. Aliud quod quamvis vult malitiam in actu propter aliquam
fantasiam quam spectat in bonitate qualemcumque specialiter [illegible]
vel motu vitioso [illegible] ad malum non tamen laborat secundum statum
propter 2o vult magis quam peccatum in quantum solum sit quo
quod alicui malitia placet 2m se. Ad 3am non tamen nota 3
de peccato quod sit penitus infinitum [illegible] secundum obiectum separate
in [illegible] [illegible] [illegible] ad malum. Proximus de ratione
[illegible] [illegible] [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] infinite sit proprie [illegible] infinite appetitu
solum voluntatis vel infinita vel inventa infinita

Tertio de ho[c]
[illegible] in peccatum

omissa sunt sequitur tercium quod accidit incautioribus circa hoc
Ignorantia [2] peccant homines ex ignorancia quia non sunt solliciti instrui de
modo vivendi sue vite ut si quis ignorat legem dei et
tamen credit ea que non sunt licita in eis se non parcit
propter indiscrecionem vite [illegible] sicut iuvenes prone carnis
et complacencias id est personis ut viri id est mulieri vel mulieri id est viro cum
consensu ad actus exteriores carnis vel alios actus delectabiles
sicut oscula vel amplexus credens eos non esse peccata et sic
sic peccare eciam non fiat ex forti passione peccat id est sicut hoc
Habitu [3] peccant homines ex habitu malo acquisito inclinante volunta-
tem ad diversa volens [illegible] tamen inclinat potencias ad plures
actus illis ex quibus est genitus ut ille modus peccandi
possit vocari certa malicia non tamen est iste modus qui peccat
in spiritum sanctum nisi alias concurrente. Unde hic modus peccandi
si habitus inclinat ad passionem movente ad malum et non eo
sit habitus adhuc peccatum est id est prout ex consimili maiore
quam erat ante habitum quia habitus precipitat potencias ad
malum et sic est ad ea in quibus quis per ignoranciam offendit
sine fortibus passionibus peccatum quod sit est peccatum id est sicut
Malicia certo peccat quis videns et sciens malum ductus aliquo
habitu vel motu qui est inordinatus in aliquam deponit contra
bonitatis spiritus sancti consuetudine retrahere a peccato ubi gracia aliquis
sepe sine passione sciens amplexus et libi[illegible] inducens
esse peccata mortalia ea sine forti admittit vel quia presumit
de spiritus sanctus utique de talibus indulgebit vel desperans propter
graciam consequi quia iuste [illegible] unde in turpibus delectatur
querit et istud peccatum vocatur recte certa malicia quia ibi
assumitur malicia vel habitus generat certa vel iniustice spiritus sancti
[illegible] id est [illegible] et ita est eciam in aliis peccatis sicut ut [illegible]
interna cogitat impenitens ego de isto peccato et delectacionibus
que sunt in eo penitus nolo penitere vel obstinatus ego sicut
utique volo propter adherere et in aliis cogitat aliquis ego utique
volo veritatem legis impugnare [illegible] obstinatus
[illegible] vel [illegible] sine [illegible] etsi omnes essent [illegible]
te vel [illegible] iste tamen [illegible] de bono et ego non [illegible] autem dicitur
recte peccata certa malicia quia contra malicia bonitati
spiritui sancto contrariatur id est [illegible] de quibus peccatis [illegible] est [illegible]
[illegible] sicut consimiliter [illegible] non solum [illegible] malicia
[illegible] [illegible] infirmitatis [illegible] passionibus sed [illegible] malicia
[illegible] spiritui sancto id est [illegible] modi [illegible] hoc
ad [illegible] sed [illegible] est [illegible]
omne peccatum quod contingit consimiliter [illegible] est id est prout
sic ex sola infirmitate nature vel passionis sic autem ex
malicia concurrente actu id est [illegible] contraria bonitati
spiritus sancti sit [illegible] unum est quod iste est maxime
infirmus quod difficile curabilis non tamen vocabitur id est prout sed

apud? some mali sz i spm scm Ad 3am ne ab et ad oppo3 nec
quia de pctm est obiurgacio et ablacio auget qui carpit et
vicium lange put dicit taz oblicitate mtis quid affectus sz
al correct male electio mtis Et ad p in 3o ethic ex
p ubi dicit q defft ignorante esse et ignorat peccare
quia stat bene aliquos ignoret aliqd esse malu quod
facit et q's cu ignorancia no sit causa pe male accois
ymo q's si stacit pe agit q pati delicis q possis saut no
pecca defecta Unde qui contuli piceps tal forme passionis
peccat ignorat q male agut et que saunt ad quos actus
no videt et forte post destinacoz voluntatis ad mali cessat
que sunt vera peta nisi cu concipiar ignorantiam sz licet vel passioe
dat peccare Ad racones que sunt contra primu questio ad primam
ad cuius confirmacoz dr q arguitur oppo pte 3e q'is 2e arti
quia sine dubio pnt remitti et fortassis remissa sunt
ut ydolatria et contra blasphemie multe eo capitur est oppte petos
istoz qui dicunt spm ppas ioungs quia sunt. certa malicia
no dicit sonne remissibile ved si sicut conpsunt vel igno
rancia Ad confirmacoz dicitur de omni peto pt q finalis impe
nitencia declaracione ordinata no est remissibilis nec de ista
loquitur et illa potest fieri contra statum vie Ad 2am solu 2
pa? rntate sequis mcts qre aut et negetur quia quia
semp cont i pttate viator est cade et dimitte ultra
pstatu vie sz resurgi no sic est i pttate sua si i mor
tali sit nisi deus spalis eius adiutor sit et si sit i peto
qd i spm scm tunc difficile sit qr omni sponte scerit? qe pe
bonitate spus sci aliqualiter excludit pt bi conp? scelus
illud tolle et contrar dnc et sic pctorem vivificare Ad 3
3am et cuius confirmaces q sunt pcade prima pte 3e q'is
2e arti Ad racones contra 2m questionem ad pam negetur .1.
ab quia ad aliud pctm est equaliter insanabile
sm se consideratu ceteris paribus et ne q pctm gag
noratum sit eque insanabile et ad oppo3 ad glozam pbi
q dicit q loquitur de aliquibus morbis spualibz que e insa
nabilissimus i ordine ad sanacionem quia nescit eu simplicit
tu inpurior est desperavus quia facilius est scietz intro
ducere q desperacoz tollere cu scia posset dari ad eu causis
scdis / spe aut cu sit virtus theolog apolo deo (?) infundi
Et alij dicunt qd pctm i spm scm est insanabilius oppte
morbi / pd pctm conjunctum oppte egre et no est certum dicta
simpler cum ut dictum est insanabilius est pctm i spm scm
ceteris paribus Ad glozam dicitur Ad 2o dr q vult vir dt
genissime pccavit quia ignorat q intelligit genissime pecca
pssime / qr no fac tibi censura de eo deq no tenere et hoc
est pecasium quia nisi mutet mte hec ceritas te ad in 2.
ferors precipitabit Ad 2m negetur ab consciencie infidelitate

sim se et ad 2m dicitur quod desperatio et in melius infidelitas
non tollit nisi fidem, verum est quod desperatio tollit caritatem
non minus malum carere fide quam deum blasphemare sim se
immo esse contrarium positum gravius fidei sed ideo non est
quia eo minus puniretur unde non estimo quod infide-
les mereantur positive deum esse simpliciter in penis, se
circa fidem et deficit desperando. Ad 3m dicitur quod
confatus quos beda enumerat in corpore nobis concepto origi-
nali scilicet infirmitate et resistencie malo quo ad affectum ignoran-
ciam et concupiscencie quo ad intellectum concupiscenciam carnis quo
ad corpus non fomitem et maliciam et pronitatem ad malum ho-
minis contra quam quo ad te lumen hominis vi sua si hec non est
malicia acquisita de novo per peccatum, secundum speciem suam, quod hec non
est peccatum, immo hec in maior defectibus qui sunt reatus culpe
originalis manet in baptismo ut magister dicit supra
pene cum originalibus peccata peccato indulto quo ad culpam et
quo ad penam post hanc vitam manet in vita presenti
in corpore humilitatis sed malicia acquisita de novo per
originale est reatus culpa non attenuans sed fortiter
aggravans peccatum quia est habitus et actualis motus
voluntatis quo fertur in peccatum secundum aliquid tenus contra
maiestati vel bonitati attribute secundum sectam aliquam ro-
me sim quam quibus sectus consuevit aperto renovare ut
in 2a parte precedenti dictum est; immo hic motus
fortiter aggravat peccatum cum includit circumstanciam pessimam
scilicet contradicionis quia non recipit aggravando per hoc ad for-
mam vero autem loquendo de malicia prout aliqua sit peccatum
in secundo ad 2m patet quod conducit quod hec non est malicia de
qua loquitur Beda, sed ista est pronitas ad malum
hec autem culpa addiciens facias ad opera opportunas
scilicet peccatis in spiritu sancto probat quod est ad peccatum in spiritum
sanctum que sunt predicta. Ad 4m ad auctoritatem magistri 12 dicitur
quod tale peccatum est irremissibile dicitur quod ratio quod dicit
magister in libro capitulo 3o dist. 43 quod dicitur irremissibile
quia vix vel raro vel difficulter remittitur vel potest dici
irremissibile quia ipsum est quantum ex parte sui est irremissibile quantum
potest peccatum remitti, quod secundum portat contradiccionem repugnante
pene remissioni. Ad 2am de peccato ad mortem prima Johannis
5o in quibus Augustinus capitulo 6o et secundo dist. 43 quod loqui-
tur de huius peccatis cum sunt quibus imponitur finalis et
tunc pecatis non est orandum, perhibuit in libro Augustinus
dicit orandum libro 1o primo retractacionum et quod de eis non est desperandum

quamdiu sunt viatores ad Eleazarum beati Augustini quia tanta
est labes criminis peccati in Spiritum dicit quod non vult plus quam comple-
sum non est remissibile nec humilitate veniam supplicandi propter
duritiam cordium veniae repugnantem quam tamen deus potest
miraculose tollere adiprecem cor et tunc illa quaerere abla-
ta peccator veniam petere potest ad caritatem conclusio (?) et finalis
impenitentia est contra hoc articulo 2o Alic autem argu-
mentum (?) sic omnissimum peccatorum arguit perfecta hoc tamen articulo

Ultimo quantum ad 2m utrum sic potentia sit et hoc
peccandi est a deo sic omnis potentia peccandi est
a deo damnandi sit a deo cum quo unum supponit et arguit ad
primum utrum omnis potentia damnandi est a deo Con-
suppositum arguit sic nulla est potentia peccandi igitur
falsum est suppositum quia nota et ab probatur quia alia
potentia que est dei qui omnipotens est non omnipotentia peccandi
deo omnipotenti abest igitur patet antecedens quod deo non videtur
esse quod omnipotenti omnis potentia sibi deest quod sequitur
ad est ergo non abest hoc patet quia omnipotens et quod ad
quamvis non potest peccare Secundo sic gloria nullam potentiam et
tamen tollit potentiam peccandi igitur nulla est potentia talis
antecedens nota quia gloria perficit et nullam aufert potentiam
et hoc patet quod beati nequeunt amplius peccare Tertio
quia nichil est actus peccandi consequens nec aliud est potentia
peccandi quia tamen quia actus est complementum potentie hoc non
[illegible] antecedens patet quia actus peccandi est peccatum et tale
nichil est secundum beatum Augustinum exponentem illud Joh. primo Sine
ipso factum est nichil Quarto probatur antecedens quia si esset aliqua
potentia peccandi maxime esset libertas arbitrii sed ista
non est potentia talis igitur patet antecedens quia omne est de libero
arbitrio et hoc patet per [illegible] Anselmum i de libero arbitrio
dicente quod potentia peccandi non est libertas nec pars
libertatis Quinto quod omnis vis peccandi est impotentia ergo
nulla est potentia peccandi tamen quia quod impotentia non est
potentia et antecedens patet quod potentia peccandi est potentia de-
ficiendi sed peccante est deficere modo tali videtur esse
impotentia sic potentia nocendi Sexto probatur sic omnis po-
tentia est a deo perfectior quanto actui quamvis remota
ab actu sed potentia peccandi non est perfectior quanto ac-
tui ergo non est a deo patet antecedens quod potentie que sunt
a deo sunt propter actus tamquam finem quod nichil est a deo
frustra secundum [illegible] celi 3o [illegible] Omnia enim fecit in numero
pondere et mensura Rom. xi et ad certum finem et cognitio
potentias propter actus hoc patet quia peccare peccamus

quam posse peccare ex eis sicut nichil quod defectum est a deo
potencia peccandi dicit defectum ergo non est a deo. Ad 2m patet quia
dei perfecta sunt opera deuteronomii 32º. Secundo patet quia dicit apostolus
tyrannorum ad peccandum quod est defectus creature sed potencia
peccandi dicit defectum ergo non est a deo est mala igitur
non est a deo / quia licet quod ullum malum est a deo / aut
patet / quia usus potencie peccandi est malus quia
malum est peccare / ergo et ipsa iuxta id consequenter cuius
usus malus est ipsum quod malum est creature sed a deo
non est actus peccandi / ergo neque potencia / tenet quia
cuius aliquis est potencia ab isto est actus et ab patet
quia peccare est actus peccandi quod non est a deo in
deo autem nichil sit deterius ut dicit beatus Augustinus in 3a
libro de libero arbitrio sed omne quod est a deo habet exemplar
a deo sed potencia peccandi non habet exemplar a deo in deo
igitur patet ad 2m beatus Augustinus libro de 83 questionum q 46 volente
quod omnia que sunt a deo ideo sunt et bona sunt quia deus
non est exemplar peccati vel peccandi. Deinde 2º arguitur
aliquid quesitum secundum quod non omnis donacio seu potestas dominandi
sit a deo primo probatur quod sequitur Osee 8º capitulo ubi dicit
a deo sed ipsi regnaverunt et non ex me principes extiterunt
et non cognovi / ergo potest esse principatus qui non sunt
a deo. Secundo sed nichil a deo collatum est usurpatum igitur
ad 2m patet / quia quod deus alicui confert non usurpat
secundo patet de dominio tyrannorum. Confirmatur quia
quod iniustum non est a deo non quicquid potestas dominandi
est iniusta igitur patet ad 2m quia iniustus est deus in omnibus
viis suis psalmo 144. Tercio nota est ex eo inordinacio non
est a deo / sed malos dominari super bonos est inordinacio
ergo non est a deo. Ad 2m nota est quia inordinacio mala
est et talis non potest esse a deo et 2m nota est quia
malos apparet subici et bonos dominari quod principes
perfectum est secundum 3o moralium virtute ut dicitur primo politicorum
Quarto quod quod a deo ista a deo datum non est ab eo in
fendum / sed aliquando est potestas dominandi auferenda ergo non
est in omnibus a deo. Ad 2m nota est quia non est resiste-
dum voluntati dei. Ad 4m ipse secundo patet de femina-
mate quod mortis ad dominandum quibus potestas dominandi au-
ferenda est. Confirmatur quod potestati dominandi que est
a deo non est resistendum non semper iuste resistitur
potencie dominandi que ~~est a deo non est resistendum~~
igitur patet ad 2m quia cum potestati resistit que est

adire resistit dei ordinationi ad Ro 13o Hoc patet de regibus et tirann
is presidentibus quibus subditi iuste resistere possunt Sed in oppositum est
presumpto est magister dist. 2 libri 2 capitulo 2o primus hoc multis
auctoritatibus Item propositio est auctoritas apostoli ad Ro 13o
dicentis non est potestas nisi a deo Iuxta quorum erunt due
articuli primus de presumpto / 2us de quesito Circa primum
noto quod per potentiam peccandi intelligo potentiam que est principium de
ficiens circa actum et hoc vel principale ut si sit potentia principalis vel
parti vel instrumentalis ut si sit instrumentum male agendi / sicut
habitus mali vel dispositio male inclinans in contrarium preceptorum
dei sicut ut in alia scola dicitur recte omnis principalis potentia
naturalis deficiens circa actum possit dici vel activa vel passiva acti
va que principaliter agendo actum / circa ipsum deficiat non recte
ut debet / sed in suam non attingendo finem Passiva dicitur
recipiens actum qui perficitur ab agente deficiente ut si quis
actualis indispositione infectus puta in aliquo membro defectum
Instrumentalis potentia dicitur vel deficiens talis vel a deo quod
est instrumentalis causa talis defectus Actiua que peccat
principalis est illud quod est principale quamvis passiva per quam
actualis genitus sed quod circa defectum membri generatur vel corpus
eius inquantum sit inepta dispositio vel membri defectus quia
generatio quia motus est quod est a deo / et ex potentia principaliter
dicitur potentia sui agentis / sic enim dicit 2o physicorum quod in
sua sunt peccata vel sic ergo est notandum quod potentia peccandi di
viditur in potentiam peccandi naturaliter et in potentiam peccandi libere
Potentia peccandi naturaliter dicitur agens naturale potens in agendo
deficere ad libitum sicut quod intendit Potentia peccandi libera est
creatura volens potens culpabiliter agere ex libertate voluntatis
sicut ideo est notandum quod potentia peccandi dicitur duo sed principium —ǁ
agendi quia peccatum imputatur principaliter agenti et cum
agens large comprehendit omittentem quod agere debet dicitur agere
ut in 2o physicorum Nauta absens dicitur causa efficiens submer
sionis navis Secundo dicit posse deficere sed peccare dicit actum
et defectum Tertio est notandum quod ut dicit durandus prima questione — durandus
libri 2 dist. quod fuit de hac opinione quod potentia peccandi
quo ad primum a deo esse quia esse principium actus non convenit
creature circa primam Secundo quod 2m scilicet defectibilitas non esset
a deo immediate necessario immediate quod probant ex suppositione
praedictorum Primo dictum quod defectibilitas non est rei ex quod communiter est
et tunc ex hoc arguunt sic illud quod convenit rei 2m se
non causatur in ea ab alio secundum se et directe Sed defectibili
tas non est rei tantum secundum se igitur ad notam est quia
antecedens est quod conveniat rei secundum se et directe sit ac
veniat sibi ab alio hoc dicitur quod defectibilitas praesuppositum inest
rei nihilominus non illud convenit rei secundum se / quia si sibi relinquitur

nichil est igitur sequitur quod nullo mediante defectibilitas in
est actu, quia sic est de esse quam nichilo ita defectibilitate que
sequitur ad esse quam nichilo non de quam nichilo non in est sed
agitur actu mediante igitur necessario defectibilitas patet antecedens per
suppositum sicut bonum, quia mediante dicitur aliquid esse ab
aliquo vel productum quod nichil est dare, ergo etc. et non dicit ut
dicitur productum generale, quia non dat gratiam manutenentem absque
submissione mediante, quia natum est tam producere et non
salvat igitur sic possit concedi quod deus mediante deficit
creature esse quam nichilo, quia non dedit sibi esse quam ab ali-
quo non in quo non est verum, quia nichil est causa productiva
in aliquo quod nichil non est natum recipere ut nichil est causa
terre vel lapidis, non creatura non est nata recipere quod sit quam
aliquid voluntate, quia operatur patet in infinitum in tempore ma-
terialibus nisi determinatur adiuvando quod simpliciter quam nichilo
igitur secundum hoc opinio in multis deficiat. Unde hec propositio
sunt manifeste nichil ut theologice quam quibus totaliter consistere
prima quod quod sequitur est causa positiva sufficiens et totalis quibus
illius conservatio est etiam sufficiens causa productiva illius effectus
ut sol per partem lucidi est causa totalis et sufficiens effectus
luminis in medio subtracto lucidi est causa productiva illius
luminis in medio. Secunda manifestum est quod conservatio divina est
causa esse cuiuslibet creature sufficiens quam deus vult, patet quia
conservatio totalis rerum dependet voluntate actu ut [illegible] in
eminentie nulla dicitur quod a primo ente [illegible] conservatio est
[illegible] deus Deuteronomii 32o dicitur numquid ipse est pater tuus qui
possedit te et fecit et creavit te, qui possedit in conservatione
aut sua virtute factam fecit cum prius non esses et creavit
[illegible] ut esses. Tertia sequitur quod a nullo creature
non productio si deus tam conservaret esset actu non quod
a quo sit sed sic deus dicitur causa positiva primus esse
in conservatione ita debet dici causa productio primus esse [illegible]
creature quod definit conservationem non quia [illegible] in talem facit
si quod conservatio definit patet ex precedentibus. Quarta tamen po-
sita est propter causa effectus illius productio dicitur ea propter
productionis [illegible] non conservatio [illegible] est propter causa effectus
sue conservationis [illegible] igitur productio conservatio est propter
causa [illegible] ex quo sequitur quod argumentum non valet
creatura sibi relicta [illegible] esset igitur [illegible] est quam
nichilo patet quia quod [illegible] hoc est actu ut dicit
3a [illegible] creatura [illegible] creatura non est quam
nichilo quia in actu [illegible] ut in 2o [illegible]
[illegible] 2a [illegible] quod si quam [illegible] causam
[illegible] est sicut [illegible] est quia quod nichil est

non est terminus a quo alicuius mutacionis / unde iste procedunt creature
est conceptio fuerunt alii opposite quod creatio est mutatio est
mutatio qua res incipit esse et non esse possibile prius propter esse rerum
esse conceptio non convenit creature secundum se propter prius proprie esse rerum
dependencie secundum modos sed ut dicit Ypocras secundum patet quod primo est
conceptio ut est a deo et tunc sequitur quod illud sit a deo et quod
non conveniat creature secundum se / non omnia predicta sunt ut
esse conceptio non est alicui et si sic tunc ulterius cause
convenit et secundum veritatem hoc patet cuius conceptio de omni re
creata verificatur debite tunc utrum sit causa et ulterius
te non sit ex aliquo precedente et ideo supponit creatorem / pro
quo causa et sic per creatura est a deo sic esse conceptio
cause est a deo et sic patet quod infirmitate non vero opinio
est fundata quo ad dictum 2m sed in hoc quod esse conceptio
creature conveniat secundum se / hoc de prima parte articuli quia cognoscimus
eorum hoc est falsa sed quod esse conceptio conveniat cause secundum
se / Quo ad 2am partem est questio sive talis quod potencia pec
candi est a deo sive sit in naturalibus sive in creaturis liberis
non solum quo ad actum sed etiam quo ad possibilitatem deficien
di / prima sic possibilitas deficiendi est a deo ergo potencia pec
candi que non est aliud nisi ... dicitur patet quia in rebus
dependentibus possibilitas deficiendi est ipsa res ergo sicut res
est a deo ita et possibilitas deficiendi que nota est et alia
patet quia omnibus aliis ab creata ut dependente conceptione
adhuc sibi inest possibilitas deficiendi si sit res non rationa
lis quo ad esse et si sit rationalis quo ad esse et agere
quia per se cadit non esse quia deus posset ipsum
non conservare / Item potencia rationalis creata sive naturalibus
deliberata potest deficere in agendo cum libertate voluntatis ergo
ideo quod inest est culpa inest pena et est in creatura
est a deo possibilitas deficiendi non est culpa igitur est
a deo a deo patet quia hoc ut illud est vere mali et pena
quod hoc vere mali est a deo ut supra dictum est per
magistrum distinctione 3a et in Ysaia 45 ubi dicit deus quod ipse
est creans tenebras et faciens malum pene scilicet / secundum
glosam hoc patet quod possibilitas deficiendi cum in primis pen
tibus cognoscitur ante casum tunc non habebant culpam inest
penam etiam potencia moriendi in omnibus est a deo
ergo potencia deficiendi voluntatis / que nota est quod non
est peccatum racio assignanda de uno quod de alio cum
utrumque corpus aliquam turpitudinem dicat actu / ad patet quod
potenciam moriendi viventium generabilium est de ordine
nature prestatum puta sicut si et ignis et bladum / et alia
vite necessaria non possent corrumpi quod fieri deberet sustentacio
viventium de quarto quia est potencia que potest peccare inest

Cavendum
videlicet

voluntatis rationalis quecumque est actio et quanto magis
esse bonum est actio et magis possibilitas deficiendi in primis erat
bona ante culpam utpote alias non diceretur quod vidit
deus cuncta que fecerat et erant valde bona ergo etc.
ex quo erat bona. Sexto sic possibilitas non essendi inest
omnibus creaturis ita possibilitas peccandi creaturis rationalibus
non possibilitas non essendi inest omnibus causatis actio ergo
patet antecedens quia sicut fluxe sunt creata universali sequitur
posse annichilari et sic non esse ita creaturam rationalem quod
ad vanitatem suam posse peccare et hoc patet quia possibilitas
non essendi in creatura est respiciunt creatura hic de quo
actio contra. Ad primum arguo est notandum quod potestas devia-
ndi sumitur quandoque large et sic est facultas qua quis
potest uti aliquibus re prout vult quo dicitur homo dominari re-
bus suis et rebus possessis et hoc competit omni sta-
tui hominis. Secundo sumitur stricte et sic dicitur facultas
imperandi creature libero arbitrio habenti et hoc non solum
est in rebus post peccatum sed non fuisset in statu nature
integre conprehensa enim vir uxori et pater pueris.
Tertio modo sumitur strictissime pro facultate imperandi cre-
ature rationali habenti unam creaturam et habet oppositum
servitus que est / quia pro regi et pena peccati unde
hec potestas imperandi non fuisset si primi parentes non
peccassent quia non potuit esse servitus sine culpa vel
reatu sine peccato et de ista est prima ad primum sed
quoniam utraque potestas deviandi sic in angelis potest dici
quod sic. Secundo modo dicta quando unus fuit amministrator prius
sic superior illuminat inferiorem respondendo sibi de volun-
tate et hoc illuminato est proprio statu creature vol-
post diem iudicii sic principatus cessabit. Secundo est notandum
dico quod tamen communiter utraque potestas deviandi est actio hec
tertio modo potest intelligi tripliciter. Primo quo ad virtutem
et potentiam qua quis procedit. Secundo modo quo ad materiam
circa quam actuant potentiam sive providentiam exeunt et
tertio quo ad usum quo hec potestate procedendi utitur.
Tertio est notandum quod si providens potentia qua procedit ab
creatura tunc habet potentiam que ad talem usum esse
actio potest intelligi dupliciter. Primo in ordine ad eos
quibus procedit. Alio quo ad ipsum procedentem contra
ad primum modum ergo potestas deviandi est gratie propria et
naturalis quod omnis potestas deviandi est gratie quo ad
virtutem et potentiam qua procedit est actio contra quod

tunc bonum est ad eo non potestas qua utatur princeps est
quoddam bonum, igitur maior patet; prima probatio quia ante omnia creata sunt
unde scriptum est quod in ipso vivimus movemur et sumus. Actus primo
Dicere quod primo bono tunc bonum est et maior nota est, est enim
potentia qua principatur principibus bona et necessaria in re
publica, aliter enim non timerentur nec subditi curarent statutis
legibus obedire. Unde prima 3° politicorum in 1° principatui necessarium
est consistere potentiam qua custodiat leges et quinto politicorum
7° oportet principantem non solum virtute sed et potentiam consistere.
Secundo quia ipsa potentia et prima maiestate bonum est cuius
potentia secundaria et omnis secundaria maiestas non [illegible]
est quod dei est prima potentia et prima maiestas et consequenter
est optimum in singulis aut duantibus? positionibus potestas
et maiestas secundaria est a prima derivata igitur omnis ta-
lis est bona. Ad oppositum dicitur a philosopho 2° ethicorum volenti quod
imperiorum? generationem primum est causa aliorum. Item dicimus non ne-
cessario? non bonum? mala est. Secundum est dubium si homo non pec-
casset an principatus competisset, secundum in paradiso non fuisset h-
ic? peccavit? auctoritas patet, quod fuerat est pena quae in ista pro principiata
peccati non esse debuit. Secundo quod omnes principatus debent
suis legibus, non in paradiso non fuisset leges, igitur nec
principatus. Patet antecedens quia ut dicitur 3° politicorum ubi
non principantur leges ibi non est politia nec consequenter
dominium. Oportet enim leges principari ibidem. Tertio patet quia
leges habent vim coactivam ut dicitur 10 ethicorum, sed in statu
in paradiso non fuisset aliqua vis coactiva quia nullus
coactione indiguisset cum omnes fuissent boni, igitur nullae le-
ges et confirmatur quod omnes fuissent iusti, igitur nulli fuissent
leges, patet quia iusto non est lex posita. Secundum ad
tertium primo dicitur quod beatus Augustinus 19° de civitate dei dicit
hominem factum ad imaginem dei fecit dominari; voluit
dominus irrationalibus non rationalibus, igitur in isto statu non
fuisset dominium hominis super homines, dicitur quod in statu gloriae
non erit praelatio inter homines, igitur nec in statu gratiae inno-
centiae. Patet quia quod gloria tollit non naturam sed perfectam
naturam, igitur videtur quod ad naturam ante peccatum non spec-
tabat dominium, aliter deus gloriam super illud primo. Ad contra-
rium? ... crearunt omnem principatum et potestatem et
virtutem consumito? quia in statu innocentiae non fuisset iustitia
indicata defectus hominum, igitur nec dominium quia omnis prin-
cipalis opus est iusto et iudicando. Primo politicorum primo

et ad 3m patet quia in nulla fuisset offensa contra quam aliqua
iustitia vindicativa vindicaret sed non ideo est dictum quod potestas
dominandi principatus sunt dominium fuisset in statu innocentie
Dico non super ideo potestatem dominandi quia per hoc fuisset
facultatem imperandi pueris et vir uxori. Dico quod hec
est dignitas in quantum non competit ut patet in eo ordine et 3o quia
in angelis est sub ordinatio. Quarto arguitur fuisset eciam in na-
tura. Dico dicit quod 3o non fuisset in eo statu potestas
dominandi seu vi coactiva quia ubi nulla est offensa
frustra esset coactiva non in paradiso nulla fuisset offen-
sa. Ad primam racionem in oppositum dicitur quod famulus per capitulum dicit
communiter dicit inferioritatem et obligationem quam ... inferior
in inferiori et hoc famulus non fuisset in paradiso sed non
dominium coactivum. Alio modo dicit amorosam reverentiam
ad superiorem qua legibus et monitis superioris obedit
ex amore et hoc famulus fuisset. Et ad alium et uxoris
admonitione ... legibus eius ... et filio gratitudine. Item
... monitionibus salutaribus superioris ... dilectione
directione vite ex dilectione ... Et hoc famulus fuisset
puerorum ad parentem. Pater enim dicitur filiis principatu
regali ... salutaribus ammonitionibus vir uxori et in legibus
civitatis ... imperat. Et ideo sicut ... politica ...
in impotentia ... sunt parentes quando ... legibus in pol-
licia ... concedere patet quod principatus in paradi-
so fuisset parentis super filios et politicus vir super mulierem et
quod famulus amorosa secundum quod inferior monitis superioris vel
legibus obedisset ex dilectione sed ex ... dicitur Sicut iusti
et ad 2m dicit quod famulus qui est communiter ...
pena est / sed non famulus qui est ... caritatis et
dilectionis. Ad 3m ... Ad 2m dicit quod leges ad
... ordinatur ... dicta primum
ad subditorum ... ut est ad ... debite dirigantur
... ne ad ... offendatur et
... ad ... ut ... retrahantur primum
effectus legum fuisset in paradiso parentis in filios et viri in
uxorem et ideo fuisset ibi / quia in nulla fuisset ...
... aliquis ... aut laquentur de legibus ...
potestate dominandi ... ad confirmationem ... ante
... et ad apostolum quod iusto non est lex posita
coactiva sed bene instructiva / lex enim coactiva ponitur
propter malos. Ad 3m quod ... Augustinus dicit quod ... non debent
esse dominium coactivum / sicut sibi datum est super bruta
animalia sed dominium regitivum bene. Ad ... ante
... quia in glosa non est opus lege ... in

nihil perpetuo plus / tunc in ea necesse iubet necesse iubentur
sed sicut angeli dei celi xx° n° Necesse est convenientis patris
infideles sunt tunc et deus divina in omnibus Ut dicit Io. ad
Cor in° decimus in paradiso Ubi homini dicit ipsa erant,
multa legibus caritas iubere prohibitis et est preceptis erant, i
adimplenda ad priorem gratie generet in gratia non tollit naturam
mutat tamen statum et sic facit in legibus non erudi
erebat quibus ante legem communis indigebat Ad quintum
in loquitur de homine qui et ad priorem ad p̄ anno Ro. dicit
eum principalis est nihil in iustum et utile cum pubs et
medicine mi subditos et inter absolutes ea que iubeat
deus statu integre ubi fuerit plena obedientia ad bonum
Sexta questio potestas dominandi gratuita quo admodum acquirendi
vel gubernandi comparata in ordine ad subiectos semper iusta
est et et adeo probatur sic quia nihil iuste intrat ad regendum
subiectos et debite eos regit / et tunc certum est quod hoc
est bonum et iustum et adeo sic vocante ad regnum et
puniet sic eligente prudente vel forte vi usurpatione
et iniusta intrat vel si iuste intrat tyrannice gubernat
et adeo in ordine ad subditos adeo istud est bonum et iustum
et adeo oppositum v° n° eorum sed ut probatur bonum imparte
tia vel ut permanentia mali opera iniqua prius impu
volente deum quod non operatur in omnis potestas principis
quo admodum intrandi vel quo admodum gubernandi
comparata ad deum prudente sic adeo nisi permissive sed
eam vel peccata parte quia stat in modus intrandi
sit corruptus et vitiosus et tales licet quo admodum reg
tatis in eo sic adeo / tunc in ordine ad modus introducendi differt
nec est adeo sic nulla differentias nihil potest aliquo modo
modo posset esse in modus intrandi esset bonus et
tum prius gubernandi esset malus / sed ad primum iustorum
et vitia sunt mens imprimunt deus nec recensendum est
sicut de modo introducendi dictum est Ad forte dicitur
per primam Ad 2m ista potestas gubernandi est bona adeo quo
ad subditos propter regi quia est eis bona et adeo quo
ad presidentem imperfectum peccatum sic subditos regit quia vi
detur tenere quia bene sequitur subditi bene reguntur / quia
presidens bene regit / dicitur quo illa potestas est bona quo
ad subditos eo sic regit quia eis est bona quo adeo
qui peccatis sic regit Respondet modo quomodo primo qua
tyrannice subditos regit imperfectat penam vel subditorum que
vel aliquorum vel puniunt et quia nulla imperfectio differentie quo

quo addeos et g° hic regimine deus de absisse pue
sapie sic sui disposuit / sed prelate sic rege differ
mitates mptat / q2 tam mag regendi dum9 expre
ssio et g° differmites mptat nunc cum ille mod9
regendi sit fetus nequit dici esse / aque mensil e
differme ut tale / ad 2m dicitur lig bn regitur
g° prelatus bn regit infinite qua supmus prelatus
semp bn regit q2 semp disponit res ad bonum / no
tn sequitur / g° ille prelatus ceteros bene regit q2 fortasse
ille corruptus non regit sic in ple popm non fuit
bonum / g° qui fuerint corrupti sui mortis bene fecerit
sepe em papa est bona et modus agendi malus
de placabi qua sequit subditorum rem est ad bon et bon
g° qui regit bn regit g° ptas sic regendi est bona
Item vel deus sic regit sicut ille regit vel non / si di
citur q non g° hec ptas regendi non e bona i ordi
ne ad subditos / si dicit q sic et deus regit non be
ne sequitur q ille bene regit sunt quod instantem
illatam q deus qui regit bn regit / q2 vel ad gubernand
bonos vel puniendum malos vel ad utrosque / hic si vel
sic inferentur / g° omnis qui regit bene regit quia non
est bona / q2 stat q id quod est bonum ab aliquo prin
cipe fiat male deo hoc i iuste permittente ad 2m
dico q bene staret q si deus sine medio regit suos
subditos eos regit sic permittendo bonos opprimi
et malos opprimere / et neque quia deus sic regit et
non regit nisi bene / g° iste bene regit quia intencio
dei esset mere bona et tamen iste tyrannus regendo quo
ad ea que patiuntur subditi facit interim mala puta
vel vile ipsum in ordinate querendo vel iniustas opprimendo
et aliquo alio tali sine malo et est sicut in agens va
na lux motus de pampis dandum manifestum est q si
deus hoc facit ubi bene facit et tn ille hoc idem
facit et ubi male facit hoc de 2° articulo Ad rones
Ad primam factam rem simpliciter non dub ad 2m non acm
est em fallacia figure dictionis / q2 i acre est dicitur pro
potencia absoluta et i hoc subsumitur quotata de
fectus / sicut non sequitur omnis potencia est in deo pote
cia finita est aliqua potencia g° potencia finita e i deo
aliter posset dici ut modo ad 2m quia potencia passiva non
est i omnipotente que tn est aliqua potencia ita
cum sibi abest potencia defendi agelus tn dicit q ubi
dat intencio q impotenti nulla potencia de est qui sic formaliter

i eo 2° arguit est falsa / quia nulla potentia deperdita est
in eo ut quidem sit in ipso eminenter inclusa. Hec quod ista
est in ipso i in perfectione super eminenter inclusa et patet
per quod quia illa potentia peccandi est [illegible] potentia e-
minenter inclusa quia eadem est potentia benefaciendi et hec
non est nisi a potentia divina et ad 3m quod dicitur
deus non potest peccare hec est vera et ideo i eo non est sim-
pliciter potentia peccandi potest tamen benefacere potentiam
liberam sua [illegible] potentia et sic [illegible] ista sit potentia
peccandi in eo est potentia peccandi super eminenter ut
in causa a qua est. Ad 4m quod [illegible] non quod est i fallacia
figure dictionis sic non sequitur gloria nullam potentiam tollit
tamen tollit potentiam complexam quod amodo non est compos-
sibilis de lege ordinata et non sequitur 9° i homine non
est potentia complexa istud enim semper est sub distinctione
absoluta subsumere qualitatem. Potest tamen aliter dici quod gloria
nullam que est possibilis corporis ut possit peccare non tollit
facit tamen eam non esse complexam / ut impossibile non posse
peccare de lege ordinata propter confirmationem i bono. Ideo potest
dici quod absolute loquendo de potentia peccandi i gloria ma-
net potentia peccandi quia manet potentia que in
principio possunt peccare de lege ordinata et que i futuro
potest peccare de lege absoluta si deus auferret sibi gratiam
et esset sibi derelicta [illegible] ipso est similiter in talibus enim
[illegible] semper est fallacia figure dictionis. Ad 3m non aut
et [illegible] et ad 4m quod dicitur quod actus est perfectio po-
tentie i nullibus potentiis. Item et in libro actus perfectus
sed non actus defectus non enim perficitur potentia peccandi
i peccando sed i bene agendo. Item stat potentiam pecca-
di peccare sine actu ut si propter [illegible] [illegible] et illud
non implet peccando omissione. Ut autem de peccato omissionis
est dictum. Ad [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] quod primum
[illegible] est [illegible] differentie [illegible] quod [illegible] [illegible]
est. Ad quartam credendum quod potentia peccandi est libertas ar-
bitrii creature rationalis. Ad [illegible] dicitur quod volunt
quod non est de ratione libertatis arbitrii posse peccare quod in
multis sed creaturis [illegible] enim [illegible] libertas arbitrii i deo
quod in creaturis que tamen [illegible] peccare non potest ita est a[illegible]
libertas arbitrii i gloria quod i via [illegible] ibi de lege nullus
valeat peccare [illegible] i creaturis libertas arbitrii sine
voluntas est potentia peccandi. Ad quintam non aut et [illegible]

perez quarto quod potencia peccandi est potencia deficiendi et
potencia deficiendi non est impotencia / immo est potencia que
est ad utrumque quia potest enim bene agere et potest deficere / sic potest pec-
care nec tamen debet dici impotens quia potest peccare sed
si peccaret ex post diceretur impotens sicut immo paciencia
moriendi in bono est quamvis libens ut alia causa que non
est impotencia quamvis sibi secundum naturam competit quod non semper
esse possit Ad tercium dicendum quod puerilis dicit quod potencie naturales
active et passive sibi invicem proporcionales sunt iuncte actu / sed
passive racionales puta voluntas non sunt proporcionales aliter quod
actu concurrunt ut notum est / ita eciam potencie libere pro-
porcionales sunt iuncte actui quo proficiunt sed non sunt proporcionales
iuncte actui quo deficiunt quod sit quod peccant / et quarto ad
formam conceditur ad et negatur ... / immo potencia peccandi
est proporcionaliter iuncta actui quo proficit sed non quo pecca-
verit eadem tamen est que potest proficere et peccare Ad quintum tunc
dicitur si intelligatur quando dicit defectus est adeo si intelligatur tunc
quod nullus tamen prius defectus est adeo falsa est / si sit quod
nulla res deficiens ab eo que potest deficere est / adeo falsum est
sed si sic quod nullus defectus est adeo falsa est / quia monstra
sunt adeo et actus demeritorii / ut contra sunt adeo
quarto in ad ... potest visitari et non video aliud semper
in quo potest esse vera nisi quod defectus non sunt adeo sub
ea racione qua sunt defectus / non potencia peccandi
est voluntas bona sed contrarius in contraria que potest peccare
sicut potest peccare contraria / Ad sextum dicitur quod quamvis opera dei
sunt perfecta singula in sua specie et individuo secundum eius
proporcionem eventualem quantum placuit deo concedere rei racione
bonum multa ex talibus sunt sic adeo quod possunt deficere
ut peccare mortaliter ut mori ut privari membro debito
sibi naturaliter Ad septimum negatur causa saltem 2m consequenciam
primam ad sextum negatur quod opus causa ad quod producta est
est malus non enim est producta ut peccet sed ut sumere
deo vacet et ille quamvis est bonus / peccare autem est
abuti potencia et non uti Ad quintam negatur ab defecta
actus corporis dicitur enim contraria proposita est adeo secundum
quamvis opinionem / sed notando actum peccandi differ-
encia ... negatur concedatur causa et negatur quia
et ad primum quod non dicitur quod actus est potencia aborta
est actus ... est positivus sed non purus defectus /
secundum aliud modo dicendo ... de actu positivo / dicitur
quod actus quamvis peccat est adeo in composito ...

bauitas inceptiua aut est difformitas sibi annexa sic est
a voluntate libere actus elicitive et tunc dicatur debito anima vim et
principale voluntas libere elicit actum quo peccat et in ipso in co
deficit secundum principium qui tunc ad actum tunc volunte concurrit et bo
nitate actus principalia vel producit / statuit enim se conclusum tunc
voluntate ad omne actum quem vellet producere ut in primo
dictum est et ideo non sit deterior deo actore sed volunte ma
le volente Ad septimum quod potentia peccandi est exemplar
in deo quia est imago dei / est enim creatura rationalis et
ideo nequissimus boni et ad primam conceditur quod non sit est exem
plar peccati vel peccandi vel differentie est tunc exemplar
potentie que potest peccare Ad octavum quo sunt communi
tunc Ad primum quod illa auctoritas loquitur quemodo adipiscendi
in divinis sed quia providentia indebita divinam attingit vel
quomodo dominandi subditis et non quem potentia quia dic
natur sanctum secundum se concedata et ideo est per 3a hoc argumentum 2o Ad
secundum dicitur quod ad bonum addo et ab eo collatum quod tunc quo
ad modum acquirendi est usurpatum ut primum est addo eo
qui subtrahunt usurpat ita quod nunc potestas est addo sed
quam indebito non nisi usurpat eam sibi et ideo non est inconveniens
quod potentia sit addo et tunc sic usurpata quamvis indebite
possidente vel ea utente Ad quintum dicitur quod non deo aure ex
ago quod est iniustum bonum est addo ut est iniustus homo / vel
iniustus princeps / sed hoc non est in ipso est iniustum quod
iniustus homo est addo in ipso est homo / quod procedit quod dispoc
ipsis quia non incitur / vel cum non expedit hic iniustum dominium.
et est a proprio vel a parte ipsa voluntate iniustus princeps
eligens nisi propter vel contra regulam Ad tertium
dicitur quod rex quia est inordinatio secundum se bonum est
addo in ipso est ordinatio vel unius ex hoc sit ma
la per suis corone inordinata est tunc bona in ordine ad corrige
ciam unius secundum quod expedit quod committi scandala et
mala fieri ut in curia debita reformatio appareat in unius
clementis et vera iustitia dei Ad quartum dicitur aliter non enim
sufficit quod sit alterum ad addo collatum ad hoc quod non sit
ab eo auferendum sed ultra requiritur quod bonus medius
ad ipsum proveniunt et eo bene utatur / dominus enim quando
propter aliquem tribuit non vult ab eo auferri sed cui ad tempus
est collatum sed potestas dominandi per totum sit in introitu vel
abusus in progressu stat quod sibi iuste aufertur / quod deus per
eum dat per maximam precedentibus inepta aliud cui videt /

pro qualitate regentis expedit multiplicari et hoc non aufert
quantitati nisi sumit verum vel quod posset in debite intro
euntes ad in debite et male gubernandum debite incedentes
amovere Ad confirmationem absolute potest non est respondendum
et hoc vult apostolus sed ad usum potestatis ad modum intrandi
ad potestatem pro suo tempore respondi sed fuit principes et hoc
non vult negare apostolus Ad rationes post oppositum ad primam
auctoritatem magistri est pro hoc simpliciter omnia alia sed ad rationem
per contrarium dicit quod auctoritas apostoli Ad rationem 13º vel sequentes
dicas quod concludunt 2º articulo hoc de questione Et sic potest
videri est finis huius libri quarti etc

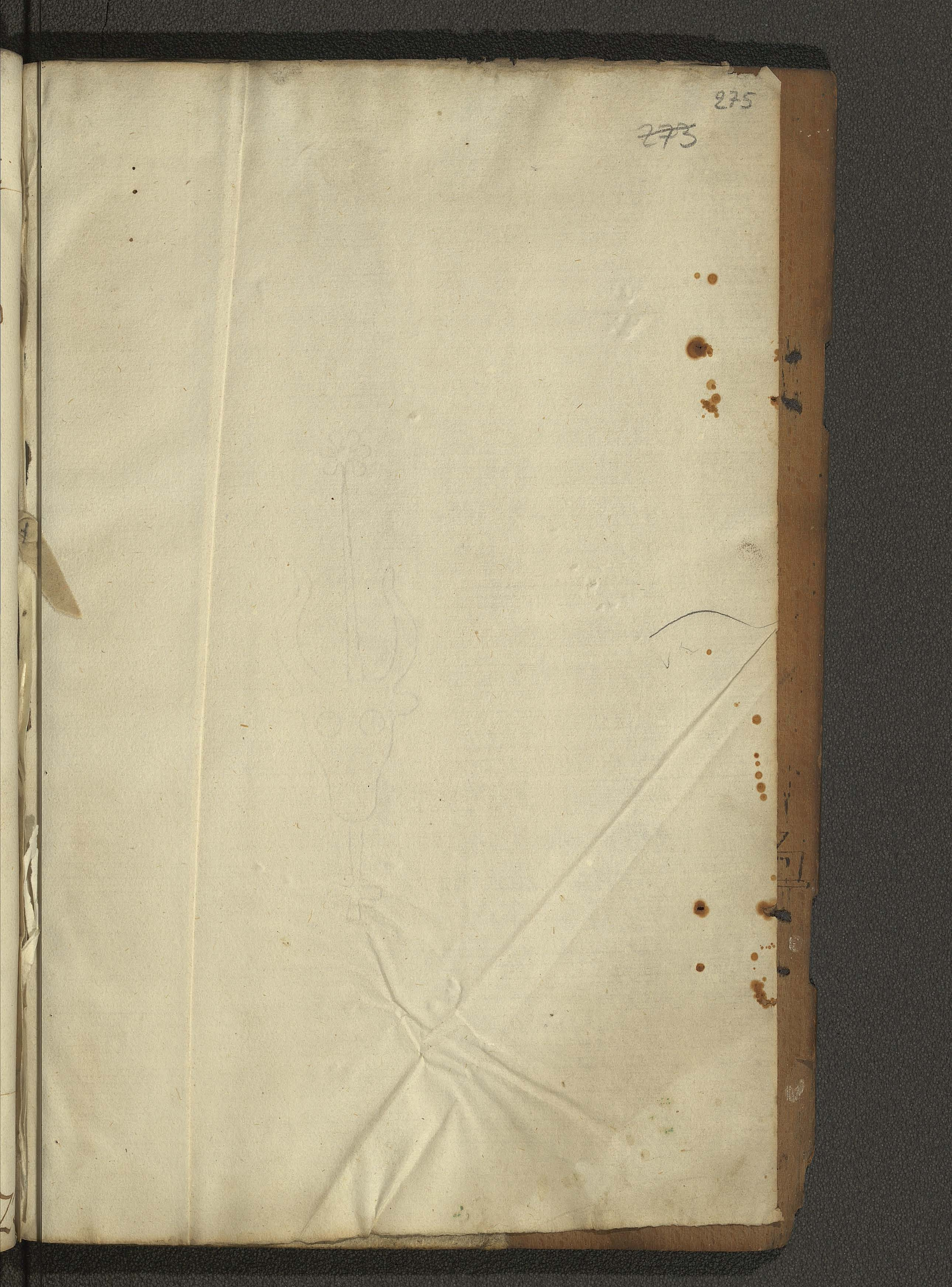
275
273

Registrum [illegible]
[illegible]